

СЕПТЕМБАР

1. СЕПТЕМБАР

ПОЧЕТАК ЦРКВЕНЕ ГОДИНЕ

ПРВИ Васељенски Сабор определио је, да се година црквена почиње првога септембра. Месец септембар је био код Јевреја почетак нове грађанске године (2 Мојс. 23, 16), месец збирања плодова и приношења жртви благодарности Богу У време овога празновања Господ Исус је ушао у синагогу у Назарету, отворио књигу пророка Исаије и прочитао речи: "Дух је Господњи на мени; за то ме помаза да јавим еванђеље сиромасима; посла ме да исцелим скрушене срцем; да проповедам заробљенима отпуштење и слепима прозрење; да ошустим потлачене; да огласим годину милости Господње" (Лк. 4, 18-19; Ис. 61, 1-2). Још је овај месец септембар знаменит у историји хришћанства што у њему цар Константин Велики одржа победу над Максенцијем, непријатељем вере Христове, а тој победи следоваше слобода хришћанске вероисповести у целој римској царевини. Дуго времена је и грађанска година у хришћанском свету рачуната као и црквена од првог септембра; па се је она пренела на први јануар најпре у западној Европи, а потом и у Русији у време Петра Великог, и у остале православне земље.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ И БОГОНОСНОГ ОЦА НАШЕГ

Симеона Столпника[1]

У земљи Кападокији[2], у селу Сисану, живљаху хришћани супрузи Сусотион и Марта. Њима Бог дарова овај благословени плод сина, коме дадоше име Симеон, и кога по обичају хришћанском крстише. Васпитаваше се он не у књижном учењу него у простоти и незлобивости; али се мудрост Духа Божија усељује и у прости људе и зна неуке изабирати, да би посрамила мудровање овога века. Када Симеону, будућем пастиру словесних оваца, бејаше тринаест година, он стаде пасти овце оца свога, чиме се уподоби Јакову, Мојсију и Давиду, који такође пасијаху овце и бише удостојени божанских откривења. Једном у току зиме, када се овце због великог снега не изгоњаху на пашу, блажени дечак Симеон беше слободан и са родитељима својим оде у недељу у цркву. Пажљиво слушајући шта се пева и чита, Симеон чу свето еванђеље у коме се називају блаженима сиромашни, они који плачу, кротки, чисти срцем, па упита једног чесног старца који стајаше поред њега, шта значе ове речи. Научен Духом Божјим, старац стаде објашњавати Симеону и дуго га поучаваше, показујући му пут ка сиромаштву духа, чистоти и љубави Божјој, и ка врлинском животу уопште, који води савршенству. И добро семе старчевих поука паде на добру земљу: у души Симеоновој тог часа изниче усрдна чежња ка Богу и израсте непоколебљива жеља да пође тесним путем који води к Богу, јер он одлучи у уму свом да без одлагања остави све и крене за чежњом срца свог. Поклонивши се чесноме старцу и благодарећи му за корисно поучење, Симеон му рече: Ти си ми отац и мати, учитељ добрих дела и вођ спасења мога.

Одмах после тога Симеон изађе из цркве, и не свраћајући кући отиде у једно усамљено место, згодно за молитву. Ту он паде на земљу ничице крстолико и с плачем се мољаше Богу да му покаже пут ка спасењу. Ауто лежећи тако и молећи се, он напослетку заспа и виде овакво виђење: копа он неки темељ, и чу глас који му говори: "копај дубље!" И он стаде копати дубље. И кад преста копати, сматрајући да је довољно дубоко, он опет чу глас који му наређује да копа још дубље. Он поново стаде копати; и кад престаде са копањем, њему и по трећи пут дође глас да продужи са копањем. Најзад чу

ове речи: "Престани, доста је! А сада, ако хоћеш да зидаш зграду, зидај трудећи се усрдно, јер без труда ништа успети нећеш".

Ово виђење зби се на самом Симеону. Он на дубоком смирењу положи такав темељ за изграђивање себе и других, да његове врлине, изгледаше, превазилазе људску природу.[3]

После овог виђења Симеон устаде и оде у један од манастира у његовој постојбини. Игуман тога манастира бејаше блажени Тимотеј. Симеон паде на земљу пред манастирским вратима, и лежаше седам дана без хране и пића, а у осми дан изађе игуман и упита га, одакле је, куда иде, како ее зове, није ли учинио неко зло и бежи од руку господара својих. Симеон паде к ногама игуману и са плачем му говораше; Нисам, оче, ја од таквих; никоме нисам учинио зла, него жудим да свим срцем Богу служим. Смилуј се на мене грешног, и допусти ми да уђем у манастир и будем слуга свима. - Провидевши у Симеону Божји позив, игуман га узе за руку и уведе у манастир говорећи братији: Учите га монашком животу и манастирским правилима и уставу.

Примљен у манастир, Симеон се свима покораваше и служаше. За кратко време он научи напамет цео Псалтир. Када му бејаше осамнаест година он би пострижен за инока, и убрзо постаде искусан инок, јер строгошћу свога живота он превазиђе све иноке тога манастира. Братија у манастиру узимаху храну: неки једанпут дневно увече, неки сваки други дан, а Симеон не узимаше хране читаву седмицу.

Родитељи Симеонови две године тражаху Симеона свуда и не могаху га пронаћи, пошто га Бог скриваше. И плакаху много за њим, и толико туговаху, да му отац умре од туге. А Симеон, нашавши себи оца у Богу, свега себе предаде Њему од младости.

Живећи у тој лаври[4], блажени Симеон пође једном ка студенцу да захвати воду. Узевши конопац од кофе, врло јак и оштар, исплетен од палмових врвца, он га тако чврсто омота око наог тела свог, од врата до бедара, да му се конопац уреза у тело. Након десет дана тело му се загноји од рана, јер се коноп беше зариио до костију, и стаде страховито смрдети, па још и црвима узавре. И братија рекоше игуману: Откуда си нам довео овога човека? Не можемо да га подносимо због смрада што излази од њега; нити ко

може стајати близу њега. Када ходи, црви падају од њега; и постеља му је пуна црва. Чувши то игуман се зачуди; и уверивши се да је тачно све што му је речено, упита блаженог Симеона: Реци ми, чедо, откуда долази овакав смрад? - А Симеон стајаше ћутећи, оборена погледа. Игуман се разгневи и нареди да силом свуку са Симеона горњу хаљину. Тада угледаше да му је власеница сва крвава и да му се коноп урезао дубоко у тело до самих костију. То запрепасти игумана и све присутне. И они са великом муком једва узмогоше скинути тај коноп са Симеона, пошто заједно са њим отпадале и иструлело месо. А Симеон, јуначки трпећи те болове, говораше: Пустите ме као смрдљивог пса, јер сам ово заслужио грехова мојих ради. - На то му игуман рече: Тек ти је осамнаест година, и какви су то греси твоји? - Симеон одговори: Оче, речено је пророком: у безакоњима се зачех, и у гресима роди ме мати моја (Пс. 50, 7). - Чувши овакав одговор игуман се зачуди Симеоновом расуђивању, и дивљаше се што је тако прост младић прожет толиким страхом Божјим. Ипак га стаде саветовати да не мучи себе толико, и говораше му: Није корисно почињати нешто што је сврх силе; доста је ученику да буде као учитељ његов (ср. Мт. 10, 24).

Много је времена требало да Симеону зарасту ране. А када Симеон оздрави, игуман и братија поново приметише да Симеон опет мучи тело своје; па бојећи се да се не стану угледати на њега нека слабија братија, и тиме сами проузрокују смрт себи, наредише му да иде из манастира. Симеон оде из манастира и дуго хоћаше по пустињи и по горама док најзад не пронађе један безводни бунар у коме живљаху разни гмизавци. Спустивши се у тај бунар, Симеон се стаде молити Богу.

После неког времена игуман једне ноћи виде у виђењу много народа са оружјем и свећама који опколише манастир и питаху: "Где је слуга Божји Симеон? Покажите нам њега, који је тако мио Богу и анђелима. Ако нам га не покажете, ми ћемо с манастиром спалити и вас. Симеон је већи од вас, и Бог ће преко њега учинити многа чудеса на земљи".

Пренувши се из сна, игуман обавести братију о свом страшном виђењу и исприча им какав страх претрпе због Симеона. И посла игуман свуда да траже Симеона, па чак и сам крену у тражење.

Узевши неколицину од братије, игуман прохођаше пустињу и пештере тражећи подвижника. Наишавши на чобане који пасијашу овце игуман се распита код њих, и сазнаде од њих да се Симеон налази у оном празном бунару. Журно отишавши к томе бунару, игуман викну Симеона: Јеси ли ту, слуго Божји? - Симеон одговори: Оставите ме, свети оци, још мало времена, док не предам дух свој, јер изпеможе душа моја пошто гневљаш Бога.

Но монаси га и против његове воље извукоше из бунара и доведоше у манастир. Проживевши у манастиру неко време, блажени Симеон опет тајно оде из манастира и скиташе се по горама и по пустињи. Затим, вођен Духом Божјим он дође на гору у близини села Таланиса, нађе тамо малу келију усечену у стени, и затвори се у њој. У тој келији он проведе три године. Ту се он опомену Мојсија и Илије који су се постили четрдесет дана, па намисли да и он опроба себе таквим постом. У то време допутова у Таланису епископ те покрајине, по имену Васон, који обилажаше цркве по градовима и селима. Дознавши за блаженог Симеона епископ дође и к њему. Симеон га стаде молити да зазида врата његове келије на четрдесет дана, не оставивши му у келији ништа за јело. Али епископ не хте учинити то, говорећи му: Не треба човек да убија себе безмерним постом, јер је то пре грех него врлина. - На то му преподобни рече: Онда ми, оче, постави хлеб и воду, да их се прихватим ако буде нужде, и тако храном поткрепим мало тело своје.

Епископ Васон пристаде на то: постави у келији хлеб и воду, зазида врата камењем, па оде на свој пут. А кад се наврши четрдесет дана, епископ дође опет к преподобноме, разида зазидана врата келије и обрете преподобнога где као мртав лежи на земљи, а хлеб и вода стоје нетакнути на месту где су били постављени, јер их се велики постник не беше ни дотакао. Узевши сунђер, епископ Васон оми и расхлади уста преподобноме, и чим преподобни мало дође к себи епископ га причести Божанским Тајнама. После тога Симеон узе мало лаке хране, те се поткрепи. О овако великом уздржању преподобнога епископ причаше многој братији на корист. Преподобни пак од тога времена стаде се сваке године тако постити

у Свету Четрдесетницу: ништа није јео ни пио него се непрестано молио, двадесет дана стојећи а двадесет дана седећи од труда.

Пошто проведе три године у својој тесној каменој келији, преподобни Симеон се попе на највиши врх горе. И да не би силазио отуда, он једним крајем железног ланца, дугачког десет метара, окова себи ногу, а други крај прикова за камен. Тако везаи он све време очи своје упираше на небо и умом се узношаше к Ономе који је изнад небеса. Чувши за преподобнога, сам архипастир Антиохијске цркве блажени Мелетије[5] дође да га посети. Видевши преподобнога Симеона тако прикована, блажени архипастир рече: Човек може и без окова владати собом, и фиковати себе за једно место не ланцима него вољом и разумом. - Чувши ово, преподобни Симеон употреби ову поуку себи на корист: скиде са себе окове и добровољно окова себе вољом, обарајући помисли и сваку охолост која се подиже на познање Божије, и поробљујући сваки разум на послушност Христу, да постане добровољни сужањ Исуса Христа (ср. 2 Кор. 10, 4-5).

Слава светог подвижника разнесе се свуда. И стадоше се стицати к њему сви, не само оближњи житељи, него и људи из далеких земаља којима је ваљало превалити пут од много дана.

Неки од њих доношаху к њему своје болеснике, други прошаху исцељење својим болнима на дому, трећи сами беху под искушењима и невољама, четврте мучаху нечисти духови. И нико се од њих није враћао празан, него је сваки добијао оно што је тражио: неки исцељење, неки утеху, неки корисну поуку, неки неку другу помоћ. Сви су се с радосћу враћали својим кућама, славећи Бога. А преподобни, када би исцелио кога, увек је говорио таквومه: Прослављај Бога који те исцели, и никако се не усуђуј рећи да те Симеон исцели, да те што горе не снађе.

Као река стицаху се к преподобном Симеону људи разних народа, племена и језика: Исмаиљани, Персијанци, Јермени, Грузини, Хомерити, Шпанци, Британци и Талијани. Тако Бог прослављаше онога који Њега прослављаше. И сви ти многобројни људи који се сабираху к преподобноме, тражаху да га се дотакну узимајући благослов од њега. Такво поштовање и узнемиравање постаде теретно блаженоме, и он пронађе чудан начин избављења

од људске вреве: одлучи да сазида стуб и стоји на њему, како га се долазиоци не би могли дотицати. И он подиже стуб, и устроји на њему обиталиште од два лакта; и ту живљаше у посту и молитвама. И би први столпник. Стуб беше висок шест лаката, и свети Симеон простоја на њему неколико година. Тада му људи подигоше други столп, висок дванаест лаката. Затим након не мало времена подигоше му стуб висок двадесет и два лакта, а потом - стуб од тридесет и шест лаката. Тако преподобни стубовима разне висине као лествицама пењаше се ка небеском свету, трпећи много на њима од кљише, од врућине и од мраза. А храна му беше квашено сочиво[6], - вода. Око стуба људи му подигоше две камене ограде.

О таквом животу светог Симеона чуше свети оци који живљаху по пустињама, и дивљаху се његовом необичном подвигу; јер још нико не беше измислио такво живљење - стајање настолпу. И желећи да испитају каквога је духа, они му послаше овакву поруку: Зашто не идеш путем отаца наших него си измислио неки нови пут? Сићи дакле са стуба и последуј житију древних пустињака. - Поред ове поруке они дадоше посланицима још и упутство: да Симеона силом скину са стуба ако се не покори њиховој поруци, а ако се покори њиховој поруци и хтедне сићи са стуба, онда да га оставе да стоји на стубу као што је почео, јер покаже ли се послушан, то ће бити доказ даје његов нови начин живота од Бога. Тако и би. Јер када посланици дођоше к преподобном Симеону и саопштише му поруку сабора светих отаца пустињака, он одмах крочи ногом на лествицу желећи да сиђе доле. Видећи то посланици повикаше: Не силази, свети оче, него остани и даље на стубу, јер сада знамо да је тобом започето дело од Бога, који нека ти буде помоћник до краја.

К преподобном Симеону дође и Дон[7], патријарх Антиохијски, прејемник светог Мелетија, и видевши његово живљење удиви се и дуго бесеђаше с њим о стварима корисним по душу. Затим патријарх одслужи свету литургију, и они се обојица причестише Божанским Тајнама. Потом се патријарх врати у Антиохију.

Међутим преподобни се све више и више подвизаваше, оружајући се против невидљивог непријатеља. Тада ђаво, ненавидник свакога добра, претвори се у анђела светла и показа се светоме у близини стуба на огњеним колима, са огњеним коњима,

као да силази с неба, и говораше: Чуј, Симеоне, Бог неба и земље посла ме к теби, као што видиш, са колима и коњима, да те као Илију узмем на небо, јер си такву част заслужио због светости свога живота, и већ је дошао час да окусиш плодове трудова својих и примиш венац похвале из руке Господње. Стога похитај, слуго Господњи, да видиш Творца свога и да се поклониш Њему који те створи по лику Своме; а и тебе желе да виде анђели и арханђели са пророцима, апостолима и мученицима. - Светитељ не распознаде вражију прелест, и рекавши: "Господе, мене ли грешника хоћеш да узмеш на небо?" подиже десну ногу да стлш и на огњена кола, и у исто се време прекрсти десном руком; и тог часа ђаво са колима и коњима ишчезе као прах развејан ветром. Тада Симеон познаде ђаволску прелест и кајаше се, а десну ногу којом је хтео да ступи на ђаволова кола он казни тиме што стајаше на њој једној читаву годину дана. Ђаво пак, не подносећи такав подвиг његов, порази ногу преподобноме љутом раном, те сатрули на њој месо а намножише се и црви, и гној са црви³ ма течаше из ране по стубу на земљу. А неки младић Антоније^[8] сабираше црве што падаху на земљу, и по наређењу преподобнога опет их ношаше к њему на стуб. А он, трпећи као други Јов, прилагаше црве на рану, говорећи: Једихе што вам даде Бог.

У то време кнез сараценски^[9] Василник, чувши многе ствари о светом Симеону, дође к њему, и после дуге беседе с њим доби велику корист и поверова у Христа. Угледавши пак црва који беше пао на земљу из ране преподобнога, кнез га узе у руку и отиде. Преподобни га врати и упита: Зашто си у чесне руке своје узео смрдљивог црва који је пао из сатрулелог тела мог? - А Василик, отворивши руку, нађе у њој скупочени бисер, и рече. То није црв већ бисер. - То теби би по вери твојој, примети преподобни. - И тако Сарацен, примивши благослов, оде дому свом.

После много година мати преподобнога Марта, дознавши за њега, дође да се види с њим, и много плакаше пред вратима. Али Симеон не хте да се види с њом и посла к њој говорећи: Не узнемиравај ме сада, мајко моја; ако заслужимо, видећемо се на оном свету. - А л и она још више узажеле да га види. И блажени поново посла к њој молећи је да почека још мало ћутећи. Она леже

пред вратима ограде, и ту предаде дух свој Господу. Свети Симсон тог часа сазнаде за њену кончину и нареди да тело њено донесу пред стуб. Угледавши мајку своју он се са сузама стаде молити за њу. Док се он мољаше, свето тело њено се покреташе и лице јој се осмехиваше. И сви који то посматраху дивљаху се, хвалећи Бога. И сахранише је крај стуба светитељева. И светитељ помињаше мајку своју у молитвама својим два пута сваки дан. Ускоро затим људи опет променише стуб светоме и начинише му нови од четрдесет лаката висине. На том стубу преиодобни стајаше све до саме блажене кончине своје.

Место на коме преподобни провођаше чудесно живљење своје не имађаше воде у близини, те воду доношаху издалека, због чега се много паћаху људи који долажаху к преподобноме и њихова стока. Видећи те патње због недостатка воде, преподобни се усрдно помоли Богу да подари воду као некада жедноме Израиљу у пустињи. И гле, око четири сата поподне изнена да се затресе земља, и раседе се на источној страни од ограде, где се отвори као пећина, у којој се ван сваког очекивања појави вода у изобиљу. Светитељ нареди да се то место раскопа још више седам лаката унаоколо, и одатле стаде тећи вода изобилна.

Једна жена, ожедневши ноћу, попи са водом мајушну змију. Змијица стаде расти у женином стомаку и постаде велика. Од тога лице женино постаде зелено као трава, и многи је лекари лечаху, али је не могоше излечити. Ту жену доведоше к светом Симеону. Блажени рече: "Напојте је овдашњом водом". Кад се жена напи те воде, из ње изиђе велика змија, која допузи до стуба, и ту одмах препуче.

Неки људи који издалека путоваху к преподобноме, склањајући се од жеге, скренуше с пута под дрво да се мало одморе. Док тамо сеђаху они угледаше где пролази бременита кошута и повикаше к њој говорећи: "Молитвама светог Симеона заклињемо те, застани мало!" И гле чуда! кошута стаде, јер и звери именом светитељевим постајаху кротке и послушне. Ухвативши кошуту путници је заклаше, одераше јој кожу и спремише себи јело од њенога мяса. А л и чим почеше јести, они бише кажњени гњевом Божјим, те изгубише људски глас и стадоше рикати као јелени. Онда они

трчећи дојурише к светом Симеону, носећи са собом кожу кошутину, као изобличење греха свог. И проведоше они поред стуба две године, и једва се могоше исцелити и проговорити као људи; а кожу од кошуте обесише на стубу за сведочанство о догађају и чуду.

На тој гори где се свети Симеон подвизаваше, не много далеко од стуба угњезди се страшна змија, због које ни трава не растијаше на том месту. Једном се забоду тој змији у десно око треска, дугачка један лакат, и задаваше змији силне болове. И једнога дана змија допузи к стубу преподобнога, и лежећи пред вратима ограде сва се превијаше приклањајући главу као смиравајући се и просећи милост од светог Симеона. И када светитељ погледа на змију, одмах јој треска испале из ока, и змија остаде тамо три дана, лежећи пред вратима као овца. И сви без икаквог страха долажаху и излажаху, и змија никоме ништа не учини. А када се змијино око потпуно исцели, она оде у своје легло. И сви посматраху и дивљаху се том предивном чуду.

У тој земљи живљаше леопард, звер велик и веома opak, који уништаваше и људе и стоку. И нико се не усуђиваше да пролази поред места где се тај звер беше настанио, јер много зла чињаше околним житељима. људи дођоше и известише о томе преподобнога. Он нареди да узму земље од његове ограде и воде, па да оно место где се налазио звер издалека обиђу посипајући земљом и кропећи водом. људи послушаше светитеља, и тако урадише. И после не много дана, видећи да се звер нигде не појављује, пођоше да га потраже, и нађоше га мртва где лежи на оној земљи коју узеше од ограде преподобнога и посипаше. И сви прославише Бога.

Но ускоро се у том крају појави други звер, окрутнији од првог, звер словесни - разбојник из Антиохије Јонатан. Он убијаше многе људе на путевима и по кућама, разбојнички их изненада нападајући по насељима и предграђима. И нико га не могоше уловити, иако му многе заседе постављаху крај путева; јер он беше веома снажан и храбар, да нико не беше у стању противстати му. А када се узбуди сва Антиохија и посла војнике да ухвате разбојника, он, не могући се сакрити од многобројне потере, добеже у ограду преподобног Симеона, и ухвативши се за стуб као блудница за Христове ноге, он плакаше горко. И викну к њему са врха стуба светитељ: Ко си, одакле

си, и зашто си дошао овамо? - Он одговори: Ја сам Јонатан разбојник; начинио сам многа сваковрсна зла, и дошао сам овде да се кајем за грехе своје.

Док он то говораше, дојурише војници из Антиохије и стадоше викати к преподобноме: Дај нам, оче, непријатеља нашег, разбојника, јер су већ и зверови спремљени у граду да га растргну! - Одговори им блажени Симеон: Дечице моја! нисам њега ја довео овамо, већ Бог који жели покајање његово упути ка г мени. Ако можете ући унутра ви га узмите, а ја вам га не могу извести, јер се бојим Онога који га посла к мени.

Чувши то и не смејући не само ући у ограду него и ништа рећи против, војници се са страхом вратише и испричаше све у Антиохији. Разбојник пак проведе седам дана покрај стуба, нападајући у молитви к Богу, исповедајући грехе своје и плачући великим плачем. И сви који беху тамо, гледајући његово покајање и плач, бише и сами веома тронути. А кад се наврши седам дана разбојник викну к светоме: Оче, хоћеш ли ми наредити да идем? - А свети отац га упита: Опет ли се враћаш на зла дела своја? - Не, оче, одговори он, него време моје дође. - И тако разговарајући с преподобним предаде дух свој Богу. А кад ученици светога Симеона хтедоше да погребу разбојника покрај ограде, стигоше из Антиохије војне старешине и стадоше викати: Дај нам, оче, непријатеља нашег, због кога се сав град узнемири. - Преподобни одговори: Онај који га доведе к мени, Он исти дође са мноштвом небеских војника и узе га, очишћена покајањем, к себи. Стога ми не досађујте.

Чувши то и угледавши преминулог разбојника, војне старешине се запрепастише и одадоше хвалу Богу који не жели смрти грешника. Вративши се у град они објавише све што чуше од преподобнога и што видеше.

Стојећи на стубу као свећа на светњаку, преподобни отац наш Симеон показа се светлост свету, просвећујући помрачене идолодемонијом народе и упућујући их к светлости познања истинитога Бога. Слава чудесној благодати Божијој која тако дејствоваше у њему! Стојећи на једном месту, свети подвижник приведе к вери многе, као да је проходио сву васељену учећи и проповедајући. Јер као сунце сипаше он зраке врлинског живота

свог и слаткоречивог учења, те просвећиваше околне земље. Јер крај стуба његовог могли су се видети Грузини, Персијанци и Јермени где примају свето крштење; Исмаиљани[10] долажаху у групама, по двеста, по триста, а каткад и по хиљаду људи; они се с криком одрицаху заблуда својих отаца, и доносећи к стубу идоле које су из давнина почитовали и клањали им се, они их крај стуба разбијаху и ногама гажаху; и примивши закон истините вере са медоточивог језика преподобнога оца, и удостојивши се причешћа Божанским Тајнама, они се враћаху с великом радошћу, просвећени светлошћу светог Еванђеља. Неки сараценски војначалник Филарх, чији сродник беше ослабљен, моли светитеља да му подари исцељење. Светитељ нареди да ослабљенога донесу пред стуб, и упита га: Одричеш ли се зловерја својих отаца? - Он рече: Одричем се. - И опет га упита светитељ: Верујеш ли у Оца и Сина и Светога Духа? - Ослабљени изјави да верује без икакве сумње. - Тада му светитељ рече: "Устани!" И тог тренутка устаде младић здрав, као да никада није боловао. А да би убедљиво показао да је младић оздравио, блажени нареди младићу да узме на своје раме војначалника Филиарха, који беше дебео, и да га однесе у логор, што младић и учини бацавши војначалника на своја плећа као сноп. Видећи то, сви одадоше хвалу Богу који кроз светитеља Свог твори дивна чудеса.

Преподобни имађаше и дар пророштва: јер за две године унапред он прорече сушу, глад и помор; и још прорече да ће кроз тридесет дана наићи скакавци, - што се све и зби. Једном он у виђењу виде два жезла где се спуштају с неба, и један паде на исток а други на запад. То виђење преподобни исприча присутнима, проричући да ће Персијанци и Скити устати на грчку и римску државу. И многим сузама и непрестаном молитвом преподобни умилостивљаше Бога да одврати Свој праведни гњев и не допусти да та казна снађе хришћане. И умоли Бога о томе: јер сва персијска војска, већ готова за рат, по Божјем промислу одложи свој поход, и за то време настадоше код Персијанаца међусобне распре, те они одусташе од своје намере.

Једном преподобни дознаде да је цар Теодосије Млађи[11] вратио Јеврејима храм који је био предат хришћанима, и одмах

упути писмо цару карајући га и претећи му гњевом Божјим, не обазирјући се на то што је он цар. Прочитавши писмо цар се уплаши, и нареди да се храм поново преда хришћанима, а градоначелника који му беше саветовао да храм врати Јеврејима смени с положаја, и преподобноме посла молбено писмо у коме га мољаше да му опрости и узнесе за њега молитву Богу. А супругу истога цара, царицу Евдокију, која после смрти свога мужа беше пала у евтихијанску јерес[12], преподобни усаветова својим писмима и у току четири месеца обрати к побожности. По обраћењу свом царица поживе још четири године у покајању, па се удостоји блажене кончине у Јерусалиму, и би погрзебена у својој задужбини, цркви светог Првомученика Стефана.[13] А цар Маркијан[14], који после Теодосија Млађег ступи на грчки престо, често је тајно посећивао преподобног Симеона и добијао од њега многе корисне савете.

Персијска царица, слушајући о чудесима и светости преподобног Симеона, посла к њему просећи благослов, и доби од њега благословљени јелеј који сматраше за велики дар и чуваше га чесно.

Царица Исмаиљхана, будући нероткиња, посла к преподобноме молећи га да се моли за њу, да би његовим светим молитвама могла постати мајком. Тако и би, јер се она ускоро разреши нерађања и роди сина. Узевши дете, царица крену на пут к преподобноме. А л и чувши да женама није могуће долазити к преподобноме, - јер он чак ни мајци својој не допусти да дође к њему -, она посла сина свог по слугама својим да га преподобни благослови, говорећи: Ево, оче, плод светих молитава твојих; стога благослови овај плод!

Шта да речемо о неисказаним подвизима преподобнога? Њих је немогуће исказати, јер превазилазе силе људске. Ја се пре свега, вели блажени Теодорит, дивим његовом трпљењу: ноћу и дању он тако стоји, те га сви виде. Догоди се једном да се вратанца и горњи део зида срушише од дотрајалости, те док се то поново не направи и обнови сви су могли гледати светитеља не мало времена. Тада су они посматрали нов и необичан приказ: преподобни је или непомичан стајао дуго, или је приносио молитве Богу правећи често поклоне.

Неко од присутних прича како је хтео да изброји поклоне које је преподобни правио не престајући: избројао је хиљаду двеста четрдесет и четири, па се уморио гледајући увис на врх стуба и престао бројати. Међутим, светитељ не изнеможе од поклона. Јер узимајући једном у недељу дана храну, и то врло мало и лаку, он постаде лак и способан за честа метанија. Од дугог пак стајања њему се и на другој нози отвори незарастљива рана, и много крви истицаше и з ње. Али га ни то не узможе отргнути од богомислија. Добровољни мученик трпљаше јуначки све. Но једном приликом преподобни би принуђен да покаже своју рану, а ево због чега. Неки свештеник из Арабије, човек добар и богонадахнут, дође к преподобноме и стаде говорити: Питам те у име саме Истине која привуче к себи сав род људски, реци ми, јеси ли човек или бестелесно биће? - Због чега ме то питаш? упита га преподобни. - Због тога, одговори свештеник, што сам слушао о теби да нити једеш, нити пијеш, нити спаваш; а то није својствено човеку, и не може човек живети без хране, пића и сна. - Преподобни онда нареди том свештенику да се попне к њему на стуб, и допусти му да види и опипа рану гнојаву и пуну црва. Видевши рану и чувши да преподобни једе једном у седмици, и то врло мало, свештеник се удиви трпљењу и подвигу светитељевом.

При таквим подвизима, творећи толика чудеса и проводећи тако врлински живот, преподобни беше кротак и смирен, као да је био мањи и непотребнији од свих људи. За све лице његово беше подједнако светло и реч љубавна, како за велможу тако и за роба, како за богатог тако и за убогог и за последњег изрода: јер он не гледаше ко је ко. И сви се не могаху наситити гледања светоликог лица његовог и слаткоречиве беседе његове, јер уста његова беху пуна благодати Светога Духа. Имајући дар мудрости, он сваки дан напајаше срца слушаалаца реком учења, и многи, одушевљени његовим учењем, остављаху све земаљско и као птице узлетаху високо: једни одлазећи у манастире, други у пустиње, а трећи остајући да живе поред њега.

Свакидашњи устав живота преподобнога Симеона беше овакав: сву ноћ и дан до три сата поподне он је стајао на молитви; после три сата говорио је поуку сабраном народу код стуба; затим је

саслушавао потребе и молбе свакога који је дошао к њему, и молитвом исцељивао болеснике; потом је стишавао свађе и спорове људске и заводио мир; а по заласку сунца он се опет предавао молитви. Носећи толике подвиге преподобни није престајао бринути се о миру црквеном: рушећи многобожачко безбожје, оповргавајући јеврејске хуле, искорењујући јеретичка учења; цареve пак и кнезове и све власти својим мудрим и корисним писмима упућивао је ка страху Божјем, ка хмилосрђу и љубави, и побуђивао их на штићење Цркве Божје, и све је поучавао много душекорисним стварима. Тако проводећи чудесан живот, који изгледаше неиздржљив за природу људску, преподобни се најзад приближи кончини својој када му беше преко сто година од рођења. На столпу је он стајао осамдесет година, како о томе пишу потпуно веродостојни људи, савршен у врлинама, земаљски анђео, небески човек.

О блаженој кончини преподобнога Симеона овако пише његов ученик Антоније: "Једнога дана, и то у петак, после три сата поподне, када ми очекивасмо од њега уобичајену поуку и благослов, он не погледа на нас са стуба; тако исто и у суботу и у недељу он нам не пружи по обичају своју родитељску реч. То ме уплаши и ја се попех на стуб, и гледам: преподобни стоји погнуте главе као на молитви, а руке му прекрштене на грудима. Сматрајући да он врши молитву ја стајох ћутећи. А затим ступивши пред њега рекох: "Оче, благослови нас, јер народ ево већ три дана и три ноћи стоји око стуба чекајући благослов од тебе". Али ми он не одговори. Ја му онда рекох: "Зашто, оче, не одговараш твоме чеду које је у тузи? Еда ли те чиме увредих? Пружи ми руку своју да је пољубим". Али одговора не беше. Стојећи пред њим. око пола сата, у мени се појави сумња и ја помислих: да није већ отишао ка Господу? Онда прислоних уво, али се дисање не осећаше, само диван миомир, као од разних дивних мириса, излажаше из тела његова. Тада схватих да се он упокојио у Господу, уплаших се и плаках горко. И приступивши к њему, положих и опремих мошти његове, и целивах му очи, браду, уста и руке, говорећи: Ко ме остављаш, оче? Где ћу чути слатке поуке твоје? Где ћу се наситити анђелске беседе твоје? Какав ћу одговор дати од тебе народу који чека твој благослов? Шта ћу рећи болесницима

када дођу овде просећи исцељења? И ко неће заплакати када угледа твој столп празан, без тебе светилника на њему? И када многи дођу издалека тражећи тебс, и не нађу те, неће ли заридати? Тешко мени! сада те видим, а сутра пођем ли на десио или на лево, нећу те наћи!

"Плачући тако над њим, ја од бола душевног задремах, и где, јави се преподобни као сунце, говорећи: Нећу оставити столп, ни место, ни гору ову благословену. Сиђи и подај благослов народу, јер се ја већ, по вољи Господњој, упокојих; и не казуј им, да се народ не би узрујао, него брзо пошаљи вест о мени у Антиохију. Теби пак потребно је да послужиш на овом месту, и Господ ће ти узвратити по труду твојем. - Ја се пробудих из сна и дршћући рекох: "не заборављај ме, оче, у светом покоју твојем", и падох на ноге његове, и целивах свете стопе његове, и узевши руку његову ставих је на очи своје говорећи: "благослови ме, оче!" и опет плаках горко. Затим уставши отрех сузе, да не би ко сазнао шта се догодило, па сиђох и тајно послах поверљивог брата у Антиохију к патријарху Мартирију[15] извештавајући га о престављењу преподобнога. И патријарх стиже брзо са три епископа, а такође и градоначелник Ардаборије са својим војницима, и мноштво народа не само из Антиохије него и из свих околних градова и села, и из манастира монаси са свећама и кадионицама, и од Сарацена врло многи, убрзо се стекоше као реке, јер вест о смрти преподобнога за један час се разнесе свуда као ветром ношена.

"Патријарх са епископима узиђе на стуб, и узевши чесне мошти снесоше их доле и положише поред стуба, док сав народ плакаше. Чак и мноштво птица, на очиглед свију, с криком летијаху око стуба, као да оплакују кончину таквог светилника свота. Свенародно нарицање и кукњава чуло се на даљину око седам потркалишта; а и саме околне горе, поља и дрвеће изгледало је као да тугују и плачу заједно с људима, јер свуда ваздух бејаше сумрачан и ношаху се талши облаци. Ја пак видех јавившег се крај светих моштију анђела, лице му беше као муња, хаљине као снег, и с њим седам стараца који разговараху; чух и глас њихов, али не разумех шта су говорили, јер ме страх и ужас беху обузели".

У онај дан у који се престава преподобни Симеон, ученик његов и подражалац светог живота његовог преподобни Данило[16], који кратко време пре тога намеравао да узиђе такође на стуб крај мореуза Црнога Мора, близу Цариграда, виде на ону страну где се налажаше стуб преподобног Симеона мноштво небеских војски где узлазе са земље на небо, а усред њих узношаху душу светог Симеона сву радосну. - И не само преподобни Данило него и блажени Авксентије[17], који из пустиње беше позван на Халкидонски Сабор[18], виде то исто, налазећи се у то време у Витинији.

Када чесне мошти светог Симеона бише положене на припремљену носиљку, патријарх, мислећи да узме на благослов неколико длака из свете браде његове, пружи руку, и рука му се тог часа осуши. И само после усрдне молитве свију за патријарха Богу и угоднику Божјем, рука патријархова постаде здрава. Узевши чесне мошти светог Симеона носише их са псалмима и молитвама у Антиохију, и изиђе сав град у сусрет. А беше ту човек глув и нем четрдесет година. Он чим угледа свето тело преподобнога, одмах му се одреша слух и језик, и павши пред светим моштима узвикну: "Добро си дошао, слуго Божји, јер ево долазак твој исцели ме!" - Примивши светитељево тело, драгоцене од злата и сребра, Антиохијани га однесоше у велику цркву; и многа чудеса и исцељења биваху на гробу његовом. Кроз неколико пак година Антиохијани саградише цркву у име преподобног Симеона и пренеше у њу свете мошти његове.

Престава се преподобни у време цара Лава Великог[19], 460. године. Цар Лав посла к Антиохијанима, молећи их да му допусте пренеги мошти преподобнога у Цариград; али они, не желећи се лишити таквог заштитника, рекоше царевим посланицима: Пошто град наш нема камене бедеме, јер они падоше, делом разорени царским гњевом, делом разрушени великим земљотресом, ми због тога унесмо свето тело Симеоново, да нам оно буде бедем и заштита.*[20]

На оном пак месту где бејаше стуб преподобног Симеона, би подигнута у његово име прекрасна крстолика црква и образован велики манастир. И испуни преподобни обећање своје које изрече

ученику Антонију у виђењу, да он неће оставити своје место: јер чудеса и исцељења болних тамо не оскудеваху. А у дан спомена његова сваке године се јављаше велика звезда над стубом и обасјаваше сав крај. О јављању ове звезде сведоче многи историчари, нарочито Евагрије Схоластик[21], који је виде својим очима. Исти Евагрије пише да то свето место беше неприступно за жене, и строго се пазило да се женска нога не усуди дотаћи се прага, који ни мајци преподобнога не би дозвољено да прекорачи. Говори се да се нека жена обуче у мушко одело, како би неопажено ушла у цркву светог Симеона, и када се дотаче прага црквеног, тог часа паде мртва на леђа. Мада су тамо долазиле и жене, као што пише Никифор[22], но оне се нису усуђивале да се приближе огради него су стајале подаље и молиле се гледајући на стуб. И сви који с вером долажаху, не лишаваху се благодати преподобнога већ добијаху помоћ и разна исцељења, и враћаху се с радошћу, благодарећи Оца и Сина и Светога Духа, Једнога у Тројици Бога, коме част и слава и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ МАРТЕ

Блажена мајка светог Симеона Столпника. О њој се говори у Житију светог сина њеног Симеона Столпника, под данашњим даном.[23]

СПОМЕН ПРАВЕДНОГ И СВЕТОГ ИСУСА НАВИНА

Исус Навин беше вођ народа Јеврејског после смрти Мојсијеве. Одређујући га за вођа, Господ рече Исусу Навину: С тобом ћу бити као што сам био с Мојсијем, нећу одступити од тебе нити ћу те оставити. Буди слободан и храбар (Ис. Нав. 1, 5-6). Исус Навин је са целим народом по суху прешао реку Јордан, као Мојсије Црвено

Моке (Ис. Нав. 3, 15-17). Он је лице у лице видео војводу Небеских Сила Архистратига Михаила, који му је рекао: Ја сам војвода војске Господње. Изуј обућу с ногу својих, јер је место где стојиш свето (Ис. Нав. 5, 14.15).

Овај свети војвода трубљењем труба разрушио је бедеме Јерихона (Ис. Нав. 6, 20). Овај богоугодни војвода зауставио је сунце над Гаваоном и продужио дан, док није потукао непријатеље своје (Ис. Нав. 10, 12-14). Једини он и Халев ушли су у Земљу Обећану од неколико стотина хиљада Јевреја који изађоше из Мисира. Увевши народ у Земљу Обећану Исус Навин је раздели племенима Израиљевим у наследство. Поживе Исус Навин сто десет година и мирно сконча око 1440. године пре Христово Рођења.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА:

КАЛИСТЕ, и ЕВОДА и ЕРМОГЕНА, њене рођене браће

Ови свети мученици најпре беху иезнабошци, али повероваше у Христа и духовно се препородише. Када их оптужише као хришћане и изведоше пред незнабожачког кнеза, они показаше благородство и непоколебљиво јунаштво душа својих, исповедајући Христа. Зато их кнез осуди на посечење мачем. И они, завршивши свој мученички подвиг, отидоше овенчани ка Господу.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИЦА

ЧЕТРДЕСЕТ ДЕВО ЈАКА ПОДВИЖНИЦА

и њиховог учитеља АМУНА, ђакона

Ове свете девице подвижнице беху из града Адријанопоља у Македонији (Тракији). Живљаху у време цара Ликинија.^[24] Као хришћанке оне следоваху Христу, имајући за учитеља ђакона Амуна. Градоначелник Адријанопоља Вавд изведе их на суд и стављаше их на страшне муке, приморавајући их да се поклоне идолима. Оне се помолише Богу, и одједном идолски жрец би

подигнут у ваздух, и висијаше у ваздуху мучен дуго; најзад паде на земљу и зли у мукама издахну. После тога мучитељ нареди те светог Амуна обесише и стругаше по ребрима; затим му усијан гвоздени шлем метнуше на главу, но свети мученик би чудесно избављен од њега. Онда послаше светог Амуна са светим девојкама у град Ираклију[25], к другоме мучитељу. По наређењу овога: десет од њих бише бачене у огањ; осам бише посечене мачем заједно са својим учитељем; неке скончаше избодене мачем по устима и срцу; шест бише искасапљене ножем; а остале отидоше ка Господу, пошто им растопљено железно сипаше у уста.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МЕЛЕТИЈА НОВОГ

Овај дивни Мелетије, беше изданак земље Кападокијске.[26] Родио се у селу Муталаски (око 1035. године), родном месту преподобног Саве Освећеног. Родитељи су му се звали Јован и Софија а беху пуни побожности и врлине. Дете се угледаше од малих ногу на њих, просветљавано небеском мудрошћу. Када поодрасте, родитељи га послаше у школу. Но будући да му је школа слабо ишла он, испуњен вером, сакри се једног дана под часну трпезу за време литургије, молећи Бога за помоћ. И заиста, од тада му се отвори ум тако да само једном прочитавши другу Мојсијеву песму, потпуно је запамти, добивши способност од тог момента да разуме и најтеже ствари.

Живећи богоугодно и телесно узрастајући, Мелетије је сваки дан ходио у храм и хранио се медом божанских Писама. Упоредо са телесним узрастом, узрастао је у мудрости и благодати, тако да се многи дивљаху његовој младеначкој разборитости, какве ни одрасли не имаћаху. У његовој петнаестој години родитељи зажелеше да га

ожене, и невесту му нађоше, али он не пристаде на то, него узевши крст свој пође за Христом, у жеља да Му се преда свим својим бићем. Побегавши од родитеља, до тог момента пун послушности према њима, стиже у Цариград и настани се у манастиру који је некад основао св. Јован Златоуст и у коме је и сам боравио као цариградски патријарх. После трогодишњег боравка у манастиру Мелетије би замонашен. Млади монах је брзо напредовао у врлини, тако да ускоро претече све своје саподвижнике. Но он, избегавајући људску славу и градску галаму, жељан још већих подвига, напусти Цариград и пође у Солун да се поклони моштима светог великомученика Димитрија, имајући намеру да оде на поклонитво у Јерусалим и Рим. Приступивши гробу мученика и помазавши се његовим светим миром, крену се на даљи пут. Но на путу му се јави неки чудан младић, правећи се као да и он иде у истом правцу, и рече му да је Божја жеља да промени своју намеру и да најпре оде у Тиву где се налази храм св. Георгија, другог Христовог великомученика. Рекавши му то и испративши га, младић ишчезе, а он променивши свој правац, посети најпре храм Пресвете Богородице на Акрополису у Атини, па оде где му би заповеђено преко виђења. Нашавши храм св. Георгија који се налазио у Тивејским горама, настани се код њега и ту провођаше дане у посту и молитви и сваком добром подвигу, скривен од људских очију. Али и поред тога што се он скривао, прочу се у оним крајевима његово врлинско живљење и многи се сабраше око њега, да га имају за свога вођу и учитеља. Тако се после не много времена његово место молитвеног самовања претвори у манастир.

Многи су долазили да живе са преподобним, одричући се света, а други опет да чују поуку и духовни савет од њега. Дође тако једном из града Тиве и једна богата жена, из угледне тивејске породице, која покуша, наговорена ђаволом, да својом лепотом и чарима заведе светитеља и наведе га на грех. Светитељ, прозревши њену намеру, оштро је изобличи и рече јој: "Ја, жено, зато и отсекох одраније власи косе моје, да ми их не би отсекала жена, као Далила Самсону, и тиме помрачила демонским мраком зенице душе моје. Зато одлази од мене и обмањуј твојим прљавим жељама градске кнежеве, подложне твоме ножу и страстима." Жена постиђена оде од њега, а

он, наложивши на себе четрдесетодневни пост, остаде целу годину затворен у ћелији, не примајући ничију посету. Лукави пак демон пусти страшне болове на цело његово тело, особито на ноге, да би тиме савладао његову мушку храброст и натерао га да проклиње дан у који се родио, али му труд остаде узалудан.

Видећи нарушен свој мир многим посетама и сећајући се свога завета, преподобни Мелетије предаде манастир после извесног времена на управу једном између сабране братије а он се крену да оствари своју давнашњу жељу: да се поклони гробу Господњем и другим светим местима. Палестина беше у оно време поседнута дивљим Селџуцима, који беху победили Арапе домородце и Грке, заробивши чак и византијског цара Диогена Романа. Турци Селџуци чињаху велика насиља над поклоницима, пљачкајући их и нагонећи да се одрекну Христа. Преподобни Мелетије, запаљен жељом за мучеништвом, не водећи рачуна о опасностима, крену се на пут, и стиже у Јерусалим после великих невоља и страдања. Претила му је сигурна смрт, да му Бог не посла као избавитеља неког емира из Арабије. Пошто проведе три године у Палестини и поклони се свим светим местима, преподобни се врати у Тиву да посети своју братију и духовно је утврди, а потом продужи поклоничко путовање до старог Рима и Шпаније. Пошто целива у Риму гробове врховних Апостола Петра и Павла и трагове крви римских мученика, а у Шпанији гроб Апостола Јакова, врати се поново у Тиву од Бога повереном му стаду, које га прими са великом радошћу.[\[27\]](#)

Живећи са братијом, био им је у свему пример за углед. Пред свима се смиравао, први је ишао на рад а последњи се са њега враћао. Оно што други нису могли, сам је радио, допуњавајући недостатке свих; бринуо се о одећу и обући братије, задржавајући за себе само једну хаљину од кострети коју је стално крпио због оветшалости, и пар искрпљених сандала. У свему беше уздржљив, строг према себи, снисходљив према другима. Иако се, док је био сам, хранио само хлебом и водом, колико да одржи тело у животу, са циљем да смири његов немир, живљењу у заједници одредио је човекољубивији устав. Сваки је могао по вољи узимати од свега предложеног на трпези, а сам је он само толико узимао, колико да

одржи тело у животу и да издржи тајне и јавне подвиге и болове, и колико да сакрије свој непрестани пост од братије. Најтеже камење за градњу манастирских постројења узидала је његова света рука, а исто тако он је њоме засадио прве вртове и племенито дрвеће око манастира. Но иако је неуморно радио и садио, никад са службе Божје није изостао.

То су били његови видљиви трудови, а број невидљивих и ноћних метанија и коленопреклоњења, молитава и бдења, суза и томе сличних подвига, само је Богу познат. Никад се није десило да почине на бедној асури, која му је служила на место кревета, док је не би сузама оросио; потом одморивши се мало, устајао би ла полуноћницу и молио се до звона за заједничко богослужење. Од великог молитвеног стајања и труда, биле су му отекле ноге, и отвориле се ране на њима. У ранама се чак и црви зародише, па кад би неки испао из ране, он би га враћао на његово место, да би тиме умножио телесне болове, а кроз њих и трпљење своје. Братија се много жалостила због таквог његовог злопаћења, али му не могоше наћи лека. Деси се да у то време дође неки лекар, који на њихову велику радост обећа да ће га излечити. Међутим, преподобни не хтеде открити лекару ране него му, будући прозорљив, прорече да ће умрети после три дана, тражећи од њега да се сам излечи покајањем и да се припреми за скору смрт. Лекар заиста умре после три дана на дивљење свих. А он и даље подношаше болове као некада многострадални Јов на ђубришту, имајући сву бригу првенствено о души својој и њеном спасењу.

А имађаше преподобни тако дубоку веру, да је могао и горе да премешта и да чини друге дивљења достојне ствари. О томе сведочи и следећи догађај. Један од његових ученика, необично послушни јеромонах Марко који је благосиљао трпезу, изненада умре. Кад се братија окупи да га сахрани, један од монаха, било од превелике жалости што неће имати више ко да их благосиља или не знајући шта говори, рече Старцу: "Нареди; Оче, ученику твоме да каже возглас, да би почели са службом". Преподобни пак обрати се мртвом ученику као живом: "Благослови, чедо Марко!" И, гле чуда! Мртвац отвори очи, подиже руку према лицу, прекрсти се, покрену

усне, изговори "Благословен Бог ..." и поново се врати у првобитни положај.

Ево још једног великог чуда, које иоказује да је из уста његових излазио огањ, као из уста Мојсија и Илије и Апостола Петра, кад су предавали преступнике казни. Међу ученицима својим, имађаше преподобни иједног самовољног и својеглавог, званог Никодим, коме није дозвољавао рукоположење знајући да је недостојан. Он пак презревши послушање, оде у Тиву и тајно се рукоположи од тамошњег епископа, али се не врати у манастир него остаде у граду. У то време би велика суша која натера Тивејцс да врше молебне за кишу, но без успеха, све док не затражише помоћ од слуге Божјег Мелетија. У литији узе учешћа као свештеник и речени Никодим. Кад дођоше до манастира, Мелетије се помоли и изли се обилато киша на земљу. Видевши пак Никодима у свештеничким одежама, старац заповеди да му их свуку, и стави га у једну јаму због непослушања. Неки из народа осудише због тога светог као немилосрдног, извадише Никодима из јаме, вратише му одежде и кренуше са њим у град заједно са осталим народом. Но пре него стигоше у град, догоди се нешто страшно. Дође до провале облака уз севање муња и јаку грмљавину, а Никодима удари гром, избравши га између целог оног народа, и остаде на месту мртав.

Пошто се прочу име преподобнога на све стране, због врлина и чудеса која је Бог чинио преко њега, он, жељан спокојства и молитвене тишине, бежећи од људске славе, изабра за игумана свог ученика Николу, а сам се удаљи, после 28 година боравка у манастиру св. Георгија, у пусту гору звану Миуполи, на обронцима Китерона. Ту се налазио један мали манастирчић звани Символон (или Симвулон), чији храм беше посвећен Небеским Силама. У њему живљаше клирик Теодосије, који с радошћу прими светог и даде му храм великога Бога и Спаса нашега Исуса Христа. Но као што град који на гори стоји не може остати непознат, тако би и са преподобним Мелетијем. Временом се и ту окупи око њега мноштво братије и манастирчић преобрази у велику Лавру. Глас о преподобном стиже у Цариград. Тадашњи патријарх цариградски Никола Граматик заповеди атинском архиепископу Никити да Мелетија рукоположи за свештеника, ради исповести и духовног

вођења братије; овај то и учини премда се преподобни томе много противио.

Клирик Теодосије ускоро умре, тако да сва брига о манастиру Бестелесних Сила остаде на Мелетију. Око њега се беше сабрало више од стотину монаха, чији је број из дана у дан све више растао. Преподобни је стално дозиђивао ћелије за њихов смештај, саветујући их и поучавајући, да се држе спољњег и унутрашњег сиромаштва, да се не брину шта ће јести, него да сву наду положи на свеблагот Господа, који ће им давати све потребно, као небеским птицама. Захтевао је од њих пуно сиромаштво, није им дозвољавао да поседују имања и стоку, да им брига о томе не би одвлачила пажњу од главног дела, тј. од молитве. Тако се она гора, до недавно пуста, претвори у други Рај, пустиња поста плоднија од родне земље а горе одјекиваху непрестаним химнама и молитвама. Поред обнове храма Спаситељева, који у почетку доби од Теодосија, преподобни сазида и храм у част Богородице као и још један у част пророка Илије. Од храма Бестелесних Сила направи главну Лавру, основавши још 22 мања манастира широм Грчке, у којима су живели заједно по осам до десет или више његових монаха (Теодор Продромос наводи у свом Житију 24 манастира). У главној Лаври посвећеној Светим Архангелима оставио је да живе најсавршенији монаси, они који су желели да живе усамљенички у засебним ћелијама.

Тако се оствариваше и на Мелетију, обећано у древна времена праоцу Аврааму: његово духовно семе је расло и умножавало се као звезде на небу и као песак морски. И што је чудније од свега: сво то мноштво ученика својих, он повераваше једино Божјем промислу и својим молитвама, забрањујући им да имају њиву или пар волова, да би се тако заједно са њима уподобио Ономе који нема где главе склонити. Боље је, говорио је, уздати се у Господа него у човека. И Бог се стварно старао преко побожних и христољубивих људи о сабраном око њега стаду. Чувши благочестиви цар Алексије Комнен о његовим врлинама, посла му 10.000 златника за потребе братије, обећавајући и више; свети, међутим, задржа потребна му 422 златника а остало врати натраг, приставши да само ту суму прима годишње као царски прилог. Као узврат за царски прилог,

преподобни се стално молио, да Бог сачува и утврди његово царство. Тако цар би много пута спасен његовим молитвама. Једном приликом кад Комани нападоше на Тракију и заузеле околину града Анхиала, цар им изађе у сусрет са својом војском и спремаше се да одређеног дана напусти град и судари се са њима. Преподобни Мелетије прозре у молитви, да ће цар бити убијен ако тај дан изађе против варвара, и повика са горе своје: "Не излази из града Анхиала, узвишени Алексије!" Рекавши то, подиже у ваздух своју десницу, и закристи цара, као да је био ту пред њим, иако се налазио веома далеко од тог места. Један побожни монах, који се беше задесио поред Мелетија, мољаше га да му објасни виђење које је имао. Он му рече: "Овог момента цар се спрема да изађе у бој против Комана, а ако то учини биће убијен". Рекавши то, мољаше се у срцу за спас цара. И Бог услиша молитве преподобнога, променивши цареву намеру те не изиђе у бој. Не само то: Комани се потукоше између себе и бише растерани. Тако би спасен цар који се здрав врати, и град. Речени монах Иларион записа дан у који је преподобни имао виђење, па кад после неког времена дођоше у манастир неки од царских војника, упита их о догађају, и нађе се да је све тачно што му је преподобни рекао.

Неком другом приликом, посла цар Алексије флоту против Крита, којим је на тирански начин владао неки Карикпс. На челу флоте беше један побожни дука звани Јован, који допловивши лађама до Еврипа, изађе на копно и оде до Мелетпја да прими његов благослов. Преподобни га саветоваше, говорећи: "Не иди са флотом на Крит, неће ти то бити од користи, него пошаљи мирна писма Карикису, не би ли се иомирили. Ако прихвати мир, добро је, ако ли не прихвати, Бог мира ће га уништити и Крит ће вам се покорити; ти пак остани у Еврипу док не стигне одговор". Јован послуша његов савет и ускоро доби вест да је Карикис умро. Тако он завлада Критом без борбе, као што му преподобни прорече.

Да се свети није постидео због свог надања на Божје старање, потврђује и следеће сведочанство. Деси се да једном нестало хране у манастиру. У то време дође из града неки побожни човек и донесе им три хлеба и нешто поврћа. Преподобни Мелетије заблагодари Богу и призва мноштво братије да једу, говорећи им да Онај који је

са пет хлебова нахранио пет хиљада, то исто може учинити и са њима, као присутан. Рекавши то, благослови хлебове и подели их. И умножише се хлебови и сви се наситише!

Многобројна су чудеса којима Бог посведочи себе преко овог верног слуге свог. Од мноштва њих наводимо само нека, која особито потврђују дар прозорљивости, који преподобни доби од Бога због чистоте срца свога.

Крену једном приликом неки кнез, звани Михаило Кастамонитис, да посети преподобног благослова ради. У пратњу он узе само једног слугу кога сматраше за верног. Слуга, међутим, намисли да га убије. И док је овај ишао напред, извади нож да га удари мучки с леђа. Но на његово запрепашћење угледа пред собом лик Мелетијев пун гњева, и уплашен одустане од злочина. Кад су стигли ћелији преподобног, Михаило уђе и поздрави се са Старцем, а слуга стајаше напољу, мислећи да Мелетије није знао за његову намеру. Но он га јавно изобличи и рече му: "Падни пред ноге свога господара, искупи безакоње који си намеравао да учиниш, ако хоћеш да ти опрости Бог и ми, и да се вечно не мучиш". Михаило се задиви, а слуга затражи опроштај од њега, па примивши Старчев благослов, вратише се дома славећи Бога.

Тивејски дука звани Вријеније зажелe једном да посети светога па узе са собом свога рођака Ватазија, рекавши му: "Хајдемо, пријатељу, да посетимо Божјег човека, каквог досад срео ниси, и добићеш од њега велику духовну корист". Ватазис, који беше учен и упућен у Свето Писмо, рече: "Ја знам све оно што ће ми он рећи, јер сам то научио из Светог Писма". Ипак, пође са њим. Кад дођоше код Мелетија, он прво прими Вријенија, поучи га и благослови, па потом позва Ватазија и предухитривши његово питање рече му са смирењем: "Ти, чедо, знаш боље од мене оно што сам хтео да ти кажем, зато немаш потребе за мојом поуком". Тако преподобни смири његову гордост.

И многе друге је свети Мелетије тајно или јавно исправио и извео на прави пут, својим примером и поуком и прозорљивошћу. Тако, на пример, један од монаха његове обитељи, који се одликовао немарношћу и леношћу, рече једном од братије: У заблуди су они који Оца називају некаквим свецем и пророком. Монах, будући од

њега трезвенији, рече му: Зар ти није довољан доказ да је Отац прави слуга Божји, то што нас има овде тако много сабраних без икаквог имања и без икаквих поседа, па нам Бог даје, његовим молитвама, све што нам је потребно? Брат се замисли над овим речима и уздахну због своје велике немарности, па по промислу Божјем изађе на капију где сrete неког странца монаха, веома потрешеног. Упита га ко је и одакле је, а он му одговори: долазим од пророка. Чувши ове речи, брат се и сам задиви ништа мање од њега, па га упита: ко је тај пророк? Монах му одговори: ено пророка код храма светог Илије, мислећи на преподобног, који се у то време онде налазио. "Чим преступих, настави монах, праг његове ћелије, откри ми све тајне мога срца". "Зашто, чедо, упита ме, одрекавши се целог света и примивши на себе монашки чин, и даље живиш са својом женом; зашто скриваш у земљу ропски мало богатство, које ти Бог повери ради трговине са већим стварима? Него, иди одмах, раздај га сиротињи и сабирај тако себи благо на небесима; одвој се потпуно од жене и покај се свом душом пред Богом, да не би отишао изненада из овог живота неспреман и био прибројан у пакао заједно са непокајанима." Тако преподобни једнога уразуми а другога изведе на прави пут покајања.

Ево још једног сличног догађаја. Посла преподобни једном неке од монаха у село да купе вина. Човек који им продаде вино, беше побожан и добре нарави, а жена његова бестидна и зла. Видевши она једног од монаха како је леп и млад, зажелега, и много му досађиваше да учини са њом блуд. Он је одбијаше као други Јосиф, чувајући чистоту свог ангелског образа. А она, пијана од страсти, потрча напред, куда је требало да прође монах са мазгама, и сакри се бестидница код једног уског пролаза у виноградима, чекајући да наиђе ова чедна душа. Кад он наиђе, баци се на њега, навлачећи га на грех као сулуда. А он призвавши Старчеве молитве у помоћ, одбаци је и оштро изгрди. И тако се врати у манастир, оставивши бедницу постићену. Дошавши у обитељ, исприча по обичају све што му се десило у путу, али ово прећута. Старац га укори за то и рече му: "Зашто ми, чедо, исприча ситнице, а оно што је најважније сакри? Што сакри искушење на које те наводила она жена у кући и виноградима, и то да си је изгрдио на неумесан начин? То што си се

одупро искушењу, добро си учинио, али си мало погрешно што је ниси уразио на смернији начин." Монах, задивљен његовом видовитошћу, затражи опроштај.

Често долажаху у манастир и странци да приме благослов и поуку од преподобног, јер његова слава беше стигла чак и ван граница Византије. Тако дође једног дана мноштво поклоника из древног Рима. Римљани су га памтили и по добротинству које учини некима од њих кад беху допловили бродом у Атину и беху осумњичени од власти да су у оде, те им је претила смрт. Старац као прозорљив поручи градоначелнику да их отпусти у миру јер су честити људи, што он и учини, имајући пуно поверење у реч Божјег човека. Ових пак поклоника који дођоше у посету манастиру беше преко стотину, и економ, немајући довољно хлеба за њих и за братију, затражи од Мелетија да их отпусти без јела. А он му одговори: "Не тако, чедо, него спремим трпезу да једу сви заједно; надам се у Господа, да као што је умножио хлебова у пустињи и нахранио онолико хиљада, благословиће и наше мало хране, да се сви наситимо и да нам преостане." Тако и би: сви једоше и преостаде хране. И не само то. Трећег дана, кад закуца неко на манастирска врата, преподобни позва економа и рече му: "Иди маловерни, изађи на врата да видиш колико жита нам узврати Бог због гостољубља које учинисмо странцима". Изишавши економ на капију, нађе безбројне мазге натоварене храном, коју послаше христољупци манастиру на поклон.

Преподобни не само што је имао дар прозорљивости од Бога већ и дар чудотворног лечења од разних душевних и телесних болести. Да наведемо само једно од бројних чудеса такве врсте, о којима говоре његови древни животописци, која је творио будући још у животу, Неки кнез са двора, по имену Константин Хирсофактис, имађаше верног слугу кога је волео као себе самог и који је боловао од тешке и неизлечиве болести. Кнез га упита: "Хоћеш ли да одем код великог Мелетија, који је учинио толике чудне ствари, да те излечи?" Болесник се томе противио, болујући првенствено душевно, и осуди светог, рекавши господару: "Толики светитељи од којих сам тражио иомоћ не помогаше ми, зар овај пијаница и изјелица да ми помогне?" - Но кнез га ипак поведе и

паде пред ноге преподобнога, тражећи помоћ од њега. Светитељ, прозревши неверје слуге, говораше да нити је он у стању да излечи тако тешку болест, нити је болесник достојан помоћи. Но на велико кнежево наваљивање и сузе, пошто и болесник исповеди свој грех и затражи опроштај, Старац се помоли Богу, и Бог дарова слуги здравље душе и тела, после чега они одоше радосни дома.

Имао је свети Мелетије од Бога и власт над демонима. Монах неки по имену Јаков, беше поседнут љутим демоном, и често је падао на камење и рањавао се, ударајући себе у главу, до те мере да га је било жалосно видети. Дође он једном у храм где је био преподобни и спопаде га демон у црквеној припрати. Светитељ га виде како пада, како се тресу сви његови удови, како се туче по глави и криве му се уста, како избија пена на њима, уз шкргутање зубима и страшно урикање. Видевши све то, преподобни се сажали на њега, стави му штап свој на уста и истера демона, подигавши Јакова здрава и читава. Слично се догоди и са световњаком званим Теофилактом, који такође би исцељен молитвама светог. Овај дивни слуга Божји предвиде велики земљотрес, спасе манастир од пожара, изведе воду код храма пророка Илије као некада Мојсије у пустињи и учини још многа друга чудеса, од којих наведосмо само ова да би се на примеру уверили како је стварно диван Бог у светима својим.

Поживе преподобни Мелетије у бдењу, страдањима и подвизима око 70 година и дочека блажени крај првог септембра 1105. године. Спољашњег човека врати земљи од које је створен а бесмртну душу предаде Богу, коме је целог живота верно служио. Мало пре његове блажене кончине упиташе га његови ученици, како да одрже манастир после његове смрти: одакле ће се издржавати многобројни монаси кад немају никакве имовине? - Преподобни, изобличивши њихово маловерје, одговори: "Знајте, о чуду вам нећу ништа рећи. Ако пак стекнем смелост пред Богом, никада вам неће ништа недостајати."[\[28\]](#) По упокојењу, братија сахрани његове чесне мошти са северне стране централног манастирског храма, у припрати храма Светих Архангела. Бројна су чудеса која се десеше и дешаваху се и после Мелетијевог уснућа на његовим чесним моштима. Отада па до данас његова лавра се прозва манастир Светог Мелетија, који вековима сабира око себе душе жедне и

гладне Бога живога, духовне утехе и исцелења. Његовим светим молитвама, Господе Исусе Христе, спаси и помилуј нас. Амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА АНЂЕЛА

Овај благословени човек беше из Цариграда, златар по занимању, имађаше жену и шесторо деце, и живљаше честитим животом. Једном о дану оданија празника Успенија Пресвете Богородице,^[29] које се празновало изван града, близу села Светог Стефана, у зеленилу, оде тамо са другим хришћанима и овај благословени Анђел; међу њима беху и неки потурчењаци, бивши хришћани. Празнично расположени, они се весељаху и играху; притом потурчењаци променише капе са хришћанима: они ставише на своје главе капе хришћана, а своје беле турбане дадоше хришћанима. У смирај дана сви се вратише својим кућама у Цариград. Но сутрадан они потурчењаци дођоше Анђеловој кући и упиташе Анђела: Зашто данас носиш хришћанску капу? - Анђел одговори: Носим је зато што сам хришћанин. - Они му на то рекоше: Јуче си ти постао муслиман, и треба да носиш бели турбан, као што си га јуче носио. - Анђел се зачуди томе, и помисли да се они шале. Међутим они се разљутише, дозваше власт, узеше Анђела и одведоше у судницу. Тамо оптужише Анђела и лажно сведочаху како је он јуче пред њима постао муслиман и изговорио салавати, тојест муслиманско исповедање вере, и носио на глави бели турбан. Судија упита Анђела да ли је то истина. Анђел одговори: Нити сам изговорио салавати, нити сам постао муслиман, него сам са њима заједно светковао, и потом сваки отишао својој кући.

Видећи Анђелову одлучност и чврстину, судија га посла везиру. За њим одоше и његови тужиоци, те и пред везиром сведочаху против њега говорећи исто. Анђел и овде одлучно одбаци њихове лажне оптужбе. А везир, видећи да је Анђел ваљан и честит, стаде се благонаклоно опходити са њим и саветовати му да напусти хришћанску веру и постане Турчин. Притом му рече: Ја ћу те обасути великим почастима, и учинићу те богатим, и даћу ти

велику власт. - На то блажени одговори громко и јасно: Ефендија, ја сам чедо хришћанских родитеља; хришћанин сам рођен, хришћанин умрећу, и ништа ме на овоме свету не може одвојити од љубави преслатког Господа мог Исуса Христа, истинитог Бога. Не само богатство и почести и славу које ми обећаваш, него и целу царевину вашу да ми дате, нећете моћи покренути срце моје од вере моје и од преслатког Господа мог Исуса Христа.

То и много друго изговори мученик, што страховито разјари везира, те он викну: Ако се не потурчиш, ја ћу те уништити, али ћу те претходно на такве муке ставити, да ће ти цело тело бити измрцварено пре но што издахнеш у жестоким мукама. - Мученик јуначки одговори везиру: Чини што хоћеш: биј, сеци, касапи, сажежи ме у огњу, баци ме зверовима, стровали ме у море, и све друго што можеш чини овом земљаном телу мом, ја се Христа мог одрећи нећу, ја веру своју променити нећу, ја се потурчити нећу.

Бесан од гњева, везир просто рикну да Анђела баце у тамницу. Тамо га крвожедни Агарјани страховито мучише. А један његов сусед Агарјанин, човек високог положаја, беј по звању, сажали се на мученика и стаде га овако саветовати: Зашто, човече, да невин погинеш? Тиме ћеш само непријатеље своје обрадовати. Најбоље ти је: потурчи се, да би те пустили на слободу; па онда покупи све што имаш, узми децу своју и жену, и отпутуј у друго место, и тамо живи као хришћанин. - На то му мученик одговори: Не дао Бог да западнем у такво безумље, те да из мојих уста изађе таква свебогохулна реч. Христос мој умре за мене, и зар је велика ствар ако ја из љубави умрем за Њега? Као човек, ја морам умрети кадтад: или данас, или сутра, или касније. Зато је боље да за Христа умрем данас, да бих се удостојио Његовог Царства небеског. - Чувши овакав одговор, беј се удаљи.

Трудећи се на све могуће начине да мученика одвоје од Христа, Агарјани послаше к њему у тамницу његову жену, еда би њене молбе и сузе гануле мученика, и он пристао ради ње и деце њине да се потурчи. Жена проли силне сузе пред њим и изли потресне молбе. Али мученик Христов, савладавши у себи све телесно и овосветско и уронивши сав у духовно и оносветско, остаде неумољив и несавитљив. И даде јој овај савет: Жено, нека и теби и мени

Христос буде изнад свега! Њему данас предајем и тебе и децу нашу, Њему, ради кога с радошћу примам мученичку смрт. Зато и ти, жено, ради Христа отрпи мој одлазак, да бисмо се на страшном и славном другом доласку Његовом поново састали, и заједно блаженствовали вечито у Његовом Царству. Какву бисмо корист добили од поновне привремене заједнице и живота? Ми бисмо се ускоро имали поново растати. Какву ћемо добит имати од уживања овога света? Та она могу само нашкодити душама нашим, које више вреде него сав свет. Зато иди с миром, мила моја и драга душо, и ја ускоро одлазим многожељеном Господу мом Христу. А после извесног времена доћи ћеш и ти, да заједно уживамо вечно блаженство. - Чувши ове речи, жена поверова своје блаженом супругу, и оде из тамнице, учвршћена у нади и љубави Христовој речима христочежњивог мученика.

Сутрадан везир изведе преда се светог мученика, и стаде га поново испитивати и наговарати и милом и силом да се одрекне Христа и потурчи. Најзад увидевши да је мученик непоколебљиво чврст и неустрашив, он донесе одлуку да се мученик погуби. Тада целати узеше храброг јунака Христовог, и брже хиташе на губилиште он него они, и више се радоваше он који је имао бити погубљен него они који су га имали погубити. И када га доведоше пред царску палату, близу Свете Софије, они блаженом Анђелу одсекоше свету главу.

Све то посматраху издалека мученикови сродници, пријатељи и познаници, и чекаху да виде крај. И гле, у поноћи они видеше где божанска светлост у облику огњеног стуба сиђе с неба на свете мученикове мошти и дуго остаде на њима. То чудо видеше не само хришћани него и многи Агарјани, и разгласише га свуда. Зато Порта издаде наређење да се тело светог мученика баци у море. Ово наређење имао је да изврши Мусурага. Хришћани дознавши за то, поткупише Мусурагу, и дођоше до светих моштију светог мученика на следећи начин. Мусурагини људи натоварише у један чамац тело светог мученика и испловише на пучину; тамо их хришћани сачекаше у своје чамцу и примише свете мошти. Потом их хришћани чесно и богобојажљиво сахранише на острву Протису у тамошњем манастиру. И биваху чудеса од светих моштију, и даваху

се исцељења свима који са вером прибегаваху светом мученику, чијим богопријатним молитвама нека се и ми удостојимо богоугодног живота на земљи и вечног блаженства после смрти у Царству небеском. Амин.[30]

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ АГАТОКЛЕЈЕ[31]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ ЕВАНТИЈЕ

Процветавши врлинама преставила се у миру.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ НИКОЛАЈА

Подвизавао се у долини (кланцу) Курталиоти у покрајини званој Светог Василија на острву Криту, око 1670 године. (Служба му је штампана у Атини 1879. године).

СПОМЕН ЧУДОТВОРНЕ ИКОНЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ у манастиру Миасинском

На данашњи дан врши се у Халкопратији (Цариград) спомен чудотворне иконе Пресвете Богородице, која у време иконоборачке јереси би због страха од иконобораца бачена у језеру Газурско, и после дужег времена пронађена и положена у манастир Миасински.

НАПОМЕНЕ:

1. Овога Св. Симеона Столпника треба разликовати од Св. Симеона Столпника Млађег (596. год), који се још зове Симеон Дивногорац (слави се 24. маја). Трећи пак Св. Симеон је Симеон Стари (390. године, слави се 26. јануара), али он није био столпник.
2. Кападокија област у Малој Азији, најпре беше самостална држава; од 393. до 370. пре Христа прво била под влашћу Персијанаца, па затим Македонаца; потом је до 16 год. после Христа имала своје царе; у 17 години после Христа претворена у Римску провинцију царем Тиберијем и спојена са Понтом и Малом Јерменијом; крајем једанаестог века потпала под власт Турака, под чијом је влашћу и данас. У време преподобног Симеона хришћанство је у Кападокији цветало. Велики учитељи Цркве св. Григорије Богослов, св. Василије Велики и брат његов св. Григорије Ниски родом су из Кападокије.
3. Блажени Теодорит, епископ Кирски, савременик преподобног Симеона, посећивао је преподобнога за време његовог подвизавања на стубу, и он пише: "Мада о подвизима његовим могу сведочити свима, ипак се бојим да приступим приповедању, да подвизи његови не би изгледали потомцима баснословни и невероватни, пошто превазилазе људску природу".
4. Од дубоке старине лавром се називају многољудни и знаменити манастири. Овај назив се појавио најпре у Египту, па потом у Палестини.
5. Свети Мелетије Антиохијски (360 - 381) слави се 12. фебруара.
6. Под сочивом се разуме: пасуљ, грашак, лећа и остало поврће.
7. Свети Мелетије био антиохијским патријархом од 360. до 381. године, а Домн II или Домнин од 441. до 449. године.
8. Антоније био је ученик светог Симеона, и написао је његово Житије.

9. Сарацени - становници Арабије; касније хришћански писци тако називају све муслимане уопште.
10. Исмаиљџапи - потомци Исмаила, сина патријарха Авраама од Агаре.
11. Царовао од 408. до 450. године.
12. Евтихије, осуђен Четвртим Васељенским Сабором, учио је да Исус Христос има само једну природу, и то Божанску, док света Црква свагда је признавала и признаје у Исусу Христу две природе: Божанску и човечанску.
13. Спомен ове свете царице Евдокије празнује се 13. августа.
14. Царовао од 450. до 457. године.
15. Мартирије - патријарх антиохијски од 456. до 468. године.
16. Спомен његов празнује се 11. децембра.
17. Спомен преподобног Авксентија 14. фебруара.
18. Халкидонски Сабор или Четврти Васељенски Сабор одржан 451. године у Халкидону (на малоазијској страни Босфора).
19. Лав Велики царовао од 457. до 474. године.
20. Један део моштију светога Симеона би потом пренесен к преподобном Данилу Столпнику, на његову молбу, као што о томе пише у житију преподобног Данила.
21. Евагрије Схоластик, живео у шестом веку, написао "Црквену Историју".
22. Никифор Калист, живео у четрнаестом веку, написао "Историју Цркве".
23. Ову Свету Марту треба разликовати од Св. Марте, мајке преподобног Симеона Дивногорца, такође Столпника (слави се 24. маја), која се спомиње 4. јула (односно негде 5. јула).
24. Са царом Константином Великом од 311. до 324. године.
25. Град у Тракији на обали Мраморног Мора.
26. Житије преподобног Мелетија написао је Ншсола Метонски 36 година после његовог упокојења (око 1141. год.) на основу правоверних података. У приближно исто време написао му је Житије и Теодор Продромос, звани Птохопродромос. Наше житије допуњава прво подацима из другог, узимајући у обзир и историјске податке које нам даје архиепископ Атински Хрисостомос Пападопулос у књизи: " О осиос Мелетиос о

- Неос", Атина 1968. год. Мелетије је назван "Новим" вероватно да би се разликовао од св. Мелетија Антиохијског (+ 381).
27. Овако у Житију Теодора Продромоса. Никола Метонски каже у свом Житију преподобног да је он прво ишао у Рим па онда у Јерусалим, не помињући путовање у Шпанију и први повратак у Тиву.
28. Заиста, и ово његово пророштво се испунило. Његов биограф Никола Метонски, који му је писао Житије 36 година после његове блажене кончине, каже да је манастир у то време имао 300 монаха, без да је ишта поседовао, изузев врта са поврћем, па ипак одлично се издржавао. Манастир је цветао скоро осам векова после тога, поставши и ставропигијалним манастиром. За време грчког устанка (1821.) претрпео је велике штете, после ослобођења Грчке би поново обновљен, да би крајем прошлог столећа запустио, поставши метох манастира Фанеромене на острву Саламини. Основни разлог његове запустелости био је заборав духовних предања и завета преподобног. Манастир је поново обновио Атински архиепископ Хрисостомос Пападопулос 1. септембра 1928. године, написавши при том књигу о преподобном и манастиру и издавши његова два древна Житија. Године 1950. манастир је постао женски и као такав он и данас светли са Китеронских гора свим околним местима.
29. Оданијем празника назива се дан у који се завршавају велики празници. Тако, оданије Успенија Пресвете Богородице празнује се 23. августа; оданије Ускрса уочи Спасовдана; оданије Преображења 13 августа; итд.
30. Свети Анђел пострадао у Цариграду 1680. године. Његово страдање описао Јован Кариофилис.
31. Спомиње се у неким Синаксарима заједно са данашњом св. мученицом Калистом и њеном браћом Еводом и Ермогеном. (Друга св. мученица истог имена спомиње се 17. септембра).

2. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА МАМАНТА

Свети мученик Мамант родио се у Пафлагонији.[1] Родитељи његови, Теодот и Руфина, беху знаменити људи: обоје из патрицијских[2] породица чувени и богати, и сијаху побожношћу. Пошто нису могли дуго скривати у себи своју веру у Христа и пламену љубав према Њему, они јавно пред свима исповедаху своју побожност и многе привођаху Христу. Због тога они бише оптужени Александру, намеснику града Гангре.[3] А намеснику беше наређено од цара: да на све могуће начине шири и учвршћује поштовање незнабожачких богова, а да мучи и предаје на смрт хришћане и све који се неповињавају овом царском наређењу.

Изведевши Теодота на суд, Александар га стаде присиљавати да принесе жртву идолима. Али Теодот није хтео ни да слуша оно што му намесник говораше. Намесник иако беше готов да непослушнога

стави на муке, ипак се уздржа од тога због високог порекла Теодотовог; јер није имао право бешчестити и мучити потомке патрицијске без нарочите царске наредбе за то. Због тога Александар упути Теодота у Кесарију Кападокијску^[4] кнезу Фавсту. Овај пак кнез уколико беше веома усрдан у своме безбожном многобоштву, утолико беше веома свиреп у односу према хришћанима. Угледавши Теодота, Фавст га одмах вргну у тамницу. А жена Теодотова, блажена Руфина, иако беше бременита, последова своме мужу и заједно с њим уђе у тамницу, и страдаше у њој Христа ради. Теодот пак, знајући немоћ тела свога и приметивши суровост мучитеља, а желећи пре да умре него да се ма чиме огреши о веру за време љутих мучења која му предстоје, обрати се усрдном молитвом Господу. И у молитви својој говораше овако: "Господе Боже сила, Оче возљубљеног Сина Твог, Тебе благосиљам и славим што си ме удостојио да имена Твога ради будем вргнут у ову тамницу! Но молим Те, Господе: Ти знаш немоћ моју, стога прими душу моју у овој тамници, да се непријатељ мој не похвали због мене".

Бог, који је створио срца наша и зна сва дела наша (ср. Пс. 32, 15), услиши молитву верног слуге Свог, и одмах му даде блажену кончину, и изевши из тамнице душу његову настани је у светлим обитељима небеским. А супруга његова блажена Руфина, трпећи у тамници невољу и муку, и обузета великом жалошћу за својим мужем, роди пре времена мушко дете. Гледајући на новорођенче и на мртво тело свога мужа, она с јецањем и сузама завапи к Богу, говорећи: "Боже, Ти си саздао човека и из ребра његова створио жену, нареди да и ја пођем путем којим пође муж мој, и разрешивши ме овог краткотрајног живота, прими ме у вечне обитељи Своје! А рођено дете Ти сам васпитај како знаш! Ти му буди отац и мајка и чувар живота његова!"

Вапијући тако у својој тузи к Богу, ова чесна и света жена би услишена Богом и разрешена од окова тела, и отиде на вечну слободу, предавши душу своју у руке Господу. А детенце остаде живо између мртвих родитеља својих.

Тада Господ који чува младенце (Пс. 114, 5) благоволи открити о томе једној високородној и побожној жени, која живљаше у

Кесарији и зваше се Амија. У ноћном виђењу Он јој преко анђела Свог нареди да измоли од кнеза тела светих који преминуше у тамници и да их чесно сахрани, а детенце да узме код себе и одгаји га уместо сина. Уставши Амија похита да изврши наређење Господње, и замоли кнеза да јој допусти узети из тамнице тела преминулих сужања. Бог склони на милост немилостиво срце кнежево и он изиђе у сусрет жељи те чесне жене. И Амија ушавши у тамницу нађе тела обоје сужања, где леже напоредо, а између њих лепо и весело детенце. Узевши тела светих она их чесно сахрани у своме врту, а детенце узме код себе. Она беше бездетна и целомудрена удовица, и заволе дете као своје, и васпитаваше га по хришћански. Дете растијаше, али до пете године не могаше говорити. Онда прва реч коју изговори и упути Амији, која му постаде друга мајка, беше: "мама", због чега и доби име Мамант. Потом га Амија даде у школу. У школи Мамант убрзо превазиђе све своје вршњаке тако да се сви дивљаху бистрини ума његова.

У то време цароваше у Риму незнабожни Аврелијан.^[5] Он присиљаваше све да се поклањају идолима, и то не само људе и жене него и малу децу, при чему нарочиту пажњу обрађаше на децу, надајући се да се деца као мала и незрела лако могу завести и склонити на свако зло дело. Поред тога безакони цар сматраше да ће деца, ако се израна навикну јести идоложртвено месо, под старост бити усрдни идолопоклоници. Стога их он разним ласкама привођаше своме многобожју. Многа деца и младићи стварно се подаваху саблажњивим ласкама и повињаваху се вољи царевој. А л и она деца и младићи што с Мамантом иђаху у школу, држећи се Мамантових поука, чињаху супротно томе. Јер Мамант, имајући у младим годинама старачку мудрост и чист живот, доказиваше вршњацима својим ништавност многобожачких богова, бездахних и немоћних, и учаше их да знају јединог истинитог Бога, кога сам знађаше, и да Њему приносе разумне жртве: дух скрушен и срце смирено.

У то време би послан од цара у Кесарију на место Фавста други кнез, по имену Демокрит. Он дисаше претњом и убиством на хришћане, јер беше велики ревнитељ свог незнабожног и безбожног зловерја. Њему би оптужен свети Мамант, да се не само он сам не

клања боговима него и остале дечаке који уче школу са њим развраћа и учи хришћанској вери. А Маманту беше тада петнаеста година од рођења. Он већ поново постаде сироче, пошто друга мајка његова Амија, оставивши свом усињенику светом Маманту, као једином наследнику, велико имање на земљи, отиде к небеском богатству, уготовљеном онима који љубе Бога.

Чувши за Маманта Демокрит посла по њега. Када га доведоше пред њега, Демокрит га упита је ли он хришћанин и је ли истина да се не само он не клања боговима него и другове своје развраћа, учећи их да се не повињавају царевом наређењу. А Мамант, у младим годинама зрео човек, неустрашиво одговори: Ја сам тај који ни у шта не сматрам ваше седине. Ви сте скренули с правога пута и толико сте залутали у таму, да чак не можете ни да погледате на светлост истине; оставивши истинитог и живог Бога, ви сте приступили к демонима клањајући се бездахним и глувим идолима. А ја од Христа мога никада одступити нећу, и старам се да приведем к Њему све које могу.

Запањен таквим неустрашивим одговором Мамантовим, разјарени Демокрит нареди да Маманта одмах воде у храм поганог бога њиховог Сераписа^[6] и да га тамо силом натерају да идолу принесе жртву. А Мамант, ни најмање се не бојећи разјарености кнежеве, спокојно му узврати: Не треба да ме вређаш, јер сам високог рода, син сам родитеља који су били сенаторског високородија. - Тада Демокрит упита присутне о Мамантовом пореклу, па дознавши да је пореклом од древних римских великаша, и да га је Амија, угледна и богата жена, одгајила и начинила наследником свога огромног имања, не одлучи се да га стави на муке, пошто уствари није имао право на то. Стога, метнувши Маманта у железне окове, посла га к цару Аврелијану који се тада налазио у граду Егеји и објасни му у писму све односно Маманта.

Примивши писмо Демокритово и прочитавши га, цар нареди да му одмах приведу младога Маманта. Када мученик предстаде цару, цар га стаде на све могуће начине приволевати на своје зловерје, час плашећи га претњама, час мамећи ласкама и обећавајући му дарове и почести, и говорећи: Дивни младићу, ако

приступиш великоме Серапису и принесеш му жртву, онда ћеш живети с нама у двору, и бићеш царски васпитан, и сви ће те поштовати и славити, и бићеш заиста срећан; а ако ме не послушаш, онда ћеш зло погинути. - Но млади Мамант му одговори мушки: О, царе! не било тога да се ја поклоним бездахним идолима, које ви поштујете као богове. Колико сте безумни, клањајући се дрвету и безосећајном камењу а не Богу живоме! Престани опсењивати ме ласкавим речима, јер када мислиш да ми добро чиниш ти ме у самој ствари мучиш, а када ме мучиш онда ми добро чиниш. Знај дакле, сва та добра, дарови и почести које ми ти обећаваш, били би за мене тешке муке када би их заволео место Христа; а тешке муке које ми обећаваш да ћеш ме на њих ставити ради Христа, биће за мене велико добротворство, јер смрт за Христа мени је дража од сваке почести и добитка.

Тако неустрашиво говораше пред царем свети Мамант, који у младалачком телу имађаше разум и срце зрелог човека. Јер сила Божија може и малог јуношу показати непобедивим као Голијата, из уста мале деце начинити себи хвалу (Мт. 21, 16 = Пс. 8, 3), и малолетног дечака умудрити тако да буде разумнији од стараца, - што се све могло видети у младом Маманту. Њега не надјачаше речи безаконог цара, не саблазнише дарови, не устрашише муке које он са већом радошћу прими него велике почести. Јер разгњевивши се мучитељ одмах нареди да Маманта простру по земљи и непоштедно бију. Тако бијен по дивном телу, свети Мамант подносише мучење с таквим трпљењем као да не осећаше никакав бол. А цар му говораше: Само устима реци да ћеш боговима принети жртву, па ћеш одмах бити ослобођен мучења. - Но мученик одговори: Ни срцем, ни устима нећу се одрећи Бога и Цара мог Исуса Христа, па макар ми нанели десет хиљада пута више рана од ових, јер ме оне сједињују са многожељеним Господом мојим; и ја желим да не малакшу руке оних који ме бију, јер уколико ме више бију утолико ми већа блага стичу у Подвигоположника Христа.

Аврелијан, видећи да се Мамант ни најмање не боји страдања, нареди да му свећама пале тело. Али огањ, као стидећи се тела мученикова, не додирну га него се устреми на лица мучитеља. И горе се цар мучитељ запали гњевом и опали јарошћу него мученик

Христов огњем вештаственим: јер уколико мученик не обраћаше пажњу на огањ, утолико се срце мучитељево опаљиваше. И нареди цар да камењем засипају светога Маманта. Но светом мученику, обузетом љубављу према Христу, ово засипање камењем беше тако пријатно као да га засипаху мирисним цвећем. Тада цар, видећи да ничим не може да постигне оно што жели, осуди мученика на смрт: да буде бачен у море. Везавши мученику око врата тешко олово, слуге царева га поведоше к мору. Али Господ ни тада не остави слугу свога, јер анђелима Својим заповеди да га сачувају (ср. Пс. 90, 11). И гле, на путу ка мору јави се Анђео Господњи сијајући као муња. Угледавши га, слуге царева оставише светога Маманта и од страха побегоше натраг. А Анђео узевши мученика одвеза му олово, и одведе га на гору високу у пустињи близу Кесарије, и нареди му да тамо живи.

Живљење у пустињи Мамант отпоче постом. На тој гори он се пости четрдесет дана и четрдесет ноћи, и би као други Мојсије, коме се даде у руке нови закон: јер сиђе к њему с неба и глас и жезал. Када Мамант прими жезал, глас му нареди и он удари тим жезлом у земљу, и тог часа из дубине земље изиђе Еванђеље и Мамант га узе. После тога Мамант подиже једну малу цркву, и у њој се мољаше и читаше Свето Еванђеље. По наређењу пак Божјем к светоме Маманту сабираху се из те пустиње зверови као овце к пастиру, и као неки разумни створови слушаху га и покоравашу му се. Храна му беше млеко дивљих звери, од кога он прављаше сир не само за себе него и за сиромаше: јер чим би спремио много сира, он га је односио у Кесарију и раздавао сиротињи.

Ускоро се у граду Кесарији разнесе глас о Маманту. Тада Александар, не онај што га раније споменусмо него други, који у то време би постављен за намесника у Кападокији, човек суров и веома зао, дознаде све о Маманту. И сматрајући Маманта за чаробњака он посла војнике на коњима у пустињу да га пронађу и доведу к њему. А кад они тражаху по пустињи светог Маманта, он сам сиђе с горе и сревши их упита их, кога траже. А они мислећи да је то чобанин који пасе овце своје на тој гори, одговорише: Тражимо Маманта који живи негде у овој пустињи; не знаш ли ти, где је он сада? - Зашто га тражите? упита их Мамант. Војници одговорише: Оптужен је

намеснику да је чаробњак, па нас намесник посла да га ухватимо и одведемо на мучење. - Мамант им онда рече: Пријатељи, ја ћу вам испричати о њему, но најпре хајдемо у моју колибу да се мало од труда одморите и храном поткрепите.

Војници одоше с њим у његово обиталиште, и он им изнесе сир да једу. А кад они јеђаху, дођоше по обичају кошуте и дивље козе да их свети подвижник помузе. Мамант их помузе, и постави млеко војницима да пију, а сам стаде на молитву. И стадоше наилазити врло многи зверови. Видевши то, војници се уплашише, па оставивши храну притекоше к Маманту. Он их успокоји, и онда им рече да је он Мамант кога они траже. Они му тада рекоше: Ако хоћеш да идеш к намеснику, онда хајде с нама; а ако нећеш, онда нас отпусти саме, јер ми не смемо да те водимо. Но молимо те, да нас звери не дирају. - Он их успокоји, и наложи им да они најпре иду, говорећи: Идите прво ви, а ја ћу сам поћи за вама.

Војници отидоше, и код градске капије чекаху долазак Мамантов, јер вероваху речима тако дивног човека, и ни помислити не могаху нешто рђаво о њему. А Мамант, узевши са собом једнога лава, пође за војницима ка граду. И када Мамант уђе на градску капију, лав остаде ван капије; а војници, узевши Маманта, одведоше га пред намесника Александра. Угадавши светитеља, намесник га одмах стаде испитивати: Јеси ли ти тај чаробњак о коме сам слушао? - Светитељ одговори: Ја сам слуга Исуса Христа, који свима који верују у Њега и творе вољу Његову даје спасење, а враче и чаробњаке и идолопоклонике предаје вечноме огњу. Реци ми, зашто си ме позвао к себи? - Зато сам те позвао, одговори намесник, што не знам каквим си то мађијама и чинима укротио дивље и љуте звери, те обитаваш међу њима и живиш усред њих, па им, како чујем, и заповедаш као разумним створењима. - На то му свети Мамант рече: Ко служи Богу јединоме, живоме и истинитоме, тај неће никако пристати да живи са идолопоклонцима и злотворима. Због тога и ја више волах да живим са зверињем у пустињи него са вама у насељима грешничким. Јер звери се укроћују и покоравају мени не мађијама, као што ти мислиш, јер ја и не знам шта су то мађије, но мада су неразумни створови, они ипак знају бојати се Бога и поштовати Његове слуге. Међутим ви сте далеко неразумнији од

зверова, јер не познајете истинитога Бога и бешчестите слуге Његове, немилосрдно их мучећи и убијајући.

Испунивши се јарости, намесник одмах нареди да светог мученика обесе, бију и железним ноктима стружу тело његово. Међутим мученик, иако страховито кидан и мучен, све то трпљаше тако јуначки, као да не осећаше никакав бол: он нити јаукну, нити зајеча, већ само с умилењем подижући к небу очи своје, очекиваше отуда помоћ, коју стварно и доби. Јер изненада дође к њему глас с неба који говораше: "Буди чврст и храбар, Маманте!" - Овај глас чуше многи од верних који тамо стајаху, те се тиме још више утврдише у својој вери. А свети Мамант, потпуно окрепљен тим гласом, не мишљаше уопште на муке. Пошто дуго мучише светитеља стружући му тело, најзад га бацише у тамницу док се не спреми пећ, у којој намесник намисли сажећи мученика. У тој тамници беше и других сужања, до четрдесет људи. Када они изнемогоше од глади и жеђи, свети Мамант се помоли; и гле, кроз прозорче улете у тамницу голуб, носећи у кљуну храну, сјајну као бисер и слађу од меда, спусти је пред светим Мамантом, па излете напоље. А та храна се умножи за све сужње, као што се некада у пустињи умножише мали хлебови за мноштво народа (М т . 14 , 19 - 20) . Окусивши од те чудесне хране сужњи се окрепише. И опет у поноћи, када се свети Мамант помоли Богу, тамничка се врата отворише, и сви сужњи изиђоше, само свети Мамант остаде једини. А када се пећ силно ужеже, мученик би изведен из тамнице и бачен у ту огњену пећ. Но Бог, који некада ороси Вавилонску пећ за Три Младића (Дан. 3, 8), ороси и за Маманта огањ, и усред разбукталог пламена начини хладовину слуги Своме. И мученик, појући и славећи Бога, проведе у тој пећи три дана, док пећ потпуно не остину и жар се у пепео не претвори. А после три дана намесник, дознавши да је Мамант жив, зачуди се и рече: О, како је велика сила овог чаробњака, да га се ни огањ не може дотаћи! - Међутим многи из народа, видевши да се огањ уопште не дотаче светитеља, нити му нашкоди, познадоше истинитога Бога, и приписујући Њему то велико чудо прослављаху силу Његову.

Но безумни намесник не хте познати свемогућег Бога, него изведевши мученика из пећи и видевши да му огањ ништа наудио

није, приписа то враџбинама и многе хуле изговори на истину. Затим он осуди мученика: да га зверови поједу. Довевши светог мученика у гледалиште, испустише на њега гладну мечку: притрчавши к светитељу она му се поклони, и лежаше крај ногу његових грлећи му стопе. Затим испустише леопарда, но и он му благо обгрли шију, па му целиваше лице и лизаше зној на челу. Док се то догађаше, гле, дотрча онај лав што са светитељем дође из пустиње, и ускочивши у гледалиште на арену, проговори к светитељу људским гласом, јер Бог, показујући свемоћну силу Своју, отвори уста зверу, као некада Валаамовој магарици (4 Мојс. 22, 28). А речи које изговори звер беху ове: "Ти си пастир мој који си ме пасео на гори!" - И изговоривши то, лав одмах јурну на људе, којих беше тамо врло много, и Јелина и Јевреја, и одраслих и деде. А капија гледалишта затвори се сама од себе, пошто је Бог тако хтео, и лав растргну много људи, да се сам намесник једва спасе; и мало њих што беху на гледалишту избегосе јарост лава који је бесно хватао све и растрзао. Но светитељ укроти лава и одасла га у пустињу.

Међутим намесник поново ухвати светитеља, подржа га неко време у тамници, па опет изведе у гледалиште, и пусти на њега најљућег лава. Но и овај лав одједном постаде кротак и лежаше крај ногу светитељевих. Видећи то незнабожни народ од гњева шкргуташе зубима на светитеља и викаше к намеснику: "Одведи лава, да ми овог чаробњака камењем убијемо!" - И стадоше бацати камење на мученика. А један идолски жрец, по наређењу мучитеља, силно удари светитеља трозупцем по стомаку и расече га, те му испаде сва утроба. Покупивши своју утробу, свети Мамант пође из града носећи на својим рукама своју утробу. А крв његову која течаше као вода једна жена хришћанка сабираше у суд. Прешавши око два потркалишта свети Мамант обрете у стени једну пештеру, и заспа у њој. И дође му с неба глас позивајући га у вишња насеља, и он с радошћу предаде дух свој у руке Господа свог, за кога усрдно пострада.[7]

Тако свети Мамант прими венац мученички. Свете пак мошти његове бише погребене од верних на месту кончине његове, и тамо биваху многа чудеса, као што се јасно види из речи светог Василија Великог, који у својој проповеди народу у спомен светог мученика

Маманта каже: "Сећајте се светог мученика ви који га видесте у виђењу, ви ко и га имађасте као помоћника, ви који га призивасте и он вам делима поможе, ви које он из заблуде изведе на пут живота, ви које он исцели од болести, ви чију децу већ умрлу он поврати у живот, ви којима он живот продужи, сви ви саберите се уједно и принесите хвалу мученику".

Ове речи светог Василија Великог показују, да су се на гробу светог мученика Маманта збивала многа исцељења и чудеса Али не треба прећутати ни ово чудо. Када Јулијан Одступник[8] још као млад човек, желећи оставити за собом споменик побожности, мада и у то време бејаше вук у овчијој кожи, поче зидати у част светог мученика Маманта над његовим гробом великољепну цркву (а то чињаше не из побожности већ из сујете и лицемерства), тада се заиста могло видети преславно чудо. Јер што се дању зидаше, ноћу се рушаше: намештени стубови претвараху се у рушевине; једно камење не могоше се лепо узидати, друго бејаше тврдо па се не могоше тесати, а неко се у ирах расипаше; креч и опеке сваког јутра налажаху се као ветром разбацани и развејани са свога места. И ово би изобличење Јулијанова зловерја и знамење његовог будућег гоњења на Цркву Божију. Такво се чудо збиваше над гробом светитељевим: јер светитељ није желео да му цркву подиже онај који ће ускоро разоравати веру.

Господе, молитвама твога мученика Мамапта учини с нама знамење на добро и избави нас од оних који нас гоне, да славимо Тебе са Оцем и Светим Духом вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ

ЕЛЕАЗАРА ПРВОСВЕШТЕНИКА и ФИНЕСА, сина његовог

Свети Елеазар беше син Аронов и други по реду првосвештеник Израилски (Књига Бројева 4, 16). Помоћник Мојсијев при пребројавању иарода Израилског и помоћник Исуса Навина при подели Земље Обећане на 12 колена. Верно чувао ковчег завета у Силому и скончао мирно. Његов син беше свети Финес, који

показа ревност праведну и утиша гњев Божји над Израиљем те зато од Бога доби завет свештенства (Књ. Бројева 25, 11-13).

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА ПОСТНИКА, патријарха Цариградског

Свети отац наш Јован родио се у Цариграду; подвизавао се под царевима: Јустином[9], Тиверијем[10] и Маврикијем.[11]

Прво беше златар; човек побожан, сиромасољубив, гостољубив и богобојажљив. Он прими у свој дом палестинског монаха, по имену Јевсевија, који живљаше код њега. Једном када иђаху заједно монах Јевсевије се налажаше с десне стране Јовану. Наједанпут дође глас Јевсевију од некога невидљивога: "Не треба аво, да ходиш с десне стране великог Јована!" То глас Божји наговештаваше велику службу на коју Јован ускоро имаше бити позван. Чувши то, монах исприча о томе блаженом Евтихију, патријарху цариградском[12]; а патријарх саветова Јовану да га постриже, пошто је достојан да буде у црквеном клиру.

Једном када се Јован налажаше у цркви светог Лаврентија на молитви, њему би овакво откривење: угледа он у олтару многобројне светитеље, сви беху обучени у беле и блиставе одежде и певаху прекрасне милозвучне песме; потом из олтара изађе неки човек са торбом, из које обилно раздаваше милостињу сиромасима који се стицаху око њега, али се торба не испражњиваше, и што више он раздаваше она се све више пуњаше, све док неко од сиромаса, притешњен у тој гурњави, не викну: "Господе помилуј, кад ће се испразнити ова торба!" и тог тренутка торба постаде празна.

Ово откривење примора преподобнога да се замисли, и он се дивљаше виђењу, које беше предзнак његовог будућег чина и његове велике дарожљивости према сиромасима.

Пошто прође подоста времена умре цариградски патријарх Евтихије, и по Божјој вољи Јован би као достојан изабран за патријарха, и примораван на хиротонију, али он не пристајаше све

док не виде следеће страшно виђење: виде он с једне стране огромно море које се протезало од земље до неба, и страшну пећ огњену, а с друге стране мноштво анђела који му говораху: "Ти не примаш престо? Онда ће други бити, али ћеш ти од свију нас бити кажњен". - Пошто му ово анђели рекоше претећи, Јован се и против своје воље покори и би постављен за патријарха цариградског. И то када? Пошто помоћу крајњег подвижништва достиже у савршенство сваке врлине. И у својству патријарха он све до смрти вођаше савршен испоснички живот са сваком врлином, што посведочавају чудеса његова. Јер он страшну буру на мору утиша молитвом и крсним знаком. Слепцу једном из Газе, по имену Јовану, он даде вид, метнувши му на очи частицу Тела Христовог, говорећи: "Онај који је исцелио слепог од рођења, Тај нека исцели и тебе!" И слепац тог часа прогледа.

Једном, по допуштењу Божјем, би велики помор у Цариграду. Преподобни се мољаше да Бог одврати Свој праведни гнев. Једноме пак од својих верних слугу нареди да узме две котарице, једну пуну ситних каменчића а Другу празну, па да цео дан стоји на месту где доношаху умрле и да их броји пребацујући каменчиће из пуне котарице у празну. Првога дана слуга изброја триста двадесет и три мртваца, и извести о томе светитеља. А свети Јован прорече да ће помор престати. И то се стаде показивати одмах: јер сутрадан слуга, стојећи на истом месту и бројећи мртваце, нађе да је мање умрло, другог дана - још мање, а у седми дан помор престаде сасвим, по пророчанству светитеља и молитвама његовим.

Уздржање светога Јована беше овакво: шест дана није јео ништа, а седмог дана је јео нешто мало воћа: или дињу, или грожђе, или смокве. Тако се хранио он за све време свога патријарховања. Спавао је он врло мало, и то седећи. А да не би спавао више него што је желео, он је палио свећу, у свећу забадао велику иглу, и испод свеће остављао леген: када свећа горећи догори до игле, игла је с треском падала у леген, и будила светитеља. Светитељ је непрестано пребивао у молитвама и у многим подвизима, борећи се са страстима. Много пута он је молитвама својим и постом враћао назад најезде иноплеменика и избављао град од пропасти, и паству своју сачувао од видљивих и невидљивих непријатеља.

Свети Јован беше веома милостив, отац сирочади, хранитељ гладних, заштитник тлачених, ревнитељ по Богу, искоренитељ свакога зла. Једном у петак светитељ би обавештен да ће сутрадан, у суботу Педесетнице бити коњске трке. Светитељ на то рече: "Коњске трке нека не буду у свету Педесетницу!" И павши на колена помоли се Богу да се јави неко знамење које би застрашило и онемогућило остварење таквога потхвата. Тако и би. Јер када се сабраше на тркалишту, и трке отпочеше, изненада настаде страховита олуја са грмљавином и севањем муња, удари киша и велики град, те се сви од страха разбегоше са тркалишта.

Преподобни имађаше власт над нечистим духовима и изгоњаше их. Тако једна жена, које муж беше ђавоиман, одведе свога мужа једном пустињаку, но он јој рече: "Иди к свјатјејшем Јовану, патријарху цариградском, он ће исцелити твога мужа". Жена поступи тако и доби што је желела: са мужем, исцељеним молитвама преподобнога патријарха, радосни отидоше кући својој. И уопште многи болесници добијаху исцељење, и многе нероткиње разрешаваху се нерађања молитвама преподобнога.

Тако мудро пасући словесно стадо, преподобни у дубокој старости достиже до блажене кончине своје и пређе са земље у небеска насеља.^[13] Када тело светитељево лежаше мртво, к њему дође на опроштајни целив чувени епарх Нил, и сагнувши се целива га. А светитељ, иако мртав, на очиглед и удивљење свих, прошапта на ухо епарху Нилу неке речи које овај никоме не каза. Светог Јована сахранише у олтару цркве светих Апостола као достојна такве части, славећи и благосиљајући дивнога у светитељима Бога Оца и Сина и Светога Духа Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ДИОМИДА

Пострадао за веру у Христа прободен мачем.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЈУЛИЈАНА

Главу му размрסקали моткама; и тако пострадао за Господа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ФИЛИПА

За своју веру у Христа скончао посечен мачем.

СПОМЕН СВЕТИХ 3618 МУЧЕНИКА, пострадалих у Никомидији

За царовања римских царева Диоклецијана и Максимијана (282-305 г.) пострадаше за Христа у Никомидији 3618 мученика, који добровољно дођоше из Александрије. По убиству светог Петра, архиепископа Александријског, његове убице повероваше у Господа са свима домашњима својим и са многим другима који жуђаху да умру за Христа. Узевши дакле са собом своје жене и децу и све ближње, они драговољно пођоше у Никомидију на мучење за Господа Христа, и изађоше пред цара вичући: "Ми смо хришћани!" Чувши то Диоклецијан се смути, и најпре их ласкама наговараше да се одрекну Распетога. А када они то не хтеше учинити, он нареди војницима да их пред њим исеку мачевима и тела њихова баце у горске провалије. После много година чесне мошти њихове бише пронађене, по чудесима која биваху од светих мученика.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЕВТИХИЈАНА

Испечен на усијаном роштиљу пострадао за Господа.

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ИСИХИЈА**

Обешен пострадао за веру у Христа.

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ЛЕОНИДА**

Пострадао за Господа спаљен у огњу.

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ЕВТИХИЈА**

Овај свети мученик би распет; и тако скончао за веру у Господа.

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ФИЛАДЕЛФА**

Са каменом о врату потопљен; и тако пострадао за Господа.

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
АИТАЛА И АМОНА (АМУНА)**

Ови свети мученици бише оптужени као хришћани код старешине Вавде, у Адријанопољу у Тракији. На његово питање ко су, одакле су и какво им је занимање они одговорише да су хришћани. Старешина им заповеди да принесу жртве идолима, но пошто они одбише, бише жестоко бијени воловским жилама и тако мученички скончаше и душе своје предадоше у руке Господа свога.

(Од овог истог незнабожног старешине пострада и св. мученик Амун
Ћакон, који се помиње 1. септембра).

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА МЕЛАНИПА

У огњу сажежен пострадао за своју веру у Христа.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ПАРТАГАПИЈЕ

Убачена у море; и тако пострадао за Господа.

НАПОМЕНЕ:

1. Пафлагонија - провинција Римске царевине на југу Мале Азије.
2. Патрицији - највиши сталеж у Римској царевини.
3. Гангра - главни град Пафлагоније.
4. Кесарија - главни град Римске провинције Кападокије у Малој Азији.
5. Цар Аврелијан царовао од 270. до 275. године.
6. Серапис - незнабожачко божанство, изображавано у облику мушкарца на престолу, са скиптром у рукама и орлом крај ногу; на глави котарица - символ изобиља.
7. Свети мученик Мамант скончао 275. године.
8. Цар Јулијан царовао од 361. до 363. године. Поставши цар он отступи од хришћанске вере и постави себи за задатак: да воспостави многобоштво. Зато се и назива Отступник.

9. Јустин II Млађи, царовао од 565. до 578. године.
10. Тиверије прејемник Јустина II, царовао од 578. до 582. године.
11. Маврикије царовао од 582. до 602. године.
12. Евтихије био патријарх прво од 552. до 565; онда патријархом био у току пет година Јован III Схоластик; потом Евтихије поново ступио на патријаршијски престо, и патријарховао до своје смрти, 582. године; тада био уздигнут на патријаршијски престо свети Јован IV Постник.
13. 2. септембра 595. године.

2. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА

МАМАНТА

Свети мученик Мамант родио се у Пафлагонији.[1] Родитељи његови, Теодот и Руфина, беху знаменити људи: обоје из патрицијских[2] породица чувени и богати, и сијаху побожношћу. Пошто нису могли дуго скривати у себи своју веру у Христа и пламену љубав према Њему, они јавно пред свима исповедаху своју побожност и многе привођаху Христу. Због тога они бише оптужени Александру, намеснику града Гангре.[3] А намеснику беше наређено од цара: да на све могуће начине шири и учвршћује поштовање незнабожачких богова, а да мучи и предаје на смрт хришћане и све који се неповињавају овом царском наређењу.

Изведши Теодота на суд, Александар га стаде присиљавати да принесе жртву идолима. Али Теодот није хтео ни да слуша оно што му намесник говораше. Намесник иако беше готов да непослушнога стави на муке, ипак се уздржа од тога због високог порекла Теодотовог; јер није имао право бешчестити и мучити потомке патрицијске без нарочите царске наредбе за то. Због тога Александар упути Теодота у Кесарију Кападокијску[4] кнезу Фавсту. Овај пак кнез уколико беше веома усрдан у своме безбожном многобоштву, утолико беше веома свиреп у односу према хришћанима. Угледавши Теодота, Фавст га одмах вргну у тамницу. А жена Теодотова, блажена Руфина, иако беше бременита, последова своме мужу и заједно с њим уђе у тамницу, и страдаше у њој Христа ради. Теодот пак, знајући немоћ тела свога и приметивши суровост мучитеља, а желећи пре да умре него да се ма чиме огреши о веру за време љутих мучења која му предстоје, обрати се усрдном молитвом Господу. И у молитви својој говораше овако: "Господе Боже сила, Оче возљубљеног Сина Твог, Тебе благосиљам и славим што си ме удостојио да имена Твога ради будем вргнут у ову тамницу! Но молим Те, Господе: Ти знаш немоћ моју, стога прими душу моју у овој тамници, да се непријатељ мој не похвали због мене".

Бог, који је створио срца наша и зна сва дела наша (ср. Пс. 32, 15), услиши молитву верног слуге Свог, и одмах му даде блажену кончину, и изведши из тамнице душу његову настани је у светлим

обитељима небеским. А супруга његова блажена Руфина, трпећи у тамници невољу и муку, и обузета великом жалошћу за својим мужем, роди пре времена мушко дете. Гледајући на новорођенче и на мртво тело свога мужа, она с јецањем и сузама завапи к Богу, говорећи: "Боже, Ти си саздао човека и из ребра његова створио жену, нареди да и ја пођем путем којим пође муж мој, и разрешивши ме овог краткотрајног живота, прими ме у вечне обитељи Своје! А рођено дете Ти сам васпитај како знаш! Ти му буди отац и мајка и чувар живота његова!"

Вапијући тако у својој тузи к Богу, ова чесна и света жена би услишена Богом и разрешена од окова тела, и отиде на вечну слободу, предавши душу своју у руке Господу. А детенце остаде живо између мртвих родитеља својих.

Тада Господ који чува младенце (Пс. 114, 5) благоволи открити о томе једној високородној и побожној жени, која живљаше у Кесарији и зваше се Амија. У ноћном виђењу Он јој преко анђела Свог нареди да измоли од кнеза тела светих који преминуше у тамници и да их чесно сахрани, а детенце да узме код себе и одгаји га уместо сина. Уставши Амија похита да изврши наређење Господње, и замоли кнеза да јој допусти узети из тамнице тела преминулих сужања. Бог склони на милост немилостиво срце кнежево и он изиђе у сусрет жељи те чесне жене. И Амија ушавши у тамницу нађе тела обоје сужања, где леже напоредо, а између њих лепо и весело детенце. Узевши тела светих она их чесно сахрани у своје врту, а детенце узме код себе. Она беше бездетна и целомудрена удовица, и заволе дете као своје, и васпитаваше га по хришћански. Дете растијаше, али до пете године не могаше говорити. Онда прва реч коју изговори и упути Амији, која му постаде друга мајка, беше: "мама", због чега и доби име Мамант. Потом га Амија даде у школу. У школи Мамант убрзо превазиђе све своје вршњаке тако да се сви дивљаху бистрини ума његова.

У то време цароваше у Риму незнабожни Аврелијан.^[5] Он присиљаваше све да се поклањају идолима, и то не само људе и жене него и малу децу, при чему нарочиту пажњу обрађаше на децу, надајући се да се деца као мала и незрела лако могу завести и склонити на свако зло дело. Поред тога безакони цар сматраше да

ће деца, ако се израна навикну јести идоложртвено месо, под старост бити усрдни идолопоклоници. Стога их он разним ласкама привођаше своје многобожју. Многа деца и младићи стварно се подаваху саблажњивим ласкама и повињаваху се вољи царевој. А л и она деца и младићи што с Мамантом иђаху у школу, држећи се Мамантових поука, чињаху супротно томе. Јер Мамант, имајући у младим годинама старачку мудрост и чист живот, доказиваше вршњацима својим ништавност многобожачких богова, бездахних и немоћних, и учаше их да знају јединог истинитог Бога, кога сам знађаше, и да Њему приносе разумне жртве: дух скрушен и срце смирено.

У то време би послан од цара у Кесарију на место Фавста други кнез, по имену Демокрит. Он дисаше претњом и убиством на хришћане, јер беше велики ревнитељ свог незнабожног и безбожног зловерја. Њему би оптужен свети Мамант, да се не само он сам не клања боговима него и остале дечаке који уче школу са њим развраћа и учи хришћанској вери. А Маманту беше тада петнаеста година од рођења. Он већ поново постаде сироче, пошто друга мајка његова Амија, оставивши свом усињенику светом Маманту, као једином наследнику, велико имање на земљи, отиде к небеском богатству, уготовљеном онима који љубе Бога.

Чувши за Маманта Демокрит посла по њега. Када га доведоше пред њега, Демокрит га упита је ли он хришћанин и је ли истина да се не само он не клања боговима него и другове своје развраћа, учећи их да се не повињавају царевом наређењу. А Мамант, у младим годинама зрео човек, неустрашиво одговори: Ја сам тај који ни у шта не сматрам ваше седине. Ви сте скренули с правога пута и толико сте залутали у таму, да чак не можете ни да погледате на светлост истине; оставивши истинитог и живог Бога, ви сте приступили к демонима клањајући се бездахним и глумим идолима. А ја од Христа мога никада одступити нећу, и старам се да приведем к Њему све које могу.

Запањен таквим неустрашивим одговором Мамантовим, разјарени Демокрит нареди да Маманта одмах воде у храм поганог бога њиховог Сераписа[6] и да га тамо силом натерају да идолу принесе жртву. А Мамант, ни најмање се не бојећи разјарености

кнежеве, спокојно му узврати: Не треба да ме вређаш, јер сам високог рода, син сам родитеља који су били сенаторског високородија. - Тада Демокрит упита присутне о Мамантовом пореклу, па дознавши да је пореклом од древних римских великаша, и да га је Амија, угледна и богата жена, одгајила и начинила наследником свога огромног имања, не одлучи се да га стави на муке, пошто уствари није имао право на то. Стога, метнувши Маманта у железне окове, посла га к цару Аврелијану који се тада налазио у граду Егеји и објасни му у писму све односно Маманта.

Примивши писмо Демокритово и прочитавши га, цар нареди да му одмах приведу младога Маманта. Када мученик предаде цару, цар га стаде на све могуће начине приволевати на своје зловерје, час плашећи га претњама, час мамећи ласкама и обећавајући му дарове и почести, и говорећи: Дивни младићу, ако приступиш великоме Серапису и принесеш му жртву, онда ћеш живети с нама у двору, и бићеш царски васпитан, и сви ће те поштовати и славити, и бићеш заиста срећан; а ако ме не послушаш, онда ћеш зло погинути. - Но млади Мамант му одговори мушки: О, царе! не било тога да се ја поклоним бездахним идолима, које ви поштујете као богове. Колико сте безумни, клањајући се дрвету и безосећајном камењу а не Богу живоме! Престани опсењивати ме ласкавим речима, јер када мислиш да ми добро чиниш ти ме у самој ствари мучиш, а када ме мучиш онда ми добро чиниш. Знај дакле, сва та добра, дарови и почести које ми ти обећаваш, били би за мене тешке муке када би их заволео место Христа; а тешке муке које ми обећаваш да ћеш ме на њих ставити ради Христа, биће за мене велико добротворство, јер смрт за Христа мени је дража од сваке почести и добитка.

Тако неустрашиво говораше пред царем свети Мамант, који у младалачком телу имађаше разум и срце зрелог човека. Јер сила Божија може и малог јуношу показати непобедивим као Голијата, из уста мале деце начинити себи хвалу (Мт. 21, 16 = Пс. 8, 3), и малолетног дечака умудрити тако да буде разумнији од старца, - што се све могло видети у младом Маманту. Њега не надјачаше речи безаконог цара, не саблазнише дарови, не устрашише муке које он

са већом радошћу прими него велике почести. Јер разгњевивши се мучитељ одмах нареди да Маманта простру по земљи и непоштедно бију. Тако бијен по дивном телу, свети Мамант подношаше мучење с таквим трпљењем као да не осећаше никакав бол. А цар му говораше: Само устима реци да ћеш боговима принети жртву, па ћеш одмах бити ослобођен мучења. - Но мученик одговори: Ни срцем, ни устима нећу се одрећи Бога и Цара мог Исуса Христа, па макар ми нанели десет хиљада пута више рана од ових, јер ме оне сједињују са многожељеним Господом мојим; и ја желим да не малакшу руке оних који ме бију, јер уколико ме више бију утолико ми већа блага стичу у Подвигоположника Христа.

Аврелијан, видећи да се Мамант ни најмање не боји страдања, нареди да му свећама пале тело. Али огањ, као стидећи се тела мученикова, не додирну га него се устреми на лица мучитеља. И горе се цар мучитељ запали гњевом и опали јарошћу него мученик Христов огњем вештаственим: јер уколико мученик не обраћаше пажњу на огањ, утолико се срце мучитељево опаљиваше. И нареди цар да камењем засипају светога Маманта. Но светом мученику, обузетом љубављу према Христу, ово засипање камењем беше тако пријатно као да га засипаху мирисним цвећем. Тада цар, видећи да ничим не може да постигне оно што жели, осуди мученика на смрт: да буде бачен у море. Везавши мученику око врата тешко олово, слуге цареве га поведоше к мору. Али Господ ни тада не остави слугу свога, јер анђелима Својим заповеди да га сачувају (ср. Пс. 90, 11). И гле, на путу ка мору јави се Анђео Господњи сијајући као муња. Угледавши га, слуге цареве оставише светога Маманта и од страха побегоше натраг. А Анђео узевши мученика одвеза му олово, и одведе га на гору високу у пустињи близу Кесарије, и нареди му да тамо живи.

Живљење у пустињи Мамант отпоче постом. На тој гори он се пости четрдесет дана и четрдесет ноћи, и би као други Мојсије, коме се даде у руке нови закон: јер сиђе к њему с неба и глас и жезал. Када Мамант прими жезал, глас му нареди и он удари тим жезлом у земљу, и тог часа из дубине земље изиђе Еванђеље и Мамант га узе. После тога Мамант подиже једну малу цркву, и у њој се мољаше и читаше Свето Еванђеље. По наређењу пак Божјем к светоме

Маманту сабираху се из те пустиње зверови као овце к пастиру, и као неки разумни створови слушаху га и покораваху му се. Храна му беше млеко дивљих звери, од кога он прављаше сир не само за себе него и за сиромаше: јер чим би спремио много сира, он га је односио у Кесарију и раздавао сиротињи.

Ускоро се у граду Кесарији разнесе глас о Маманту. Тада Александар, не онај што га раније спомену смо него други, који у то време би постављен за намесника у Кападокији, човек суров и веома зао, дознаде све о Маманту. И сматрајући Маманта за чаробњака он посла војнике на коњима у пустињу да га про нађу и доведу к њему. А кад они тражаху по пустињи светог Маманта, он сам сиђе с горе и сревши их упита их, кога траже. А они мислећи да је то чобанин који пасе овце своје на тој гори, одговорише: Тражимо Маманта који живи негде у овој пустињи; не знаш ли ти, где је он сада? - Зашто га тражите? упита их Мамант. Војници одговорише: Оптужен је намеснику да је чаробњак, па нас намесник посла да га ухватимо и одведемо на мучење. - Мамант им онда рече: Пријатељи, ја ћу вам испричати о њему, но најпре хајдемо у моју колибу да се мало од труда одморите и храном поткрепите.

Војници одоше с њим у његово обиталиште, и он им изнесе сир да једу. А кад они јеђаху, дођоше по обичају кошуте и дивље козе да их свети подвижник помузе. Мамант их помузе, и постави млеко војницима да пију, а сам стаде на молитву. И стадоше наилазити врло многи зверови. Видевши то, војници се уплашише, па оставивши храну притекоше к Маманту. Он их успокоји, и онда им рече да је он Мамант кога они траже. Они му тада рекоше: Ако хоћеш да идеш к намеснику, онда хајде с нама; а ако нећеш, онда нас отпусти саме, јер ми не смемо да те водимо. Но молимо те, да нас звери не дирају. - Он их успокоји, и наложи им да они најпре иду, говорећи: Идите прво ви, а ја ћу сам поћи за вама.

Војници отидоше, и код градске капије чекаху долазак Мамантов, јер вероваху речима тако дивног човека, и ни помислити не могаху нешто рђаво о њему. А Мамант, узевши са собом једнога лава, пође за војницима ка граду. И када Мамант уђе на градску капију, лав остаде ван капије; а војници, узевши Маманта, одведоше га пред намесника Александра. Утедавши светитеља, намесник га

одмах стаде испитивати: Јеси ли ти тај чаробњак о коме сам слушао? - Светитељ одговори: Ја сам слуга Исуса Христа, који свима који верују у Њега и творе вољу Његову даје спасење, а враче и чаробњаке и идолопоклонике предаје вечноме огњу. Реци ми, зашто си ме позвао к себи? - Зато сам те позвао, одговори намесник, што не знам каквим си то мађијама и чинима укротио дивље и љуте звери, те обитаваш међу њима и живиш усред њих, па им, како чујем, и заповедаш као разумним створењима. - На то му свети Мамант рече: Ко служи Богу јединоме, живоме и истинитоме, тај неће никако пристати да живи са идолопоклоницима и злотворима. Због тога и ја више волах да живим са зверињем у пустињи него са вама у насељима грешничким. Јер звери се укроћују и покоравају мени не мађијама, као што ти мислиш, јер ја и не знам шта су то мађије, но мада су неразумни створови, они ипак знају бојати се Бога и поштовати Његове слуге. Међутим ви сте далеко неразумнији од зверова, јер не познајете истинитога Бога и бешчестите слуге Његове, немилосрдно их мучећи и убијајући.

Испунивши се јарости, намесник одмах нареди да светог мученика обесе, бију и железним ноктима стружу тело његово. Међутим мученик, иако страховито кидан и мучен, све то трпљаше тако јуначки, као да не осећаше никакав бол: он нити јаукну, нити зајеча, већ само с умилењем подижући к небу очи своје, очекиваше отуда помоћ, коју стварно и доби. Јер изненада дође к њему глас с неба који говораше: "Буди чврст и храбар, Маманте!" - Овај глас чуше многи од верних који тамо стајаху, те се тиме још више утврдише у својој вери. А свети Мамант, потпуно окрепљен тим гласом, не мишљаше уопште на муке. Пошто дуго мучише светитеља стружући му тело, најзад га бацише у тамницу док се не спреми пећ, у којој намесник намисли сажећи мученика. У тој тамници беше и других сужања, до четрдесет људи. Када они изнемогоше од глади и жеђи, свети Мамант се помоли; и гле, кроз прозорче улете у тамницу голуб, носећи у кљуну храну, сјајну као бисер и слађу од меда, спусти је пред светим Мамантом, па излете напоље. А та храна се умножи за све сужње, као што се некада у пустињи умножише мали хлебови за мноштво народа (М т . 14 , 19 - 20) . Окусивши од те чудесне хране сужњи се окрепише. И опет у

поноћи, када се свети Мамант помоли Богу, тамничка се врата отворише, и сви сужњи изиђоше, само свети Мамант остаде једини. А када се пећ силно ужеже, мученик би изведен из тамнице и бачен у ту огњену пећ. Но Бог, који некада ороси Вавилонску пећ за Три Младића (Дан. 3, 8), ороси и за Маманта огањ, и усред разбукталог пламена начини хладовину слуги Своме. И мученик, појући и славећи Бога, проведе у тој пећи три дана, док пећ потпуно не остину и жар се у пепео не претвори. А после три дана намесник, дознавши да је Мамант жив, зачуди се и рече: О, како је велика сила овог чаробњака, да га се ни огањ не може дотаћи! - Међутим многи из народа, видевши да се огањ уопште не дотаче светитеља, нити му нашкоди, познадоше истинитога Бога, и приписујући Њему то велико чудо прослављаху силу Његову.

Но безумни намесник не хте познати свемогућег Бога, него извевши мученика из пећи и видевши да му огањ ништа наудио није, приписа то враџбинама и многе хуле изговори на истину. Затим он осуди мученика: да га зверови поједу. Довевши светог мученика у гледалиште, испустише на њега гладну мечку: притрчавши к светитељу она му се поклони, и лежаше крај ногу његових грлећи му стопе. Затим испустише леопарда, но и он му благо обгрли шију, па му целиваше лице и лизаше зној на челу. Док се то догађаше, гле, дотрча онај лав што са светитељем дође из пустиње, и ускочивши у гледалиште на арену, проговори к светитељу људским гласом, јер Бог, показујући свемоћну силу Своју, отвори уста зверу, као некада Валаамовој магарици (4 Мојс. 22, 28). А речи које изговори звер беху ове: "Ти си пастир мој који си ме пасео на гори!" - И изговоривши то, лав одмах јурну на људе, којих беше тамо врло много, и Јелина и Јевреја, и одраслих и деде. А капија гледалишта затвори се сама од себе, пошто је Бог тако хтео, и лав растргну много људи, да се сам намесник једва спасе; и мало њих што беху на гледалишту избегоше јарост лава који је бесно хватао све и растрзао. Но светитељ укроти лава и одасла га у пустињу.

Међутим намесник поново ухвати светитеља, подржа га неко време у тамници, па опет изведе у гледалиште, и пусти на њега најљућег лава. Но и овај лав одједном постаде кротак и лежаше крај ногу светитељевих. Видећи то незнабожни народ од гњева

шкргуташе зубима на светитеља и викаше к намеснику: "Одведи лава, да ми овог чаробњака камењем убијемо!" - И стадоше бацати камење на мученика. А један идолски жрец, по наређењу мучитеља, силно удари светитеља трозупцем по стомаку и расече га, те му испаде сва утроба. Покупивши своју утробу, свети Мамант пође из града носећи на својим рукама своју утробу. А крв његову која течаше као вода једна жена хришћанка сабираше у суд. Прешавши око два потркалишта свети Мамант обрете у стени једну пештеру, и заспа у њој. И дође му с неба глас позивајући га у вишња насеља, и он с радошћу предаде дух свој у руке Господа свог, за кога усрдно пострада.[7]

Тако свети Мамант прими венац мученички. Свете пак мошти његове бише погребене од верних на месту кончине његове, и тамо биваху многа чудеса, као што се јасно види из речи светог Василија Великог, који у својој проповеди народу у спомен светог мученика Маманта каже: "Сећајте се светог мученика ви који га видесте у виђењу, ви ко и га имађасте као помоћника, ви који га призивасте и он вам делима поможе, ви које он из заблуде изведе на пут живота, ви које он исцели од болести, ви чију децу већ умрлу он поврати у живот, ви којима он живот продужи, сви ви саберите се уједно и принесите хвалу мученику".

Ове речи светог Василија Великог показују, да су се на гробу светог мученика Маманта збивала многа исцељења и чудеса Али не треба прећутати ни ово чудо. Када Јулијан Одступник[8] још као млад човек, желећи оставити за собом споменик побожности, мада и у то време бејаше вук у овчијој кожи, поче зидати у част светог мученика Маманта над његовим гробом великољепну цркву (а то чињаше не из побожности већ из сујете и лицемерства), тада се заиста могло видети преславно чудо. Јер што се дању зидаше, ноћу се рушаше: намештени стубови претвараху се у рушевине; једно камење не могоше се лепо узидати, друго бејаше тврдо па се не могоше тесати, а неко се у ирах расипаше; креч и опеке сваког јутра налажаху се као ветром разбацани и развејани са свога места. И ово би изобличење Јулијанова зловерја и знамење његовог будућег гоњења на Цркву Божију. Такво се чудо збиваше над гробом

светитељевим: јер светитељ није желео да му цркву подиже онај који ће ускоро разоравати веру.

Господе, молитвама твога мученика Мамапта учини с нама знамење на добро и избави нас од оних који нас гоне, да славимо Тебе са Оцем и Светим Духом вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ

ЕЛЕАЗАРА ПРВОСВЕШТЕНИКА и ФИНЕСА, сина његовог

Свети Елеазар беше син Аронов и други по реду првосвештеник Израилски (Књига Бројева 4, 16). Помоћник Мојсијев при пребројавању иарода Израилског и помоћник Исуса Навина при подели Земље Обећане на 12 колена. Верно чувао ковчег завета у Силому и скончао мирно. Његов син беше свети Финес, који показа ревност праведну и утиша гњев Божји над Израилем те зато од Бога доби завет свештенства (Књ. Бројева 25, 11-13).

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ

ЈОВАНА ПОСТНИКА, патријарха Цариградског

Свети отац наш Јован родио се у Цариграду; подвизавао се под царевима: Јустином^[9], Тиверијем^[10] и Маврикијем.^[11]

Прво беше златар; човек побожан, сиромасољубив, гостољубив и богобојажљив. Он прими у свој дом палестинског монаха, по имену Јевсевија, који живљаше код њега. Једном када иђаху заједно монах Јевсевије се налажаше с десне стране Јовану. Наједанпут дође глас Јевсевију од некога невидљивога: "Не треба аво, да ходиш с десне стране великог Јована!" То глас Божји наговештаваше велику службу на коју Јован ускоро имаше бити позван. Чувши то, монах исприча о томе блаженом Евтихију, патријарху цариградском^[12]; а патријарх саветова Јовану да га постриже, пошто је достојан да буде у црквеном клиру.

Једном када се Јован налажаше у цркви светог Лаврентија на молитви, њему би овакво откривење: угледа он у олтару многобројне светитеље, сви беху обучени у беле и блиставе одежде и певаху прекрасне милозвучне песме; потом из олтара изађе неки човек са торбом, из које обилно раздаваше милостињу сиромасима који се стицаху око њега, али се торба не испражњиваше, и што више он раздаваше она се све више пуњаше, све док неко од сиромаша, притешњен у тој гурњави, не викну: "Господе помилуј, кад ће се испразнити ова торба!" и тог тренутка торба постаде празна.

Ово откривење примора преподобнога да се замисли, и он се дивљаше виђењу, које беше предзнак његовог будућег чина и његове велике дарожљивости према сиромасима.

Пошто прође подоста времена умре цариградски патријарх Евтихије, и по Божјој вољи Јован би као достојан изабран за патријарха, и примораван на хиротонију, али он не пристајаше све док не виде следеће страшно виђење: виде он с једне стране огромно море које се протезало од земље до неба, и страшну пећ огњену, а с друге стране мноштво анђела који му говораху: "Ти не примаш престо? Онда ће други бити, али ћеш ти од свију нас бити кажњен". - Пошто му ово анђели рекоше претећи, Јован се и против своје воље покори и би постављен за патријарха цариградског. И то када? Пошто помоћу крајњег подвижништва достиже у савршенство сваке врлине. И у својству патријарха он све до смрти вођаше савршен испоснички живот са сваком врлином, што посведочавају чудеса његова. Јер он страшну буру на мору утиша молитвом и крсним знаком. Слепцу једном из Газе, по имену Јовану, он даде вид, метнувши му на очи частицу Тела Христова, говорећи: "Онај који је исцелио слепог од рођења, Тај нека исцели и тебе!" И слепац тог часа прогледа.

Једном, по допуштењу Божјем, би велики помор у Цариграду. Преподобни се мољаше да Бог одврати Свој праведни гнев. Једноме пак од својих верних слугу нареди да узме две котарице, једну пуну ситних каменчића а Другу празну, па да цео дан стоји на месту где доношаху умрле и да их броји пребацујући каменчиће из пуне котарице у празну. Првога дана слуга изброја триста двадесет и три мртваца, и извести о томе светитеља. А свети Јован прорече да ће

помор престати. И то се стаде показивати одмах: јер сутрадан слуга, стојећи на истом месту и бројећи мртваце, нађе да је мање умрло, другог дана - још мање, а у седми дан помор престаде сасвим, по пророчанству светитеља и молитвама његовим.

Уздржање светога Јована беше овакво: шест дана није јео ништа, а седмог дана је јео нешто мало воћа: или дињу, или грожђе, или смокве. Тако се хранио он за све време свога патријарховања. Спавао је он врло мало, и то седећи. А да не би спавао више него што је желео, он је палио свећу, у свећу забадао велику иглу, и испод свеће остављао леген: када свећа горећи догори до игле, игла је с треском падала у леген, и будила светитеља. Светитељ је непрестано пребивао у молитвама и у многим подвизима, борећи се са страстима. Много пута он је молитвама својим и постом враћао назад најезде иноплеменика и избављао град од пропасти, и паству своју сачувао од видљивих и невидљивих непријатеља.

Свети Јован беше веома милостив, отац сирочади, хранитељ гладних, заштитник тлачених, ревнитељ по Богу, искоренитељ свакога зла. Једном у петак светитељ би обавештен да ће сутрадан, у суботу Педесетнице бити коњске трке. Светитељ на то рече: "Коњске трке нека не буду у свету Педесетницу!" И павши на колена помоли се Богу да се јави неко знамење које би застрашило и онемогућило остварење таквога потхвата. Тако и би. Јер када се сабраше на тркалишту, и трке отпочеше, изненада настаде страховита олуја са грмљавином и севањем муња, удари киша и велики град, те се сви од страха разбегоше са тркалишта.

Преподобни имађаше власт над нечистим духовима и изгоњаше их. Тако једна жена, које муж беше ђавоиман, одведе свога мужа једном пустињаку, но он јој рече: "Иди к свјатјејшем Јовану, патријарху цариградском, он ће исцелити твога мужа". Жена поступи тако и доби што је желела: са мужем, исцељеним молитвама преподобнога патријарха, радосни отидоше кући својој. И уопште многи болесници добијаху исцељење, и многе нероткиње разрешаваху се нерађања молитвама преподобнога.

Тако мудро пасући словесно стадо, преподобни у дубокој старости достиже до блажене кончине своје и пређе са земље у небеска насеља.^[13] Када тело светитељево лежаше мртво, к њему

дође на опроштајни целив чувени епарх Нил, и сагнувши се целива га. А светитељ, иако мртав, на очиглед и удивљење свих, прошапта на ухо епарху Нилу неке речи које овај никоме не каза. Светог Јована сахранише у олтару цркве светих Апостола као достојна такве части, славећи и благосиљајући дивнога у светитељима Бога Оца и Сина и Светога Духа Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ДИОМИДА

Пострадао за веру у Христа прободен мачем.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЈУЛИЈАНА

Главу му размрסקали моткама; и тако пострадао за Господа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ФИЛИПА

За своју веру у Христа скончао посечен мачем.

СПОМЕН СВЕТИХ 3618 МУЧЕНИКА, пострадалих у Никомидији

За царовања римских царева Диоклецијана и Максимијана (282-305 г.) пострадаше за Христа у Никомидији 3618 мученика, који добровољно дођоше из Александрије. По убиству светог Петра, архиепископа Александријског, његове убице повероваше у Господа са свима домашњима својим и са многим другима који жуђаху да умру за Христа. Узевши дакле са собом своје

жене и децу и све ближње, они драговољно пођоше у Никомидију на мучење за Господа Христа, и изађоше пред цара вичући: "Ми смо хришћани!" Чувши то Диоклецијан се смути, и најпре их ласкама наговараше да се одрекну Распетога. А када они то не хтеше учинити, он нареди војницима да их пред њим исеку мачевима и тела њихова баце у горске провалије. После много година чесне мошти њихове бише пронађене, по чудесима која биваху од светих мученика.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЕВТИХИЈАНА

Испечен на усијаном роштиљу пострадао за Господа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ИСИХИЈА

Обешен пострадао за веру у Христа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЛЕОНИДА

Пострадао за Господа спаљен у огњу.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЕВТИХИЈА

Овај свети мученик би распет; и тако скончао за веру у Господа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА

ФИЛАДЕЛФА

Са каменом о врату потопљен; и тако пострадао за Господа.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА АИТАЛА И АМОНА (АМУНА)

Ови свети мученици бише оптужени као хришћани код старешине Вавде, у Адријанопољу у Тракији. На његово питање ко су, одакле су и какво им је занимање они одговорише да су хришћани. Старешина им заповеди да принесу жртве идолима, но пошто они одбише, бише жестоко бијени воловским жилама и тако мученички скончаше и душе своје предадоше у руке Господа свога. (Од овог истог незнабожног старешине пострада и св. мученик Амун ђакон, који се помиње 1. септембра).

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА МЕЛАНИПА

У огњу сажежен пострадао за своју веру у Христа.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ПАРТАГАПИЈЕ

Убачена у море; и тако пострадао за Господа.

НАПОМЕНЕ:

1. Пафлагонија - провинција Римске царевине на југу Мале Азије.
2. Патрицији - највиши staleж у Римској царевини.
3. Гангра - главни град Пафлагоније.
4. Кесарија - главни град Римске провинције Кападокије у Малој Азији.
5. Цар Аврелијан царовао од 270. до 275. године.
6. Серапис - незнабожачко божанство, изображавано у облику мушкарца на престолу, са скиптром у рукама и орлом крај ногу; на глави котарица - символ изобиља.
7. Свети мученик Мамант скончао 275. године.
8. Цар Јулијан царовао од 361. до 363. године. Поставши цар он отступи од хришћанске вере и постави себи за задатак: да васпостави многобоштво. Зато се и назива Отступник.
9. Јустин II Млађи, царовао од 565. до 578. године.
10. Тиверије прејемник Јустина II, царовао од 578. до 582. године.
11. Маврикије царовао од 582. до 602. године.
12. Евтихије био патријарх прво од 552. до 565; онда патријархом био у току пет година Јован III Схоластик; потом Евтихије поново ступио на патријаршијски престо, и патријарховао до своје смрти, 582. године; тада био уздигнут на патријаршијски престо свети Јован IV Постник.
13. 2. септембра 595. године.

3. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ И СТРА ДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА АНТИМА, епископа Никомидијског и с њ и м многих

Свети Антим родио се у граду Никомидији.[1] Још у младим годинама он пројављиваше навике зрелог човека и одликоваше се савршеном незлобивошћу. Растући телом он уједно растијаше и духом. Поставши пак пунолетан, он све превазиђе врлинама. И у оним годинама људског живота, када страсти обично избијају у човеку као кукољ у пшеници, Антим бејаше образац бестрашћа. Тело његово беше умртвљено, дух смирен, завист искорењена, гнев укроћен, леност прогнана; у њему не беше места преједању и пијанству; напротив, он имаше уздржање у свему, љубав к свима, мир са свима, благоразумност посред свију, ревност према слави Божјој, јавну свима.

Због таквог врлинског живота Антим би удостојен свештеничког чина. Као свештеник он се свим срцем труђаше у богомисленој молитви и душекорисним подвизима, и речју и делом учаше све путу спасења. А када сконча архипастир Никомидиске цркве свети Кирил, на његов престо би узведен Антим. Његов избор за епископа би посведочен одозго: јер у време његове хиротоније небеска светлост обасја цркву и чу се неки божански глас.

Примивши управу Никомидиске цркве, свети Антим као искусни крманаш сачува усред силне буре лађу читавом од потопљења. Јер иако многи хришћани биваху потопљавани у мору за Христа, но зато они не потонуше у водама зловерја: не потопи их у себи бура идолопоклонства, нити их прогута дубина ада преисподњег, него руковођени и управљани светим архипастиром својим Антимом они стигоше у тихо и небурно пристаниште небеско. Овај добри пастир приведе к Богу у мученичким венцима скоро све своје стадо. Јер када идолопоклоници отпочеше велико гоњење на хришћане по целој Истоку, а нарочито у Никомидији где тада живљаху злочестиви цареви Диоклецијан и Максимијан,^[2] свети Антим поучаваше и храбраше све верне на мученички подвиг. Сада, говораше он, треба да се покажемо хришћани; сада је време подвига; сада који је војник Исуса Христа, нека јуначки ступи у борбу! Овде нам предстоји пострадали мало за много пострадалиог нас ради Христа; исповедимо Га овде пред људима, да би нас Он тамо исповедио пред Оцем Својим на небесима; прославимо Га овде пред људима, да би Он нас тамо прославио пред Анђелима Својим. Прославимо дакле Бога у телима нашим, предавши себе на муке; умримо привремено, да бисмо живели вечно; не бојмо се мучитеља који убијају. Јер ако нас убију, онда ће постати виновници будућег блаженства нашег: одсечену главу десница Подвигоположника нашег увенчаће венцем неувенљивим; раскомадани удови засијаће као сунце у царству Његовом; нанесене ране увећаће нам вечну награду; обагреност крвљу увешће нас у дворе Женика Небеског. Стога будимо готови да пролијемо крв своју! будимо гледање и анђелима и људима!

Крепљени оваквим и сличним речима светога пастира, врло многи верни његовога стада неустрашиво предаваху себе на горке муке за сладчајшега Исуса, Господа свога. Један хришћанин од оних најпламенитијих вером, ревнујући по Богу, одлучи се на овакав смели потхват: када царска наредба о убијању хришћана, написана на хартији, би прочитана усред града Никомидије и на видном месту прикуцана на зиду, он ступи напред, пред свима исповеди Христа, здера са зида царску наредбу и исцепа је, громко

изобличавајући идолопоклоничко зловерје, - и тако постаде први мученик у Никомидији.

После тога врло многи од велможа и главних доглавника царских стадоше јавно исповедати Христа, објављујући да су хришћани. Такви беху: Доротеј, Мардоније, Мигдоније, Петар, Индис и Горгоније, са осталом многобројном дружином; сви они добровољно предаваху себе на мучење за Христа, и многе од њих мучитељи погубише на разне начине.

У то време, на најтежу невољу хришћана, догоди се и ово: не зна се како, запалише се царске палате, и већи део њихов изгоре. Злочестиви многобошци оклеветаше хришћане говорећи, да су они из мржње запалили царске дворе. Тада јарост царева достиже врхунац, и он, љући од дивљег звера, стаде уништавати хришћане: огромне гомиле он предаваше или посечењу мачем или спаљивању у огњу. Но без обзира на то, врло многи људи и жене међу хришћанима, видећи мученичку смрт своје једноверне браће и знајући да и њих то насигурно чека, разгоревши се божанском љубављу, сами улажаху у огањ као у неку хладовину. Остале пак многобројне хришћане мучитељи везиваху, у лађе трпаху, па на пучини морској потапаху. Поред тога, у неукротивој јарости својој цар нареди да потапају не само живе него да ископавају из земље и у море бацају тела раније погребених светих мученика, да им преостали хришћани не би указивали поштовање.

У време тако страшног гоњења свети Антим би тражен "као овца на заклање" (Ис. 53, 7). А л и пре но што растргну пастира, вуци се окомише на његово стадо. Божји пак промисао и заштита чуваху светог пастира у једном селу, званом Семана, да он најпре своје словесне овце испошље Богу, па да онда и сам отиде к Њему, запечативши веру цркве Никомидиске проливањем крви своје. Тада, на дан Христова Рођења, би у цркви сажежено двадесет хиљада светих мученика,^[3] а остатак пастве светог Антима беху затворени у тамнице. Свети архипастир својим честим посланицама, које тајно шиљаше затвореним хришћанима, учаше их и утврђиваше их у вери, На тај начин, мада не беше с њима телом, пошто га Божја воља беше привремено удаљила од њих, он духом својим беше с њима у тамницама, достављајући им духовну храну преко својих посланица.

Овце се отворено бораху са вуцима, а пастир тајно; и свети се крио не што се бојао мука, него да би учењем и молитвом учврстио слабе у вери, укрепио немоћне, учинио неустрашивима плашљиве, док их све не приведе Христу, па да онда и себе сама преда на исте муке.

Укрепљен светим Антимом неки хришћанин Зион, војник по звању, изобличи пред свима цара Максимијана због зловерја, на следећи начин. У Никомидији близу позоришта бејаше храм незнабожачке богиње Церере,^[4] коју тамо веома поштоваху. Једном Максимијан са својим војницима и свим народом приношаше обилну жртву идолу те богиње. А Зион, у време тог богомрског празника, ставши на узвишеном месту, веома громко викну к цару: "Обмањујеш себе, царе, клањајући се бездахном камену и немом дрвету, јер је то обмана ђаволска, која своје поклонице води у погибао. Познај, Максимијане, истину; и те своје телесне очи, заједно са унутрашњим духовним очима, обрати к небу: погледај, и посматрањем ове прекрасне творевине познај Створитеља; од твари научи какав је Творац. Научи се поштовати тога Бога, који воли не крв закланих и у смрдљивом диму спаљиваних бесловесних животиња, него чисте душе и чиста срца разумних створова".

Чувши ово, Максимијан нареди да ухвате Зиона и да га за тако дрске речи к цару бију камењем по лицу и устима. Мучитељи му избише зубе, размрскаше лице, ишчупаше језик који исповедаше Христа, па га најзад једва жива изведоше из града, и по царевом наређењу одсекоше му свету главу.

У то време свети Антим из свога боравишта где се скривао посла ђакона са својим писмима к налазећем се у тамници Доротеју и осталима, затвореним с њим за Христа, подстичући их на трпљење, да радосно умру за Животодавца - Господа. Овог ђакона ухватише незнабошци и одведоше га цару Максимијану са писмима светога Антима. Цар прочита писма, и она му беху непријатна: јер она садржаху срдачан поздрав светитељевим мученицима, његово усрдно састрадање, родитељска упутства, пастирске поуке, архијерејски благослов на мученички подвиг и сокољење на презриво уништавање идола. Све то силно разјари цара и он нареди да све мученике изведу из тамнице и доведу к њему на суд. Бацивши на њих охол и зверски поглед, он их дуго грђаше. Затим нареди да

им се прочитају Антимова писма на укор и изобличење. "Ви верујете, говораше им цар, лажним баснама тог злог човека, и слушате његово развратно учење а не царску наредбу!" - Међутим хришћани, слушајући читање писама веома се радоваху и од радости плакаху, и ђакона који подаље стајаше поздрављаху светлим погледом, радосним лицем и приклањањем главе; а речи светога Антима, које се читаху њима на укор, они слагаху у срцу свом.

Тада цар рече ђакону: Кажу нам откуда долазиш, ко ти даде ова писма што развраћају народ, и где се крије тај што те је послао. - Бакон, отворивши уста пуна благодати, стаде говорити овако: Онај који шаље ове посланице јесте пастир. Но пошто се налази далеко од свога стада, то га преко писама поучава и подстиче на побожност; особито пак када чује о насртању многих вукова на стадо словесно, тада громко упозорава овце шта треба да раде. А упозорава их на следеће речи Врховног Пастира: Не бојте се оних који убијају тело а душе не могу убити (Мт. 10 , 28). О в у посланицу донео сам стаду Христовом да му је саопштим, а где се налази онај што је шаље, то казати нећу. јер би било велико безумље да ја постанем издајница мога пастира, од кога сви добијамо велике користи, и који ће и без мога обавештења о њему ускоро бити јављен, јер "не може се град сакрити кад на гори стоји" (Мт. 5, 14).

Разгневиљен овим смелим речима, мучитељ осуди на смрт светог ђакона, коме беше име Теофил. Њему најпре одсекоше слаткоречиви језик, а затим га убише засипајући га камењем и решетајући га стрелама. После тога цар нареди да се на разне начине погубе и мученици који беху изведени на суд пред њега: светоме Доротеју одсећи главу, Мардонија сажећи у огњу, Мигдонија живог бацити у јаму и засути земљом, а Горгонију, Индису и Петру обесити о врату по воденични камен па их у море вргнути, и све остале уморити разноврсним мукама. На тај начин сви они разним путевима смрти отидоше ка једноме Господу. Тела пак мученика који беху бачени у море рибари потом уловише мрежама, и једна девица по имену Домна сахрањиваше их. Дознавши то, незнабошци је посекоше мачем када се она мољаше над моштима светих мученика. У то време и Јевтимије, који

проповеђу својом обрати многе ка исповедању Христа и приведе к мученичком подвигу, ту у Никомидији после разноврсних мучења би посечен мачем. После свега тога стиже време и светоме Антиму да пострада за исповедање Исуса Христа.

Када се свети Антим крио у гореспоменутом селу Семани и тајно сејао реч Божју и ширио веру у Христа Господа, дознаде за њега Максимијан и сместа посла двадесет коњаника да га ухвате. Стигавши у то село они сретоше светог Антима и њега самог питаху за њега: Где се налази Антим, учитељ хришћански? - А свети Антим их узе и одведе у своје обиталиште, говорећи: Казаћу вам о Антиму и предаћу вам га у руке, само се мало одморите од пута. - Затим им постави да једу, и с радошћу их угости чиме је могао. После тога светитељ им откри да је он Антим. "Ја сам, рече он, кога ви тражите; узмите ме, и водите к ономе који вас је послао".

Чувши то војници се пренеразише и стиђаху се да погледају у чесну седину његову, јер видеше како их с љубављу прими и свесрдно угости. И стадоше размишљати о томе да они имају одвести овог невиног и доброг човека к мучитељу, не на његово добро у овом животу него на најгоре зло и сигурну смрт после љутих мука. И њима би жао Антима и стидно пред њим, и они рекоше светитељу: Ми те нећемо узети са собом него ти саветујемо да се кријеш, а ми ћемо рећи пред Максимијаном да смо свуда у околини Никомидије тражили Антима и нигде га не нађосмо. - Али Антим, ревносно држећи заповести Господње, стаде их убеђивати да говоре истину, пошто није хтео да лажу због њега; а усто и желећи да умре за Христа, он пође са њима. Путујући заједно, он им говораше реч Божију, учећи их вери у Господа нашег Исуса Христа. И семе речи Божје посејано Антимом не паде напрасно него на добру земљу: јер се оно укорени у срца војника, ниче и порасте на усавршење вере њихове. И кад стигоше до реке, свети Антим сатвори за њих молитву и крсти их у име Оца и Сина и Светога Духа. После тога они наставише пут, разговарајући о душекорисним стварима, и тако стигоше до Никомидије. А кад Антим уђе у град, о њему би извештен Максимијан; и он нареди да му Антима доведу везана.

И предстаде светитељ мучитељу са рукама везаним одостраг: јер је тако требало правде ради да се он пред судом незнабожаца јави

везан као злочинац; али душом он беше слободан, и она му беше обраћена к небу, надајући се помоћи отуда. Мучитељ нареди да се донесу сва оруђа спремљена за мучење, хотећи најпре да самим изгледом њиховим уплаши Антима, те да се он, видевши каквим ће све оруђима бити мучен, уплашен преклони царевој вољи. Затим га цар стаде питати: Јеси ли ти Антим, који, заблудео односно неког простог човека, званог Христос, води за собом у ту исту заблуду и прост народ, обмањујући га и подстичући га да се противи нашој царској наредби, а наше богове хулећи и ружећи безбројним клеветама? - А свети Антим, подсменувши се изложеним оруђима и царевим речима, рече: Знај, царе, ја ти уопште не бих одговорио на ово твоје питање, да ми није препоручио божанствени апостол, учећи нас да свагда будемо готови на одговор свакоме који нас запита за наше надање, јер нам Бог обећа дати уста и премудрост којој се неће моћи противити ни одговорити сви наши противници (1 Петр. 3, 15 ; Лк. 21, 15) . И ја се прво насмејох идолима вашим које ви називате боговима; а сада се смејем великом безумљу твојем, што си се надао да ћеш ме отргнути од Саздатеља мог који је и тебе, незахвално створење, почаствовао Својим ликом. Зашто си ме довео везана на суд свој и изложио пред мојим очима оруђа за мучења? Да не мислиш тиме да ме уплашиш, те да се ја уплашен покорим твојој безумној наредби? А л и тиме ти нећеш моћи уплашити онога који сам тражи да умре за Господа свога. Ова оруђа износи ти пред оне који су малодушни и плашљиви, за које овај временски живот представља велику радост, а губитак временског живота - велику муку: њих тиме плаши а не мене. Јер за мене ово трошно тело и овај временски живот су као тешки окупи и тамница који не дају души мојој да пређе к жуђеноме Богу; а твоје претње, казне и мучења мени су пријатнији од сваке сласти, јер за њима иде смрт која ће ме разрешити од окова тела и послати тамо где је сва жеља моја.

Када свети изговори ове речи, мучител нареди да га камењем бију по врату. А он, с благодарношћу примајући ове ударце као почетак страдања да добије највећу награду, те час смејући се и ругајући се мучитељу, час разјарујући га да би наредио да га што страшније муче, понављаше пророчку реч: Богови који нису створили небо и земљу, нека нестану! (Јерем. 10, 11).

Ове речи ранише мучитеља у срце, и он нареди да усијаним коцима гвозденим проврте ноге мученику. Но и ово мучење беше радост светитељу, јер он радујући се хваљаше Бога што га удостоји трпети ове муке за име Господа Исуса Христа. Затим Максимијан нареди да се по земљи наместе оштре опеке, преко њих положи наг мученик и немилосрдно бије штаповима, да би срце његово проходио двоструки бол: одозго од бијења штаповима, одоздо од оштрине опека. Но свети мученик и тада, не губећи наду у победу над мучитељем, певаше ово: Благодарим Ти, Господе, Царе векова, што си ме опасао снагом за бој, што обараш преда мном оне који устају на ме, и непријатеља мојих плећа ти ми обраћаш, и потиреш ненавиднике моје (Пс. 17 , 40). Тада мучитељ измисли другу муку: усија гвоздене чизме, па их одену на ноге мученику. Но божанска благодат осени страдалца, крепећи га у мукама, и он чу глас који му ускоро обећаваше венац, и тај глас испуни срце његово блаженством. Од ове божанске утехе светитељ, поче јавно не обраћати пажњу на мучења, и лицем сс радосно осмехиваше као да не трпљаше никакво страдање. А мучитељ видећи то беше запрепашћен, и говораше за светог Антима да је врач и да помоћу неких враџбина надвлађује силу огња. И распитиваше светог мученика, зашто се радује налазећи се у таквим мукама. Свети мученик му одговори: Зато се радујем што ми ове муке дају сигурно поуздање у обећана блага; а убрзо ћу победити сву надмену гордост твоју, и показаћу да су богови твоји много немоћнији од људских моћи, и ти ћеш се кајати са свога зла вавек, али без користи; и нећеш отићи из овог живота док претходно не будеш осуђен на вечну погибао.

Још више разјарен овим речима, мучитељ нареди да светитеља привежу за точак и да окрећући га на точку уједно жегу тело његово огњем. Но када слуге приступише извршењу цареве наредбе привезујући Антима за точак и ложећи ватру испод точка, они изненада падоше као мртви. Јер точак се заустави, и ватра се устреми на њих и опали их, и они после казиваху мучитељу ово: Када почесмо окретати точак и потпаљивати привезаного, близу нас се појавише три светлоносна човека и рекоше: "Не бој се, слуго

Божји, Антима!" А када они погледаше у нас, нас спопаде страх, и ватра испод точка окрену се на лица наша и опече нас.

Чувши то мучитељ се зачуди, али све то приписа врацбинама. Онда нареди да мученика скину са точка, и стаде му претити да ће га посећи мачем ако не принесе жртву идолима. Мученик пак, чувши да ће бити посечен мачем, обрадова се, и усрдно моли Бога да му да што скорије отићи к стаду своме које пре њега узиће к небу путем мучеништва, да би могао рећи: "Ево ја и деца коју си ми дао, Боже" (ср. Ис. 8, 18).

Но злочестиви цар нареди да мученика претходно воде у тамницу и окују у железне окове. Вођен у тамницу, свети Антим хваљаше и благосиљаше Бога за све. И где, изненада га обасја с неба светлост, окови се на њему покидаше, а слуге што га вођаху падоше од страха на земљу. Међутим свети Антим их подиже и наложи им да чине што им је наређено. Дошавши до тамнице, светитељ уђе тамо међу злочинце и разбојнике, и радоваше се као да је уведен на гозбу или на свадбу. Предложивши сужњима духовну храну речи Божије и поставивши пиће побожности, он их доби за Христа и присаједини светој Цркви, научивши их вери и добрим делима; и ту у тамници он их препороди водом светог крштења. И постаде тамница светлом црквом, пуном Духа Светога, где верни сужњи дан и ноћ приношаху Богу жртву хвале.

Сазнавши за то, Максимијан нареди да светог Антима доведу преда њ, и стараше се да га ласкањем приволи на поклоњење боговима, обећавајући да ће га учинити врховним међу идолским жрецима. Но светитељ одговори цару са уобичајеном неустрашивошћу својом, говорећи: Ја сам и пре твојих речи врховни свештеник међу Божјим јерејима[5]; и то свештеник свепрвог Пастиренаачалника Христа, који се у моје тело обуче, и ради мене сиђе к мени. Он постаде Богу Оцу жртва за људе, умре на крсту, би погребен и васкрсе у трећи дан, и са славом се узнесе на небо, узносећи са Собом све који верују у Њега. Његов сам ја свештеник и Њему приносим себе сама на жртву живу. А ваше жречество и жртве и богови јесу тама и отићи ће у вечну таму. Чувши то, мучитељ осуди светог Антима на смрт. И светитељ иђаше на смрт препун радости, и говораше: "Сада је време мога весеља,

сада је остварење моје жеље, сада ми се отварају врата вечнога живота, да, изишавши из тела, отидем ка Господу, и наситићу се када се преда мном јави слава Његова". - И стигавши на место где је кроз приврсмену смрт имао прећи у бесконачни живот, светитељ измоли време за молитву. И пошто се дуго молио, он приклони свету главу своју под секиру, и би, сагласно царевом наређењу, посечен, и тако прими мученички крај свој за Христа, на дан трећега септембра. А кад паде ноћ, неки од хришћана дођоше тајно, узеше многострадално тело светога Антима и чесно погребоше, славећи Свету Тројицу, Оца² и Сина и Светога Духа, Једнога Бога, коме слава вавек. Амин.[6]

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ

ЈОАНИКИЈА II, архиепископа и првог патријарха Српског[7]

Овом светом Јоаникију не зна се много пре но што је постао архиепископ Српски. Сигурно је да је рођен од побожних српских родитеља (изгледа негде око Призрена), који су највероватније били благороднијег порекла. Да је Јоаникије био врло способан и обдарен види се из тога што га је тадашњи српски владар Стефан Душан (1331-1355 г.) узео на свој двор за свога логотета. Када пак премину тадашњи архиепископ Српски Данило II (1324-1337 г.)[8], тада би сазван црквени сабор на коме за архиепископа би изабран овај свети Јоаникије о коме је реч. То беше 3. јануара 1338. године. Попут великих светитеља Божјих и јерараха Цркве Христове Тарасија, Никифора, Фотија и осталих, и овај свети би изабран из редова лаика и брзо прође све монашке и свештеничке чинове, и тако би хиротонисан за архиепископа на престолу Светога Саве.

Као архиепископ, свети Јоаникије II је радио на добро Цркве Божје и на спасење своје Богом поверене му пастве. Тадашњу првопрестолну цркву у Пећи, коју подигоше архиепископи Никодим и Данило, он даде украсити дивним иконама и фрескама и свим осталим потребним стварима.

У то време српски краљ Стефан Душан освоји многе грчке крајеве на југу и прошири веома своју земљу, па због тога реши да се прогласи за цара. Притом он одлучи да и Српског архиепископа саборски узвиси на степен патријарха. Јер овај краљ српски не мало поштоваше светог архиепископа Јоаникија и велику му част указиваше. Тако једном приликом у Приштини, када тамо Душан дочекиваше грчког владоца Јована VI Кантакузена и за ту прилику дође позван и архиепископ Јоаникије, сам краљ прихвати на своје руке ногу светог архиепископа, док овај сјаживаше са коња, и смирено га целива у руку просећи од њега благослов.

О самом пак проглашењу архиепископа Српског Јоаникија за патријарха и Српске архиепископије за патријаршију, ево шта пишу биографи Српских краљева и архиепископа: "После престављења господина архиепископа кир Данила (Другог), господин краљ Стефан (Душан) постави свога логотета на престолу Светога Саве, и он остаде у архијерејству осам година. Када је тада господин краљ Стефан (Душан) у то време заузео многеземље и градове грчке, он се венча на царство у граду Скопљуи постави архиепископа кир Јоаникија за патријарха. Јоаникије патријарх пребивао је у дому Спасову^[9] и украшавао је велику цркву многочасним и светим иконама и многоразличним свештеним сасудима, и другим различним златним и сребреним потребама, украшеним бисером и камењем, као што сведочи писмени црквени катастих. И постави многа сребрна кандила, која са собом донесе, и још к томе приложи дому Спасову многа села, и цркве у њима сазда, и на Кармилу (у Светој Земљи²) сазда цркву Светог Илије и на Тавору цркву Светог Николе".^[10] Толико о томе пишу биографи.

Ово пак проглашење светог архиепископа Јоаникија за патријарха Српског није било само по жељи и вољи краља Душана, који је, хотећи да се помаже за цара Срба и Грка, знао да то може учинити само патријарх, него је проглашење Српске патријаршије било саборно, на великом црквеном сабору у Скопљу (на Цвети 1346. године), где су учествовали и патријарх Бугарски Симеон, и архиепископ Охридски Николај, и многи епископи и клирици српски и бугарски, а такође и сам свештени прот Свете Горе и многи светогорски монаси са њим. Српска Црква је још од Светог Саве

била призната од Цариградске патријаршије као потпуно самостална и аутокефална, због чега је овај сабор у Скопљу сматрао да може несметано архиепископа Српског прогласити за патријарха, те тако овај свети Јоаникије II и постаде милошћу Божјом први Српски патријарх "всем Серблем и Поморију", то јест патријарх "свих Српских земаља и Поморских".

После овога је свјатјејши патријарх Српски Јоаникије помазао (на Ускрс 1346 . године) краља Душана за цара свих Срба, Албанаца и Грка, а ускоро затим (на Спасовданском сабору у Скопљу 1349. године) заједно са њим донео је многозначајни српски Законик, којим је узакоњено српско царство, и правда и поштење у њему, и "свака правила светих и божанствених цркава". По проглашењу патријаршије, Скопска је митрополија постала првопрестолна у Српској. Цркви, а одмах иза ње долазила је Охридска архиепископија. Основане су још Злетовска и друге нове епископије, и на њих су постављени српски јерарси. Против свега овога ништа нису рекли тадашњи патријарси у Цариграду Јован Калека (1334-1347 г.) и Исидор (1347-1349 г.).

Ускоро после овога приближи се и кончина земаљског живота светог патријарха Јоаникија. А она би овако. Када у јесен 1354 . године нападоше са севера на српско царство Угари (то јест Мађари), цар Душан устаде и крете на њих. Дошавши у пределе светог манастира Жиче, он посла да му из Пећи дозову у Жичу свјатјејшег патријарха Јоаникија да са њим нешто проговори о црквеним и државним стварима.^[11] Но када свети патријарх стиже у Жичу, он се ту брзо разболе, и по својој жељи би понесен онако болестан у своју патријаршију у Пећ. Но он тамо не стиже, јер још на путу издахну и предаде душу своју у руке Господа свога. О таме се овако каже у споменутом животопису краљева и архиепископа Српских: "После неког вре

мена, ђаво, исконски завидник рода човечијега, подиже рат и завист међу царем Стефаном (Душаном) и угарским краљем. И кад је цар Стефан стао на Пакларима (код Рудника) са свима својим војскама, написа и замоли патријарха да дође у Жичу. И кад је патријарх дошао у Жичу, после мало дана упаде патријарх у неисцељиву болест. И сам заповеди да га дигну и однесу у Пећ. И

када се тада сабрао сав сабор жички, узеше патријарха и понеше га; и кад је био ношен, престаји се на путу у Полумиру у Сутесци (код данашњег Ушћа на Ибру). И кад је био донесен у Пећ, би положен у гроб (који сам себи беше назначио). И поживе он у светитељству на престолу Светога Саве шеснаест година и осам месеци, и у миру усну у Господу, месеца септембра у трећи дан, у шести час ноћу (године 1354.)". Тело светог патријарха Јоаникија положено би у средњу цркву Пећке патријаршије, тамо где се оно и до данас налази (то јест у цркви Светих Апостола). Изнад његовог светог гроба насликана је затим на зиду фреска која изображава његово чеоно уснуће у Господу.[12]

Ускоро за светим Јоаникијем премину изненада и српски цар Стефан Душан (20. децембра 1355. године). Но пре његове смрти, а не знамо да ли за живота светог Јоаникија патријарха или Зпошто он премину, тадашњи патријарх Цариградски Калист[13] "посла и одлучи цара са патријархом и његове архијереје", како то каже један од каснијих летописаца. Овај исти летописац додаје још и ове речи: "Када је пак ово било, онда се цар покаја, и заиска разрешење за ово зло, али га није могао наћи ради достојанства и градова! И после овога разреши се цар од овога живота и предаде се гробу, оставивши ову злбу непогребену". Ово што пише споменути летописац показује да је својим поступцима цар Душан био увредио Цариградског патријарха и грчког цара, јер је преотео многе грчке покрајине и градове и из њих насилно протерао грчке архијереје. Због тога је и дошло до прекида јединства и хришћанске заједнице љубави и мира између Цариградске и Српске патријаршије, али та жалосна ствар није дуго потрајала. Сам свјатјјши патријарх васељенски Калист дошао је потом на српски двор у град Сер, код удове цара Душана блажене царице Јелене, и са њом разговараше о потреби мира и јединства. А л и се он убрзо ту упокојио, те није могао сам ту ствар окончати. Неколико година касније, за време светог цара Лазара, свјатјјши патријарх васељенски Филотеј посла двојицу својих клирика "а српски двор у Призрен, и они дошавши, уђоше у цркву и служише заједно и причестише се са светитељем (то јест са тадашњим Српским патријархом), и са српским свештеницима који раније бише одлучени ... и опростише цара

Стефана (Душана), Јоаникија патријарха и Саву патријарха и цара Уроша, и све мале и велике, јер се сјединише удови глави и Црква опет доби своје благољепије".^[14] Тако ова неслога би брзо уклоњена и мир и слога наступише међу сестринским по вери и љубави Црквама, то јест Цариградском и Српском патријаршијом, на чијим светим престолима сеђаху овакви свети патријарси као што беху Калист и Филотеј у Цариграду и свети Јоаникије у Српској Цркви, а после њега његови свети наследници Сава IV и свети Јефрем патријарх, о којима се говори опширније у њиховим посебним Житијама. Молитвама свих њих нека Господ помилује и нас грешне. Амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ВАСИЛИСЕ НИКОМИДИЈСКЕ

За царовања злочестивог цара римског Дисклецијана једва је у ком другом граду било проливано толико мученичке крви као у Никомидији: у њему је такво мноштво хришћана убијено за Христа, да је само за један месец избројано седамнаест хиљада мученика, осим оних двадесет хиљада, спаљених у цркви на дан Рождества Христова. И такво убијање невиних хришћана трајало је не један месец, него се дуго продужавало за све време тешког и љутог гоњења. И ко ће избројати све хришћане побијене за то време, сем Бога јединога који и звезде избраја!

У том граду Никомидији пострада и ова света мученица Василиса. Слава свесилноме Богу који пројављује Своју велику силу не само у одраслим људима него и у малој деци! Светој мученици Василиси беше свега девет година када би изведена на суд пред никомидиског намесника Александра. Ова мученица девојчица тако неустрашиво исповеди пред њим Христа, да се сви дивљаху њеној памети и њеном слободном разговору с њим, јер се она као зрео човек препираше с мучитељем о вери Христовој. Мучитељ, после многих ласкавих речи и обећања, видећи да Василиса остаје непоколебљива, нареди да је бију по лицу, а света девојчица заблагодари Богу за то. Намесник онда нареди да јој свуку хаљине и

бију пратовима; а она још већу благодарност узнесе Богу. То разјари намесника и он нареди да је још јаче бију; и она би толико бијена по целој телу, да јој се цело тело покри ранама; а она тада узвикну: "Боже, благодарим ти за све ово". После тога намесник заповеди те јој провртеше глежњеве, па је стрмоглавце обесише, и под њом наложише ватру у коју стављаху смолу, сумпор, зејтин и олово, да би она у тешким патњама и љутом диму брзо издахнула; но света мученица и у таквим мукама као у рајској хладовини певаше хвалећи Бога.

Намесник, видећи да мученица ни у шта не рачуна муке на које је он ставља, нареди да се ужари пећ и у њу баци мученица. А она, осенивши себе знаком часнога крста, уђе усред пламена, и дуго стојећи у огњу који је буктао остаде потпуно неповређена. То запрепасти све присутне и они у великој недоумици посматраху ово преславно чудо. Затим, извевши мученицу из пећи, пустише на њу два лава да је поједу. Но света мученица, помоливши се, остаде читава од зверова: јер молитва девојчице, као некада молитва пророка Данила, затвори уста лавовима. Видевши то, намесника Александра спопаде ужас и дуго беше као ван себе; затим узвикну: "Ово су судови Божји!" И тог часа припаде к ногама свете мученице, говорећи: Смиљуј се на мене, слушкињо Небеснога Цара и Бога, и прости ми сва зла која ти учиних; помоли се Богу своме за мене, да ме не по губи због тебе, јер ево и ја одсада верујем у Њега.

Тада света мученица отвори уста своја и громко прослави милосрдног Господа који уклони намесниково слепило и приведе га к познању истине. И дозвавши епископа Антонина, мученица му наложи да Александра научи истинама вере, и пошто га научи да га крсти. И настаде велика радост код присутних хришћана због обраћења намесника Александра. Пошто би крштен, Александар принесе покајање за своје раније зловерје и за зла што почини хришћанима. Свету пак Василису мољаше да му измоли опроштај у Господа. Посредовањем и молитвама свете мученице намесник Александар, пун истинског покајања, за кратко време престави се ка Господу у добром исповедању вере, и би чесно погребен од хришћана. А света Василиса после његовог погребња удаљи се из града за три потркалишта, и ожедневши нађе камен, стаде на њега и

помоли се Господу, и тог часа потече вода из камена. Утоливши жеђ, она отиде мало од тог места, и преклонивши с молитвом колена на земљу, предаде дух свој Господу. Сазнавши о томе, епископ Антонин дође и са храни свету мученицу близу камена, из кога на њену молитву потече вода. Светим молитвама њеним, Господе, излиј и на нас Своју велику и богату милост. Амин.

СПОМЕН СВЕТЕ ФИВЕ

Ову светитељку спомиње свети апостол Павле у својој Посланици Римљанима. Он пише о њој: "Препоручујем вам Фиву сестру нашу, ђаконису цркве у Кенхреји, да је примите у Господу као што приликује светима, и да јој будете у помоћи у свакој ствари коју од вас затреба, јер је она многима помогла, и саме мени" (Рм. 16, 1-2). Из овога се види да је света Фива била ђакониса у цркви у Кенхреји (близу Коринта) и по црквеним пословима путовала је и до Рима.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОКТИСТА, саподвижника светог Јевтимија Великог

Од детињства заволевши Бога, Теоктист остави родбину и завичај и пређе у свештена и света места Јерусалима. Стигавши у лавру звану Фаран, удаљену од Јерусалима шест миља, он нађе једну келију, затвори се у њој, и јуначки се бораше против страсти и демона. Тада и Јевтимије, напустивши свет, дође и настани се поред преподобног Теоктиста, и молитвено тиховаше. Жудња за истим врлинама, друговање у истим подвижништвима! борбама, толико сјединише љубављу ова два преподобника, да се један налажаше у души другога; и о свима стварима оба имађаху иста мишљења, и оба чињаху иста дела. У њих двојице беше обичај да се по Богојављењу

повлаче дубоко у пустињу, где су у побожном тиховању проводили све до Цвети, и онда се враћали у своје келије.

После проведених пет година они у уобичајено време изиђоше у пустињу и пронађоше велику пећину, у којој се настанише. Ту живљаху дуго време, хранећи се двљим зељем, док их њихова врлина и подвижништво не проказаше људима, те им неки почеше доносити потребну храну. У том многи стадоше са разних страна долазити к преподобнима са жељом да живе поред њих. Тако се ту основа киновија, чији игуман бејаше велики Теоктист до краја свога живота. И он постаде узрок спасења многим људима, колико својим убедљивим и слатким речима, толико и својим чистим и подвижничким животом.

Свети пак Јевтимије побожно тиховаше у својој келији, недалеко од киновије преподобног Теоктиста; и ту основа своју велику Лавру. И који долажаху к њему ради монашења, он их шиљаше у киновију великог Теоктиста: тако му он посла преподобног Саву Освећеног, као још младог и неодраслог, да живи под руководством преподобног Теоктиста и да од њега учи лекције монашке философије, монашког подвизавања.

Тако свети Теоктист постаде надалеко чувен и славан, као и свети Јевтимије, јер бејаше образац и правило сваке врлине. И достигавши дубоку старост, снађе га тешка болест, од које и отиде ка Господу. И би његово чесно тело чесно сахрањено чесним рукама великог Јевтимија, коме тада беше деведесет година, и патријарха јерусалимског Анастасија, у трећи дан месеца септембра 451 године. (Свети пак Јевтимије спомиње се 20. јануара)

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА АРИСТИОНА, епископа Александријског

Свети Аристион бејаше епископ приморског града Александрије, који се налазио између градова Исе и Антиохије, у Сирији. Он ревносно и убедљиво проповедаше Господа нашег Исуса Христа: Његов домострој спасења, вечно и бесконачно царство, вечна блага, божанску радост Небескога Царства. И учаше људе да је

све на земљи трошно и пролазно, а вечна су и непролазна само будућа вечна блага. Због таквог учења он би изведен на суд пред управитеља града Александрије Пред управитељем он изјави да је Христос истинити Бог. Због тога би осуђен на сажечење у огњу Бачен у огањ, он у том мученичком подвигу блажено сконча, предавши своју свету душу Господу.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ПОЛИДОРА КИПАРСКОГ

Из града Левкосије (данашње Никозије) на острву Кипру, од побожних родитеља Луке и Лурдане. Отпутовавши у Египат здружи се тамо са једним отпадником од хришћанске вере. Једном, у пијаном стању, он се одрече Христа и потурчи се. Али чим се отрезни, он се стаде горко кајати. И не налазећи мира души својој, он стаде лутати и лека души својој тражити. Тако дође у Бејрут и тамо се исповеди код ондашњег архијереја. Ово духовно лице му препоручи лек: да се наоружа духовним оружјем истинског и свесрдног покајања и да ступи у немилосрдну борбу са духовима зла испод неба. И Полидор се одмах поче постити, Богу молити, метанија чинити, свештене књиге читати, нарочито Житија Светих. Тако он проведе четрдесет дана у једном манастиру испод горе Ливана. А у њему пламтијаше жеља да пострада за Господа Христа, и тако мучеништвом откаје свој страшни грех. Зато оде цркви, те му читаше молитве умилоствљења, помазаше га светим миром, и причестише Светим Тајнама. После тога он оде и пријави се турском судији у Новом Ефесу, и изјави да се одриче муслиманске вере и жели да умре као хришћанин. Судија га дуго одвраћаше, но мученик јуначки понављаше: Родио сам се као хришћанин, и хоћу да умрем хришћанин. Судија му на то стаде саветовати да пожали своју лепоту и своју младост. Мученик му одговори: Све су то трице! Исуса мог Исуса хоћу! Хришћанин сам, и хришћанин хоћу да умрем! Када судија виде да је Полидор непоколебљив у својој хришћанској вери, он га стави на тешке муке; па га најзад обеси 1794. године у Новом Ефесу. Тело му би погребено тек после три дана од

побожних хришћана и Турака. Од светих моштију светог Полидора бивала многа чудеса Света глава његова чува се данас у Атини у цркви Св. Екатерине на Плаки, где је пренета из Мале Азије после прогона тамошњих хришћана 1922.године.

СПОМЕН СВЕТОГ ЦАРА КОНСТАНТИНА НОВОГ

Четврти син цара Ираклија, називан понекад Константин Ираклије. Владао је 641. године (неколико месеци) Византијом; био православан; неправедно отрован.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЗИНОНА

Бачен у котао пун врелог олова пострадао за веру у Господа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ХАРИТОНА

У кречну јаму бачен скончао за Господа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА АРХОНТИОНА

Пострадао за веру своју у Христа бачен у језеро.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ БЛАЖЕНОГ ЈОВАНА ВЛАСАТОГ,

Христа ради сулудог

Блажени Јован подвизавао се у граду Ростову, трпећи разноврсне нужде и невоље. Усавршавајући себе у духовном животу, он је и другима многим давао врло корисне савете односно спасења душе. После дуг их подвига он се преставио 1580. године, и био погребен иза олтара Власијевске цркве.

НАПОМЕНЕ:

1. Никомидија престоница Источне царевине, резиденција цара Диоклецијана, на обали Мраморног Мора.
2. Године 284. Римска царевина поделила се на Источну и Западну: Источном је управљао Диоклецијан, а западном Максимијан; царовали од 284. до 305. године.
3. Спомен ових светих Никомидиских мученика празнује се 28. децембра.
4. Церера или Деметра - римска и грчка богиња плодности, земљорадње и брака. Неморални обреди у част ове богиње беху нарочито распрострањени у Фригији, малоазијској области поред Витиније.
5. То јест епископ.
6. Мученичка кончина светог Ангима догодила се 303. године. - Византијски цар Јустинијан (527. до 565. године) подигао у част светог свештеномученика Антима велељепши храм на обали Златнога Рога, украсивши га мермером и златом. Цар Лав Велики сазидао му је храм у Цариграду близу Ксироцирка. У

- десетом веку глава светог Антима налазила се у Никомидији; од ње се догађала многа чуда, и стално је расла коса на њој.
7. Овог Св. Јоаникија треба разликовати од Јоаникија I, архиепископа Српског (1272-76. год.), који се упокојио 28. маја 1279. год.
 8. Његов свети спомен слави се 20. децембра.
 9. Дом Спасов је уствари црква Вазнесења Господњег (Спасовдана) у Пећи, где је после Жиче било седиште Српских архиепископа и патријараха. То је средњи храм у Пећкој патријаршији, који се још зове и храм Светих Апостола.
 10. Архиепископ Данило (и његови настављачи): Животи краљева и архиепископа Српских, превео Л. Мирковић, СКЗ, стр. 288.
 11. У то време је цар Душан био послао своје посланике папи Инокентију VI (1352 - 62 г.) у Авињон да преговара с њим о томе како да се хришћани боре против Турака, који све више надирају са истока. Изгледа, по некима, да је том приликом било речи и о томе да Душан призна папу. Сигурно је да је се св. патријарх Јоаникије успротивио томе, због чега неки мисле да је нагла смрт његова била можда у вези са тим догађајима. Ипак, чињеница је да ни сам цар Душан никада није признао папу нити издао Православље.
 12. У северној цркви Пећке патријаршије, посвећеној Светом Димитрију, налази се и фреска која представља светог Јоаникија како клечи пред Пресветом Богородицом и молитвено Јој вапије са речима: "О Пресвета Богородице, прими молбе раба Твојега архиепископа Јоаникија". Фреска је рађена док је Св. Јоаникије био још архиепископ.
 13. Свети патријарх Калист био патријарх Цариградски од 1350. до 1354. и од 1355. до 1363. године. Слави се 20. јуна.
 14. Архиеп. Данило (и његови настављачи): Животи краљева и архиепископа Српских, стр. 289-291. О овом измирењу Српске и Цариградске Цркве видети још и у Житију Св. цара Лазара под 15. јуном.

5. СЕПТЕМБАР

**ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ПРОРОКА
ЗАХАРИЈЕ,
И СВЕТЕ ПРАВЕДНЕ
ЈЕЛИСАВЕТЕ,
родитеља Св. Јована Претече**

Свети пророк Захарија, отац светога Јована Претече и Крститеља Господњег, беше син Варахијин, од рода Авије, из племена Аронова. Он имађаше жену Јелисавету, која такође бејаше из племена Аронова; она беше сестра свете Ане мајке Пресвете Богородице Свето Еванђеље сведочи о њима да беху украшени свима врлинама и провођаху живот беспрекорно. Свети еванђелист Лука вели за њих: Бејаху обоје праведни пред Богом, и живљаху у свему по заповестима и уредбама Господњим без мане (Лк 1, 6). Очигледан доказ чесног живота њиховог јесте свети изданак њихов чесни и славни пророк, Претеча и Крститељ Господњи Јован. У Светом Писму је речено: По родовима њиховим познаћете их (Мт. 7, 16): од доброг дрвета род не може бити рђав; да се збуде по речима Светога Писма: Ако је корен свет, то су и гране (Рм. 11, 16). Стога и света грана Јован могла је израсти из светог корена.

Свети Захарија, отац Претечин, свештениковаше у Јерусалиму за царовања Ирода.[1] Он бејаше од дневне чреде Авијине, тојест од рода Авије, чија је чреда падала осме седмице. О тим чредама казује се следеће: Цар Давид, видећи да се Ароново племе толико намножило да је немогуће било да сви заједно служе у храму, подели Аронове потомке на двадесет четири чреде или лика, да би они једни за другима, сваки држећи своју седмицу, вршили службе у храму. У свакој посебној чреди цар изабра по једног најчеснијег мужа и постави им га за началника, те је сваки лик имао свога главног свештеника; а сваки лик је имао више од пет хиљада свештеника. Но да међу главним свештеницима не би било спора око тога који ће од њих са ликом својим служити прву седмицу, који другу, који трећу, и тако редом до двадесет четврте, они бацише коцку, и по коцки направише распоред; и држаху се тог распореда све до нове благодати, јер потомци свакога свештеника држаху свој ред према коцки која је пала њиховом претку. Осма чреда паде свештенику Авији (1 Дневн. 24, 10), чији потомак беше и свети Захарија; стога он у току осме седмице и вршаше службе у храму, началствујући над осталим свештеницима своје чреде.

Једном када Захарија служаше према својој чреди пред Богом, догоди му се да по обичају свештенства уђе у храм Господњи да

кади, и гле, њему се јави анђео Господњи који стајаше с десне стране олтара кадионога. Видевши анђела Захарија се уплаши, али анђео одагна страх од њега рекавши: "Не бој се, Захарија". И утеши га објављујући му да је молитва његова благопријатна Богу, и да му ће ради Господ дарује милост: благосиља жену његову Јелисавету, иако је нероткиња и временита, да му роди сина Јована,^[2] имењака благодати, који ће рођењем својим обрадовати не само родитеље него и многе људе. Анђео објави Захарији и то, да ће син његов бити велики пред Богом не телом него духом; и да ће бити такав постник и уздржаник, као нико други. И стварно, то сведочи за њега и сам Господ Христос, говорећи о њему: Дође Јован Крститељ који ни једе хлеба ни пије вина (Лк. 7, 33). Анђео предсказа за њега, да ће се он још у утроби матере своје напунити Духа Светога и да ће многе синове Израилеве обратити ка Господу Богу њиховоме; да ће бити Христов Претеча у духу и сили пророка Илије, и да ће припремити народ за пријем Господа Спаситеља (Лк. 1, 8-17).

Слушајући све то, Захарија се чуђаше и не вероваше ономе што говораше анђео, зато што Јелисавета беше нероткиња, и обоје већ беху стари. И рече Захарија анђелу: По чему ћу ја то познати? јер сам ја стар и жена је моја временита. - Одговарајући анђео рече му: Ја сам Гаврил што стојим пред Богом, и послан сам да говорим с тобом и да ти јавим ову радост. И ево, онемићеш и нећеш моћи проговорити до онога дана док се то не збуди; јер ниси веровао мојим речима које ће се збити у своје време.^[3]

Пошто се у овом разговору са анђелом Захарија задржа у олтару, народ који беше у храму чуђаше се што се он забави. А кад Захарија изиђе не могаше да им говори него им знацима показиваше да је онемио. Тада људи разумеше да је имао виђење у олтару (Лк. 1, 18-22).

А кад Захарија заврши своју чреду врати се кући својој, која се налазила у планинском крају, у Хеврону, граду Јудину. Јер тај град бејаше један од оних градова који коцком припадоше племену Јудином и бише одређени за становање свештеницима (Ис. Нав. 21, 13; 1 Дневн. 6, 65).

Када се зби речено анђелом и нероткиња Јелисавета роди Јована, Захарија чим написа то име на дашчици, одмах му се

отворише уста и одреши језик, и он стаде говорити благосиљајући Бога. И испуни се Духа Светога Захарија, и пророкова говорећи: Благословен Господ Бог Израилев што походи и избави народ свој, и подиже нам рог спасења у дому Давида слуге свога, као што говори устима светих пророка својих од века ... И ти, дете, назваћеш се пророк Вишњега, јер ћеш ићи напред пред лицем Господњим да му приправиш пут (Лк. 68-70.76).

А када се роди Господ наш Исус Христос у Витлејему, и мудраци дошавши са Истока казаше Ироду о новорођеном Цару, тада Ирод посла војнике у Витлејем да побију сву децу, при чему нарочито спомену Захаријина сина Јована, о коме је много слушао. Јер Ирод беше сазнао све што се збило у време рођења Јованова, пошто страх беше ушао у све околне житеље и све се то беше разгласило по свом планинском крају Јудеје, и сви Јудејци говораху о томе. И сви који то чуше, метнуше у срце своје говорећи: Шта ли ће бити из овога детета? (Лк. 1, 66). Сетивши се тог тренутка Јована, Ирод помисли у себи: "Неће ли тај бити цар Јудејски?" И одлучивши да га убије, Ирод одвојено посла убице кући Захаријиној, али они ие нађоше светог Јована. Јер када безбожни покољ деце отпоче у Витлејему, кукњава и запомагање чуше се у Хеврону, граду Јудином, где живљаху свештеници, пошто се налазио не много далеко од Витлејема. Житељи брзо дознаше ради чега је та кукњава. Тада света Јелисавета узе своје дете Јована, коме беше година и по дана, и побеже с њим у горе. А свети Захарија у то време беше у Јерусалиму на својој свештеничкој дужности у храму, у време своје чреде. Кријући се по горама, Јелисавета се са сузама мољаше Богу да је заштити са дететом. И када са врха горе угледа војнике који су марљиво тражили бегунце, она у страху повика каменој гори: "Горо Божја, прими матер с дететом!" И одмах се отвори стена и сакри у себи мајку и дете од убица који су их гонили. И не нашавши онога кога су тражили, убице се празни вратише цару. Тада Ирод посла к Захарији у храм наређење, да му преда сина свог Јована. Свети Захарија одговори на то: Ја сада служим Господу Богу Израилеву, а о сину мом не знам где је.

Разгневљени Ирод по други пут посла к њему, и нареди да убију самог Захарију ако им не да свога сина. Свирепе убице

појурише као зверови да изврше наређење, и с јарошћу повикаше на свештеника Божјег: Где си сакрио сина свога? Дај нам га, јер цар наређује; а ако нам не даш сина, онда ћеш одмах погинути. - Свети Захарија одговори: Ви ћете убити тело моје, а Господ ће примити душу моју. - Убице онда скочише на Захарију и убише га пред олтаром. Крв Захаријина просу се по мермеру и стврдну се као камен, и оста тако као сведочанство злочина Иродова.

Јелисавета пак с Јованом, Богом чувана, борављаше у стени која се отвори. По Божјем наређењу тамо се створи пећина, протече извор воде и израсте родна палма над пећином, препуна рода. И кад год је мајка са сином хтела да једе, дрво се савијаше пружајући им род свој, па се затим опет усправљаше. Четрдесет дана по смрти Захаријиној престаји се у пећини и света Јелисавета, мати Претечина, а младенац Јован оста у пустињи, храњен анђелом и чуван Божјим промислом све до дана јављења свог на Јордану.[4]

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

УРВАНА, ТЕОДОРА, МЕДИМНА и осталих 80 са њима

За царовања злочестивог Валента[5] аријанци у Цариграду имађаху велику силу и распространише своју власт, пошто им цар, заслепљен истом јереси, помагаше. Подигавши гоњење на православне хришћане, они изгнаше епископа Евагрија и силно злостављаху правоверне: једне они бијаху, друге у тамнице бацаху, трећима имовину пљачкаху; речју: кињаху их на све могуће начине. Веома забринути због тога, православни се тајно сабраше и договорише да упуте молбу цару, који се тада налазио у Никомидији, да их бар донекле заштити од аријанаца, ако не може да их потпуно избави, да не би сасвим били уништени. За своје изасланике православни изабраше до осамдесет извршних људи духовнога звања, свештеника и ђакона, јаких у вери, силних у речи, и веома паметних, на челу са Урваном, Теодором и Медимном. Кренувши на пут они стигоше у Никомидију. Изишавши пред цара они му изложише своју молбу, да се смиљује на њих и да их заштити од руку аријанских. Но цар се силно разјари на њих, али се

прављаше да није љут. Међутим он тајно посла наређење епарху Модесту, да све ове молиоце узме и погуби. Епарх их узе, но бојећи се да их јавно погуби, да се народ не би узрујао, он нареди да их све утоваре у лађу, пустивши глас да их шаље на заточење. Међутим он наложи лађарима да када буду на пучини запале лађу са осамдесет људи. Тако и би: када допловише до Астакијске пучине, лађари потпалише лађу са светим мученицима, а сами се спустише у раније припремљени чамац и вратише се к епарху обавестивши га о погибији мученика. А лађа гораше као свећа, пловећи брзо пошто је тераше ветар; и тако горећи пловљаше све до места званог Дикидис; приставши ту она потпуно изгоре, пуштајући од сагоревајућих тела светих мученика дим, као кадиони дим који се дизао к Богу. Тако скончаше свети мученици, и зби се на њима реч Светога Писма: Прођосмо кроз огањ и воду; и извео си нас на одмор (Пс. 65, 12). Јер сагорени огњем на води, ови свети људи се обретоше у небеском одморишту, где предстојећи престолу Господњу моле се за нас. Њиховим молитвама, Господе, дај и нама да добијемо живот вечни. Амин.[6]

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЈУВЕНТИНА и МАКСИМА

Свети мученици Јувентин и Максим беху војници штитоносци у време цара Јулијана Одступника. Једном Јулијан, дошавши у Антиохију, окропи идоложртвеном водом све намирнице које се продаваху на пијаци, желећи на тај начин да и хришћане учини учесницима поганих жртава својих. У то време ове две слуге Христове, налазећи се на једном војничком пиру, са тугом разговараху о безакоњу царевом и понављаху речи света Три Младића, изговорене некада у Вавилону: Предао си нас, Господе, у руке безаконих непријатеља, одвратних одступника и цару неправедном и најгорем на свој земљи (Дан. 3, 32). Један од учесника на пиру достави сутрадан речи њихове цару. Цар их позва и упита: Шта сте јуче говорили на пиру? Они казаше истину; и понављајући исте речи они изобличаваху цара и кораху за безаконо

одступништво. Цар се разјари и нареди да их најпре непоштедно бију, па онда баце у тамницу. Затим у поноћи посла целата који им одсече главе у тамници. Ово би 362. или 363. године.

**СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
АВДЕЈА,
епископа града Ергола у Персији**

Овај свети мученик беше из града Ергола у Персији. Зато што он учењем својим привођаше многе вери у Христа, старешина мага нареди да га ухвате и присиле да се поклони сунцу и огњу и одрекне Христа. Када свети мученик то одби, тукоше га по стомаку и бедрима бодљикавим штаповима. Четири војника га тако дуго тукоше, да га скоро мртва однесоше његовој кући, где он убрзо предаде Богу своју свету и блажену душу, славећи и благодарећи Бога, и радујући се што се удостоји за име Господа нашег Исуса Христа пострадали и умрети телом, да би душом живео и царовао с Њим.[7]

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
САРВИЛА (СЕРВИЛА)**

Свети Сарвил (или Сервил) би каменован за Господа Христа, и тако сконча.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

ТИФАИЛА и ТИВЕЈЕ

Ови свети мученици неустрашиво исповедаху пред свима Христа истинитог Бога, Творца и Промислитеља, а идоле називаху глумим киповима, и многе обраћаху од идола к истинитој вери. Идолопоклоници их ухватише и много мучише. Напоследку Тифаил би обешен о дрво и преструган тестером, а сестра његова Тивеја би копљем ударена у врат, и тако убијена. Они обоје предадоше своје свете и блажене душе у руке Божје са захвалном молитвом у устима што их Господ удостоји умрети за Њега.[8]

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ РАИСЕ (ИРАИДЕ)

Ова света мученица пострада за Христа посечена мачем. (Можда је ово иста светитељка са оном која се спомиње 23. септембра).

СПОМЕН СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА АТАНАСИЈА

Преподобни отац Атанасије подвизавао се у Вилни, и доцније био игуман манастира у Бресту. Због своје непоколебљивости у Православљу посечен од римокатолика 5. септембра 1648 године. Мошти му чудејствују у Бресту.

НАПОМЕНЕ:

1. Ирод, назван у историји Велики, син Антипатра, цара Јудејског, најпре био управитељ Галилеје, но при првом римском императору Октавијану Августу, још до зацарења његова, у 40. години пре Христа, добио титулу цара јудејског и управљао целом Јудејом, која је тада била под влашћу римске државе.
2. Јован значи: благодат Божја.
3. Спомен овог чудесног виђења и немила Св. пророка Захарије празнује се у Јерусалимском Канонарију 27. септембра.
4. Родитељи Св. Јована Захарија и Јелисавета спомињу се још и 24. јуна, када се празнује Рођење Св. Претече, а 11. фебруара слави се пренос моштију Св. Захарије. Видети и под 23. и 27. септембром у овој књизи.
5. Римски цар од 364. до 378, управљао источном половином царства; ревносни покровитељ аријанаца.
6. О овим светим Мученицима говори Св. Григорије Богослов у својој Беседи о Ирону Философу. О њима говоре и историчари Сократ, Созомен и теодорит. Ср. И 29. септембар и 18. маја.
7. Свети мученик Авдеј пострада за царовања персијског цара Издегерда (408- 420. год.), а у време православног цара Теодосија Млађег.
8. Пострадали почетком другог века за царовања Трајанова.

6. СЕПТЕМБАР

СПОМЕН ЧУДА СВЕТОГ

АРХАНГЕЛА МИХАИЛА у Хони (Колоси) у Фригији

У Фригијском граду Колоси,^[1] близу града Јерапоља, над извором чудотворне воде бејаше храм светог Архистратига Михаила. Од воде овога извора болесници добијаху многа исцељења, више него од бање Силоамске.^[2] У бању Силоамску само једном у години силажаше Анђео Господњи и узмућиваше воду, а овде свагда беше присутна благодат Војводе анђелског. Тамо оздрављаше само онај који први улажаше пошто се замути вода, а овде оздрављаху сви, и први и последњи, који год долажаху с вером. Тамо беху неопходни тремови ради боравка болних који дуго чекаху на исцељење, пошто понеки добијаше исцељење после тридесет осам година а овде за један дан, или за један час, болник добијаше исцељење.

О пореклу овог извора прича се ово. Када сва васељена бејаше помрачена тамом безбожног многобоштва, и људи се поклањаху твари а не Творцу, - у то време у Јерапољу многобошци почитоваху једну огромну и страшну гују, којој се сва такрајина, ослепљена демонском прелешћу, поклањаше. Незнабожни људи држаху ту гују закључану у храму, подигнутом у њену част; и приносећи јој многе и различне жртве, они храњаху ту отровну и опасну гују. А једини истинити Бог, желећи просветити свет светлошћу Свога познања и заблуделе људе извести на пут истине, посла у све земље Своје свете ученике и апостоле да проповедају Еванђеље свој твари. Двојица од њих, свети Јован Богослов и свети Филип, дошавши један у Ефес а други у Јерапољ, труђаху се тамо у проповедању Еванђеља Христова. У то време у Ефесу се налажаше диван храм и чувени идол незнабожачке богиње Артемиде.^[3] Са њеним служитељима и поклонцима свети Богослов дуго вођаше борбу духовним мачем речи Божије, и победи их: јер силом имена Христова он учини те

паде и храм и идол и претворише се у прах, и сав град приведе вери у Христа. После тога свети Јован Богослов пође из Ефеса у Јерапољ да помогне своме сатруднику, светом апостоу Ф и липу. У то време тамо се десише свети апостол Вартоломеј и сестра Филипова Мариамна, те заједно с њима свети Богослов послужи спасењу људи. Најпре се они наоружаше против гује, којој безумни људи приношаху жртве имајући је као бога, и молитвом је убише, а њене поклонике обратише јединоме истинитоме Богу, Творцу неба и земље. Стојећи пак на једном месту званом Херотопа, они прорекоше да ће на њему засијати благодат Божија, и да ће то место походити Војвода Небеских Сила, свети Архистратиг Михаил, и да ће се ту збивати чудеса. Све се то убрзо и зби. Јер када свети Јован Богослов отиде у друге градове на проповед, и свети апостол Филип пострада од незнабожаца, а Вартоломеј и Мариамна разиђоше се у друге земље, - на том месту провре чудотворна вода, као што прорекоше свети апостоли. И тако се испунише речи Светога Писма: У пустињи ће проврети воде и потоци у земљи сасушеној; и сухо ће место постати језеро, и земља сасушена извори водени; тамо ће бити весеље птицама, и биће трава, трска и сита. И тамо ће бити пут чист, и назваће се светим путем (Ис. 35, 6-8).

К томе извору стадоше долазити многи, не само верни него и неверни, јер чудеса која биваху тамо, као громогласна труба призиваху туда све; и сви који пијаху и умиваху се из тог извора исцељиваху се од својих недуга, и многи, добивши оздрављење, крштаваху се у име Свете Тројице.

У то време живљаше у Лаодикији[4] један јелин, чија кћи јединица беше нема од рођења. Због тога отац њен силно туговаше и веома се труђаше да је исцели од немила, али без успеха. Зато овлада њиме тешка потиштеност. Но једне ноћи када он заспа на својој постељи, он виде анђела Божјег који је сијао као сунце. Ово виђење би њему, не што га он бејаше достојан, него да би преко тог виђења дошао у познање истине и друге привео к Богу. Угледавши анђела он се уплаши, али у исто време чу од њега ове речи: "Ако хоћеш да се одреши језик твоје кћери, ти је одведи на онај мој извор у Херотопи близу Јерапоља, и напој је од те воде, па ћеш видети славу Божију". - Пробудивши се из сна тај се човек зачуди виђењу, и

поверовавши речима које му беху речене он одмах узе кћер и журно оде на чудотворну воду. Тамо он затече мноштво људи који захватаху од те воде и крштаваху се у њој и добијаху исцељења од својих болести. Он их упита: Кога призивате мијући се том водом? - Они му одговорише: Призивамо име Оца и Сина и Светога Духа, а призивамо у помоћ и светог Архистратига Михаила. - Тада човек тај, подигавши очи и руке к небу, рече: "Оче и Сине и Свети Душе, Боже хришћански, помилуј нас! Свети Михаиле, слуго Божји, помози и исцели кћер моју!" И захвативши од воде са извора он је са вером ули у уста своје кћери, и одмах јој се језик везан немилком одреси на словословље Божије, и она проговори јасно кличући: "Боже хришћански, помилуј ме! Свети Михаило, помози ми!" - И сви што беху тамо дивљаху се сили Божијој, и слављаху Свету Тројицу, и величашу помоћ светог Архистратига Михаила. Јелин пак тај, видећи исцељење своје кћери, веома се радоваше, и одмах се крсти са својом кћери и са свима домашњима својим који беху дошли с њим. У знак пак своје благодарности он подиже над чудотворним извором прекрасну цркву у име светог Архистратига Михаила, Војводе Небеских Сила. И украсивши цркву сваким благољепијем, и довољно се помоливши у њој, он се врати дому свом.

У деведесетој години после саграђења ове цркве дође тамо из Јерапоља десетогодишњи дечак Архип, син хришћанских, родитеља, васпитан у побожности, и стаде живети при овој цркви светог Архистратига Михаила вршећи дужност црквењака. Он постави себи овакво правило живота: откако стаде живети при тој цркви служећи Богу он не окуси ништа од световних јела и пића: ни меса, ни вина, чак ни хлеба није јео, него се хранио нскључиво пустињским зељем, које је брао и варио и једанпут недељно јео, и то без соли, а пиће му је била вода у врло малој количини. Таквим уздржањем он умртви своје тело, и у таквим врлинама неизменљиво проведе од младости своје па све до старости, сав се сједињујући с Богом и уподобљавајући се животу Бестелесних Сила. Одећа његова беше врло бедна: имао је само два кострета: један је носио на телу, а другим је покривао своју постељу која беше засута оштрим камењем. Постељу је покривао костретом, да они који улазе у његово

обиталиште не би видели да он спава на оштром камењу; а као узглавље му је служио мали јастучић, напуњен трњем. Таква беше постеља овог блаженог подвижника. А његов сан и одмор састојали су се у следећем: када је осећао потребу за сном, он би легао на камење и оштро трње, те његов сан бејаше више бдење него спавање, и његов одмор - више мучење него одмарање. Јер какав је одмор телу - лежати на тврдом камењу; и какав сан, када почива на оштром трњу? Архип је сваке године мењао своју одећу: кострет који је годину дана носио на телу, скидао је и њиме покривао своју постељу; а одевао кострет којим је његова постеља била покривена годину дана. По истеку године он је опет мењао те исте кострете. Тако он не имађаше одмора ни дању ни ноћу, умртвљујући тело своје и чувајући душу своју од замки вражијих.

Проходећи тесни и тужни пут, Архип се мољаше Богу говорећи: Не допусти ми, Господе, да се сујетном радошћу обрадујем на земљи, и нека блага овога света не изађу пред очи моје, и нека ме ништа временско не весели у овом животу, него испуни, Господе, очи моје сузама духовним, скруши срце моје, исправи путеве моје, и дај ми да потпуно умртвим себе и да тело моје потчиним духу. Јер шта ми користи тело ово, од блата саздано? Оно сада постоји, а ускоро га неће бити; као цвет, оно се ујутру расцвета, а увече увене! Стога ми дај, Господе, да се усрдно трудим око онога што души користи и обезбеђује живот вечни.

Тако се молећи и тако се поучавајући блажени Архип постаде као анђео Божји, проводећи небески живот на земљи. И брињаше се он не само о своме спасењу него и о спасењу других, јер многе неверне он обрађаше ка Христу и крштаваше их. Гледајући то, безбожни многобошци стадоше завидети блаженоме Архипу и, не подnoseћи славна чудеса која биваху од свете воде, омрзнуше овог светог мужа који живљаше тамо. Они често нападаху светог Архипа, вређаху га, чупаху му косу и браду, обараху га на земљу и гажаху ногама, и злостављајући га на разне начине изгоњаху отуда. Али блажени Архип, тврд душом као дијамант, јуначки трпљаше све то од идолопоклоника и не одступи од светог храма, служећи Богу у светости и незлобивости срца свога и бринући се о спасењу душа људских.

Сабравши се једном, незнабожни јелини говораху међу собом: Ако не заспемо земљом онај извор и не убијемо оног човека, одевеног у кострет, онда ће сви богови наши бити потпуно унижени од оних који се исцељују тамо. - И огромно мноштво њих крену да заспе земљом чудотворну воду и да убије невиног човека, блаженог Архипа. Приближивши се к светоме месту они се раздвојише у две групе: једни појурише к цркви и извору, а други похиташе к обиталишту слуге Божјег Архипа да га убију. Но Господ који се брине о судби праведних и не да их у руке грешника, сачува слугу Свога од тих убица: јер наједном њима се укочише руке, те их они не могаху ни подићи на преподобнога. Од воде пак показа се необично чудо: када се незнабошци приближише извору, тог часа изиђе из воде пламен огњени и устремивши се на безаконике одагна их далеко од извора. И тако безаконици ови побегоше са стидом од чудотворног извора и од преподобног Архипа, не причинивши им никакво зло. Међутим они се не уразумише ни тим чудом, него шкргућући зубима они се хваљаху да ће уништити тај извор и цркву, и служитеља црквеног. На том месту беше река, звана Хрисос, која течаше с леве стране цркве. Безаконици намислише да ту реку наврну на свето место, да би свети извор, помешавши се са речном водом, изгубио своју чудотворну силу. И када они стадоше приводити у дело своју злу намеру навраћајући ток реке ка извору, да би га река поплавила, тада по наређењу Божјем река даде својој води други правац, те потече с десне стране цркве. И тако се незнабошци опет посрамљени вратише кућама својим.

Тамо се налажаху још две друге реке које тецијаху са истока и приближаваху се овом светом месту на растојању три стадије; једна се река називала Ликокапер, а друга Куфос. Обе ове реке, састајући се у подножју велике планине, образоваху једну реку која скреташе надесно и течаше у Ликијску страну.[5] Свелукави ђаво убаци злим људима у срце злу намисао: да обе те реке наврате на чудотворно место, да би на тај начин разорили храм светог Архистратига Михаила, поплавили водом свети извор и утопили преподобног Архипа. А тај предео беше врло подесан за навраћање воде тамо, јер те реке силажаху са врха планине, а црква се налажаше у низини. Договоривши се, незнабошци се у огромном броју слегаше из свих

градова те покрајине у насеље Лаодикију, и упутише цркви. Близу пак црквеног олтара бејаше огромна стена; од те стене они почеше копати дубок и широк ров све до саме планине под којом се реке састајаху. Затим они с великим трудом ископаше ров, којим би вода могла бити пуштена на цркву, и зајазише обе реке да се накупи што више воде; десет дана трудише се незнабошци у том узалудном потхвату свом. Видећи тај потхват њихов, преподобни Архип паде у цркви на земљу, и са сузама се мољаше Богу и призиваше у помоћ усрдног заштитника, светог Архистратига Михаила, да сачува од потопљења своје свето место и не допусти да се обрадују непријатељи који се старају да униште светињу Господњу. И говораше блажени Архип: Нећу отићи из овог светог места, нити ћу изаћи из цркве; и нека и сам умрем овде, ако Господ допусти да ово место буде потопљено.

По истеку пак десет дана када се вода веома накупи, незнабошци прокопаше оно место којим је вода требала да се сјури у припремљени ров, па пустише реке на свети храм Архангелов у седам сати увече, а сами се попеше на једну узвишицу с леве стране желећи да посматрају потапање светог места. Вода, јурећи страховитом брзином, захуча као ломњава громава. А преподобни Архип находећи се у цркви на молитви, чувши хуку воде, још усрдније завапи к Богу и к светом Архистратигу Михаилу просећи милост и помоћ да не буде потопљено свето место, да се не би узвеселили већ посрамили безбожни непријатељи; а да се прослави име Господње, и да се узвелича Архангелска сила и помоћ. И запева он псалом Давидов: Подигоше реке, Господе, подигоше реке глас свој, подигоше реке вале своје. Од ујања воде многе и силне, од вала морских силнији је на висини Господ. Дому твоме припада светост, Господе, на дуго време (Пс. 92, 3.4.5).

Када блажени Архип певаше ово, он чу глас који му наређиваше да изађе из цркве. А кад изађе из цркве он угледа чувара и усрдног заштитника рода хришћанскога, светог Архистратига Михаила у облику предивног и пресветлог човека, као што се некада он беше јавио пророку Данилу. Не будући у стању гледати на њега, блажени Архип од страха паде на земљу. А Арханђео му рече: Не бој се! устани и приђи к мени овамо и

видећеш силу Божју на водама овим. - Блажени Архип устаде и прилазећи са страхом к Војводи Небеских Сила заустави се по његовом наређењу с леве стране, и угледа огњени стуб од земље до неба. А када вода дође близу, Архистратиг подиже своју десну руку и прекрсти воду говорећи: Заустави се тамо! - И одмах вода удари назад. Тако се испуни реч пророчка: Видеше те воде, и устрепташе (Пс. 76, 17). Вода стаде као камена стена, и подиже се у висину као превисока гора. Одмах затим Архистратиг се окрену ка храму, удари у огромну стену која се налазила близу олтара и нацрта на њој крсни знак. И тог часа настаде страховита грмљавина, земља се затресе, и стена се раседе на двоје образовавши огромну раселину. Тада рече свети Архангел Михаил: Нека се овде сатре свака противничка сила и нека овде добијају избављење од свакога зла сви који са вером долазе овамо!

Рекавши то свети Архистратиг нареди блаженом Архипу да пређе на десну страну. А када пређе на ту страну, свети Арханђео громко викну к води: "Ући у ову провалију!" И одмах јурну вода с хуком у раселину, и од тога времена стално је текла тим путем кроз стену. А непријатељи који стајаху на левој страни и жељно очекиваху да виде потопљење светог храма, скаменише се од страха.

Пошто на тај начин сачува од потопљења свој храм и преподобног Архипа, свети Архистратиг узиђе на небо, а блажени Архип узнесе благодарност Богу поводом овог преславног чуда и величаше великог чувара, архистратига Михаила, због његове помоћи. Противници се постидеше, а верни се испунише велике радости, и долазећи к Архангеловом храму и к чудотворном изверу узношаху хвалу Богу са преподобним Архипом. И од тога времена установише празновати онај дан у који се догоди чудо Архангеловим јављењем. Преподобни Архип поживе много година на том месту усрдно служећи Богу, и мирно се престава ка Господу у седамдесетој години свога живота. И би погребен од стране верних на том истом светом месту, које се због споменутог чуда назва Хони, тојест погружење, понирање, зато што се вода погрузи у стену.

Треба у овај дан споменути и друга чудеса светог Архистратига Михаила, добротвора рода хришћанскога.

Између Јадранског Мора и планине Гарган налази се град Сипонт, удаљен од ове планине дванаест хиљада стопа. У томе граду бејаше један богат човек, чија стада пасијаху под планином Гарган. Једном залута од стада један во. Господар га је са слугама тражио и најзад га пронађе на врху планине крај отвора једне пештере. љут и уморан од дугог тражења, господар подиже лук и стрелу и пусти је на свога вола, са намером да га убије. Но стрела се изненада врати натраг и погоди самога стрелца. Видевши то, они што беху с њим уплашише се, и не усуђујући се приближити се тој пештери они се вратише у град и испричаше шта им се догодило. Дознавши за то, епископ тога града се помоли Богу да му открије ту тајну. И јави му се у виђењу свети Архистратиг Михаил и саопшти му да је то место он изабрао себи, и чува га, и жели да га често посећује и помаже људима који буду с молитвом долазили тамо. Епископ обавести о овом виђењу људе и целом граду наложи тродневни пост. После тога епископ са клиром својим и са целим народом пође ка тој планини. Када се попеше на њу, они нађоше у стени пештеру са тесним улазом, и не усудише се ући унутра, него обавише молитве пред улазом. Од тога времена стадоше тамо често одлазити људи, узносећи своје молитве Богу и светом Архистратигу Михаилу.

Једном Неапољци, који још беху незнабошци, сабравши своју војску, неочекивано падоше под град Сипонт, са намером да га узму и разоре; и грађани бише у великом страху. Тада епископ нареди грађанима пост: да три дана не окусе хране, и да се усрдно моле за избављење од непријатеља који их је опсео. Уочи дана у који су непријатељи хтели свим силама да ударе и заузму град, Војвода Небесних Сила, Архистратиг Михаил јави се у виђењу епископу и рече: "Сутра у десет сати пре подне нареди својим грађанима да се наоружају и изађу из града против непријатеља, и ја ћу вам доћи у помоћ". - Уставши од сна, епископ исприча свима своје виђење, и људи се веома обрадоваше обећаној победи над непријатељима. А када настаде десет сати проломи се страховита грмљавина, и подигавши очи људи угледаше велики облак где силази на гору Гарган. У исто време појавише се, као некада на Синају, огањ, дим, муње и громови; те се сва гора тресијаше и облацима покриваше. Видевши то непријатељи се силно уплашише и нагоше бежати; а

грађани, разумевши да им је дошао у помоћ добри чувар и брзи помоћник, свети Архангел Михаил, са својим небеским војницима, отворише градске капије и стадоше гонити непријатеље секући их као пруће. И док их они гоњаху отпозади, свети Архистратиг Михаил их с висине поражаваше громом и муњама, те погибе шест стотина људи од грома и муње. Грађани Сипонта гонише непријатеља све до Неапоља, и победивши их потпуно помоћју Војводе Небеских Сила они се победоносно вратише у свој град. Од тога времена Неапољци, познавши снажну руку свемоћнога Бога, примише свету веру.

Сипонтиски пак грађани, сабравши се сви са епископом и с клиром, пођоше ка гори, на којој би страшно јављење, желећи да тамо узнесу благодарност Богу и своме помоћнику, светом Архистратигу Михаилу и свима Небеским Силама. Када се они приближише к улазу оне пештере, нађоше на мермеру траг мале стопе људске, добро отиснуте као на блатњавој земљи. И говораху међу собом: "Где, заиста свети Архистратиг Михаил остави овде знак своје посете, јер сам он бејаше овде избављајући нас од непријатеља наших". - И поклонивши се они целиваше те стопе, и обавивши богослужење радоваху се што имају таквог покровитеља и бранитеља, и узношаху благодарност Богу. И том приликом решише да на том месту подигну цркву у име светог Архистратига Михаила. И када се припремаху да приступе грађењу, свети Архистратиг се опет јави епископу и рече: "Не треба да се трудите око грађења цркве, јер ја без вашег труда уготових тамо храм себи; само уђите у њега. Ти пак другога дана одслужи у њему свету литургију и причести верне Светим Божанственим Тајнама".

После овог виђења епископ нареди свима људима да се припреме за причешће Светим Тајнама, и пође с њима творећи молебна пјенија. А када дођоше на оно свето место где свете стопе беху изображене на мермеру, нађоше у камену истесану малу цркву, у виду пећине; зидови њени не беху глатки, а висина јој бејаше различита: негде си могао главом додирнути свод, а негде га ни руком ниси могао досегнути. - Из тога би јасно људима, да Бог хоће у цркви не скупочено камење већ чисто срце. - Престо у овој цркви беше покривен пурпурним покривачем; епископ изврши на њему

свету литургију и причести верне Пречистим Тајнама. У олтару на северној страни протече вода - чиста, укусна, врло бистра и чудотворна; пијући је, болесници добијаху здравље; а ту воду пијаху људи после причешћа Светим Тајнама; и безбројна чудеса биваху у тој цркви, и сви се недужи исцељиваху молитвама светог Архистратига Михаила. Епископ сагради при цркви келије, и смести тамо свештенике, ђаконе, певаче и чтеце, да би се у њој свакодневно вршило црквено правило у славу Бога и у част светог Архистратига Михаила.

Споменућемо још и чудо које се десило на Атонској Гори. У дане благочестивих царева бугарских живљаше један богат и знаменит човек, по имену Дохиар, царски великаш. Једном он, дошавши у страх Божји, пожелe да буде монах. И узевши мноштво злата из својих ризница, он крену у Свету Гору да посети тамошње манастире и да потражи себи погодно место за живљење. Обишавши многе манастире и раздавши много милостиње, он иђаше од лавре блаженог Атанасија обалом морском, и нађе врло лепо место са укусном водом и врло обилним растињем, а на коме нико не живљаше. Ово му се место веома допаде, и он намисли да се ту насели и сагради манастир. Прионувши усрдно на посао, он убрзо оствари своју жељу. Најпре подиже дивну цркву у име светог Николаја Чудотворца, а затим сагради манастир и огради га каменим зидовима. Пошто уреди све како ваља, он се и сам обуче у иночки образ. Међутим, зидајући многе зграде он потроши све своје злато, те тако му нестале пара да цркву украси како треба. Но положивши наду на Бога он говораше: Ако Господ Бог усхтедне прославити ово место, Он ће на неки Свој начин промислити и о украшењу цркве. Нека буде воља Његова!

Према Светој Гори налази се острво, звано Луг, удаљено дан путовања морем. На том острву живљаху пастири и пасијаху стоку, јер беше дивне паше у изобиљу. А на једном пустом месту тога острва беше постављен један веома висок камени стуб, и на стубу идол са оваквим натписом на грчком језику: "Сваки који ме удари по глави наћи ће мноштво злата". Због тога многи покушаваху да дознају је ли то истина, и бијаху идола по глави, али ништа не налажаху. А догоди се у то време да један јуноша пасијаше волове

близу тог стуба; беше јуноша паметан и писмен. Прочитавши натпис на стубу, јуноша удари идола по глави, као што су то и други радили, али ништа не нађе. Онда он помисли да је злато, можда, сакривено у земљу, и при заласку сунца обрати пажњу где се завршава на земљи сенка тога стуба, и на месту где се завршавала сенка од идолове главе он стаде копати земљу тражећи злато, али и ту не нађе ништа. После тога он при рађању сунца опет мотраше где се завршава сенка стуба, и тамо стаде копати. При копању на том месту он зачу некакав звук, и схвативши да се благо налази ту негде, поче још марљивије копати и наиђе на огроман воденични камен који он не могаше подићи. Провукавши руку кроз рупу тога камена он нађе много злата и беше у недоумици шта да ради. И мишљаше у себи: ако коме кажем за злато, бојим се да ме не убије због злата.

Међутим Бог, услишавајући молитве гореспоменутог старца и промишљајући о украшењу светога храма, стави јуноши мисао у ум, да иде у Свету Гору у један од манастира и да исприча игуману о нађеном благу. Јуноша тако и уради. Узевши неколико златника као доказ пронађеног блага, јуноша оде у село близу мора и тамо најми човека да га превезе у Свету Гору. По промислу Божјем он се заустави у пристаништу новоподигнутог манастира, названог по имену његовог оснивача "До хиар". Превозач се врати у своје село, а јуноша оде у манастир. Нашавши игумана он му подробно исприча о пронађеном благу. Познавши у томе дело Божије, игуман позва три инока, исприча им оно што чу од јуноше, па их са њим посла да пронађено злато донесу у манастир. Они хитно чамцем кренуше ка острву, и када дођоше до оног стуба одвалише воденични камен и нађоше под њим котао пун злата, чему се веома обрадоваше. А л и ненавидник добра, ђаво, убаци једноме од та три инока злу мисао у срце, и он рече другоме иноку: Брате, каква нам је нужда да нађено злато носимо к игуману? Бог нам посла ово злато, да сами себи саградимо обиталиште и подигнемо манастир. - А кад му овај примети: "Како ћемо сакрити ово злато?" он одговори: То је у нашој вољи: ми можемо овог јуношу бацити у море, и неће бити никаквих сведока против нас.

Договоривши се тако, они своју намеру саопштише трећем иноку. Но овај пун страха Божјег, рече им: Не, браћо, не усуђујте се

то урадити: не погубљујте јуношу, а уједно и душе своје злата ради. - Али они, не слушајући његове савете, дуго га примораваху да пристане на њихову одлуку. Најзад му рекоше: Ако не пристанеш уз нас, ми ћемо и тебе погубити заједно са јуношем. - Видећи њихову непоколебљиву злу намеру, брат се овај уплаши да и њега не погубе, и рече им: Ако сте тако решили, онда радите што хоћете, а ја вам се кунем именом Божјим, да никоме нећу причати о томе, . и ни злата не тражим од вас.

И тако, потврдивши реч своју заклетвом, он ћуташе. А они, узевши злато и онај камен којим злато беше покривено, унесе у чамац, и севши у њега заједно са јуношем заплочише ка манастиру. А када беху посред пучине они нападоше на јуношу и стадоше му везивати камен о врату. Видећи шта хоће да учине са њим, јуноша их поче с плачем и ридањем молити да га не погубљују, али тиме ништа не успе: јер ти несрећни црнорисци, имајући окамењено срце и златољубиву душу, не убојаше се Бога, не дарнуше их јуношине сузе и не услишише усрдну молбу његову, него дохватише јуношу с каменом га бацише у море, и он одмах потону. А беше ноћ када ови безбожни људи обављаху овај злочин. Но милосрдни Бог, који са висине посматраше горко ридање јуноше и гледаше његово утопљење, посла чувара рода људског, светога Архистратига Михаила, да узме утопљенога са дна мора и однесе га жива у цркву. И би тако. Јуноша се изненада обрете у цркви близу свете трапезе, са каменом обешеним о врату његову. А када наступи време за јутрење, еклисиарх уђе у цркву да упали свеће и клепа за јутарње богослужење. Утом он чу у олтару као глас човека који уздише, и силно се уплаши, па отрча и извести игумана о томе. Игуман га назва плашљивицом и слабодушним и нареди му да опет иде у цркву. Отишавши по други пут у цркву, он опет чу исти глас, па поново оде к игуману. Тада игуман пође с њим у цркву и, чувши глас, уђе у олтар и угледа јуношу где лежи близу свете трапезе са каменом о врату и вода му цури са одеда. Познавши га, игуман га упита: Шта се то десило с тобом, чедо? и како си допао овамо? - А јуноша, као пробудивши се из сна, рече: Они лукави иноци, које ти посла са мношвом по нађено злато, привезаше ми овај камен о врат и бацише ме у море. Потонувши на дно, ја угледах два светла човека

који сијаху као сунце, и чух како разговарају међу собом. Један говораше другоме: "Архангеле Михаиле, однеси овог јуношу у манастир Дохиар". Чувши ово, ја се онесвестих, и не знам како се обретох овде.

Саслушавши казивање јуношино игуман се веома удиви и прослави Бога који твори дивна и преславна чудеса. Затим рече јуноши: Чедо, остани ти овде на овом месту до сванућа, док злоба не буде изобличена. - Онда изишавши игуман затвори цркву, и запрети еклисиарху да никоме ништа не прича о овоме, а односно јутрења нареди да се одслужи у паперти. При томе он скрену пажњу еклисиарху: Ако неко упита, зашто се јутрење служи у паперти а не у цркви, ти одговори да је тако наредио настојатељ.

Када се раздани убице се приближаваху манастиру, а злато беху сакрили на другом месту. Угледавши их игуман им са осталом братијом изиђе у сусрет, и упита их: Шта је то, јуче вас оде четворо, а сада се враћате троје? где вам је четврти? - А они, као да су срдити, одговорише: Оче, онај јуноша превари и тебе и нас рекавши да је нашао благо; он нам ништа не показа, јер и сам ништа не зна; због тога се постиђен сакри од нас, и ми га дуго тражисмо али га не нађосмо, па се сами вратисмо к теби. - Игуман рекавши на то: "Нека буде воља Божја", уђе с њима у манастир. Онда их одведе у цркву где онај јуноша лежао, са чијег се одега још цеђаше вода, и показа им га питајући их: А ко је ово? - Угледавши јуношу они се препадоше, и стајаху као избезумљени, не будући у стању дуго време ништа одговорити. Но најзад и не хотећи признаше свој злочин и казао где су сакрили нађено злато. Тада игуман посла највернију братију и они донесоше злато у манастир.

Ово преславно чудо рашчу се по свој Светој Гори, и стекоше се иноци из свих манастира да виде то чудо. Саставивши сабор они променише име тој цркви у име светог Архистратига Михаила, а у име светог Николаја Чудотворца подигоше другу цркву. Ону пак двојицу лукавих убица проклеше, и пошто им лица жигосаше, изгнаше их из обитељи. А оног трећег инока, који не пристаде на утопљење јуноше и уклони се од злочина, огласише невиним. Избављени пак из мора јуноша обуче се у иночки образ, и постаде добар подвижник и искусан инок. А игуман донесеним златом

дивно украси сву цркву и подиже сасвим нов врло леп притвор. Камен пак са којим јуноша би бачен у море, игуман узида у зид, да сведочи свима о чуду. Када се игуман престави, на његово место би постављен за игумана избављени из мора инок. Поживевши богоугодно, и он пређе ка Господу, ношен рукама светог Архистратига Михаила, као што раније беше њиме пренесен из мора у цркву.

Због свега тога прославимо Оца и Сина и Светога Духа, и величајмо вавек светог Архистратига Михаила.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА РОМИЛА

Свети Ромил живљаше за царовања цара Трајана^[6] и бејаше први великаш у царевом дому. Када цар Трајан са огромном војском својом ратоваше на Истоку ради покорјења Ивера, Савромата, Арабљана и других народа, он нареди једном да се преброје хришћани у његовој војсци. И нађе се да беше у цареву војсци једанаест хиљада хришћана. Тада нареди цар да се сви отпусте из војске и пошаљу у Јерменију, надајући се да ће их то приморати да се одрекну

Христа и принесу жртве идолима, те ће се поново вратити своје војничком звању и добити раније почести војничке. Тада Ромил, као први великаш, изађе пред цара и укори га због без

божништва и због тог неразумног поступка, јер у рату сам смањује своју војску. При томе Ромил изјави да је и сам хришћанин, и да је готов умрети за име Исуса Христа, Господа свог.

Трајан се силно разгневи на светог Ромила и нареди да га непоштедно бију, па га осуди на смрт. И одсечена би чесна глава светом мученику. А хришћани што беху послати на заточе

ње у Јерменију, бише такође погубљени на разне начине: десет хиљада њих бише на крст распети у пустињи око горе Арарата у Јерменији; а остали бише уморени другим мукама.

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА

ЕВДОКСИЈА, ЗИНОНА и МАКАРИ ЈА и осталих 1104 војника са њима

Свети Евдоксије живљаше у време цара Диоклецијана, опаког гонитеља Цркве Божје. Овај цар издаде безбожну наредбу, у којој забрањиваше у својој царевини поклањати се јединоме истинитоме Богу и наређиваше одавати част немим и бездахним идолима као Богу. Због ове наредбе многи од верних бежаху у пустиње и горе, волећи више да тамо живе са зверима него ли у градовима са безаконим људима. Исто тако и врло многи од великаша и знаменитих људи напуштаху своје положаје и домове и кријашу се по непознатим местима. Један од таквих бејаше и војвода Евдоксије, верни слуга Исуса Христа; он напусти свој положај и кријаше се са својом женом и децом, бежећи од царевог гнева. Њега, оклеветаног код намесника Мелитинског[7] војници брижљиво тражаху свуда. А он, одевен у просте хаљине, сретe војнике на путу и они га упиташе, да ли зна где се налази војвода Евдоксије. Видећи да њега траже ради мучења, он им рече: Ако свратите код мене, и прихватите се хлеба у моме дому, и одморите се од пута, онда ћу вам показати Евдоксија, јер знам где се скрива са домашњима својим. - Војници пристадоше и свратише код њега. Евдоксије их добро угости, па им затим објави да је он тај кога они траже. Задивљени таквим поступком његовим, војници рекоше: Ради твога добротинства ми те нећемо узети са собом, а ономе што нас је послао казаћемо да смо те дуго тражили, али те нисмо нашли. Ти се пак сакриј, да ко други не би сазнао за тебе и одао те. - И војници хтедоше да крену, али их светитељ задржа говорећи: Причекајте ме, браћо.. поћи ћу и ја с вама; не доликује ми више да се кријем, пошто ме сам Бог зове на мученички подвиг, да будем сведок светог имена Његовог. Јер да је Бог хтео да ја останем прикривен, ви ме не бисте срили на путу, нити

бисте били послани да ме тражите, нити би ми се десило да вас сусретнем. Све пак то јесте знамење Божјег благоволења, да би ја стајао за Њега до проливања крви за Њега.

Потом Евдоксије дозвола своју супругу Василису, децу своју, домашње и пријатеље, па им рече: Било је време када сам се скривао, а сада је време да јавим себе и добровољно предам у руке мучитеља за Христа Исуса, који нас ради предаде себе на добровољно страдање. Ево ја одлазим, и нека Господ учини са мном по Својој вољи и помогне ми, а вас остављам Богу.

Затим Евдоксије даде разна упутства о дому, о деци својој и робовима, научивши их како ће после њега живети врлином, у страху и љубави Божјој. Најзад завешта супрузи својој да не плаче и не тугује када чује за његову смрт, него да тај дан проведе у радости и весељу, благодарећи Богу што слугу Свога удостоји мученичког венца.

После тога Евдоксије се обуче у војводско одело, оружје и војнички појас, као што доликује његовом чину. Онда остави дом свој, жену и децу, робове и пријатеље, и сву имовину своју. Све то он остави ради љубави ка Господу свом. О, како дирљив беше то растанак када се жена мужа, деца оца, пријатељи љубљеног пријатеља лишаваху! Сви силно плакаху растајући се с њим, јер су знали да им се он више вратити неће. Само им једно беше олакшање у тузи: што Евдоксије жели да страда за Христа, да буде победоносни мученик, и да у мученичком венцу предстане Христу, Господу своме.

Опростивши се тако са свима својима, блажени Евдоксије крену на пут са војницима. Супруга пак његова Василиса иђаше за њим издалека, желећи да види његов подвиг. Са њом иђаху и два верна пријатеља његова, Зион и Макарије, којима се такође припремаше венац мучеништва.

Када блажени Евдоксије ступи пред намесника, овај га благонаклоно поздравивши рекавши: Здравство, војводо Евдоксије! - Здравство и ти, намесниче! одговори мученик. - Позвали смо твоју честност, настави намееник, да би ти извршио царско наређење и принео како ваља боговима жртве, и то пре свега оцу свих богова, великоме Зевсу, и сунцеликом Аполону, и омиљеној богињи Артемиди. -

Свети Евдоксије одговори: Ја знам да треба приносити жртву Једноме, у Три Лица слављеном Богу, који је створио свет и даје живот и спасење. Њему ћу принети жртву хвале, а не онима које ти називаш боговима, пошто су они дрво и камен, и ничим се не разликују од које било мртве ствари. - Намесник на то рече Евдоксију: Ја ти наређујем да боговима одаш дужну част; а ти како видим не само презиреш богове, него и самог цара ни за шта не сматраш. Чујем ја да ти некакву нову веру уводиш и многе њоме заводиш.

Говорећи то, намесник погледа на мноштво војника који ту стајаху и са гневом рече: Сваки који не извршује царско наређење биће му одузета војничка одећа, јер ју је недостојан; и нека зна да ће бити лишен војничке части. - Ово рече безакони намесник желећи посрамити светог Евдоксија, јер се надао да се неће наћи нико који се не покорава царском наређењу, једино ће Евдоксије остати непокоран, али ће и он послушати царско наређење од стида да не буде лишен високог звања свог. Међутим уместо тога мучитељ сам би постиђен: јер док он још говораше то, свети Евдоксије скиде са себе појас који беше знак војводског чина и баци га намеснику у лице. Видевши то, многи војници, њих хиљаду сто четири, који беху потајни хришћани, распалише се ревношћу за Бога и урадише исто што и војвода Евдоксије: поскидаше са себе војничке знаке и неустрашиво их бацише на намесника, готови да и сама тела свуку са себе, полагајући душе своје за сведочанство Исуса Христа.

Неочекивано угледавши толико мноштво исповедника имена Христова, мучитељ се збуну, прекину са испитивањем и одмах посла цару Диоклецијану извештај о томе, молећи за упутство шта да ради. Цар му убрзо посла као одговор и наређење: да старешине стави на жестоке муке, а да оне ниже остави на миру.

Добивши такву цареву наредбу, намесник седе на судишту и нареди да му приведу Евдоксија, као главног војначалника, па му рече: Саветујем ти, Евдоксије, остави непотребно препирање и безумно противљење, па добровољно принеси боговима жртву. Не пристанеш ли на то, онда ћеш и против своје воље принети жртву, јер ћеш на то бити приморан жестоким мукама. - И онда намесник стаде набрајати: окове, страшне тамнице, ране, стругање тела,

паљење огњем и остала свирепа мучења, о којима је страшно и слушати. А мученик одговори: Ти се шалиш, намесниче, говорећи ми то. Све те муке ја сматрам за дечја страшила, јер гледам на будућу награду, коју се надам добити из дарезљиве деснице подвигоположника мог Христа. Бојим се ја не тога огња који ти спомену, него онога који се никада не гаси, и шкргута зуба, и осталих љутих мука које су припремљене онима који не слушају Бога истинога и одбацују Га. А та твоја мучења, упоређена са овима, дечје су играчке; огањ пак којим ми претиш, сравњен са огњем пакленим, хладнији је од воде. Мач твој биће ми као кључ од врата ка жељеном крају, где ћу уместо овог видљивог, брзо залазећег сунца, угледати светлост незалазну и неугасиву, и уместо временских наследити вечна блага. Стога знај насигурно, да се боговима вашим поклонити нећу, јер је велико безумље почитовати као Бога дрво, камење, злато и сребро, обрађено руком уметника. - На то намесник рече мученику: За овај безумни одговор твој крива је кротост моја, којом ти ја дозвољавам да тако дрско бешчестиш и ружиш богове, цара и мене. Бешчешћење мене ја ћу отрпети, али ми је више немогуће трпети бешчешћење богова и цара.

Рекавши то намесник нареди да Евдоксија растегну за руке и ноге на четири стране и без милости бију сировим кајишима; затим да га обесе и тело му стружу оштрим железним оруђима. После тих мучења светог мученика бацише у тамницу. Но након неколико дана опет га изведоше на саслушање. А кад мучитељ виде да је Евдоксије непоколебљив у вери као неразорив стуб и тврд град, он нареди да га железним штаповима бију по врату и да му ишчаше све удове из зглобова, што је теже од сваке смрти. После тога мучитељ осуди Евдоксија на посечење мачем.

Када светог мученика вођаху на губилиште, он се овако мољаше: "Боже, Ти си погледао на жртве Авеља и Авраама, Ти си примио трпљење многих мученика, погледај милосрдним оком Својим и на ову моју жртву и не одбаци крви моје, коју Ти ја топле душе приносим љубављу срца мога". - Молећи се тако, свети Евдоксије угледа своју супругу која с плачем иђаше за њим и упита је, да ли је урађено све као што је заповедио, и наложи јој да по посечењу његовом узме тело његово и погребне на месту званом

"Амимна". Онда јој даде последњи савет: да не плаче због његовог одласка, него да почаствује тај дан обукавши се у светле хаљине и украсивши се другим накитима.

Затим угледавши пријатеља свог Зинова који плакаше за њим, свети Евдоксије му довикну: "Мили Зинове, не плачи! јер Бог коме служимо неће нас раставити, него ћемо на једној једрилици препловити заједно у живот вечни". - Ове речи тако силно подејствоваше на Зинова, да он стаде громогласно клицати: "Хришћанин сам! Христа исповедам и хоћу да умрем за њега!"

И одмах Зинов би ухваћен од злочестивих слугу, и намесник извештен о томе. Намесник нареди да и Зинова заједно са Евдоксијем посеку мачем. И Зинов би најпре посечен мачем, а Евдоксије се мољаше за њега; и пошто посла испред себе к небу пријатеља свог, блажени Евдоксије преклони под мач главу своју и прими блажену кончину. Тада заједно са њима бише посечени и други свети мученици који неустрашиво исповедише Христа, а тела им бише остављена без погребња. А Василиса, супруга Евдоксијева, храбро узевши тело свога супруга, чесно га погребе на указаном месту.

За такав поступак Василиса би ухваћена и приведена к намеснику. Пред њим она јасно исповеди Бога и изружи идоле и идолопоштоватеље, желећи да што пре путем мучеништва отиде за својим мужем ка Господу. Међутим мучитељ јој рече: Знам да би ти желела отићи за својим мужем, да би имала похвалу међу галилејцима (тојест хришћанима); али, иако заслужујеш смрт, ја те нећу уморити. - На то Василиса одговори мучитељу: Господ мој Исус Христос види моју жељу и прима је уместо самог дела. Ако и не будем убијена од тебе, ипак нећу бити лишена блаженства са мојим мужем у Господа Бога.

После ових речи намесник је отера од себе. А након седам дана јави јој се у сну свети Евдоксије и рече: "Кажи нашем пријатељу и кућенадзорнику Макарију да иде на судиште и следује нашем примеру, јер га ми чекамо". - Чим Василиса исприча своје сновиђење Макарију, он тог часа оде к намеснику и објави да је хришћанин и ученик Евдоксијев. Намесник, видећи га и слушајући

тако неустрашиво исповедање вере, нареди да му мачем одрубe главу.[8]

Тако и Макарије отиде за Евдоксијем и Зиномом к дивном подвигоположнику Христу, Господу нашем, коме и Василиса угоди, скончавши у добром исповедању вере, и предстаде у лику светих престолу славе Божије, славећи Оца и Сина и Светога Духа вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ

1104 МУЧЕНИКА ВОЈНИКА посечених мачем за Христа са св. мучеником Евдоксијем

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДАВИДА

Свети и преподобни Давид беше најпре разбојник, и живећи у Хермопољској пустињи[9] он чињаше многа зла и многе убијаше, и беше зао и свиреп као нико други. Он имађаше под собом дружину од преко тридесет људи који разбојниковаху с њим. Једном седећи с њима у гори, он се размисли о своме животу, и силно се уплаши Бога због почињених толиких зала, па остави своју дружину и пође у манастир. А када закуца на манастирску капију, изађе вратар и упита га: Шта хоћеш? Давид одговори: Хоћу да будем црноризац. Вратар оде и извести о њему игумана. Игуман изађе к њему, па видећи да је стар човек рече му: Не можеш ти овде бити, јер братија много раде и живе у великом уздржању; а ти имаш друге навике и не можеш извршивати манастирске заповести. Међутим Давид га мољаше говорећи: Све што ми будете наређивали извршиваћу, само ме примите. Но игуман га одбијаше говорећи: Не можеш ти живети с нама. Тада Давид рече игуману: Знај, оче, ја сам Давид,

вођа разбојника, а дођох к вама да оплакујем грехе своје; не будеш ли ме примио, кунем ти се, вратићу се досадањем свом послу, и доведићу са собом своју разбојничку дружину да вас све побијем и манастир разорим.

Чувши то, игуман прими Давида у манастир и постриже га у ангелски образ. И поче се Давид подвизавати уздржањем и обучаваати себе смирењу. И за кратко време он превазиђе врлинама остале црнорисце у манастиру, и свима беше од користи својим животом и речју.

Једном када Давид сеђаше у келији, пред њим стаде Архангел Гаврил говорећи: Давиде, Господ ти опрости грехе, и ти ћеш одсада чинити чудеса. - Давид одговори ангелу: Не могу да поверујем да ми је Господ за тако кратко време опростио грехе моје, јер су веома тешки и многобројнији од песка морског. - Архангел му на то рече: Ја сам Архангел Гаврил који и Захарију не поштедох када он не поверава мојим речима, него му завезах језик за казну, да би поверовао ономе што говорим.^[10] А тебе ли ћу поштедети? Дакле, од сада бићеш нем! - Давид се поклони и рече ангелу: Када бејах разбојник, и чињах безакона дела, и проливах много крви, ти ми тада не завеза језик који није узносио хвалу Богу. А сада, када хоћу да служим Господу и узносим Му хвалу, ти ми завезујеш језик да не бих говорио. - Тада му анђео рече: Говори само када славиш Бога и молиш Му се у време правила, а у остало време ћути.

Казнивши га на тај начин, Архангел отиде од њега. А Давид узнесе благодарност Богу што му опрости грехе. После тога он благодаћу Божјом сатвори многа чудеса: слепима је вид давао, хроме чинио да ходе, бесомучнике је исцељивао. За време богослужења он певаше у цркви на молитви, но никакве друге речи он не могаше изговарати. Поживевши на такав начин много година свима на поуку, он пређе ка Господу^[11], и сада предстојећи Њему неућутно се моли за нас. Његовим молитвама нека и ми добијемо милост од Господа. Амин.

**СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
КИРИЛА, епископа Гортинског**

Овај блажени Кирил живљаше у време цара Максимијана[12] и игемона Агрипина. Украшен свима врлинама он поживе деведесет и пет година. Једном, у пратњи двојице својих слугу, Теофана и Теоктириста, он крену у један манастир. Путем он угледа како незнабошци приносе волове и овце на жртву идолима, и уздахну због таквог безумља и назва их јаднима. Они га због тога ухватише и посадише у тамницу. А када се свети Кирил у поноћ мољаше Богу, он чу глас с неба који му говораше: "Кирило, иди у Рим!" Ујутру врата тамничка беху отворена он изађе и угледа све идоле где леже поразбијани. Дошавши до манастира, свети Кирил виде у сну преподобног Филоксена који му рече: "Добићеш два венца, један архијерејства а други мучеништва". Затим свети Кирил оде у Рим, и тамо утврди верне својом проповеђу. А када отпоче гоњење, он одлучи да отпутује у Јерусалим. За време тог пута њему се на острву Малеону јави човек у белим хаљинама који му нареди да сврати на Крит, што он и учини. На острву Криту у граду Гортини он би постављен за епископа, у шездесетој години живота. Када ионово отпоче гоњење хришћана, светог Кирила изведоше на суд пред игемона. Игемон га стаде наговарати да се одрекне Христа. Али пошто свети исповедник не пристаде на то, то би осуђен на посечење мачем. Тада му метнуше у уста узду, посадише га на таљиге, пошто од старости није могао ходити, па га повезоше. И када га довезоше до места званог Ракса, дође с неба глас који говораше: "До сада!" Таљиге се зауставише, и ту одсекоше главу светитељу.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

КИРИЈАКА, ФАВСТА и АВИВА (АНДРОНИКА) и осталих

Ови свети мученици пострадаше за царовања Декија,[13] у Александрији, у време истог гоњења када бише погубљени свети

Фабијан,[14] папа римски, и свети Александар Александријски.[15] Ове свете мученике приведоше управнику града Валерију; и за своје непоколебљиво исповедање Христа и за неустрашиво изобличавање идолопоклоничке обмане и лажи они бише посечени мачем. Свети Фавст беше презвитер, Киријак његов пратилац, а Андроник војник. С њима бише погубљени тринаест мученика (чија имена види ниже). Неки александријски хришћани узеше њихове мошти и побожно положише у своме граду.. у славу истинога Бога, Господа нашег Исуса Христа.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

**КАЛОДОТЕ, МАКАРИЈ А, АНДРЕЈА, КИРИЈАКА,
ДИОНИСИЈА**

**чтеца, АНДРЕЈА, САРАП А В О Н А саветника, ТЕОКТ ИСТА
морнара, и сестара: АНДРОПЕЛАГИ ЈЕ и ТЕКЛЕ**

Сви они из дружине светог мученика Фавста; мачем посечени.[16] Света Калодота, супруга неког Кира из Александрије, у време када јој одсекоше главу беше бременита, али је управитељ Валеријан ипак не поштеде.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА

ВИВА

Био монах и по чину ђакон. Скончао за Господа свога мачем посечен од начелника Валеријана у Александрији, за време страшног Декијевог гоњења (249-251. године). У стиховима њему посвећеним у Прологу стихованом каже се за њега: да је одбијао да прими венац врлина ако истовремено не добије и венац мученички кроз посечење мачем.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦ А НАШЕГ АРХИПА[17]

СПОМЕН ДРУГОГ ОСВЕЋЕЊА ХРАМА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ у дому (храму) Свете Ане

НАПОМЕНЕ:

1. Колоса град на југозападу Фригије, у Малој Азији, поред реке Ликусе, недалеко од Лаодикије и Јерапоља. За царовања Нерона, године 64. по Христу, земљотрес разруши овај град; после тога поново би подигнут, али не достиже пређашњу славу. Доцније се називао Хо"и. Садаје то мало село, поред кога има још развалина древнога града Колосе. Једна од Посланица св. апостола Павла написана је житељима овога града Колошанима. У том граду од старине постојала је црква светог Архангела Михаила.
2. Силоамска бања крај извора Силоама налазила се на југоисточној страни Јерусалима у подножју гора Сиона и Морије. Помиње се неколико пута у Светом Писму (Јн. 5, 5; 9, 7-11; Лк. 13, 4).

3. Артемида или Дијана - богиња старих Грка, оличавала собом месец и сматрана за покровитељку шума и лова. Њени празници празновани нарочито свечано, особито у Ефесу.
4. Лаодикија - главни град малоазијске области Фригије, покрај реке Ликусе. Црква Лаодикијска била једна од седам знаменитих мало азијских цркава (Откр. 3, 14 - 22). У Лаодикији одржан Помесни сабор око 365. године.
5. Ликија - покрајина у Малој Азији.
6. Римски цар Трајан царовао од 98. до 117. године.
7. Мелетина главни град Мале Јерменије, покрајине у Малој Азији.
8. Свети мученици: Евдоксије, Зион и Макарије пострадали 311. године. У време цара Константина Великог би подигнута у Цариграду црква у част светог мученика Евдоксија.
9. Пустућа у Египту у околини града Хермопоља.
10. Види: Лк. 1, 11-22.
11. Живео и скончао у шестом веку.
12. Римски цар Максимијан Галерије - царовао од 284. до 305. год.
13. Римски цар Деције жестоки гонитељ хришћана, царовао од 249. до 251. године
14. Епископствовао у Риму од 236. до 250. године.
15. Патријарх Александријски од 212. до 250. године.
16. Видети о њима под данашњим даном: Спомен светих мученика Киријака, Фавста и Авива.
17. Видети о њему под данашњим даном: Спомен чуда светог Архангела Михаила.

7. СЕПТЕМБАР

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА СОЗОНТА

Када управљач Киликије Максимијан, по царскоме наређењу ширећи идолопоклоничко безбожно многобоштво, дође у град Помпеопољ, он сатвори празник тамошњем златном идолу и принесе му многе жртве. У то време тамо се налажаше један младић родом из Ликаоније по имену Созонт, по вери хришћанин, добар по нарави и пун добрих дела, јер се у закону Господњем он поучаваше дан и ноћ. Он беше пастир и пасијаше бесловесне овце, но у исто време он пасијаше и словесне овце, људе, и упућиваше их на добру пашу. Јер ма где он био са овцама, тамо се око њега сабираху други пастири, младићи и људи, и он их учаше познању Јединога Бога, и многе приведе к светоме крштењу, пошто благодат Светога Духа беше на њему.

Једном, пасући овце крај једног извора поред кога стајаше велики храст, Созонт заспа слатким сном и виде божанско виђење које га позиваше к мученичком подвигу и објављиваше да ће то место бити многим на корист, јер ће се осветити вишњом благодаћу, и многи ће наћи спасење на њему и прославиће Свету Тројицу.

Уставши од сна овај добри пастир повери овце другима и остави на том месту свој лик и три стреле на спомен свој, па оде у град Помпеопољ. Видевши да се у граду појачало многобоштво а света вера погазила, њега срце заболе због тога. И ушавши у идолиште у коме стајаше идол од злата, он одломи руку од златнога идола, раздроби је и раздаде сиромасима. У граду наста велика

узбуна због тога, и незнабошци почеше тражити кривца и многе стављаху на муке. Но свети Созонт, не желећи да ко други пострада због његовог дела, сам оде к управљачу Максимијану, објави да је хришћанин и учинилац тога дела, и рече: Ја узех руку бога вашег, раздробих је и злато разделих потребитима. - А када га стадоше испитивати како се усуди да учини такво дело и нанесе срамоту њиховом богу одломивши му и раздробивши му руку, он одговори: Ја то учиних ради тога, да бих дознао немоћ вашег бога. Јер када му откидах руку он ми се не успротиви, нити што рече, нити испољи бол, нити јаукну. А и како се могао успротивити, када је нем и мртав? Када би он био истинити и живи Бог, он би ми се успротивио и не би допустио да му нанесем зло. А ја знајући да је то идол а не Бог, раздробих му руку, па хтедох да га и целог раздробим, да се не бисте клањали делу руку људских, које, премда има и очи и уши и уста и руке и ноге, ипак нити види, нити чује, нити говори, нити пипа, нити ходи, нити може помоћи себи када га бију или га дробе на комаде.

Чувши то, управљач нареди да Созонта муче без милости. Прво га обесише на дрвету и гвозденим ноктима стругаше по ребрима; затим му обукоше гвоздене чизме које изнутра имаху оштре клинце, па га гањаху по граду; а светитељ ходећи у њима слављаше Христа Бога. Потом га опет обесише на дрвету и силно тучоше гвозденим штаповима, те му не само тело него и кости раздро бише. У тим мукама светитељ предаде дух свој у руке Богу.^[1]

А када мучитељи видеше да је мученик већ умро, они скидоше тело његово с дрвета, па по наређењу управљача наложише велики огањ да у њему сажегу тело његово, да му верни не би одавали поштовање. И када многонапаћено тело то бацише у огањ, изненада синусе муње и загрмеше громови и удари киша са крупним градом, те се огањ одмах угаси; а људи који беху тамо побегоше од страха, и тело светитељево остаде цело. А када наступи ноћ, верни хтеше да узму свете мошти његове, и не могаху, пошто беше силна помрчина То их веома растужи. Но гле, у поноћи светлост засија с неба над моштима, те их верни узеше и чесно погребеше. Од гроба мученикова биваху многа чудеса; и не само од гроба него и од оног извора под храстом, где свети имађаше у сну

виђење, даваху се разна исцељења болесницима благодаћу Христовом и молитвама светога мученика. Због тога доцније би тамо подигнута црква у име светог Созонта, на слављење у њој истинитог Бога, у Тројици Једнога, коме слава вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ АПОСТОЛА

ЕВОДА и ОНИСИФОРА, из Седамдесеторице^[2]

Свети Евод, један од Седамдесеторице апостола, беше после светог апостола Петра први епископ у Великој Антиохији^[3] и велики проповедник речи Божије. Њега спомиње свети Игњатије Богоносац^[4] у својој посланици Антиохијанима, говорећи: "Сећајте се блаженог оца свог Евода, који би од апостола постављен за првог пастира; будите истински синови његови, а не прељубочинци, да се отац ваш не би постидео због вас". Овај свети Евод написа дело о Пресветој Богородици, у коме је изложио, како је Света Дева Марија уведена у храм будући три године од рођења; како је у храму Господњем остала једанаест година; како је ушавши у петнаесту годину предата била светоме Јосифу на чување; и како је у петнаестој години родила светлост свету Господа Христа. Осим тога свети Евод је написао и многа друга корисна дела, али су сва она пропала У тешким временима гоњења Цркве Христове, због чега и нису дошла до нас. Написао је и једно под насловом "Светило", које спомиње стари историчар Никифор Калист,^[5] но које такође није дошло до нас. О светом Еводу говори се у римским мартиролозима, да је крв своју пролио за Христа и мученички скончао. А неки тврде да је свети Евод пострадао у Антиохији за време боравка цара Веспасијана.^[6] У то време у једном граду диже буну неки Јеврејин Антиох, који остави своју веру и стаде приносити жртве идолима. Тада многи Јевреји бише побијени што не хтеше да принесу жртве идолима. Но тада и врло многи Јевреји примише хришћанску веру; њима беше епископ блажени Евод, који као њихов старешина и пастир би ускоро убијен.

Свети Онисифор беше такође апостол од Седамдесеторице. Њега спомиње свети апостол Павле у Посланици Тимотеју,

говорећи: Господ да да милост Онисифорову дому, јер ме много пута утеши, и окова мојих не постиде се; него дошавши у Рим потражи ме још с већим старањем и нађе. Нека му да Господ да нађе милост од Господа у дан онај. И у Ефесу колико ми послужи, ти знаш добро (2 Тм. 1, 16-18). Свети Онисифор беше епископ у Колофону[7] и у Киринеји[8] и пострада за веру примивши мученичку смрт. О његовом мучеништву сведочи мартиролог, у коме се каже да свети Онисифор после многих мучења би везан за дивље коње и растргнут, а дух свој предаде у руке Богу, и заједно са светим Еводом борави у збору исповедника Божјих у насељима небеским.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЕВПСИХИЈА

Свети Евпсихије родио се и био васпитан у Кесарији Кападокијској. За царовања Адријанова[9] он би оптужен да не поштује јелинске богове, већ Христа почитује. Због тога Евпсихије би ухваћен и стављен на муке: поваљен, он би жестоко мучен, бијен, по ребрима струган, па у тамницу бачен. А када у тамници полумртав лежаше и Богу се мољаше, њему се јави анђео Господњи и додиром својим исцели од рана.

Ускоро затим свети Евпсихије би пуштен из тамнице на слободу. Ово пуштање његово би по промислу Божјем, да огромно богатство које Евпсихије имађаше не би пало у руке безбожницима него да би га он раздао сиромасима. И свети Евпсихије сву имовину, остављену му од предака, раздаде ништима и убогима, при чему један део поклони непријатељима својим који га беху оптужили, те на тај начин виновнике свога страдања он награди као своје добротворе.

Касније, када Кесаријом управљаше кнез Саприкије, свети Евпсихије би поново ухваћен Најпре обешен и немилосрдно струган, он би потом посечен мачем. Кажу да из његовог тела потече млеко и вода место крви.

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА, архиепископа Новгородског

Ови чудотворац руски, свети Јован родио се у Великом Новгороду од побожних родитеља, Николаја и Христине. Имађаше он и брата по имену Гаврила. Обојица бише васпитани у страху Божјем. Свети Јован измалена посвети себе Богу и упражњаваше врлине. А кад постаде зрео човек, он би рукоположен за презвитера при цркви светог свештенотученика Власија. И служаше Господу свим срцем, ходећи беспрекорно у свима заповестима Господњим. Но љубећи усамљенички молитвен и тихи живот, он имађаше жељу да прими монашки постриг. Стога намисли подићи нови манастир од имовине, наслеђене од родитеља који већ беху преминули. О томе он се договори са својим братом Гаврилом, и они најпре подигоше дрвену цркву у име Пречисте Богоматере у спомен њеног Благовештења, и основаше манастир. Потом се они латише зидати камену цркву. Када је озидаше до половине, и то врло успешно, они бише приморани да стану са зидањем, јер им несташе средстава. То силно ожалости блаженог Јована и брата му Гаврила. Али имајући велику веру и усрђе к Пречистој Богородици, они у својој жалости прибегоше к Њој, брзој помоћници и утешитељки уцвељених, и са сузама јој се мољаху говорећи: Владичице наша, Ти знаш нашу веру и љубав к Сину Твом и Богу нашем; Теби је познато како се свим срцем латисмо зидања чесног храма Твог, и сву наду нашу положисмо на Твоју помоћ, Богомати; стога нам помози да довршимо овај храм Твој! пошљи нам помоћ Твоју, Владичице, да се не посрамимо. Јер, ето, почесмо зидати, али не можемо без Твоје помоћи довршити.

Тако се они мољаху и јадаху Пречистој Богоматери. И њихова усрдна молитва би услишена. Њима се у саном виђењу јави Царица Небесна и рече им: Зашто сте, љубљени моји, слуге Божије, пали у толику жалост и тугу односно зидања храма мога? Ја се нећу оглушити о вашу молитву, јер видим вашу веру и љубав, него ћу вам ускоро послати све што треба за довршење храма, па ће вам од тога

много и преостати. Само не остављајте започето дело и не малаксавајте у вери.

Пробудивши се после овог виђења, оба брата се испунише велике радости. После јутрења они испричаше један другоме своје виђење, и окрепише се надом. Тог истог дана рано, по промислу Божјем, изишавши из манастира они угледаше пред манастирском капијом дивног коња, на коме беше позлаћена узда и седло оковано златом, али јахача не беше на њему; коњ је стајао кротко и непомично. Дивећи се лепоти и богатој опреми коња браћа дуго чекаху неће ли наићи његов газда. Но нико се не појављиваше, а коњ непрестано стајаше непомично на истом месту. Онда они приђоше коњу и угледаше где са обе стране седла висе по једна добро набијена врећа. Разумевши да им је то послано од Бога, они скидоше с коња вреће, и коњ тог часа постаде невидљив. А када одвезаше вреће, нађоше: једна беше пуна злата, а друга сребра. Дивећи се таком промишљању Божјем и Пречисте Богомајке о њима, они узнесоше велику благодарност. И убрзо потом они довршише цркву и украсише је сваким благољепијем. Поред тога они купише манастиру много имања; а остатак злата и сребра предадоше игуману и братији. У том манастиру и сами примише иночки постриг, при чему Јован доби име Илија а Гаврило - Григорије. И живљаху они у том манастиру богоугодно у посту и молитви, и у свима монашким подвизима и трудовима.

Када умре преосвећени архиепископ новгородски Аркадије, блажени Илија би узет из манастира и против воље узведен на архиепископски престо. Сматрајући себе недостојним такво га чина, Илија је одбијао, али га Бог учини достојним. Кнез и све старешине, и духовне и световне, и сви грађани новгородски једногласно изабраше Илију за архипастира, јер он беше мио Богу и људима. И сви наваљиваху на њега усрдним молбама да се прими архиепископског престола. Напоследку он и против воље пристаде, и би рукоположен за архиепископа Новгородског од стране свјатјејшег Јована, митрополита Кијевског и целе Русије. И он добро пасијаше стадо Христових оваца, живећи у светости и праведности.

У то време кнез Суздаљски Андреј и други седамдесет и два кнеза земље Руске устадоше против Великог Новгорода са намером

да га разруше, а своју једнокрвну и једноверну браћу да поробе и побију. Ради тога они са великим мноштвом војске дођоше под град, опколише га и три дана непрекидно тучоше. А грађани, видећи огромну силу непријатељску и изнемогавајући од борбе, смутише се силно и клонуше духом ниоткуда не видећи помоћи, - само од Бога мољаху милости и надаху се у молитве свога светог архијереја. А преосвећени Илија, као добри пастир, видећи вукове где се приближавају и траже да му разграбе стадо, стаде на стражу, неуспављивим оком гледајући к Богу и молитвама својим као бедемима заштићујући град. А кад треће ноћи он по обичају свом стајаше на молитви пред иконом Господа Христа и са сузама вапијаше ка Господу за избављење града, он чу глас који му говораше: Иди у цркву Господа Исуса Христа што је у Илијинској улици, узми тамо икону Пречисте Богородице, изнеси је на градске бедеме против непријатеља, и одмах ћеш угледати спасење граду.

Чувши те речи архиепископ Илија се испуни неисказане радости и сву ту ноћ проведе без сна. А када свану он сазва све и исприча им шта му се догодило. Чувши то људи прослављаху бога и Његову Пречисту Богоматер и, као добивши неку силу, они се охрабрише. Архиепископ посла свог протођакона са клиром, наредивши да му донесу ту чесну икону, а сам са свештеним сабором у великој цркви Свете Софије - Премудрости Божје стаде вршити молепствије. Када послани стигоше цркви Светога Спаса у којој се налазила чудотворна икона Пресвете Богородице, они јој се поклонилише као што треба; но када је потом хтедоше узети, они је не могоше ни с места помаћи; и колико год пута покушаше, никако им се то није дало. Тада се они вратише к архиепископу и обавестише га о томе. Архиепископ онда узе сав сабор са собом, хитно оде у Спасову цркву, паде пред икону Владичице наше и мољаше се говорећи: О свемилостива Госпођо, Дјево Богородице, Ти си узданица, нада и заштитница граду нашем; Ти си тврђава, покров и прибежиште свима хришћанима; стога се и ми грешни надамо на Тебе. Моли се, Госпођо, Сину Твом и Богу нашем за град наш; немој нас ради грехова наших предати непријатељима нашим, него услиши плач и уздахе људи Твојих; поштеди нас као што некада Син

Твој поштеди Ниневљане ради покајања њихова, и покажи на нама милост своју, Владатељко.

Завршивши ову молитву, светитељ стаде служити молепствије; и када клирици запеваше кондак: Предстатељство христиан непостидноје" . . . , чесна икона Пречисте Богородице изненада се покрену сама од себе. Видевши то необично чудо, сав народ једногласно ускликну: Господе, помилуј! А свјатјејши архиепископ, узевши чесну икону у руке побожно је целива, и крену с народом вршећи молепствије, узнесе икону на градске бедеме и намести је наспрам непријатеља. У то време непријатељи стадоше све јаче наваљивати на град, пуштајући на њега читаве облаке од стрела. И гле, чесна икона Пресвете Богородице одврати лице своје од непријатеља и окрену га према граду, што беше очигледан знак великог милосрђа Владатељке наше према људима који се злопаћаху у опседнутом граду. А архиепископ, погледавши на свету икону, угледа где из њених очију теку сузе, и он стаде скупљати у свој фелон сузе што капљаху са иконе, и говораше: О, преславног чуда! како из сухог дрвета теку сузе! Овим нам Ти, Царице, показујеш сигуран знак да се са сузама молиш Сину твом и Богу нашем за избављење града. - И сав народ, видевши икону Пресвете Богородице где плаче, завапи к Богу са сузама и вапајем. И изненада нападе страх на непријатеље, и покри их тама, и гнев Божји смете их, и они почеше убијати један другог. Видевши такву пометеност код непријатеља, житељи Новгорода отворише градску капију, и са оружјем у рукама навалише на непријатеље, једне секући, друге живе заробљујући, и тако помоћу Пресвете Богородице победише све пукове непријатељске.

Од тога времена светитељ Божји Илија установи у Великом Новгороду свечано празновање предивног чуда Пресвете Богородице, и назва тај дан даном избављења и даном казне: јер молитвама Пресвете Богородице Бог посла избављење грађанима а казну онима који устадоше на своју једнородну и једноверну браћу и сатворише међусобни рат. И од тога времена Велики Новгород, управљан својим добрим пастиром, живљаше у потпуном миру и спокојству.

Налазећи се прилично година на архиепископском престолу, блажени Илија у својој ревности за прослављање светог имена Божјег подиже дивне цркве; уопште он подиже седам светих цркава. Прва црква, коју он подиже још до свога монашења, бејаше у част Благовести Пресвете Богородице; друга, коју он подиже за време свога архиепископовања, беше у спомен Богојављења Господња; трећа - у име светог пророка Илије, четврта - у име светог Теодора Студита, пета - у име светих Трију Младића: Ананије, Азарије, Мисаила, и светог пророка Данила, шеста - у име светог праведног Лазара Четвородневног, седма - у име светог Николаја Чудотворца.

Блажени Илија бејаше веома милостив према свима, и одликоваше се необично кротошћу и нелицемерном љубављу; и беше он као сунце у цркви Христовој, светлећи добрим делима, и прогонећи таму злочињења, и разбијајући главу кнеза таме, ђавола, који свагда непријатељује и завиди спасењу људи. А имађаше свети Илија такву власт над нечистим дусима, да их је својом речју могао свезивати, о чему сведочи следећа дивна повест.

Једном светитељ по своме обичају у поноћи стајаше на молитви у својој келији. Ђаво, желећи да уплаши светитеља, уђе у умиваоник који је стајао у његовој спаваоници, и брчкајући по води стаде правити шум. Схвативши да то ради ђаво, светитељ приђе сасуду, осени га крсним знаком и запрећењем својим свеза у умиваонику ђавола тако да овај дуго време није могао изаћи оданде. Најзад, ђаво, паљен крсном силом, не могући више то подносити стаде запомагати као човек: О, тешко мени! сав горим, и не могу више да издржим, пусти ме брзо, свече Божји! - А светац га упита: Ко си ти, и како си ушао овамо? - Ђаво одговори: Ја сам лукави ђаво и дођох да те узнемирим, јер сам држао да ћеш се ти као човек уплашити и престати са молитвом. Но ти ме закључа у овом суду, и ја се страховито мучим. Тешко мени што се преварих и уђох овде. Пусти ме, слуго Божји, па одсада нећу никада долазити овамо.

Ђаво дуго време запомагаше тако. Најзад светитељ рече: Ево, за твоју безочну дрскост наређујем ти да ме ове ноћи однесеш у Јерусалим и спустиш код храма где се налази гроб Господњи; а из Јерусалима имаш ме опет пренети овде у моју келију у току ове исте ноћи, па ћу те онда пустити. - Ђаво на све могуће начине обећа да

ће испунити светитељеву вољу, само да га пусти из сасуда. Светитељ пусти ђавола наредивши му: Претвори се у оседланог коња и стани пред мојом келијом, да уседнем на тебе и остварим своју жељу. - Ђаво изиђе као тама из сасуда, и по наређењу светитељевом претвори се у коња. А блажени Илија, изишавши из келије, наоружа себе крстом па уседне на ђавола, и те исте ноћи обрете се у светом граду Јерусалиму близу храма светог Васкрсења где се налази гроб Господњи. Ту угодник Божји запрети ђаволу да се не удаљује са тог места; и стајаше ђаво као прикован, и не могаше се никако помаћи с места док светитељ Божји не обави поклоњење Гробу Господњем и часноме дрвету светога Крста. Пришавши храму светитељ преклони колена пред вратима и стаде се молити; и одједном се врата храма отворише сама од себе и упалише се свеће и кандила на Гробу Господњем. Узносећи благодарне молитве и лијући сузе свети архиепископ се поклони Гробу Господњем и целива га; исто тако се он поклони и животворном Дрвету и свима светим иконама и местима у храму. Испунивши своју жељу, светитељ изиђе из храма, и врата храма се опет сама затворише. И наставши ђавола као оседланог коња на месту где му беше наредио, светитељ уседне на њега, и обрете се исте ноћи у Великом Новгороду у својој келији. Одлазећи од светитеља, ђаво га мољаше да не прича никоме како му је, он, свезан светитељевим запрећењем, служио као заробљеник. При томе ђаво рече светом архиепископу: Ако будеш коме причао да си ме јахао, онда ја нећу престати да плетем замке противу тебе све док не наведем на тебе велико искушење. - Док ђаво тако булажњаше, светитељ се прекрсти и ђаво тог тренутка ишчезе од њега као дим.

Једном када свети архиепископ вођаше духовни разговор са чесним људима: игуманима, свештеницима и богобојажљивим грађанима, и причаше им житија светих, и казиваше им многе душекорисне ствари, он им исприча и о овом овом путовању у Јерусалим. Разуме се, причајући им као да се то догодило неком другом лицу, он говораше: Ја знам таквога човека који за једну ноћ стиже из Великог Новгорода у Јерусалим, поклони се Гробу Господњем и животворном дрвету светога Крста, па се те исте ноћи врати у Велики Новгород, јашући на ђаволу кога својим запрећењем

беше свезао као заробљеника. - Слушаоци се веома удивили овом казивању светитељевом, а ђаво зашкргута зубима на светитеља, говорећи: Пошто си казао тајну, ја ћу због тога навести на тебе такво искушење, да ћеш од свих грађана бити осуђен као блудник.

И од тога времена, са Божјим допуштењем, поче ђаво плести своје лукаве замке око светитеља, да би му убио углед код народа. Тако, људима који су долазили к светитељу ради благослова ђаво показиваше у светитељевој келији разне привиде: час женску обућу, час огрлице, час друге женске хаљине и ознаке. Видећи то, људи који долажаху к архиепископу саблажњаваху се, и лоше помишљаху о светитељу сматрајући да он у својој келији држи блуднице, и силно се смућиваху, и разговарајући о томе међу собом говораху: Недостојно је да блудник заузима апостолски престо.

Једном када се народ сабра и иђаше ка келији светог архиепископа, ђаво се преобрази у девојку и потрча пред народом као да бежи из светитељеве келије. Видевши то људи повикаше и појурише за девојком да је ухвате, али ђаво утече иза светитељеве келије и постаде невидљив. Чувши народну грају светитељ изиђе из келије и упита људе: Шта је, децо? зашто грајите? - А они стадоше викати на њега као на блудника, вређајући га и грдећи га, па га ухватише и почеше му се ругати. И не знајући шта даље да раде са њим, они се договорише и рекоше: Одведимо га на реку и посадимо на сплав, да би отпловио из нашег града низ реку. - И одведоше светог и целомудреног архијереја Божјег до великог моста на реци Волхови и посадише на сплав. И зби се реч лукавог ђавола који је хвалећи се говорио: Навешћу на тебе такво искушење, да ћеш од свију бити осуђен као блудник.

Видећи такво срамоћење светитеља ђаво се силно радоваше. Али, по промислу Божјем, невиност праведникова победи и посрами препреденог врага: јер када светитеља метнуше на сплав, сплав заплочи не низ реку него уз реку, упркос томе што је брзина воде код великог моста била огромна; и то сплав заплочи уз реку, иако га нико није вукао, и пловљаше једино силом Божијом ка манастиру светог Георгија, који се налазио на три потркалишта од града. А људи, видећи такво чудо, препадоше се; и заборавивши на своју злоћу они раздираху хаљине на себи и ридаху говорећи:

Сагрешисмо и неправедно поступш смо, јер ми овце осудисмо пастира. - И трчећи обалом они мољаху светитеља да им опрости грех и врати се на свој престо. И говораху: Опрости нам, оче, у незнању се огрешисмо о тебе; не помени рђавост нашу, и не остављај нас, децу своју. - Такође и сав клир, истрчавајући напред и клањајући се блаженоме до земље, мољаху га са сузама да се врати на свој престо. А свети архиепископ, као други првомученик Стефан мољаше се Богу за оне који му зло учинише, говорећи: Господе, не прими им ово у грех (Д. А. 7, 60).

Приставши уз обалу на пола потркалишта даљине од споменутог манастира, светитељ устаде са слава и изиђе на обалу. А народ припадајући му с плачем искаху опроштај. И велика их радост обузе када добише опроштај од светитеља. Но нарочито се радоваху што им Господ откри невино и чисто житије светитељево. А незлобиви архипастир, подаривши свима опроштај, исприча им како је, јашући на ђаволу, посетио Јерусалим и како се ђаво трудио да му се освети. Слушајући то, сви слављаху Бога.

И тако се светитељ врати на свој престо са великом чашћу и славом. И учаше људе говорећи: Чеда моја, пажљиво разматрајте свако своје дело, да вас ђаво не би преварио. Пазите да злоћу не помешате са врлином, да не бисте били криви на суду Божијем.

После свега описаног светитељ поживе мало. Дознавши за свој одлазак к Богу, он скиде свој архијерејски омофор, будући већ веома стар, и прими схиму, при чему му би дато име Јован, које је носио до свога монашког пострига. И престави се у миру ка Господу.^[10] Тело његово би погребено у храму Софијс Премудрости Божје,^[11] у монашкој ризи. После њега на архипастирски престо би узведен његов рођени брат Григорије, који такође мудро пасијаше словесно стадо. Богу нашему слава, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА МАКАРИЈА КАНЕВСКОГ

Родом из града Овруча, у Волинској губернији. Од ране младости волео да се моли и труди; често ишао у цркву и

прислуживао духовним лицима, жељан да се од њих научи духовном живљењу и да сачува православну веру, пошто су у то време римокатолици силно притешњавали православне. Примивши монаштво, Макарије се са нарочитим усрђем подвизавао у молитви и изучавању светоотачких дела. Због свог узвишеног хришћанског живота, он ускоро би произведен за јеромонаха. Не прође много времена а он би изабран за настојатеља Овручке обитељи, где он претрпе многе непријатности од римокатолика, који су неколико пута нападали на обитељ, и најзад је сасвим порушили. Затим он беше настојатељ Каневске обитељи, где се и прослави прозорљивошћу и чудотворством. Сконча преподобни мученички 1678. године од Татара који нападоше на Каневску обитељ. После разних злостављања они га штаповима бише по лицу и грудима, ломише му руке и ноге гвозденим справама, па га онда привезаше за два стуба, одераше му кожу, и најзад му главу одсекоше. Свете мошти његове обретене 1688. године, и налазе се у Вазнесенској цркви у граду Перејаславу, у Полтавској губернији.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МОНАХИЊЕ КАСИЈАНЕ ПЕСНИКИЊЕ

Ова преподобна монахиња песникиња живљаше у време цара Теофила (829-842). Написала је дивне црквене песме, као што су "Августу јединоначалствујушчу" (на Божић), "Господи, иже во многи грјехи падшаја жена" (на Стиховње Велике Среде), и многе друге. На данашњи дан славе њен спомен на јегејском острву Касији (у Грчкој). (Служба јој штампана у Александрији 1889. године).

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЛУКЕ

Почетком деветог века у Мунтанији, у Малој Азији, недалеко од старе Триглије,^[12] пониче Спасова обитељ, звана "Дубоки поток", која се прослави подвижничким животом својих житеља.^[13] Трећи игуман ове обитељи бејаше преподобни Лука. Добро се подвизавајући и начинивши себе обиталиштем Светога Духа, он у миру предаде Господу чисту душу своју, крајем десетог века.

НАПОМЕНЕ:

1. Свети Созант пострадао око 304. год.
2. Спомен њихов врши се и 4. јануара заједно са Седамдесеторицом Апостола.
3. Некадаа велељепна престоница Сиријске државе; сада бедна паланка.
4. Ученик светог еванђелиста Јована Богослова; спомен његов празнује се 29. јануара и 20. децембра.
5. Живео у четрнаестом веку, написао "Историју Цркве".
6. Римски цар, царовао од 70. до 79. године.
7. Колофон - древни град Лидије, у северозападном крају Мале Азије. Недавно откопане његове рушевине.
8. Киринеја - главни град истоимене области у Либији, на северозападној обали Африке. То је био највелељепнији и најбогатији град у северној Африци. Данас остале само рушевине.
9. Адријан римски цар, царовао од 117. до 138. године.
10. 7. септембра 1186. године.

- 11.Године 1439, за време архиепископа Јевтимија, обретење су мошти светог Јована.
- 12.Према Цариграду, на Кијском заливу, у такозваној "Другој Кападокији".
- 13.Основана преподобним Василијем, који се упокоји почетком деветога века; спомен његов празнује се 1. јула. Други по реду игуман овог манастира беше преподобни Игњатије, чији је свети спомен 27. септембра.

8. СЕПТЕМБАР

РОЖДЕСТВО

ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

СВЕТА Дјева Марија роди се од старих родитеља својих, Јоакима и Ане Отац јој беше из племена Давидова а матер од рода Аронова. И тако она беше по оцу од рода царска, а по мајци од рода архијерејска. Њени родитељи беху већ остарели, а немаху деце и зато беху постидни пред људима и скрушени пред Богом. И у скрушености својој мољаху се Богу с плачем, да обрадује старост њихову даровањем једнога чеда, као што је некад обрадовао старца Аврама и старицу Сару даровавши им сина Исака и Бог свемогући и

свевидећи обрадова их радошћу, која је превазилазила далеко сва њихова очекивања и све најлепше снове Јер им дарова не само ћерку но и Богомајку; озари их не само радошћу временом него и вечном. Даде им Бог само једну ћерку, која им доцније роди само једног унука, али какву ћерку и каквог унука! Благодатна Марија, благословена међу женама, храм Духа Светога, олтар Бога живог, трапеза Хлеба небеснога, кивот Светиње Божје, дрво најслађега Плода, слава рода људског, похвала рода женског, источник девства и чистоте - то беше Богом дарована ћерка Јоакима и Ане. Рођена у Назарету, а после три године одведена у храм Јерусалимски, одакле се вратила опет у Назарет, да ускоро чује благовест светог Архангела Гаврила о рођењу Сина Божјег, Спаситеља света, из Њенога пречистога и девичанскога тела.

РЕЧ СВЕТОГ ЈОВАНА ДАМАСКИНА НА РОЂЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ[1]

Ходите сви народи, сав род људски, сваки језик и узраст и свако звање, да са радошћу празнујемо рођендан Радости свега света. Јер ако незнабошци са сваком чашћу прослављаху рођендане богова својих, који лажним митовима обмањиваху ум и помрачаваху истину, и рођендане царева својих, носећи им свако дар помоћи својој и притом на штету свога иметка, колико ли већма ми треба да чествујемо рођендан Богородице, Којом се сав род људски исправи, Којом се жалост праматере Еве претвори у радост? Јер она, Ева, чу одлуку божанску: У мукама ћеш рађати децу, а Ова, Богородица, чу речи: Радуј се, Благодатна! Она чу: Бићеш потчињена и ужу своме, а Ова: Господ је с Тобом (1 Мојс. 3, 16; Лк. 1, 28).

Шта ћемо, дакле, принети Мајци Речи, него реч? Сва твар нека празнује са нама и нека хвали Ане свете порођај најсветији, јер је родила свету Ризницу добара неутуђивих Јер Њоме

- Богородицом, Творац је кроз људску природу сву твар претворио на боље. Јер ако је човек, постојећи између духа и материје, свеза све видљиве и невидљиве твари, онда је Реч Божја

- Творац, сјединивши се са природом људском, преко ње се сјединио и са целокупном творевином.

Празнујмо, дакле, данас разрешење људске неплодности, јер се овим пресеке немаштина добара. Али, зашто се од нероткиње роди Дјева Мати? Зато што је требало да Једино Ново под сунцем, главно и највеће Чудо, чудима буде припремљено и постепено се од мањег узиће на оно што је више. А имам и други разлог, узвишенији од овог и божанскији. Природа се, наиме, побеђује благодаћу и стоји бојажљиво, не усуђујући се да прва крене. Пошто се, дакле, од Ане имала родити Богородица Дјева, зато се природа није усуђивала да предухитри плод благодати, него је остала бесплодна док благодат не произрасте род. Јер је требало да буде прворођена Она која је имала родити Прворођенога све твари, у Које све постоји (Кол. 1, 15.17).

О блажени супрузи Јоакиме и Ано, вама је дужна сва наша природа, јер је кроз вас принела Дар Творцу, Дар изнад свих других дарова - чесну Матер, једину достојну Саздатеља! О преблажено бедро Јоакимово, из којег произађе семе пречисто! О предивна материцо Анина, у којој се постепено уобличи и узрасте и роди се Дете пресвето! О утробо, која си носила у себи живо и одушевлено Небо, пространије од небеских пространстава! О гумно, које си донело Стог животворне пшенице, као што и сам Христос негде рече: Ако зрно пшенично, паднувши у земљу не умре, онда једно остане (Јн. 12, 24)! О груди, које сте дојиле Ону која је дојила Хранитеља света! О чудеса над чудесима, и предивних ствари над предивнима! Али је и требало тако да се Божје неисказано и снисходљиво оваплоћење најави и припреми чудесима.

Али, како ћу да продужим даље? Ум ми је скоро у вансебности, а страх и љубав ме по пола поделише; срце ми бије, а језик ми се завезао. Не могу да издржим ову радост. Побеђен сам чудесима, преодушевљен постадох од љубави. Нека одступи страховање, нека побеђује љубав, нека пева лира Духа Светог. Нека се радују небеса и нек се весели земља (Пс. 95, 11).

Данас се двери нероткиње отварају, и рађа се девичанска Двер божанска, из Које ће и кроз Коју ће Бог, Који је изнад свих бића, телесно у васељену ући, сходно речима Павла који чу неисказане речи (Јевр. 1, 6; Кол.2, 9; 2 Кор. 12, 4). Данас из корена Јесејева

Шибљика произрасте, из Које ће произаћи свету Цвет Богоипостасни.

Данас од земљане природе Небо на земљи саздаде Онај који је некада од вода створио и на висину поставио свод небески. И заиста је ово Небо много од овога чудесније и божанскије: јер Онај који је на ономе сунце створио, Сам се из овог Неба рађа као Сунце Правде. - Две природе Он има, макар безглави Монофизити побеснели; једну има Ипостас, макар Несторијанци пресвиснули. - Јер Светлост Вечна, што од Вечне Светлости предвечно има биће своје, Светлост духовна и бестелесна, од Дјеве се оваплоћује, и као Женик из чертога произилази, и Бог будући, човек касније постаје, да као Див с радошћу прође пут наше природе, и кроз страдања до смрти дође и свеже Јакога и преотме му плен његов, то јест нашу природу, и у небеску земљу поврати овцу заблуделу.

Данас Син дрводељин, Свеуметнички Логос Онога који је све Њиме створио, свемоћна Десница Бога Вишњег, наоштрив Духом као прстом Својим отупелу секиру природе наше, начини Себи живу Лествицу, чија се основа на земљу ослања а врх Њен је до самог неба, и на Њој Бог почину - као што Јој и Јаков слику виде -, и преко Ње Бог сиђе непреходно, боље рећи спусти се снисходљиво, и на земљи се јави и са људима поживе (1 Мојс. 28, 12-13; Варух 3, 38). Јер то је Његов силазак, и снисходеће понижење, и живљење на земљи, и познање Његово које нам даде на земљи. На земљу се ослања духовна Лествица - Дјева, јер има своје порекло са земље, а врх Јој је до неба. Јер сваке је жене глава муж, а Њој, пошто мужа не позна, глава Јој би Бог и Отац, Који Духом Светим изврши договор и као неко духовно семе божанско посла Свога Сина и Логоса, свемоћну Силу Своју. Јер благовољењем Оца, не од сједињења природног, него од Духа Светог и Марије Дјеве, натприродно и непроменљиво Логос постаде тело и усели се у нас (Јн. 1, 14). Јер сједињење Бога са људима бива кроз Духа Светога.

Ко може примити нека прими; ко има уши да чује нека чује (Мт. 19, 12; Лк. 8, 8). Удаљимо се од телесног поимања. Бог је бестрасан, о људи, и раније родивши бестрасно Сина по природи, Њега бестрасно Истог рађа и сада по домостроју. И сведок је томе богоотац Давид, говорећи: Господ рече мени: Син мој јеси Ти, ја Те

данас родих (Пс. 2, 7). А ово 'данас' нема места у рођењу предвечноме, јер је оно надвремено.

Данас се саздадоше Врата на истоку, кроз Која ће Христос ући и изаћи и остаће Врата затворена (Јез. 44, 1-3), у којим Вратима је Христос - Врата овцама (Јн. 10, 7). Њему је име Исток (Лк. 1, 78), кроз Којега ми имамо приступ Оцу Првосветлосноме. Данас залахорише поветарци, свеопште весници радости. Нека се радује одозго небо и нек се весели одоздо земља, море земаљско нека се заталаса: јер се у њему рађа Шкољка, Која ће од Муње Божанства с неба зачети у утроби и родити Сина - Бисер драгоцени - Христа. Из Ње ће Цар Славе, обукавши се у порфиру тела, походити заробљенике и дати им опроштај. Нека игра природа, јер се рађа Овчица, из Које ће Пастир обући на Се јагње и растргнути одећу некадашње смртности. Нека се радује девственост, јер се, по Исаији (7, 14), роди Девојка, Која ће затруднети и родити Сина, и даће Му име Емануил, то јест С нама Бог. С нама је Бог, познајте Несторијанци, и покорите се, јер је с нама Бог. Не анђео, не посредник, него ће сам Господ доћи и спашће нас (Ис. 8, 8 - 9 ; 63, 9).

Благословен Који долази у име Господње, Бог је Господ и јави се нама (Пс. 117, 26-27; Мт. 21, 9). Саставимо празник поводом рођења Богородице. Радуј се Ана, неплодна и која не рађа; кликни и узвикни ти што не знаш мука порођајних (Ис. 54, 1). Весели се Јоакиме, јер из Кћери твоје Дете нам се роди, Син нам се даде, и име Му је: Анђео Великог Савета - савета о спасењу свега света -, Бог Силни (Ис. 9, 6).

Нека се постиди Несторије и нека стави руку на уста. Дете је Бог, па како није Богородица Она која Га је родила? "Ако ко не признаје Свету Дјеву Богородицом, такав је далеко од Божанства". Ова реч није моја, па ипак је реч моја, јер је примих од оца нашег Григорија Богослова као најбогословскије наслеђе и предање.

О блажени супрузи Јоакиме и Ано, заиста сте свебеспрекорни. Познасмо вас по плоду утробе ваше, као што негде рече Господ: Познаћете их по плодовима њиховим (Мт. 7, 16). Поживели сте угодно Богу и достојно Оне што се од вас роди. Јер поживевши праведно и целомудрено, породили сте Украс девичанства - Ону која је пре рађања Дјеве, и у рађању Дјева, и после рађања Дјева, једина Дјева и Приснодјева, једина и умом и душом и телом

Вечнодевствујућа. Јер и требаше да Девственост, произашла из целомудрености, произведе јединог Јединородног Светлосника телесно, по благовољењу Онога који Га је бестелесно родио; Њега, Који не рађа али се вечно рађа, Којега је рођење ипостасно својство.

О! коликих чуда и каквих чудних супротности постаде радионица ова Девојчица: пород од нероткиње, девичанство које рађа, сједињење Божанства и човечанства, страдања и нестрадалности, живота и смрти, тако да у свему и свуда лошије буде побеђено бољим! И све то, о Господе, ради мога спасења! Јер си ме Ти тако заволео да све то ниси преко Анђела ни неког другог створења учинио, него си и прво стварање и ово сада претварање Сам Собом извршио. Због тога певам и хвалим се и сав од радости поскакујем, и опет се враћам ка Извору ових преславних чудеса, и вином весеља испуњен опет ударам у лиру Духа и певам песму божанску, рођенданску.

О, најцеломудрији пару грлица разумних, Јоакиме и Ано! Закон природе - целомудреност сачувавши, ви се удостојисте надприроднога, јер свету родисте Матер Божију Која за мужа не знађаше. Свето и побожно живећи у људској природи, ви сад родисте Кћер изнад Анђела и Анђелима Господарицу. О, Кћери најлепша и најслађа! О, Крине усред трња узрасли, из племенитог и царског корена Давидовог! Тобом се царство обогати свештенством, кроз Тебе дође промена закона, и откри се смисао скриван испод слова, јер свештеничко достојанство пређе са Левитског на племе Давидово. О, Ружо израсла из Јудејског трња, Ти си Мирисом божанским испунила све и сва! О, Кћери Адамова и Мајко Божија! Блажено бедро и утроба из којих Ти произађе. Блажено наручје које Те ношаше и уста која се удостојише Твојих чистих пољубаца, а то су само родитељска уста, да би Ти била у свему и свагда чиста и девствена.

Данас је почетак спасења света. Кликни Господу сва земљо; певајте и хвалите и веселите се (Пс. 97, 4). Уздигните глас свој, уздигните, и не бојте се (Ис. 40, 9), јер нам се роди Мати Божија код светих Врата Овчијих, из Које благоизволи да се роди Јагње Божије што узне на Се грехе света (Јн. 1, 29).

Играјте горе - разумна бића, и уздигните се до висине духовног созерцања. Јер рађа се најистакнутија Гора Господња, што свако брдо и гору надилази и превазилази, то јест људску и ангелску величину, од Које Горе изволи да се телесно без руку одсече Камен Крајеугаони Христос - једна Ипостас што раздељене сједињује, то јест Божанство и човечанство, Анђеле и људе, незнабошце и телесни Израиљ у један духовни Израиљ. Гора Божија, Гора богата, Гора украшена, Гора богата; Гора на Којој Бог благоизволи обитавати. Колеоница божанска окружена миријадама Херувима и Серафима, божанском благодаћу управљанима (Пс. 67, 16-18). Планински Врх светији од Синајског врха, јер га не покрива облак и дим и бура и страشان огањ, него светлосветлећи сјај Духа Пресветог. Јер док тамо на Синају Реч Божја исписа Духом као прстом закон на каменим таблицама, овде се у Дјеви сама та Реч оваплоти од Духа Светог и Њене чисте крви, и Себе Самога даде нашој природи као најбољи лек за спасење. Тамо је била само мана, а овде - Онај који даје сладост мани.

Скинија она драгоцене и значајна, коју начини у пустињи Мојсије од разноврсне и скупocene материје, а још пре *ње* сам шатор оца Аврама, нека се поклоне овој живој и разумној Скинији Божијој. Јер Ова постаде не просто сасуд дејства Божијега, него суштинеки саме Ипостаси Сина Божијег. Нека одасвуд златом опточени ковчег схвати своју неупоредивост с Њоме, а такође и златна стамна и светиљка и трпеза и све оне старозаветне ствари, јер Њеном прасликом бише почаствоване, као еенке истинског Оригинала.

Данас Књигу нову начини светворачка Божија Реч, Коју Отац из срца изговори и Која ће језиком Божјим као пером бити у Њој написана Духом; која се Књига даде човеку писменом и он је не прочита (Ис. 29, 1-12), јер не позна Јосиф Марију нити силу ове тајне. О, најсвештенија Кћери Јоакима и Ане, Која би сакривена од начала и власти и од распаљених стрела лукавога! Кћери одгајена у одајама Духа и сачувана беспрекорном за Невесту Божју и Матер природног Сина Божјег. О, Кћери најсвештенија, у наручју материнском ношена и страшна за све одступничке силе! О, Кћери најсвештенија, млеко из груди храњена и Аиђелима окружена! О, Кћери богољубљена, славо оних који Те родише! Тебе зову блаженом сва

покољења, као што Ти рече и обистини се (Лк. 1, 48). О, Кћери достојна Бога, Лепото људске природе, Украсе жена, Исправитељко праматере Еве; јер се она од пада исправи Твојим рађањем Христа. Јер ако је прва Ева и довела до престапа, и кроз њу је ушла смрт, и послужила је змији да дође до праоца Адама (1 Мој. 3, 5 - 6), али зато Марија, послуживши Савету Божанскоме, превари преваранта змију и у свет уведе нетрулежност и бесмртност.

О, Кћери увек девствена, Која не потребоваше мужа ради зачећа, јер Онај кога Ти у утроби ношаше има Свог вечнога Оца! О, Кћери пореклом са земље, а у наручју богородитељском држала си Саздатеља! Векови су се такмичили који ће се од њих похвалити рођењем Твојим, ал' утакмицу векова победи предодређени Савет Бога Који створи све векове, те постадоше последњи први добивши у део Твоје рођење. Заиста си чеснија од сваког створења, јер једино од Тебе Творац узео удео - првину наше природе: тело Његово од тела је Твога, и крв Његова од крви је Твоје, и млеко груди Твојих сисао је Бог, и уста се Твоја сјединише са устима Божјим. О, несхватљивих и непојмљивих ствари! Провидећи Те достојном Бог свега света, заволе Те, и заволевши предодреди, и у последња времена приведе Те у биће, и показа Те Богородицу Матер и Хранитељку Сина Свога и Логоса.

Кажу да су супротне ствари лекови за супротне, мада супротно не настаје из супротнога. Јер иако свака ствар чини оно што сама по природи јесте служећи се супротним стварима, то не значи да је по природи и постала од супротнога. Тако, као што грех, наносећи ми смрт преко добра, као такав сам се показа да је врло грешан и погубан (Рм. 7, 13), тако је и Узрочник добара Христос кроз супротне ствари учинио нама оно што је Сам Он по природи. Јер тамо где се умножи грех, тамо и благодат преизобилова (Рм. 5, 20). Да смо ми сачували ону прву заједницу с Богом, не бисмо се ове веће и преславније удостојили. Сада пак, отпавши кроз грех од прве заједнице и општења, јер не сачувасмо оно што добисмо, Божјим састрадањем бисмо помиловани и прихваћени, да сигурна буде заједница и општење. Јер Онај који нас је примио и прихватио моћан је да ово сједињење сачува нераскидљивим.

Јер пошто се у разврату и прељуби исквари сва земља, и народ Господњи духом прељубе одступи од Господа Бога овога (Ос. 1, 2; 4, 1 2) , Који га стече мишицом Својом високом и моћном, и изведе га чудима и знацима из дома ропства Фараону, и преведе га преко мора Црвенога, и руководи га у облаку дању и у светлости огња ноћу (2 Мос. 13, 14), и срце се њихово обрати у Египат, и поста народ Господњи не више Његов народ, и помиловани поста непомилован, и омиљени не омиљени (Ос. 2, 25); због тога се сада рађа Девојка - сушта противност блуда и прељубе предака. Она се сада Богу заручује, и рађа Божију Милост - Христа. И народ Божји постају они што пре не беху на род Његов, и непомиловани бива помилован, и неомиљени бива омиљен и љубљен. Јер се из Ње рађа Син Божји љубљени, Који је по Његовој вољи (Мт. 3, 17).

Чокот са добрим лозама из Ане произрасте и нама процвета Грозд сладости, Који људима земним точи нектар за живот вечни. Јоаким и Ана посејаше себи у правди и пожњеше плод живота (Ос. 10, 12). Просветлише себе светлошћу познања и Господа Бога потражише, и дође им плод праведности. Осоколи се земљо и децо Сионова, радујте се Господу Богу вашему; јер прорасте и пролиста пустиња, нероткиња донесе плод свој (Јоил 2, 21-23). Јоаким и Ана као горе духовне, сладости свима источише (Амос 9, 13). Весели се, Ано најблаженија, јер ти породи Женско, Које је Мати Божија, Двер Светлости, Извор Живота; Женско које ће уништити преступ женскиња.

Лице ће овога Женскога умољавати богаташи народни; овој ће се Женској цареви незнабожачки поклонити и дарове ће доносити (Пс. 44, 12). Ово ћеш Женско ти, Ана, Богу Свецару привести, јер је украшена златним украсима - лепотом врлина огрнута и Духа благодаћу окићена. Њена је слава унутра; јер је сваке жене слава муж њен споља покрај ње, а слава је Богородице унутра - Плод утробе Њене.

О Женско вољено и преблажено! Благословена си Ти међу женама и благословен је Плод утробе Твоје (Лк. 1, 42). О Женско, Кћери Царева и Мајко: Кћери Давида цара и Мајко Свецара Бога. О божанска и жива Статуо, Којој се обрадова Бог који је начини (Пс. 103, 31). Јер ум имаш Богом руковођен и једино Богу обраћен; жеља

пак Твоја сва је усмерена ка Једино Жељеноме и љубави Достојноме; гњев је Твој окренут једино против греха и његовог родитеља. Живот си имала изнад природе, јер си живела не ради Себе, пошто се ради Себе ниси ни родила. Живела си само Богу, ради Којег си у живот и дошла - да би послужила спасењу свега света, како би се кроз Тебе испунио Древни Савет Божји: о Бога Логоса оваплоћењу и о нашем обожењу. Твоја наклоност ка јелу била је само према храни речи Божијих и само си се њима насићивала. Била си као Маслина многоплодна у дому Божијем (Пс. 51, 10), као Дрво засађено на изворима вода Духа; као Дрво Живота, које Плод свој даде у предодређено од Бога време (Пс. 1, 3) - то јест Бога оваплоћенога, свих бића Живот Вечни. Сваку душекорисну и добру помисао привлачила си, а сваку сувишну и за душу штетну пре окушања си одбацивала. Очи су Ти биле свагда ка Господу (Пс. 24, 15), гледајући на Светлост вечну и неприступну. Уши су Ти слушале речи божанске и радовале се лири Духа Светога; кроз те уши уђе Реч Божја да се у Теби оваплоти. Ноздрве је Твоје привлачио једино мирис Женика Твога, Онога што је божанско Миро, Које се добровољно изли и помаза Своје човечанство. Јер вели Свето Писмо: Име је Твоје Миро изливано (Песма 1, 3). Уста су Твоја хвалила Господа и Његовим се устима прилепљивала. Језик и грло Твоје знали су само за речи Божје и наслађивали се божанском сладошћу. Срце Твоје би чисто и неупрљано, гледајући и љубећи Бога Невидљивога. Утроба Твоја би таква да се у њу усели Несместиви, и груди Твоје са млеком - да се из њих храњаше Бог Дете Исус. Двер Божја би свагда девствујућа. Руке - Бога носеће, и колена - престо узвишенији од Херувима, помоћу њих се руке слабачке и ноге одузете оснажише. Ноге - као светиљком сјајном вођене законом Божјим, и за Њим неодступно трчаху, докле љубљеног не привукоше Љубећој. Сва си обиталиште Духа Светог, сва - Град Бога Живога. Град који радосно запљускују валови реке (Пс. 45, 5), то јест таласи благодатних дарова Духа. Сва си лепа и добра, сва си блиска Богу (Песма 4, 7; 6, 4). Јер превазишавши Херувиме и надвисивши Серафиме, Ти постаде сасвим блиска Богу.

О, чудо веће од свих чудеса: Жена постаде изнад Серафима! Јер се Бог јави умањен нешто мало мањи од Анђела (Јевр. 2, 7-9). Нека

ућути Соломон премудри и нека не говори: Нема ништа ново под сунцем (Проп. 1, 9). О Дјево Богоблагодатна, Храме Божји свети, Којега духовни Соломон - Миротворац начини и Сам се усели у Њега; Храме, украшени не златом и мртвим камењем, већ уместо злата сија се Духом, и уместо драгог камења има драгоцени Бисер - Христа, Жар Божанства, Којега замоли да се дотакне и наших усана да би и ми, очистивши се, хвалили Га са Оцем и Духом, кличући Му: Свет је, Свет, Свет Господ Саваот (Ис. 6, 3 - 7) - једна природа Божанства у Три Ипостаси. Свет је Бог и Отац, Који је благоизволео да се у Теби и из Тебе изврши тајна коју пре векова предодреди. Свет је Крепки, Син Божји и Бог Јединородни, Који Те данас изведе првородну од мајке нероткиње да се Он, као Јединородни од Оца и Првородни све твари, роди јединородан од Тебе Дјеве Матере, Он - прворођени међу многим браћом (Рм. 8, 29), Који најприсније с нама узе од Тебе удела у телу и крви (Јевр. 2, 14). Он Те не произведе од самога оца, нити пак од саме матере, да се једином Јединородном сачува јединорођеност у свему. Јер је Он једини од јединог Оца Јединородни и једини из једине Матере. Свет је Бесмртни, Дух Пресвети, Који Те росом Свога Божанства неповређеном сачува од Божанскога Огња - јер то и Мојсијева купина наговештаваше.

Радујте се Овчија Врата, најсветији храмe Божије Матере! Радујте се Овчија Врата, још од предака обиталиште Царице! Радујте се Овчија Врата, некадашњи торе Јоакимових оваца, а сада небу подобна цркви разумног стада Христовог. Твоја је бања некада једном годишње примала Божјег Анђела, који воду замућиваше, и који од болесника први у њу силажаше он се једини од сталне болести ослобађаше (Јн. 5, 2-4). Сада пак, ти имаш мноштво Небеских Војски које са нама хвале Богоматер, овај Бездан чудеса, овај Извор исцељења свега света. Јер Она не прими Анђела служитеља, већ Ангела Великог Савета, Који нечујно као Роса Доброте сиђе на руно и сву природу нашу, оболелу и пропадљивости наклоњену, подиже на здравље без болести и на живот неостариви. Због Њега и онај што у теби лежаше узет, скакаше радосно као јелен (Јн. 5, 8-9). Радујте се, зато, чесна Врата Овчија, нека вам стално расте благодат!

Радуј се Марија, најслађа Кћери Анина! Опет ме ка Теби привлачи љубав. Како да изобразим Твој ход најсмернији? Како ли одећу Твоју? Како пак благодатност лица Твога? Мудрост зрелости Ти имаде у телу младоме; одећу пристојну без икакве раскоши и разнежености; ход спокојан и скроман без било какве разметљивости; панашање озбиљно и благо с кротошћу, мушкарцима неприступно, чему је сведок и страх који Те обузе при Анђеловом необичном поздраву (Лк. 1, 29). Родитељима си била послушна и покорна; са смерним мишљењем и у највишим созерцањима; реч Ти је блага и кротка, из негневљиве душе изговарана. И шта још друго да кажем, него да си Ти - достојно Бога Обиталиште. Зато Те достојно сва покољења прослављају, као одабрану Славу човечанства. Ти си похвала свештеника, укрепљење царева, нада хришћана, многоплодна Младица девичанства, јер се преко Тебе лепота девствености распространи. Благословена си Ти међу женама и благословен је Плод утробе Твоје (Лк. 1, 42). Благословени су они који Те исповедају Богородицом, а осуђени они који то одричу.

О свештени супрузи, Јоакиме и Ано, примите од мене ову реч рођенданску. О Кћери Јоакима и Ане и Владичице, прими реч слуге Твога грешнога, но који топло љуби Тебе и поштује, и има Тебе - једину Наду радости своје, и Заштитницу живота свога, и Примиритељку Сину Твоме, и сигурни Залог спасења свога. Ти ћеш скинути с мене бреме грехова, и развејати облак што ми ум помрачује, и раскинути привезаност за материјално, и прекратити искушења, и корисно ми руководити живот, и одвести ме вишњему блаженству, а свету ћеш мир подарити, и свима житељима града овдашњег радост савршену и спасење вечно, молитвама оних који Те родише и све пуноће верника Цркве.

Радуј се, Благодатна, Господ је с Тобом! Благословена си Ти међу женама и благословен је Плод утробе Твоје, Исус Христос, Син Божји, Њему слава и величанство са Оцем и Светим Духом, кроза све векове векова. Амин.

РЕЧ НА РОЖДЕСТВО ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Господ који живи на небу, желећи да се јави на земљи и поживи са људима, претходно уготови на њој обиталиште славе Своје Пречисту Своју Матер. Јер је у царева обичај да припреме себи палату за боравак у граду у који имају намеру отићи. И као што палате земаљских царева граде најискуснији мајстори из скупогеног материјала на најлепшем месту, лепше и пространије од осталих обиталишта људских, тако се имала саградити и палата славе Цара Небеснога. У Старом Завету, када Бог захеле да живи у Јерусалиму, Соломон Му подиже храм преко најискуснијег неимара Химара, који бејаше врло вешт, паметан и пун знања (3 Цар. 7, 13 - 40 ; 2 Днев. 2, 13 - 14 ; 4, 11. 16). Соломон сагради храм из најскупочиеније грађе, од изврсног камења, од мирисавог дрвећа: кедра и кипариса са Ливана, и од чистога злата, на највишем месту, на гори Морији. Лепоти храма много допринесе и то, што на његовим зидовима изваја херувиме, разно дрвеће и цвеће. По пространству храм беше огроман, тако да је у њему комотно могло стати мноштво Израиљаца! и сиђе на њега слава Господња у огњу и облаку. Ипак храм тај беше недовољан да у себи смести несместивог Бога. Соломон Му подиже храм, али Свевишњи не живи у рукотвореним храмовима. Где је дом који бисте ми сазидали? говори Господ. Или где је место за моје почивање (Ис. 66, 1; Д.А. 7, 48).

И гле, Господ благоизволе да се у почетку новозаветне благодати начини нерукотворени храм - Пречиста, Преблагословена Дјева Марија. А који делатељ начини тај храм? Ваистину најмудрији, сама Премудрост Божија, као што говори Писмо: Премудрост начини себи дом (Прич. 9, 1). А све што Премудрост Божија ствара, дивно је и савршено. Пошто пак оживљему палату Речи начини Премудрост Божија, стога се начини савршени храм за савршеног Бога, пресветла палата за пресветлог Цара, пречисти и неоскврнављени чардак за пречистог и неоскврнављеног Женика, беспрекорно обиталиште за беспрекорно Јагње. Овome је верни сведок на небу који говори к Њој: Сва си лепа, драга моја, и нема недостатка на теби (Песма над песм. 4, 7). И свети Дамаскин каже: "Сва је - палата Духа, сва - град Божји, море благодати; сва је лепа, сва - блиска Богу".[2]

Но, од какве грађе би начињена ова палата? Заиста од најскупоценије: јер произађе, као из скупоценога камена, из царскога рода, од Давида, који порази Голијата каменом из праћке, који праобразоваше камен Христа; и као од мирисавих дрвета кедра и кипариса, Дјева Богородица се роди из рода првосвештеничког, који приноси миомирисне жртве Богу. Отац њен, свети праведни Јоаким беше син Варпафира, који води своје порекло од Давидова сина Натана; а мати њена, света праведна Ана беше кћи свештеника Матана из племена Аронова. Тако, Пречиста Дјева бејаше по оцу царскога рода, а по мајци - првосвештеничкога. О, из како свескупоцених ствари - свечесних племена - би устројена оживљена палата Цару славе! И као што у Соломоновом храму камене и дрвене зграде добијаху нарочиту вредност од чистога злата којим беху позлаћене, тако у рођењу Пресвете Богородице благородство царског и првосвештеничког порекла доби још већу вредност од целомудрености светих родитеља њених, која је несравњено драгоценија од злата и сребра и скупља од драгога камења, и што је год скупоцених ствари не могу се изједначити с њом (Прич. 3, 15). Јер Пресвета Дјева роди се од целомудрених родитеља, што је више од сваког благородства. О томе сведочи свети Јован Дамаскин, обраћајући се светим праведним богородитељима овако: О, блажени супрузи, Јоакиме и Ано! Заиста се по плоду утробе ваше показасте беспрекорни, по речи Господњој: По родовима њиховим познаћете их (Мт. 7, 16.20). Ви уредисте свој живот како је благоугодно Богу и како је то достојно Рођене од вас. Јер, живећи целомудрено и свето, ви родисте ризницу девства, - мислим Дјеву: пре рођења Дјеву, у рођењу Дјеву, по рођењу Дјеву, и свагда Дјеву, једину увек девствујућу и умом и душом и телом. А доликовало је да девство, рођено од целомудрија, буде принесено телом самој Јединородној Светлости. О, две пречисте словесне грлице, Јоакиме и Ано! сачувавши целомудрено закон природе, ви се божански удостојисте надприродних дарова, јер свету родисте Дјеву, Божију Матер. Побожно и свето поживевши у људској природи, ви производисте Кћер, узвишенију од анђела и која сада влада над анђелима. О, прекрасна и преслатка Кћери! О, крине, који си усред трња израстао из свеблагородног Корена царског! Тобом се обогати царство свештенства".[3] - Овим речима свети Дамаскин јасно

показује од каквих је родитеља рођена Божија Мати, из каквих је драгоцених ствари устројена палата Цара Небескога.

На ком месту ова жива палата би устројена? Заиста на највишем, јер Црква даје о њој овакво сведочанство: "Зацело си виша од свих, Дјево чиста!"^[4] но виша не местом него врлинама и висином Божјих дарова. Јер место где се роди Препоблагословена Дјева бејаше малени град у земљи Галилејској, звани Назарет, зависан од великог града Капернаума, и житељи његови беху презирани, због чега и о Христу би речено: из Назарета може ли бити што добро? (Јн. 1, 46). Но Господ, који на висинама живи и на смирене погледа (Пс. 112, 5), благоизволи да се Његова Пречиста Мати роди не у Капернауму, који се у гордости својој до неба беше подигао, него у смиреном Назарету, показујући тиме да што је у људи високо, то је мрзост пред Богом (Лк. 16, 15), а што је у људи презрено, то је у Њега високо и драгоцено. Поред тога и сам назив Назарет показује висину врлина Пречисте Дјевице. Јер као што Својим рођењем у Витлејему, - а Витлејем значи "дом хлеба" -, Господ тајанствено прасликова то да је Он хлеб који је сишао с неба (Јн. 6, 54) ради оживотворења и укрепљења људи, тако и рођењем Своје Пречисте Матере у Назарету објављује високе ствари, јер назив Назарет означава цветно, свештено, овенчано и осамљено место, што јасно прасликује Пресвету Дјеву. Она је цвет, исцветали из неплодне и времените утробе, цвет који је обновио сасушену природу нашу, цвет неувењиви који увек цвета девством, цвет миомирисни који рађа миомир Јединога Цара, цвет који доноси род - Христа Господа. Она је освећена благодаћу Светога Духа који је сишао на њу и осенио је, и јесте светија од свих светих пошто је родила "Реч светију од свих светих".^[5] Она је издвојена од грешних земнородних, јер у целом животу свом Она не позна ниједан грех. И не само Она не учини греха, него и грешнике склања од греховних дела, као што јој Црква и узвикује: Радуј се Ти која избављаш од рђавих дела!^[6] Она је венчана славом и чашћу: венчана славом, јер је произашла из царскога корена; венчана чашћу, јер је поникла из првосвештеничког племена. Венчана славом, јер је произашла од целомудрених и праведних родитеља; венчана чашћу, јер је удостојена благовести и служења од Арханђела. Венчана славом, као

Мати Божија; јер шта може бити славније него родити Бога? венчана чашћу, као Приснодјева; јер шта може бити чесније него и после рођења бити Дјева? Венчана славиш, славнија од серафима, јер је серафимски заволела Бога; венчана чашћу, узвишенија од херувима, јер је мудрошћу и познањем Божанства превазишла херувиме. А слава и част и мир свакоме који чини добро, вели апостол (Рм. 2, 10). Но ко би се међу земнороднима нашао већи творитељ добра од Пречисте Дјеве? Она све заповести Господње одржа, сву вољу Његову сатвори, све поуке Његове изврши, све речи Његове сакри у срцу свом, сва дела милосрђа указа ближњима. Стога је Она достојно овенчана, као творитељка свакога добра. Но Она је и чувалиште: јер сакровиште свога девичанског целомудрија тако будно чуваше, да га чак ни анђелу не хте поверити, јер, угледавши анђела, Она се збуни од речи његове, и помишљаше, какав би ово био поздрав (Лк. 1, 29).

Да је све то у Пречистој Дјеви посведочи Назарет својим називом. И ко неће рећи, да се та палата Христова веома високо уздигла врлинама и Божјим даровима? Она је виссжа, јер би дарована с неба, иако се на земљи роди од земнородних; - с неба: јер, као што говоре неки од богопросвећених људи, архангел Гаврил, који је благовестио Захарији Јованово рођење, благовести Јоакиму и Ани зачеће Пресвете Богородице и донесе јој с неба преблагословено име, говорећи матери нероткињи: „Дно, Ано! родићеш преблагословену кћер и име ће јој бити Марија“. Стога нема сумње Она може бити названа градом светим, Јерусалимом новим који силази с неба од Бога (Откр. 21, 2), скинијом Божијом. Висока је ова Божија скинија, јер родивши Цара Христа Она се узвиси изнад серафима. О висино, недостижна за људске мисли!

А каква је красота те мислене палате Христове, чуј шта о томе говори слаткоречиви Јован Дамаскин: "Она би принесена Богу, Цару свих, одевена лепотом врлина као златном ризом, и украшена благодаћу Светога Духа, чија је слава изнутра; јер као што је свакој жени слава муж који долази споља, тако је Богородици слава унутра, тојест плод утробе њене".[7] И још свети Дамаскин каже: "О, Дјево Богоблагодатна, света Цркво Божија, коју духовно сагради Премудри Творац света, и у Њој поживе! Она је украшена не златом

ни мртвим камењем, него уместо злата сија Духом, и уместо драгог камења има скупочени бисер - Христа".[8] Таква украшеност ове палате много је лепша од оне у Соломоновом храму, у коме беху изображени ликови херувима, дрвеће и цвеће. Али и у овом живом храму, у Пречистој Дјеви, јасно се види херувимски лик: јер својим херувимским животом Она се не само изједначи са херувимима него их и превазиђе. Када је Црква навикла да светитеље назива херувимима, певајући: "Како ћемо вас назвати, свети? Херувимима, јер на вама отпочину Христос";[9] утолико више Дјева Богородица је херувим, јер у Њој отпочину Христос телом Својим, и на њеним пречистим рукама Бог седе као на престолу: Дјева постаде престо херувимски. А изобрази Она у себи и слике плодних дрвета, поставши духовно плодном маслином у дому Божјем и цветном палмом (Пс. 51, 10), због чега се сада и назива живоносним вртом, када Црква пева: "Из неродног корена Бог чудеса изведе нам живоносни врт - Матер Своју".[10] Све се ово говори о духовној лепоти њеној. Али Она не беше лишена ни телесне лепоте, као што о томе сведоче многи учитељи Цркве, да у целом поднебесју није било нити ће бити тако лепе девојке као што беше Дјева Богородица. Видевши је, свети Дионисије Ареопагит[11] хоћаше да је назове Богом, да није знао Бога рођеног од Ње. Јер божанска благодат које она беше пуна изнутра, сијаше из пресветлог лица њеног. Такву палату припреми Себи на земљи Цар Небесни, палату прекрасну душом и телом, "као невесту украшену мужу своме" (Откр. 21, 2); притом палату пространу: "утробу њену учини пространом од неба",[12] и у Њу се смести "несместиви Христос Бог".

Царске палате се обично зидају простране, да би могле примити не само цара него и мноштво његових слугу, и људе који му долазе са свих страна. Пространо обиталиште Бога Речи, Пречиста Дјева, пространо је не само за Бога Реч као Цара него и за нас слуге који прибегавамо к Богу, настањеном у Њој: јер Бога смешта у утроби, а нас у своме милосрђу. Изабрани сасуд Божји, свети апостол Павле, побуђиван љубављу говораше својој љубљеној деци: Срце наше распространи се; вама није тесно место у нама (2 Кор. 2, 11-12). Но у кога се од светих може наћи тако пространо

милосрђе, као што је Маријино по Богу милосрђе које прима све? Ту налази себи места целомудрени, но и грешнику ту није тесно. Ту има своје место онај који се каје, но ту је слободно прибежиште и за оног који се не каје и за оног који је очајан, као што је Нојев ковчег био прибежиште не само за чисте него и за нечисте животиње. У милосрђу Пресвете Богородице има широког простора за све тужне, злостављане, гладне, залутале, буром витлане, болне: јер не може не бити милосрдна Она која нам роди благога Бога. Палате земаљских царева чувају многе наоружане страже, које не пуштају унутра свакога који жели да уђе, него задржавају и брижљиво испитују одакле је и зашто долази. А жива палата Христова, иако је окружена херувимима и серафимима и безбројним хорovima анђела и свих светих, ипак ником не забрањује да онај који жели уђе на врата Њеног милосрђа: нити стражари одгуравају, нити војници одгоне, нити испитују због чега долази, него сваки несметано улази са молбом, и прима дар по потребној молби.

Стога да прибегавамо к милосрђу Рођене из неплодне утробе, упућујући јој овакав поздрав: Радуј се, овебеспрекорна палато Цара свих! Радуј се, обиталиште Бога и Речи, коме са Оцем и Светим Духом, и Теби, Кћери Оца, Матери Сина, Невести Светога Духа, нека је и од нас трошних част и слава вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА АТАНАСИЈА СОЛУНСКОГ

Родом из села Колиакија из околине Солуна. Као дечака отац, који се звао Полихрус, и мајка, која се звала Лулуда, даду га на школе. После школе у Солуну отишао у Свету Гору и продужио

школовање у манастиру Ватопеду. Из свете Горе он оде у Цариград, па у своју постојбину Солун. Тамо, пошто је знао турски и арапски, Атанасије често разговараше са неким Турцима о вери. Једном он изговори пред њима муслиманско исповедање вере. Они одмах објавише да је он тиме примио њихову веру и потурчио се. Иако се Атанасије бранио, они га дохватише и одведоше судији, и оклеветаше како је он, тобож, примио ислам. Судија и присутне аге покушаваху да Атанасија обећањима и претњама одвоје од Христа. Атанасије неустрашиво изјави да је хришћанска вера једино истинита и даје спасење. Зато Атанасија бацише у тамницу да се предомисли. После неколико дана Атанасије би поново изведен на суд. И опет наваљиваху на њега да се одрекне хришћанске вере, но мученик остаде чврст и непоколебљив. Зато га предадоше целатима, и они га изведоше изван града, и обесише 1774 . године; а хришћани га затим сахранише у близини места Свете Параскеве. Када мученик пострада беше му до двадесет пет година.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЛУКИЈАНА

Родом из Галича у Кострумској губернији; примио монаштво у Рождество-Богородичином манастиру, близу Перејаславља Зељеског. Затим прешао у Александровски крај и настанио се у шуми крај старе запуштене цркве са чудотворном иконом Рождества Пресвете Богородице. Убрзо се рашчу за Лукијанов пустињачки, свети живот и к њему се стадоше стицати побожни људи и примати од њега постриг. Пошто се увећа братсво, црква би поправљена и образова се манастир. Изгнан из манастира због непријатељских клевета, преподобни Лукијан се врати на заузимање угледних људи. Он основа и Успенски женски манастир, и бејаше под његовим духовним руководством. Строг подвижник, преподобни Лукијан се одликоваше даром речитости и даром прозорљивости. А када у дубокој старости осети предсмртну изнемоглост, преподобни Лукијан нареди да га унесу у цркву и он се дуго мољаше пред чудотворном иконом Богоматере, поверавајући

Јој заштиту обитељи од видљивих и невидљивих непријатеља. Затим га изнесоше из цркве, и по његовј жељи положише на траву, и братија му прилажаху и примаху од њега благослов. Преподобни Лукијан се престави ка Господу 1655. године.

СПОМЕН ПРАЗНОВАЊА ЧУДОТВОРНЕ ИКОНЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ "ХОЛМСКЕ" у Пољској

На овај дан празнују православни хришћани Пољске чудотворну икону Пресвете Богородице "Холмске", која је по предању донета тамо из Цариграда и подарена граду Холму од Св. равноапостолног кнеза Владимира Руског.

СПОМЕН ПРАЗНОВАЊА СВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ КАЛИШКЕ

У манастиру Свете Богородице близу села Калишта, западно од Струге, Света Богоматер показивала је своју силу и милост кроз многобројна чудеса. Многи болесници били су исцељивани чудотворно, а разбојници који су умишљали пљачкати или скврнавити манастир били су љуто кажњавани невидљивом силом У храму се налази и чудотворна икона Свете Богородице, а у близини две целебне воде: Светог Петра и Светог Ананије. Недалеко од главног храма налази се параклис Светог Атанасија у пештери.

ПРАЗНИК ИКОНЕ СВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ ПОЧАЈЕВСКЕ

У Волинској губернији налази се знаменити манастир Свете Богородице у Почајеву, где се Света Богоматер јавила прво около 1340. године једноме од двојице инока, који су сету у једној пештери

подвизавали. Од тада то место постаде непресушним извором многобројних чудеса.

СПОМЕН ПРАЗНОВАЊА ЧУДОТВОРНЕ ИКОНЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ "ЗНАМЕНИЈА-КУРСКЕ"

Ова света и чудотворна икона Мајке Божје би чудесно нађена 1295. године на обали реке Тускоре, у Курској губернији, код корена једног дрвета. Ту одмах потече извор чудотворне воде. Рилски кнез Василије Шемјака, кога Богородица исцели, подиже овој светој Икони диван храм у граду Рилску и од тада би установљен овај празник пресвете Богородице "Знаменија Курске" на дан 8. септембра. Многа чуда су се десила од ове свете Иконе, на спасење верних и удивљење неверних.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА РУФА и РУФИЈАНА

Скончали за веру Христову мачем посечени.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА СЕВИРА

Пострадао за Господа мачем посечен.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА АРТЕМИДОРА

За веру своју у Господа овај свети мученик сажежен у огњу.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ СОФРОНИЈА епископа Ахталије у Грузији

Рођен у Понту 1738. године; монаховао у манастирима свога краја, затим служио као свештеник у Грузији, где је потом постао и епископ Упокојио се у миру. Свете мошти му откривене 1824. године.

НАПОМЕНЕ:

1. Ова Беседа Св. Јована Дамаскина налази се у Р. С. 96, 661- 680, али је за овај превод коришћено новије и боље издање (у Атини 1970).
2. Реч на Рождество Богородице.
3. Реч св. Јована Дамаскина на Рождество Пресвете Богородице.
4. Из службе на Ваведење Пресвете Богородице; Канон, ирмос 9.
5. Акатист Пресветој Богородици, кондак 13.
6. Акатист, икос 5.
7. Реч на Рождество Богородице.
8. Тамо.
9. Осмогласник мученичан, на стиховање у петак, глас 8.
10. Служба на Рождество Богородице, 1. стихира на "Господи возвах".

11. Знаменити свети писац; помиње се у Делима Апостолским (7, 34); спомен његов 3. октобра.
12. Литургија светог Василија Великог: О тебје радујетсја ...

9. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ СВЕТИХ И ПРАВЕДНИХ БОГОРОДИТЕЉА ЈОАКИМА и АНЕ

Свети праведни Јоаким бејаше из колена Јудина, из дома цара Давида. Родослов његов је овакав: од сина Давидова Натана роди се Левиј, Левиј роди Мелхија и Панфира, Панфир роди Варпафира, а Варпафир роди Јоакима оца Пресвете Богородице.

Свети Јоаким живљаше у граду Назарету Галилејском и имађаше жену Ану из колена Левијина, од рода Аронова, кћер свештеника Матана, који је живео пред царовање Ирода,^[1] сина Антипатрова. Овај свештеник Матан имађаше жену Марију, из колена Јудина, из Витлејема, и роди с њом три кћери: Марију, Сивију и Ану. Марија се удаде у Витлејем, и роди Саломију: Сивија се удаде такође у Витлејем, и роди Јелисавету, мајку светог Јована Претече; а Ана се удаде у Назарет за Јоакима.

Ови супрузи високога рода, Јоаким и Ана, живећи по закону Господњем беху праведни пред Богом. Имајући богатство материјално, они не лишаваху себе ни богатства духовнога: они украшаваху себе сваком врлином, беспрекорно ходећи у свима заповестима Господњим. Од свих прихода својих ови побожни

супрузи једну трећину само употребљаваху на себе, другу раздаваху сиромасима и трећу жртвоваху храму.

Својим праведним животом Јоаким и Ана толико угодише Богу, да их Он удостоји да буду родитељи Пресвете Дјеве, унапред изабране за Матер Господу. Из овог једног већ се види да је живот њихов био свет, богоугодан и чист, пошто им се роди Кћер, светија од свих светих, и која више од свих угоди Богу, и узвишенија од херувима. У то време на земљи не беше богоугоднијих људи од Јоакима и Ане, због беспрекорног живота њиховог. Мада се у то време могло наћи и много других који су живели праведно и угађали Богу, али су ово двоје својим врлинама превазилазили све остале, те се нађоше пред Богом најдостојнији, да се од њих роди Матер Божија. Таква милост не би им била дарована Богом, да они стварно нису превазилазили све друге праведношћу и светошћу. Но као што је сам Господ имао да се оваплоти од Пресвете и Пречисте Матере, тако је требало да и Мати Господња произађе од светих и чистих родитеља. Као што цареви земаљски имају своје порфире начињене не од просте материје већ од златоткане, тако и Небески Цар узажеле да Његова Пречиста Матер, у чије се тело као у царску порфиру Он имао обући, буде рођена не од обичних неуздржаних родитеља, као од неке просте материје, него од целомудрених и светих, као од неке златоткане материје. А праобраз тога беше старозаветна скинија, коју Бог нареди Мојсију да начини од порфире и од скерлета и од црвца (2 Мојс. 27, 16). Та је скинија прасликовала Дјеву Марију, у коју уселивши се Бог имао је "д а с људима поживи", као што је написано: Ево скиније Божје међу људима, и живеће с њима (Откр. 21, 3). Порфира, скерлет и црвац, од којих је била начињена скинија, беху праобраз родитеља Божје Мајке, која произађе и роди се од целомудрија и уздржања, као од порфире и скерлета, и од савршенства њихова у испуњавању свих заповести Господњих, као од црвца.

Но ови свети супрузи беху, по Божјој вољи, дуго време бездетни, да би се у самом зачећу и рођењу такве кћери показала и сила благодати Божје и част Рођене и достојанство родитеља. Јер да бесплодна и остарела жена роди, то чини сила благодати Божје; ту делује не природа него Бог који побеђује законе природе и раскива

окове бесплодности. Родити се од бесплодних и остарелих родитеља - то је част за Рођену, јер се Она рађа тада не од неуздржних родитеља него од уздржних и престарелих, какви и беху Јоаким и Ана који педесет година проживеше у браку немајући деце. Најзад, кроз такво рођење открива се достојност и самих родитеља, пошто они после дуге бесплодности родише радост целоме свету, чиме се уподобише светом патријарху Аврааму и благочестивој супрузи његовој Сари, који по обећању Божјем родише Исака у старости. Но са сигурношћу се може рећи, да је рођење Дјеве Марије веће него рођење Исака од Авраама и Саре: јер уколико је Дјева Марија већа од Исака, утолико је веће достојанство Јоакима и Ане од Авраама и Саре. До овога достојанства они дођоше не одједном, него само многим постом и молитвама, у великој тузи душе и јаду срца они умолише Бога; јер туга претходи радости, и бешчешће је претеча части, и усрдно мољење је вођ ка добијању блага, и молитва је најбољи посредник.

Јоаким и Ана дуго време туговаху и јадиковаху што не имађаху деце. Једном Јоаким о великом празнику принесе у Јорусалимском храму дарове Господу Богу, када и сви Израиљци приношаху даре своје на жртву Богу. Но тадашњи првосвештеник Исахар не хте примити Јоакимове дарове зато што је био бездетан. Корећи га првосвештеник рече Јоакиму: Ниои достојан да се из твојих руку прими дар, јер си бездетан, и немаш благослова Божија због неких тајних грехова својих. - Тако и друга неки Јеврејин, из племена Рувимова, приносећи са осталим људима даре своје, укори Јоакима говорећи: Зашто ти хоћеш да пре мене принесеш дар Богу? Зар ти не знаш да ниси достојан приносити даре заједно с нама, пошто ниси оставио потомство у Израиљу?

Прекори ови веома ожалостише Јоакима и он отиде из храма веома тужан, посрамљен и понижен, и празник му се претвори у плач, а празнична радост у тугу. И од велике туге он се не врати кући својој, него оде у пустињу к пастирима својих стада, и тамо плака због бездетности своје и због нанетих му увреда и прекора. Но опоменувши се светог праоца Авраама коме Бог у старим годинама даде сина, Јоаким се стаде усрдно молити Господу, да и он буде удостојен таквог благослова, да буде услишен и помилован, и да

уклони с њега срамоту међу људима подаривши у старости плод његовом браку, као некада Аврааму те да се и он узможе назвати отац детета, а не да бездетан и одбачен од Бога трпи прекоре од људи. - Овој својој молитви он придружи пост и четрдесет дана не окуси хлеба. И говораше: Нећу јести, нити ћу се вратити кући својој, него ће ми сузе бити храна и ова пустиња кућа, док ме не услиши и не посети Господ Бог Израиљев.

Исто тако и жена његова Ана, будући код своје куће и чувши да првосвештеник није хтео примити њихове дарове, укоравајући их за бездетност, и да се муж њен од велике туге удаљио у пустињу, плакаше неутешним сузама. И говораше: Сада сам јаднија од свих: одбачена од Бога, вређана од људи, и остављена од мужа. Због чега најпре да плачем: да ли због удовиштва свог, или због бездетности? да ли због сиротства свог и што се не удостојих називати се мајком? - И горко ридаше она у све те дане. А слушкиња њена Јудита стараше се да је утеши али није могла. Јер ко могаше утешити ону чија туга постаде дубока као море?

Једном Ана тужна уђе у своју башту, седе под лаворику, уздахну из дубине срца, па подигавши к небу очи своје пуне суза, угледа на дрвету птичије гнездо са малим птићима. Овај приказ још више појача њену тугу, и она стаде с плачем вапити: Тешко мени бездетној! сигурно сам ја најгрешнија међу кћерима Израиљевим, те сам униженија од свих жена. Све носе плод утробе своје на рукама својим; све се утешавају децом својом, ја сам једина лишена те утехе. Јаој мени! дарови свих примају се у храму Божјем, и за чадородије указује им се поштовање, а ја сам једина одбачена од храма Господа мог. Авај мени! коме сам слична? ни птицама небеским, ни зверима земаљским: јер и оне Ти, Господе Боже, приносе плод свој, а ја сам бесплодна. Чак ни земљи нисам слична: јер она производи и израста семена, и приносећи плодове благосиља Тебе, Оца Небеснога, а ја сам једина бесплодна на земљи. Авај мени, Господе, Господе! ја грешна, једина сам лишена потомства. Ти, који он некада даровао Сари у дубокој старости сина Исака; Ти, који си отворио утробу Ане, мајке пророка Твог Самуила, - погледај сада на мене и услиши молитве моје! Господе Саваоте. Ти знаш срамоту бездетности, стога ослободи душу моју патње и отвори утробу моју и мене бесплодну

учини плодносном, да бих Ти плод свој принела на дар, благосиљајући, певајући и сложено прослављајући Твоје милосрђе.

Када Ана са плачем и ридањем тако вапијаше, јави јој се анђео Господњи и рече: Ано, услишена је молитва твоја, уздаси твоји прођоше облаке, сузе твоје изиђоше пред Бога, и ето, зачећеш и родићеш кћер преблагословену, којом ће се благосло вити сви народи на земљи, и кроз коју ће доћи спасење свету; име ће јој бити Марија. - Чувши ове анђелске речи, Ана се поклони Богу и рече: Жив Господ Бог, ако родим дете, даћу га на службу Богу; нека оно служи Њему и слави свето име Његово дан и ноћ у све дане живота свог. - И испуњена неисказане радости похита у Јерусалим, да тамо узнесе Богу благодарност и молитве што ју је милостиво посетио.

У то исто време анђео се јави и Јоакиму у пустињи и рече: Јоакиме, Јоакиме! услиши Бог молитву твоју и изволи дати теби благодат Своју: ето, жена твоја Ана зачеће и родиће ти кћер, чије ће рођење бити радост за цео свет. И ево ти знака да ти

благовестим истину: иди у Јерусалим к храму Божијем и тамо ћеш код Златних Врата наћи супругу своју Ану, којој је ово исто јављено.

Задивљен оваком благовешћу анђелском, Јоаким славословећи Бога и благодарећи Му срцем и устима за такво милосрђе, журно са радошћу и весељем крену у Јерусалимски храм. Тамо, као што му рече анђео, он нађе код Златних Врата Ану где се моли Богу, и исприча јој о анђеловој благовести. Исто тако и она њему каза шта виде и чу од анђела који је обавести о рођењу кћери. Тада Јоаким и Ана прославише Бога који им учини тако велику милост, па пошто Му се поклонише у светом храму, вратише се дому свом.

И заче света Ана у девети дан месеца децембра, а осмога септембра роди кћер, Пречисту и Преблагословену Дјеву Марију, почетак и посредницу нашег спасења; и њеном се рођењу обрадова небо и земља. И принесе Јоаким Богу велике дарове, жртве и паљенице, и доби благослов од првосвештеника, свештеника, левита и свих људи што се удостоји благослова Божјег. Потом Јоаким приреди у дому свом велико угошћење, и сви се весељаху хвалећи Бога.

Дјеву Марију која је расла родитељи чуваху као зеницу ока знајући, према нарочитом откривењу Божјем, да ће Она бити светлост целоме свету и обновљење природе људске. Стога је они васпитаваху са необично будном обазривошћу, каква је доликовала Оној која је имала бити Мајком Спаситеља нашег. Они је љубљаху не само као кћер, тако дуго време очекивану, него је и поштоваху као своју госпођу, јер памћаху речи анђелске, речене о њој, и провиђаху духом шта ће бити са њом. А Она, препуна благодати Божје, тајанствено обогаћиваше том истом благодаћу родитеље своје. Као што сунце зрацима својим обасјава звезде небеске, удељујући им од своје светлости, тако и Богоизабрана Марија као сунце озараваше зрацима дате јој благодати Јоакима и Ану, те и они беху пуни Духа Божија и тврдо вероваху у извршење речи анђелских.

Када девојчица Марија наврши три године, родитељи је свечано уведоше у храм Господњи, проводећи је са упаљеним свећама, и дадоше је на дар Богу, као што су били обећали. Након неколико година после уведења Марије у храм свети Јоаким се престави у осамдесетој години живота. Оставши удовица, света Ана напусти Назарет и оде у Јерусалим, и тамо борављаше крај своје Пресвете Кћери, молећи се у храму Божјем. Поживевши у Јерусалиму две године, она се упокоји у Господу у својих седамдесет и девет година.

О, колико сте благословени ви, свети родитељи, Јоакиме и Ано, због Преблагословене Кћери ваше! Двоструко сте пак благословени због Унука вашег, Господа нашег Исуса Христа, у коме ће се благословити сви народи и сва племена на земљи! С правом вас света Црква назва Богородитељима, јер ми знамо да се од ваше Пресвете Кћери родио Бог. Сада предстојећи Му изблиза на небу, молит се да и нама удели од Његове вечне радости. Амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА СЕВИРИЈАНА

За царовања злочестивог цара Ликинија^[2] када од стране Агрилоле, кнеза Севастије,^[3] бише ухваћени и бачени у тамницу Свети Четрдесет Мученика, у тој области живљаше неки муж по

имену Севиријан, знатнога порекла. Севиријан беше хришћанин. Често посећујући свете мученике у тамници он их сокољаше на страдалачки подвиг за Христа; и они се као огњем разгореше љубављу према своме Господу, да ни хладно Севастијско Језеро не узможе угасити у њима тај пламен: једнодушно исповедајући име Исуса Христа пред мучитељем, они сви скончаше мученичком смрћу у језеру.[4]

После страдања Севастијских мученика, када место Агриколе незнабожни цар Ликиније постави за кнеза Лисија, човека опака и бездушна, који као дивља звер хваташе хришћане и крв њихову проливаше, дође време и светом Севиријану да изађе на исти подвиг и на исту борбу, на које он друге речима подстицаше. Кнезу приступише клеветници и рекоше: Част великих богова наших умањује се у овом граду преко Севиријана, који их не само сам не поштује и не поклања им се, него и многе друге наговара да их бешчесте и унижавају. Верујући сам у Распетотога, он и друге учи тој истој вери, и већ је не мало људи повукао за собом Стога, ако га не погубиш, цео ће град ускоро поћи за њим: и разгневиће се богови на наш град и напустиће га, а и цар када чује о томе неће нас поштедети.

Саслушавши то, кнез Лисије посла своје слуге да ухвате Севиријана и доведу к њему. А војник Христов, не чекајући послане да дођу и узму га, предухитри их те сам оде, и ступивши пред кнеза стаде му неустрашиво говорити: Није ли теби, кнеже, доста твоја погибао, него хоћеш да и наше душе погубиш, и као неку добит предаш их твојим белима? Али знај, ти овде имаш посла са људима храбрим, а не са малодушним и бојажљивим, јер мени је, као што мој божанствени учитељ Павле каже, живот Христос а смрт добитак (Флб. 1, 21).

Саслушавши ове смеле речи, кнез Лисије поћута мало; затим погледа на слуге што стајаху пред њим и указавши руком на Севиријана рече им с јарошћу: Узмите га и сировим жилама бијте, да се научи смерно говорити пред влашћу. А кад светитеља бијаху, он се весељаше што се удостоји примити ране за Христа, и певаше псаламске речи које му беху неко олакшање у мукама: На леђима мојим ораше грешници, продужише безакоње своје (Пс. 128, 3).

Мучитељ, видећи да се слуге његове већ заморише а да је лице мучениково и надаље веома светло и јуначко, нареди да га престану бити. Затим му рече: Ето, сада по ранама које си добио можеш познати да ти твој Христос не доноси никакву утеху нити икакво добро. - Мученик одговори: Када душевне очи твоје не би биле помрачене тамом безбожја, ја бих ти показао како ми многа блага измољују у Христа моја страдања. Но сада при твојем безбожју шта ја могу постићи палећи слепоме свећу и певајући глувој песми? О, судијо! када ти не би био слеп и глув, ти би познао благодат Христову и силу која ме укрепљује.

Ове и многе друге речи светога још више разгневише мучитеља и он нареди те мученика обесише на дрвету и стругаху му тело железним ноктима. Усред тих љутих мука светитељ се мољаше Богу, говорећи: Исусе Христе! Ти који си некада био обешен на крсту и срушио гордост вражију, и све до сада си слављен за сва дивна дела Своја, дођи и помози ми и сатри силу свезлобног мучитеља, растргане удове моје исцели, и дај ми да добро завршим подвиг мученички!

И мењаху се слуге који мучаху светитеља; и после дугог мучења они га, по заповести кнеза, одрешеше са дрвета и поведоше у тамницу. Идући ка тамници свети мученик се показа красноречив говорник, и као не осећајући болове он се хваљаше ранама, задобијеним за Христа. И кад иђаше средином града кроз мноштво народа који га посматраше, он светла лица указиваше на своје ране и говораше народу ове медне речи: Гле дајте ме, о људи, и схватите у каквом се блаженству ја сада налазим! Ви, ја држим, сматрате да сам ја најнесрећнији и најбеднији човек, пошто сам лишен не само временог чина свог и богатства, него и самог здравља. Међутим, ја сам сада блаженији од свију вас. Јер ове ране моје за Христа Исуса Господа мог мени су слађе од сваке сласти земаљске; ово течење крви и обagreње, драгоцене ми је од сваке царске порфире; а ово страдање моје за Господа мог, пријатније ми је него сва уживања ваша која ви тако волите. А пређашњи високи чин мој и богатство, шта су ако не таштина и прашина и варка овога света, које ја отресам као блато с ногу својих, узлазећи на превисоко мученичко достојанство и примајући непотрошиво богатство? Назвати се

мучеником Христовим - за мене је славније од сваког царског достојанства; а лишити се мојих богатстава ради Христа - за мене је драгоценије и богатије од свих царских ризница на земљи. Та и само телесно здравље моје, снага, и лепота лица, које сам раније поседовао, шта су друго ако не - једноставна патња, слабост и ругоба? А да удови тела мога нису сада изранављени за Христа и крвљу обагрени, они не би били моји удови, него би били окови и тамница за душу моју; али сада, када их растржу за Христа, они су ваистину моји удови. Сада је тело моје здраво и снажно, када га за Христа убијају; сада је лепота моја са мном, када немам изгледа човека, него сам сав једна једноставна рана, као што и Господ мој Исус Христос беше изранављен од главе до ногу. Радујем се у страдањима својим, јер довршујем недостатак невоља Христових у телу свом (ср. Кол. 1, 24). Ви који видите ране моје, помишљајте о ударјима за њих: немогуће је ни умом постићи, ни речју исказати она блага, која Бесмртни Цар и сада даје онима који страдају за Њега, а која им на небу чува занавек. Већ и само то, страдати за Христа - слатко је; а умрети за Њега - још је слађе. О, пријатељи! ако овде има кога од наших, ако се ко од верних слугу Христових налази усред овог народа неверног, онда, гледајући ме како страдам за Господа, укрепљујте срце своје, јуначки се држите, и будите неустрашиве душе. Нека вас од преслатког Исуса Господа нашег не отргне никаква мука: нека вас не устраши оштар мач уперен на вас, ни ужарене пећи, ни бес зверова! Нека вас не заведе ни ласкање од стране мучитеља, ни обећање дарова и чинова. Све то изгазите ногама као ђубре, да бисте се са Христом зацарили.

Док Севиријан тако говораше, за њим иђаше много народа. Слушајући корисне речи његове народ га допрати до саме тамнице. Бачен у њу, војник Христов ликоваше као у светлој палати, и целиваше оно место где Свети Четрдесет Мученика беху за Христа затворени, код којих он пре често долажаше и разговараше. У тамници мученик проведе пет дана, па поново би изведен на суд. А Лисије, вук у овчијој кожи, прављаше се као да сажаљева светог мученика, и стаде му лукаво говорити: Виде сви богови, Севиријане, да ми те је жао, и веома се чудим како ти, човек добар и наочит и угледан, добровољно лишаваш себе овог слатког света. Дивим се

твојој снази и јунаштву, - само када би их ти употребио против непријатеља; али борити се са железом и огњем, са зверима и камењем, и тако траћити своју силу, то је заиста безумље. И ето, твоја је снага већ сломљена и тело искидано.

Говорећи тако, безакони мучитељ је хтео да лукавством превари истинског слугу Христовог, али му овај јуначки одговори: Не штеди тело моје покривено ранама, него даметни ми још веће муке. Не само биј мене и стружи тело моје, него ме и камењем засипај, и огњем жези, и чини све што хоћеш и можеш; али ме никад нећеш одвратити од Господа мога. И пре ћеш се ти уморити мучећи ме, него ја трпећи муке за Христа мога.

Тада се мучитељ остави лукавства, па се предаде својој обичној јарости и нареди да светог Севиријана бију камењем по устима, говорећи: Не носи Христа на језику свом и не досађуј ушима кнежевим спомињањем тога имена. - А свети му ченик, устима већ разбијеним од ударања камењем, одговори мучитељу: Бедниче! ти си у души својој начинио обиталиште ђаволима, па зато и не може слух твој да поднесе име Христово.

Мучитељ поново нареди да мученика обесе на дрвету и железним ноктима стружу тело његово. Жестоко стружен, свети Севиријан говораше: Једну само рану ја сматрам тешком, ону која одваја од Христа; а све ове ране за мене су пре наслада неголи патња, јер, одвајајући ме од свега земаљског, оне ме сједињују са Христом. - И рече му кнез: Севиријане, принеси боговима жртву, па ћеш бити ослобођен мучења. - На то му свети мученик не одговори ништа, него тихо за себе говораше: "Страдања садашњег времена нису ништа према слави која ће нам се јавити" (Рм. 8, 18).

Лисије, сматрајући за личну увреду и то што му мученик ништа не одговори на његове речи, измисли ново мучење за њега: скиде светог мученика са дрвета, одведе га на градски бедем, привеза му један тежак камен за врат а други за ноге, а тело му опаса конопцем, па га тако обеси да високо виси са бедема. Тако висећи, свети мученик предаде своју свету душу у руке Подвигоположника - Христа Господа свог.[5] Неки од хришћана скинуше ноћу свето тело мучениково и понесоше у постојбину његову. Када се они, носећи га побожно са појањем псалама и молитава, приближаваху селу у коме

беше кућа светог Севиријана, скоро сви житељи изиђоше у сусрет светим моштима: стари и млади хитаху, претичући један другога, да би што пре добили благослов од многострадалног угодника Божјег. Само жена једнога од слугу Севиријанових остаде дома, плачући над телом свога мужа који тек што беше умро и лежаше још не погребен. И ридаше она над њим, говорећи му као живоме: Ево, господин наш се приближава дому, и сви изиђоше да га сретну, само ти ниси изишао, и ја због тебе. Зато устани и иди у сретање господину своме.

Тек што она изговори то с плачем, мртвац тог часа устаде као од сна и пође у сусрет чесним моштима светог мученика Севиријана, и сусревши их припаде к њима с радошћу целивајући свето тело господина свога. А сви људи, видећи да је мртвац васкрсао доласком светог тела мученикова у њихово село, поражени овим чудом прославише Бога и стадоше са још већим усрђем целивати свете мошти.

Но односно погребења светог тела мученикова настаде спор међу житељима тога села: једни су хтели да га погребу на једном, други на другом месту. На моштима пак светог Севиријана лежаше венац, исплетен од дивног цвећа. И гле, изненада долете орао, узне тај венац, полако узлете, и лагано летећи спусти се недалеко на земљу. Видевши то, сви људи пођоше за орлом, и кад му се приближише, он полако полете са венцем даље; а народ опет крену за њим. И тако их орао доведе до близу тамошње пустиње, и ту, спустивши се на високу, дивну гору, остави венац и одлете са очију њихових. А народ, нашавши венац на гори, увиде да је Божја воља да ту почива свето тело мученика Севиријана, па узевши свете мошти чесно их погребу на тој гори. И на гробу мученика Христова биваху многа исцељења.

Гореспоменути пак слуга, који васкрсе при сусрету светих моштију светог Севиријана, поживе по васкрсењу свом још петнаест година, стално се налазећи крај гроба господина свога, па онда сконча у миру.

За све ово нека је слава Једноме у Тројици Богу, Оцу и Сину и Светој Души, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН БЛАЖЕНОГ

НИКИТЕ, тајног угодника Божјег, кога виде ђакон Созонт

Један благочестив свештеник и један богобојажљив ђакон љубљаху један другог божанском љубављу. Али по дејству ђавоље силе њих захвати мржња и непријатељство, и они дуго времена остадоше у таквом непријатељском расположењу У том се догоди те свештеник умре у тој мржњи То веома смути и ожалости ђакона, коме беше име Созонт, и он неутешно туговаше што се не помири са свештеником док беше у животу и што гњев не уклонише опроштењем. Мучен савешћу ђакон исповеди своју муку неколицини утледних отаца, и они му саветоваше да иде у пустињу и тамо нађе монахе пустињаке, исповеди свој грех и добије лек. Са великом готовошћу ђакон послуша овај савет и крену проходећи пустињска места и тражећи лекара за рану срца овог. И нашавши једнога старца великог у врлинама и светог, он му исповеди свој грех гњева и непријатељства, које је гајио према свештенику, и мољаше га да му отпусти овај грех а старац му рече: Брате сваки који са вером иште, добија; и који усрдно куца, томе се и отварају врата, по нелажној речи Господњој. Стога ће Господ и тебе мили, разрешити те муке, само ако то будеш искао од Њега истрајно и са болом срца Зато иди сада откуда си дошао, у Цариград. И тамо отиди ноћу к Великој Цркви,^[6] код Красних Врата храма, и кога прво видиш да дође пред та врата, поклони му се, поздрави га од мене и предај му ово запечаћено писмо, и тај човек ће те несумњиво ослободити од греха твог.

Извршујући наређење овог светог старца, свога духовног оца, ђакон се врати у Цариград, и ноћу око поноћи стаде код врата цркве Свете Софије, и очекиваше долазак непознатог лица. И убрзо се појави означени од старца божанствени човек. Вакон му се поклони, поздрави га и предаде му старчево писмо. У исто време ђакон му исповеди грех свој, муку своју. А божанствени муж тај, слушајући ђаконово казивање, и читајући старчево писмо, и размишљајући о томе, сузама заливаше себе и говораше: Ко сам ја ништавни да се дрзнем на тако велико дело? Али уздајући се у молитве светог

старца који те посла ја ћу се осмелити на оно што је изнад мојих сила.

Рекавши то он, како стајаше пред закључаним вратима, подиже руке своје к небу и мољаше се шапћући. Затим клече, положи главу на земљу и тихо се мољаше Богу. И после мало времена он устаде и рече: "Отвори нам врата милости Своје, Господе!" - И одмах се спољна врата припрате храма отворише сама. Тада он узе ћакон, уђе у припрату; и приступивши к самим црквеним дверима овај свети човек рече ћакону: "Стој ту и не мичи се!" а сам начини уобичајени поклон на прагу црквеном, и двери се отворише, и он уђе унутра. А кад уђе, показа се диван призор: одозго са свода храма спусти се над главу овог чудесног човека упаљени светњак и осветли цркву, и куда он иђаше светњак га праћаше; а кад дође к светом олтару, и тамо се двери саме отворише; и преклонивши и тамо главу и помоливши се, он затим тихо изађе к ћакону, и одмах се сва врата сама од себе затворише.

Видећи све то, ћакон се препаде и не смејаше се приближити к тако чудесном човеку, и сав цептијаше од страха; осим тога ћакон виде где лице овога човека блиста у слави, као лице анђела. И помисли у себи ћакон: "Није ли ово анђеол, а не човек?" - Међутим тај чудесни човек, видећи помисли ћаконове, рече ћакону: Зашто те смућују помисли о мени, човече? Веруј, и ја сам човек земљан, састављен од душе и тела, као и остали људи; по занимању сам хартуларије[Z] у једној благочестивој кући, и од тог рада се издржавам. А л и благодат Божја која све мудро управља, има често обичај да кроз ништавне чини велика чудеса. Него, брате, хајдмо даље путем који нам ваља прећи.

И он са ћаконном крену ка тргу. Када стигоше тамо пред цркву Пресвете Богородице, он се ту опет помоли Богу, и молитвом својом отвори врата, уђе у храм, оде до светог олтара, сатвори уобичајену молитву, па се врати к ћакону који удивљен говораше: Господе, помилуј! - И врата се опет сама затворише. Затим се упутише к Влахернској цркви. Доцније пак ћакон казиваше, да је ово њихово идење по црквама било тако брзо, да је личило на птичије летење. А кад стигоше к Влахернској цркви, свети хартуларије се пред вратима њеним помоли Богу, и одмах се и ова врата сама отворише.

Поставивши ђакона на вратима и наредивши му да пажљиво посматра унутра, овај свети муж уђе у цркву, клече на колена и топло се мољаше. А ђакон стојећи на вратима цркве и посматрајући виде сву цркву обасјану светлошћу; затим јасно виде једног лучезарног ђакона који с кадионицом изиђе из светог олтара и окади сву цркву; а после мало времена виде лик свештеника, обучених у веома блистава одјејања, па још један лик свештеника, обучених у дивна пурпурна одјејања, сви они изађоше из олтара, стадоше у два хора, и певаху веома слатке и чудесне песме, од којих ђакон ништа не могаше запамтити сем "Алилуја".

А када чудесни хартуларије заврши своју молитву, изиђе к ђакону и рече му: Уђи у цркву без икаквог страха и разгледајући леви хор свештеника, види да није међу њима свештеник са којим си био у непријатељству. - Вакон уђе у цркву са страхом и трепетом, разгледа леви хор, па оде к Божјем човеку и рече: Не могах да нађем свештеника са којим бејаш у непријатељству. - Тада онај земаљски анђео рече ђакону да поново уђе у цркву и разгледа десни хор. Вакон поступи по наређењу и угледа тамо траженог свештеника, онда изиђе к божанственом хартуларију и каза му то. Овај онда рече ђакону: Ако си сигуран да је то свештеник кога ти тражиш, иди к њему и реци му: Никита хартуларије стоји напољу и зове те.

Ђакон поступи по наређењу, узе свештеника за десну руку и доведе га к Божјем човеку. А овај погледа благо на свештеника и кротко му рече: Господине презвитере, помири се са братом ђаконом, пошто за живота на земљи ниси стигао да се помириш. - И одмах свештеник и ђакон, направивши један другоме метаније, помирише се, и тако уништише непријатељство. После тога свештеник уђе у цркву и стаде на своје место у хору; а човек Божји Никита сатвори на прагу цркве молитву, и Божја сила одмах затвори врата. Затим узевши ђакона крену натраг путем којим беху дошли. Пошто прођоше један део пута, блажени Никита стаде и рече ђакону: Брате, спасавајући снаси душу своју; а светоме старцу који те посла мојој ништавности, кажи: Чистота молитава твојих и слобода коју имаш к Богу, могу и мртве васкрсавати, а камоли браћу измирити.

Рекавши то, блажени Никита[8] нестале испред ђаконових очију. А ђакон, поклонивши се месту на коме стајаху свете ноге Божјега човека, сав узбуђен и радостан оде к светом старцу пустињаку, свом духовном оцу, и исприча му све, славећи и благодарећи Бога што га удостоји да се на диван и чудесан начин помири са преминулим свештеником, молитвама тајног слуге Божјег Никите хартуларија, који толико угоди Богу усред народа и вреве.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОФАНА, постника и исповедника

Свети Теофан би рођен од родитеља незнабожаца, и још у детињству поверова у Христа на чудесан начин. Још као врло мали, Теофан виде једно дете које умираше од хладноће, сажали се на њега, скиде са себе одело и одену њиме тог малишана. А када после тога дође дома, отац га упита: Чедо, где ти је одело? Оденоу сам Христа њиме, мудро одговори свето дете. А ко је то Христос? упита га отац, јер ми јелини обожавамо Меркура и Аполона.

Тада свети Теофан одрече се оца свог као незнабошца и безбошца. Стога се анђео Господњи јави, узео га и одведе на гору Диавис, и тамо га предаде једноме подвижнику, који већ седамдесет пет година беше провео у монашком подвижништву. Стари подвижник прими малишана и стаде га учити монашком подвижничком животу и светим књигама. Њих обојицу, и учитеља и ученика, храњаше анђео Божји. Кроз пет година старац подвижник отиде ка Господу, а ученик Теофан остаде проводећи исти подвижнички живот свога учитеља. И тако проведе у подвижништву педесет и осам година. Затим, добивши наређење од анђела Божјег, он изађе из пештере, седе на лава, и тако пропутова шездесет миља, проповедајући свуда веру Христову. Цареви Кар и Карин[9] наредише да светог Теофана ухвате и бију дадоше му сто удараца по лицу. Затим га стављаху на разне муке. Када мучитељи видеше како преподобни чини многа чудеса, и како велико мноштво људи долазе к њему и крштавају се од њега, они се постидеше и

оставише га да води живот по својој вољи. Свети Теофан се врати у своју пештеру, и проживевши у њој још седамнаест година, отиде ка Господу када му беше седамдесет и пет година.[10]

СПОМЕН СВЕТОГ ТРЕЋЕГ ВАСЕЉЕНСКОГ САБОРА

Овај свети Сабор се састаде 431. године у Ефесу за време **У** цара Теодосија Млађег.[11] На Сабору беху 200 светих отаца. Сабор осуди Несторија, патријарха цариградског, због јеретичког учења о Господу Исусу и о Пресветој Ајеву Марији. Наиме: Несторије учаше да је Христос човек а не оваплоћени Бог, и да је Пресвета Богородица родила не Бога него човека Христа, и да је стога она Христородица а не Богородица. Осудивши Несторијево учење, свети оци утврдише еванђелско учење, да је Света Дева родила истинитог Бога и да је стога ваистину Богородица Осим тога свети оци потврдише одлуке Првог и Другог Васељенског Сабора, нарочито Символ Вере Никејо - Цариградски, заповедивши да нико не сме од овога Символа нити шта одузимати нити додавати.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ХАРИТОНА

Овај свети мученик би посечен мачем за Господа Христа.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОСИФА ВОЛОКОЛАМСКОГ

Свети Јосиф беше родом из околине града Волока Ламскога.[12] Прадед му беше литванског порекла, а родитељи му се зваху Јован и Марин.[13] Када му би седам година дадоше га да учи школу, и он врло брзо изучи Божанствено Писмо. И стаде он врло често

одлазити у цркву. Са вршњацима својим није проводио време, него се свагда труђаше да угоди Богу. Увидевши пролазност овога света, он отиде у Боровск[14] у манастир преподобног Пафнутија,[15] који га постриже у иночки чин.[16] И све време он провођаше у посту и молитви, и постаде искусан подвижник, повињавајући се у свему своме духовном наставнику. После пак неког времена преподобни Јосиф узе к себи у манастир и свога оца по телу, замонаши га, и служаше му и двораше га до дана смрти његове. И мајка му такође постаде монахиња са именом Марија. Преподобни Јосиф проведе осамнаест година у покорности и послушању код светог Пафнутија. После пак смрти свог светог учитеља и наставника преподобни Јосиф постаде игуман његовог манастира, и управљаше њиме око две године. Потом се он са некима од братије повуче у шуму која окружаваше град Волок Ламски, и тамо сагради манастир и у њему подиже камену цркву у част Успенија Божје Матере.[17] Ту он сабра много братије и установи врло строго општежиће. Сви су имали подједнаку одећу и обућу. Сам пак преподобни одеваше се као просјак, тако да га нико није могао распознати као игумана. Ревносно се борио против јереси "јеврејствујућих",[18] и написао је књигу против ње Сем тога написао је и устав за свој манастир. За време глади његов је манастир прехранио многе сиромашке. И тако, добро се подвизавајући и угодивши Богу, он се престави 9 септембра 1515. године, у време великог кнеза Василија Јоановича, када му беше 75 година. Свето тело његово положише близу олтара саборне цркве у његовом манастиру. Московски сабор 1578. године прибројао га лику светих. (Житије му је написао Доситеј Толарков).

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА СТРАТОРА

Овај свети мученик би привезан за два кедра и рашчепљен надвоје, и тако пострада за Господа Христа.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

ЈОАКИМА

Основао Опочски Илијински манастир, у Псковској губернији; подвизавао се крајем шеснаестог и почетком седамнаестог века. Свете мошти му почивају у цркви његовог манастира.

НАПОМЕНЕ:

1. Ирод, називан у историји Великим, син је Антипатра, цара Јудеј

ског; спочетка је управљао Галилејом, но при првом Римском императору Октавију Августу, у четрдесетој години пре Христа, Ирод доби титулу цара Јудејскога и управљаше целом Јудејом, која тада бејаше под Римском влашћу.

2. Цар Ликиније - сацар Константину Великом од 311. до 324. год.
3. Севастија - град у Јерменији.
4. Севастијски мученици пострадали 320. године. Спомен њихов празнује се 9. марта.
5. Свети Севиријан пострада 320. године, за време истог гоњења кад и Свети Четрдесет мученика Севастијских, само пола године касније.
6. Под Великом Црквом у Цариграду разуме се храм Свете Софије, највећи од свих ондашњих цркава цариградских. Због те цркве остало је до данашњега дана да се Цариградска Патријаршија назива Великом Црквом. Црква Свете Софије називала се Великом Црквом: прво због њене огромности, друго што је била престо патријараха, и треће што су је цареви називали мајком. Тако је у Трећој Новели својој Јустинијан назива "мајка царства нашег".
7. Хартуларијем се у грчкој цркви називао писмоводитељ.

8. Свети Никита живео у Цариграду у дванаестом веку.
9. Римски цар Кар царовао од 282. до 283, а Карин од 283. до 284. год.
10. Преподобни Теофан упокојио се 299. године.
11. Теодосије Млађи царовао од 408. до 450. године.
12. Садашњи град Волоколамск, средско место Московске губерније, у старини био врло простран, многољудан и богат.
13. Преподобни Јосиф пре монаштва звао се Иван Сањин, родио се 1439. или 1440. у селу Јазвишће - покровское код Волоколамска.
14. Боровск - град, сада средско место у Калушкој губернији, удаљен 80 врта од Москве, а толико и од Калуге. Назван тако због огромних борових шума које га окружују.
15. Преподобни Пафнутије Боровски престабио се 1478. године; спомен његов празнује се 1. маја.
16. То је било око 1460. године.
17. То је било око 1479. године. Тада је основан Јосифо-Волоцки општежићни манастир. Свети Јосиф је ово учинио зато што неки од братије у манастиру боровск нису хтели променити свој дотадашњи отшелнички устав и прећи на општежиће који је свети хтео да заведе.
18. Јерес "жидовстујушчих" поникла је у другој половини петнаестог века у Новгороду. Ту ју је ширио неки дошљак Јеврејин Схарија, одатле је пренета у Москву, где се стала успешно ширити. Најистакнутији и најнеуморнији борац против ове јереси био је преподобни Јосиф Волоколамски, написао је против ње дело звано просветитељ, у 16 књига, где он подробно побија све лажи ове јереси. Ова јерес одрицала је Боговаплоћење и Божанство Исуса Христа, одрицала је монаштво и духовну јерархију, свете тајне, поштовање светаца и светих икона, одрицала је и загробни живот. Сабор 1504. године предао је проклетству ове јеретике, и прекинуо даље ширење ове јереси. (Пре тога је био црквени сабор 1503. године који је расправљао о манастирским имањима ради чињења милостиње. У исто време је Нил Сорски заступао мишљење да манастири не треба да имају имања).

10. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИЦА МИНОДОРЕ, МИТРОДОРЕ и НИМФОДОРЕ

Три девојке сестре: Минодора, Митродора и Нимфодора, принесоше себе на дар Пресветој Тројици. Други приносе Богу даре од спољних имања сво их, као што Му некада три источна цара принеше злато тамјан и измирну (Мт. 2, 11); а ове свете девојке принеше Богу даре из унутарњих ризница својих: место злата принеше Му душе своје, искупљене не трудежним златом него скупоценом крвљу безазленог Јагњета (1 Петр. 1, 19); место тамјана принеше Му чисту савест, говорећи заједно са апостолом: ми смо Христов мирис (2 Кор. 2, 15); место измирне принеше на дар Господу само тело, предавши га у чедном девичанству свом на ране за Христа. Свете девојке знађаху добро, да Господ захтева од нас не наша времена богатства него нас саме, по речи Давидовој: Ти си Господ мој, Ти не захтеваш блага моја (Пс 15, 2). Стога оне и

принесоше себе саме на жртву Богу, као што то јасно показује њихов свети живот и јуначко страдање.

Ове свете девојке родише се у Витинији.[1] Будући сестре по телу, оне постадоше сестре и по духу; јер једнодушно изабраше да служе Богу неголи да служе свету и његовим таштинама. Желећи пак да са душом и тело очувају неоскврњеним и да се у савршеној чистоти сједине са чистим Жеником својим, Господом Христом, свете девојке послушаше позив Његов: Изиђите између њих и одвојте се, и не дохватате се до нечистоте њихове, и ја ћу вас примити (2 Кор. 6, 17). Волећи изнад свега девичанску чистоту, и знајући добро да њу није лако сачувати усред народа, склоног на блуд и непрестани грех, свете девојке напустише људско друштво, и повукавши се од целог света настанише се на једном усамљеном месту. Јер као што воде речне, уливајући се у море, чим се сједине са морском водом губе своју сладост и постају слане; тако и чистота душе и тела, боравећи усред света као усред мора, не може се не напити слане воде сластољубља. Тако кћи Јаковљева Дина чуваше своју девичанску чистоту док не оде у незнабожачки град Сихем, а кад се упозна са кћерима тамошњих житеља и ступи к њима у друштво, одмах погуби своје девичанство (1 Мојс. 34, 1). Овај свет са трима кћерима својим: похотом тела, похотом очију и гордошћу живота - несрећни је Сихем и ништа друго не зна сем да нашкоди онима који се прилепе уз њега. Као што катран огарави оне који га се дотичу, тако и свет љубитеље своје чини прљавима и нечистима. Блажен је стога онај који бежи од света, да га свет не би упрљао својим нечистотама; блажене су и ове три девојке које побегоше од света и од његових трију споменутих злих кћери. Јер њихове прљавштине, не упрљаше свете девојке, и оне постадоше беле и чисте голубице, летећи на крилима врлине и боговиђења по горама и пустињама, жудећи да у божанственој љубави нађу склониште као у гнезду. Јер у пустињака који 1 живе изван таштег света, бива непрестано стремљење ка Богу.[2]

За своје боравиште свете девојке изабраше једно високо и пусто брдо, удаљено два потркалишта од топлих вода у Питијама. Настанивши се ту, оне живљаху у посту и непрестаним молитвама. И тако нађоше тихо пристаниште и диван покој за своју девичанску

чистоту; сакрише је у пустињи и узнесе на високо брдо, да би за људе била невидљива а за анђеле видљива. Оне узиђоше на врх горе, да би се, отресавши земни прах с ногу својих, лакше приближиле к небу. О томе како врлинско бејаше њихово живљење, може се судити по месту њиховог боравка. Јер шта означава пустиња ако не одбачење свега и усамљење? о чему сведочи брдо ако не о њиховом богомислију? шта прасликују топле воде близу којих оне живљаху ако не топлоту њиховог срца к Богу? Јер као што Израиљци, избавивши се Египатског ропства, прохођаху пустињу, тако и ове свете девојке, изишавши из света, заволеше пустињски живот. И као што Мојсије, узишавши на гору, виде Бога, тако и ове, обитавајући на високом брду телесне очи к Богу подизаху и умним Га очима јасно гледаху. И као што у пустињи ударом у камен воде истицаху, тако се и у ових светих девојака од смиреног ударања у прса изливаху потоци суза из очију њихових. И ове топле сузе имађаху такву силу каквом не располагаху извори топлих вода: јер ове могаху омити само телесну прљавштину, а сузе очишћаваху душевне пороке и чињаху душу белом од снега. Али, шта су сузе имале очишћавати код оних које, очистивши себе од сваке прљавштине тела и духа, живљаху на земљи као анђели? (ср. 2 Кор. 7, 1). Ако се у чијем срцу од сећања на мноштво грехова и роди умилење и сузе, но у ових чистих девојака сузе истицаху од љубави к Богу. Јер где огањ божанске љубави гори, тамо не могу не бити сузе. Таква је сила тога огња, да када се он разгори у чијем срцу као у пећи, онда уколико расте пламен утолико се и роса увећава: јер колика је где љубав, толико је и умилење. Сузе се рађају од љубави: стога и о Христу када плакаше за Лазаром, говораху: гледај како га љубљаше (Јн. 11, 36). Плакаху свете девојке у својим молитвама и богоразмишљањима: јер љубљаху свога Господа и жељаху да се насите гледањем лица Његова; са сузама оне очекиваху време када ће угледати љубљеног Женика Небеског. Свака од њих понављаше речи Давидове: Кад ћу доћи и показати се лицу Божјему? Сузе су ми хлеб дан и ноћ (Пс. 41, 3-4). И као да говораху свете девојке: Дан и ноћ проливамо сузе због тога што не наступа брзо оно време када ћемо отићи и показати се лицу Сладчајшег љубитеља нашег, Исуса Христа, јер жудимо да се наситимо гледањем Њега онако силно као што кошута жуди за изворима воде.

Иако се оваквим особеним животом свете девојке потпуно одстрањиваху од света, њих ипак Бог обелодани људима, јер не може се град сакрити кад на гори стоји (Мт. 5, 14). Чудесна исцељења болних која биваху молитвама светих девојака, као громке трубе разнесе глас о њима по целом том крају. У то време цароваше незнабожни Максимијан,^[3] а том Витинијском облашћу управљаше кнез Фронтон. Чувши за овете девојке кнез, нареди да их ухвате и доведу преда њ. Овчице Христове, којима звери пустињске не нанеше никакво зло, бише ухваћене од звероликих и звероподобних људи и доведене пред мучитеља. Три девојке стадоше на суду незнабожаца као три анђела. А требало би да оне стоје не пред људима него пред самим Богом у Тројици слављеном, јер очи грешних људи беху недостојне да гледају на светолепа лица њихова која сијаху ангелском лепотом и благодаћу Светога Духа. Мучитељ се дивљаше како се таква лепота, какву он никада не виде ни у царским дворовима, могла сачувати у пустињи. Јер, иако тела светих девојака беху потпуно изнурена од многих трудова и постова, ипак лица њихова не изгубише своју девојачку лепоту него је још више стекоше. Јер где срце бејаше пуно духовне радости и весеља, тамо не могаше увенути красота лица, по речима Светога Писма: Када је срце весело, лице цвета (Прич. 15, 13). Има и у уздржању нешто такво што, уместо изнурености, краси лепотом лица људска, као што то би са Данилом и Три Младића, јер они, иако живљаху у посту и уздржању, лепотом својом превазилажаху све младиће на царском двору. То се исто догодило и са светим девојкама, те лепота ових цветова пустиње, кћери Божијих, која превазилажаше сваку лепоту кћери људских у свету, беше необјашњива за ум људски.

Кнез најпре упита свете девојке како се зову и одакле су. Оне одговорише да се по имену Христовом зову хришћанке, а да су им на крштењу дата имена: Минодора, Митродора и Нимфодора, да су рођене сестре, и да су из Витиније. Онда кнез настави реч своју, и надајући се да их ласкама придобије за своје злочешће, он им говораше: О, дивне девојке! вас велики богови наши заволеше и таком лепотом обдарише; и они су готови да вас још већим богатствима обдаре, само им укажите поштовање и заједно с нама принесите им жртву и поклоњење; а ја ћу вас похвалити пред

царем. И кад вас види цар, заволеће вас и обдарити многим даровима, па ће вас удати за велике достојанственике своје, и ви ћете бити уваженије, славније и богатије од других жена.

Тада најстарија сестра Минодора отвори своја ћутљива уста и рече: Бог нас је створио и ликом Својим украсио; ми се Њему клањамо, а за друге богове нећемо ни да чујемо; дарови пак ваши и почасти за нас су ђубре које треба ногама изгазити. Ти нам још и високородне мужеве од твога цара обећаваш. Али, ко може бити бољи од Господа нашег Исуса Христа, коме се вером заручисмо, чистотом присајединисмо, душом прилеписмо, љубављу сјединисмо? Он је наша част и слава и богатство; и од Њега нас не само ти и цар, него ни сав свет неће моћи одвојити. - А Митродора, друга сестра, рече: Каква је корист човеку ако сав свет добије а души својој науди? (Мт. 16, 26). Јер шта је овај свет за нас према љубљеном Женику и Господу нашем? Исто што и блато према злату, тама према сунцу, жуч према меду. Зар ћемо ми ради таштег света изневерити љубав Господњу и погубити душе своје? Никада!

Много ви говорите, рече мучитељ, јер нисте виделе мучења и нисте задобиле ране; а када их упознате, друкчије ћете говорити. - Најмлађа сестра Нимфодора одговори смело: Зар ти мислиш да нас уплашиш мучењима и љутим ранама? Сабери овде из целе васељене справе за мучење, мачеве, колце, гвоздене нокте; сазови све мучитеље из целог света, уједини све врсте мучења и сручи их на слабо тело наше, па ћеш видети да ће се пре сва та оруђа поломити и свима мучитељима руке уморити и све врсте мучења исцрпсти, него што ћемо се ми одрећи Христа нашег, за кога ће нам горке муке бити слатким рајем, а времена смрт вечним животом.

Но кнез им рече: Као отац вам саветујем, децо, послушајте ме и принесите нашим боговима жртву. Ви сте рођене сестре, стога немојте пожелети да једна другу видите у стиду, бешчешћу и мукама, и да видите лепоту своју унакажену. Не гово рим ли вам истину? Зар вам моје речи нису на корист? Заиста Вам дајем очински савет, јер не желим да вас видим обнажене, бијене, кидане и дробљене у комаде. Зато испуните моју вољу, да бисте стекле не само моју него и цареву благонаклоност, и примивши сва блага проживеле свој живот у срећи. А ако ме не послушате сада, одмах

ћете бити стављене на горке муке и тешке патње, и лепота ће ваша пропасти. - На ове речи Минодора одговори: Судијо! нити нам је твоје ласкање пријатно, нити твоје пређење страшно; јер знамо да наслаћивати се с вама богатством, славом и свима временим уживањима јесте припремати себи вечну муку у паклу, а трпети за Христа времене муке значи заслужити себи вечну радост на небу. Та срећа коју нам ти обећаваш непостојана је, и муке којима нам претиш времене су; а муке које је Господ наш спремио за оне који Га мрзе вечне су, и обиље милости које Он чува за оне који Га љубе безгранично је. Због тога не желимо ваша пролазна блага, нити се бојимо ваших привремених мука; али се бојимо паклених мука и гледамо на небеска блага, јер су вечни. Но најглавније је ово: ми љубимо Христа, Женика нашег, зато једнодушно и желимо умрети за Њега, и то умрети заједно, да би се видело да смо ми сестре више по духу него по телу. И као што нас је једна утроба родила на свет, тако нека нас и једна мученичка смрт за Христа изведе из овога света, и нека нас једна палата Спасова прими, и тако ћемо вавек остати заједно.

Затим подигавши очи к небу уздахну и рече: Исусе Христe Боже наш! ми се нећемо одрећи Тебе пред људима, не одреци се ни Ти нас пред Оцем Твојим који је на небесима. - Онда се опет обрати мучитељу са речима: Хајде, судијо, мучи нас! удари ранама тело наше које ти изгледа лепо; за тело наше не може бити лепши украс ни злато, ни бисер, ни скупоцена одећа од рана за Христа нашега, које ми давно желимо да примимо. - Кнез јој на то рече: Ти си најстарија по годинама и разуму, и дужна си учити друге да се павињавају наредбама царевим и нашим; а ти и сама не слушаш, и друге квариш. Молим те: послушај ме, испуни наређење, поклони се боговима, да би и сестре твоје, угледајући се на тебе, учиниле то исто. - Но светитељка му одговори: Узалуд се трудиш, кнеже, узалуд се стараш да нас одвојиш од Христа и приволиш на поклоњење идолима које ви називате боговима. Ни ја ни сестре моје нећемо то учинити, јер је у нас једна душа, једна мисао, једно срце које љуби Христа. Стога ти саветујем, не троши више речи, него нас испитај на делу: биј нас, сеци, пеци, кидај на комаде; тада ћеш увидети да ли

ћемо се покорити твоме наређењу. Ми смо Христове, и готове смо умрети за Христа.

Саслушавши ове речи кнез Фронтон се попуни јарости и сав гнев свој изли на Минодору: он одмах нареди да две млађе сестре одведу, а да Минодору обнаже и бију четири целата. Док светитељку бијаху, објављивач викаше: О дај поштовање боговима и хвалу цару, и не омаловажавај законе његове! - И гако два сата бише свету Минодору. Најзад јој. мучитељ рече: Принеси боговима жртву! - Мученица одговори: Ништа друго и не радим, него само жртву приносим. Зар не видиш да сву себе принесох на жртву Богу моме?

Тада мучитељ нареди слугама да још немилосрдније бију свету Минодору. И бише је по целој телу без милости, размрскавајући јој зглобове, ломећи јој кости и дробећи јој тело. Но света мученица, обузета свесрдном љубављу и чежњом за Бесмртним Жеником, јуначки трпљаше муке, као не осећајући болове. Најпосле, она из дубине срца ускликну: Господе Исусе Христе, весеље моје и љубави срца мога, к Теби прибегавам, надо моја, и молим Те: прими у миру душу моју! - И ово рекавши испусти дух, и оде к љубљеном Женику свом, украшена ранама као скупоченим накитима.

Након четири дана мучитељ изведе преда се на суд Митродору и Нимфодору, и положи пред ноге њихове мртво тело најстарије сестре њихове. Чеоно тело свете Минодоре лежаше наго, без икаквог покривача, од главе до ногу сво покривено ранама, зглобови сви размрскани. Призор беше потресан за све. Мучитељ то учини, као да је хтео рећи младим девојкама: Видите ли сестру вашу? То исто и вас очекује. - И надаше се мучитељ да ће се ове две сестре, видећи тако страховито унакажено тело своје сестре, уплашити и покорити се вољи његовој. Присутни пак људи, посматрајући мртво и свирепо изранављено тело, не могаху угушити у себи природно осећање жалости, и потресени отворено плакаху. Једино кнез мучитељ беше тврд као камен и биваше све свирепији. Мада сама природа и љубав према сео три побуђиваше и свете девојке, Митродору и Нимфодору, на сузе, ипак их велика љубав према Христу задржаваше од плача, и чврста нада да се шихова сестра већ наслађује весељем у палати свога Женика, и чека њих да и оне, украшене таквим истим ранама, похитају доћи и стати пред лице

свежељеног Господа. То задржаваше свете девојке од суза, и оне, гледајући на свето тело што пред њима лежаше, говораху: Благословена си ти, сестро и мати наша, ти си се удостојила добити мученички венац и ући у дворе Женика твога. Стога се помоли преблагом Господу кога сада гледаш, да Он не оклевајући нареди и нама да дођемо к Њему твојим путем, да се поклонимо Његовом величанству, да се насладимо љубави Његове и да се веселимо с Њим вавек. А ви, мучитељи, што се скањерате те нас већ не убијате? зашто нас лишавате удела миле сестре наше? зашто нам брзо не поднесете чашу смрти, које смо жедни као најслађег пића? Ево, удови су наши готови на раздробљење, ребра су готова на жежење, тело је готово на растрзање, главе су готове на одсечење, срце је готово на јуначко трпљење. Хајде, почните свој посао, не очекујте од нас ништа више, јер ми нећемо преклонити колена пред лажним боговима. Ви видите како ми свесрдно желимо смрт. И шта ви још хоћете? Умрети са сестром нашом за Христа Господа, премилог Женика нашег, - ето, то је наша једина жеља.

Судија, иако увиде да су ове свете девојке неустрашиве и да је непоколебљива жеља њихова умрети за Христа, ипак он и надаље покушаваше да их ласкама лукаво придобије за своју мисао. Но сестре одговорише: Бедниче, када ћеш престати да се противиш нашој чврстој одлуци? Ти знаш да смо ми једног корена гране, да смо рођене сестре; буди уверен да ми и мисао једну имамо. То си ти могао схватити и од тобом убијене сестре наше. Јер када она, немајући пред очима својим ниједан пример јуначког страдања, показа толику силу у трпљењу; онда шта ми треба да урадимо, гледајући сестру нашу која нам собом даде пример? Зар ти не видиш како она, мада лежи са затвореним устима, својим отвореним ранама поучава нас и упућује на страдалачки подвиг? Не, ми се нећемо раставити од ње, нити ћемо раскинути нашу сродничку везу, него ћемо и ми умрети за Христа као што и она умре. Одричемо се богатстава која нам обећавате; одричемо се славе и свега што је од земље и у земљу се поново враћа; одричемо се смртних женика, пошто имамо Бесмртнога: Њега једино љубимо, и Њему као мираз нашу смрт за Њега приносимо, да бисмо се удостојиле бесмртности у вечној, чистој и светој палати Његовој.

Тада мучитељ, изгубивши сваку наду, страховито се разјари и нареди да Нимфодору одведу, а да Митродору обесе и свећама јој пале тело. Тако би Митродора мучена у току два сата. Трпећи такво мучење, света мученица подизаше очи своје к једином љубљеном Женику свом за кога страдаше, просећи од Њега помоћи. Скинувши је са дрвета опаљену као угаљ, мучитељ нареди да је силом туку гвозденим штаповима, ломећи јој све удове. У таквим мукама света Митродора, призивајући Господа, предаде у руке Његове свету душу своју.

Када она издахну доведоше и трећу овчицу Христову, свету Нимфодору, да види мртва тела својих двеју сестара, те да би се, уплашена опаке смрти, одрекла Христа. И кнез јој стаде лукаво говорити: Дивна девојко! ја се дивим твојој лепоти више него ли ма чијој, и жалим твоју младост. Богови су ми сведоци да сам те завоleo као своју кћер. Само приступи и поклони се боговима, и одмах ћеш наћи велику милост у цара: он ће те наградити многим имањима и почастима. А ако то не урадиш, зло ћеш погинути, као и твоје сестре чија су тела пред тобом. - Међутим света Нимфодора, сматрајући ове речи као ветар, не обрати пажњу на њих, него с ниподаштавањем изружи идоле и идолопоклонике, и као Давид говораше: Идоли су незнабожаца сребро и злато, дело руку човечијих. Таки су и они који их граде, и сви који се уздају у њих (Пс. 113, 12.16).

Видећи да речима не постиже ништа, безаконик нареди да Нимфодору обесе нагу и да јој тело стружу гвозденим ноктима. А она у тим мукама не показа ни најмање нетрпљења, нити јаукну, нити уздахну, већ само, подигавши очи своје к небу, мицаше уснама, што беше знак њене усрдне молитве Богу. И када биров викаше: "Принеси боговима жртву, па ћеш бити ослобођена од мучења", светитељка одговори: Ја себе принесох на жртву Богу моме; мени је слатко страдати за Њега, а умрети - добитак.

Најзад мучитељ нареди да мученицу бију гвозденим штаповима све док не издахне, и света Нимфодора би убијена за исповедање Исуса Христа.

Тако три девојке својом мученичком смрћу прославише Свету Тројицу.

Међутим мучитељу не би доста што их је мучио живе, него он чак и на њих мртве изли свој неукротиви бес: јер он нареди да се наложи велики огањ и у њега баце тела светих мученица, да сагоре. Чим се приступи овоме, изненада с великим громом паде огањ с неба и за трен ока сагоре кнеза Фронтонa и све његове слуге који мучаху свете мученице. А на запаљену ломачу паде велики дажд и угаси ватру. А верни, узевши тела светих мученица која ни најмање не беху повређена од огња, чесно их погребеше близу Топлих вода у једном гробу.

Тако оне које роди једна утроба, прими један гроб, да би оне, нераздвојне за живота свог на земљи, биле нераздвојне и после смрти. Сестре на земљи, оне остадоше сестре и на небу; сестре - у гробу, сестре и у палати Женика свога. Над њиховим телима би подигнута црква у име њихово, и од њих истицаху исцељења као реке, у славу Пресвете Тројице, и у спомен трију светих девојака, чијим молитвама нека се и ми удостојимо гледати Свету Тројицу, Оца и Сина и Светога Духа, Једнога Бога, коме слава вавек. Амин.

ЖИВОТ СВЕТЕ ЦАРИЦЕ ПУЛХЕРИЈЕ

Грчки цар Аркадије,^[4] умирући, остави иза себе осмогодишњег сина Теодосија^[5] и три ћерке: Пулхерију, Аркадију и Марину. Старија од брата по годинама, Пулхерија беше веома мудра и целомудрена. Њу промисао Божји подари као велики дар Грчком царству у помоћ младоме Теодосију и у заштиту православља од напада јеретика. Због њене мудрости брат је узе да сацарује њему, са титулом Августе. Њој беше шеснаест година када примивши царску власт, она стаде управљати грчком царевином, не женским разумом него мудрошћу мужа, те јој се дивљаше цео тадашњи свет. Овај дар она доби од Бога због чистоте свога живота. Јер из љубави према Богу, и из промишљања о миру својих поданика, она се не хте удавати, да не би настали какви било раздори између њеног мужа и брата, и заручивши себе Богу она се заветова остати у девству до века. У знак тога завета она сагради у саборној цркви дивну и скупоцену

часну трапезу од злата и драгог камења. Сестре своје Аркадију и Марину она такође усаветова да чувају своје девство, и оне се исто тако заветоваше Богу да ће девичанску чистоту своју чувати до смрти своје; и живљаху с њом у посту и молитвама, повињавајући јој се не само као старијој сестри, него и као својој матери и као царици.

Пулхерија беше и брату своме цару Теодосију место матере, јер се веома стараше о њему, учећи га страху Божијем. Одлично знајући грчки и латински језик она му сама би учитељица, и учаше га не само књигама, него и васпитаваше добрим васпитањем; она га учаше какав има бити у разговору и слушању онога што му се говори, какав у седењу и ходању, какав у кажњавању криваца и у помиловању њиховом, речју учаше га свему оном што је неопходно за владара да би добро управљао. И добро семе падаше не на рђаву земљу, јер је он слушао у свему. И он толико напредова у том добром васпитању, да кад постаде зрео човек, беше тако трпељив и незлобив, мудар и паметан, жалостив и милостив. Но поред васпитања, њему помагаше у животу и молитва свете Пулхерије.

Света Пулхерија подиже дивну цркву у име Пречисте Богородице у Влахерни,^[6] и многе друге цркве и манастире, и раздаваше обилну милостињу сиротињи. Њеним старањем Грчка царевина бејаше у великом миру и тишини, изузев унутарње јеретичке раздоре.

Када цар Теодосије наврши двадесет година и дође време да се жени, блажена Пулхерија се стараше да му нађе достојну девојку. У то време из Атине допутова у Цариград нека девојка по имену Атинаида, по вери незнабошкиња, веома лепа, целомудрена и паметна, кћи славног философа Атинског Леонтија, одлично научена оцем астрономији, геометрији и свима јелинским наукама, и разумом превазилажаше многе мудраце. Она допутова у Цариград са следећег разлога: отац њен, умирући, подели све своје имање између два сина своја Валерија и Аеција, а њој не остави ништа осим неколико златника; а када га рођаци и суседи питаху шта оставља својој кћери, он одговори. "Њој је доста њена лепота и мудрост". После смрти оца два брата поделише између себе сву очеву имовину, а сестри не дадоше ништа. Због тога она и дође у Цариград, да се жали на своју браћу. Видевши је, Пулхерији паде у

очи њена лепота, лепо држање и памет, па одлучи да њоме ожени свога брата. Но најпре је она приведе вери у Христа, освети је светим крштењем, и држаше је поред себе као рођену кћер. Затим је као достојну брака са царем удаде за Теодосија . У светом крштењу дато јој би име Евдокија. Из њеног брака са царем Теодосијем роди се кћер Евдоксија, потоња супруга римског цара Валентијана III.[7]

За царовања ових благочестивих царева Теодосија и Валентијана, заузимањем блажене Пулхерије би сазван у Ефесу Трећи Васељенски Сабор против нечестивог Несторија.[8] Пулхерија имађаше велику ревност за веру, и свога брата, који се поче прелашћивати јересју и отискивати у заблуду, она саветима својим утврди у православљу, због чега од светих отаца би почаствована многим похвалама.

Но после неколико година, враг рода људског, не могући гледати разоравање својих јереси од стране свете Пулхерије; наоружа се против ње и намисли је удаљити од царског престола и од власти, што му и испаде за руком на неко време, пошто Бог допушта понекад да свети угодници Његови буду подвргнути искушењима. А то искушење свете Пулхерије отпоче на следећи начин. У цара Теодосија беше један евнух[9] по имену Хрисафије, љубимац и истакнути саветник царев, човек веома лукав, злобан и среброљубив. Он устаде против свјатјејшег патријаршког Флавијана.[10] Међутим Флавијан беше потпуно достојан патријаршког положаја због своје побожности и небеског живљења, а Хрисафије беше јеретик, и зато противан постављењу Флавијана за патријарха. Желећи да патријарха Флавијана окриви на неки начин, Хрисафије заиска од њега да као новопостављени патријарх пошаље цару неки дар на благослов. Флавијан спреми неколико чистих хлебова и посла их у двор; али Хрисафије одби да их прими, говорећи да патријарх треба да пошаље на благослов не хлебове него злато. На то патријарх преко посланика одговори: Хрисафије добро зна да црквено злато и сребро јесте Божије, и никоме се не може давати сем сиротињи.

Ово још више разјари Хрисафија против патријарха и он стаде смишљати како да ископа јаму патријарху. Но видећи да блажена Пулхерија из побожности веома подржава патријархову страну,

коме је због тога било тешко причинити зло, он стаде плести замке против ње: отпоче сејати раздор између ње и царице Евдокије, старајући се на све могуће начине да њихову међусобну љубав разори.

У то време догоди се следећа ствар. Цар Теодосије имађаше обичај да потписује акта не прочитавши шта је у њима тада писано. Видећи ту његову несмотреност, блажена Пулхерија, свагда пуна бриге о њему, намисли да га одучи од те несмотрености и приреди му ово: написа акт од лица цара, у коме тобоже цар, на молбу своје сестре Пулерије, даје њој у ропство своју жену и објављује да више нема власти над Евдокијом. Овај акт Пулхерија поднесе цару на потпис. Цар по своме обичају, не прочитавши акт и не знајући шта је у њему написано, потписа га својом руком. Пулхерија, узевши акт, чеоно позва к себи у своју палату царицу Евдокију, и у пријатном разговору задржа је дуго код себе. А кад цар посла по своју супругу, Пулхерија је не пусти. Но кад цар и по други пут посла по царицу, Пулхерија са осмехом одговори: Нека цар зна да више нема власти над својом супругом, јер ми је он даде у ропство и то потврди својим царским указом. - После тога она сама оде к брату и рече му: "Погледај, царе, како рђаво поступаш потписујући акта не прочитавши их", - и показа му онај акт.

Таком својом мудром довитљивошћу блажена Пулхерија натера цара да од тога времена буде обазрив: да прегледа и чита акта, на која је имао ставити свој царски потпис.

Дознавши за ово, лукави Хрисафије оде к царици Евдокији и рече јој: Види шта ради с тобом Пулхерија, како те унижава: хоће да те начини својом робињом. Докле ћеш то трпети од ње: зар ти ниси царица равна њој? зар ти ниси најближа цару, будући с њим једно тело? - Таквим и сличним речима он покрену Евдокију на гњев против Пулхерије. Отада она поче наговарати свога мужа да одузме Пулхерији царску власт и да сам царује. Наговорен женом и Хрисафијем цар, мада је хтео да то уради, ипак га беше стид да нанесе срамоту својој сестри и учитељици, годинама старијој од њега. Стога Евдокија и Хрисафије потајно молише патријарха да наговори Пулхерију када дође у цркву, да прими на себе звање ђаконисе, пошто је због свог чистог и светог живота достојна

ђакониске службе. У то време бејаше обичај: девојке и удовице, познате по чистом животу, приморавати, макар и против њихове воље, на ђакониску службу. Непријатељи свете Пулхерије жељаху да то исто примене и на њу, да би је на тај начин удаљили од царске власти.[11] Патријарх тајно извести о томе Пулхерију. А Пулхерија, схвативши намеру брата и видевши непријатељство царице и Хрисафија према њој, сама остави царску власт своју, оде из царских палата са девојкама својим у једно усамљено тихо место, и тамо служаше Богу у побожном ћутању и молитвеном тиховању.

Тада јеретик Хрисафије, улучивши згодно време за остварење своје злобе, подстаче цара на гњев против патријарха. И наступи за Цркву Божју време пометњи, јер у одсуству заштитнице вере Пулхерије, јеретици стадоше радити без икаквог страха, док Бог не отвори цару духовне очи, те он увиде своју погрешку, убеди се у неоправданост царичина гњева према светој Пулхерији, и схвати Хрисафијеву злобу.

Једном цару Теодосију донесоше веома лепу и необично велику јабуку. Надививши се њеној лепоти и величини он је посла својој супрузи; а ова, подржавши је у себе, не поједе је сама, него је посла царевом љубимцу, сенатору Павлину, који у то време бејаше болестан. А Павлин, ништа не знајући, посла исту јабуку цару. Добивши јабуку цар је познаде, па оде царици и упита је: Где ти је јабука коју сам ти послао? - А царица, не знајући да је јабука опет дошла у цареве руке, одговори: Појела сам је. - Тада јој цар показа јабуку и упита је: А што је ово?

И од тога времена цар се силно наљути на царицу и вређаше је на све могуће начине, мислећи да она прељубочинствује са Павлином. Павлина цар одмах посла на заточење у Кападокију, а царици забрани да му излази наочи. Исто тако цар се страховито разјари и на царичина саветника, Хрисафија евнуха, пошто сазнаде да је он био виновник многих зала. Њему цар најпре одузе имање, па га затим посла на заточење; јер сам Бог чињаше одмазду за недужно злостављање свете Пулхерије. Пловећи лађом на заточење Хрисафије потону у мору; а невини Павлин, налазећи се у прогонству, би посечен по царевом наређењу. Јер доцније сама царица Евдокија, умирући, заклетвом својом посведочи Павлинову

и своју невиност. Ипак Бог допусти да се с њима догоди таква несрећа, Павлину - на спасење а царици - "а казну. Чувши за погубљење Павлина, царица се неизмерно ожалости што због ње невино пострада тако паметан и честит човек, и моли цара да јој допусти да отпутује у Јерусалим на поклоњење светим местима, Добивши дозволу она отпутова у Јерусалим, и тамо сатвори многе милостиње, сагради многе цркве и устроји манастире. Она остаде дуго време у Јерусалиму, док многим молбама не утоли царев гњев и не помири се са светом Пулхеријом, којој у знак мира и неразориве љубави посла икону Пречисте Богородице, рађену светим евангелистом Луком.

По одласку царице Евдокије у Јерусалим, цар Теодосије се обрати својој сестри светој Пулхерији са молбом да се врати на свој престо, но она не хте, претпостављајући усамљеничко служење Јединоме Богу неголи владање над многим земљама. Но цар је поново моли да се врати у дворец и сацарује њему; и не престаде је молити док је не умоли: и света Пулхерија се са великим почастима врати у свој царски дворец. И опет преста бура, изазвана јересју, и умукоше таласи; и наста тишина у Цркви, и Грчка царевина поново уживаше мир.

После дуго времена врати се и царица Евдокија из Јерусалима, носећи са собом руку светог првомученика Стефана. Када Евдокија на путу унесе њу у Халкидон,^[12] свети Стефан се те ноћи јави блаженој Пулхерији и рече: Ето, добила си што си желела, јер и ја дођох у Халкидон. - Уставши ујутру, Пулхерија заједно са својим братом царем Теодосијем изиђоше у сусрет руци светог Првомучвника; а са њом уједно с љубављу примише и царицу Евдокију.

Када цар Теодосије напуни четрдесет две године од рођења разболе се, и осећајући да му се приближава крај он исприча светој Пулхерији о откривењу Божјем које је имао у Ефесу у цркви светог Јована Богослова. Када тамо он стајаше на молитви, њему би откривено да ће после његове смрти на царски престо грчки доћи војник Маркијан. Стога Теодосије моли Пулхерију да помогне Маркијану у преузимању царског престола. Маркијан беше родом из Тракије, син неког војника и сам храбар војник, човек зрелих

година, паметан и добре нарави, милостив и по свему добар. Још од младости предназначен одозго на царство, он чудесно би чуван од смрти. Једном идући у Филипопољ[13] он нађе на путу леш човека недавно убијена, застаде крај њега потресен жалошћу према убијеном. Желећи да учини дело милосрђа - да мртвога сахрани, он стаде копати раку. А неки људи који иђаху тим путем, видећи Маркијана где сахрањује мртваца, помислише да је он извршио убиство, ухватише га, па у град одведоше и суду предадоше. И пошто не беше никога ко би посведочио да је он невин, а његовим се показима не поверова, суд га као убицу осуди на смрт. Но када се смртна казна већ имала извршити, у то баш време Божјим откривењем би откривен прави убица. И овај прими по делима својим, а Маркијан би с чешћу пуштен. Затим Маркијан служаше у грчкој војсци под вождом Аспаром. У рату пак са Вандалима,[14] када ови победише Грке и многе одведоше у ропство, међу њима беше и Маркијан; и сви заробљеници бише приведени вандалском кнезу Гизериху. Једном Гизерих, желећи да види заробљенике, изиђе у подне за време силне жеге на једну узвишицу и угледа издалека Маркијана који спаваше на земљи, над којим орао, слетевши, беше раширио крила и прављаше му хладовину заклањајући га од сунчаних зракова. Видећи то Гизерих схвати будућност овог заробљеника, позва га к себи, упита за име и порекло, па му рече: Ако желиш да будеш жив, читав и слободан, закуни ми се, да када постанеш цар, никада нећеш водити рат против Вандала, него ћеш живети с нама у миру. - Маркијан се закле кнезу у тој ствари, и би с чашћу пуштен у домовину.

По повратку из ропства Маркијан заузимаше у грчкој војсци не последње место. Једном у време похода Грка против Персијанаца Маркијан се разболе путем и остаде у Ликијском граду Сидини. Ту га примише у свој дом добри људи, два брата Татијан и Јулијан, који га веома заволеше и брижљиво се стараху о његовом здрављу. После пак Маркијановог оздрављења, једном ова два брата одоше са Маркијаном у лов на птице. А у подне, када настаде силна жеге, они легоше да се одморе, и заспаше. Из сна се најпре пробуди Татијан и, као некада Гизерих, угледа великог орла где лебди над заспалим Маркијаном и својим раширеним крилима прави му хлад и штити

га од сунчане жеге. Видевши то Татијан пробуди свог млађег брата Јулијана, те се оба дивљаху тој чудесној појави. И када се затим разбуди Маркијан, орао одлете; а браћа предсказиваху Маркијану да ће бити цар, и питаху га какво ће им благоволење и милост показати кад се зацари. Он им рече: Ако се ваше предсказање оствари, онда ћете ми ви бити уместо оца.

После тога Маркијан поче стицати све већу и већу славу, јер сам Бог прослављаше мужа кога изабра по срцу свом. Онда се престави благочестиви цар Теодосије Млађи, а супруга његова Евдокија поново отпутова у Јерусалим, и благочестиво проживевши тамо неколико година престави се и би погребена у својој цркви светог првомученика Стефана.[15] А блажена Пулхерија после смрти свога брата, договоривши се са дворјанима и војначалницима, изабра на царски престо Маркијана војника, као достојног и Богу угодног. Зацаривши се Маркијан позва к себи споменуто браћу Татијана и Јулијана, даде им висока звања и постави једнога за управитеља Тракије а другога за управитеља Ликије.[16] Исто тако он испуни своју заклетву Гизериху, одржавши са њим мир до краја свога царовања.

По зацарењу Маркијана света Пулхерија зажеле да се поново врати у своје усамљеничко место, али је новоизабрани цар и цео сенат молише да их не оставља, него да им помаже у управљању царством, пошто је мудра и искусна у том послу. Али то није могло друкчије бити него да она постане царева супруга. Међутим она им указа на то да је дала Богу завет, да ће своје девство чувати до смрти. На то и Маркијан објави да је и он дао завет Богу да ће чувати чедност своју. Тада ради потребе свете Цркве, смућиване од намножених јеретика, света Пулхерија пристаде да ступи у супружанство с Маркијаном под условом да до краја живота остане девственица. Јер то су налагали: и завет дат Богу, и природно целомудрије обојих супруга, и њихове године, пошто њој тада беше педесет и једна година, а и цар беше већ не млад. Тако се Пулхерија називаше женом царевом, мада уствари она беше њему не жена него сестра, која му сацароваше и мудро управљаше на велику корист за сву Цркву Божју и за сву царевину. Исто тако и Маркијан се називаше мужем Пулхерије, а у самој ствари беше јој не муж него

брат, сацарујући јој као царевој кћери која је наследила престо оца свога. И тако се у то време могло видети где на грчком престолу царује девствена чистота: јер царствоваху - цар чист душом и телом, и царица - девојка која чуваше своју девственост.

О, девствено супружанство, мало где виђеио или чујено! Нека се томе диви свет, пун нечистих похота! Нека се стиде људи који служе страстима и телесним уживањима, слушајући о таквом супружанству овог благочестивог царског пара, који се уподоби ангелској чистоти!

Старањем ове свете царице, сем гореспоменутог сабора у Ефесу, би сазван сабор светих отаца у Халкидону против злочестивог Диоскора и архимандрита Евтихија. [17] Јер она се свим силама бораше за православље, тако да неки писци њој управо приписују заштиту вере на оба та сабора. Таква ревност царице Пулхерије за веру и њена велика мудрост произлажаху отуда, што Дух Свети живљаше у њеној души и чистом срцу, као у свом светом храму, и испуњаваше је великим даровима.

Поживевши педесет четири године и сву своју имовину раздавши црквама, манастирима и ништима, света Пулхерија се престава ка Господу, коме послужи свим срцем.[18] Молитвама њеним, Господе, не лиши и нас небесног Царства Свог! Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ ТРИЈУ ЖЕНА[19]

ЕПИСКОП Монемвасиски[20] Павле исприча о овим светим женама следеће. Још као мирјанин, казиваше он, ја бејох послан на Исток ради скупљања царскога данка. Путем најбох на пустињски манастир и зажелех да свратим у њега. Игуман са црнорисцима изађе ми на сусрет, и пошто се поздрависмо седосмо у манастирском дворишту, у коме се налажаше добро уређен воћњак. И ми видесмо где на воћке слећу птице, одломи гранчице са воћем и одлећу брзо. Ја упитах игумана: Зашто ове птице не једу воће него га односе са одломљеним гранчицама? Игуман одговори: Ево већ је једанаеста година како те птице стално то раде. - А ја, вели

Павле, као подстакнут Богом, рекох: Сигурно се негде у оближњим горама налазе свети људи или жене који о Богу живе, па им по Божјем наређењу ове птице носе воће. - Док ја то говорих, долете гавран и одломи грану са плодом. Ја онда предложих игуману да пођемо за њим. И ми пођосмо за гавраном који лећаше пред нама са плодом; и узлетевши на брдо, он се спусти на земљу и положи грану. А када се ми приближисмо к њему, гавран поново узне грану и полете у кланац дубок као провалија, одакле затим излете али без гране. Тада и ми приђосмо над ту провалију, и бацисмо камен доле. Утом изненада допре отуда глас до нас: Ако сте хришћани, не убијајте нас. - Ми упитасмо: А ко сте ви? - Они одговорише: Ако хоћете да нас видите, баците нам три одеће, јер смо жене наге; и онда идите поред горе и наћи ћете уску стазу, која ће вас и привести к нама.

Када то чусмо, одмах три монаха од братије који су нас пратили скидоше своје расе, омоташе их око камења па бацише доле; а ми се спустисмо с горе, нађосмо мали и тесан пут, као што нам би речено, по коме се једва могло ићи, и стигосмо до урвине у којој обитаваху три свете жене. Када нас угледаше, оне нам се поклонисе до земље, па сатворивши молитву седосмо; једна од њих седе, а друге две осташе стојећи. Тада игуман упита ону што је седела: Одакле си, госпођо и мати, и како си дошла у овакво место? - Она одговори: Ја сам, оче, из Цариграда, где сам имала супруга царевог дворјанина. Али он умре млад, и ја остадох удовица у својих двадесет и нешто више година, оплакујући и своје удовиштво и то што нисам имала деце. После пак неколико дана један велможа, чувши за мене, посла слуге своје желећи да ме силом узме к себи, и слуге упорно захтеваху да ја одмах идем код њиховог господина. Тада се ја помолих Господу моме Исусу Христу, да ме избави од тог насилника који хоће да ми упропасти и душу и тело. И онда рекох слугама тим: Господо моја, зар ви мислите да ја не бих с радошћу пошла к вашем господину, који је тако знаменит? Али ових дана патим од страшне болести женске, и из мене стално иде крв. Стога причекајте док се излечим од болести и очистим, па ћу онда с радошћу поћи к вашем господину. - Чувши то, слуге одоше говорећи: Добро, господин наш чекаће те до четрдесет дана.

Пошто они одоше, ја пустих на слободу све своје робове и робиње обдаривши их златом, само оставих ове две што их видите овде, и сву имовину своју раздадох сиротињи.. Затим призвах к себи једног христољубивог рођака мог, и заклек га тешком заклетвом да распрода моје спахилуке, и моју кућу, па да добијени новац разда ништима. Одмах после тога ја ноћу узех са собом ове две робиње моје, а сада сестре моје, па седох с њима на лађу, и упућиване Богом дођосмо на ово место; и ево, ово је већ једанаеста година како не видесмо човека, осим вас данас. Што се наше одеће тиче, она се после годину дана подера, и спаде с нас.

Игуман је упита: Откуда, госпођо моја, добијате храну? Света жена одговори: добар и човекољубив Бог наш, који је људе своје у пустињи хранио четрдесет година, шаље храну и нама, недостојним слушкињама Својим. По Његовом божанском промислу, птице нам свакодневно доносе воћа несравњено више него што нам треба. ПреблагИ Господ такође и покрива нас наге, и греје нас благодаћу Својом, те се ни зими не бојимо мраза ни лети жеге, и живимо као у рају, непрестано славећи Свету Тројицу.

Слушајући све то и дивећи се, игуман јој рече: Ако допустиш, госпођо, ја ћу једног од братије послати у манастир по храну, да се заједно поткрепимо. - Но света жена одговори: Оче, боље нареди да дође свештеник и одслужи овде свету литургију, да се причестимо Пречистим Тајнама Христовим, јер откако изиђосмо из града, не удостојисмо се примити Свете Тајне.

Игуман одмах посла монахе у манастир по свештеника и храну. Свештеник дође, одслужи свету литургију и причести Пречистим Тајнама прво саму госпођу, па онда и њене робиње. После тога пошто и оне с нама једоше, казује епископ Павле, света госпођа рече игуману: Молим твоју светост, оче, остани овде три дана. - Игуман пристаде. Тада устаде та блажена жена, помоли се усрдно Господу, и престави се. А ми је са сузама опојасмо и сахранисом. Сутрадан друга жена, помоливши се, престави се мирно ;а трећег дана и трећа такође. И пошто их сахранисмо, вратисмо се у манастир, славећи Христа Бога који у светима Својим чини дивна знамења и чудеса. Њему приличи част и поклоњење вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ АПОСТОЛА АПЕЛИЈА, ЛУКИЈА (ЛУКЕ) и КЛИМЕНТА

Апостоли од Седамдесеторице. Свети апостол Апелије био а епископ у Смирни[21] ; спомиње га свети апостол Павле (Рм. 16, 10). Свети Лукије (или Лука, али не Јеванђелист), о коме сведочи свети апостол Павле (Рм. 16, 21), био епископ у Лаодикији. Свети Климент (други а не Римски био епископ у Сардама и њега спомиње свети апостол Павле (Флб. 4, 3).

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ВАРИПСАВА

Добивши од једног пустињака пречасну крв, истеклу из пречистих ребара Господа Христа, овај свети монах чињаше њоме многа исцељења ходећи по градовима и покрајинама. Због тога га неверници убише ноћу дрвима. (По неким а ова крв Господња беше из Његове иконе прободене од Јевреја у Вириту Бејруту. Она би сачувана од ученика светог Варипсаве, па касније пренета у царски град).

СПОМЕН СВЕТИХ ОТАЦ А НАШИХ ПЕТРА и ПАВЛА, епископа Никејских

Свети Петар беше ревносни заштитник Православља за царовања Лава Иконоборца. Исповедник, он се у миру преставио око 823 године. О светом Павлу нема сачуваних података.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

ЈОАСАФА

У свету Андреј, син Заозерског кнеза Димитрија Васиљевича. Од раног детињства осетио ништавност световног живота, и у дваестој години замонашио се у Спасокаменом манастиру, на Кубенском језеру. Поверен духовном руководству старца Григорија, кнез монах сво време посвећиваше молитви и размишљању о гечности, и држаше најстрожији пост. Последње године свога живота он једанпут недељно узимаше храну, и причешћиваше се Светим Тајнама сваке недеље. Престави се преподобни 1453 године. Свете мошти његове, прослављене чудесима, почивају у Спасо-Каменом манастиру, у Вологодској епархији.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ИЈЕ

За своју веру у Господа пострада мачем посечена.

СПОМЕН СВЕТЕ ДЕВОЈЧИЦЕ ЕВДОКИЈЕ

Име овог светог детета спомиње се у Јерусалимском Канонарију.

НАПОМЕНЕ:

1. Витинија област у северозападном делу Мале Азије.
2. Антифон , глас 1.

3. Максимијан Галерије, зет и сацар Диоклецијанов на истоку римске царевине, а затим и самостални његов наследник (305-311. године).
4. Царовао од 395. до 408. године.
5. Теодосије Млађи царовао од 408. до 450. године.
6. Влахерна - крај у Цариграду; у време Византијске царевине чувен по својим светињама.
7. Царовао од 423 до 455 године.
8. Сабор се састао у Ефесу 431 године; Несторије био патријарх Цариградски од 428 до 431 године.
9. Евнух на грчком значи "чувар постеље"; тако су се у Византији називали нарочити чиновници на двору који су се старали о царској спаваоници; евнуси су обично бивали људи од великог поверења код цара.
10. Свети Флавијан патријарховао од 447 до 449 године.
11. Реч ђакониса на грчком значи служитељка. Установа ђакониса води порекло из апостолских времена (ор. Рим. 16, 1). За ђаконисе су биране девственице старије од четрдесет година или удовице. Њихова је дужност била: да пазе на ред и поредак међу женама за време богослужења; да обучавају жене које се обраћају у хришћанство како да се држе при крштењу; да прислужују епископу при крштавању жена, и да уместо њега помазују делове тела, сем чела, итд. Односно ђакониса постоји неколико канонских одлука: Четвртог Васељенског Сабора правило 15, Шестог Васељенског Сабора правило 14, и св. Василија Великог правило 44. - Вакониса која би ступила у брак, подвргавана је анатеми заједно са мужем. Света Пулхерија, да је ступила у ђаконисе, њој би био потпуно затворен пут ка царском престолу.
12. Град у Малој Азији, на обали Цариградског мореуза, на супротној страни од Цариграда.
13. Град у западном крају Тракије.
14. Вандали - народ, најпре живео у јужној Шпанији, а потом у северној Африци. Вандали су припадали германском племену; у време свете Пулхерије исповедали су аријанизам.
15. Њен свети спомен слави се 13. августа.

- 16.Лиқија - покрајина Византијске царевине на југозападу у Малој Азији.
- 17.Диоскор, патријарх александриски, и Евтихије учили су да у Исусу Христу постоји једна природа, и то божанска а да је човечанска природа у Њему прогутана божанском. Следбеници њихови називалису се евтихијани или монофизити (од грчких речи: "једна" и "природа") Четврти Васељенски Сабор у Халкидону одржан је 451 године.
- 18.Света царица Пулхерија упокојила се 453. године. Спомен њенстао се празновати убрзо после њене смрти.
- 19.Подвизавале се у десетом веку.
- 20.Монемвасија град на острву Миноу, у Аргоском заливу; био трговачки центар између Византије и Истока; имао силну тврђаву.
- 21.Други апостол Апелије био је епископ у Ираклији Тракијској и слави се 31. октобра са другим апостолима.

11. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ И ПОДВИЗИ ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ ТЕОДОРЕ АЛЕКСАНДРИЈСКЕ, која се подвизавала под видом мушкарца

Очи Господње хиљадама и хиљадама пута су светлије од сунца, прозиру све путеве људске и сагледавају све по тајним местима; пре но што се уради, све је познато Господу (Прем. Исуса Сир. 23, 27-29). ову истину није знала Теодора, жена високог порекла у Александрији.^[1] Она поверова врагу који јој је нашаптавао и говорио да Бог неће сазнати грех, учињен у тами, не на виделу дана. Ал и кад она из сопственог искуства увиде да се од Бога ништа сакрити не може, о! како велико покајање пројави она тада!

Поштено живећи у браку са својим мужем Теодора западе у овакво искушење. Један богат човек, млад и лакомислен, подстицан

ђаволом распали се пожудом за њом и стараше се на све могуће начине да је наведе на прељубу: шиљаше јој скупоцене поклоне, обећаваше јој још веће, и прелашћиваше је речима. А л и пошто сам не могаде ништа учинити, он најми једну препредену врачу, да она превари целомудрену Теодору, приволевајући је на његово замишљено зло дело. И та препредењача, имајући Сатану за свог помоћника, улучи згодно време и стаде говорити Теодори о том младићу. А Теодора рече: О, да ми је да се спасем тога човека који ми одавно досађује! Јер ако га послушам, онда ће и само сунце које нас обасјава бити сведок мога греха пред Богом. - У таком случају, предложи јој заводница, кад сунце зађе и спусти се тамна ноћ, ти на тајном месту испуни жељу младићу, па нико неће дознати за дело ваше, нити ће бити сведока пред Богом; јер ноћ је дубока и тама ће покрити све. - Теодора на то рече: О, добро би било, када Бог не би дознао грех који се чини ноћу! - Тако и јесте, одговори заводница, јер Бог види само оне грехе које сунце обасјава, а што се чини у тами како Он може видети?

Теодора, као млада, простодушна и неискусна жена, поверова таквим речима заводнице; а ту и демонско искушење припоможе много, јер је сила његова велика, а природа наша склона страстима и сила наша немоћна. И тако, Теодора послуша лукави савет и изврши у тамној ноћи безакоње. Но са свитањем јутарње светлости, грану и у срцу њеном светлост милосрђа Божјег: јер она, познавши свој грех, стаде се кајати, бити се по лицу, чупати косу, стидети се себе, и мрзети себе. На тај начин је милосрђе Божије, које не жели смрти грешника, подстакло њу на брзо покајање и исправљење због њеног ранијег целомудрија. Јер Бог пушта понекад човека да падне, да би човек, када устане, показао још већи подвиг и исправљење, и још веће усрђе према Богу који опрашта грехе.

Патећи и плачући због учињеног греха, Теодора се стараше да макар мало утеши себе оваком мишљу: Не зна Бог мој грех. Но иако не зна, ипак ме је стид и пече ме. - Тражећи лека својој тузи, она оде у један женски манастир у посету игуманији с којом се познавала. Видећи њено тужно лице игуманија је упита: Што си така тужна, кћери моја? Да те није увредио муж? - Теодора одговори: Не, госпођо; но и сама не знам зашто ми срце тугује. - Желећи је

утешити, игуманија јој стаде, као Духом Божјим побуђена, говорити о стварима корисним за душу и читајући јој божанствене књиге. А кад јој читаше једну поуку, она прочита из ње и ове еванђелске речи: Ништа није сакривено што се неће открити, ни тајно што се неће дознати. Јер што у мраку рекосте, чуће се на виделу; и што на ухо шаптасте у одајама, проповедаће се на крововима (Лк. 12, 2-3).

Чувши ове еванђелске речи Теодора се удари у груди говорећи: Тешко мени кукавној! сад сам пропала, преварила сам се сматрајући да Бог неће сазнати мој грех. - И стаде се бити, плачући и ридајући. Тада игуманија разуме да је Теодора пала у грех и поче је насамо распитивати шта јој се то догодило. А Теодора, гушећи се у сузама, једва јој потанко исприча све, па паде на њене ноге вапијући: Смиљуј се, госпођо, на мене пропалу, и научи ме шта да радим! Могу ли се спасти, или сам занавек пропала? Да ли да се надам на милост Божју, или да очајавам? - На то јој игуманија поче говорити: Ниси добро урадила што си послушала врага; ниси правилно мислила држећи да је могуће сакрити се од Бога, који испитује срца и утробе, зна издалека помисли људске, и оком Својим види оно што још није урађено; и никаква ноћ, никакво сакривено и тамно место не може сакрити грешника од Његовог свевидећег ока. Ниси добро урадила, кћери моја, јер си и Бога разгневила, и мужу верност ниси сачувала, и тело си своје оскрнавила, и души си својој наудила. Зашто ми то ниси казала онда када си била искушавана, да бих ти помогла и научила те како да се чуваш од замки вражјих? Али пошто ти се то већ десило, ти почни одсад да се поправљаш и припадни к милосрђу Божјем молећи се с покајањем, да ти опрости грех твој. Не очајавај, кћери моја: јер иако си учинила велики грех, ипак је милосрђе Божје веће, и нема греха који побеђује Божје човекољубље; само ти устани, и спашћеш се.

Говорећи јој ове и сличне речи, игуманија је уразуми, научи, и упути на пут покајања; уједно је и утеши причајући јој о милосрђу Божјем и о неисказаној доброту Његовој, са којом је Он готов примати оне који се кају и праштати онима који греше. А напомену јој и о еванђелској жени грешници, која сузама оми Христу ноге, и косом од главе своје отре, и доби од Бога опроштај грехова својих.

Саслушавши ове речи добре наставнице и сложивши их у срцу свом, Теодора рече: Верујем Богу моме, госпођо, да одсада нећу учинити такав грех, него ћу се и о већ учињеном, колико узмогнем, побринути.

Тако добивши неко олакшање срцу, Теодора се врати дому свом. Али пошто је савест изобличаваше, она се стиђаше да мужу свом погледа у лице, и размишљаше на који начин да умоли Бога: хтело јој се да ступи у женски манастир, али је знала да јој муж неће дозволити. Стога, да би се сакрила од свог мужа и од свих познаника, она смисли следећу ствар. Када јој муж неким послом оде од куће, она касно увече остриже косу своју, обуче се у мушко одело и, ослонивши се на Бога, кришом се тихо извуче из куће, па пође брзо, као птица која се отела из кавеза. Дошавши до неког пустињског манастира, званог Октодекат,^[2] удаљеног од града осамнаест потркалишта, она закуца на капију, и угледавши вратара рече: Оче, укажи ми ту љубав: иди, реци игуману да прими у манастир мене, човека грешна, јер хоћу да се кајем за зла дела своја, и тога ради дођох овде да омијем ваше свете ноге, и служићу вам дан и ноћ, у свему што ми наредите.

Вратар оде и извести игумана. А игуман рече: Треба испитати, да ли је дошао к нама упућен од Бога. Стога му немој до изјутра давати одговора нити га пустити у манастир. Ако не отиде, него стрпљиво остане пред манастирском капијом очекујући помиловање, онда ћемо по томе познати да је истински и с усрђем дошао к нама да служи Богу.

Вратар тако и уради, не обрати пажњу на молиоца, презирући га као слугу непотребног. А Теодора сеђаше пред капијом и плакаше. Наступи ноћ и зверови стадоше пролазити туда, јер та пустиња беше пуна звериња, но Теодора, благодаћу Божјом, остаде неповређена, наоружавши се крсним знаком и молитвом као штитом. У свануће вратар погледа кроз прозорче, и угледавши Теодору где седи крај капије рече: Шта ти ту чекаш, човече? Ми те примити нећемо, јер си нам непотребан. - А она одговори: Макар и умро овде крај капије, нећу отићи док се не смилујете на мене и не примите ме у манастир.

Тада вратар, видевши њено трпљење и смирење, отвори капију и уведе је к игуману. Игуман је упита откуда је, како се зове, и ради чега је дошла. Она му одговори: Ја сам, оче, из Александрије; име ми је Теодор; пун сам грехова и безакоња. Но дошавши к себи и познавши своја сагрешења зажелих да се кајем, и ево дошао сам к вашој светиши да ме примите у свој ред и спасете грешника који пропада. Оче, примите ме као што је Господ примио разбојника, цариника и блудног сина.

Тада јој игуман стаде указивати на манастирске трудове и подвиге, и рече: Чедо, ти нећеш бити у стању да то подносиш, јер видим да си млад и однегован у земаљским задовољствима. Манастир пак наш нема никаквих олакшица; чин наш захтева мучан живот, и борављење с нама захтева велико уздржање и пост; братија наша носе велике трудове у послушању, не остављајући и црквено правило: полуноћницу и јутрење, часове и вечерње, и много келијских молитава, и метанија и честих свуноћних стајања на молитви. А ти си навикао да штедиш своје тело, и немогуће ти је носити с нама тегобу иночког подвига.

Мада и видим да си усрдно дошао к нама, ипак се бојим да не промениш мишљење, јер многи често почињу добро дело с усрђем, али убрзо, суставши, напуштају добри почетак и постају велики лењивци. Стога ти саветујем да се вратиш у свет, и Бог ће устројити спасење твоје по Својој вољи.

Тада Теодор наде игуману пред ноге и са плачем рече: Не одбаци ме, оче, од свете обитељи ваше, не лиши ме анђелског саборављења с вама, не отеруј ме у свет из кога као из Египта побегох, и никада се више нећу вратити к њему. Нека те младост моја не смућује, јер светим молитвама вашим ја ћу се навикнути на свако уздржање; и уз помоћ Божију носићу све трудове, и све што ми наредите радићу усрдно и марљиво, само ме примите, јер желим да се кајем за грехе своје.

Дирнут оваквим молбама игуман прими Теодора и нареди да проходи сва послушања манастирска. И живљаше међу људима жена под видом и именом мушкарца, и нико не знађаше ту тајну сем Бога јединога. А ко може испричати многотрудно живљење њено? Братија гледаху труд њен у послушању, трпљење у уздржању,

смیرهње у повињавању; а сакривене и тајне подвиге њене, свуноћне молитве, уздахе срца, сузе, коленопреклоњења, уздизање руку - то гледаше само једини Бог. Јер дан и ноћ она прибежаваше к милосрђу Његовом, као некада блудница, омивајући сузама ноге Господње. И покајање њено беше веће од учињеног греха: јер се она сва разапела на крсту умртвљења, смирењем баци себе под ноге свима, самоодречењем одсече сву вољу своју, и постаде анђео у телу. Тело њено, некада оскврнављено, а сада, очишћено подвизима покајања и обилним сузама, постаде светим храмом Божјим, обиталиштем Светога Духа.

Након осам година догоди се да у манастиру нестане уља, и Теодора би послата са камилама у град Александрију да купи уље. Међутим муж њен, не знајући куда је отишла жена његова, и шта се догодило с њом, дуго је тражаше. И не нашавши је он туговаше дан и ноћ, и мољаше се усрдно Богу да му открије где се налази његова супруга. И једне ноћи он виде анђела који му рече: Не тугуј за својом женом, јер она служи Богу усред слугу Његових. А ако хоћеш да је видиш, иди изјутра и стани код цркве светога Петра, па ћеш је видети: јер ко прође поред цркве и поздрави те, то и јесте твоја жена.

Теодорин муж се обрадова због овог анђелског виђења које га обавести о његовој жени и да ће је видети, па рано изјутра похита к цркви светога Петра, и ставши тамо стаде гледати и десно и лево очекујући да види оно што је желео. И док он стајаше тако, где, блажена Теодора наиђе са камилама, обучена у мушко монашко одело. Но муж је не позна: јер беше немогуће познати је, прво због мушке одеће, и друго што се беше променила у лицу, а некада је била веома лепа, али јој од поста и подвига монашких увену лепота њена. Међутим Теодора, издалека познавши мужа, заплака неприметно и рече: О, тешко мени грешној! јер се због греха противу мужа свог лиших милости Божје! - Пролазећи пак поред њега она му се поклони и рече: Добар дан, господине; - Исто тако и он се поклони њој говорећи: Буди здрав, оче! - И тако се разиђоше.

Постојавши малтене читав дан, Теодорин муж се врати кући тужан што не доби оно што је желео, и сматрајући анђелско виђење за обману. Код куће он се поново стаде молити са сузама, говорећи:

Господе, види тугу моју, и услиши молитву моју, и откриј ми је ли моја жена жива или не, налази ли се на добром путу или на рђавом. - И наредне ноћи он понова види у виђењу анђела који му говори: Што плачеш, човече? Зар ти не виде жену своју јуче, као што ти рекох? - Он одговори: Не видех, господине мој. - А анђео рече: Не рекох ли ти да онај који пролазећи мимо поклони се теби и поздрави те, тај и јесте твоја жена.

Тада муж, разумевши да је видео жену своју али је није познао, благодараше Бога што му је жена жива и служи Богу, а и сам се надаше да се спасе молитвама њеним. Исто тако и блажена Теодора благодараше Бога што виде мужа и што је он не позна. По повратку пак у манастир она се усрдно труђаше на своме спасењу, постећи се најпре један дан, потом по два, онда по три и по четири дана; а понекад читаву седмицу није јела ништа, свесрдно се молећи за опроштење греха свога.

Близу тог манастира бејаше језеро, у коме живљаше звер крокодил, који често излажаше из језера и прождираше људе и стоку који туда пролажаху. Епарх Григорије, постављен од цара Зинона^[3] за управитеља Александрије, постави стражу на путу који је водио поред језера, да нико не би пролазио њиме. Игуман пак, желећи да позна благодат Божију што беше у Теодори, дозвола је и рече: Брате Теодоре, треба ми вода из језера; узми крчаг, па иди и захвати воду из језера и донеси ми. Теодора, као добар послушник, узео крчаг и оде. Стража је пресрете и рече јој: Оче, не иди овамо по воду, јер ће те појести звер. - А она одговори: Отац мој игуман посла ме, и ја сам дужан извршити наређење. - И кад она дође на обалу језера, крокодил изађе, узео је на своја леђа и однесе на средину језера. Пошто она захвати воду, крокодил је поново однесе на обалу. Она се онда обрати зверу и закле га да од тога времена никоме не чини зла; - и тог тренутка звер се нађе мртав. Видевши такво чудо, стражари известисе о њему игумана и епарха, те сви слављаху Бога. А братија се чуђаху како звер не учини никакво зло блаженој и хваљаху силу послушности.

Међутим неки од братије, подстрекавани ђаволом (јер нико није слободан од вражјих искушења), не вероваху томе и почеше ненавидети Теодору, говорећи: Ето, ми толико година проживесмо

у манастиру па не чинимо чуда, а он јуче дође и већ чини чудеса. Не хоће ли да буде већи од нас? Не умртви ли он зверу неком враџбином? - Како се на неколико километара од њиховог манастира налажаше други манастир, у дубокој пустињи, ови ненавидници написаше кришом од свог игумана писмо за тај манастир, па касно увече дођоше келији блажене Теодоре и рекоше јој: Брате Теодоре, игуман ти наређује да ово писмо брзо однесеш у тај манастир. - Теодора узме писмо и хитно крену ноћу у манастир. А ненавидници ово учинише зато, да би је зверови растргли на путу, јер тамо беше врло много зверова,^[4] те нико не могаше проћи тим путем ноћу. Ненавидници говораху међу собом: Да видимо овог "свеца", коме се звери покоравају, хоће ли се вратити читав? -

Када Теодора иђаше тим путем, њу срене огроман звер, поклони јој се, па се окрену назад и иђаше испред ње водећи је све до манастирских врата. Звер куцну на врата, вратар их отвори, и света Теодора са писмом оде к игуману. Но пошто вратар не затвори врата, звер уђе у манастир, па шчепавши вратара поче га кидати. Вратар стаде запомагати: Јаох! Јаох! помагајте! - На ово запомагање сви се пробудише. А света Теодора, сазнавши за ово, притече из келије игуманове ка брату, нападнутом од зверу. И ухвативши зверу за гушу она ослободи вратара, па рече зверу: Како си се усудио напасти на образ Божји и хтео си да га умртвиш? Зато умри ти сам. - И тог тренутка паде звер пред ногама свете Теодоре и издахну. Брата пак, изуједаног од зверу, она помаза јелејем уз призивање имена Христова, осени ране његове светим крсним знаком, и сатвори га читава и здрава. Видећи ово чудо, сви се поклонише блаженој и прослављаху Бога који дивље звери покори слуги своме Теодору. И пошто би отпуштена из тог манастира, Теодора се врло рано врати у свој манастир, и дошавши никоме не каза где је била и шта је урадила.

Сутрадан дођоше монаси у манастир са неким приносом, испричаше игуману и свој братији шта се збило, и клањаху се игуману благодарећи што његов ученик Теодор избави њиховог вратара из чељусту зверу и исцели га од рана, а самог зверу умртви. Слушајући то, игуман и сви црнорисци веома се дивљаху. А када отпусти дошавшу братију, игуман сабра све иноке и питаше их: Ко

је послао брата Теодора у онај манастир? - Они се сви одрицаху говорећи: Не знамо. - Игуман упита саму Теодору, говорећи: Ко те, брате, посла прошле ноћи у тај манастир? - А она, желећи да прикрије своје ненавиднике који је послаше, рече игуману: Прости ми, оче, задремах у келији и не знам ко дође наређујући ми твојим именом да брзо носим писмо оном игуману, и ја одох извршујући послушање. - Тада ненавидници, познавши благодат Божју у блаженој Теодори, стадоше се кајати за своју злобу, и припадајући к њој мољаху опроштај. А она, будући незлобива, ни најмање се не наљути на њих, нити икоме каза о њима, него напротив - себе ниподаштаваше као грешну и недостојну љубави братије.

Једном када Теодора обављаше своје послушање, јави јој се бес говорећи са гневом: Ти, погана прељубочинице, оставивши свога мужа, јеси ли дошла овамо да ратујеш против мене? Тако ми силе моје, ја ћу ти ископати јаму, да ћеш се ти одрећи не само монаштва него и Распетога, и побећи ћеш од места овог! И не мисли да ја нисам овде, јер те нећу оставити на миру док не заплетем у мрежу ноге твоје и не баћим те у јаму коју ти не очекујеш. - А Теодора, прекрстивши се, рече: Бог нека сатре силу твоју, ђаволе! - И бес постаде невидљив.

Након извесног времена блажена Теодора би поново послана са камилама у град Александрију да купи пшеницу за манастирске потребе. Шаљући је на пут, игуман јој рече: "Чедо, ако омркнеш на путу, онда сврати у манастир Енатски и тамо преноћи са камилама". - Јер "а том путу беше близу града манастир, звани Енат. Кренувши, Теодора стварно омркну на путу, и сагласно наређењу оца игумана она сврати у Енатски манастир, и поклонивши се игуману манастира она замоли за благослов да у манастиру њиховом одмори камиле до сванућа. Игуман јој даде место у гостопримилишту, где бејаше обор за камиле. У то време ту се налажаше девојка већ у годинама, кћи тога игумана, која беше дошла да се поклони оцу своме и да га посети. Видећи младог монаха (то јест блажену Теодору), та девојка, по дејству ђавола, запали се пожудом према њему и дође ноћу к Теодори која је спавала крај камила. И не знајући да је то жена, она је стаде бестидно нападати и приморавати на грех. Но Теодора рече: Иди од мене, сестро, јер нисам навикла на

такву ствар; поред тога ја имам у себи злог духа, па се бојим да те он не убије. - Удаљивши се посрамљена, девојка нађе другог госта са којим учини грех и затрудне. А Теодора у свануће оде у град, и пошто обави своје послушање врати се у манастир и продужи подвиге на спасењу свом.

Након шест месеци примети се на оној девојци да је бременита, и укућани је стадоше бити и распитивати: Од кога си остала у другом стању? - А она, нахушкана од ђавола, окриви блажену Теодору говорећи: Октодекатски монах Теодор, путујући у град са камилама, преноћи у гостопримилишту, и те ноћи дође к мени, обљуби ме, и ја затруднех од њега. - Чувши то отац њен, игуман Енатски, посла своје иноке у манастир Октодекат са жалбом игуману, да је његов инок обешчистио девојку и она је остала у другом стању. Игуман позва Теодору и рече јој: Чујеш ли шта ови људи говоре о теби, да си обешчистио девојку и она је сада бременита. - Теодора одговори: Опрости ми, оче, Бог је сведок да ја то нисам учинио.

Игуман, знајући да је брат Теодор чист и свет у животу као анђео Божји, не поверова причању тих инока. А када та девојка роди сина, Енатски иноци дођоше у манастир Октодекатски, бацише дете усред манастира, ружећи тамошње монахе и говорећи: Отхраните ваш пород!

Тада игуман, угледавши дете, поверова да је стварно било тако као што су причали Енатски иноци, и веома се огорчи на невину и чисту душом и телом Теодору. Онда он сазва братију и позва Теодору, па јој рече: Кажи нам, бедниче, шта си то урадио? Навукао си срамоту на манастир наш и поругу на монашки чин наш! Бога се ниси побојао. Ми смо те сматрали као анђела, а ти си се показао као ђаво. Признај нам, дакле, своје безакоње. - Међутим блажена Теодора, чудећи се напасти, ћуташе, и ништа друго не говораше сем: Опростите ми, оци свети, грешан сам! - Погато се посаветоваше међу собом, иноци је истераше из манастира са стидом и батинама, давши јој у руке дете.

Да чудесна трпљења блажене! Она могаше једном речју доказати своју невиност, али, не желећи да обелодани своју тајну да је жена, она узме на себе туђи грех, као казну себи за свој ранији грех.

Узевши дете она седе пред манастирска врата, ридајући као изгнани из раја Адам. И ту пред манастиром она начини малену колибу за дете; и просећи од пастира млека она храњаше дете у току седам година; сама пак трпљаше и глад и жеђ и голотињу и мраз и врућину, употребљавајући за пиће морску воду и хранећи се дивљим биљем.

Не подносећи овакво трпљење Теодорино, ђаво намисли да је саблазни на следећи начин: узе он изглед њеног мужа, и ушавши у колибу где она сеђаше са дететом рече јој: Овде ли живиш, госпођо моја? Толико година муку мучим тражећи те са сузама, а ти и не хајеш за мене, госпођо моја? Не знаш ли да тебе ради оставих оца и матер, а ти ме напусти? Ко те превари, те ти дође на ово место? Где је красота лица твога? Зашто си толико омршала? Ходи, мила моја, хајдмо кући нашој. Јер ако хоћеш, ти можеш чувати целомудрије и код куће; ја ти нећу сметати у томе. Сети се љубави моје, госпођо, и хајде са мном кући нашој. - Блажена не позна да је то ђаво, већ помисли да је то стварно њен муж, и рече му: Мени је немогуће вратити се к теби у свет, из кога побегох због греха мог; бојим се да не западнем у веће грехе. - И кад она подиже руку своју са крсним знаком на молитву, одмах ишчезе ђаво. Тада блажена позна да је то био ђаво и рече: Умало ме не превари, ђаволе.

Блажена се кајаше што је ступила у разговор с ђаволом, и од тога времена са још више ревности чуваше себе од ђавољих замки. А л и ђаво не преста војевати против Теодоре. Он с а бра мноштво бесова, који узеше на себе изглед разних зверова, па нападоше на њу вичући људским гласом: Растргнимо ову прељубочиницу! - А Теодора прекрстивши се рече: Оптекавши, опколише ме, али их именом Господњим разбих (Пс. 117, 11), и беси тог часа ишчезоше. - Потом ђаво, желећи је предастити среброљубљем, показа јој мноштво злата и људе који га збираху, но и то све ишчезе од крсног знака.

Затим ђаво узе на себе изглед кнеза; мноштво коњаника иђаху испред њега, и пролазећи поред колибе Теодорине они викаху: Кнез долази, кнез долази! - Онда коњаници рекоше Теодори: Поклони се кнезу! - Она одговори: Ја се Богу Јединоме клањам. - Тада је они извукоше из колибе и силом поведоше к начелнику таме (пошто Бог

допусти њима да се дотакну светитељке, да би она била опробана "као злато у огњу" - Прем. Сол. 3, 6), и примораваху је да му се поклони. А она не хте, говорећи: Ја се Господу Богу моме клањам, и Њему јединоме служим. - Онда је беси без милости тукоше, па отидоше оставивши је једва живу. А пастири, дошавши к Теодори, нађоше је где лежи као мртва, и држећи да је умрла, узеше је и однеше у њену колибу и тамо положише. Они известише о томе у манастиру, говорећи: Монах ваш Теодор умре; узмите тело његово и сахраните. - Игуман са братијом оде у колибу Теодорину, и приметивши да је душа њена још у њој рече: Оставите га, јер ће остати у животу. - И вратише се у манастир.

У поноћи пак Теодора дошавши к себи стаде плакати и: бити се у прса, говорећи: Тешко мени грешном! тешко мени беспомоћном! О, како ме кажњава Бог за грехе моје! - И подигавши руке к небу, она завапи громким гласом: Боже милосрдни, . избави ме из руке ђавола и прости ми грехе моје! - Пастири који у близини ноћиваху, чувши где се блажена Теодора, коју; они сматраху за мртву, моли, удивилише се што оживе и хваљаху Бога.

После тога игуман нареди да се дете узме од Теодоре у манастир, чему се Теодора веома обрадова, јер се ослободи од труда и брига око гајења детета. Сама пак продужи лутати по пустињи. Тело јој поцрне од хладноће и жеге, очи јој потамнеше од горких суза, и она живљаше са зверовима, који јој се као овце покораваху и беху кротке. Но ђаво се још једном окоми на њу. Видевши је веома гладну, он јој се јави у облику војника који донесе на тањиру лепо јело и рече: Кнез који те је тукао, сада се каје због тога и послао ти је ово јело молећи да му опростиш и примиш ово од њега. - А Теодора, познавши ову саблазан ђаволску, прекрсти се и рече: Бог нека уништи и разори лукавство твоје, враже! Нећеш ме преварити, јер ми је Бог помоћник. - И од тога времена престаде је ђаво кушати.

По истеку седам година таког паћеничког живота Теодориног, монаси се сажалише и дођоше к игуману говорећи: Смилуј се, оче, на брата Теодора, јер он већ откаја грех свој; опрости му и прими га у манастир. - Игуман одговори: Стварно, браћо, прошле ноћи Бог ме обавести да је брату Теодору опроштен грех. Стога идите, потражите га и доведите овамо.

Пронашавши Теодору у пустињи, братија је доведоше у манастир; и игуман јој рече: Брате Теодоре, Бог ти је опростио грех који си учинио. Живи с нама у манастиру и подвизавај се; никуда не излази више из манастира, да те ђаво не би опет ринуо у искушење; а учи и сина свог да буде подражавалац твојих подвига. - И даде јој игуман келију, ослободивши је од свих манастирских послова, да би се она у миру молила Богу и одахнула после толиких трудова. И проживе Теодора у тој келији две године са тобожњим сином својим Теодором, учећи га књизи и страху Божјем, смирењу и послушности, и другим монашким врлинама.

Једне године настаде велика суша, од које пресушише бунари у манастиру, а пресахнуше и језера, и беше велика оскудица у води. Тада игуман рече некима од братије: Нико други неће умолити Бога да нам подари воду, једино ава Теодор, јер је пун велике благодати Божје. - И дозавши к себи блажену Теодору игуман јој рече: Оче Теодоре, узми суд и захвати нам воде из бунара. - Међутим бунар беше сув, без иједне капи воде. - Благослови, оче! рече Теодора и оде на бунар. Спустивши суд у бунар, она га напуни чистом водом и донесе игуману који сеђаше са братијом. Видевши то, сви се дивљаху. Онда одоше на бунар у коме давно беше пресахла вода, и надвиривши се видеше да је пун воде, и прославише Бога. И та вода беше доста за све манастирске потребе док не паде киша и не напуни водом све пресахле водојаже. Блажена пак Теодора, будући смирена духом, говораше братији: Ово се догоди не због мене него због оца нашег игумана који, имајући чврсту веру у Бога, посла ме, и ја изврших што ми је наређено, уздајући се у молитве оца нашег.

И продужи Теодора живети у келији својој, молећи се Богу и васпитавајући свог тобожњег сина. Једне пак вечери она пред свима узе дечка, затвори се с њим у келији и стаде га поучавати. А игуман, подстакнут Духом, посла неке од братије да неприметно прислушну крај келије шта Теодор разговара са дететом својим. Теодора пак, узевши дете у крило и загрливши га љубљаше га говорећи: Сине мој мили! време моје дође, крај се мој приближи, и ја већ одлазим од тебе. А л и ти не плачи за мном и не говори себи: "сироче сам", јер Бога имаш за оца, који те благодаћу Својом штити; Њему ћу се и ја молити за тебе, ако обретећу слободу пред Њим. Саслушај последње

речи моје и запиши их у срцу свом: љуби Бога више него ма које створење, и више него себе самог, и прилепи се уз Њега свим срцем, не престајући славити Га и молити Му се устима и срцем, језиком и умом. Правила саборног никада не остављај, него са осталом братијом одлази у цркву: на Часове, први, трећи, шести и девети; на вечерње, полуноћницу и јутрење. Све молитве твоје нека буду са скрушеним срцем и сузама и уздисањем. Плачи пред Богом сваки дан, да би се удостојио вечне утехе. Буди послушан игуману и братији; одреци се воље своје; чувај незлобивост од сада па до краја живота свог; огради ћутањем уста своја; пази да не осудиш кога, нити да се подсмехнеш туђем греху; а видиш ли некога где греши, помоли се за њега једином безгрешном Богу да га исправи, а тебе да избави од грехопада и искушења вражијих. Не говори ништа празно, ни ружно, ни хулно: нека из уста твојих не изађе таква реч, за коју би имао дати одговор у дан Суда. Буди кротак и смирен срцем; све сматрај за оце и добротворе твоје, а себе рачунај као подножје свима. Чујеш ли да је ко од братије болестан, не лењи се да га посетиш и да му од срца послужиш; и свако одређено ти послушање извршуј без роптања. Сиромаштво и нестицање љуби као скупочено благо. Опомињи се живљења мог, када с тобом лутах: шта стекох ја у колиби мојој пред оградом манастирском? да ли храну или одећу? да ли покућанство или неко благо? Ништа друго сем Бога. Јер шта је човеку потребније од Бога и божанске љубави Његове? Он је благо наше, Он - богатство, Он - храна и пиће, Он - одећа и покривало, Он - здравље наше и крепост, Он - весеље и радост, Он - нада и узданица наша. Потруди се да стекнеш Њега, сине мој! Јер ако стекнеш Бога Јединога, - то ће ти бити доста; и узвеселићеш се о Њему више него када би добио сав свет. Старај се чувати чистоту своју: као што си сада чист телом и душом, тако буди и до краја живота свог. Пази, чедо моје, да не ожалостиш Духа Божија који живи у теби, и да Га не одагнаш од себе сластољубљем и угађањем телу. Умртви уде своје; не дај покоја и одмора телу свом: као непослушног магарца смируј га глађу, жеђу, радом и батинама, док душу своју не изведеш пред Христа као чисту невесту. Чувај себе будно и од ђавољих замки, бди и стражи: јер ђаво не дрема, иштући да прогута сваког који служи Богу. Од овог врага нека те заштити помоћ Божја! Поред тога, чедо моје, чини помене и за мене, да

обретем милост код праведног Судије, који ће судити не само грехе него и правиче; к Њему ја сада одлазим.

Паметно дете рече на то: Оче мој, зар ти већ одлазиш остављајући ме сирочетом? Та шта ћу ја без тебе радити? Тешко мени јадноме? тешко мени сиротану што се лишавам тебе, добри оче мој! - А Теодора тешећи га рече: Ја ти већ рекох да себе не називаш сиротаном, јер ти имаш Бога који те чува и стара се о теби: Он ће ти бити отац и мати, учитељ и наставник, покровитељ и руководитељ ка спасењу.

После тога Теодора устаде и стаде се са плачем молити, говорећи: Боже, Ти знаш моје грехе и покајање! Ти знаш патње срца мога; ја не престајох плакати што разгневих Тебе, Господе! Ти знаш труде моје, помоћу којих смиравах грешно тело своје, зато што се дрзнух учинити безакоње и огорчити благод Твоју. Ти знаш тугу душе моје; знаш да душа моја, откако постадох свесна греха свог, не престаде све време туговати и горко ридати што ожалостих милосрђе Твоје. Стога чуј сада јецање моје, услиши молитву моју, види срце моје које се топи као восак, испитај што је у мени, погледај сузе моје и смилуј се на бедну душу моју! Опрости безакоња моја, прости грехе моје, не помени зла дела моја: по милости Својој помени ме Ти, ради доброте Своје, Господе! (Пс. 24, 7). Прими покајање моје! прими молитву и ридање моје! а прими и душу моју!

Дуго се она мољаше тако, и не могаше се чути све што она у молитви говораше, - само се чујаше њен плач и ударање у прси. Плакаше са њом заједно и дечко, оплакујући своје сиротанство. Потом га она поново тешаше, па се опет мољаше. Напоследку она с радошћу рече: Благодарим Теби, свемилосрдном Творцу мом, што ме услиши и помилова, и избави душу моју од смрти и очи моје од суза.

Говорећи у радости душе и друге захвалне речи, Теодора умуче. Могаше се помислити да она у то време предаде свету душу своју у руке Господа свог, пошто се више не чујаше она већ само плакање детета. У том тренутку удари клепало за јутрење. Монаси који прислушкиваху одоше к игуману и све му испричаше. Саслушавши их, игуман им стаде са сузама говорити: Чеда моја, ја ноћас задремах и имадох виђење: дођоше два светлозарна човека и поведоше ме на

висину небеску, откуда ми дође глас говорећи: "Ходи и види каква сам блага уготовио мојој невести Теодори". И угледах светлоносни рај, чију красоту и лепоту није могуће описати. Она два човека ме уведоше унутар раја, показаше ми дворац, и у њему златни одар, крај кога стајаше анђео чувајући га. Ја упитих људе што ме вођаху За кога је спремљен овај дворац и одар? - Они ми рекоше: Причекај мало, и видећеш славу Божију. - И мало после ја угледах чинове Анђела, Мученика и Преподобних, који иђаху ка дворцу певајући дивне песме, чију сладост је немогуће исказати; а усред њих видех прекрасну жену, у великој слави; они је доведоше у дворац и посадише на одар, појући преслатке песме. Ја се са страхом поклоних чесној жени тој. А анђео ме упита: Знаш ли ко је то? - Ја одговорих: Не знам, господине мој. - Он ми онда рече: То је монах твој Теодор; по природи својој он беше женско, а по спољашњости мушкарац. Поживевши кратко време у браку, Теодора остави свет Бога ради и труђаше се у вашем манастиру; и када би оклеветана да је девојка родила дете од ње, она не објави да је жена, већ као да је прави отац она прими дете и одгаји га. Отерана из вашег манастира она много пострада, хранећи се травом и пијући морску воду, трпећи мраз и жегу и голотињу, и подносећи многе напасти од демона. Због свега тога милосрдни Бог је толико узвелича: јер је заволе као невесту Своју. и учини је наследницом Царства Свога са свима светима. - Чувши ово ја стадох плакати што нисам знао ту тајну, већ сам поверовао лажи и увредио светитељку изгнавши је са срамом из манастира. И тако плачући ја се пробудих. Зато је сада, чеда моја, срце моје испуњено радошћу и жалошћу. Радујем се што се удостојих видети преславно виђење, какво око људско не виде, и чути преслатке звуке светих песама, какве ухо људско не чу; а тугујем и плачем што не знађасмо слушкињу Божију и невесту Његову возљубљену, која је живела међу нама, и ми смо је, не знајући, дуго време вређали.

После тога игуман сазва братију, па оде келији блажене Теодоре и куцну на врата говорећи: Оче Теодоре, благослови! - Али одговора не би, јер се Теодора већ беше преставила ка Господу. А дечко, плачући над њом, беше заспао, и једва га пробудише. Уставши он им отвори врата. Када братија уђоше, угледаше блажену Теодору

где лежи на земљи, са рукама прекрштеним на грудима и са затвореним очима, а лице јој сијаше лепотом као лице анђела. Када стадоше припремати за погреб свето тело њено, игуман откри њене груди, сасушене од дугог поста, и сви познаше да је то била жена. И дивећи се они плакаху много. Игуман нареди братији да никоме не казују ову тајну, док не буду позвани они који оклеветаше преподобну да је обешчестила девојку. И посла игуман братију к Енатском игуману, говорећи: Молимо твоју љубав, оче, дођи к нама са својом братијом, јер нам је данас велики празник, па хоћемо да га празнујеш с нама.

И дође игуман Енатски са својим монасима; и приведоше га к светоме телу блажене Теодоре, говорећи: Оче, муж твоје кћери умре. - И показавши му тело преподобне упиташе га: Није ли то Теодор? - Стварно, то је он, одговори игуман Енатски. - Онда упиташе монахе који беху дошли с њим, говорећи: Познајете ли га ви? - Они рекоше: Добро га познајемо; то је лажни монах Теодор, који оскврнави девојку; нека му Бог плати по делима његовим!

Тада Октодекатски игуман откри груди блажене Теодоре, и показавши женске дојке њене рече: Је ли то мушко тело? Да, оци, ми се преварисмо, мислећи да је то мушкарац, а уствари то је била жена; променивши име и изглед она као анђеоло живљаше усред нас грешника, који не знађасмо тајну ову, и многе напасти претрпе од нас. Међутим сада крај њен показа шта је била и шта јесте, јер је она праведна и света, и Христу Богу нашем мила: јер је ја видех где се весели у небеском дворцу у слави и светлости великој са чиновима анђела и са свима светима.

Тада се сви присутни запрепастише и удивише овој великој тајни; а они који је беху оклеветали због греха који она не учини, веома се постидеше, и сви плакаху много, говорећи: Тешко нама, што тако дуго вређасмо слушкињу Божију! - И припадајући к светим моштима њеним, са сузама говораху: Опрости нам, слушкињо Божја, што се у незнању огрешисмо о тебе!

После тога јави се анђеоло Божију игуману Октодекатском, говорећи: Узми коња и крени ка граду, и кога прво сретнеш, узми га и доведи овамо. - Игуман одмах крену, и угледавши човека који му иђаше у сусрет упита га: Куда идеш, човече? - Овај одговори: Чух да

жена моја умре у неком манастиру, па идем да је потражим и видим. - Игуман, узевши са собом овог човека и посадивши га на коња, врати се у манастир и приведе га к светом телу преподобне. Угледавши Теодору муж њен стаде горко и неутешно ридати над моштима њеним.

Чувши за све ово, из околних манастира се слеже безбројно мноштво монаха са свећама и кадионицама, па опремивши свето тело преподобне Теодоре погребеше га чесно у манастиру, у коме се она добро подвизавала.[5] И приредише велики празник у току много дана, славећи Христа Бога и величајући возљубљену невесту Његову - преподобну Теодору. А муж њен, после погребња њеног, измоли за себе ону келију, у којој је живела жена његова или, боље рећи, невеста Христова. И постригавши се за монаха, он се ту подвизаваше у посту, молитви и сузама, сећајући се подвига преподобне Теодоре. И после не много времена он добро сконча и пређе ка Господу. А дечак Теодор, кога преподобна имађаше место сина, наследи нарав, подвиге и васцело врлинско живљење тобожњег оца свог или, боље рећи, матере своје, преподобне Теодоре. Он достиже такво савршенство, да по смрти игумана би од свих инока изабран на игуманство; и би добар отац, настављајући чеда своја на пут спасења, којим и сам пође за преподобном Теодором, и настани се с њом у обитељима небеским.

Молитвама светих Твојих, Господе, не лиши и нас небесног Царства Свог. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ О Ц А НАШЕГ ПАФНУТИЈА ИСПОВЕДНИКА

Свети Пафнутије би епископ Таиски у Тиваиди Мисирској. Много је страдао за православну веру; једно му око јеретици беху избили и леву ногу скршили. На Првом Васељенском Сабору учествовао опровржући с великом силом Аријеву јерес. Цар Константин веома га ценио и често га целивао у оно избодено око, избодено ради истине православне. Устао одсудно на Сабору против западних представника, који су предлагали, да се свештеницима

мирским потпуно забрани брак. Био девствеником целога живота свог.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЕФРОСИНА КУВАРА

Преподобни отац наш Ефросин[6] беше рођен од простих родитеља, али врлинама својим превазиђе високородне. Многи при знатности свога порекла немају никаквих врлина, и стога падају у дубину ада; а неретко људи незнатни по пореклу, но са добротворном смиреношћу, узносе се у рај Божји. Тако и овај преподобни Ефросин би у једном виђењу виђен у рају, у који се он и усели својим светим животом.

У манастиру Ефросин служаше братији у кујни, и служаше им не као људима него као Богу у великој смирености и послушности. Трудећи се дан и ноћ у послушању он никада не остављаше молитву и пост. Трпљење његово беше неисказано: јер он подношаше многе непријатности, увреде, поруге и честе грдње. Распаљујући у кујни огањ вештаствени, он се разгореваше духовним огњем љубави Божје, и срцем гораше ка Господу. Кувајући јело братији, он врлинским живљењем својим припремаше себи трпезу у Царству Божјем, да би се тамо наситио са онима, о којима је речено: Благо ономе који једе хлеба у царству Божијем (Лк. 14, 15). Он служаше Господу тајно, да би му било плаћено јавно, као што стварно и би. Јер Господ показа на следећи начин како ће наградити слугу Свога Ефросина.

Неки јереј, који живљаше у истом манастиру са Ефросином, свагда мољаше Господа да му на очигледан начин покаже будућа блага која је уготовио онима који Га љубе. И једне ноћи он имаде овакво виђење: виде он себе где стоји у рају, са страхом и радошћу посматрајући неизразиву лепоту раја; тамо он угледа куvara свога манастира Ефросина где хода по рају. Приступивши му јереј га упита: Брате Ефросине, шта је ово? Еда ли је ово рај? Ефросин одговори: Да, оче, ово је рај. Јереј га опет упита: А ти како се обрете овде? Кувар Ефросин одговори: По великој милости Божјој доведен сам да живим овде, јер је ово обиталиште изабраника Божјих. Јереј

га упита: Имаш ли какву власт над овим красотама? Ефросин одговори: Колико могу толико и дајем од овога што видиш. - Јереј му рече: Можеш ли ми што дати од тога? - Ефросин одговори: Благодаћу Бога мога узми што хоћеш. - Тада јереј, показавши руком на јабуке, затражи их. Ефросин откину три јабуке и метну их јереју у мараму, говорећи: Узми што си тражио, и наслађуј се.

У то време удари клепало за јутрење. Јереј се пробуди, и прибравши се он сматраше да је био сан оно што је видео, но пруживши руку ка марами он нађе у њој јабуке, које он доби од Ефросина у виђењу, и осети од њих неисказан мирис, и то га силно запрепасти. Уставши с постеље и положивши јабуке на њу он оде у цркву и угледа Ефросина где стоји на јутарњем богослужењу. Пришавши му јереј га закле да му каже где је био ноћас. Ефросин одговори: Опрости ми, оче, ноћас бејаш онде где ме ти виде. - Јереј на то рече: Зато те и заклех да објавиш дела Божија, да ти не би сакрио истину.

Тада смиреноумни Ефросин рече: Ти си, оче, молио Господа да ти на опипљив начин покаже награде за изабранике Његове; и Господ благоизволи показати то твоме преподобију преко мене ништавног и недостојног, и ето ти ме виде у самом рају Бога мог. - Јереј га упита: А шта ми ти, оче, даде у рају када затражих од тебе? - Ефросин одговори: дадох ти три мирисне јабуке оне што си их у келији својој положио на постељи. Но, прости ми, оче, јер сам ја црв а не човек.

По завршетку јутрења јереј сабра братију, и показавши им три рајске јабуке подробно им исприча своје виђење. И сви они осетише од тих јабука неисказани миомир и духовну сладост, и потресени дивљаху се ономе што им казиваше јереј. Он да похиташе у кујну ка Ефросину, да се поклоне слузи Божијем, али га не нађоше: јер он, изишавши из цркве, сакри се, бежећи од славе људске, и никако га не могаху пронаћи. А куда се он сакри, није потребно много распитивати: јер када је њему био отворен рај, то куда се он могао сакрити? Оне пак јабуке братија поделише међу собом, и раздаваху многим на благослов, нарочито ради исцељења: јер који год болесници окусише од њих, исцелише се од болести својих. И много користи добише сви од таквог дара светог Ефросина, и исписујући

то дивно виђење не само на хартијама него и у срцима својим они се пружаху ка великим подвизима и угађаху Богу. Молитвама преподобног Ефросина нека Господ и нас удостоји рајског насеља! Амин.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ИЈЕ

Света мученица Ија беше родом из града Визада;^[7] заједно са девет хиљада хришћана она би персијским царем Сапором^[8] узета у ропство. Због исповедања Христа она би предата на суд старешини волхвова, који је стаде присиљавати да се одрекне Христа. Али она не пристаде на то него остаде чврста у истинитој вери. Због тога је закључаше у тамницу, и читаву годину дана морише је глађу. Затим је изведоше из тамнице и силно истукоше чворновитим штаповима, па је опет одведоше у тамницу, где она проведе петнаест година. После тог времена опет је изведоше и тако чврсто свезаше конопцима њена колена, бедра и руке, да јој кости попуцаше. Потом је кајишима од сирове коже тукоше по бедрима и по стомаку, па јој најпосле одсекоше главу. Постоји предање да при смрти ове свете мученице помрча сунце и сав се ваздух испуни дивним и неисказаним миомиром. Јер Господ тако прославља оне који Њега славе.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ДИОДОРА, ДИОМИДА и ДИДИМА

Ови свети мученици беху из Лаодикије Сиријске. Као хришћани они учашу о Христу незнабошце, и многе од њих обраћаху и крштаваху. Зато их изведоше на суд Лаодикијског кнеза, и они омело исповедише на суду Христа Бога. Због тога их ставише на страшне муке, но они се не одрекоше Христа, него напротив изобличише лаж идолопоклонства и изружише кнеза што се он,

оставивши Бога истинога, клања лажним боговима. Са молитвом на устима они усред мука предадоше душе своје Господу.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ДИМИТРИЈА, ЕВАНТИЈЕ и ДИМИТРИЈАНА

Ови свети мученици: Димитрије, жена његова Евантија и син њихов Димитријан, умреше за Христа мучени глађу. (О њима се говори опширније у Житију светог Корнилија Капетана, под 13. септембром).

СПОМЕН ПРЕНОСА МОШТИЈУ ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА СЕРГИЈА и ГЕРМАНА, Валаамских чудотвораца

На овај дан иразнује се пренос њихових светих моштију из Новог Града обратно на Валаам, у њихову обитељ. Њихов спомен врши се 28. јуна.

НАПОМЕНЕ:

1. Александрија знаменити град; основао га Александар Велики 333 године пре Христа на јужној обали Средоземног Мора; био некада центар науке и први трговачки град на земљи; у четвртном веку постао центар хришћанства и седиште патријарха.
2. Октодека је грчка реч, значи: осамнаест.
3. Византијски цар - царовао од 474. до 491. године.

4. Пустине египатске, као и уопште афричке, изобилују мноштвом свирепих лавова. Под именом звера, о коме се прича даље, треба разумети лава.
5. Преподобна Теодора упокојила се 490. године.
6. Живео и подвизавао се у деветом веку у манастиру Аморејске покрајине у Палестини близу јордана.
7. Визад град у главној области Персијског царства.
8. Сапор II, или Велики персијски цар од 310. до 381. године; жесток гонитељ хришћана.

12. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА АВТОНОМА

Свети Автоном беше епископ у Италији за царовања Диоклецијанова. Када настаде љуто гоњење на хришћане он се опомену речи Христове из Еванђеља: Кад вас потерају у једном граду, бежите у други (Мт. 10, 22), и оставивши Италију отпутова у Витнију Азијску, и по Божјем указању заустави се у месту званом Сорееос. Тамо свети Автоном би примљен од неког гостољубивог Корнилија. Код њега он проживе дуго време и проповедајући Христа обраћаше многе незнабошце у хришћанску веру. И стече он тамо не мало душа Богу, јер се мноштво људи сабираше у дом Корнилијев да слушају учење светог Автонома. А он попут светих апостола проповедаше реч Божију са сваком слободом, јер у њему деловаше исти Дух Свети који некада у виду огњених језика сиђе на свете апостоле, и проповеђу Автономовом запаљиваше срца људска к вери и љубави Божјој, те они слушајући његово учење осећаху умилење и радо примаху речи његове, и тражаху од њега свето крштење. И у том месту свети Автоном приведе к светој вери толико људи, да дом Корнилијев не могаше сместити сав скуп верних. Тада

свети Автоном сагради хришћанима цркву у име војводе Небеских Сила, светог Архистратига Михаила, предајући све новопросвећене под заштиту њему као чувару рода хришћанскога; и произведши Корнилија за ђакона он му повери¹ словесно стадо Христово, па отпутова у Ликаонију и Исаврију,^[1] желећи да и тамо буде проповедник побожности.

Потрудивши се доста времена у тим крајевима проповедајући Еванђеље, свети Автоном се поново врати код Корнилија, да обиђе стадо Христово, њиме образовано. И поставивши Корнилија за презвитера, он заједно с њим служаше спасењу људи.

Када злочестиви цар Диоклецијан дође у Никомидију са циљем да уништи све тамошње хришћане, тада идолопоклоници стадоше тражити светог Автонома, као најистакнутијег међу хришћанима. Али светитељ, желећи да још много народа приведе из таме демонске ка светлости познања истинитога Бога, не предаде себе у руке мучитељима. Чувајући потребан Цркви живот свој, свети Автоном отплови у Клавдиопољ, који се налажаше на обали Црнога Мора. Ту он сејаше семе речи Божје. И оно, падајући на добру земљу срца људских, благодаћу Божјом убрзо донесе многе духовне плодове. И пошто ту уреди све што је потребно побожности, и пошто упути верне на пут спасења, свети Автоном се опет врати у Сореос.

Видевши да се у Сореосу број верних стално увећава, све ти Автоном постави Корнилија за епископа, а сам отпутова у Асијску покрајину,^[2] где стаде искорењивати трње безбожја и засађивати свету веру у Јединога Бога. И ту, дејством благодати Божије, он много људи избави од заблуде и вечне погибли, проповећу својом рушећи идолопоклоничка идолишта и подижући у срцима људским духовне храмове Духу Светоме.

Ускоро свети Автоном поново посети Корнилија и поверену му паству. Видевши да се ту сви поучавају закону Господњем и иапредују у врлинама, он се утеши, и благодараше Бога што труд његов не би узалуд, него се умножише његова духовна чеда која он роди Еванђељем.

Близу града Сореоса беше једно место звано Лимна чији сви житељи беху помрачени тамом идолопоклоншва. И свети Автоном,

отишавши к њима, стаде им проповедати Христа, и за кратко време врло многе обрати у хришћанство, и научивши их тајнама свете вере просвети их крштењем, и тиме их присаједини изабраном стаду Христовом. Но месни житељи који остадоше у незнабожју приредише једном празник некое свом поганом идолу, и приносећи жртве бесима весељаху се у свом идолском храму. Тада хришћани, којих у то време беше врло много, сабраше се и са гневом отидоше к празнујућим незнабошцима, пообараше им жртвенике, полупаше све идоле и храм њихов срушише до темеља. На тај начин они показаше идолопоклоницима да су богови њихови ништавни, јер не могу да даду отпор када их разбијају, нити вичу када их бију. Ово силно разјари незнабошце, и они смишљаху како да се освете хришћанима што им поразбијаше богове њихове, и тражаху згодну прилику за то. И када једном сазнадоше дан у који је служитељ Господњи Автоном имао у њиме подигнутој цркви светог Архистратига Михаила у граду Сореосу приносити бескрвну жртву Богу, они из Лимне заједно са незнабошцима из околних села скупише се у огромном броју и тајно припремише да изненада нападну на цркву и убију хришћанског предводника Автонома, што они и урадише. Јер за време саме божанствене литургије они великом силом нападоше на цркву, једни са оружјем у рукама, други са штаповима, трећи са камењем, разјурише из цркве све хришћане који беху тамо, и немилосрдно убише светог Автонома у светом олтару, те се сав олтар обагри светом крвљу његовом. Тако светитељ, приносећи Богу бескрвну жртву, сам би принесен као крвава жртва у наднебесни жртвеник.[3]

Убивши светог Автонома, незнабошци набацаше на њега мноштво камења; и приредивши славље у част тога што одмаздише за бешчешћење богова својих, они отидоше. И светитељ лежаше убијен; и би тада велика пометња у цркви и неутешни плач верних због убиства њиховог оца и доброг пастира. А нека ђакониса, по имену Марија, узевши свето тело свештеномученика, чесно га погребе.

Пошто прође много година од погребења светог Автонома, у време када Константин Велики ступи на престо, велможа неки по имену Севиријан би послан од цара Константина у Александрију.

Бојећи се буре на мору, Севиријан не пође морем него сувим крај обале морске. По промислу Божјем ваљало му је проћи поред гроба светог свештенослужитеља Автонома; и мазге одједанпут стадоше и не могаху маћи даље. Иако их много бише бичевима, али се ниједна мазга не помаче с места; поскидаше са њих и товари, но оне ни тада не могаху продужити пут, као да их нека невидљива рука задржаваше. То доведе Севиријана у велику недоумицу. У пратњи Севиријана налажаше се и неки свети човек, који имађаше дар прозревања тајни Божјих. Он рече Севиријану: Треба да на овом месту саградиш цркву светом мученику, чији је гроб овде; и ако обећаш да ћеш то урадити, видећеш како ће мазге одмах кренути даље. - Севиријан то с радошћу обећа, и мазге стварно одмах кренуше и иђаху брзо. Севиријан тада, до повратка свог из Александрије, подиже на том месту мали молитвени храм светом мученику; а вративши се подиже дивну цркву над гробом светог.

Након много година један свештеник, не знајући да у тој цркви леже под земљом чесне мошти светог Автонома, разруши је због оронности, па сагради нову на другом месту близу мора.[4] Место пак где под земљом лежаху светитељеве мошти, беше пусто шездесет година, све до смрти византијског цара Зинова,[5] и нико не знађаше за то скупочено скровиште које земља скриваше у својим недрима. У то време један од царских телохранитеља по имену Јован, извршујући неко царско наређење, борављаше у гореспоменутих местима Соросу и Лимни. Једнога дана он пође у лов, и кад беше на месту где некада стајаше црква над моштима светог мученика, он угледа зеца, пусти стрелу и уби га. Пошто налови и друге дивљачи он се врати кући. А л и ноћу, када он спаваше на постељи својој, њему се у сну јави свети мученик Автоном и нареди му да подигне цркву на аном месту где јуче уби зеца. Уставши од сна, Јован одлучи да уложи све старање и изврши што му је наређено. И заиста за кратко време он сагради дивну цркву у име свештенослужитеља Автонома; мошти пак његове он нађе у земљи читаве и потпуно нетљене, и од њих се стадоше збивати многа чудеса, и многи болесници добијаху исцељење.

О нетљености чесних моштију светог Автонома блажени Метафраст говори овако: "Видећи славног подвижника који и по

смрти побеђује својства људске природе, ја стадох на славословље Божије: јер загледавши очима у гроб светог мученика Автонома, ја видех да његове свете мошти остају непобеђене силом смрти. Смрт, која се хвали да за три дана разори сав састав живог бића, није могла у току тако много година да уништи ниједну длаку овог преславног мужа. Глава његова и коса беху неповређени, лице цело, кожа чврста; ни једна длака не беше пропала на трепавицама његовим; само очи беху склопљене. И док га посматрах, изгледало ми је да га је смрт једино натерала да ћути, а све тело његово и ове састојке чува читаве: ни од главе његове ништа не беше отпало, ни од осталих делова тела ништа се не беше окрњило".

Тако прославља Господ оне који Њега прослављају у светим телима својим. Њему приличи свака слава, част и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА КОРНУТА, епископа Икомијског

Свети Корнут беше родом из Икомије из села Сурсала (или Салате). Беше већ сасвим стар када наста гоњење у време Декија и Валеријана. Неки мучитељ хришћана Периније дође у Икомију, и поче трагати за хришћанима. Хришћани изађоше из града и скрише се, а престарели епископ њихов не хте се крити, но сам лично представи Перинију. Упитан од Перинија ко је, ревносни исповедник неустрашиво одговори да је хришћанин, да је Христос једини истинити Бог, и да је идолопоклонство лаж. Зато му мучитељ танким конопцима свеза ноге и нареди те га вукоше по граду, докле многа крв из њега не истече. Усред тих мука свештеномученик благодараше Бога. Потом би стављен на нове муке, па најзад посечен мачем.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

ЈУЛИЈАНА, презвитера Анкирског (у Галатији), и 40 мученика

За царовања Диоклецијана и Максимијана би постављен за поглавара Галатијске области[6] Антонин. Њему доста више да се у једној пећини у планини крије презвитер, Јулијан са четрдесет хришћана, и да они тамо врше хришћанска богослужења. По наређењу Антонина Јулијан би ухваћен, и кад га приморавашу да прокаже остале хришћане он то не хте учинити. Пре но што предста на суд, свети Јулијан викну громко на ону страну где беху у пећини његови сапостници: Ево, мене већ воде на суд, и ја идем на мученички подвиг за Христа не издавши вас. Но ви се пожурите да ме стигнете!

Када свети Јулијан предстаде управитељу Антонину, овај му рече: Приступи к боговима и принеси им жртву. Блажени мученик одговори неустрашиво: Неуместан је твој савет, јер за нас хришћане ништа није боље него умрети за свету веру у којој смо васпитани.

Управитељ престаде са даљим испитивањем, већ нареди да се силно ужеже гвоздени одар и на њему простре мученик наг. Када свети страдалац би приведен страховито усијаном гвозденом одру, он осени себе крсним знаком и леже на усијани одар. Тада се јави анђео Господњи, расхлади пламен, и сачува светог мученика неповређеним.

Ко си ти, упита Антонин светог мученика, те тако лако угаси огањ? Слуга сам Божји, одговори свети страдалац; име ми је Јулијан. Управитељ га о"да упита: Ко су ти родитељи? Мученик одговори: Мајка ми је старица, а отац је отишао ка Господу.

Тада Антонин нареди, те одмах доведоше мученикову мајку. Погледавши бесно на њу Антонин јој рече: Жено, наговори злог сина свог да принесе тамјан боговима. Ако то не урадиш, . иредаћу те бесрамницима да оскврнавe тело твоје. На то храбра и мудра мати светог мученика одговори игемону: Ако против моје воље оскврнавe тело моје, то ми неће бити на осуду већ на част и славу.

Постиђен овим речима старице, игемон Антонин нареди да старицу пусте, а светог Јулијана осуди на посечење мачем. Када са војницима стиже до губилишта свети мученик измоли од њих мало времена да се помоли Богу. И молећи се он говораше: Благодарим Ти, Господе, што си ме укрепио и помогао ми да останем чврст све до проливања крви своје. Онима који узму од праха мога, подај им, Господе, опроштај грехова и утолење страсти; нека на њихова поља не нападају штетне птице, ни скакавци, ни гусенице, нити друга каква погубна смртоносна; а дух мој прими с миром!

И би глас с неба: Подвигоположник Христос отвори ти врата Царства Свога. Уђи на њих, јер си се законито подвизавао за име Његово!

Овај глас чуше и они четрдесет хришћана што беху сакривени у пећини. Они дођоше на губилиште, али нађоше светог мученика већ посечена. Тада они пред свима војницима громко исповедише да је Христос истинити Бог. Војници их везаше и одведоше к игемону, и овај нареди те им свима одсекоше главе.[7]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДАНИЛА

Живео у време иконоборачке јереси и подвизавао се врло строго Био савременик светог Јоаникија Великог. Био присутан када је свети Јоаникије посетио острво Тасос. Народ умоли прослављеног Јоаникија да их ослободи змија. Светитељ се помоли Богу, и змије у огромном броју јурну у море и подаве се.[8] Преподобном Данилу као великом подвижнику дођоше многа братија и он основа велики манастир на острвцету крај острва Тасоса. Ту га посети и свети Јоаникије Велики.

Преподобни Данило подвизавао се и у миру скончао на Тасосу (око 840. године).

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

МАКЕДОНИЈА, ТАТИЈАНА и ТЕОДУЛА

Пострадали за Христа Господа у време Јулијана богоодступника, а у месту Мероси Фригијској. За разорење кипа неког идола били љуто мучени, и на гвозденој леси печени све док душе своје Богу не предадоше. За време горења на огњу ови храбри мужеви довикиваху мучитељу ругајући се: "Нећеш ли пробати од нашега мяса, да ли је добро печено?" И још су говорили, као и славни ђакон Лаврентије: "Окрени нас на другу страну, јер ова једна је печена!" Гледајући и слушајући свете мученике на огњу мучитељ је био више збуњен и устрашен неголи они.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ТЕОДОРА

епископа Александијског[9]

Неустрашиво проповедао Господа Христа; запаљени гњевом незнабошци му ставили на главу венац од трња, тукли га по лицу, вукли га везана по целој граду, бацили га у море. Али у свима тим мучењима свети исповедник благодаћу Божјом остаде неповређен. Напоследку градоначелник нареди те му главу одсекоше; и свети победоносац узиђе на небо.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦ А НАШИХ АТАНАСИЈА и ученика његовог АТАНАСИЈА

И један и други игумани Висоцког манастира; подвизавали се у четрнаестом веку. Преподобни Атанасије, старији, свештенички син, васпитан у побожности, млад се замонашио у манастиру преподобног Сергија Радонежског и био његов омиљени ученик. Диван у врлинама, велики познавалац Светога Писма, веома поучљив. На молбу Сергуховског кнеза Владимира Андрејевича и с

благословом преподобног Сергија устројио 1374 године Висоцки манастир на обали реке Наре, и био први игуман те обитељи. Преписивање књига беше му омилено занимање. После четрнаестогодишњег управљања манастиром он се удаљи у Кијев, а затим у Цариград, у Студитски манастир, 1401 године. Тамо је проводио време у молитви и у превођењу књига са грчког језика на руски; и мирно се преставио у Господу.

Његов ученик и прејемник Атанасије беше из Јарославске губерније, син богатих родитеља. Из младости горећи љубављу према монаштву, он тајно остави родитељски дом и у просјачком одећу оде к Висоцком игуману Атанасију и смирено га замоли да га прими у манастир. Као монах, Атанасије својом побожношћу и ревносим извршивањем манастирских послушања стече поштовање свеколике братије и нарочиту наклоност игумана Атанасија, тако да овај, пред одлазак у Цариград, одреди њега за старешину манастира. Прославивши се строгим подвижничким животом, он се престави 1395 године у својој обитељи.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ О Ц А НАШЕГ ВАСИЈАНА ТИКСЕНСКОГ

Родом из села Бурцева, у Вологодској губернији; по занату кројач; много волео богослужења; недељом и празником редовно одлазио у цркву, пажљиво слушао што се пева и чита; уживао разговарати о вери и о спасењу душе са побожним људима. А када осети у срцу свом тајни глас Оца Небеског који га призива к подвижништву, у њему се запали жудња за новим животом у Богу и за спасењем душе, и он одлучи да остави свет и прими монаштво у Тотемском Спасо-Суморином манастиру. Ту он са радошћу извршиваше најмучније и најтеже манастирске послове и неизоставно посећиваше сва црквена богослужења, задивљујући све својом ревношћу и неуморношћу. Жудећи за усамљеношћу и пустињачким подвижничким тиховањем, он се 1594 године повуче на реку Тиксну. Настанивши се тамо, он се хранио само оним што би му понекад донели добри људи. Да не би нарушио своје

усамљеништво, он није никога примао сем свог духовника; са осталима би поразговарао кроз прозорчић своје келије. Спавао је на голој земљи; али често и то није допуштао себи већ је по сву ноћ стајао на молитви и правио мноштво метанија и клечања. Да би што јаче умртливио своје тело, он је на себи носио вериге испод мантије, а на глави тешку гвоздену капу, покривену монашким клобуком. Тако се преподобни тридесет година подвизавао у своме затвору. Достигавши дубоку старост, он унапред сазнаде за дан своје смрти, дозво свог духовника старца Терапонта, причести се Светим Тајнама, опрости се с њим, и рекавши: "Господе, у руке Твоје предајем дух мој", он с радошћу предаде Богу чисту душу своју, 12 септембра 1624 године. Свете мошти његове почивају у цркви његовог манастира.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ОКЕАНА

Свети мученик Океан скончао за Христа Господа у огњу.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРАВЕДНОГ СИМЕОНА ВЕРХОТУРСКОГ

Племић; прерушен у бедну одећу ишао из села у село и помагао сељацима у раду. Најзад се настанио у Пермској губернији усред дивљих Вогулича, и учио их вери Христовој.

Преставио се 1642 године. Свете мошти његове обретенe 1692 године нетљене; почивају у Николајевском манастиру, чинећи чудеса.

НАПОМЕНЕ:

1. Ликаонија - област Мале Азије, напоредо са Исавријом, такође малоазиском облашћу, са градом истога имена.
2. Асија - римска провинција у западном делу Мале Азије.
3. Свети Автоном пострадао око 313. године.
4. То је било око 430. године; а обретење нетљених моштију светог Автонома догодило се након шездесет година.
5. Царовао од 474. до 491. године.
6. Галатија невелика планинска, али плодна покрајина Мале Азије, лежи између Фригије, Витиније, Понта и Кападокије
7. Ови свети мученици пострадаше првих година четвртог века. По другима њихово страдање би у време ликинија (307-323. г.).
8. О свему овоме видети огапирније у Житију Св. Јоаникија под 4.
9. По другима, свети Теодор није био епископ него обичан хришћанин, побожан и ревностан у проповедању Хришћанске вере.

13. СЕПТЕМБАР

ОСВЕЋЕЊЕ ЈЕРУСАЛИМСКОГ ХРАМА ХРИСТОВА ВАСКРСЕЊА

НА данашњи дан празнујемо освећење преславног и превеликог храма у Јерусалиму, не оног што га цар Соломон подиже на гори Морији, него оног што га благочестиви цар

Константин са славном мајком својом Јеленом дивно сагради, очистивши и обновивши свето место, оскврнављено незнабожачким безбожјем. Јер после добровољног страдања и смрти Господа нашег Исуса Христа, Његовог васкрсења и вазнесења на небо, то свето место, на коме се изврши наше спасење, беше ненавиђено и скврнављено од непријатеља Христових. Но нарочито оскврнави сва света места нечестиви цар римски Адријан^[1] помоћу демонских идола и жртава. Јер када он на месту града Јерусалима, разореног Титом,^[2] подиже град, тада он нареди да се гроб Господњи затрпа земљом и мноштвом камења. На гори пак тој где Господ би распет он подиже храм поганој богињи незнабожачкој Венери и постави њен кип, а над гробом Господњим намести кип бога Јупитера. Тако се онде, где Јагње Божије принесе себе на жртву Богу Оцу за грехе наше, приношаху погане жртве бесима и чињаху разноврсне гадости. Исто тако и у Витлејему, где се Пречисти роди из утробе Пречисте, он намести идол Адониса,^[3] те се и то свето место скврнављаше срамним делима. А на месту где се налазио храм Соломонов он подиже идолопоклоничко идолиште. Сам пак град он назва Елија, јер му име беше Елија - Адријан, и нареди да га нико не сме називати Јерусалимом.

Све то он уради са жељом да и саму успомену на име Исуса Христа истреби са земље. Он промени име граду, у коме Христос учини многа чудеса, и начини демонска жилишта на местима Христова рођења, распећа и погребења, да би каснији нараштаји рода људског потпуно заборавили Христа и да се никада не би опомињали оних места на којима је Христос живео и учио. Међутим, сам Адријан погибе са шумом, а свето место Цар славе опет прослави. Јер, просветивши светлошћу свете вере цара Константина и матер његову Јелену, Он их подстаче и стави им у срце жељу да обнове свети град Јерусалим, да саграде прекрасан Божји храм на оном месту где храм тела Христова би разорен и за три дана подигнут,^[4] и да сва света места очисте од демонских прљавштина и освете.

Ради тога благочестиви цар Константин посла своју свету матер Јелену са мноштвом злата у Јерусалим и писа свјатјешем патријарху Макарију да се постара око зидања цркве. Допутовавши у

Јерусалим, света Јелена поруши у њему све идолопоклоничке храмове, идоле уништи, и сав град очисти од незнабожачких поганштина, и обнови. Пронађе она и Часни Крст Господњи и гроб, разметнувши земљу и камење којим гроб беше засут, и сагради на том месту огромну цркву, чији кров обухвати оба та места, и место где се Господ распе и место где се погребје, јер се налажаху недалеко једно од другог, као што примећује еванђелист Јован: Бејаше близу онога места где беше разапет, врт, и у врту гроб нов. Онде дакле петка ради Јеврејскога, јер беше близу гроб, метнуше Исуса (Јн. 19, 41. 42). И тако једном црквом обухвати она и Голготу и гроб Господњи. Црква та би названа Мартирион, тојест Сведочанство, - сведочанство васкрсења Христова, пошто на том месту Христос умре и васкрсе. Света Јелена подиже и друге цркве: у Витлејему, на гори Маслинској, и Гетсиманији, и на многим светим местима, и украси их сваким украсима. Ипак црква над гробом Господњим бејаше дивнија и већа од свих. Али довршетак те величанствене цркве она не виде: вративши се к сину, она се упокоји у Господу[5] пре него што црква би довршена. Јер беше немогуће да се брзо сазида тако чудесна и огромна грађевина; она једва би довршена за десет година.

Када црква би довршена, благочестиви цар Константин нареди да се епископи са свих страна саберу у Јерусалим на освећење храма. И допутова у Јерусалим велико мноштво архијереја: из Витиније, Тракије, Киликије, Кападокије, Сирије, Месопотамије, Финикије, Арабије, Палестине, Египта и других крајева Африке, и један епископ из Персије. Исто тако сабра се безбројно мноштво народа из целога света, те их ни сва околина Јерусалима не могаше сместити. И храм Васкрсења Христова би освећен 13 септембра 335 године, у тридесетој години царовања Константинова, када и сав Јерусалим би обновљен. Присутни свети Оци, по угледу на Стари Завет, одредише да се увек празнује дан освећења храма. Јер као што у Старом Завету Јуда Макавеј, очистивши највеће светилиште - Светињу над Светињама - од оскврнављености Сиријским идолослужењем, одреди да се стално празнује његово обновљење,[6] о чему се спомиње у Еванђељу: Беше тада празник обновљења у Јерусалиму (Јн. 10, 22); тако и у Новом Завету равноапостолни цар Константин, саградивши као другу Светињу над Светињама,

установи са светим Оцима да се по свима црквама у свету празнује обновљење велике цркве Јерусалимске, која је мати свима црквама.

Стога и ми сада празнујемо њено обновљење, благодарећи Христа Бога који је Својим страдањем и васкрсењем сву твар обновио и Своју свету Цркву очистио од идолских нечистота. А обнављајмо себе и ми сами, јер смо храмови Бога живога, свлачећи старога човека и облачећи се у новога; очистимо себе од укорењених у нама зала наших и чинимо добра дела почевши ходити у новом животу. Тада ће анђели празновати обновљење нашег духовног храма, као што људи празнују обновљење храма руком зиданог. Јер за сваког грешника који се обнавља покајањем бива радост на небу међу анђелима, са којима се због тога радује и сам Творац анђела, Христос Господ наш, који не жели смрти грешника. Њему слава вавек. Амин.

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА КОРНИЛИЈА КАПЕТАНА

Ускоро после страдања Господа нашег Исуса Христа и по Његовом васкрсењу и вазнесењу на небо, настани се у Кесарији Палестинској капетан по имену Корнилије, родом из Италије Тракијске.[7] Он, иако борављаше у тами невера ипак чињаше дела светлости, и остајући незнабожац он беше сличан хришћанину. Премда не знађаше Христа, он Га милостињама својим, не знајући, почитаваше. Живећи усред поквареног света он бејаше добродетељан, као што сведочи о њему свети Лука у Делима Апостолским: У Кесарији бејаше један човек по имену Корнилије, капетан од чете која се зваше Галијанска, побожан и богобојажљив са целим домом својим, који даваше милостињу многим људима и мољаше се Богу без престанка (Д. А. 10, 1-2). Бог не превиде такве његове врлине и благоволи просветити га светлошћу вере и привести у познање истине, да се добра дела његова не покривају тамом неверја.

Једнога дана молећи се Богу у своме дому овај богобојажљиви човек виде анђела Божјег који га извести да молитве његове и

милостиње изиђоше пред Бога. И анђео му нареди да пошље у Јопу[8] по Симона, званог Петра, и уради оно што му он буде рекао. Корнилије одмах посла са молбом да позову Петра. А када посланици путоваху ка Јопи, Петар узиђе у горњу собу да се помоли Богу у подне. И огладне; и виде виђење које га световаше да се не гнуша ићи к необрезаном иноплеменику, јер се Јевреји не дружаху са незнабошцима, и гнушаху их се. А виђење које Петар виде беше овакво: с неба се три пута спушташе некакав суд, завезан на четири рогља, и глас који наређиваше Петру да покоље и поједе налазеће се у том суду животиње, звериње, бубине и птице. А када Петар то одбијаше и изјављиваше да никад није јео ништа нечисто, њему опет рече глас с неба: "што је Бог "очистио ти не погани" (Д. А. 10, 1-15).

Ово виђење беше знамење о обраћању Корнилија и других незнабожаца. Петрова глад означаваше собом глад описану пророком Амосом: не глад хлеба ни жеђ воде, него глад слушања речи Господњих (Амос. 8, 11). Таква глад беше у дому Корнилијеву и у свих незнабожаца: јер као што Петар жељаше хлеба за тело, тако они - хлеба за душу. Суд, завезан на четири рогља, прасликоваше Цркву Христову, утврђивану у вери четворицом еванђелиста. Находеће се у суду разне нечисте животиње, звериње, бубине и птице означаваху незнабошце, који својим земним умовањем беху слични четвороножним животињама, гледајући умом у земљу, и не умејући умовати о небеском и вишњем, и то искати; по својој суровости они беху звери, а по душегубном незнабожју - отровне бубине; по надменој пак гордости својој они личаху на птице које високо лете. Наредба: поклати их и појести, значи: оштрим мачем речи Божје убити древне незнабожачке животињске страсти и зверске нарави, а крштењем очишћене душе и тела њихова начинити жртвом живом, угодном Богу (Рм. 12, 1). Трократно спуштање суда с неба означавало је трикратно погружење у крштењу. А глас с неба о томе да су они очишћени Богом, сведочи да је Христос не само за Израилце него и за незнабошце пролио крв Своју која омива греховне прљавштине.

Док Петар размишљаше о овом виђењу и беше у недоумици, посланици од Корнилија стигоше пред кућу његову и питаху за њега. Дух Божји нареди му да иде с њима не премишљајући ништа,

да првог незнабошца присаједини Цркви Христовој; а за њим су имали прићи Христу и други незнабошци. Када Петар уђе у дом Корнилијев, Корнилије га са свима сродницима и пријатељима својим сrete чесно, и паднувши на ноге његове поклони се. А Петар га подиже и рече: Ви знате како је неприлично човеку Јеврејину долазити к туђинцима и дружити се с њима; али Бог мени откри да ни једнога човека не зовем поганим или нечистим. Зато без икаквог колебања дођох к вама, и питам: зашто ме позвасте?

Корнилије му подробно исприча како виде анђела и шта чу од њега, и моли Петра да му каже реч спасења. А Петар отворивши уста своја стаде му проповедати Исуса Христа: Исус бејаше Бог у телу, живео је на земљи са људима, учио их и настављао на пут који води у Царство Небесно, учинио је многа чудеса и знамења, исцељивао сваку болест, речју васкрсавао мртве; Он је добровољно пострадао, умро и васкрсао, да би човека ослободио од страдања и васкрсао га из смрти и даровао му живот вечни; Он ће доћи да суди живима и мртвима; о Њему сви пророци сведоче; сваки који верује у Њега добиће отпуштење грехова.

Док Петар говораше ове речи, Дух Свети, унедрујући речи његове у срца слушаца, приведе их вери, и Корнилије се крсти са целим домом својим. Он први од незнабожаца поверова у Господа нашег Исуса Христа, и по крштењу свом остави све и пође за Петром, који га и за епископа постави. Проходећи са Петром и другим проповедницима разне земље, он се ревносно труђаше у проповедању Христа. А када Петар са Тимотејем и Корнилијем борављаше у граду Ефесу, они дознаше да је идолопоклонство нарочито јако у граду Скепоији,^[9] и они се саветоваху ко би од њих ишао тамо на проповед. И бацише коцку, и коцка паде на Корнилија.

Призвавши Бога у помоћ, Корнилије хитно отпутова у тај град. Тамо бејаше кнез по имену Димитрије, философ, одличан познавалац мудрости незнабожачке; он силно ненавиђаше хришћанску веру, а почитоваше незнабожачке богове, нарочито Аполона и Зевса.^[10] Овај кнез, дознавши за Корнилијев долазак у град, одмах га дозва к себи и упита одакле је и ради чега је дошао. Корнилије одговори: Слуга сам Бога живога, а дошао сам овамо

послат да тебе изазовем из предубоке таме незнања, изведем на светлост истине и пустим у душу твоју чист зрак познања. - Не разумевши ништа од Корнилијевих речи, кнез се разгневи и с јарошћу рече: Ја те једно питам, а ти ми друго говориш. Тако ми богова, ако ми на свако питање не одговориш, онда нећу поштедети твоју старост, нити ћу се постидети седине твоје. Дакле, реци ми: коме служиш и ради чега си дошао овамо? - Корнилије одговори: Ако хоћеш да дознаш односно моје службе, онда знај да сам капетан; и када чух о теби, да сте ти и твоја жена и сви житељи твоје области пали у велику заблуду, ја дођох да вас избавим од демонске прелести, упутим на пут истине и измирим са Јединим Живим Богом, који је створио небо и земљу и све што је у њима.

На то кнез Димитрије рече: Видим да те старост притисла, па те штедим због твојих година; престани дакле говорити лаж, и приступи боговима нашим, и поклони им се. Не хтеднеш ли то учинити, знај ставићу те на тешке муке, и ниједан бог, осим мојих богова, неће те избавити из мојих руку. - Корнилије одговори: Бог мој може не само да ме сачува читава и неповређена од свих зала и избави из руку људских, него и да уништи твоје богове и у прах претвори њихове кипове, а тебе који се узалуд уздаш у њих приведе к познању Њега. Ја пак никада се нећу поклонити бесима и њиховим бездахним киповима. Јер писано је: Богови који не створише небо и земљу, нека нестану! (Јерем. 10, 11) И још: Господу Богу своме поклањај се и њему јединоме служи (Мт. 4, 10). Ја дођох овамо зато, да вас обратим к покајању, те да се ишчупате из замке ђавола који вас је уловио живе за своју вољу (ср. 2 Тм. 2, 26). - Кнез на то рече: Заклех се боговима мојим да те нећу поштедети, него ћу те ставити на тешке муке, ако не принесеш жртву боговима. - Корнилије упита: Којим то боговима велиш да принесем жртву? Кнез одговори: Принеси жртву Аполону и Јупитеру. - Корнилије на то рече: Покажи ми те богове твоје.

Кнез се обрадова, сматрајући да Корнилије хоће да им се поклони, и поведе га ка Јупитеровом храму. За њима иђаше народ желећи да види Корнилија како се клања идолима. Дошавши до храма, кнез са Корнилијем уђе унутра, као и сав народ, међу којима беше и кнежева жена Евантија и његов син Димитријан. Ушавши у

идолски храм, свети Корнилије се окрену према истоку, и преклонивши колена своја на земљу мољаше се говорећи: Боже, Ти потресаш земљу и премешташ горе у дубине морске! Ти си руком Даниловом размрскоа Ваала, умртвио змију, и затворивши уста лавовима сачувао неповређеним слугу Твога. Ти и сада пообарај ове идоле и дај да људи познаду силну мишицу Твоју!

Помоливши се тако, светац изиђе из храма. Заједно с њим изиђе и кнез Димитрије и сав народ, а Евантија са сином Димитријаном задржа се у храму. И гле, изненада настаде земљотрес, храм са идолима паде, и у прах одоше богови у које се незнабошци уздаху, а кнежева жена са сином остаде жива у рушевинама, али им излаз беше препречен. Видевши рушење храма сав се народ препаде. Кнез пак не знађаше да су му жена и син затрпани у рушевинама. А Корнилије, радујући се о сили Бога живог, рече кнезу: Где су сада, кнеже, твоји велики богови? - А кнез, бесан од јарости, рече: Кажи нам, врачару, каквим то враџбинама ти учини те паде храм са боговима нашим?

И стаде се кнез саветовати са својима помоћу каквих мука да погуби Корнилија. Но како се дан већ клоњаше крају и сунце залажаше, то не беше времена за мучење Корнилија. Стога кнез нареди да Корнилију свежу руке и ноге, и да га тако обесе у тамници, да би се viseћи сву ноћ мучио до изјутра; а ујутру је намеравао да га љуто мучи и погуби.

Када светац би одведен у тамницу и тамо, по мучитељевом наређењу, обешен са свезаним рукама и ногама, кнезу дотрча један од његових робова по имену Талетон и рече: Господине, госпођа моја и твоја син јединац погибоше у храму који се сруши од земљотреса. - Чувши то, кнез раздра хаљине на себи, и стаде ридати горко. Плакаху са њим и старешине градске, а неки га тешаху. Но ко га је могао утешити у таквој жалости која му обузе срце од вести о изненадној смрти жене и сина?

Затим кнез рече својима: Идите, разгрните камење срушеног храма, пронађите кости моје миле супруге и мог слатког сина, па ми их донесите. - Рекавши то, он подиже глас и плака великим плачем. И док он тако ридаше, к њему журно дође старешина жречева по имену Варват и рече: Чух глас жене твоје и сина, који испред

рушевина викаху и говораху ово: "Велики је Бог хришћански, који нас преко слуге свог Корнилија сачува живе од горке смрти. Молите дакле тог светог човека, да нас изведе одавде, да не бисмо помрли овде. Јер ми видимо дивна чудеса његовог Бога и чујемо глас анђела који певају: Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља (Лк. 2, 14).

Чувши то од Варвата, кнез одмах са свима својима брзо отрча к слуги Божијем у тамницу и нађе га где хода: јер га анђео Господњи беше раздрешо од уза. И припаде кнез к ногама Корнилију, говорећи: Велики је, Корнилије, твој Бог, који у разрушеном храму чува моју супругу и мога сина. Молим те, дакле, слуго Бога Вишњег, поћи и изведи их оданде; и ево, ја и сви моји верујемо у Христа Распета, кога ти проповедаш. Свети Корнилије оде с њима к разрушеном идолском храму, и подигавши к небу очи своје рече: Господе Боже сила, Ти погледаш на земљу и чиниш да се она тресе; од лица Твога топе се горе и пресахњују бездани! Услиши, Господе, уздахе свезаних, и изведи из рушевина Евантију, и не одврати лице Своје од сина њеног, него им притеци у помоћ имена Твога ради.

Док се он тако мољаше, изненада се отвори место где између порушених зидина беше затворена Евантија са сином, и обоје изиђоше оданде здрави хвалећи Бога. Сви пак који тамо беху и видеше ово преславно чудо викаху: Велики је хришћански Бог! - И крсти се Димитрије са женом и сином и са свим домом својим; а крстише се с њим и двеста седамдесетседам других грађана. И поживе свети Корнилије у том граду доста времена, искорењујући трње неверја из срца људских и сејући семе вере. И за кратко време он цео град приведе Христу, и једног угледног човека по имену Евномија постави за презвитера.

Доживевши дубоку старост и приближивши се смрти, о којој унапред сазна, свети Корнилије усрдно ревноваше у молитви припремајући се на пут којим је имао отићи ка Господу своме. И сабравши к себи све које од безбожја беше обратио у хришћанство, он их поучи пребивати у вери и љубави и упражњавати све врлине напредујући у вршењу заповести Господњих. Поучивши их довољно, он чу глас с неба: "Корнилије, ходи к мени, јер ево теби је припремљен венац правде". - Чувши то Корнилије одмах припаде

на молитву, и преклонивши колена рече: Господе Боже наш, Ти си ме удостојио веру одржати, подвиг довршити и непријатеља победити. Благодарим Ти за све! Но молим Те, Господе, са висине Своје погледај на слуге Твоје и буди им милостив, утврди их у вери, укрепи у подвизима, помози им у вршењу светих заповести Твојих, да би они непрестано славили име Твоје сада и кроза све векове. - И пошто сви рекоше: "Амин", он с радошћу предаде дух свој у руке Господу који га је звао на небо.

Кнез пак Димитрије са супругом својом Евангијом, сином Димитријаном,^[11] презвитером Евномијем и свима вернима, плакаху много над оцем и учитељем својим; упаливши свеће и отпојавши погребне песме они с чешћу погребеше тело његово у близини срушеног храма Зевсовог. И верни долажаху сваки дан на гроб његов, кађаху тамјаном и мољаху се; и од гроба његова даваху се многа исцелења болесницима.

Прође много година, и сви савременици описаних догађаја отидоше ка Господу. Потоњим поколењима остаде непознато место где беху погребене мошти светог Корнилија, јер наоколо израсте трње и густо шипражје, и нико не знађаше за то скупоцено благо. Но једном се догоди да на то место дође епископ града Троаде Силуан; њему се ноћу јави у сну свети Корнилије и рече: Дуго време живим овде и нико ме не посети. - Епископ пробудивши се из сна чуђаше се сновиђењу, н беше у недоумици ко му се то јави. Но и следеће ноћи њему се поново јави светац и рече: Ја сам капетан Корнилије, а мошти моје леже у трњаку, близу оног места где некада бејаше храм Зевсов. Ти ми подигни цркву у близини Димитријева места које се зове Пандохијум, на коме су погребена многа тела верне и свете браће.

Сутрадан епископ обавести свој клир о виђењу, и са свима отиде до тог трњака који му у виђењу показа светитељ. Помоливши се они стадоше копати земљу и убрзо нађоше ковчег, у коме беху читаве и нетљене мошти светог Корнилија, од којих излажаше неисказан мирис. И сви се веома радоваху што нађоше тако велико благо. Епископ пак би у недоумици односно цркве коју му светитељ нареди да подигне, јер немаше онолико новаца колико му је било потребно за зидање цркве. Међутим свети Корнилије му брзо

поможе и у томе, јер се идуће ноћи јави једном побожном и врло богатом човеку по имену Евгенију, и нареди му да епископу Силуану да потребну количину новца за подизање цркве. Евгеније извести епископа о свом виђењу и даде му све што треба, те тако би подигнут диван свети храм и веома украшен. А када дође време да се чесне мошти светог Корнилија пренесу из трњака у новоподигнуту цркву, сабра се мноштво верних са епископом Силуаном и Евгенијем, носећи у рукама упаљене свеће. И када епископ са клиром поче певати "Трисвето" ковчег се изненада подиже сам од себе и невидљиве руке ношаху га к цркви; а од народа нико се не усуђиваше да га дотакне. Гледајући где се ковчег сам од себе креће, сви се са страхом дивљаху овоме чуду, и једним устима клицаху: Свет, свет, свет, Господ Саваот, који нам јавља силе и чудеса Своја преко слуге Свог Корнилија!

Тада и многи од присутних незнабожаца, видевши ово чудо, повероваше у Господа нашег Исуса Христа. А када дођоше до цркве и уђоше у њу, људи стадоше са обадве стране, желећи да виде како ће ковчег са моштима ући и где ће стати. Ковчег, крећући се право, стаде близу олтара, са десне стране. Но епископ хоћаше да га постави унутра у олтару, али нико не беше у стању да помакне ковчег са места на коме он сам беше стао. И догодише се многа чудеса тада, а и касније, од светих и чудотворних моштију угодника Божијег.

После смрти епископа Силуана на епископски престо дође Филосторгије. Он узе неког иконописца Енкратија да сву цркву иконопише, а нарочито да што лепше изради икону самог светог Корнилија. Иконописац покушаваше да изради икону светог Корнилија, али никако не успеваше да добро изобрази лице његово, те је неколико пута све брисао и изнова радио. Напоследку се Енкратије наљути, и изговоривши неке погрдне речи о светитељу, остави његову икону. И желећи да нешто друго мала на црквеном зиду он се попе на лествицу, али оклизнувши се он паде с лествице на земљу, и толико се разби да лежашс као мртав. људи који се задесише у цркви узеше га и однесе његовој кући, и положише на постељу једва жива и неспособна да проговори једну реч. Међутим, око његових уста видни беху црви, од којих једни улажаху у уста а

други излажаху. А то му би казна што се дрзну устима својим изговорити погрдне речи на светитеља. Али како сам Господ, тако и свете слуге Његове не гневe се до краја и не негодују вавек: јер сутрадан онај, који Димитријеву жену и сина изведе из рушевина живе, јави се и Енкратију, и узевши га за руку подиже га са постеље као из сна, и постаде невидљив. А Енкратије, осетивши се здрав, журно оде у цркву светог Корнилија, и припавши к чесном ковчегу, у коме лежаху целебне мошти Корнилијеве, с плачем прошаше опроштај за грех свој, и благодараше светитеља што се смилова на њега и исцели га од болести када је он већ био близу смрти. Тако овај иконописац доби двоструку корист од светитељева јављења: исцели се од болести, и сазнаде какав изгледа лицем светитељ. После тога он изобрази на икони светог Корнилија онако како га виде при јављењу, и слављаше Христа Бога, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА СЕЛЕВКА, СТРАТОНА, КРОНИДА, ЛЕОНТИЈА и СЕРАПИОНА

Свети Селевк беше из Галатије, Стратон из Никомидије Витинијске; а Кронид, Леонтије и Серапион из Египта. После многих и разноврсних мучења, мучитељи свезаше руке и ноге Крониду, Леонтију и Серапиону, па их бацише у море. Анђели изведоше из мора чесне мошти њихове, и јавивши се неким хришћанима наредише им да их погребу. Свети Селевк пострада у Галатији. Њега много мучише разним мукама, па га напоследку бацише зверовима да га поједу. Свети пак Стратон пострада овако: поглавар Витиније нареди да га после многих мучења привежу за сагнуте гране двају дрвета, затим пустише те гране, и свети мученик би рашчеречен, и тако предаде дух свој Богу.[\[12\]](#)

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

ГОРДИЈАНА, МАКРОВИЈА, ИЛИЈЕ, ЗОТИКА, ЛУКИЈАНА и ВАЛЕРИЈА

Ови свети мученици пострадаше 320 године, за царовања Ликинија. Гордијан беше из Кападокије, Макровије из Пафлагоније. Најпре беху царски трапезници, но када се објавише хришћанима, цар их протера у Скитију, где буду бачени у огањ, у месту Новом Дунавцу. Зотик, Илија и Лукијан беху родом из Скитије, пострадаше у граду Томи. По наређењу кнеза Максима они бише много мучени, па најзад мачем посечени. А свети Валерије, њихов пријатељ и једномишљеник, горко плачући на гробу светих мученика и ридајући, он од љубави к њима издахну и отиде ка Господу.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ О Ц А НАШЕГ ПЕТРА који се подвизавао у Атори у Витинији

Преподобни Петар беше од саме утробе материне освећен Богом. Сав живот свој он проведе у посту и непрестаној молитви; сатвори многа чудеса; поред осталог, прешао преко реке Галаса[13] као по суву. Он тако изнури своје тело железним веригама, да је пре изгледао сенка него човек. Угодивши Богу он сконча у миру.[14]

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ КАТЕВАНЕ

Света Катевана бејаше царица Кахетинска. Пострада као хришћанка од шаха Абаса I 1624 године. По наредби шаха стављен јој на главу усијан котао. Њен син Тејмураз, цар Грузијски, положио њене мошти под престо храма Аливердског у Грузији.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ О Ц А НАШЕГ

ЈЕРОТЕЈА НОВОГ који се подвизавао у Иверском манастиру

Преподобни Јеротеј роди се 1686 године на Пелопонезу, у селу Каламата, од благочестивих и богатих родитеља: Диме и Асимине. Кад Јеротеју би осам година родитељи га дадоше у школу. Даровит и вредан, он брзо показа одличан успех у учењу. Слободно време он није трошио на уобичајене дечје игре и забаве, него је, као неки зрео човек, све то избегавао и веома марљиво учио грчки и латински језик, и са радошћу читао Свето Писмо, које му је служило као храна, а Господ, видећи његову доброту и вредноћу, посла небеску мудрост, те он са временом савршено изучи филозофске науке, и језике латински и грчки.

Када Јеротеј постаде пунолетан, родитељи зажелеше да га ожене. Али Јеротејева душа гораше од жеље да се посвети монашком животу. Но ову своју жељу и намеру он се не реши казати родитељима, да их не би ожалостио. Због тога је много пазио у свом добром и целомудреном срцу. Обревши се у безизлазном положају, Јеротеј се молитвом обрати к срцезналцу Богу, молећи га да одстрани од његових родитеља намеру о његовој женидби, и да га удостоји монашког живота. Господ услиши његову молитву и Својим премудрим промислом устроји то на следећи начин: када родитељи Јеротијеви припремише све за његов брак, они на две недеље пре свадбе скончаше мирном хришћанском смрћу и одоше у вечни покој.

Пошто сахрани родитеље, Јеротеј тајно напусти свој завичај и настани се у Закинту, где живљаху неки његови сродници који му саветоваху да иде у западну Европу ради свог даљег образовања. Но он жељаше да најпре проведе неко време у Светој Гори Атонској, која је у то доба имала много чувених учених мужева, па да после тога отпутује у Европу. И тако, опростивши се са рођацима, Јеротеј оде у Свету Гору, и тамо ступи као ученик код једног пустињака при келији светог Артемија. Ту се млади подвижник свим пламеном своје душе одаде читању душекорисних књига, нарочито оних у којима су се описивали подвизи и равноангелни живот пустињака, који су се по 40 и 60 година подвизавали у усамљеноети и без икакве везе са људима. Али, с друге стране, у тим су се књигама описивали

и убиствени примери оних подвижника, који су, погордивши се због својих подвига и приписујући своје подвиге не благодати Божјој него себи, западали у руке лукавог кушача. И Јеротеј, размишљајући о разним путевима монашког живота, изабра најмање опасан, тојест средњи или царски пут. Стога он остави отшелнички, пустињачки живот, и ступи у братство Иверског манастира, где ускоро би пострижен у монашки лик.

У манастиру се код монаха Јеротеја роди мисао: да изабере мученички подвиг, и тако добије мученички венац. Али у исто време друга мисао је изазивала у њему страх од такве намере. Утом, као ради остварења ове његове жеље, њему се убрзо после пострижења даде прилика да са једним старцем Иверске обитељи отпутује неким манастирским послом у Цариград. Тамо се његово младо и неискусно срце, под утицајем прочитаних књига о страдању светих Христових мученика и њиховом прослављењу после мученичке кончине, силно запали ревношћу да пострада за Христа, и он стаде ходити по многољудним улицама цариградским са циљем да га Турци ухвате и затим погубе у мукама, и тајно се у срцу мољаше Богу да га удостоји ове милости. Но Господ Промислитељ не испуни ову детињску мол:бу Јеротијеву, пошто је њему био одређен други пут.

Из Цариграда Јеротеј отпутова у Валахију (Влашку). Тамо он продужи своје прекинуто образовање код једног ученог мужа, Марка Кипарца, који беше наставник у тамошњој школи. Живећи поред свог наставника он својом скромношћу и добротом скрену на себе пажњу софијског митрополита Авксентија, који га због његове побожности рукоположи за ђакона.

Пошто заврши своје школовање код Марка Кипарца, преподобни Јеротеј отпутова у Венецију и тамо се даде на науке. После тога он се, као лађа натоварена скупоценим благом, врати у Свету Гору са огромном философском ученошћу и савршеним знањем латинског и грчког језика. У Светој Гори он се настани близу Иверског манастира у пустињи Хаги. Ту он поче водити најсуровији монашки живот, изнуравајући тело своје постом, бдењем и молитвом. Овакав врлински живот подвижника Христовог привлачаше к њему посетиоце, који много душевне користи

добијаху од његових мудрих и поучних беседа. А игуман Иверског манастира са братијом, желећи да овај сакривени светилник изведе на видик, представи га неокесаријском митрополиту Јакову, који као умировљен живљаше у Иверској обитељи, и моли митрополита да Јеротеја рукоположи у чин јеромонаха, пошто је достојан да стоји пред престолом Божјим и врши Бескрвну Жртву.

Примивши свештенички чин, преподобни Јеротеј удвостручи трудове свог подвижничког живота; притом наложи на себе напорни пост: по три, а некад и по четири дана није окушао храну, и кад би се десило да што узме он је место хлеба јео лећу. У време Свете Четрдесетнице он је јео једанпут недељно, а каткад и у две недеље једанпут. А и да он тако пости, нико није видео сем његовог ученика, јер је он при своме посту строго испуњавао Спаситељеву заповест: Када постиш, намажи главу своју, и лице своје умиј, да те не виде људи где постиш, него Отац твој који је у тајности; и Отац твој који види тајно, платиће теби јавно (Мт. 6, 17-18). Стога, када се дешавало да обедује у трапези са другима, он је онда јео сва предложена јела, не желећи да се ничим издваја од других: у келији пак строго је држао свој пост, имајући у уму непрестану Исусову молитву. И у погледу спавања он је био строг према себи. Старао се да испуни ово правило светог Арсенија Великог: "Монаху је доста и један сат спавања у току двадесет и четири сата".

Због тих великих подвига тело његово се толико осуши и ослаби, да се он једва кретао, и само са великим трудом могао је прећи неколико десетина метара. Но зато, по речи светог апостола Павла, ако се наш спољашњи човек и распада, али се унутрашњи обнавља сваки дан (2 Кор. 4, 16), дух преподобног Јеротеја беше бодар и пружаше се ка још већем подвигу. И Господ, видећи трудове свога угодника, дарова му узвишену љубав према ближњима и радостотворни плач.

Љубав његова према ближњима бејаше тако велика, да је понекад удељивао сиромасима оно што је њему самом било неопходно. Тако се каткад дешавало, да је скидао са себе мантију и давао је сиромасу, а сам се умотавао покривачем; и тако остајао све док не би сазнали о томе у Иверској обитељи, и послали му другу мантију, која је такође при првој прилици прелазила у руке

сиромасима. Он се, из љубави према ближњима, одазвао молби житеља острва Скопело: оставио своју усамљеност, отишао на њихово острво, и тамо, у јеку великог помора и у недостатку свештенослужитеља при тамошњој цркви, осам година обављао црквена богослужења, стално говорећи народу разне духовне поуке. При томе он се родитељски усрдно бавио образовањем тамошње младежи. У тим великим трудовима помагали су му његови ученици, монаси: Мелетије, Јоасаф и Симеон, који заједно с њим беху дошли ту из Свете Горе.

Најзад, свеплаги Господ, видећи да се блажени Јеротеј усавршио у свим врлинама, узажеле да га као зрео пшенични ПЛФД пресели у небеску житницу Своју, због чега му и откри да ће се скоро упокојити.

После овог божанског откривења, блажени Јеротеј имађаше жељу да смртни час дочека у потпуној тишини, те стога узе своја три гореспоменута ученика и удаљи се с њима на пусто острво Јура, куда су обично слали злочинце на вечиту робију. Ту блажени убрзо занемоћа и тихо отиде ка Господу 13 септембра 1745 године, у педесет деветој години живота.

Пошто погребеше чесно тело свог блаженог учитеља, јеромонах Мелетије и друга два ученика вратише се у Свету Гору. Но после три године, Мелетије се, по источњачком обичају, упути поново на острво Јуру по остатке блаженог Јеротеја. Од чесних моштију блаженога он донесе чесну главу у Иверски манастир, која се и досада с љубављу чува и почитује у тој обитељи.

Кроз неко време свемоћни Господ благоволи прославити чудесима Свога угодника, који му од младости послужи у светости и правди. Тако, инок Иверског манастира Калиник, за време свог боравка у Цариграду имађаше код себе делић светих моштију преподобног Јеротеја. У дому, где беше одсео инок Калиник, бејаше болесна жена, која од силног запаљења очију беше потпуно ослепила; но чим она својим болесним очима дотаче свете мошти, тог часа доби исцељење. - Аруга пак жена, која већ три године сва узета лежаше у постељи, када јој беху принесене свете мошти преподобног Јеротеја и она их са вером целива, одмах потпуно оздрави. - Исто тако и у самој Светој Гори многи болесници,

нарочито они што су патили од зубобоље и они мучени телесном страшћу, од самог додира к светим моштима блаженог Јеротеја добијаху исцељење, славећи Оца и Сина и Светога Духа, Једног у Тројици Бога, коме и од нас нека је част, слава, поклоњење и благодарење, сада н увек и кроза све векове. Амин.

НАПОМЕНЕ:

1. Адријан римски цар, царовао од 117 до 138 године.
2. Тит - цар римски од 79 до 81 године; освојио Јерусалим 70 године, за царовања свога оца Веспасијана.
3. Адонис - старо грчко божанство, сматрано за оличење сунца, зими умире, у пролеће васкрсава; његови празници празновани раскошно и распутно.
4. Види: Јн. 2, 19 . 21; Мт. 26 , 16 ; 27, 40; Мк. 14 , 58; 15 , 29.
5. Света царица Јелена упокојила се 327 године.
6. 1 Мак. 4, 36-59.
7. Област римске царевине; данашња Румунија.
8. Јопа стародревни град, врло важно пристаниште и трговачки центар; данас се зове Јафа, један од најнапреднијих градова, како у старини тако и данас.
9. Град у западној малоазијској области Мизији.
10. Зевс или Јупитер код старих Грка и Римљана: главно божанство, отац богова и људи, господар неба и земље, грома и муње, ветрова и киша.
11. Сви троје пострадали за Христа и прибројани к лику светих; спомен њихов празнује се 11. септембра.
12. Ови свети мученици пострадаше у трећем веку. За светог пак Стратона неки пишу да је пострадао у време Ликинија, 315. године.
13. Галас река северозападне Мале Азије, протиче кроз Кападокију и Галатију и улива се у Црно Море.

14.Преподобни Петар подвизавао се за патријарховања светог Тарасија, патријарха цариградског (784-806 г.) и царовања византијског цара Никифора (802-811 г.)

14. СЕПТЕМБАР

**КРСТОВДАН
ВОЗДВИЖЕЊЕ ЧАСНОГ И ЖИВОТВОРНОГ**

КРСТА ГОСПОДЊЕГ

За време свога царовања у Риму Максенције[1] чињаше многа зла народу: гоњаше и мучаше не само хришћане, него и своје незнабошце убијаше, и отимаше им имања, и срамоћаше благородне породице живећи беспутно. И целоме Риму он беше веома тежак и одвратан због свог свирепог насиља и развратног живота. Стога Римљани тајно послаше молбу цару Константину који је тада са својом мајком Јеленом боравио у Британији молећи га да дође и избави их од овог насилника. Константин најпре написа Максенцију, пријатељски му саветујући да престане са насиљем. Али Максенције не само не послуша Константина и не поправи се, него постаде још гори, и устаде против самог Константина, не желећи га имати за себи равног цара, иако Константина беше изабрала на царски престо сва војска, док Максенције самовласно ступи на царски престо у Риму. Њега народ није хтео; за њега је било само неколико велможа, којима он беше обећао велике дарове и многе почести; а Константин је био проглашен за цара по жељи свију.

Чувши да се Максенције не поправља него чини све већа недела, Константин скупи војску и крену против њега. Но видећи да сила војске његове није велика, и још имајући у виду зла лукавства Максенцијева, Константин поче сумњати у свој успех. Знао је он да је Максенције пролио много људске крви ради врачања, и заклао на жртву демонима много деце, девојака и трудних жена, да би умилостивио лажне богове своје на које се надао. Знајући да Максенцију помаже и велика сила демонска, Константин се поче молити Једином Богу, који влада небом и земљом, кога почитује цео род хришћански, да му дарује победу над насилником. И када се он усрдно мољаше, њему се у подне јави на небу Крст Господњи, изображен звездама, који је сијао јаче од сунца, и на коме беше натпис: Овим побеђуј! - Ово видеше и сви војници, међу којима бејаше и војвода Артемије (који потом мученички пострада за Христа од Јулијана),[2] и удивише се. Већина пак од њих уплашише се: јер код незнабожаца изображење крста бејаше знак несреће и смрти, пошто су смрћу на крсту били кажњавани разбојници и

злочинци; стога се војници бојаху да ће им рат бити несрећан. И сам цар Константин бејаше у великој недоумици. Но њему се ноћу јави у сну сам Христос Господ, и поново му показа знамење часнога Крста што му се беше јавило дању, и рече му: Начини изображење овог знамења, и нареди да се носи пред пуковима, па ћеш победити не само Максенција него и све непријатеље своје.

Цар исприча доглавницима виђење своје, и позва веште златаре и нареди им да од злата, бисера и драгог камења направе часни крст по узору знамења које се јавило. Поред тога он заповеди целој војсци својој да сваки војник изобрази знак крста на свима оружјима, на шлемовима и штитовима.

Злочестиви Максенције, дознавши за Константинов поход у Италију на Рим, смело изађе са римском војском против великог Константина. Константин нареди да се пред пуковима његових војника носи часни Крст. И кад се сукобише са Максенцијем, Максенције силом часнога Крста би побеђен, и мноштво Војника његових би посечено, а сам Максенције наже бежати. Гоњен царем Константином он удари преко моста на реци Тибру, који он беше подигао, али се мост у том тренутку силом Божјом сруши, и бедни насилник потану у реци са својим војницима, као древни Фараон, и река се напуни коњаницима, коњима и оружјем. Велики Константин победоносно уђе у Рим, и сав народ га дочека са великом радошћу и почастима. А цар узношаше велику благодарност Богу који му силом часног и животворног Крста дарова победу над насилником. У спомен пак те преславне победе он постави усред Рима на високом каменом стубу Крст, и написа на њему: Овим спасоносним знамењем ослобођен је овај град од насилничког јарма.

Други пут Константин је водио рат против Византинаца, чији мали град Византију беше основао неки Грк Визас у време цара јудејског Манасије, и назвао га по своме имену.[3] Побеђен двапут од Византинаца, Константин бејаше у великој невољи.

И једне вечери, подигавши очи своје на небо, он виде звездама написану реченицу, која је гласила: Призови ме у дан невоље своје, и избавићу те, и ти ћеш ме прославити (Пс. 49, 15). Поплашен, он поново подиже очи на небо, и угледа, као и раније, Крст на небу, изображен од звезда, а око њега написано ово: "Овим знаком

победићеш". - После тога, када у битци би ношен Крст пред војском, Константин победи непријатеље своје и узе њихов град Византију.

Трећи пут, када Константин беше у рату са Скитима^[4] на реци Дунаву, њему се опет јави на небу ово спасоносно оружје, и поново однесе победу, као и пре.

Познавши из тога силу распетога на крсту Христа и поверовавши да је Он једини истинити Бог, Константин се крсти у име Његово са својом уваженом мајком Јеленом, коју он као врло богољубиву посла у Јерусалим са великим благом да тамо тражи часни Крст Господњи. Отишавши у Јерусалим, царица Јелена обиђе света места, очисти их од идолских поганштина, и изнесе на светлост чесне мошти разних светитеља. Тада у Јерусалиму патријархом бејаше Макарије, који дочека царицу као што доликује. А блажена царица Јелена, желећи да пронађе сакривен од стране Јевреја животворни Крст Господњи, позва све Јевреје и замоли их да јој покажу место где је сакривен часни Крст Господњи. А када они стадоше одрицати да не знају, царица Јелена им запрети мукама и смрћу. Тада јој они показаше некога старца који се зваше Јуда, говорећи да он може показати царици оно што она тражи, пошто је син уваженог пророка. Но Јуда, иако много истјазаван, одбијаше да покаже место где је сакривен Крст Господњи. Тада царица нареди да га баце у дубоку јаму. Провевши у њој неко време, Јуда најзад обећа да ће казати шта зна. Онда га изведоше из јаме, и по 1Беговом указивању одоше на место где беше велики брежуљак, засут земљом и камењем, на коме римски цар Адријан беше нодигао храм богињи Венери и у њему поставио идола.^[5] Јуда показа да је управо ту сакривен Крст Христов.

Царица Јелена нареди да се идолски храм сруши, а земља и камење раскопају и уклоне. И када се патријарх Макарије помоли Богу на том месту, разли се диван мирис, и одмах се указаше према истоку Гроб Христов и Голгота, и у близини њиховој нађоше закопана три крста, а затим и клинце којима је Господ био прикован на крст. А док они беху у недоумици, који би од три нађена крста био Христов, догоди се да у то време наиђе пратња са мртвацем кога су носили да сахране. Тада патријарх Макарије нареди онима што ношаху мртваца да стану, и кретови бише полагани редом на

мртваца. И када Крст Христов би положен, мртвац тог часа васкрсе и, силом божанског Крста Господњег, устаде жив. Царица с радошћу примивши часни Крст, поклони му се и целива га, такође и сва царска свита њена. А неки, који због тескобе, не беху у стању видети и целивати свети Крст, молише да им се макар издалека покаже часни Крст да га виде. Тада патријарх јерусалимски Макарије, ставши на узвишици, подиже Крст показујући га народу. А народ викаше: Господе, помилуј! - Тако је почео празник Воздвижења (= подизања) часног Крста Господњег.[6]

Царица Јелена узе за себе део часног дрвета Крста Господњег, као и свете клинце, а Крст положи у сребрни ковчег и предаде патријарху Макарију да се чува за будућа поколења. Тада Јуда са мноштвом Јевреја поверова у Христа, и крсти се, добивши на светом крштењу име Киријак. Доцније он би патријарх Јерусалимски, и при Јулијану Одступнику мученички пострада за Христа.[7] А света царица Јелена нареди да се у Јерусалиму по светим местима граде цркве, и то најпре да се подигне црква Васкрсења Господа нашег Исуса Христа на месту где беху нађени Гроб Господњи и часни Крст. Потом она нареди да се у Гетсиманији, где се налазио гроб Пресвете Богородице, сагради црква у част часног Успенија Њеног. После тога благочестива царица подиже још осамнаест цркава и, украсивши их сваком красотом и снабдевши их свима потребама, врати се у Византију носећи део животворног дрвета Крста Господња и свете клинце којима беше некада приковано тело Христово. Блажени цар Константин положи животворно Дрво у златан ковчег. Свете пак клинце: један света Јелена баци у Јадранско Море ради утишења страшне буре при повратку за Цариград; други - цар укова у свој шлем, трећи укова у ђемове на узди своје коњу, да се збуде речено пророком Захаријем: У онај ће дан бити на узди коњској - светиња Господу Сведржитељу (Зах. 1 4 , 20); а четврти клин царица Јелена предаде на чување најприснијим саветницима царевим.

По повратку свете Јелене из Јерусалима у Византију, христољубиви цар Константин начини три велика крста, према броју јављених му у ратовима: прво у Риму, када потопи Максенција; друго у Византији, када је заузео; треће, када победи Ските на реци Дунаву. Сходно овим трима победама он начини од

скупоценог материјала три часна крста, и написа на њима златним словима ове речи: ИС ХС НИКА, тојест Исус Христос побеђује. - Посведочавајући пред свима своју ревност за веру и иоказујући да је силом Крста победио непријатеље, цар постави један крст на узвишеном месту на источном тргу, други крст постави на врху пурпурног стуба римског^[8] на главном тргу градском, а трећи - на дивном мермерном постољу на житном тргу, где се због светог крста Христовог догађаху многа чудеса и знамења. А многи сведоче и то, да је анђео Господњи силазио с неба на то место ноћу у великој светлости, и обилазећи кадио часни крст, слатким гласом певајући трисвету песму, па после тога опет узлазио на небо. То се догађало трипута годишње: месеца септембра, ноћу уочи Крстовдана; други пут - седмога маја, ноћу у спомен јављења Крста Господњег на небу; и трећи пут - у велики пост свете Четрдесетнице, у Крстопоклону недељу. И многи од побожних људи, који живљаху праведно и свето, виђаху ово силажење анђела и слушаху његово појање, и потом другима казиваху о томе.

Сада треба рећи неку реч и о томе, како је часно и животворно дрво Крста Господњег било једном заплењено од Персијанаца, па потом поново враћено у Јерусалим на радост верних. - За царовања византијског цара Фоке, персијски цар Хозрој покори Египат, Африку и Палестину, узео Јерусалим, и многе хришћане поби.^[9] При томе он опљачка црквене ризнице и утвари; између осталог он узео и ову скупоцену ризницу - животворно дрво Крста Господњег, и однесе га у Персију. По смрти цара Фоке на престо ступи Ираклије.^[10] Ираклије покушаваше да победи Хозроја, али је при томе сам много пута био побеђен од њега, стога је тражио мир, но није га добијао од гордога непријатеља. Тада, налазећи се у великој невољи, цар стаде искати помоћ од Бога: он нареди свима вернима да врше молитве, бдења и постове, да их Господ избави од осиног непријатеља који се хвали да ће истребити све хришћане и хули: име Господње, да не би непријатељи рекли: "рука је наша вео ма јака и богови су наши силни", него да би незнабошци познали да је један истинити Бог и да Његовој крепости и сили нико не може противстати. - И сам цар мољаше се са сузама и постом великим. Затим скупивши све своје војнике и наоружавши се силом Крста,

Ираклије са надом у помоћ Божију крену на Персијанце, и у битци са Хозројем победи га и натера у бекство. После тога цар Ираклије седам година пустоши Персијску царевину, заузимајући градове и села и односећи победе над многобројним пуковима Хозројевим. Најзад Хозрој, не будући у стању одупрети се грчкој сили, побеже из своје земље, и при прелазу преко реке Тигра он постави свог млађег сина Медарса за свога савладара. Ово наљути његовог старијег сина Сироеса, и он намисли да заједно убије и оца и брата, што он ускоро и уради. После тога Сироес, оставши наследник и владар Персијског царства, посла изасланство грчком цару Ираклију са молбом и многим даровима, изјављујући му покорност и молећи га да прекине пустошни рат. Тада цар Ираклије, закључивши мир са персијским царем, узе са собом животворно дрво Крста Господњег, које Хозрој беше запленио у Јерусалиму и које се четрнаест година налазило код Персијанаца.

И врати се цар грчки са многим добитима, радујући се и славећи Бога због Његове велике помоћи. А када стиже до Јерусалима, цар метну часно Дрво на своја леђа да га однесе на његово пређашње место, и ношаше га цар, обучен у царску порфиру украшену златом и драгим камењем, и са царским венцем на глави. Но тада се догоди велико чудо: цар наједан

пут стаде на вратима којима се улазило на Голготу, и на запрепашћење свих не могаше ни корака крочити, држан силом Божјом. А патријарх јерусалимски Захарија, који са свима житељима Јерусалима беше изишао у сусрет цару са гранчицама и палмама од саме Маслинске Горе, иђаше заједно са царем, и погледавши виде анђела Божјег који блистав као муња стајаше на вратима и спречаваше улазак. И рече му анђеоло: "Творац наш није гај Крст носио овуда на такав начин на какав га ви носите".

Видећи то и слушајући, патријарх се уплаши, и обративши се цару рече му: Знај, царе, да је теби, одевеном у богату и раскошну царску одећу, немогуће носити ово Свето Дрво, које је убоги Христос осиротевши ради нашег спасења, носио. Стога, ако хоћеш да га унесеш, подражавај Његово сиромаштво.

Тада цар скину са себе царску порфиру и венац, обуче се у просту и бедну одећу, и понесе сада без икакве сметње часно дрво

светога Крста, идући бос, унесе га у цркву и постави на исто место, одакле га беше узео персијски цар Хозрој.

И би велика радост и весеље код верних због повратка Крста Господњег, и они ликовашу (као некад Израиљци због повратка Ковчега Завета од Филистимљана) славећи распетог на крсту Христа, Цара славе, и поклањајући се подножју светог Крста Његовог. Нека је и од нас Њему част, слава и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА

ПАПА[11]

Свети Папа беше из града Лоранде, у Ликаонији.[12] Пострада он у време цара Максимијана, а под игемоном Магном. Страдање његово отпочело у граду Лоранди, продужило се у Диокесарији, окончало у Селевкији Исавријској. Свети Папа је мучен много и на разне начине: поломили су му вилице; вешали су га, и стругали железним ноктима; најзад су му обукли гвоздене чизме са клинцима изнутра, и терали га да трчи у њима. "У таквим мукама он предаде душу своју у руке Божије[13]

СПОМЕН СВЕТЕ

ПЛАКИЛЕ ЦАРИЦЕ, супруге Теодосија Великог

Света Плакила беше супруга цара Теодосија Великог (378 395 г.).[14] Она беше истинита хришћанка и по уму и по делима. Имајући земаљско царство, она је свим бићем тежила небеском царству. Благодарност своју Богу за добра која јој је чинио, она је изражавала непрекидно чинећи добро људима. Нарочито се одликовала помагањем бедних и болесних људи. Помажући их свестрано, она је то увек чинила сама, без икакве пратње, коју није хтела имати уза се, да би добра дела њена остала у тајности. Одлазила у куће бедних и болесних, и не само снабдевала их свима

потребама, него им је својим рукама кувала и служила им. Кад су јој неки говорили, да се то не слаже са њеним царским достојанством, она је одговарала: "Царском звању које имам приличи да помаже новцем; а мени опет царици приличи да моје личне трудове око невољних ја дајем Богу који је благоизволео дати мени царско звање".

Тако служећи Богу целог живота молитвом, уздржањем, самилосном љубављу према беднима и невољнима и смиреним дворењем болесника, света предаде богољубиву и човекољубиву душу своју Господу Христу, коме је служила.[15]

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА МАКАРИЈА МОНАХА

Одакле је преподобни Макарије и ко су му родитељи, није познато. Зна се само да је био ученик свјатјејшег патријарха цариградског Нифонта,[16] када се овај бавио на подвигу безмолствовања у Ватопеду, у Светој Гори. Налазећи се поред светог Нифонта, преподобни Макарије беше подражавалац његових подвига и узвишеног анђелског живота. Међутим у Макарија се роди пламена жеља да живот свој заврши мучеништвом за Господа. Не могући одолети тој пламеној жељи срца свога, он је откри светом Нифонту, који је тада безмолствовао у манастиру Ватопеду, пошто је по други пут био уклоњен са престола цариградског. Саслушавши Макарија, и прозорљивим духом својим провидећи у томе дејство воље Божје, свети Нифонт му кратко рече: "Чедо, иди са Богом на пут светих мученика; Господ ће испунити жељу твоју, и по Својој неисказаној милости, дароваће ти венац мучеништва". - Очитавши му молитву за пут и осенивши га знаком часнога крста, патријарх га загрли и отпусти с миром.

Блажени Макарије, наоружан попутним молитвама светог Нифонта, удаљи се са Свете Горе у Солун. Тамо улучи прилику и упаде међу мноштво муслимана који су седели и разговарали, и поче им исповеднички говорити, да је Христос - Син Божји, савршени Бог и човек, који је ради спасења нашег сишао с неба.

Затим им стаде објашњавати истинитост вере хришћанске. Видећи овакву смелост монахову, избежумљени Турци се бацише на њега, бише га штаповима, бодоше ножевима толико да је из његових рана крв потоцима текла; напоследку га вргоше у тамницу.

Сутрадан се сабраше Турци, изведоше мученика на свој суд, и стадоше му ласкати, трудећи се да га обећавањем дарова приволе да напусти Христову веру и прими ислам. На то преподобни Макарије кликну Турцима: "О, кад би ви познали истину и истинитост хришћанске вере, крстили се у име Оца и Сина и Светога Духа, и оставили своју заблуду!" - Но чим то он изговори, Турци га дохватише и стадоше бити, и ударати ножем, па му најзад одсекоше чесну главу. Тако преподобни предаде дух свој Господу. У том часу свети Нифонт виде Духом Светим из Ватопеда мученичку смрт блаженог Макарија и рече свом другом ученику: "Знај, чедо, да твој сабрат Макарије сконча данас мученички, и узноси се на небо ликујући и радујући се о Господу. Молитвама његовим нека се и ми удостојимо небеског блаженства. Амин".

Преподобни Макарије пострада 14. септембра 1527. године у Солуну.[\[17\]](#)

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ МАРИЈЕ ТАРСИЈСКЕ

Два монаха дођоше из пустиње послом у град Тарс и одседоше у гостионици ради преноћишта. По промислу Божјем, ушавши у гостионицу, они затекоше ту три младића и са њима блудницу, и збуњени седоше. И један од њих извади из торбе Еванђеље и стаде читати. А блудница кад виде старца да чита, остави младиће, приђе старцу и седе поред њега. Старац је одгурну рекавши: Бестидна сладостраснице, како се не стидиш да нам приђеш и да седнеш поред нас? - А она одговори: Оче, немој се гадити мене, иако сам препуна свакојаким грехова, јер и Господ Бог, Владатељ свих, не одгурну блудницу која дође к Њему. - Старац јој рече: А л и се та блудница од Христа не поврати на грех. - На то она рече старцу: Надам се и ја на Сина Бога живога, да се од овога часа ни ја нећу

повратити гресима, ако ме упутите на пут покајања. - Они јој рекоше да ће се она спасти, ако их буде послушала.

Тада она остави младиће, и сву своју имовину, па пође са старцима. Они је одведоше у женски манастир; ошишаше је, и предавши је игуманији отидоше. А блудници беше име Марија. И проведе Марија у покајању све до старости, и стече велике врлине, те се и за живота удостоји чинити чудеса. И у дубокој старости она се упокоји с миром.

СПОМЕН СВЕТОГ И БОГОНОСНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА ЗЛАТОУСТА, архиепископа Цариградског

На данашњи дан 14. септембра 407. године упокојио се у месту Коману у Малој Азији овај велики светионик Цркве Божје и васељенски учитељ и јерарх Христов. Међутим због величине празника Крстовдана празновање Златоустовог спомена пренето је на два месеца касније, 13. новембра.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТЕОКЛИСА

За веру у Христа Господа скончао од мача.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ВАЛЕРИЈАНА, МАЛОГ ДЕТЕТА

Валеријан мало дете пострадао за Господа мачем посечен, и доби од Великога Бога велики венац на небу.

СПОМЕН СВЕТОГ ШЕСТОГ ВАСЕЉЕНСКОГ САБОРА

Свети шести Васељенски Сабор 170 Св. Отаца би одржан у Цариграду 680.-681. године, против јереси Монотелитске. Спомен овог светог Сабора врши се 16. јула, заједно са осталих првих пет Васељенских Сабора. У неким пак Синаксарима спомиње се овај Сабор 23. јануара, а у неким данас.

НАПОМЕНЕ:

1. Максенције римски цар од 306 312 год.
2. Јулијан Одступник царовао од 361 до 363 год. - Свети Артемије пострадао 363 године; спомен његов 20 октобра.
3. Византија, доцније знаменити Константинопољ, или Цариград, први пут Константином Великим уздигнут, био је спочетка малена Мегарска колонија, основана око 658 године пре Христа и названа по имену свог главног оснивача, основана од стране грчких избеглица из грчког мало азијског града Милета, тада потчињеног Персијском царству.
4. Скити - дивљи скитачки народ, дошао из Азије, најпре скитао по јужним степама данашње Русије, одатле кренуо на запад ка Дунаву, одакле је пљачкашким налетима узнемиравао подунавске области Римске царевине.
5. Венера - грчкоримска богиња љубави, лепоте, сладострашћа и нечистих пожуда. - Године 119 пећина Гроба Господња била је, по наређењу римског цара Адријана, засута земљом и камењем, да се и само место не би могло ни на који начин распознати.

6. Ово воздвижење часног Крста Господњег догодило се приближно крајем маја 326 године. Године пак 335, 13 септембра, освећен је храм Васкрсења Христова., и од тада је установљено да се Воздвижење Крста Господњег, Крстовдан, празнује следећег дана, тојест 14 септембра.
7. Спомен светог Киријака празнује се 28. октобра.
8. И досад се сачувао у Цариграду остатак тог "пурпурног стуба", који је у своје време Константин Велики пренео из Рима. Овај остатак познат је под именом "Опаљени стуб", што он стварно и представља.
9. Византијски цар Фока царовао од 602 до 610 године.
- 10.Ираклије царовао од 610 до 641 године.
- 11.О њему видети опширније под 16. мартом.
- 12.Ликаонија - област у Малој Азији.
- 13.Свети Пап пострадао крајем трећег или почетком четвртог века.
- 14.Његов свети спомен празнује се 17. јануара.
- 15.Света Плакила упокојила се мирно пре 400 године.
- 16.Опширно о њему видети под 11 августом.
- 17.Његово страдање описано је у "Новом Мартирологију".

15. СЕПТЕМБАР

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА

НИКИТЕ и осталих светих Мученика пострадалих с њима

Када знамење победе, часни и животворни Крст Господњи би уздигнут високо над светом, онда притече под ово знамење имењак победе свети Никита. Јуче празновасмо Воздвижење светога Крста,

ту непобедиву победу за свет, а сада празнујемо светог Никиту, чије само име значи победитељ.[1] Овај добри војник Исуса Христа стаде под крстом као под заставом, да би војевао против непријатеља светог Крста, у част Распетога на њему. Неко војује за цара земаљског, неко за свој живот осујетну славу, неко за привремена богатства, а свети Никита војева за јединог Господа свог Исуса Христа који је Цар сваког створења и наша слава и наше непотрошљиво богатство. А где и на који начин овај војник војева за Христа, чујте.

Када се у време светог равноапостолног цара Константина Великог поче света вера ширити по целој васељени, тада и у Готској земљи,[2] с оне стране реке Дунава засија света побожност као светлост у тами. У тој дакле земљи би рођен, крштен и васпитан свети Никита. Епископ готски Теофил[3] који је учествовао на Првом Васељенском Сабору, исповедио догмате православне вере и потписао одлуке Сабора, он просвети Никиту светлошћу вере и крсти у име Оца и Сина и Светога Духа.

Након не много времена, стари пакосник - ђаво, не подносећи ширење свете вере и умножавање хришћана у земљи помраченој идолодемонијом, изазва рат и силно гоњење против оних који исповедају име Христово и верују у Господа. Зли пакосник подстаче кнеза те земље Атанариха, да убија хришћане и истребљује са земље чак и спомен њихов. У то време међу Готима изби раздор и међусобни рат. Они се поделише на две групе: једној је групи био вођ неки Фритигерн, а другој - жестоки насилник Атанарих. Када се ове истоплемене групе сударише у рату и настаде страховита сеча, тада Атанарих, пошто имађаше већу војску и храброст, надвлада и победи свога противника Фритигерна и његову војску натера у бекство. Побеђени Фритигерн побеже у Грчку, и тамо затражи помоћ од христомрзећег цара Валента;[4] Валент нареди свој војсци својој што се налазила у Тракији, да иде у помоћ Фритигерну противу Атанариха. Фритигерн тада, сакупивши остатке своје војске, он са грчком војском из Тракије крену против свога противника. Прелазећи преко реке Дунав, он нареди да се начини знамење светог Крста и носи пред његовим пуковима. Тако он нападе на Атанариха. И би велика битка, и хришћани силом Крста

иадвладаше Атанариха и победише сву његову војску: једн" мачем посекоше, друге живе заробише, а Атанарих са малом дружином једва побеже. Од тога времена стаде се православна вера хришћанска све више ширити међу Готима, јер многи, видевши у рату неодољиву силу крста, повероваше у распетога на крсту Господа.

Када умре епископ Теофил, на његов престо ступи Урфил,^[5] човек благоразуман и побожан. Он измисли за Готе слова и преведе многе књиге са грчког језика на свој, те се тако света вера хришћанска сваким даном све више шираше међу Готима. Томе много допринесе својом ревношћу и свети Никита, једно од највисокороднијих и најчуванијих лица у тој земљи. Својом побожношћу и богонадахнутим речима он приведе Христу многе.

После неког времена нечестиви Атанарих се поново врати у своју постојбину, у свој крај. Докопавши се власти и силе, он, наговаран демоном, подиже у својој области љуто гоњење на хришћане, светећи се за своју срамоту, пошто он беше од хришћана побеђен и посрамљен у рату. Тада свети Никита, запаљен ревношћу по Богу, ступи у борбу против оба непријатеља, против невидљивог и видљивог: против невидљивог непријатеља он војеваше приводећи неверне истинитој вери и соколећи верне на мученички подвиг; а против видљивог непријатеља он војеваше изобличавајући мучитеља Атанариха и укоравајући га за његову безбожност и безчовечност, пошто велико мноштво верујућих он предаваше на разне муке. И тако свети Никита победи обојицу: и ђавола сатре, и свирепост мучитељеву надвлада. Јер све врсте мука, којима су се старали да храброг страдалца одврате од Христа, показаше се немоћне; и сам мучитељ беше у недоумици, како то да он свом силом својом није у стању склонити на своју безбожност једног слугу Христовог, као стуб тврдог и непоколебљивог у својој вери.

И шта онда незаконик намисли? Он намисли да огњем умори онога кога није могао убити многим ранама, мучењем тела и размрскавањем удова. Међутим, шта постиже безбожник? Он више себе сама сажеже јарошћу својом, него мученика огњем. Јер свети Никита, иако се налажаше у великом огњу, ипак тело његово не сагоре од огња, а душа му се препороди за бољи нови и бесмртни

живот. Међутим мучитељ и без огња сагоре. од свога безбожја: он душом омртве и тело своје припреми за пакао. Тако свети Никита под знамењем Крста војева за Христа, и показа се победитељ не само по имену него и стварно.

Тело светитељево, неповређено од огња, остаде несахрањено, и бачено лежаше у бешчешћу. У то време живљаше тамо један благочестиви хришћанин по имену Марјан. Он беше родом из Киликије, из града Мопсуеста.[6] Дошавши у Готску земљу неким послом он се дуго задржа у њој. За време свог боравка ту он се упозна са светим Никитом и задоби његово пријатељство и љубав. Но нарочито он заволе светог Никиту када виде како он јуначки стоји за веру Христову, готов да крв своју пролије за њу. И када свето тело мучениково лежаше бачено, Марјан размишљаше на који би начин узео тело љубљеног пријатеља свог и мученика Христовог и однео га у своју постојбину. А л и он се бојаше учинити то из страха од кнеза, који је наредио да нико не сме погрести тело мучениково. Најзад Марјан одлучи да чесно тело узме тајно ноћу.

Када наступи ноћ Марјан беше готов да пође и оствари своју намеру, али ноћ беше веома мрачна и кишовита, што силно ожалости Марјана, јер није видео куда да иде и како да нађе место где је лежало тело светог мученика. Док Марјан беше сиљном тугом опхрван због тога, Бог сваке утехе, који је некада мудрацима са Истока преко звезде показао пут у Витлејем, утеши и Марјана у његовој тузи и показа му згодан пут за проналажење светитељевог тела: Он му посла неку небеску силу у облику звезде која, засијавши пред Марјаном, поведе га куда је требало. Та дакле звезда иђаше пред Марјаном и разгоњаше ноћни мрак, а он с радошћу иђаше за њом. Стигавши до места где се налазило тело светог мученика, звезда се заустави над њим. Тада Марјан обави светитељево тело чистом плаштаницом, и понесе га кући у којој је становао. А звезда, провевши Марјана натраг до самих врата те куће, постаде невидљива.

Тако Марјан доби тражено благо, и сакри га код себе у стану врло брижљиво. Ускоро после тога он се врати у своју отаџбину, носећи са собом тело светог мученика.[7] Дошавши у град Мопсуест, Марјан га чесно погребе у своме дому. А Бог благослови дом

Марјанов због Свога мученика, светог Никите, као што је некада благословио дом Пентефријев због Јосифа (1 Мојс. 39, 5) и дом Аведаров због Ковчега Завета (2 Цар 6, 11). И изобиловаше дом Марјаиов великим богатством, и материјалним и духовним: јер од гроба светитељева даваху се дарови свима невољнима, и точаху се исцељења болеснима. Сав град и житељи из околине стицаху се на светитељев гроб, тако да дом Марјанов није могао смештати верне који су се сабирали тамо. Због тога ови решише да саграде цркву у име светог Никите и да у њој положише његове мошти. И прихвативши се овога посла са великом ревношћу они брзо подигоше цркву и украсише је како треба. Онда отворише гроб светог мученика, извадише ковчег са чесним моштима, унесе га у новоподигнуту цркву и ту положише у земљи. Само Марјану се даде те од светих моштију мученикових узео један прст на благослов дому његовом, и он га с побожношћу чуваше. Више нико не могаше узети ни једне частице од моштију светог Никите.

Једном блажени Авксентије, епископ града Мопсуеста, иодигавши цркву светим мученицима: Тараху, Прову и Андронику,^[8] упути писмо у град Аназарв,^[9] где почиваху мошти ових светих мученика, молећи грађане Аназарва да му даду неки део од моштију светих мученика за навоподигаути храм. Тада грађани Аназарва молише епископа Авксентија^[10] да им у замену да делић моштију светог мученика Никите на благослов њиховом граду. Желећи да им испуни молбу, епископ нареди да отворе гроб светог мученика Никите. И гле, без икаквог видљивог разлога мермерни камен, који беше на гробу, одједном се распаде на две половине. Један од присутних смело се руком својом дотаче светих моштију, но рука му се одмах осуши, и њега спопаде ужас. Тада и страховит гром пуче с неба са севањем муња, те се сви уплашише. По томе епископ виде да Богу није по вољи ситњење светитељевих моштију, и покаја се због своје смеле намере. А човека који се дрско дотаче светитеља, епископ узео за сасушену руку, метну је на светитељеве мошти, и мољаше се говорећи: О, свети мучениче Никито! теби је лакше исцељивати него повређивати, јер си добар и подражаваш Сведоброг Господа, и мада си брзо казнио овог човека, зар га нећеш још брже помиловати?

Чим епископ изговори ове речи, тог тренутка исцели се сасушена рука тог човека; и сви се дивљаху благодати светог мученика Никите, и хваљаху Бога. А епископ, не усуђујући се више дотаћи се светих моштију угодника Божјег, прочита над њима дуге молитве, па чесно покри гроб, славећи Оца и Сина и Светога Духа, Једног у Тројици Бога, коме приличи свака слава, част и поклоњење вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ПОРФИРИЈА ГЛУМЦА

Порфирије беше глумац и незнабожац. Њему о рођендану Јулијана Одступника би наређено да пред очима самог цара Одступника за време свечане прославе изиграва и исмева хришћанске свете тајне. Но када се Порфирије, са намером да исмеје свету тајну крштења, погрузи у воду вичући: "Крштава се Порфирије у име Оца и Сина и Светога Духа", он тог тренутка, по чудесном дејству благодати Божје, поверова у Христа, и изишавши из воде стаде отворено и неустрашиво исповедати Христа као јединог истинитог Бога. Због тога би страховито мучен, и најзад мачем посечен.[\[11\]](#)

**СПОМЕН СВЕТИХ
МУЧЕНИКА** пострадалих са **Св. великомучеником
Никитом**

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА МАКСИМА, АСКЛИАДЕ и ТЕОДОТА

Свети мученици Максим и Асклиада живљаху у време нечестивог цара Максимијана у граду Маркијанопољу, у Мизији. Они беху познати по својој побожности, и многе научаваху

истинитој вери и привођаху светом крштењу. За то дознаде управљач Тракије Тирис, који у то време допутова у Маркијанопољ, и позва их преда се на суд. После дугог расправљања са Максимам о вери, мучитељ нареди четворици да Максима бију по целом телу. Затим, пошто и Асклиада исповеди своју веру у Христа, он нареди да и њу бију по табанима. Тада иступи благочестиви Теодот и изобличи мучитељевоу бездушност. Због тога он би обешен на дрвету и струган по телу. Кроз тринаест дана Тирис оде у Адријанопољ, куда доведоше и ова три мученика. Ту их Тирис стави на нове муке: усијане гвоздене плоче стављаху светим мученицима на тело, од чега се тела њихова топлаху; али их глас с неба утеши и ободри. Онда их бацише у тамницу. А након неколико дана предадоше их у циркусу зверовима пред огромном масом света. Но медвед, пуштен на Максима и Теодота, умиљаваше се око њих; а бик, за кога привезаше Асклиаду, заустави се као окован, и не помаче се с места. Разјарени управљач крену са светим мученицима у Филипопољ, но и не стигавши до овога града, он путем, у селу Салтису, поново покуша да свете мученике присили да се одрекну Христа. Али пошто у томе не успе, он нареди да им одсеку главе. Кратко време после тога мучитељ би убијен громом кад је седео на судишту. [\[12\]](#)

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ФИЛОТЕЈА, презвитера и чудотворца

Преподобни Филотеј беше родом из села Мирмикса, или Мравина, у малоазијској области Витинији. Мати му се звала Теофила. У зрелим годинама Филотеј се ожени, и у браку имађаше деце. Као побожан и мудар он би рукоположен за свештеника. Од тада он непрестано провођаше у посту и молитви; због тога даби од

Бога благодат да чини чудеса. Тако он једном приликом умножи хлеб те нахрани многе гладне; другом приликом текућу воду претвори у вино; једном он велику стену речју својом преместа с једног места на друго; и многа друга чудеса учини за живота на земљи. Пошто се упокоји[13] и би погребен, годину дана након тога верни хтедоше да мошти његове пренесу на друго место: када два свештеника покушаше да га изваде из гроба, светитељ као жив испружи руке, ухвати их за рамена, устаде и начини три корака. Онда поново би положен на исто место, где његове свете мошти стадоше точити изобилно миро, што је сведочанство његовог чудесног и чистог и необичног живота.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ЈОСИФА,
епископа Алавердског**

Један од оних 12 отаца Сиријских (7. маја) који беху упућени у пределе Кавкаске да проповедају Еванђеље. Свети Јосиф мирно се преставио Господу 570. године. Чудотворне му мошти почивају у Алавердској саборној цркви.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ЈОСИФА НОВОГ,
митрополита Темишварског**

Овај нови светитељ српског порекла родио се у Дубровнику 1568. године, од родитеља Јована и Екатерине, по презимену Фуско. На крштењу је добио име Јаков. Врло рано, после завршетка школе, отишао је у Свету Гору и тамо се замонашио у манастиру Пантократору, добивши име Јосиф. Затим је живео и подвизавао се у манастиру Ватопеду, па Хиландару Лаври, Ксиропотаму и најзад Кутлумушу,[14] где је свети Јосиф постао и игуман.

Јосиф је био смирен монах, велики молитвеник, и још за живота се показао чудотварац. Ове и друге његове особине запазио је српски Пећки патријарх Гаврило I (1648-55. године) и изабрао Јосифа за митрополита Темишварског (1650. године) јер је Банат и Темишвар, у ово време турске владавине, био под јурисдикцијом Пећке патријаршије.

Као митрополит, свети Јосиф је развио широку пастирску делатност: путовао је по епархији рукополагао свештенике, проповедао и поучавао. Код турских власти, чији је језик знао, заузимао се за своју паству и за хришћански народ. Ради школовања црквених клирика, основао је и свештеничку школу.

Дошавши до дубоке старости, свети Јосиф се сам повукао у манастир Партош у Банату. Но побожни народ је и овде посећивао свог пастира, долазећи му за благослов, савете и молитвену помоћ. Провевши у овом манастиру око 3 године, свети Јосиф се ту и упокојио у својој 88. години живота, на дан Успења Пресвете Богородице 15. септембра 1656. године. Сахрањен је под олтаром цркве коју је сам подигао. Његове свете мошти налазе се данас у катедралном храму у Темишвару.

Свети Јосиф је сматран светитељем и чудотворцем још за живота на земљи. Тридесет година после његове смрти, 1686. године, сабор Банатске митрополије назива га именом Свети Јосиф Нови. У једној књизи са светитељским службама на грчком, ђакон Дамаскин описао је више чуда светог Јосифа. Ова се књига чува у манастиру Парташу у Румунији. Синод Румунске Цркве унео је светог Јосифа Новог у свој календар, а 1965. године то је исто учинила и Српска Црква.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ВИСАРИОНА I, архиепископа Лариског

Свети Висарион I беше епископ града Ларисе у Тесалији (крајем 15. века), и угодивши Богу мирно се упокоји. После њега епископ Лариски беше Теодосије, па Дионисије, па Марко, па Св. Висарион II, [15] који се спомиње такође на данашњи дан.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ВИСАРИОНА II, архиепископа Лариског

Свети Висарион живео половином шеснаестог века. Родио се од побожних родитеља у селу Велика Пила, у Тесалији. Измалена учио се књизи; од десете године заволео монашки живот. Духовни отац био му је митрополит Лариски Марко, поред кога је провео добар део свога живота, који га је произвео најпре за чтеца, па за ипођакона, па за ђакона, па за јереја, па најзад и хиротонисао за епископа Лариског.[\[16\]](#)

Свети Висарион се много старао о сиротињи и болесницима. Сиротињи је служио, болеснике молитвом и речју исцељивао. Био је велики чудотворац за живота и после смрти. Основао је диван и чувен манастир Спаситеља у Лариској епархији, звани Дусик.

Мудро и богољубиво управљајући и руководећи своју паству, блажени Висарион отиде ка Господу кад му је било преко педесет година (око 1541. или 1550. године), и би погребен у цркви Св. Николе близу манастира Дусика. Из његових светих моштију лију се чудеса и исцељења свима који им са вером прибегавају.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ЈОВАНА КРИТСКОГ

Родно место овог светог новомученика Христовог беше Сфакија на острву Криту. Одатле се Јован пресели и живљаше као земљорадник у Новом Ефесу (у Малој Азији). Јован беше младић добрих особина и врлина, и беше још нежењен. Једнога дана он са своја два познаника земљака отиде у једно село на празник сабора Св. Јована Крститеља (Усековање).

Видећи их тамо да су странци, турски порезници послани од аге затражише од њих да плате харач (главарину), али се ови Сфакијанци, не покорише томе и одбише турски захтев. Услед тога

дође између њих до туче у којој један од Сфакијанаца убије једнога Турчина. Бојећи се турске освете ова двојица Крићана одмах побегну, а Јован, сматрајући да је сасвим невин, отиде мирно својој кући. Међутим, Турци сутрадан дођоше кући Јовановој и ухвативши га поведоше у тамницу. Свети мученик се правдао да је заиста у свему томе он био невин, али му Турци одговорише да нема никакве разлике ако погубе њега или неког другог хришћанина. Уз пут и у тамници обесни Агарјани злостављаху Јована, а највећа мука беше та што му пуних шеснаест дана у тамници не даваху ни хлеба ни воде.

Што светог Јована Турци не погубише одмах разлог је био овај: брат оног погубљеног Турчина хвалио се турским главарима да ће ухапшеног хришћанина превести у турску веру. Он зато дође с другим Турцима Јовану, изведе га из тамнице, и настојаше најпре обећањима а затим и претњама да светитеља убеди да прими муслиманску веру. На све турске претње или обећања храбри исповедник и мученик Христов одговараше: "Хришћанин сам се родио, хришћанин хоћу и да умрем; Јован ми је име, и нећу да мењам ни веру своју ни име своје". Кћи турског судије, видећи Јована лепога и краснога, приступи му и мољаше га да поштеди младост и лепоту своју, али је неустрашиви христољубац, прозирући лукавост њену, непоколебљиво одби и тако посрами ђавола.

Пошто кроз сва своја настојања Турци ништа не успеше, они донеше одлуку да мученика Христовог обесе, и поведоше Јована ван града да ту казну изврше. Вођен на вешање свети мученик се топло мољаше Пресветој Богородици, непрестано понављајући: "Пресвета Богородице, помози ми!" Од свих хришћана које среташе он смирено тражаше опроштај. И тако мученички сконча обешен за Господа Христа 15. септембра 1811. године на пољани код Новог Ефеса.

Те ноћи дођоше у град Ефес неки људи са караваном камила и товарима жита, али не нашавши преноћиште у граду они заноћише на пољани изван града. А и то би по Промислу Божјем, јер они те ноћи видеше како велика светлост сиђе с неба на тело светог новомученика Јована. Од тога се они не мало уплашише, па ујутру

рано отидоше турском судији и своје виђење овоме испричаше. Судија Турчин то приписа невиности Јовановој, јер не вероваше у силу и моћ истините вере хришћанске. После три дана он даде дозволу те хришћани скидоше свето тело Христовог новомученика и чесно га погребоше у порти цркве Св. великомученика Георгија у Новом Ефесу. Том приликом се исцели једна побожна жена, која дуго година боловаше од тешке болести имикраније (мигрене).

Страдање светог новомученика Јована Критског описа Атанасије Пароски (и оно се налази у књизи "Неон Лимонарион") Молитвама светог Јована и свих светих новомученика нека Господ и нас грешне помилује и укрепи на исповедништво у вери у Њега, јединог истинитог Бога и Спаса нашег. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ О Ц А НАШЕГ

ГЕРАСИМА, ктитора манастира Свете Тројице у Сурвији

Преподобни Герасим се родио у селу Леонтари на Пелопонезу. Изучивши основну школу он се нарочито посвети изучавању Светога Писма и Житија Светих, тако да кад поодрасте постаде чтец у Цркви, а касније и ђакон и свештеник.

Посветивши Богу сав свој живот он се реши да напусти свет, па зато крете најпре у свети град Јерусалим да се поклони Светим Местима. Пошто ту своју свету жељу испуни он се врати у Грчку и дође у крајеве Димитријадске, близу града Волоса. Ту он, у близини села Макринице, нађе манастир Свете и Животворне Тројице звани Сурвија, који беше подигао преподобни Дионисије Олимписки,^[17] и ту се заустави.

Подвизаваше се свети Герасим у близини овога манастира, у једној усамљеној келијици, у селу званом Велестино. Његови подвизи брзо се прочуше по околини и побожни народ долажаше му за савете и духовну помоћ. А Бог не одоцни да верног слугу Свог прослави чудотворством још за живота овде на земљи Тако, једнога дана дође преподобноме једна жена нероткиња и мољаше светитеља да је благослови да добије дете. Из великог смирења свог свети Герасим јој одговори: Иди, кћери, својој кући и нека те Бог

благослови. Ја нисам достојан да те благословим, ја сам човек грешан. Но жена не остављаше светитеља, него га још усрдније мољаше. Тада се преподобни смилова на њу и рече јој са вером: Иди, Бог те благослови, и добићеш троје деце Пошто жена поверова и отиде, светитељ паде на колена и топло се помоли Богу за ову жену да Бог на њој испуни његово пророштво. И Господ заиста брзо услиши слугу Свога и даде жени троје деце, као што јој и прорече преподобни. Она пак даде деци ова имена: Диамантис и Јован и Триандафил.

И многа још друга чудеса учини за живота преподобни Герасим, а она се наставише и по његовом блаженом престављењу. Његово пак престављење беше овако. На неколико времена пре смрти своје светитељ доби од Бога обавештење о часу свога изласка, па се зато поче припремати. Желећи да се упокоји у манастиру Свете Тројице он пође из села Велестина, јер не жељаше да остане међу ондашњим житељима и свештеници ма, зато што му неки од њих наносаху невоље и пакости. Дошавши у манастир, светитељ најпре поучи игумана и братију да имају љубав између себе и да се свагда усрдно моле, а такође и да се често сећају часа смрти своје, јер то доноси велику корист духовну. Потом он мало почину и онда мирно предаде душу своју у руке Господа свога Кома је целога живота верно служио. (Упокоји се преподобни Герасим 14. септембра, али му се због великог празника Крстовдана спомен његов врши на данашњи дан).

Манастирски оци и братија чесно погребеше свето тело преподобног Герасима. Када после неког времена ископаше његове чесне мошти с намером да их пренесу на друго место, нађоше их испуњене благодаћу Божјом и дивним благоуханим мирисом. Од њих потом биваху многа исцељења свима онима који им са вером приступаху. Света му глава налази се и данас у цркви његовог манастира Свете Тројице у Сурвији.[18] Његовим светим молитвама нека Господ и нас помилује. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ

ДВЕЈУ ДЕВОЈАКА МУЧЕНИЦА

МАЧЕМ посечене пострададе за Господа Христа.

СПОМЕН НАЛАЗА МОШТИЈУ СВЕТОГ АРХИЂАКОНА СТЕФАНА

Свети Првомученик и Архиђакон Христов Стефан слави се 27. децембра; пренос пак његових светих моштију слави се 2. августа, а данас се врши само спомен открића или налаза његових светих моштију.

СПОМЕН НАЛАЗА МОШТИЈУ СВ. ОЦА НАШЕГ АКАКИЈА, епископа Мелитинског

Исповедник у време цара Декија (249-251. г.). Преставио се у миру. Његов спомен празнује се 31. марта (где видети опширније о њему), а данас се празнује налаз његових светих моштију.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МЕЛЕТИЈА, ктитора Сергијевог манастира^[19]

НАПОМЕНЕ:

1. Никита је грчко име и значи победитељ.
2. Готска земља простирала се од доњег тока Висле до Црног Мора; већим делом Готи су живели у данашњој Румунији и Бесарарабији.
3. Упокојио се око 340 године.
4. Валент царовао од 364 до 378 године.
5. Урфил или Улфила - Готски епископ и ревносни проповедник хришћанства међу Готима; живео од 311 до 383 године.
6. Град Мопсуест лежао у равници, на обалама реке Пирама, у малоазијској области Киликији.
7. Свети Никита пострадао 15 септембра 372 године.
8. Спомен њихов празнује се 12. октобра.
9. Аназарв - град у Киликији.
10. Епископ Авксентије II живео половином петог века; учествовао на Четвртм Васељенском Сабору у Халкидону 451. године.
11. Свети Порфирије пострада 361. године у граду Ефесу, у Малој Азији.
12. Ови свети мученици пострадаше у почетку четвртога века.
13. Упокојио се у десетом веку.
14. Манастир Кутлумаш на Св. Гори основан је прилозима румунских великаша (отуда му је и име румунског порекла).
15. У неким Синаксарима споњи се само један Св. Висарион (и то, према житију "Св. Висарион 2". Међутим 1920. године откривене су у цркви светих Бесребреника у граду Трикали у Тесалији фреске двојице истоимених светитеља, где се Св Висарион 1 назива "бивши архиепископ Лариски" (или: Освећени), а Св. Висарион 2 "ктитор Спаситељевог манастира (у Дусику)". О томе видети код Виктор Матеу, Мегас Синаксаристис тис Ортодоксу Еклисиас, месец септембар, Атина 1963, стр. 359-363.
16. Ово је било у време Цариградског патријарха Јеремије I (1520-22 и 1523-45. год.)
17. Преподобни дионисије Олимпси живео је у 16. веку (његов свети спомен 24. јануара), из чега се види да је преподобни Герасим живео у времену после њега.

- 18.Његово Житије са Службом штампано је у Јашу 1820. године, и тамо се налазе описана још нека чуда преподобног Герасима.
- 19.Спомиње се једино у Синајском Типику бр. 1094, лист 32 (види: Димитријевски, Типици II, 30).

16. СЕПТЕМБАР

СТРАДАЊЕ СВЕТЕ ВЕЛИКОМУЧЕНИЦЕ

ЕФИМИЈЕ

За незнабожног Диоклецијана[1] Халкидоном[2] управљаше антипат[3] Приск, постављен од Диоклецијана. Желећи да приреди празник у част незнабожачког бога Ареја,[4] коме у Халкидону беше посвећен храм и идол храму, Приск посла наређења у све околне градове и села, наређујући у име цара да сви житељи дођу у Халкидон на празник и да сваки према свом имовном стању принесе жртву Ареју. У својим наредбама Приск прећаше великим мукама онима који не послушају наређење и не дођу на празник који он беше одредио у девети дан по издавању наређења. И кад наступи одређени дан демонског празника, стече се у Халкидон огромно мноштво народа заједно са стоком, коју доведоше ради приношења на жртву. И настаде празнично светковање, и сви весело приношаху на жртву овце и волове, поклањајући се бездахном идолу, или, боље рећи, демону који обитаваше у њему.

А хришћани тих места, гадећи се богомрског празника и бојећи се грозне претње антипатове, стадоше се скривати овде онде, и сабираху се на тајна места где су се вршила богослужења истинитоме Богу. Међутим мучитељ нареди строго проверавање, да ли се ко не противи његовој наредби, и има ли таквих који се не поклањају идолу Ареја. И нађено би да се хришћани противе мучитељу, не слушајући наређење његово и не одајући демону част која приличи само истинитоме Богу. Разгњеви се мучитељ што га хришћани не слушају, па нареди потеру за њима и да их доведу на мучење.

У то време у једном тајном месту скриваху се четрдесет и девет хришћана, вршећи молитве; међу њима беше прекрасна девојка по имену Ефимија, високородног порекла, кћи сенатора Филофрона и супруге му Теодорисије, људи побожних. Мучитељу би достављено о овим сакривеним хришћанима, и он нареди да их све похватају и доведу пред њега на суд. Свирепе слуге антипатове, као звери готове на лов, одмах појурише са оружјем у рукама на сабрано Христово словесно стадо. Дом у коме верни тајно служаху Богу, они опколише са свих страна, да нико не побегне; и разваливши врата они стадоше немилосрдно извлачити једног по једног, и пошто их све извукоше,

они их поведоше антипату понижавајући их и ругајући им се. Вођени као оне на заклање, свете смирене слуге Христове стадоше пред гордог мучитеља, готови да страдају за Господа све до проливања крви своје за Њега.

Угледавши их, горди властодржац их упита: Ви ли се противите наређењу царевом и нашем, ниподаштавајући приношење жртава великоме богу Ареју? - Хришћани одговорише: Царевом или твојм наређењу, антипате, треба се повиновати, ако оно није противно Небескоме Богу; а ако је противно Богу, онда му се не само не треба повињавати, него му се ваља супротставити. Када бисте нам наредили оно у чему смо ми дужни покоравати се властима, ми бисмо онда дали ћесарево ћесару (Мт. 22, 21). Али пошто је ваше наређење богопротивно и богомрско, јер ви наређујете: поштовати твар више него Творца, поклонити се и принети жртву демону, а не Богу Вишњему, - то ми ово наређење ваше никада нећемо послушати, јер смо истински поклоници Бога истинскога који живи на небесима.

Тада мучитељ, отворивши лажљива уста своја и наоштривши као бријач ласкави језик свој, обрати се њима препреденом речју својом, старајући се да ласкама и обећањем дарова и почести скрене с правога пута на погубно идолслужење њих које Господ стече чесном крвљу Својом. У исто време антипат им прећаше и страшним мукама, ако они не би хтели учинити то што им он и саветује и наређује. А светитељи му на то одговорише: Дарове и почести твоје, проконзуле, које нам ти обећаваш, ми смо давно одбацили од себе и омрзли их, и сматрамо их као ђубре Христа ради (ср. Флб. 3, 8), јер имамо небеска блага која су већа и боља од свих земаљских блага. Земаљска блага су привремена и непостојана, а небеска су вечна и неизменљива. Страшних мучења пак којима нам претиш, ми се не само не бојимо, него их веома желимо претрпети, да би се показала у нама сила и крепост Бога нашег, којој би се ви удивили и, познавши немоћ ваших одвратних богова, постидели се. Но каква је потреба говорити даље о томе? Почини што си намислио урадити, па ћеш се убедити да ће у нас бити веће усрђе у трпљењу, него у тебе усрђе ка мучењу.

Тада их мучитељ поче мучити оковима и разним мукама; и свети мученици читавих деветнаест дана беху мучени на разне начине, сваки дан добијајући нове ране и трпећи глад и жеђ. Међу њима беше света девојка Ефимија, млада и дивна; бодрећи је, они јој говораху: Подвизавај се, девојко, ради Небеског Женика; подвизавај се да Му угодиш страдањем: подвизавај се да Га са мудрим девојкама сретнеш, да би те Он заволео као невесту Своју и увео те у Своје дворе.

Затим у двадесети дан они бише изведени на суд, где их антипат упита: Еда ли ћете сада, научени страдањима, хтети да послушате наше наређење? - Тада свети мученици, заједно са светом Ефимијом, одговорише: Не надај се, проконзуле, да ћеш нас скренути с правога пута! Пре ћеш моћи преврнути планине на земљи и покренути звезде на небу, него што ћеш наша срца отргнути од истинитог Бога.

Разјарен овим речима мучитељ нареди да их дуго бију по лицу. Потом видећи да ништа успети не може, он одлучи да их пошаље цару, али нареди да их пре тога затворе у тамницу. Кад их поведоше у тамницу, антипат угледа свету Ефимију, девојку младу и лепу, где међу свим овим светим мученицима сија као луна међу звездама, и он као вук зграби ову овцу из стада Христовог. А она подигавши к небу и очи и руке, завапи: Не остави ме, премили мој жениче Исусе Христе, јер се у Тебе уздам! не предаји зверовима душу која Те воли и исповеда свето име Твоје! не дај непријатељу моме да се обрадује због мене! укрепи мене, немоћну слушкињу Твоју, да ме не савлада безакоње!

Мучитељ пак, желећи је привући своме безбожју, измишљаше свакојака средства, ловећи њено девојачко срце и благим речима и многим даровима и разним обећањима. Но света Ефимија јуначки говораше: Не помишљај, мучитељу, да слабост моју можеш лако својим вештим мамцима приволети на твоје безбожје и безакоње; јер иако сам жена по природи, немоћна по телу и млада по годинама, ипак је срце моје јуначније од твога, и сила моја у светој вери јача од храбрости ваше, и разум мој благодаћу Христа мог већи него свих ваших незнабожачких говорника, са којима ви сматрате да сте мудри, а у самој ствари сте безумнији од свих незналица, пошто нећете да познате истинитог Бога, почитујући демона као бога.

Нећеш ме, дакле, преварити лукавим речима, као некада змија праматер нашу; и нећеш ми учинити слатким овај горки свет са његовим сластима, које све ради сладчајшег Исуса сматрам за пелен; и нећеш победити силу која се у немоћи пројављује (ср. 2 Кор. 12, 9), ма како били силни твоји напади. Јер се надам на Христа мог, да ме Он неће оставити, нити уклонити од мене крепку руку Своје помоћи док горда глава демона не буде згажена женским ногама.

Посрамљен оваквим речима свете Ефимије, мучитељ се страховито наљути, и одвратну љубав своју коју дотле показиваше према њој претвори у бес, па нареди да се спреми точак за мучење који беше начичкан оштрим ножевима, како би сво тело њено било исецкано и здробљено. Света девојка огради себе крсним знаком и слуге је везаше за точак. И стадоше окретати точак, при чему комади тела мученичина отпадаху и зглобови се раздробљаваху. А она се усрдно мољаше Богу, говорећи: Господе Исусе Христе, просвећење душе моје, изворе живота који дајеш спасење онима што се надају на Тебе, дођи ми сада у помоћ, да би сви познали да си Ти - једини Бог и чврста узданица оних који у Тебе полажу наду: неће их задесити зло и ударац неће досегнути до тела њихова, јер Вишњег изабраше себи за уточиште (ср. Пс. 90, 9. 10).

Када се она тако помоли Господу, точак изненада стаде и слуге попадале изнемогли, јер анђео Божји јавивши се сломи рукуницу којом се окретао точак, скиде са точка свету девојку, исцели је од рана и поврати јој потпуно здравље. Тако исцељена, она радосно певаше благодарећи Бога и славећи свемоћну силу Његову.

Видевши то, мучитељ и сви што беху тамо, бише запањени и много се чуђаху овоме чуду. Уосталом, где злоба ослепи душевне очи, тамо никакве користи не донесе овако велико чудо. Јер они не беху у стању познати крепку руку истинитога Бога: гледајући не виде и слушајући не разумеју, јер се окамени срце њихово (ср. Ис. 6, 9. 10), и чудесно знамење то приписиваху волшебништву.

После тога мучитељ нареди да се усија огромна пећ и у њу баци света Ефимија. Док су пећ усијавали и у њој већ буктала силна ватра, света мученица се обуче у оклоп светих Трију Младића, тојест у молитву, и противу вештаственог огња она запали огањ усрдне љубави к Богу, и подигавши очи к небу говораше: Боже, Ти на

висинама живиш и на смирене гледаш; Ти си у Вавилону Три Младића, ради закона Твог предатих огњу, сачувао преко светог анђела Твог читаве и неповређене од огња и послао им росу с неба; Ти и мени слушкињи Твојој буди помоћник, пошто се, о Христе мој, подвизавам ради Твоје славе!

Она то изговори и, наоружавши се крсним знаком као другим оружјем, она стајаше, спокојно очекујући да је баце у огањ. А два војника, Виктор и Состен, којима је било наређено да мученицу вргну у огањ, угледаше дивну појаву која се збивала у огњу: они видеше у пећи ангеле Божије који разбациваху огањ и пређаху им да се не усуде дотаћи се невесте Христове.

Видевши ово чудо, они рекоше мучитељу: Проконзуле, ми се не смемо својим нечистим рукама дотаћи ове свете девојке и бацити је у огањ, макар нас то и главе стало, јер ми видимо изванредно чудо, које твоје очи не виде. И нама је боље трпети твој гњев, него гњев оних лучезарних лица која нам прете из пламена огњеног.

Чувши то мучитељ се разгњеви на њих, и држећи да су хришћани па зато неће да девојку баце у пећ, он нареди да их воде у затвор. А другој двојници војника, који се зваху Кесар и Варије, он заповеди да Ефимију баце у огањ. Ови, дохвативши девојку, бацише је у огањ, али тог часа суну из пећи силан пламен, полете на војнике који девојку бацише у пећ, и ту их на месту сажеже и у пепео претвори, а остале слуге натера у бекство. Светитељка пак, ликујући усред пећи као у светлој палати и у прохладној роси, певаше песму светих Трију Младића: Благословен си, Господе Боже отаца наших, и свеслављен и величан (Дан. 3, 52). - И зби се преславно чудо: огањ се не дотаче свете мученице, нити хаљина њених, јер сам Женик њен нетљени Христос Господ, тајно сиђе у пећ к невести Својој и ороси је небеском прохладом. А кад се пећ угаси, света девојка изађе читава и здрава, што све силно запрепасти. Мучитељ пак, не знајући шта да предузме, нареди да светитељку воде у тамницу, говорећи у себи: ноћас ћу смислити шта ћу урадити с овом волшебницом.

Потом, призвавши к себи Виктора и Состена, мучитељ се свим бесом окоми на њих, и зарицаше се да ће их погубити ако се не поклоне идолима. А они одговараху: Досад смо били у заблуди не знајући истину, а сада познасмо Јединога Бога који је створио небо и

земљу: Њему верујемо и поклањамо се; а твојим боговима, којима се и ми раније клањасмо не знајући да нас то демони обмањују, одсада се више нећемо клањати. Ти пак чини с нама што хоћеш: у твојим су рукама тела наша, а душе су наше под заштитом Божјом.

И осуди их мучитељ: да их баце зверовима да их поједу. Идући ка месту где су их зверови имали појести, свети се усрдно мољаху Богу да се смилује на њих и да, опростивши им грехе њихове пређашње заблуде и неверја, настани душе њихове тамо где бораве они који верују у Њега. И одмах дође с неба глас Божји који их позиваше у покој. Чувши то, они с радошћу предадоше душе своје у руке Божје. Зверови пак не дотакоше се тела њихових, и она беху тајно погребена од стране верних.

Пошто прође ноћ и настаде дан, мучитељ седе на судишту, и свету Ефимију изведоше из тамнице; идући на суд она весело певаше: Певаћу Ти, Господе, песму нову! прослављаћу Те, Госпо де, крепости моја! певаћу Те међу народима, и прославићу име Твоје, јер си Ти једини истинити Бог и нема другога Бога осим Тебе. - Тако певајући она дође на суд. Ту је дуго испитиваху, истјазавашу и приморавашу да принесе жртву идолима. Но она се не покори. Видећи непоколебљивост срца њеног, мучитељ нареди да је обесе и да јој тело стружу оштрим ножевима. Међутим и после овог мучења она се силом Божјом обрете читава. Затим ископаше дубоку јаму, напунише је водом, и у њу спустише мноштво свакојаких змија, аспида и морских отровних гадова, па мучитељ нареди да свету Ефимију баце у ту јаму. А она, осењујући себе крсним знаком, говораше: Светлости моја, Исусе Христе! Ти си у утроби воденог звера сачувао неповређеним Јону; Ти си избавио Данила из чељусти лавових; Ти и мене сачувај крепком руком Твојом, да се и у мени прослави свето име Твоје.

И са тим речима она скочи у јаму: а змије и гадови пришавши јој не нанеше јој никакву повреду, него се напротив стараху о њеном здрављу, јер је ношаху на себи, не дајући јој да потоне у дубину јаме, препуне водом. И света девојка изиђе благодаћу Божјом из те јаме без икакве повреде.

Мучитељ се онда стварно нађе у страховитој недоумици, не знајући шта да ради са њом. Но желећи је ипак погубити, и

мислећи да волшебништво којим мученица, по његовом сматрању, владаше, савлађује само јавне муке а не тајне замисли, он нареди да се ископа друга тајна јама и начичка унутра оштрим копљима, мачевима и ножевима, са оштрицама упереним навише, а споља да се јама маскира грањем и земљом. Онда мучитељ нареди мученици да пређе преко те маскиране јаме, рачунајући да ће она, не знајући ништа, упасти у јаму, натаћи се на оштро оружје, и тако умрети. Међутим светитељка пређе преко јаме лако, као птица прелетевши преко замки; а неки незнабошци, не знајући о тој јами, упадоше у њу и погинуше. Видећи то, мучитељ се веома постиде, и испунише се ту речи Светога Писма: Копа јаму, и ископа је, и паде у јаму коју је начинио (Пс. 7, 16). А света мученица слављаше Бога певајући: Ко ће исказати силу Господњу? испричати сву славу Његову? (Пс. 105, 2). Јер мучену слушкињу Твоју, Господе, Ти сачува неповређену од рана, спасе од огња, заштити од зверова, воде и точка, и изведе из јаме. И сада, Господе, избави душу моју од руке исконског непријатеља: грехе младости моје и незнања мога не помени (Пс. 24, 7), него капљама крви Твоје, за мене проливане, очисти прљавштину тела и духа мога; јер си Ти очишћење, освећење и просвећење слугу Твојих.

Проконзул покуша још једном да је придобије ласкавим речима. Он јој рече: Не срамоти род свој; не погубљуј цвет младости своје; не лишавај себе живота! Одај поштовање великом Ареју, па ћеш од свију нас бити поштована, и награђена великом славом и богатствима. - И многе друге ласкаве речи он говораше светитељки, а она га исмеја и изружи као безумника.

Тада је проконзул поново стаде мучити. Пошто је страховито изби штаповима, он нареди да је престружу оштром тестером. А л и тестера ни најмање не повреди свето тело њено. Затим он нареди да је пеку на усијаном тигању; али се и тигањ охлади. Јер анђели беху са невестом Христовом, чувајући је у свима мукама. Најзад проконзул донесе одлуку да свету Ефимију да зверовима да је поједу.

Када светитељку вођаху у циркус, где су је зверови имали појести, она се мољаше Господу да учини крај њеном мучењу, да душу њену прими у Своје руке и нареди јој да из многострадалног тела пређе у жељену постојбину; и говораше: Господе сила! Ти си показао на мени Своју непобедиву силу и несавладљиву десницу; Ти

си обелоданио немоћ демона и безумље мучитеља, а мене си уздигао изнад свих мука. Као што си допустио убијање и проливање крви досадашњих мученика, тако сада прими и моју жртву коју Ти скрушене душе и смирена срца приносим, и упокој душу моју у насељима светих и у лику мученика јер си благословен вавек.

Док се света Ефимија тако мољаше Господу, на њу бише пуштени зверови - лавови и медведи; али они, пришавши јој, лизаху јој ноге. Само једна медведица начини јој малу рану на нози, из које потече крв. У то време чу се глас с неба који позиваше светитељку у небеске обитељи, и она тог часа предаде дух свој Господу, за кога свесрдно пострада. И затресе се земља, и град се усколеба, бедеми се рушаху, храмови падаху, и све обузе велики страх. И када у страху сви побегоше из циркуса, свето тело мученице остаде мртво на земљи.[5]

Родитељи свете Ефимије дођоше и узеше свету кћер своју и чесно је погребоше близу града, на растојању једног потркалишта.[6] Они благодарашу Бога радујући се што се удостојише бити родитељи такве кћери, која проливањем крви своје постаде невеста Небеског Женика - Христа и Цара свих, коме са Оцем и Светим Духом част и слава, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДОРОТЕЈА ПУСТИЊАКА

Преподобни Доротеј бејаше из Тиваиде и живљаше у пу" стињи близу Александрије, у месту званом Келије пустињачке. Преподобни Паладије, епископ Јеленопољски, који је неко време био ученик преподобног оца Доротеја и очевидац његових испосничких подвига, пише о њему у своме Лавсаикуследеће.

Старац Доротеј проведе шездесет година у једној пештери, водећи врло строг живот. Веома трудољубив, он је преко целога дана, па и у само врело подне, скупљао камење у приморској пустињи и стално зидао од њих келије, и онда их давао онима који нису могли сами себи да саграде. А када му ја, вели Паладије, једном

рекох: "Зашто, оче, у таквој старости мучиш тело своје на оваквој врућини?" он ми одговори: "Оно мучи мене, а ја ћу мучити њега".

Он је дневно јео мало сувога хлеба и прегршт зелени, и пио по мало воде. Бог ми је сведок, ја га никад нисам видео да је испружио ноге, или да је легао да спава на рогози или на постељи, него је по сву ноћ седео и плео корпе од палмовог прућа, и тиме зарађивао себи хлеб. Држећи да је он због мене почео водити овако строг подвижнички живот, ја се стадох марљиво распитивати код многих његових ученика, да ли се он целог живота тако подвизавао, и они ми говораху: он измлада живи тако, никада није намерно легао да спава, осим што је за време рада, или за време јела, заклапао очи тренутно, тако да му је често и залогај испадао из уста од велике санљивости. Једном када сам покушао да овог светог човека принудим да мало прилегне на рогозу, он ми узбуђено рече: "Ако анђеле наговориш да некад заспе, онда ћеш наговорити и ревносног подвижника".

Једнога дана, указује даље преподобни Паладије, посла он мене око три сата после подне на свој бунар да напуним крчаг, пошто је већ било време обеду. Када дођох на бунар, ја угледах аспиду на његовом дну, и од страха не захватих воде него отр чах к њему и рекох: "Пропали смо, аво, јер на дну бунара видех аспиду". А он се озбиљно осмехну, загледа се у мене мало дуже, и машући главом рече: "Ако би ђаволу пало на памет да у све бунаре и изворе водене набаца аспиде, или змије, или отровне животиње, зар би ти престао сасвим да пијеш?" - Рекавши то, он устаде и оде сам на бунар, напуни крчаг, осени воду крсним знаком, први се напи воде, и рече: "Где крст осени, ту је немоћно Сатанино зло".[7]

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ

КИПРИЈАНА, митрополита Кијевског

Свети Кипријан беше родом из града Трнова, у Бугарској, но васпитаник српски на Атону Бавио се нарочито превођењем и преписивањем књига богослужбених, а и сам је писао, пошто је био врло учен. Одликовао се светим животом, познавањем светоотачког

мудрољубља и начитаношћу у свештеним књигама. Покровитељ му је био Филотеј патријарх Цариградски, који кад га упозна у Светој Гори, узео га к себи, и потом посла за митрополита у Кијев. Ревносно се подвизавао за своју паству молитвом, благовешћем, мудрим управљањем. Подигао храм у част трију великих јерараха: светог Василија Великог, светог Григорија Богослова и светог Јована Златоуста. Велике невоље и беде претрпео је као митрополит, но све је поднео благодушно, и својим плодотворним радом много користио Руској Цркви. У звању митрополитском провео близу тридесет година. Доживео дубоку старост. Пред смрт написао једну опроштајницу, која му је прочитана на гробу. Упокојио се 16 септембра 1406 године. Чудотворне мошти почивају му у Успенској цркви у Москви.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ЉУДМИЛЕ

Блажена Људмила, баба светог Вацлава краља Чешког,^[8] беше супруга кнеза чешког Боривоја. Велики просветитељ Словена свети Методије, архиепископ суседне Чешкој Моравије, научи Боривоја и Људмилу чистој, светој вери, и просвети их светим крштењем у име Оца и Сина и Светога Духа. Огњени у вери, кнез и кнегиња саградише многе цркве и поставише при њима свештенике. Ревнујући много за веру Христову, блажена Људмила многе приобрене Цркви из незнабоштва, пошто је у то време међу чешким Словенима незнабоштво било још јако.

Кнез и кнегиња имађаху три сина и једну кћер. Кнез Боривоје умре кад му би тридесет шест година. Блажена Људмила подношаше своју тугу сва предана вољи Божјој, и сву своју имовину раздаваше сиромасима. Син њен Вратислав ступи на престо после свога оца, и владаше тридесет три године, после чега премину. На престо онда дође Вацлав, унук кнегиње Људмиле, кога је она

измалена добро васпитала у хришћанској вери, и он беше добар, кротак и целомудрен. Но мати Вацлавова мрзаше свекрву своју Људмилу и гледаше да је на сваки начин погуби. Сазнавши о томе, блажена Људмила се удаљи у град Течин. Онда снаха њена подговори два бољара и посла их у Течин да убију блажену Људмилу. Ова два злочинца отидоше тамо и скупише око себе много других сличних себи злих људи. Када паде ноћ, они опколише дворец где се налажаше блажена Људмила, развалише капију и уђоше унутра. Ухвативши свету кнегињу, они јој бацише конопац на врат и удавише је.

Тако блажена Људмила мученички пострада у суботу, године 917, у граду Течину. Њој онда беше шездесет једна година. Тако она, угодивши Богу, доби мученички венац. Јер Бог прослави многим чудесима место где она беше погребена; а беше погребена не у цркви него под градским бедемом; и на том месту се сваке ноћи јављаху упаљене свеће. И један слепац прогледа када додирну земљу на гробу свете Људмиле. И од тога времена биваху многа чудеса. Чувши за та чудеса, унук њен Вацлав пренесе чесне мошти њене у град Праг и положи их у цркви светог Георгија, где и сада бивају од њих многа знамења и чудеса. Свети Вацлав, велики ревнитељ вере православне, би убијен од брата свог Болеслава и спомиње се 28 септембра.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПРОКОПИЈА

Родом из Чешког села Хотуњ, он се у чину свештеника много потрудио око ширења и утврђивања хришћанства у Чешкој. На реци Сазави свети Прокопије подигао манастир светог Јована Претече, у коме се и подвизавао до саме смрти, 1053 године.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ СЕВАСТИЈАНЕ

Света Севастијана живљаше у време цара Домицијана[9] и беше ученица светог апостола Павла Игемон Георгијенареди те је ухватише у граду Маркијанопољу. Њу бише, па у ужарену пећ бацише, али она оста неповређена. Потом је одведоше у тракијски град Ираклију: ту би обешена на дрвету, па после бачена зверовима да је растргну. Али она поново остаде неповређена. Напослетку јој мачем одсекоше главу, и из њене ране уместо крви истече млеко.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ МЕЛИТИНЕ

Света Мелитина беше из града Маркијанопоља Тракијског, живљаше у време цара Антонина[10] при игемону Антиоху. Она учини многа чудеса; молитвом својом обори на земљу и сакруши кипове Аполона Херкула,[11] и многе приведе истинитој вери. Затим она обрати Христу супругу игемонову. Зато јој одсекоше главу. Чесно тело њено неко време лежаше непогребено. Један Македонац, по имену Акакије, пролазећи кроз то место за своје отачаство, измоли дозволу, те узе њене свете мошти, положи их у ковчег, са жељом да их однесе у своје отачаство. Али пловећи морем он се разболе и умре. Када лађа стиже до рта Лемноса,[12] тамо би положено тело свете мученице. Близу њеног гроба би погребено тело и мученикољубивог Акакија.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ИСАКА и ЈОСИФА

Рођена браћа. Родом из града Теодосиупоља. Пошто нису хтели да се одрекну Христа и приме ислам, њима бише главе одсечене, 808 године.

СПОМЕН СВЕТОГ КАСИЈАНА КИПАРСКОГ

Светога овога славе и празнују на острву Кипру, јер се у месту Глифији код Алекторе налази његово свето тело. (Спомиње га и Махерас у "Кипарској Хроници").

НАПОМЕНЕ:

1. Римски цар Диоклецијан царовао од 284 до 305 године.
2. Главни град Римске провинције Витиније, у Малој Азији, на обали Мраморног Мора.
3. Антипат или проконзул називао се царски намесник у провинцији или области.
4. Ареј или Марс - незнабожачки бог рата, а уједно сматран чуварем људи и поља од сваке штеточине.
5. Света Ефимија пострада 304 године.
6. Ту је доцније подигнут храм у част свете великомученице Ефимије. У том храму држан је Четврти Васељенски Сабор - Халкидонски, 451 године, којом приликом је света Ефимија учинила знаменито чудо, јер над њеним светим моштима би јављено и потврђено православно исповедање вере, а јеретичко монофизитско учење одбачено и посрамљено (о чему се опширније говори под 11. јулом). У петом веку светој Великомученици су подигнути храмови у Риму и Медиолану. Њене свете мошти при Теодосију Великом беху пренесене у Александрију, а после враћене у Халкидон. По заузећу Халкидона од стране Персијанаца 617 године, мошти свете Ефимије бише пренете у Цариград, где се и сада налазе.
7. Преподобни Доротеј упокојио се крајем четвртог века за царовања Теодосија Великог (379-395)

8. Његов свети спомен празнује се 28. септембра.
9. Римски цар царовао од 81 до 96 године; био жесток гонитељ хришћана.
10. Римски цар Антонин Пиј царовао од 138 до 161 године.
11. Аполон бог светлости, сунца, просвете; Херкул бог физичке снаге.
12. Лемнос једно од највећих острва у Јејејском Мору.

17. СЕПТЕМБАР

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИЦА ВЕРЕ, НАДЕ, ЉУБАВИ и матере њихове СОФИЈЕ

За царовања злочестивог цара римског Адријана^[1] живљаше у Риму удовица, родом Италијанка, по имену Софија, што у преводу значи мудрост. Она беше хришћанка и, сходно имену свом, она мудро у вери хришћанској провођаше живот по оној мудрости коју хвали апостол Јаков, говорећи: Мудрост која је одозго најпре је чиста, потом мирна кротка, покорна, пуна милости и добрих плодова (Јак. 3, 17). Ова мудра Софија, док живљаше у чесном браку, роди три кћери којима надену имена према трима хришћанским врлинама: прву назва Вера, другу Нада, трећу Љубав. А и шта је могла родити хришћанска мудрост, ако не богоугодне врлине? Ускоро по рођењу треће кћери Софија обудове. Као удова, она живљаше побожно угађајући Богу молитвом, постом и милостињом; а своје кћери васпитаваше онако како то може мудра мати: да живе по хришћанским врлинама, чија имена ношаху.

И заиста, уколико деца растијаху по годинама, утолико растијаху у њима хришћанске врлине, И оне добро изучише пророчке и апостолске књиге, научише поуке наставника, марљиво се бављаху читањем, и беху усрдне у молитви и у домаћим пословима, повињавајући се светој и богомудрој матери својој, напредујући у свему и идући из силе у силу. А пошто беху изванредно благоразумне, па још и необично лепе, оне убрзо скренуше на себе пажњу свих.

Глас о њиховој мудрости и лепоти пронесе се по целој Риму. Чу за њих и епарх Антиох и зајеле да их види. Чим их виде, епарх одмах познаде да су оне хришћанке; јер оне не тајашу своју веру у Христа, не колебаху се у својој нади на Христа, и не слабљаху у својој

љубави ка Христу, него отворено пред свима слављаху Христа Бога, гнушајући се богомрских идола незнабожачких.

О свему томе Антиох извести цара Адријана, и овај одмах посла слуге своје да му доведу девојчице. Слуге одоше у Софијину кућу и затекоше мајку где поучава своје кћери, и саопштише јој да цар зове њу са кћерима. А оне, осетивши због чега их зове цар, све стадоше на молитву, говорећи: Свесилни Боже, учини с нама по Твојој светој вољи и не остави нас, него нам подај Твоју свету помоћ, да се срце наше не устраши гордог мучитеља, да се не препаднемо од горке смрти, да нас ништа не отргне од Тебе, Бога нашег.

И по молитви поклонивши се Богу, оне све четири, мати са кћерима, изиђоше, и држећи се за руке, као венац исплетени, иђаху к цару, и често погледајући на небо са уздахом и тајном молитвом препоручиваху себе помоћи Онога који је заповедио не бојати се оних који убијају тело а душе не могу убити (Мт. 10, 28). Када дођоше царевом двору оне се прекрстише говорећи: Помози нам, Боже Спаситељу, наш, ради прослављења светог имена Твог. - Онда их уведоше у двор, и изведоше пред цара који гордо сеђаше на престолу. Угледавши цара оне му одадоше доличну част, но стајаху пред њим без икаквог страха, светла лица, јуначког срца, и гледаху на све веселим очима, као да су позване на пир; с таквом радошћу оне дођоше на истјазаније за Господа свог.

Гледајући њихова благородна, светла и неустрашена лица, цар стаде испитивати матер каквога су рода, како се зову и које су вере. А она, мудра, одговараше тако паметно, да се сви присутни дивљаху њеном разуму. Укратко споменувши њихово порекло и имена, Софија стаде говорити о Христу, чије порекло нико исказати не може (ср. Ис. 53, 8), но чијем се имену има поклонити свако колено (ср. Флб. 2, 10). И она отворено исповедаше своју веру у Христа Исуса, Сина Божија, и назвавши себе слушкињом Његовом она се хваљаше именом Његовим. Хришћанка сам, говораше она, и то је драгоцено име којим се хвалим. Исто тако она изјави да и кћери своје она заручи Христу, да нетљену чистоту своју сачувају за нетљеног Женика - Сина Божијег.

Цар, видећи пред собом мудру жену, но не желећи да тада ступа с њом у дужи разговор и да јој суди, одложи то за други пут. И

посла Софију са кћерима њеним код једне високородне жене, по имену Паладије, поручивши јој да их чува, па да их трећега дана доведе к њему на суд.

Боравећи у дому Паладије и имајући на расположењу доста времена за поучавање својих кћери, Софија их дан и ноћ утврђиваше у вери, поучавајући их богонадахнутим речима. И говораше им: Кћери моје миле, сад је време вашег подвига, сад је настао дан вашег увешћења Бесмртном Женику, сада ви сходно именима вашим покажите тврду веру, непоколебљиву наду, и нелицемерну љубав која никад не престаје. Наступио је час весеља вашег - да се венцем мучеништва венчате са премилим Жеником својим и радосно уђете са Њим у пресветле дворе Његове. Кћери моје, ради те части Христове немојте жалити младо тело своје; немојте жалити лепи цвет младости своје, ради Најлепшег међу синовима људским; и немојте туговати што се ради вечнога живота лишавате овог временског живота. Јер небески љубитељ ваш Исус Христос јесте вечно здравље, неисказана лепота и живот бесмртни. И када тела ваша Њега ради буду измучена до смрти, Он ће вас обући у нетрулежност, и учиниће да ране на телима вашим засијају као звезде на небу. Када лепота ваша буде узета од вас мукама Њега ради, Он ће вас украсити небеском лепотом, какву људско око видело није. Када временски живот свој изгубите положивши душе своје за Господа свог. онда ће вас Он наградити бесконачним животом, у коме ће вас прославити занавек пред Оцем Својим небеским и пред светим анђелима Његовим, и све небеске силе назваће вас невестама и исповедницама Христовим. Вас ће похвалити сви преподобни, због вас ће се узвеселити све мудре девојке и примиће вас у своју заједницу. Децо моја слатка! не дајте да вас саблазне вражјим саблазнима: јер ће вас цар, како ја држим, засути многим ласкама, обећавати вам велике дарове, и предлагати вам славу, богатство и част, и сву лепоту и сладост овог трулежног и сујетног света, - но ви немојте пожелети ништа од свега тога, јер све то као дим ишчезава, и као прашина разноси се ветром, и као цвет и трава вене и претвара се у прах. А када угледате љуте муке, немојте се уплашити, јер, пострадавши малко, ви ћете победити врага и узликовати занавек. Верујем Богу мом Исусу Христу, да Он неће

оставити вас које за Њега страдате, јер је Он рекао: Ако би жена и заборавила чедо утробе своје, но ја вас заборавити нећу (Ис. 49, 15): Он ће неодступно бити с вама у свима вашим мукама, гледајући ваше подвиге, укрепљујући немоћи ваше и плетући вам неувенљиви венац награде. О, кћери моје дивне! опомените се мука мојих када сам вас рађала; опомените се трудова мојих којима сам вас одгајала; опомените се и речи мојих којима сам вас учила страху Божјем, и утешите старост матере своје вашим добрим и јуначким исповедањем Христа! За мене ће бити славље и радост и част и слава међу свима вернима, ако се удостојим назвати се мајком мученица, ако угледам ваше јуначко трпљење за Христа, ваше смело исповедање светог имена Његовог, и вашу смрт за Њега. Тада ће се узвеличати душа моја, и обрадоваће се дух мој, и поткрепиће се старост моја. Тада ћете и ви бити истинске кћери моје, ако, послушавши наук матере своје, будете стајале за Господа до крви, и умрете за Њега с радошћу.

Кћери, с умилењем слушајући овакву поуку своје мајке, срце им се топљаше од милине и радоваху се душом очекујући време мучеништва, као венчање. Јер оне, свете гране светог корена, свом душом жељаху то чему их поучаваше њихова премудра мати Софија. Речи њене оне слагаху у срцу свом, и припремаху се на подвиг мучеништва као на славље, ограђујући себе вером, укрепљујући себе надом, и распламћујући у себи огањ љубави према Господу. Бодрећи и учвршћујући једна другу, оне обећаваху матери својој да ће све њене душекорисне савете с помоћу Христовом привести у дело.

Када наста трећи дан, оне бише изведене пред незнабожног цара на суд. Држећи да ће девојчице, пошто су још мале, лако послушати његове ласкаве речи, цар им поче говорити овако: Децо, видећи вашу лепоту и штедећи вашу младост, ја вам родитељски саветујем да се поклоните боговима који владају васељеном. Ако ме послушате и учините што вам се наређује, ја ћу вас назвати својом децом. Сазваћу епархе и игемоне и све моје саветнике, па ћу вас пред њима прогласити за своје кћери, и ви ћете од свих бити поштоване и слављене. А ако ме не послушате и не покорите се моме наређењу, онда ћете навући на себе многа зла, и матери својој

загорчаћете старост, и саме ћете погинути у време када би се могле особито веселити, живећи у сластима и лепотама и радостима овога света. Јер ја ћу вас љутом смрћу уморити и, рашчерупавши удове ваше, бацићу их псима да их поједу, и сви ће вас газити. Послушајте ме, дакле, ради вашег добра: јер ја вас волим, и не само не желим погубити лепоту вашу и лишити вас овога живота, него желим да вам будем отац.

Но свете девојчице одговорише му једногласно и једнодушно: Наш је Отац - Бог који живи на небу. Он се стара о нама и нашем животу и милује душе наше; ми хоћемо да нас Он воли и желимо да се Његовом истинском децом назовемо. Клањајући се Њему и држећи заповести Његове, ми пљујемо на твоје богове, а претње се твоје не бојимо; јер ми само то и желимо: да страдамо и да подносимо горке муке ради слатког Исуса Христа, Бога нашег.

Чувши такав одговор од њих, цар упита матер њихову С о фију за њихова имена и године. Она одговори: Прва кћер моја зове се Вера, и има дванаест година; друга - Нада, има десет година; трећа - љубав, њој је девет година.

И дивљаше се цар како оне тако мале имају такву храброст и такву памет и усуђују се одговарати тако смело. И поче поново сваку од њих приморавати на своје безбожје. Обраћајући се прво најстаријој сестри Вери он јој рече: Принеси жртву великој богињи Артемиди! - А л и Вера не хте. Тада цар нареди да је свуку нагу и јако бију. А мучитељи, бијући је без милости, говораху јој: Принеси жртву великој богињи Артемиди! - Но она као у туђем телу трпљаше ћутећи. А када мучитељи ништа не успеше бијењем, цар нареди те јој одрезаше девојачке груди; но из рана, уместо крви потече млеко. И сви који посматраху мучење свете Вере дивљаху се овоме чуду и трпљењу мученице. И климајући главама потајно осуђиваху цареву безумље и свирепост, говорећи: Шта је ова дивна девојчица згрешила, те тако страда? О, тешко безумљу цареву и зверској свирепости његовој која бешчовечно погубљује не само старе људе него и малу децу!

После тога би донесена железна решетка и метнута на силан огањ. Када се она усија као жеравица и од ње лећаху варнице, онда на њу положише свету девојчицу Веру. Два сата лежаше она на тој

решетки и мољаше се Господу свом, и ни најмање се не опече, тако да се сви дивљаху. Затим она би бачена у казан пун вреле смоле и уља који је страховито вррио на огромној ватри; али и У њему остаде неповређена; и седећи у њему као у прохладној води опа певаше Богу.

Не знајући шта још да чини с њом, да би је узмогао одвратити од Христове вере, мучитељ је осуди на посечење мачем. Чувши ову пресуду света Вера се испуни радости и рече матери својој: Моли се за мене, мати моја, да окончамо моје течење, и дођем до жељеног краја, и угледам милог ми Господа и Спаситеља мога, и насладим се гледањем Божанског Лица Његовог. - А сестрама рече: Знате, миле сестре моје, Кома се обећасмо и Кома се заручисмо; знате да смо запечаћене светим крстом Господа нашег па вечну службу Њему, стога трпимо до краја. Једна нас мати роди, једна васпита и научи, зато смо дужне примити један исти завршетак; као рођене сестре, имајмо једну вољу! Нека вам ја будем пример, да и ви обе пођете за мном ка Женику нашем који нас зове к Себи.

После тога света Вера изљуби своју матер, загрли се са сестрама и пољуби, па оде под мач. А матери ни најмање не потугова због своје кћери, јер љубав к Богу победи у њој тугу срца и материнску жалост због деце. Њој беше једина мука и брига то: да се која од њених кћери не уплаши мука па одрекне од Господа свога. И она говораше Вери: Ја те, кћери моја, родих, и због тебе поднесох муке. Али ти ми за то узвраћаш добром, јер умиреш за веру Христову и проливаш за Христа крв своју коју си примила у утроби мојој. Иди дакле к Њему, срце моје мило, и обaгрена крвљу својом, као у скерлет обучена, предстани дивна пред очима Женика твог, помени пред Њим убогу матер твоју, и помоли Му се за сестре своје да их укрепи на такво трпљење какво ти показујеш.

После тога светој Вери би одсечена чесна глава, и она отиде ка Глави својој - Христу Богу. А мајка, загрливши њено многострадално тело и целивајући га, радоваше се и слављаше Христа Бога који прими њену кћер Веру у Своје небеске дворе.

Тада нечестиви цар дозвољава се другу сестру Надежду, и рече јој: Мило дете, молим те, послушај мој савет, јер ти из љубави као отац саветујем: поклони се великој Артемиди, да и ти не би

погинула као што погибе твоја старија сестра. Ти си видела њене страшне муке, посматрала си њену горку смрт, зато немој пожелети да тако исто пострадаш. Веруј ми, чедо, ја жалим твоју младост; и ако се покориш мојој наредби, ја ћу те прогласити за своју кћер. - Света Надежда одговори: Царе, зар ја нисам сестра оне коју си убио? зар нисам од исте мајке рођена? зар нисам истим млеком одојена? зар нисам исто крштење примила које и моја света сестра? Ја сам заједно расла с њом, и из истих нас књига научи мајка да знамо Бога и Господа нашег Исуса Христа, и да верујемо у Њега, и да се Њему јединоме поклањамо. Стога се не надај, царе, да бих ја могла мислити и желети нешто друго него моја сестра Вера; не, ја хоћу да идем њеним путем. Немој одлагати трудећи се да ме многом речима одвратиш; боље прећи одмах на ствар, па ћеш увидети да сам једнодушна са сестром која оде испред мене.

Чувши овакав одговор цар је предаде на мучење. Пошто је свукоше нагу, као и Веру, слуге је царева дуго бише без милости, док се не уморише. Међутим она ћуташе као да не осећа никакав бол, и само гледаше на своју матер блажену Софију која тамо стајаше, јуначки посматрајући страдање своје кћери и усрдно молећи Бога да јој подари снажно трпљење. Затим по наређењу безаконог цара света Надежда би бачена у огањ, у коме, као Три Света Младића, стојећи неопалива слављаше Бога. После тога она би обешена и стругана гвозденим ноктима: комади јој отпадаху од тела и крв се потоком лијаше, а од њених рана излажаше неки диван мирис, и лице јој се радосно осмехиваше и сијаше благодаћу Светога Духа. И ругаше се света Надежда мучитељу што није у стању победити једну малу девојчицу. Христос је моја помоћ, говораше она, и ја се не само не бојим мука, него сам их жељна као сладости рајске, јер су ми муке за Христа слатке. А тебе, мучитељу, очекују бесконачне муке у паклу огњеном заједно са ђаволима, које ти имаш за богове.

Ове речи још више разјарише мучитеља, и он нареди да се спреми казан пун смоле и лоја, да се наложи ватра, и у кипећи казан баци мученица Надежда. Но када светитељу хтедохе да баце у кипећи казан, он се тог тренутка растопи као восак, а смола и лој се разлише и опекоше све који наоколо стајашу. Тако чудесна сила Божја беше са светом Надеждом.

Видећи све то, мучитељ ипак не хтеђаше познати истинога Бога, јер срце његово беше помрачено демонском тамом и убиственом заблудом. Међутим, исмејан малом девојчицом, он се стиђаше. Но не желећи више трпети такав стид, он осуди свету Надежду на посечење мачем. А света девојчица, чувши за пресуду, радосно притрча к матери. својој и рече: Мир теби, мати моја! буди здрава и спомињи чедо своје! - А матери, загрливши је, љубљаше је говорећи: Кћери моја Надеждо! благословена ти од Господа Бога Вишњегга, на кога се надах и за кога крв своју не штедиш; иди к сестри својој Вери и заједно са њом представи возљубљеноме Господу! - Надежда се такође пољуби са својом сестром Љубављу која је посматрала сва њена страдања, и рече јој: Не остај овде и ти, сестро наша, да бисмо заједно престале Светој Тројици.

Рекавши то, света Надежда приђе мртвоме телу своје посечене сестре Вере, и загрливши је с љубављу она, по својственој природи људској жалости, хтеде плакати, али из љубави ка Христу она претвори жалост у радост. После тога, приклонивши под мач главу своју, света Надежда би посечена мачем. А матери њена узе тело њено, и прослављаше Бога радујући се јунаштву двеју кћери својих, а на такво јунаштво подстицаше и трећу кћер својим слатким речима и мудрим саветима.

Призвавши трећу девојчицу Љубав, мучитељ се стараше да и њу, као и прве две сестре, ласкавим речима приволи да одступи од Распетога и поклони се Артемиди. А л и узалуд беху сва старања саблазнитељева. Јер ко је дужан тако чврсто стајати за возљубљеног Господа, као Љубав? Писано је у Светом Писму: Љубав је јака као смрт; многа вода не може угасити љубави, нити је реке потопити (Песма над песм. 8, 6. 7). Не угасише у овој девојчици огањ љубави к Богу многе воде светских сабласти, нити је потопише реке мука и страдања; величина љубави њене показиваше се у томе што она беше готова душу своју положити за љубљеног Господа свог Исуса Христа; а веће љубави нема него душу своју положити за пријатеље своје (Јн. 15, 13).

Видевши да се ласкама ништа успети не може, мучитељ поче мучити љубав, желећи је разним мучењима раставити од љубави Христове. Но она одговараше речима светог апостола: Ко ће нас

раставити од љубави Божије? невоља ли, или тескоба? или гоњење? или глад? или голотиња? или опасност или мач? У свему овоме побеђујемо помоћу Онога који нас љуби (Рм. 8, 35. 37).

Мучитељ нареди да је истегну на точку и бију штапом. Света мученица би тако истегнута на точку, да се делови младог тела њеног одвајаху од својих састава, и она бијена сва се зали крвљу као пурпуром, и земља се натапаше њеном крвљу као кишом. Затим би страховито усијана пећ. Указујући светој мученици на њу, мучитељ говораше: Девојчице, реци само да је богиња Артемида велика, па ћу те пустити! Ако то не рекнеш, овог часа ћеш изгорети у овој ужареној пећи. - Но света мученица одговори: Велики је Бог мој Исус Христос; а Артемида и ти с њом погинућете!

Разбешњен, мучитељ нареди присутнима да је баце у пећ. Међутим мученица, не чекајући да је ко баци у пећ, сама похита и уђе у њу, и хођаше посред ње неопалена, и као у прохладном месту радоваше се, певајући и благосиљајући Бога. У то време из пећи излете пламен на неверне који стајашу около пећи, и неке сагоре у пепео, а неке опече, самог пак цара достигавши опали, те он побеже далеко. У пећи тој беху видна и нека друга лица која сва сијаху и са мученицом се радоваху. И величаше се име Христово, а нечестиви се стиђашу.

Када се пећ угаси, света мученица, дивна невеста Христова, изиђе из ње здрава и весела, као из палате. Мучитељи је, по наређењу царевом, одмах дохватише и сврдлима јој зглобове провртеше; али је Божја помоћ крепљаше у тим мукама, те она не умре. Јер ко би могао отрпети те муке, а да се одмах не сруши мртав? Међутим возљубљени Женик њен, Исус Христос, поткрепљаваше своју свету мученицу, да би и нечестиви што више били постиђени и њој била дата што већа награда, и да би се крепка сила Божја прославила у немоћном сасуду људском.

Разболевши се од опекотине мучитељ нареди, најзад, да мученицу посеку мачем. Чувши о томе, света се радоваше и говораше: Господе Исусе Христе, који си заволео слушкињу Твоју Љубав, певам и благосиљам многослављено име Твоје што ме увршћујеш са сестрама мојим, удостојивши и мене да претрпим за име Твоје оно исто што и оне претрпеше. - А мати њена, света

Софија, не престајући мољаше Бога за најмлађу кћер своју да јој подари трпљење до краја, и говораше јој: Трећа грана моја, чедо моје премило, подвизавај се до краја! јер добрим путем идеш, и теби је већ исплетен венац и отворен припремљени двораци; Женик већ стоји очекујући те и посматрајући с неба твој подвиг, да би, када приклониш под мач главу своју, примио твоју чисту и беспрекорну душу у Свој загрљај и упокојио те са твојим сестрама. А помените и мене, матер вашу, у царству Женика свог, да милостив буде мени и да ме не лиши учествовати и пребивати с вама у светој слави Његовој. И тог часа света љубав би посечена мачем. А мати њена узевши тело њено положи га у диван ковчег заједно са телима свете Вере и Надежде, и украсивши како треба тела њихова метну ковчег на погребна кола, одвезе их изван града неколико потркалишта, па са сузама радосницама чесно погребне кћери своје на високом брежуљку. Сама пак остаде на гробу њиховом три дана и три ноћи усрдно се молећи Богу, и у томе заспа сном смрти о Господу. Верни је погребноше на истом месту заједно са кћерима. На тај начин и она би удостојена с њима мученичког венца и учешћа у небеском царству, јер иако не телом, ипак она срцем страдаше за Христа.

Тако премудра Софија мудро оконча течење своје, приневши Светој Тројици на дар три добродетељне кћери своје: Веру, Надежду и Љубав.

О, света и праведна Софијо! која се жена спасе порадам као ти, која си родила такву децу која се увестише Спаситељу и, пострадавши за Њега, сада с Њим царују и прослављају се? Заиста си мати, достојна дивљења и доброг спомена! Јер, гледајући страшне и љуте муке и смрти својих милих чеда, ти не само ниси туговала, као што је својствеио матери, него си се, утешавана благодаћу Божјом, веома радовала, и сама их учила и молила да не жале временски живот свој и непоштедно пролију крв своју за Христа Господа. Наслађујући се сада на небу гледањем пресветлог лица Његовог заједно са светим кћерима твојим, умудри и нас, да се и ми, сачувавши врлине вере, наде и љубави, удостојимо предстојати Пресветој, Несазданој и Животворној Тројици и славити је кроза све векове Амин.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ТЕОДОТИЈЕ (ТЕОДОТЕ)

За царовања у Риму Александра Севера,[2] послан би од стране царева у Кападокију игемон Симвликије, да устроји гоњење на хришћане. Њему доставише за неку хришћанку, Теодотију (Теодоту), која беше родом из Понтиске области[3] и беше врло богата. Наредивши да је доведу пред њега, Симвликије је дуго наговараше да се одрекне вере Христове али без икаква успеха. Тада је обесише и неколико сати стругаше јој тело. А светитељка ни најмање не обраћаше пажње на болове већ слављаше Бога, и изгледаше да други страда а не она. После тога је оковаше и у тамницу посадише. После осам дана врата се на тамници сама од себе отворише. Видевши то стражари се препадоше, и отрчаше те обавестише о томе Симвликија. Ал и Симвликије им не поверова, већ нареди да му доведу Теодотију. Кад је угледа потпуно здраву, без икаквог трага на телу од задобијених рана, Симвликије је упита: Ко си ти? Светитељка одговори: Игемоне, теби се ум помрачио, па не видиш; а да ти ум није помрачен, ти би познао да сам ја Теодотија.

Чувши то Симвликије одмах нареди да се ужеже пећ и у њу баци мученица. Када пећ би усијана и светитељка уђе у њу, одмах суну из пећи огањ те спали седамдесет људи; а они што остадоше, затворише врата, од пећи, па побегоше. Идућег пак дана игемон посла два идолска жреца са још неколико људи, да развеју пепео од тела сагореле мученице. А кад они отворише пећ, из ње суну пламен и спали оба жреца, а остали угледаше светитељку где седи усред пећи између два младића у белим хаљинама и пева. То их толико уплаши, да они попадале као мртви. Тада светитељка изађе из пећи потпуно здрава, радујући се и славећи Бога.

Но и после тога блажена Теодотија би поново затворена у тамницу. А пошто Симвликије намераваше да путује у Византију,[4] он нареди да га светитељка у оковима прати на том путу. А када Симвликије оде у Анкиру и седе на судијску столицу, он тада изведе преда се на суд свету Теодотију и рече јој: Ако не пристанеш да принесеш боговима жртву, ја ћу те ставити на онај усијани тигањ

(притом јој руком показа тигањ) и без милости ћу те уништити. - Светитељка му одговори: Ако твој лични секретар Доротеј узиће са мном на тигањ и ако га огањ не повреди, онда ћу принети жртву боговима твојим.

Тада Симвликије рече своме секретару Доротеју: Господине Доротеје, имајући са собом помоћ богова, ући у огањ. - Чим Доротеј са светитељком уђе у огањ, он одмах изгоре у огњу, а светитељка остаде неповређена.

Збуњен, и не знајући шта да ради, Симвликије нареди да свету Теодотију поново окују и приморају да трчи за њим у Никеју, куда он крену. Стигавши у Никеју, игемон нареди светитељки да уђе у храм идолски и да се помоли. Светитељка сва радосна уђе у храм. Но чим се помоли Богу, идоли попадале на земљу и разбише се. Сви који беху присутни и видеше ово чудо, бише запрепашћени. А Симвликије, бесан од љутине, нареди слугама да Теодотију тестером престружу. Али се тестера тог тренутка отупи и не могаше да струже, и слуге изнемогоше, а светитељка опет остаде неповређена и слављаше Бога.

Тада окорели срцем игемон, свим овим чудесима доведен у неприлику, помрачи се умом, и нареди да се мученици одсече глава мачем. И тако храбра мученица Христова отиде ка Господу и доби венац мучеништва.[5]

СПОМЕН СВЕТИХ

СТО ПЕДЕСЕТ ШЕСТ МУЧЕНИКА:

**епископа ПЕЛЕЈА и НИЛА, свештеника ЗИНОНА,
мученика ПАТЕРМУТИЈА и ИЛИЈЕ, епископа СИЛУАНА,
старца ЈОВАНА, и осталих**

Од ових светих мученика 50 (или по другима 40) беху Палестинци, а остали Мисирци (Египћани). Пострадаше за Господа Христа у граду Тиру и околини у време цара Галерија око 310 године. Једни од ових мученика, после многих мучења, пострадаше од мача, а други од огња. Међу њима беху и два старца

епископа из Египта: Пелеј (или Филеј) и Нил, свештеник Зион, и два славна мужа: Патермутије и Илија. С њима пострада од мача и епископ Силуан, родом из Газе (кога спомиње историчар Евсевије Кесаријски)[6] и знаменити слепи старац Јован, који је знао Свето Писмо наизуст, и наизуст га читао на скуповима хришћанским, то јест на богослужењима.[7] (Они пострадаше после Галерија, за време Максимиана, заједно са другим старијег узраста мученицима, који нису могли радити тешке послове у каменоломима и рудницима, где је свети Силуан био затворен). Сви се ови свети мученици увенчаше венцима мученичким и непропадљивим, и преселише се у бесмртно царство Христово.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ АГАТОКЛИЈЕ

Света Агатоклија беше слушкиња у некога Николе хришћанина и жене му Павлине. Павлина беше незнабошкиња и у току осам година мучаше разним мукама блажену Агатоклију, са циљем да је преведе у идолопоклонство. Некада је Павлина бијаше камењем по врату, некада је присиљаваше да боса трчи по оштром камењу и беспућу, једном јој поломи ребра гвозденим чекићем, и потом јој сагоре језик. Али пошто је свим тим не могаде приморати да се поклони идолима, она је напослетку умртви сипајући јој огањ на врат. Тако блажена душа њена отиде из тела на небо.

СПОМЕН СВЕТИХ

ЛУКИЈЕ удовице, и сина јој ГЕМИНИЈА мученика

Света Лукија беше угледна и богата римљанка; живљаше у време безбожних царева Диоклецијана и Максимилијана (284-305. г.). Беше удова тридесет и шест година и богоугодно служаше многим У својој седамдесет петој години би као хришћанка оптужена цару Диоклецијану од свога рођеног сина Евтропија,

усрдног идолопоклоника, и зато затворена у тамницу. У тамници она поднесе многа и тешка мучења за Христа, али остаде неповређена и непобеђена. Потом би вођена кроз град на поругу и срамоћење, али се ни тада у својој хришћанској вери не поколеба. Видећи је тако непоколебљиву у вери, неки Геминијан (или Германијан) поверова одмах у Господа Христа и са светом Лукијом ступи заједно пред цара и смело исповеди веру у Господа Христа. Због показане вере и храброг исповедништва, свети Геминијан би затим крштен и усиновљен од свете Лукије; зато се и назва сином њеним.

Када потом света Лукија би отпуштена из тамнице, она узе са собом и свог новог сина Геминија и отиде у Тавроменију на Сицилији. Када и тамо настаде гођење хришћана, она се повуче у горе, где се и упокоји мирно у Господу своме, за Кога толико пострада. Свети пак Геминије би ухваћен и посечен мачем за Господа Христа, од Кога доби венац вечног живота.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АНАСТАСИЈА, чудотворца Кипарског

Свети Божји човек овај дошао на Кипар из Палестине заједно са три стотине других хришћана,^[8] и подвизавао се богоутодно у време цара Алексија Комнена и сина његовог Јована (12. век) Због својих подвига прослављен од Бога даром чудотворства. У селу Перистерона у покрајини Амохоста на Кипру налази се и данас манастир њему посвећен, где се налази и свети гроб његов. (Службу му штампао Кипријан Кипарски у Левкосији Никозији 1915 г.)

СПОМЕН СВЕТИХ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА: ИРАКЛИДА и МИРОНА

Епископи града Тамаса на Кипру; пострадали за веру у Христа. Свети Ираклид био постављен за епископа светим апостолом

Варнавом (који се слави 11. јуна) и по његовој кончини наставио дело овог светог апостола Свети пак Мирон био прејемник светог Ираклида. У Тамасу на Кипру и данас постоји манастир светог Ираклида, где је и гроб његов. (По другима, свети Ираклид се упокојио мирно).

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА:
ХАРАЛАМПА, ПАНТОЛЕОНТА, и дружине њихове**

Мучени пострадали за веру у Христа.

НАПОМЕНЕ:

1. Царовао од 117 до 138 године.
2. Римски цар царовао од 222. до 235. године.
3. Понтиска област или Понт североисточна покрајина Мале Азије поред Црног Мора.
4. Данашњи Цариград.
5. Света Теодотија пострада око 230. године.
6. Овај свети Силуан спомиње се и 4. маја.
7. О њему видети и под 20. септембром: Спомен св. Преподобномученика Јована Исповедника.
8. О њима видети под 1. и 13. јулом.

18. СЕПТЕМБАР

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЕВМЕНИЈА, епископа Гортинског

Свети Евменије још у младим годинама угоди Богу својим врлинским животом, јер иђаше тесним путем који води к небу, слушајући речи Господње: Навалите да уђете на тесна врата (Лк. 13, 24). Ко хоће да уђе на та врата, дужан је скинути са себе два тешка бремена: бремене имовине и бремене тела. Евменије се ослободи имања кад га га раздаде сиромасима, знајући да је богатоме тешко ући у царство Божије. Јер ко, оптерећен бригом око богатства, може ући на тесна небеска врата? Господ даде добар савет ономе младићу који га упита о вечном животу: Ако хоћеш савршен да будеш, иди продај

све што имаш и подај сиромасима, и имаћеш благо на небу (Мт. 19, 21). Ко служи мамону, не може служити Богу; ко је натоварен бременом богатства, неће проћи кроз уска врата небеска, као што камила не може проћи кроз иглене уши. Ко жели да се провуче кроз тесно место, мора скинути са себе не само бреме него и одећу; тако и онај који жели да буде на небу, раздаје сиромасима не само сувишак свога имања, као непотребно бреме, него и оно што му је најпотребније, да чак и одећу која му покрива тело, подражавајући тиме Господа.

Такав управо беше свети Евменије: он све сматраше за ђубре, свега се одрече, све остави, да би за Христом ишао, и Њега нашао и стекао. Имање скинувши са себе као одећу, он одену њиме сиромаше, наге и невољне; себе пак ослободивши од сваке наклоности према земном, он ступи на тесни пут сиромаштва, провлачећи се кроз уска врата која воде ка небеском богатству. Преподобни Евменије скину са себе и друго бреме - бреме тела, када подвизима, трудовима, уздржањем, постом, бдењем умртви своје удове и осуши себе, клонећи се сваког угађања телу и сластољубља: јер, по речима светог апостола, сваки који се бори од свега се уздржава (1 Кор. 9, 25). Он се уздржавао од свега што гоји тело, одебљује мисао и порађа страсти. Он не даде сна очима својим, док не очисти душу и тело од страсти и постаде обитељ Светога Духа. Тако, скинувши са себе оба тешка бремена: и бреме имања и бреме телесних страсти, он постаде способан да прође уским путем и кроз тесна врата, који воде у живот вечни.

Пошто врлинско живљење светог Евменија сијаше као светионик и беше свима на корист, он би изабран и узведен на престо Гортинске цркве.[1] Ту он као свећа стојећи на светњаку, просвети своју паству, као сунце обасјавајући Цркву Христову својим делима и поукама: јер светлости света доликује да делима претходи речи, као што светљење претходи светњаку. Тако и свети Евменије,[2] седећи на свом епископском престолу, учаше своју духовну децу најпре делом: својим чистим богоугодним животом он беше узор своме стаду, а затим их поучаваше и речју. Прво, он сам постаде светлост, па затим просвети друге; сам се дан и ноћ поучаваше у закону Господњем, и онда друге учаше томе; сам он

живљаше свето, и тако друге освећиваше; најпре сам стече чисту савест, па тако очишћаваше и савест других. Беше он и веома милостив, сагласно имену своме Евменије, што значи милостиван, и живот његов бејаше препун милосрдних дела. Он беше отац сиротама, богатство ништима, давалац искачима, утешитељ жалоснима, исцелитељ болнима, и предиван чудотворац. Једном он молитвом умртви огромну змију која се беше устремила на њега. Но још веће чудо учини он сатрввши паклену змију - ђавола, победивши га молитвом и одагнавши га од повереног му стада Христовог. И не само у Гортину, него и у Риму он војева против демона: јер дошавши у Рим он задиви многе својим знамењима и чудесима: изгна из људи нечисте духове, болеснике исцели, и измири непријатељски завађене и разљућене. После тога он би и у Тиваиди, где он у време суше молитвом низведе дажд с неба. Тамо он и сконча у миру, прешавши из временог живота у живот вечни и бесконачни.[3] Његово свето тело би пренесено у Гортин, место његовог епископског престола, и тамо чесно погребено.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ АРИАДНЕ

Света мученица Ариадна пострада за Христа у време незнабожног цара Адријана.[4] Девица Ариадна беше робиња неког властелина Тертила, управника града Промисе у Фригији.[5] Када овај Тертил на дан рођења свога сина приреди славље у идолском храму, приносећи жртве идолима и клањајући се демонима и веселећи се са свима домашњима и са пријатељима и са суседима, света Ариадна оста дома, јер није хтела да уђе у идолопоклонички храм и да празнује са господаром својим. Господар њен разгневи се на њу због тога и би је без милости; затим нареди те је обесише и гвозденим ноктима стругаше. После тога он мученицу врже у тамницу, и дуго је мораше глађу присиљавајући је да се одрекне Христа и поклони бездахним идолима. Затим би пуштена из тамнице, и она оде из града. Али господар њен Тертил раскаја се што је отпусти, па пође у потеру за њом са својим слугама. А

Ариадна осврнувши се угледа потеру и наже бежати. Када стиже до једне стене она се помоли Богу да је избави из руку непријатеља њених. И тог часа се, по Божјем наређењу, стена раседе, и светица уђе унутра, па се стена опет састави. Ово чудо учини анђео Господњи који се јави тамо. А гониоци се од страха пометоше, па се побише међу собом, и избовши један другог копљима изгинуше. Тако Господ избави слушкињу Своју од руке непријатеља њених, као птицу од замке ловаца. Молитвама њеним нека Господ избави и нас од непријатеља наших и заједно са светом Ариадном удостоји нас светковати у радости небеској вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ АРКАДИЈА, епископа Новгородског

Епископ Новгородски; био прво игуман њиме основаног 1153. године Успенског Аркадијевог манастира, близу Новгорода, и много се потрудио у црквеним и народним пословима. Преставио се 1163. године, оставивши за собом успомену кротког владике и дарољубивог оца сиромашних и убогих.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИЦА СОФИЈЕ и ИРИНЕ

Мученице пострадаше за Христа мачем посечене.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА КАСТОРА и ТЕОДОРЕ

Свети мученик Кастор би уморен глађу од стране идолопоклоника. (Спомен им се врши заједно близу Јустинијановог моста).

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА БИДЗИНА, кнеза Грузинског

Мученик Бидзин пострада за Христову веру од шаха Абаса II заједно са својим сродницима: Елисбаром и Шавлом 1661. године.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА: ЕЛИСБАРА и ШАВЛА

Страховито мучени скончали за веру у Господа.[6]

НАПОМЕНЕ:

1. Гортина или Гортин - у старини значајан град на острву Криту; развалине старога града сачувале су се и до данас.
2. Грчко име Евменије значи: милостив, жалостив, снисходљив. љубазан, добар
3. Свети Евменије живео је у седмом столећу.
4. Римски цар Адријан - царовао од 117. до 138. године.
5. Фригија - пространа област у Малој Азији.
6. Видети о њима под данашњим даном: Спомен светог мученика Бидзина, кнеза Грузинског.

19. СЕПТЕМБАР

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА: ТРОФИМА, САВАТИЈА и ДОРИМЕДОНТА

У време римског цара Прова,^[1] када над Антиохијом началствоваше неки Атик, звани још и Илиодор, једном Антиохијци светковаху празник у част Аполона Дафниског,^[2] и по свом обичају цео тај дан провођаху у приношењу жртава идолима, у пијанству и игри, и у сваковрсним мрским делима. У то време допутоваше у Антиохију из друге земље два непозната човека, Трофим и Саватије, људи побожни, поклоници истинитога Бога. Видевши ослепљеност и погибао тако многих душа, они дубоко уздахнуше, и обраћајући се Богу они се са сузама мољаху говорећи: Боже, Ти си речју Својом из ничега саздао сав свет, и створио човека по образу Свом! погледај с неба и ишчупај људе ове из руку противника.

Када они говораху ову молитву, идолопоклоници познаше да они нису њихове идолопоклоничке вере, ухватише их и овдедоше своје властелину и судији Атику Илиодору. Угледавши их, овај нареди да их раздвоје, и да му најпре приведу светог Трофима. И стаде он испитивати га о имену, животу и вери. Свети Трофим одговори: Име ми је Трофим; рођен сам од слободних и високородних родитеља; али, павши под власт греха, ја најпре живљах безбожно, док кроз свето крштење не добих истинску слободу и високородност. - Судија га упита: Које си вере? - Трофим одговори: Већ ти рекох, али још ћу ти јасније рећи, чуј: ја сам хришћанин, слуга Христов, и желим да будем жртва Христу. - Судија упита: Јеси ли иностранац или римски грађанин? - А светитељ, који заиста беше туђ, стран свету, одговори да је странац. - На то га судија упита: Јеси ли читао царске наредбе односно

хришћана? - Светитељ одговори: Прочитао сам; но шта су оне за нас? Између вере и демонске обмане постоји таква разлика, као између дана и ноћи.

Ове речи разгневише мучитеља, и он нареди да светог Трофима нага простру по земљи и бију без милости. И мученик би дуго бијен, да се земља зали његовом крвљу. Затим судија нареди да престану са бијењем, и рече: Трофиме, принеси боговима жртву! Не урадиш ли то, послаћу те у Фригију мучитељу Дионисију. - А тај Дионисије беше свуда познат по својој свирепости и бешчовечности. - Свети Трофим одговори: За мене није важно, да ли ћеш ме убити ти или неко други, да ли ће ме уморити Илиодор или Дионисије: једна ми смрт предстоји; јер је у вас обојице једна намера: убијати оне који служе истинитоме Богу.

Судија се још јаче разгневи од ових речи, па нареди да светог мученика обесе на дрво и кидају му тело. И мученика одмах окружише целати са оштрим оруђима: резаху му тело, и стружући му месо до костију они досезаху до саме изнутрице његове. А он трпећи, тихо и кротко говораше: Господе, помози слуги Твојој! - Судија пак упита страдалца: Где је твој Христос, Трофиме? - Он одговори: Мој Христос је са свима који Га истински призивају; Он се и од мене не одваја. А очигледан знак Христове присутности са мном јесте то што лако подносим муке које природа људска не би могла подносити да јој сам Бог не помаже. - После ових мучења свети Трофим би вргнут у тајугаицу.

Тада би изведен на суд блажени Саватије, и судија му рече: Не питам те јеси ли хришћанин, него ми прво реци каквога си звања. - Јер за незнабожног судију сама реч хришћанин беше тако мрска, да је он није хтео ни чути; као што болестан очима не може да гледа светлост, која је пријатна свима здравима, тако он помраченим очима душе своје не могаше гледати светлост имена Христова; због тога и рече: Не питам те јеси ли хришћанин. - Свети Саватије одговори: Судијо, моје звање, и достојанство, и домовина, и слава, и богатство јесте Христос Син Божји, вазда живи, чијим промислом васиона стоји и управља се.

Смели одговор мучеников схвативши као увреду, судија се разјари и удари светог мученика по образу, говорећи: Одговарај на

оно што те питају! И пре но што те мукама погубим, приступи боговима и принеси им жртву. - Међутим свети Саватије изружи богове њихове, исмеја безумље идолопоклоника, и изобличи њихово безбожје. Зато мучитељ нареди те мученика обесише и гвозденим ноктима стругаше дотле, док се голе кости не указаше, јер му отпаде месо и изнутрице му беху покидане. Пошто отпаде цело тело и само кости висиаху, то целати немаху више шта да муче на мученику. Зато га одвезаше од дрвета, и свети Саватије тог часа предаде душу своју у руке Господу.

Пошто свети Саватије отиде ка Господу, у рукама мучитеља остаде сам блажени Трофим. Атик, изгубивши сваку наду да ће га приволети на идолопоклонство, реши да га пошаље у Фригију мучитељу Дионисију. Он написа Дионисију писмо обавештавајући га о Трофиму колике је муке поднео и показао се јачи од својих мучитеља, и како он једино Христа обожава, а све богове исмева и низашта не сматра. Пошто написа такво писмо, Атик изведе светог мученика из тамнице, и нареди да му обуку гвоздене чизме, свуда изнутра начичкане оштрим ексерима, и да га тако воде у Фригију. Војници узеше светог мученика и поведоше, приморавајући га да иде упоредо с њима: они јежђаху на коњима, а мученик иђаше пешке у гвозденим чизмама, са ногама испробаданим ексерима, претичући пешке и коњанике и напајајући крвљу својом сав пут. То заиста беше мучан пут који води у живот вечни: сваки нови корак беше мученику нова рана на ногама његовим, а свака нова рана бејаше нови бол и мука. Но сам Господ укрепљаваше слугу Свога на овоме путу, и за сваки корак припремаше му награду.

Тако путујући три дана, војници са светим мучеником стигоше у Фригијски град Синад,^[3] и тамо војници предадоше Дионисију писмо Илиодорово. Прочитавши писмо Дионисије нареди да одмах светог Трофима доведу пред њега. Угледавши мученика Дионисије га упита: Јеси ли ти Трофим? - Мученик одговори: Ја сам Трофим, а слуга сам Христа истинитога Бога; који верују у Њега, неће се никада постидети. - Дионисије рече: Остајеш непокоран, а призиваш ништавног и штетног Христа, због кога многи изгубише главе. Али ако се ти раније ниси хтео одрећи Њега, сада остави наду коју си имао у Њега, па принеси боговима жртву, да би избегао љуте муке и

смрт и проживео у миру живот свој. - Храбри Трофим одговори: Када би ја чак и хтео да избегнем смрт, то је немогуће: јер ако ме ти не убијеш, сама моја природа људска мора свакако умрети. Но смрћу ваља стећи живот вечни, који је неизмерно бољи и већи од овог краткотрајног и препуног зала живота; а блага будућег живота не може наше земно око гледати, ни ухо чути, ни срце људско наслутити. Ја сам обузет великом жељом за тим животом, и радујем се слушајући од тебе о смрти којом ми претиш.

Тада Дионисије, сав дишући бесом, нареди да светог Трофима бију дебелим жилама. А када га бијаху мучитељ говораше: Трофиме, само језиком изговори: "принећу боговима жртву", па ћеш одмах бити ослобођен мучења. - А он, не обраћајући никакву пажњу ни на ране ни на речи мучитељеве, ћуташе. Онда слуге, по наређењу мучитеља, помешаше сирће са слачицом, па налише мученику у нос. После тога обесише светог мученика на дрвету, па му резаху слабине правећи му дубоке и дугачке ране, и из ребара његових тецијаху потоци крви. Трпећи то, свети мученик говораше себи: Многе невоље има праведник, али га од свију избавља Господ (Пс. 33, 20). Чувши то Дионисије рече: Узалуд је твоја нада, Трофиме, и ништавне твоје помисли: јер ко ће с неба доћи к теби и избавити те од ових страдања? Стога ти саветујем: принеси боговима жртву, па ћеш помоћи себи. - А светитељ, насмејавши се мучитељевом безумљу, рече: Никада се одрећи нећу Бога мог истинитог и живог. Тада Дионисије с радошћу рече слугама: Мучите га бездушније! - И слуге га стадоше мучити страховито. А свети се мученик мољаше: Погледај с неба, Боже мој, и избави ме од замке безакоња, јер си Ти, Господе, трпљење моје. - Мучитељ пак нареди да на ране светог мученика лију сирће са сољу, чиме му веома повећа болове. Тада блажени рече судији: Ти сада, само очвршћујеш моје тело, да не иструне од рана које му задајеш. - После тога блаженом мученику свећама палише ребра, али ни тиме не могаше победити непобедивог војника Христовог. Потом га вргоше у тамницу.

У Синаду бејаше сенатор и први саветник Доримедонт. Он беше побожан хришћанин, али то прикриваше из страха од мучитеља. Он често долажаше тајно у тамницу код светог мученика Трофима, омиваше му крв, отираше му ране чистим платном и обавијаше

завојима, и уопште стараше се о њему у сваком погледу. Али се Доримедонт није могао дуго прикривати од мучитеља. Јер ускоро наста богомрски празник Кастора и Полукса, звани "Диоскорија".[4] А овај се празник свенародно празноваше у Синаду. Дионисије се тог празника са свима својим велможама и саветницима поклањаше идолима, па приметивши да Доримедонта нема са њима, посла по њега да дође и празнује заједно са њима. Блажени Доримедонт одговори онима што дођоше по њега: Ја сам хришћанин, мени не доликује да идем на демонске празнике.

Чувши то Дионисије нареди да Доримедонта силом доведу к њему, и испитавши га зашто није дошао на празник, он се увери да је Доримедонт стварно хришћанин. Али не желећи да

му тог дана суди, он нареди да га држе под стражом. Потом он шиљаше к њему неке пријатеље своје, да га усаветују да се покаје и обрати к боговима. Но Доримедонт, погледавши на њих љутито, рече: Одступите од мене сви који чините безакоње. - Затим ућута и беше као човек који не чује и нема у устима својим правдање.

Наредног дана мучитељ седе на судишту, и извевши Доримедонта преда се, рече му: Заведени човече! шта то би јуче е тобом, те ти одступи од богова и одбаци царска наређења? Зар теби постаде непријатно што те сви уважавају и што међу нама заузимаш не последње место? - Светитељ одговори: Који љуби Бога истинитога, ништа не сматра сву светску част и славу. Каква је корист гордити се пред другима, облачити се у скупоцене хаљине и поклањати се бездахним идолима? Све је то привремено и ништавно, одваја од Бога и строваљује човека у пакао огњени. - Но мучитељ се дуго стараше да ласкама и претњама одврати светог Доримедонта од Христа, па пошто ништа не успе, он нареди да га обнаже, обесе и пеку му ребра усијаним гвозденим колцима. При томе безаконик говораше: Видећу, да ли ће Христос доћи да му помогне! - А светитељ у мукама призиваше Господа Бога свог, исмеваше богове незнабожачке, и својим речима теже ране задаваше мучитељу неголи овај њему колцима. Дионисије се онда у бесу свом окупи на слуге које мучаху светитеља и кораше их што нису у стању приморати да умукне један човек који хули богове. Слуге, разјаривши се страховито, гвозденим ноктима одраше лице

светитељу, и избише му зубе. А л и они ни на тај начин не узмогоше ућуткати богоговорљива му уста која Христа исповедаху а бездахне идоле ружаху. Затим наложише огањ под светим мучеником, па га поставише на живо угљевље: но он хођаше по жеравици као по црвеном цвећу, радујући се у страдањима својим и показујући готовост да претрпи за Христа још врло многе и најљуће муке.

После тога мучитељ нареди да светог Доримедонта одведу у тамницу а светог Трофима изведу на мучење. Обесивши га на дрвету, они му железним ноктима драху тело, позлевајући му пређашње ране. Затим му усијаним шипкама избодоше очи. Но светитељ у таквим страдањима благодараше Христа. После тога он би поново вргнут у тамницу.

Дионисије се стаде саветовати са својим саветницима на који начин да погуби Трофима и Доримедонта, пошто они никакве муке не сматраху ниушта. И договорише се да их даду зверовима да их поједу. Мучитељ онда нареди да се припреме изгладнеле звери, и приреди јавно гледалиште. Када наста дан у који су светитељи имали бити поједени од звериња, на то гледалиште дође Дионисије са свима својим саветницима и слугама, и сабра се много народа. Свети мученици Трофим и Доримедонт бише изведени из тамнице наги и покривени ранама, пошто им цело тело беше једна једноставна рана. Када их у гледалишту поставише на одређено место, пустише на њих прво медведицу, која с јарошћу полете на њих, но приближивши им се она одједанпут постаде кротка. А свети Доримедонт, желећи се што пре разрешити од тела и са Христом бити (ср. Флб. 1, 23), ухвати медведицу за уво и држаше је, да би га она што пре растргла; међутим медведица, као стидећи се, савијаше и одвраћаше главу своју од њега. Мучитељ пак разјари се више него звер, и јеђаше се од беса гледајући свете мученике неповређене од медведице; онда пусти на њих риса, али им и он као пас лизаше ноге. Затим испусти лава, - међутим и он, слично претходним зверима, постаде кротак као јагње. Мучитељ се онда разљути на управитеља зверињака и пређаше му смрћу, ако не раздражи звери да оне прогутају ова два хришћанина. Међутим кад овај стаде дражити лава, лав скочи на њега и растрже га. Видећи такво чудо, сви се присутни људи удивише и познаше силу истинитог Бога и

Спаса нашега. Једино безакони мучитељ не хте је познати, него још више покриваше себе тамом безумља, хулећи Христа и називајући слуге Његове волшебницима. Затим он нареди да мученицима одсеку главе мачем.

Тако свети мученици Трофим и Доримедонт, после многих љутих мука, скончаше од мача, и у бесмртном животу придруживши се светом Саватију ликују сада с анђелима, славећи Свету Тројицу, Оца и Сина и Светога Духа, Једнога Бога, од свију слављенога вавек. Амин.

СТРАДАЊЕ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ЗОСИМЕ ПУСТИЊАКА

Киликијски кнез Дометијан крену једном у лов са слугама својим на коњима, и гонећи и ловећи звериње он прође многе пустиње, брегове и горе, и на једном месту он издалека угледа мноштво звериња и усред њих стара човека који је ходао и разговарао са зверима као са људима. Ловци појурише на њих, но звери се разбегоше, а они узеше тога старца и приведоше кнезу, држећи да је то волшебник и врши враџбине по пустињи. И упиташе старца, ко је он и како се зове Старац одговори: Хришћанин сам; зовем се Зосима. Они га онда везаше и у град одведоше. Кнез севши на судишту упита га каквим је то волшебништвом и мађијама опчинио звери, те живи међу њима неповређен, и разговара с њима као са људима. Зосима одговори: Ја живим у пустињи не ради враџбине; него, будући хришћанин, ја не могох живети у граду са неверницима, и одох у пустињу, волећи више да будем са зверима него са злим људима непријатељима Господа мог Исуса Христа. Имајући као пример таког живота живот других хришћана светих отаца, који се повукоше из света и живљаху у пустињи, и ја се труђах да их подражавам према својим моћима. А Бог који зна слуге Своје и промишља о њима, по доброты Својој постара се и о мени, те ми на утеху моју покори дивље звери, и ја живим с њима радујући се о Господу и сву наду своју положивши на Њега.

На то кнез рече: Тако дакле, зли старче, ти поштујеш Назарећанина?[5] Добро, ја иначе имам ићи у Назарет, па ћу те тамо жестоко мучити, да се ти или одрекнеш Назарећанина или у љутим мукама изгубиш живот. Поред тога, и Назарећани ће се уплашити видевши твоје муке.

И посла кнез испред себе у Назарет светог Зосиму окована, па потом и сам отпутова тамо. Одредивши време за суђење, Дометијан изведе предасе Зосиму и рече му: Испричај нам о своме волшебништву, на који си начин опчинио звери. У одговор на то Зосима изјави да је хришћанин. Тада кнез нареди да га стрмоглавце обесе, па да му велики камен вежу о врат, и онда да му железним ноктима стружу тело. Потом кнез поново затражи од њега да исприча о својим враџбинама. Зосима одговори: Христос Бог мој, Он ми посла звери на утеху у пустињи Кнез на то рече: Ако звери слушају твога Бога, онда нареди да један звер дође овамо, па ћемо сви примити твоју веру.

Зосима подиже чесне руке своје к небу и помоли се рекавши: Господе Исусе Христе, Сине Божји, послушај мене слугу Твога, пошљи овамо страшнога лава да ми послужи! И одједном утрча у град страшан лав, и сви се разбегоше кад га угледаше. А лав, пришавши Зосими, потури главу своју под камен што висиласе о врату мученикову, да олакша мученику.

Тада кнез који беше побегао на градски бедем повика к Зосими: Зосимо, укроти звера па ћемо те одвезати. Зосима нареди зверу да буде кротак, и кнез нареди да светитеља одвежу, и хтеде га послати к цару. Но Зосима помоливши се Богу предаде дух свој,[6] а лав отиде у пустињу. Хришћани чесно погребеше тело светитељево, славећи Оца и Сина и Светога Духа, слављеног вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ БЛАГОВЕРНОГ КНЕЗА ТЕОДОРА, Смоленског и Јарославског Чудотворца

Блажени кнез Теодор беше син Смоленског кнеза Ростислава Мстиславовича. Беше веома смиран и кротак. Од младости заволе Господа Христа и Пречисту Богоматер, и вођаше побожан и

богоугодан живот. Као сјајан војник Христов он у свему твораше вољу Господа свог и удаљаваше се од сваке неправде. Праведан и милостив, он се много и усрдно стараше о сиромасима.

Свети Теодор кнезовао је благочестиво и богоугодно до дубоке старости своје. Управљајући мудро и кротко, усрдно је збрињавао сирочад и удове, ниште и убоге, подизао и украшавао храмове, много се постио и ревновао у молитви. Када би у дубокој старости разболе се, и осећајући да му је то предсмртна болест он призва к себи своју супругу и децу и остави им дирљиво завештање да живе у љубави и миру. Затим нареди да га однесу у манастир, и тамо с великом радошћу прими од игумана монашки постриг. И веома се радоваше и благодараше Бога што га удостоји овога дара, за којим је давно чезнула душа његова. Пред саму своју кончину он прими велику схиму. Пошто се опрости са свима, он осени себе крсним знаком и предаде душу своју у руке Божје.^[Z] Он чесно би погребен у храму Преображења Господња. Његове свете мошти и данас изливају многа чудеса у славу Господа нашег Исуса Христа, коме слава сада и увек и кроза све векове. Амин.

НАПОМЕНЕ:

1. Пров царовао од 276. до 282. године.
2. аполон бог старих Грка и Римљана, сматран Богом светлости, просвете, песништва, музике, прорицања.
3. Синад -град на северу Фригије; данас - рушевине близу Ескикаре.
4. Кастор и Полукс, по веровању Грка и Римљана, беху синови врховног бога Зевса или Диа, због чега се називаху Диоскори. Њих су сматрали за заштитнике државе; у њихову част светковани су нарочити празници, звани "Диоскорије".
5. Тојест Исуса Христа.

6. Свети Зосима пострадао почетком четвртога века, у време римског цара диоклецијана.
7. 19. септембра 1299. године.

20. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ЕВСТАТИЈА ПЛАКИДЕ, његове супруге ТЕОПИСТИЈЕ и деце му: АГАПИЈА и ТЕОПИСТА

У време цара Трајана^[1] живљаше у Риму војвода по имену Плакида, човек високог и знаменитог рода, веома богат, и у рату толико храбар да само име његово изазиваше страх код непријатеља. Још за време ратовања римског цара Тита у Јудејској

земљи[2] Плакида беше веома истакнут војсковођа римоки и у свима биткама одликоваше се неустрашивом храброшћу.

По вери Плакида беше идолопоклоник, али у своме животу чињаше много добрих, хришћанских дела: гладне је хранио, наге одевао, угрожене помагао, многе окова и тамнице ослобађао. Он се више радовао када је коме невољнику указивао помоћ, него ли својим славним победама над непријатељима. Као некада Корнилије кога спомињу Дела Апостолска (Д. А. 10, 1-48), Плакида беше савршен у свима добрим делима, само не имађаше свете вере у Господа нашег Исуса Христа, без које су добра дела мртва (ср. Јак. 2, 17). Плакида имађаше супругу, исто тако добродетељну као и он сам, и са њом роди два сина. И беше Плакида са женом својом веома добар и милостив према свима; само њему недостајаше то што није познавао јединог истинитог Бога, кога не знајући почитоваше добрим делима својим. Но човекољубиви Господ који жели да се сви спасу и не иревиђа оне који чине добро: него Му је у сваком народу мио онај који се боји Бога и твори правду (Д. А. 10, 35), не превиде и овог добродетељног мужа, и не остави га да погине у тами идолопоклоничке заблуде, већ му показа пут спасења на следећи начин.

Једном Плакида, по обичају свом, изиђе са слугама својим у лов. Откривши стадо јелена, он распореди коњанике и удари у потеру за јеленима. Ускоро он примети највећег јелена у целом стаду, појури за њим, и јелен се одвоји од стада, а одвоји се и Плакида од својих војника са малом дружином јурећи за јеленом. Сапутници Плакидини убрзо малаксаше и изосташе далеко иза њега. А Плакида, имајући врло јаког и веома брзог коња, настави сам гонити јелена све док овај не истрча на једну високу стену и заустави се на њој. Плакида дојаха до подножја стене, и посматрајући јелена размишљаше на који би га начин уловио. А л и свеблаг и Бог, који разним средствима приводи људе опасењу и чудесним судбама изводи на пут истине, улови самог ловца, јавивши се Плакиди као некада апостолу Павлу. Јер док Плакида стајаше и дуго посматраше јелена, њему се јави Господ Христос на следећи начин: веома светао крст показа се међу роговима јелена, и на крсту виде подобје тела распетог за нас Господа Исуса Христа. И док се Плакида чуђаше

овом необичном виђењу, њему дође глас с неба који говораше: "Зашто ме гониш, Плакидо?" И упоредо са овим Божанственим гласом Плакиду спопаде страх, и он паде с коња и лежаоше на земљи као мртав. Но једва дошавши себи, Плакида упита: Ко си Ти, Господе, који говориш мени? - Господ му рече: "Ја сам Исус Христос, Бог, који се ради спасења људи оваплотих, добровољно претрпех страдања и крсну смрт, и кога ти, не знајући, поштујеш. Твоја добра дела и многе милостиње изиђоше преда ме, и ја зажелех да те спасем. И ево ти се јавих, да те уловим у моје познање и присајединим верним слугама мојим; јер ја нећу да човек који твори праведна дела погине у мрежама ђавољим".

Уставши са земље и више не видећи никога пред собом, Плакида рече: Сада верујем, Господе, да си Ти Бог неба и земље, и Творац свих твари; стога се Теби Јединоме поклањам, и другога Бога осим Тебе одсада нећу да знам. Молим Те, Господе, научи ме шта да радим. - И дође му глас који говораше: "Иди свештенику хришћанском, прими од њега крштење, и оп ће те научити путу спасења".

Чувши то Плакида се испуни радости и умилења, па павши на земљу са сузама поклони се Господу који му се јавио. И секираше се што досад, не знајући истину, није знао Бога истинога; али се у исто време и радоваше духом што се удостоји такве благодати која га приведе познању истине и упути на прави пут. Усевши на коња он се весела срца врати к својим сапутницима, не причајући никоме шта се догодило.

А када се из лова врати дому свом, Плакида изазва своју жену и насамо јој исприча све што виде и чу. Жена му пак са своје стране каза ово: Прошле ноћи чух где ми неко говори ове речи: "Ти, твој муж и твоји синови сутра ћете доћи к мени и познаћете мене, Исуса Христа, истинитог Бога, који дајем спасење онима који ме љубе". Стога немојмо одлагати, већ брзо извршујмо што нам је наређено.

Када паде ноћ, Плакида посла да потраже где живи хришћански свештеник. Дознавши где му је дом, Плакида узе са собом жену, децу и неке од верних слугу својих, и отиде к свештенику коме беше име Јован. Дошавши к њему они му подробно испричаше све о јављењу Господа, и мољаху да их крсти.

Саслушавши их, свештеник прослави Бога који и из незнабожаца сабира људе угодне Њему, па научивши их светој вери каза им све заповести Господње. Потом сатвори молитву и крсти их у име Оца и Сина и Светога Духа. И на светом крштењу дата им бише имена: Плакиди - Евстатије, супрузи његовој - Теописија, а синовима њиховим: Агапије и Теопис. После крштења свештеник их причести Божанственим Тајнама, па их отпусти с миром, рекавши им: Бог који вас просвети светлошћу познања Свог и призва у наслеђе вечнога живота, нека је увек с вама! А када се у оном животу удостојите сладосног гледања лица Божија, помените и мене, вашег духовног оца.

Тако препорођени светим крштењем, они се вратише у свој дом, препуни неисказане радости: јер благодат Божија озари њихове душе и испуни њихова срца таким блаженством, да им се чинило да су на небу а не на земљи.

Сутрадан Евстатије уседе на коња, узне са собом неколико слугу, па крену, тобож у лов, на оно место где му се јави Господ, да Му тамо узнесе благодарност за Његове неисказане дарове. Стигавши на то место он разасла слуге да траже дивљачи. Сам пак, сишавши с коња, паде лицем на земљу и с плачем се мољаше и благодараше Бога за Његову неизрециву милост што благоволи просветити светлошћу вере њега и дом његов. У овој молитви он предаваше себе Господу своме, поверавајући себе потпуно Његовој благој и савршеној вољи, да Он по Својој доброту уређује све односно њега на корист, како Сам зна и хоће. И доби ту Евстатије откривење о напастима и невољама који га имају снаћи, јер он чу Господа који му говораше: Евстатије, ваља да на делу покажеш твоју веру, тврду наду и усрдну љубав према мени. А све се то познаје не у привременом богатству и сујетном благостању, него у сиромаштву и у напастима. Стога теби, као другом Јову, предстоји да претрпиш многе невоље и искусиш многе несреће, да би се ти, прекаљен као злато у огњу, показао достојан мене и примио венац из мојих руку. - На то Евстатије рече: Господе, ево мене пред Тобом, чини са мном шта хоћеш, готов сам са благодарношћу примити све из Твојих руку. Ја знам да си Ти благ и милостив, и као Отац милујући кажњаваш; зар да не примим из Твојих милосрдних руку очинско наказанье? Заиста

сам готов, као слуга, носити и трпети све што се метне на мене, само нека Твоја свесилна помоћ буде са мном. - И опет Евстатије чу глас: Желиш ли сада претрпети невоље или у последње дане живота свога? - Евстатије одговори: Господе, ако је немогуће мимоићи искушења, онда дај сада да претрпим те беде; само пошљи ми помоћ Своју, да не би победило зло и отргло ме од љубави Твоје. - Господ му рече: Буди храбар, Евстатије, јер ће благодат моја бити с тобом и чувати те. Када те дубоко буду понизили, ја ћу те узвисити и прославити не само на небу пред анђелима мојим, него ћу ти и пред људима одати поштовање: јер ћу те после многих невоља утешити и пређашњи ти чин твој вратити. Но ти се немој радовати временој части, него томе што је име твоје записано у књизи вечнога живота.

Тако свети Евстатије, разговарајући с невидљивим Господом и примајући од Њега откривења, испуни се на том месту велике духовне радости и благодати Божје. И врати се дому свом горећи божанском љубављу. Чесној супрузи својој он исприча све што му би откривено Господом. Не затаји од ње он и то, да им предстоје многе напасти и невоље, које Господа ради ваља јуначки трпети; па ако их добро претрпе, Господ ће им све то обратити у вечно весеље и радост. Слушајући то ова благоразумна жена рече: Нека воља Господња буде с нама! Само нам се ваља усрдно молити Господу да нам подари трпљење.

И живљаху они побожно и честито, подвизавајући се у посту и молитви, творећи милостињу убогима обилније него раније, и упражњавајући све врлине усрдније него у свом пређашњем примерном животу. Но након не много времена, по допуштењу Божјем, наиђоше болести и смрт на дом њихов, и на људе и на стоку: поразбољеваше се сви домашњи њихови, и за кратко време помреше не само скоро све слуге њихове, него им и сва стока угину. А пошто они што осташе у животу лежаху болесни, те немаше ко да чува Евстатијева складишта, то лупежи по ноћи покрадоше његову имовину. И за кратко време овај славни и богати војвода осиромаша. Али се он не ожалости због тога, нити растужи: у свима тим искушењима Евстатије не сагреши пред Богом, него благодарећи Бога говораше као други Јов: Господ даде, Господ узе;

како се Господу хтеде, тако и би; нека је благословено име Господње (ср. Јов. 1, 21). - И тешаше Евстатије супругу своју да не тугује због онога што се збива с њима, а она опет тешаше њега; и тако обоје с благодарношћу трпљаху, ослонивши се на вољу Господа свог, и утешаваху се надом на милост Божију.

Видећи да је осиромашео, Евстатије намисли да се сакрије од свих својих познаника у некој далекој земљи, и да тамо, не откривајући своје знаменито порекло и високо звање, живи међу простим народом у сиромаштву и смерности, те да на тајначин несметано и спокојно служи Господу Христу који ради спасења нашег осиромаша и понизи себе. Евстатије се саветова о томе са својом супругом, и решише да ноћу отпутују. Тако и урадише: потајно од својих домашњих којих беше остало врло мало, и то болесних, они узеше своја два детета, па место скупоцених хаљина обукавши подеротине, напустише ноћу свој дом, Бога ради остављајући све, славу и част и богатства, које је Евстатије, иако лишен тога, могао лако поново повратити себи, пошто је био знаменитог рода, високог звања, вољен од дара, и уважаван од свих. А л и све то он одбаци као ђубре, да би Бога стекао себи за покровитеља. И странствоваше Евстатије по непознатим местима, кријући се да не буде препознат, и задржавајући се међу најпростијим и најнеписменијим људима. Тако, оставивши своје богате палате, туђиноваше овај подражавалац Христа, немајући где главе склонити.

Међутим цар и сви великаши убрзо дознадоше да се њихов омиљени војвода Плакида сакрио незнано куда; и бејаху у недоумици и не знађаху шта се то с њим десило: да ли га је неко убио, или је он сам на неки начин случајно погинуо. Сви га веома жаљаху и трагаху за њим, али не могаху докучити тајне Божје које се збиваху са Евстатијем, јер: ко позна ум Господњи? или ко Му би саветник (Рм. 11, 34).

У време када Евстатије с породицом пребиваше у једном непознатом месту, жена му његова рече: Докле ћемо, господару мој, живети овде? Боље је да идемо одавде у далеке земље, да нас неко не препозна, и ми постанемо подсмех за наше познанике. - И уставши са децом они кренуше путем који води у Египат. После путовања од

неколико дана они дођоше до мора; у пристаништу нађоше лађу, спремну да путује за Египат, седоше на њу и отпловише. Господар лађе беше странац, и човек врло суров. Саблазнивши се лепотом Евстатијеве жене, он коваше у срцу свом злу намеру, да је отме од овог убогог човека за себе. Када допловише до обале, где је требало да се Евстатије искрца из лађе, господар лађе узне себи Евстатијеву жену као наплату за превоз лађом. Евстатије се стаде противити, али ништа не могаше учинити, јер свирепи и бешчовечни странац извуче мач и прећаше Евстатију да ће га убити и бацити у море. И не беше никога да притекне у помоћ Евстатију. Евстатије с плачем припаде к ногама тог злог човека, молећи да га не раздваја од омиљене супруге. А л и његове молбе беху узалуд, и он чу коначну одлуку као одговор: Ако хоћеш да останеш жив, умукни и одлази одавде; иначе ћеш овог часа умрети од овог мача, и ово море биће ти гроб.

Ридајући, Евстатије са своје двоје деце изиђе из лађе, а господар лађе отисну лађу од обале, разапе једра и отплови. Како тежак бејаше растанак богоугодном човеку са целомудреном и верном супругом! Очима пуним суза и срцем које се кидало од бола они праћаху један другог. Ридаше Евстатије са децом стојећи на обали, ридаше на лађи жена његова, насилно отета од мужа и одвођена у непознату земљу. И ко ће исказати њихов бол, и тугу, и ридање? Евстатије стајаше на обали све док је очима могао видети лађу, па онда крену на пут водећи са собом своју малолетну децу: и плакаше муж за женом, а деца плакаху за мајком. Једина утеха за праведну душу Евстатију беше то: што ово искушење он прима из руке Господа, без чије се воље не може ништа десити с њим, и што је за то и призван светој вери Христовој, да трпљењем хита ка небеској отаџбини.

Но патњама Евстатијевим још не беше краја, јер наилажаху веће од досадашњих. Он још не беше заборавио свој први бол, а други се већ приближаваше: ту недавно он се лиши супруге, а већ и губитак деце не беше далеко од њега. Настављајући свој пут, Евстатије наиђе на многоводну и врло брзу реку, на којој не беше ни моста ни превоза, па се зато морала газити. Но пренети оба детета одједном на ону обалу, реке, беше немогуће. Стога Евстатије узне једно дете и

на леђима га пренесе на супротну страну реке. Посадивши га тамо, он крену назад да пренесе и друго дете. Али кад беше на средини реке, одједном се разлеже јаук детињи. Евстатије подиже очи и угледа лава како му дохвати сина и побеже с њим у пустињу. Ужаснут, Евстатије кукајући гледаше за звером, док се овај са својим пленом не сакри из његових очију. Евстатије онда похита да се врати к другоме свом детету; но он још не стиже до обале, а оно изненада дотрча вук, зграби дете и однесе у шуму. Опкољен недаћама са свих страна, Евстатије стајаше усред реке давећи се у мору својих суза. И ко би могао исказати патње срца његовог, и плач, и ридање? Он се лиши супруге целомудрене, једноверне и свете; лиши се деце, која му беху утеха у невољама. И заиста је чудо што овај човек под теретом таквих мука не паде у воду и остаде жив. Нема сумње њега крепљаше у трпљењу десница Вишњег: јер само Онај који допусти на њега таква искушења, могао му је дати такво трпљење.

Изишавши на обалу, Евстатије плака дуго и горко, па тужан продужи свој пут. Он се утешаваше само једним Утешитељем - Богом, у кога он тврдо вероваше и ради кога све ово подношаше. И не узропта. Евстатије на Бога, и не рече: зар си ме зато призвао к познању Тебе, Господе, да се лишим и супруге и деце? таква ли је корист од вере у Тебе, да ја постанем најнесрећнији од свих људи? тако ли Ти волиш оне који верују у Тебе, да растављени један од другог изгину? - Ништа слично и не помисли овај праведни и трпељиви муж. Напротив, он у дубокој смирености узношаше благодарност Богу, што је Њему по вољи да слуге Своје види не у благостању светском и сујетној утеси, већ у невољама и бедама, да би их у будућем животу утешио вечном радошћу и весељем.

Бог који све чини на корист и који допушта невоље на праведника, не кажњавајући га него кушајући његову веру и јунаштво; Бог који воли не праведникову жалост него тврдо трпљење његово и слуша благодарене његово, - као што Јону у утроби кита сачува неповређена, тако и оба Евстатијева детета, уграбљена од зверова сачува читава и здрава. Јер када лав одношаше дете у пустињу, њега угледаше чобани и нададоше вику гонећи га, и лав испусти дете здраво, а сам побеже. Тако и вука, који ношаше друго дете, угледаше ратари, повикаше и појурише за њим, и он остави

дете читаво, а сам утече. И чобани и ратари беху из истога села; они узеше децу и одгајише их.

Међутим Евстатије ништа не знађаше о томе. Идући путем он час благодараше Бога у трпљењу, час побеђиван природом људском плакаше и говораше: Авај мени! некада бејах богат, а сада сам убог и лишен свега. Авај мени! некада бејах у слави, а сада сам у срамоти! Авај мени! некада бејах имућан, а сада сам бескућник. Бејах некада као дрво лиснато и родно, а сада сам као сасушена грана. Бејах окружен у дому - пријатељима, на улици - слугама, у рату - војницима, а сада остах сам у пустом месту. Но не остави ме Ти, Господе! не превиди ме Ти, Свевидче! не заборави ме Ти, Своблаги! Господе, не остави ме сасвим! Опомињем се, Господе, речи Твојих, које ми Ти рече на месту Твога јављења мени: "Предстоје ти многе невоље, као Јову". Али ето, са мношвом се зби више него са Јовом: јер он, иако се лиши свога имања и славе, ипак лежаше на своме ђубрету, а ја сам у туђој земљи и не знам куда да идем; он имађаше пријатеље који га тешаху, а моју утеху, милу дечицу моју, уграбише дивље звери и поједоше; он, мада би лишен своје деце, али могаше од супруге своје имати неку утеху и неку услугу, а моја добра супруга паде у руке безаконог туђинца, и ја се као трска у пустињи повијам олујом горких патњи мојих. Но немој се разневити на мене, Господе, што Ти од туге срца говорим тако, јер говорим као човек. Међутим, ја се утврђујем на Теби, Промислитељу мом и Стројитељу пута мог, и на Тебе се надам, и Твојом љубављу као прохладном росом и лахорењем ветра расхлађујем огањ туге моје, и чежњом за Тобом као неком слашћу заслађујем горчину невоља мојих.

Говорећи тако кроз уздахе и сузе, Евстатије дође до неког села, званог Вадисис. Оставши у том селу он стаде радити као надничар код тамошњих житеља, да би себе издржавао трудом руку својих. Рађаше он и труђаше се на послу, на који није био навикао и који дотле није познавао. Доцније Евстатије умоли људе тога села, да буде чувар њихових жита, због чега му они плаћаху неки мали најам. Тако он проживе у том селу петнаест година у пуком сиромаштву и смирености, и у многим трудовима, и у зноју лица свог јеђаше хлеб свој. А врлине његове и подвиге ко ће исказати? Сваки може оцитирати, да се он у таквом сиромаштву и туђиновању

ничим другим није толико бавио као молитвама, постовима, сузама, бдењима и уздасима, узносећи к Богу очи и срце, и очекујући милост од Његовог милосрђа. Деца пак Евстатијева беху гајена недалеко одатле, у другом селу, али он не знађаше за њих, а и она сама не знађаху једно за друго, иако живљаху у једноме селу. А жена његова, као некада Сара (сп. 1 Мојс. 12, 11-20), беше чувана Богом од иностранца, који онога часа, када је оте од праведнога мужа, би поражен неком болешћу, и дошавши у своју земљу умре, оставивши заробљеницу своју чистом, не додирнувши је. Тако Бог чуваше верну слушкињу Своју, те она, налазећи се усред замке, не би уловљена, него се као птица избави из ловачке замке: замка се уништи, и она би избављена помоћу Вишњег. А после смрти тог туђинца, ова благочестива жена постаде слободна и живљаше у миру, без напасти, зарађујући себи хлеб радом руку својих.

У то време иноплеменици ратоваху против Рима и наношаху велике штете, освојивши неке градове и области. Стога цар Трајан беше у великој невољи, и сетивши се свог храброг војводе Плакиде говораше: Да нам је нашег Плакиде, непријатељи наши не би нам се подсмевали, јер он беше страшан непријатељима; и противници се бојаху имена његова, јер он беше храбар и срећан у биткама. И чуђаше се цар са свима велможама томе, како се то на необичан начин сакри Плакида са женом и децом. Намисливши да пошаље да траже Плакиду по целом свом царству, Трајан рече присутнима: Ко ми пронађе мог Плакиду, удостојићу га велике части и наградити многим даровима. - И гле, два добра војника, Антиох и Акакије, који некада беху верни пријатељи Плакиди и живљаху у његовом двору, рекоше: Самодржавни царе, заповеди нама да потражимо тог човека који је толико потребан целом Римском царству. Ако би га требало тражити до краја земље, и то ћемо урадити са свим усрђем.

Цар се обрадова овој њиховој готовости и одмах их посла да траже Плакиду. Они кренуше и пропутоваше многе земље, иштући свог омиљеног војводу по градовима и селима, и распитујући сваког кога сретну, није ли где видео таквог и таквог човека. Најзад се они приближише селу, у коме живљаше Евстатије. У то време Евстатије чуваше жита у пољу. Угледавши војнике где иду у село, он се загледа

у њих, и издалека распознадс у њима своје познанике, обрадова се и плакаше од радости. Из дубине срца уздишући к Богу, Евстатије изађе на пут где су ти војници имали проћи. А они када дођоше до Евстатија и поздравише се с њим по обичају, питаху га, какво је то село и ко господари њиме. Затим стадоше распитивати, нема ли ту неког страног човека, таквог и таквог раста, и таквог и таквог изгледа, а зове се Плакида. Евстатије их упита: Због чега ви њега тражите? - Они му одговорише: Он је пријатељ наш, и ми га дуго видели нисмо, и не знамо где се налази са женом и двоје деце. Када би нас неко обавестио о њему, ми бисмо том човеку дали много злата. - Евстатије им рече: Ја га не знам, нити сам кад чуо за Плакиду. Уосталом, господо моја, молим вас, идите у село и одморите се у мојој кућици, јер видим да сте уморни од пута и ви и ваши коњи. Тако дакле, одморите се код мене, па се после можете распитати о жељеном човеку код некога који би га знао.

Послушавши Евстатија, војници пођоше са њим у село, али га не познаше, но он их познаде, и једва се уздржа од суза које му навираху на очи. У том пак селу бејаше неки добар човек, код кога Евстатије нађе себи уточиште. Он одведе војнике код овог човека и замоли га да их прими на одмор и да их угости. При томе рече: Ја ћу ти својим радом исплатити што будеш утрошио на њихово угошћење, јер су то моји познаници.

Човек тај, и због своје доброте а и због Евстатијеве молбе, усрдно гошћаше госте. А Евстатије их служаше, приносећи јела и постављајући их пред њих. При томе њему долажаше на ум његов ранији живот, када му служяху ови које он сада служи, и он, по слабости природе људске, једва задржаваше сузе, али их скриваше од војника да га они не би познали. И неколико пута он је излазио из куће, па пошто би мало поплакао и убрисао сузе, враћао се опет унутра, служећи им као роб и прост сељак. Међутим војници, често погледајући на његово лице, почеше га малопомало распознавати и стадоше тихо говорити између себе: Овај човек личи на Плакиду ... Ама, да није заиста он то? - И додаваху: Сећамо се да је Плакида имао дубоку рану на врату, коју је задобио у рату. Ако дакле овај човек има такву рану, онда је то заиста Плакида. - И угледавши такву рану на врату његовом, војници скочише с трпезе и припадоше к

ногама његовим, па уставши загрлише га и плакаху много од радости, говорећи: Ти си Плакида кога ми иштемо! Ти си царев љубимац, за којим он тако дуго тугује! Ти си римски војвода, за којим сви војници жале!

Тада Евстатију би јасно да је дошло време, за које му прорече Господ да ће поново добити свој пређашњи чин и част, и рече војницима: Браћо, ја сам кога ви тражите. Ја сам Плакида, са којим сте ви заједно дуго време војевали против непријатеља. Ја сам човек који некада бејаше слава Рима, страشان иноплеменицима, драг вама, а сада - убог, непотребан и непознат.

И наста велика радост међу њима, и од радости сузе. И војници га обукоше у скупоцено одело, као војводу, предадоше му цареву писмо, и усрдно га мољаху да одмах крене к цару, говорећи: Непријатељи наши почеше да нас савлађују, и нема таког јунака као што си ти, да би победио и развејао непријатеље!

Домаћин пак куће и сви домашњи његови, слушајући то, чуђаху се и беху запрепашћени. И по целом селу пронесе се глас, да се у њему нашао велики човек. И сви житељи села слеглоше се као на велико чудо, и с дивљењем посматраху Евстатија војводски одевеног, коме војници одаваху поштовање као војводи. И испричаше Антиох и Акакије народу о подвизима Плакиде, и о његовом јунаштву, слави и високородству. А народ, чувши да је Евстатије тако храбар војвода римски, дивљаше се и говораше: О, како је велики човек живео међу нама, служећи нам као најамник! - И клањаху му се до земље, говорећи: Зашто нам, господине, ниси открио своје високо порекло и чин? - А клањаше му се и господар његов, у чијој кући он живљаше, молећи га да се не љути на њега што му није одавао поштовање. И сви се житељи тога села стиђаху што тако великог човека имађаху за најамника, као неког роба.

После тога војници посадише Евстатија на коња и кренуше натраг у Рим, а сви их сељаци испратише далеко са великом чешћу. За време путовања Евстатије разговараше с војницима, и они га питаху о његовој жени и деци. Он им исприча све по реду шта се с њима догодило, и они плакаху слушајући о таквим његовим несрећама. Са своје стране и они му испричаше како дар беше у тузи због њега; и не само цар, него и цео двор, и војници. И тако у

разговору они после не много дана стигоше у Рим, и војници известише цара да су нашли Плакиду, и на који начин. Цар, окружен свима својим велможама, с чешћу дочека Плакиду и радосно загрли, и питаше га о свему шта се с њим догодило. Евстатије исприча све што се збило с њим, с његовом женом и децом, и сви беху потресени слушајући га. Цар онда поврати Евстатију његов пређашњи чин, и додели му имања већа него што је раније имао, и веома га обогати.

Повратку Евстатијевом обрадова се цео Рим. Затим цар моли Евстатија да иде у рат против иноплеменика и својом храброшћу заштити Рим од њихове најезде, па да им онда одмазди што су заузели неке градове. Евстатије скупи све војнике, али видевши да их је мало за такав рат, он предложи цару да разашље наређења по целој царству и скупе из градова и села младиће способне за војну службу, а затим их пошаљу у Рим. И би тако. Цар разасла наређења, и у Рим би скупљено мноштво људи младих и снажних, способних за рат. Између осталих доведени бише у Рим и два Евстатијева сина, Агапије и Теопис, који у то време већ беху зрели младићи, лицем лепи, телом кршни и снагом јаки. Када их доведоше у Рим и изведоше пред војводу, овај их веома заволе, јер га сама родитељска природа привлачаше деци, и он осећаше силну љубав према њима. Мада Евстатије није знао да су то његова деца, ипак их љубљаше као своју децу, и они се стално налажаху на служби поред њега, и сеђаху с њим за једном трпезом, јер му беху мили. Ускоро затим Евстатије крену у рат на иноплеменике, и победи их силом Христовом. И он не само ослободи од њих градове и покрајине које они беху заузели, него и сву непријатељску земљу освоји и сву војску њихову потуче. И тако он о Господу свом показа већу храброст него раније, и однесе сјајнију победу него икада раније.

Када се рат заврши и Евстатије се већ мирно враћаше у своју домовину, наиђе он на једно село поред реке са врло живописним положајем. Пошто место беше дивно за одмор, Евстатије се ту са својим војницима задржа три дана. И то би тако зато што Богу беше по вољи, да се верни слуга Његов састане са својом женом и децом, и да расејане сабере у једно. Јер жена његова живљаше у том селу и имађаше башту, од које се с великим трудом прехрањиваше. По

Божјем пак промислу Агапије и Теопис, не знајући ништа о својој мајци, разапеше свој шатор поред њене баште; јер одгајени у једном истом селу, они имађаху заједнички шатор и вољаху се као рођена браћа. Не знађаху они да су рођена браћа, а ипак имађаху братску љубав међу собом. Они се дакле сместише крај баште своје родитељке ради одмора, а недалеко беше и војводин логор. Једнога од тих дана у подне мајка њихова рађаше у својој башти и чу разговор Агапија и Теописа који се у то време одмараху у своме шатору. Они распитиваху један другог, каквога је ко порекла; и старији рече: Ја се помало сећам да је отац мој био војвода у Риму, па не знам због чега напусти Рим са мајком, узевши са собом мене и мог млађег брата, јер је у њих било нас двоје. Још се сећам да ми дођосмо до мора и укрцасмо се у лађу. Затим, после пловидбе по мору, када пристадосмо уз обалу, отац мој сиђе с лађе, и с њим ја са братом мојим, а мајка наша, не знам зашто, остаде на лађи. Памтим и то да је отац горко плакао за њом, плакасмо и ми с њим, и он с плачем настави пут. Када дођосмо на реку, отац ме метну на обалу, а млађег брата узе на раме и понесе на супротну обалу. А када потом, пошто га пренесе, пође натраг по мене, дотрча лав, дохвати ме и понесе у пустињу; но чобани ме отеше од њега, и ја сам одгајен у том селу које ти знаш.

Тада млађи брат скочи и обисну му се о врат са сузама радосницама, говорећи: Зацело ти си мој брат, јер и ја се свега тога сећам о чему ти причаш, и ја очима својим видех када тебе уграби лав, а мене у то исто време однесе вук, али ме земљоделци отеше од њега.

И тако, распознавши један другог, браћа се силно радоваху, и грљаху се и целиваху, лијући сузе од радости. А мати, слушајући њихов разговор, дивљаше се и подизаше очи к небу с уздисањем и сузама, јер се увери да су то заиста њена деца, и срце њено осети слатку радост после свих горких патњи. Али, као мудра жена, она им се не смеде јавити без веродостојног доказа, јер она беше сиротица, а у подеране хаљине одевена, а они беху угледни и славни војници. И она реши да оде к војводи и замоли га да јој допусти да се врати у Рим заједно са његовом војском, надајући се да ће се тамо лакше показати својим синовима, и распитати се о своме мужу да

ли је у животу. И она оде к војводи, стаде пред њим, поклони му се и рече: Молим ти се, господине, нареди да ме са твојом војском одведу у Рим, јер ја сам Римљанка, и већ је шеснаест година откако ме инопломеници доведоше у ропство у ову земљу; сада сам слободна, и лутам по овој туђој земљи и трпим крајњу оскудицу.

Евстатије, човек добра срца, одмах изађе у сусрет њеној молби и дозволи јој да се слободно врати у своју отаџбину. Тада жена, посматрајући војводу, потпуно се увери да је то њен муж, и запрепашћена стајаше као ван себе. А л и Евстатије не позна своју жену. Међутим она, неочекивано доживевши радост за радошћу, као некада жалост за жалошћу, душом уздисаше и мољаше се Богу, и бојаше се да каже своме мужу да је његова жена: јер он беше у великој слави, окружен мноштвом доглавника, а она - као најубогија сиротица. И оде она из његовог шатора, молећи се Господу Богу свом, да Он удеси да је распозна муж њен и деца њена. Но касније, улучивши згодну прилику, она поново оде к војводи Евстатију и ступи пред њега. Погледавши је, он је упита: Шта још иштеш од мене, старице? - Она му се поклони до земље и рече : Молим те, господине мој, немој се љутити на мене, слушкињу твоју, што ћу твоје високородство упитати о једној ствари. А ти буди стрпљив и саслушај слушкињу своју. - Он јој рече: Добро, говори. - И она стаде говорити: Ниси ли ти Плакида, назван у светом крштењу Евстатије? Ниси ли ти видео Христа на крсту међу јеленовим роговима? Ниси ли ти Бога ради напустио Рим са женом и двоје деце, Агапијем и Теописом? Не оте ли теби туђинац жену твоју на лађи? Сведок ми је верни на небу сам Господ Христос, ради кога претрпех многе напасти, да сам ја твоја жена, и да сам благодаћу Христовом сачувана од оскврњења, јер онај туђинац онога часа када ме оте од тебе би кажњен Богом и погину, а ја остадох чиста, и сада сиротујем и скитам.

Чувши све то, Евстатије као да се пробуди из сна и одмах познаде жену своју, устаде и загрли је, и обоје плакаху много од велике радости. И рече Евстатије: Одајмо хвалу и благодарност Христу Спасу нашем, који не уклони милост Своју од нас него као што обећа утешити нас после невоља наших, тако и учини. - И они много благодарише Бога радујући се и плачући. После тога, када

Евстатије преста плакати, жена га упита: А где су деца наша? - Евстатије, уздахнувши из дубине срца, одговори: Звери их поједоше. - Тада му жена рече: Не тугуј, господине мој! Као што Бог даде те се ми неочекивано нађосмо, тако ће дати да и децу своју нађемо. - А он примети на то: Зар ти не рекох да их звери поједоше? - Онда му она стаде причати све што јуче, радећи у својој башти, чу од двојице војника који се разговараху међу собом, и познаде да су то синови њихови.

Евстатије одмах дозвола к себи те војнике и упита их: Каквога сте порекла? Где сте рођени? Где сте одгајени? - Тада старији поче казивати: Господару наш, ми веома мали остадосмо после родитеља наших, и стога мало што памтимо. Ипак се сећамо да нам је отац био римски војвода, као и твоја величина, али не знамо шта би нашем оцу те ноћу напусти Рим са нашом мајком и с нама двојцом; исто тако, када лађом препловисмо море, не знамо зашто наша мајка остаде на лађи. А отац наш, плачући за њом, дође с нама к једној реци. И када отац наш, преневши преко реке једнога од нас, враћаше се по другог и бејаше усред реке, нас дограбише звери: мене лав, а мога брата вук. Но ми обојица бисмо спасени од зверова: јер мене спасише и одгајише чобани, а мога брата земљоделци.

Чувши то, Евстатије и жена његова познаше децу своју и, обиснувши им о врат, плакаху дуго. И би велика радост у логору Евстатија, као некада у Египту када браћа познаше Јосифа. И пронесе се глас по свима пуковима да је њихов војвода нашао жену своју и децу, и сви се слеглоше радосни, и би велико весеље у целој војсци: јер се они тако нису радовали победама, као овом радосном догађају. Тако Бог утеши верне слуге Своје, јер Он убија и оживљује, осиромашује и обогаћује (1 Цар. 2, 6-7), низводи у невоље и узводи к радости и весељу. И могаше тада Евстатије с Давидом говорити: Ходите, чујте сви који се бојите Бога, ја ћу вам казати шта је учинио души мојој. Опомену се учинити милост са мношвом. Десница Господња узнесе ме, десница Господња даде силу (Пс. 65, 16; 117, 16).

Када се Евстатије враћаше из рата радујући се двоструко: и победи, и проналаску жене и деце; и док још беше на путу - умре цар Трајан; њега наследи Адријан, који беше веома ревностан идолопоклоник и гоњаше хришћане. Пошто Евстатије веома

свечано уђе у Рим, по обичају римских војсковођа, водећи са собом врло много заробљеника и носећи огроман ратни плен, он би од цара и од свих Римљана дочекан најсвечаније, и слављаше се храброст његова више него пређашња, и сви му одаваху веће поштовање него раније. А и Бог који неће да слуге Његове буду у овом превртљивом и несталном свету поштоване и слављене сујетним и временим поштовањем, јер им је уготовио на небу вечну и непролазну част и славу, предзнаменова Евстатију пут мученички: јер му ускоро поново посла руг и невољу, које он радосно претрпе за Христа. Злочестиви Адријан узажеле принети жртву демонима у знак благодарности за победу над непријатељима. Када он са својим великашима уђе у идолски храм, Евстатије не уђе него остаде напољу. Цар га упита: Зашто нећеш да уђеш с нама у храм и да се поклониш боговима? Требало би да ти пре других узнесеш благодарност боговима, зато што они не само сачуваше тебе читава и здрава у рату и дароваше ти победу над непријатељима, него ти вратише и жену твоју и децу твоју. - Евстатије одговори: Ја сам хришћанин и знам Јединог Бога мог Исуса Христа, и Његаштујем и благодарим, и Њему се поклањам, јер ми Он дарова све то: и здравље, и победу, и супругу, и децу. А глумим, немим, немоћним идолима ја се поклонити нећу. - И Евстатије оде дому свом.

Цар се разгневи на Евстатија и стаде размишљати на који би га начин казнио што ружи богове његове. И после кратког времена он му прво одузе војводски чин, па га као простог човека позва на суд са женом и децом његовом, и саветоваше им да принесу жртву идолима. Али пошто не успе да их приволи на то, он их осуди да их зверови поједу. И свети Евстатије, тај славни и храбри војник, осуђен на смрт са својом женом и синовима, иђаше у циркус, и не стиђаше се таког бешчешћа, нити се бојаше смрти за Христа коме верно служаше, јасно исповедајући свето име Његово пред свима. И сокољаше он чесну супругу своју и милу децу, да се не уплаше смрти за Животодавца свих Господа; и они иђаху на смрт као на гозбу, храбрећи један другог надом на будућу награду. И бише пуштени на њих звери, али их се не дотакоше, јер који год им звер притрча, одмах се враћао назад, приклонивши пред њима главу своју. Звери

укроћаваху свој бес, а цар се још већма разбесне и нареди да их одведу у тамницу.

Сутрадан цар нареди да се усија метални во и у њега баца свети Евстатије са женом и синовима. И овај усијани во би светим мученицима, што и Халдејска пећ, росом расхлађивана, Светим Младићима. Налазећи се у овом вољу свети мученици, помоливши се, предадоше своје свете душе у руке Богу и пређоше у царство небеско. Након три дана дође Адријан к томе вољу желећи да види прах спаљених мученика, и отворивши врата мучитељи нађоше света тела њихова читава и неповређена, па чак ниједна длака на главама њиховим не беше изгорела, а лица им беху жива као да су заспали и блистаху неком надприродном лепотом. И сав народ што беше тамо повика: Велики је хришћански Бог! - А цар се са стидом врати у свој дворцац, и сав народ га ружаше што узалуд погуби војводу тако неопходног Риму. Хришћани пак узеше чесна тела светих мученика и долично их погребоше, славећи Бога, дивнога у светима Својим, Оца и Сина и Светога Духа, коме нека је од свих нас част, слава и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА:

МИХАИЛА, кнеза Черњиговског и ТЕОДОРА бољарина његовог

У години 1238. хан Татарски цар Бати удари са огромном војском на Руску земљу, победи руске кнезове и завлада Руском земљом. Много градова би тада разорено, и земља Руска мачем и огњем опустошена. У то време живљаше благочестиви Михаил, кнез Черњиговски. Он се измлада одликовао врлинским животом; заволевши Христа, он Му служаше свим срцем; из њега зрачаше незлобивост душе; он беше кротак, смирен, пун љубави према свима, и веома милостив према сиромасима; свагда угађајући Богу молитвом и постом, и сваковрсним добрим делима украшавајући своју душу, он је начини прекрасним обиталиштем Бога, Творца свога Овај благочестиви кнез имађаше свог омиљеног бољарина Теодора, који му по свима врлинама беше сличан. Заједно с њим

кнез Михаил и пострада од нечестивог Батиа, положивши душу своју за Христа.

Руски кнезови су плаћали данак цару Батиу, и одлазили му на поклоњење. У цара Батиа бејаше овакав обичај: кад је који од руских кнезова долазио да му се поклони, жреци и врачии татарски су проводили кнеза кроз огањ, и од дарова које би доносио цару бацили су у огањ као жртву идолима; проводећи кроз огањ, они су дотичног приморавали да се поклони сунцу и идолима па га после тога пуштали код цара. Многи од руских кнезова, из страха пред царем и да би остали на кнежевској власти, испуњаваху све то: прохођаху кроз огањ и поклањаху се идолима, и зато добијаху од цара оно што тражаху.

Чувши да су се многи руски кнезови, прелашћени славом овога света, поклонили идолима, благочестиви кнез Михаил силно туговаше због тога, и запаливши се ревношћу за Господа Бо га свог, он реши да отиде к неправедном и злом цару и да неустрашиво исповеди пред њим Христа и пролије крв своју за Господа. Ову своју одлуку кнез Михаил каза свом верном саветнику, Теодору бољарину. А он, благоразуман и тврд у вери, похвали овакву одлуку свога господара, и обећа да га неће напустити до саме смрти и да ће заједно с њим положити душу своју за Христа.

Кнез Михаил и Теодор бољарин спремише се за пут, и опростивши се са својима кренуше на пут са молитвом Богу и жудећи за венцем мученичким. Када стигоше до места у коме борављаше безбожни цар Бати, о томе одмах би обавештен цар. Он дозво своје врачии и жреце, и нареди им да черњиговског кнеза по обичају проведу кроз огањ и приморају да се поклони идолима, па да га после тога изведу пред њега. Дошавши кнезу, врачии и жреци му рекоше: "Зове те велики цар", и поведоше га. За њим, као за својим господаром, пође и бољарин његов Теодор. Убрзо они стигоше до места где беше размештен огањ, а по средини беше пут, којим су већ многи пролазили; тим путем жреци хтедоше да проведу и кнеза Михаила. Тада кнез рече: Не доликује хришћанима да пролазе кроз тај огањ, који незнабошци сматрају за бога, а ја сам хришћанин; стога нећу поћи кроз огањ, нити ћу се поклонити

твари, јер се ја поклањам Творцу, Оцу и Сину и Светоме Духу, Једноме Богу у Тројици, Саздатељу неба и земље.

Чувши ове кнежеве речи, врач и жреци се напунише стида и гњева, па га оставише и одјурише да извести цара. Цар онда посла кнезу Михаилу једног од својих првих доглавника, по имену Елдега, са оваквом поруком: Велики цар овако говори теби: зашто се не покораваш мојој наредби и не поклањаш боговима мојим? Ево пред тобом је сада живот и смрт: бирај једно или друго. Ако извршиш моје наређење, те прођеш кроз огањ и поклониш се боговима мојим, ти ћеш не само остати жив, него ћеш и велику милост добити од мене и бићеш потпуни господар у својој кнежевини.

Саслушавши од Елдеге цареву поруку, свети кнез Михаил се ни најмање не уплаши, већ неустрашиво одговори: Реци цару: овако говори теби кнез Михаил, слуга Христов: теби је, царе, уручено од Бога царство и слава овога света, и десница Вишњега нас је због грехова наших покорила твојој власти; зато смо ми дужни клањати се теби као цару и указивати поштовање које доликује твоме царском достојанству; али, да се Христа одречемо и твојим боговима поклонимо, - то неће бити! јер они нису богови, већ творевина. А наша пророчка Писма овако говоре: богови, који нису створили небо и земљу, нека пропадну! (Јерем. 10, 11). Шта може бити безумније, него оставити Творца па се клањати творевини? - На то му Елдега рече: Ако ти, Михаило, останеш упоран и не испуниш цареву вољу, одмах ћеш бити погубљен. - Светитељ одговори: Ја се не бојим те смрти, помоћу које ћу се удостојити вечнога боравка с Богом. И нашто много говорити? Хришћанин сам, исповедам Творца неба и земље, тврдо у Њега верујем, и с радошћу ћу умрети за Њега.

Увидевши да ни ласкама ни претњама не може приволети кнеза Михаила на извршење цареве воље, Елдега отиде к цару и исприча му све што чу од Михаила. Саслушавши Елдегу цар побесне од љутине и нареди присутнима да одмах убију кнеза Михаила. Слуге мучитељеве полетеше као пси у лов или као вуци на овцу. У то време свети мученик Христов беше заједно са Теодором; не плашећи се смрти они певаху псалме и мољаху се Богу усрдно. А када угледаше убице који трчашу на њих, они стадоше певати:

Мученици Твоји, Господе, многе муке претрпеше, и љубављу Твојом душе сјединише свети. - Када убице стигоше до места где стајаше кнез Михаил, они га као звери зграбише за руке и за ноге, простреше га по земљи, и немилосрдно га бише дуго по целом телу, тако да се земља зали крвљу. А Михаил трпећи то, ништа не говораше сем ово: "хришћанин сам!"

Међу слугама царевим беше неки Доман, који је раније био хришћанин па се одрекао Христа и примио нечестиву веру тагарску. Овај одступник, видећи како свети кнез јуначки трпи муке, разјари се, истрже нож свој, дохвати кнеза за главу, одсече је и баци, а глава и даље исповеднички говораше: "хришћанин сам!"

После тога нечестиви мучитељи приђоше благочестивом Теодору и говораху му: Испуни царско наређење и поклони се боговима нашим, па ћеш не само остати жив, него ћеш и велике почести доживети од цара и наследићеш кнежевство свога господара. - Но свети Теодор одговори: Кнежевство мога господара ја нећу, нити ми требају почести од вашег цара; желим само да идем ка Христу Богу истим путем којим оде господар мој, свети мученик кнез Михаил, јер и ја, као он, верујем у Јединога Христа, Творца неба и земље, и хоћу да пострадам и умрем за Њега.

Видећи Теодорову несавитљивост, убице га шчепаше и мучише немилосрдно, као и светог Михаила. Напослетку му одсекоше чесну главу, рекавши: Ко није хтео да се поклони пресветлом сунцу, тај је недостојан и да гледа на сунце.

Тако, пострадавши чесно 20. септембра 1246. године, свети мученици Михаил и Теодор предадоше душе своје у руке Господу. Света тела њихова бише бачена псима да их поједу, али она много дана лежаху читава и никим недирнута. Благодат Христова чуваше их неповређена. Поред тога над телима мученика појављиваше се огњени стуб који је силно блистао, и сваке ноћи виђаху се свеће где горе. Видећи све то, хришћани који се у то време десише тамо, узеше тајно чесна тела светих мученика и с чешћу их погребеше.^[3]

Ускоро затим зли цар зло сконча у рату са Мађарима и доби удео у паклу, а свети мученици наследише Царство небеско и вечно славе Оца и Сина и Светога Духа. Амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ИЛАРИОНА

Домовина светог преподобномученика Илариона беше острво Крит. Чедо хришћанских родитеља, он на светом крштењу доби име Јован. Одгајен од родитеља у побожности и научен књизи, Јован од младости имађаше добро расположење душе. Стриц Јованов који беше лекар одведе једном Јована са собом у Цариград. Он проведе код стрица преко десет година, али ништа не изучи, због чега се горко кајаше Зато остави стрица и ступи у службу код неког трговца Франческа. Једном Франческо отпутова на острво Хиос, а свој дућан повери Јовану и другу његовом, који такође беше у служби код њега Вративши се с пута, Франческо изврши преглед рачуна и нађе мањак од 300 пиастра, и осумњичи Јована за крађу И пређаше Франческо Јовану да ће га предати суду, ако му не исплати означену суму. Нашавши се у тешком положају, Јован се обрати своме стрицу за помоћ, али га овај грубо одби.

Немајући излаза, а и не могући подносити клевету, Јован паде у очајање. У тако мрачном расположењу душе, њему лукави враг дошану мисао да се за помоћ обрати мајци султана И стварно, Јован оде у двор у коме живљаше султанова мајка. Тамо га изведоше пред Башагу,^[4] коме Јован исприча своју муку молећи га за помоћ. Башага пријатељски прими Јована па му између осталог рече: Веома ћу те усрећити и убудуће ћу те помагати у свему, ако поверујеш у Мухамеда. Несрећни младић, заведен агиним обећањима и мишљу да ће се најзад обрачунати с газдом, без икаквог размишљања изјави да ће примити мухамеданску веру. Чувши то, Башага одмах извести султанију, а ова опет цара, и несрећног отпадника сместа прикључише их муслиманској вери, извршивши на њему обрезање. Потом га обукоше у природно одело, и одредише му учитеља да га учи турској писмености. Поводом овог догађаја, у двору би тог дана приређена велика свечаност, а Башага да би радост била што већа, усини Јована и уврсти га у придворне службенике.

Ипак, та радост није дуго трајала, јер човекољубиви Бог, увек близу оних који Га траже и обраћају Му се, показа милост Своју и према овом отпаднику. Након три дана, под утицајем благодати Божје, Јован дође себи и увиде своју заблуду, па кајући се он донесе чврсту одлуку да бежи из дворца, који му већ беше постао тамница. И после дванаест дана Јован напусти дворец заувек, па оде к своме пређашњем духовнику, јеромонаху Симеону. Но духовник га не познаде и упита ко је и шта жели. - Ја сам твој духовни син, одговори Јован. - Па шта ће на теби турско а не хришћанско одело? - О, оче! одговори Јован, ја сам ради тога и дошао код тебе, да очистим себе од ове погане одеће. - И онда му исприча све што се с њим догодило, молећи га за мудар савет и помоћ, како би се спасао од могуће потере.

Слушајући Јованово искрено кајање, духовник одтугова заједно с њим због његовог пада, па оде до суседа, Руса трговца, свог духовног сина, да се посаветује с њим о Јовану. Трговац, као прави хришћанин, обрадова се покајању отпадника; и они се договорише да Јована пошаљу у Русију. Тако и урадише: кроз два дана Јована преобученог у руску ношњу они упутише на Крим.

На Криму Јован проведе десет месеци; али за све то време душа му не нађе покоја, срце му је туговало и силно патило од помисли да се он одрекао Христа. Стога, да би се помирио са својом савешћу и Богом, он реши да се врати у Цариград и тамо прими мученички подвиг.

Допутовавши у Цариград, Јован оде к своме духовнику јеромонаху Симеону и исприча му да за све време свога боравка на Криму он није могао измирити себе са Богом и да га потајна мисао гани: да пред Турцима исповеди хришћанску веру и да свој пад опере својом крвљу, примивши мученичку смрт. Но мудри духовник му саветова да одједанпут не ступа на тако страشان подвиг, него да најпре отпутује у Свету Гору Атонску и тамо међу великим старцима спреми себе на страдање за Христа.

Јован послуша добри савет и убрзо отпутова у Свету Гору. Тамо ступи у Иверски манастир, и откри иверским старцима и свој пад и све остало о себи. Саслушавши Јована са пуно саучешћа, старци му посаветоваше да ступи у Претечин Скит под руководство духовника

Сергија. А л и га Сергије не прими код себе, него га упути у скит свете Ане к јеромонаху Висариону, који је годину дана пре тога пратио преподобномученика Луку у Митилину на подвиг мучеништва. Дошавши у скит свете Ане, Јован се најпре обрати духовнику Методију, исприча му сву своју муку и моли га да се заузме да га јеромонах Висарион прими у број своје свете братије. А Висарион, можда желећи да испита да ли Јован са добром и чврстом намером хоће да постане његов ученик, у почетку га одби, тако да и молбе духовника Методија немађаху никаквог утицаја. Међутим Јован за све то време стојећи пред њим као осуђеник роњаше горке сузе, које најзад умекшаше Висариона, те пристаде да га прими, али под условом да о томе не зна нико од страних.

Примивши Јована под своје руководство Висарион га поведе ка подвижништву тешким и мучним путевима. А кроз извесно време он га, ради већег безмолвија - молитвеног самовања и тиховања, закључа на четрдесет дана у једној келији запустелог скита светог Василија Великог, одредивши му правило за псалмопојање и молитву. Али мрзитељ добра ђаво, желећи да омете започети врлински живот подвижника Христова, стаде наводити на њега страшила, нарочито ноћу; и та се ђавоља утварања толико умножише, да Јован не беше више у стању подносити их, те дванаестог дана ноћу он побеже из свога затвореништва и врати се к старцу, смиреио га молећи за опроштај што није испунио његову вољу. При томе он замоли преподобног Висариона да му да келију поред себе, нашто старац пристаде. Сместивши га у келију близу себе, старац му наложи да продужи исто правило које је проходио у келији скита светог Василија Великог, а да се храни хлебом и водом.

Након неког времена Јован стаде молити преподобног Висариона да га постриже у анђелски лик. Старац пристаде и постриже га у монаштво са именом Иларион. По пријему монашког лика Иларион удвостручи и подвиге, подражавајући у свему раније подвижнике Христове, и прохођаше из силе у силу, укрепљујући душу своју постом, бдењем и молитвом.

Једном читајући Нови Мартиролог Иларион се силно одушеви жељом да пострада за Христа. Ту жељу он саопшти своме духовном оцу Висариону и моли га да то благослови. Старац се изјасни против

те његове жеље и саветова му да добро испита себе. При томе му рече: Можда се та жеља јавила код тебе по нашаптавању ђавола, који жели да ти смути душу, па отргнувши те од руководства духовног оца да те вргне у самовољу. Међутим Иларион стаде још свесрдније молити и преклињати старца да га благослови на мученички подвиг, и бејаше у својој намери и решености непоколебљив. Старац, мада и виде да је та жеља настала код њега од благодати Божје, но немајући поверења у себе он се посаветова са духовником Методијем и са својим старцем Јоасафом, и сви они заједно почеше убеђивати Илариона да напусти своју намеру и да у безмолвију гради своје спасење. Међутим Иларион их са сузама поче молити да га пусте на страдалачки подвиг. Видећи чврсту решеност Иларионову, старци решише да Илариону даду благослов на велики и страшни подвиг: пострадали за исповедање имена Исуса Христа.

Чувши пристанак искусних мужава, Иларион се обрадова, паде к ногама Висарионовим и стаде га молити да га прати на путу мучеништва, као што је пратио преподобномученика Луку. Међутим Висарион стаде отклањати од себе ову његову молбу, говорећи: Лука бејаше толико млад, имађаше 16 година, да је било потребно пратити га и поткрепљивати га, а теби је 26 година, и ти си потпуно зрео, па је стога излишно да те пратим; но дух мој и грешна молитва моја о теби биће неразднојно с тобом.

Слушајући ово старчево одбијање, Илариону грунуше силне сузе, које много дарнуше све, и старци Методије и Јоасаф стадоше молити Висариона да испуни жељу Јовану. Тронут молбом старца, Висарион пристаде, и убрзо затим поче се спремати за пут. У то време на Атону борављаше бивши васељенски патријарх Григорије, коме Висарион откри тајну свога намераваног пута. Свјатјејши се обрадова томе, узнесе за мученика архијерејску молитву и благослови њихов пут.

Висарион са Иларионом напусти Свету Гору 10. септембра, и управљани руком Сведржитеља срећно стигаше у Цариград 16. септембра, у петак. Сутрадан старац причести Илариона светим Христовим Тајнама, које је био узео са собом и чувао их у дароносици. Ноћ између суботе и недеље они проведоше у бдењу и

молитви. Те ноћи држано је бденије за старца Висариона и за мученика Илариона и у скиту Свете Ане, пошто је Иларион, полазећи у Цариград, молио да се идуће недеље одслужи за њих бденије, а затим да се у току целе седмице свакодневно врши за њих молепствије у храму Божјем, да им Господ помогне добрим се подвигом подвизавати, веру одржати и течење завршити добро.

За укрепљење мученика, Господ му откри у сну све што се имало десити с њим. Ујутру Иларион исприча старцу свој сан и показа место где ће му одрубити главу; затим предказа да ће тело његово, које ће бити у власти Турака, хришћани откупити, и да ће га сам старац рукама својим погрести. Све се то уствари тако и зби, што ће се видети из даљег.

У недељу старац још једанпут причести Илариона светим Тајнама; потом га обуче у турско одело и испрати до дворца, у коме се Иларион раније одрече Христа. Ушавши у дворац, мученик се јави Башаги, и правећи се као да се обрадовао видевши оца који га је усинио, он му целива руку. А Башага стаде га распитивати; где је толико времена, шеснаест месеци, пропадао, и зашто сада није у придворној одећи, у којој је раније био. Мученик одговори: Путовао сам у Русију, па пошто нисам имао довољно путног трошка продао сам придворно одело и купио себи простије. - Онда он одједном промени разговор и стаде тихим гласом говорити аги: Нећу скривати од тебе, господине мој, због чега сам дошао овамо. Ствар је дакле у овом: поставши Турчин, ја сам само три дана уживао мир; но после тога, када дођох к себи и обмана се показа преда мном у свој нагоди својој, ја се почех силно кајати због своје заблуде, и кроз дванаест дана побегох из овога дворца и лађом отпутовах у Русију. Много сам суза пролио, много је душа моја патила не налазећи мира и оне светости израније. Но пошто се убедих да вера ваша није ништа друго до заблуда и обмана, а хришћанска - истинита и спасоносна, ја напустих заблуду и поново постадох хришћанин, и ево проклињем вашу веру са свом вашом привидном светињом и обредима.

Слушајући тако увредљиве речи, ага хтеде да заустави мученика да даље не говори, али га Иларион замоли да га благодушно саслуша до краја. И продужи Иларион: Многа сам добра доживео ја

од тебе, између осталог и то што си ме усинио и приближио цару. Не желећи да останем неблагодаран за твоју благонаклоност и пажњу, ја те преклињем, послушај мој савет: отпутујмо у Русију, тамо ћеш ти примити хришћанску веру и спасти душу своју за вечни живот, а ја ћу неодступно бити с тобом и служити теби као оцу све до саме смрти моје. Већу од ове благодарности ја не налазим.

Саслушавши Илариона, Башага се разљути и стаде га бити чибуком, све докле му се чибук сав не изломи у парчад. На тај лом дојурише многи од придворних службеника. Међутим мученик, благодушно претрпевши ударце, кротко одговори своме мучитељу: Такву ли ми узвраћаш благодарност што ти посаветовах да оставиш таму и приступиш к истинитој светлости? уместо заслужене благодарности, ти си ме почео немилосрдно бити.

Башага, од беса и скоро не верујући својим очима да се све то у самој ствари збива у стварности, упита мученика: Шта се то, несретниче, догодило с тобом? - Мученик одговори: Да, стварно са мном се догодило чудо: Онај кога се ја пред тобом одрекох, опет ме је по човекољубљу Свом примио у Своје наслеђе. Божанска благодат Његова дотаче се срца мог и ја сада проклињем вашу веру са свима вашим обредима. - Говорећи то, Иларион збаци чалму са своје главе и изгази је ногама, а на главу навуче монашку скуфју која му беше под пазухом.

Гледајући све то, ага цептијаше од гњева, али пошто је желео да по сваку цену наговори мученика да се одрекне Христа, он му поче ласкати, наговарати га, обећавати му велике почести, али страдалац остаде непоколебљив на сва његова саблажњива обећања. Пошто свим тим ништа не успе код мученика, ага га одасла к ађутанту султаније, пред којим се свети мученик не само не одрече Христа, него му стаде саветовати да прими хришћанску веру.

После тога мученика послаше к Бостанџипаши, начелику дворске страже, који најпре ласкама и разним обећањима стаде мамити Христовог страдалца да се одрекне хришћанске вере, али видећи у свему себе побеђена, он нареди да га муче: растезали су му зглобове и ломили удове, но мученик, у свим тим мукама помаган и укрепљаван Христом, јуначки и трпељиво подносише сва та страдања.

После овог љутог мучења мученика упутише Каптипаши. Страдалца Христова он трипут врже на страшне муке, па му онда заби ноге у класе и баци у мрачну тамницу. Налазећи се у тамници, Христов мученик се удостоји причестити се Светим Тајнама, које му његов старац Висарион достави преко једног благочестивог хришћанина

Трећега дана, у уторник, када у Порти заседаваше Државни савет, мученик Иларион би изведен пред Савет као оптуженик који заслужује строгу казну. Чим свети мученик ступи у судницу, не чекајући да буде питан, он се обрати судијама и рече: Молим, господо судије, да будем саслушан: тек је трећи дан како допутовах у Цариград да на достојан начин заблагодарим своме добротвору Башаги за његово покровитељство нада мном, и предложих му да заједно са мном отпутује у Русију, да тамо прими хришћанску веру, али се он показа толико неблагодаран, да ме за све то не само изби, него ме чак и немилосрдним мучитељима предаде, од којих страшна мучења доживех. - Ко си ти? упита га председник. - Хришћанин, одговори мученик. - Читај салавати (тојест исповедање вере муслиманске), заграјаше други с претњом. - Нека је проклета ваша муслиманска вера! громко и неустрашиво рече свети Иларион. Чините са мном што хоћете! сеците, стружите моје тело, но мене ништа не може одвратити од љубави и вере у Господа мог Исуса Христа.

Несрећниче! ти си до недавно сам добровољно исповедао нашу веру; тебе нико на то није приморавао; ти си сам добровољно примио нашу веру, а сада се одричеш. - Да, стварно, Ја то учиних, али учиних из неразумности, притешњен приликама; но главни виновник целом том злу јесте ђаво, који ме заведе преко слугу својих. Међутим, чим познадох истину и увидех своју заблуду, ја оставих таму и приђох светлости. Стога ево саветујем и вама, да оставите своју заблуду и лажног пророка Мухамеда, да поверујете у Искупитеља нашег Исуса Христа, и да наследите царство небеско и живот вечни.

Видећи мученикову непоколебљивост, судије га осудише да му се одруби глава, што истога дана би и учињено. Када светог мученика доведоше на место погубљења, које беше онакво какво му

би унапред показано и о чему он предсказа своме старцу, страдалац Христов преклони колена и подметну главу под мач. Целат спусти тешки мач и мученикова глава одлете од тела, док уста још шапутаху Символ вере, као што Јеромонах Висарион беше заповедио Илариону да у време погубљења чита Вјерују. Тако свети Иларион пострада 20. септембра 1804. године, у уторак у шест сати после подне, а света душа његова сада се радује у лику светих Исповедника Христових.

Чим преподобномученик Иларион би погубљен, један хришћанин Никола, који је све то брижљиво мотрио, извести одмах јеромонаха Висариона. Овај с великом радошћу похита на место погубљења да види мошти светог мученика, ученика свога. Одатле он оде у Патријаршију и замоли протосингела Јоаникнја, да подстакне хришћане да откупе од турске страже свете мошти мученикове, пошто се већ проносио глас да ће их Турци, по истеку три дана спалити или бацити у море, као што закон прописује. Протосингел радо пристаде, и неколико побожних хришћана откапише свето тело од страже.

Добивши многонамучено тело преподобномученика Илариона, старац Висарион га чесно погребе на острву Проту, у цркви Преображења Господња. А један део хаљина и косе светог мученика Илариона благочестиви хришћани поделише међу собом на освећење. И Господу би угодно да чесне мошти светог мученика одмах прослави чудесима Тако, један хришћанин који из Цариграда беше дошао на погреб светог мученика, исцели се од своје давнашње хроничне болести чим се поклони угоднику Божјем и целива његове свете мошти. Једну девојчицу од осам година, у којој беше дух нечисти, старац Висарион, при повратку са мученикова погребана у Цариград, исцели положивши на њу парче хаљине и делић косе мученикове и обративши се мученику молитвом: "Свети Иларионе, помози ми у овај час!" И још многа друга чудеса збиваху се од чесних моштију светог преподобномученика Илариона

Молитвама и посредовањем светог преподобномученика Илариона нека се и ми удостојимо добити Царство небеско од Христа Бога, коме приличи част и слава, свагда, сада и увек, и кроза све векове. Амин.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦ А НАШЕГ
МАРТИНА, папе Римског[5]**

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ О Ц А НАШЕГ
ЈОВАНА који се подвизавао на Криту**

Пореклом из села Сива на Криту; живео и подвизавао се на Криту у 10. веку; многе цркве и манастире подигао; у миру се престабио у селу Акти у области Кисамокој на Криту где се и до данас очувао храм њему посвећен.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ:
МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА и
ДВА АНАСТАСИЈА ИСПОВЕДНИКА,
ученика његових**

О светом Максиму Исповеднику видети опширно под 21. јануаром. Ова пак два Анастасија беху ученици светог Максима Исповедника. Гоњени и мучени, они у свима мучењима остадоше неустрашиви: једноме одсекли десну руку и језик, и држали у заточењу двадесет година; другога у тамницу вргли, У којој дуго тамновао, и у њој се престабио. (Опширније и о њима видети у Житију св. Максима под 21. јануаром).

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ: ТЕОДОРА И ЕВПРЕПИЈА ИСПОВЕДНИКА

Такође ученици светог Максима Исповедника (чији је спомен 21 јануара). Теодор, проевши двадесет година у прогонству, отишао ка Господу многожељеном. Евпрепије, страховито кињен и злостављан у току једне године, преселио се ка Господу. И тако примили бесмртне венце исповедништва.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ЈОВАНА ИСПОВЕДНИКА, ЕГИПЂАНИНА и са њим 40 мученика^[6]

Родом из Александрије; посечен за царовања Максиминова, око 310. године, у Палестини; и са њим четрдесет мученика.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА: АРТЕМИДОРА и ТАЛА

Пострадали за Господа мачем посечени. (Тал се по некима звао Талалеј).

НАПОМЕНЕ:

1. Римски цар Трајан - царовао од 98. до 117. године.
2. Тит - цар римски, син и наследник цара Веспасијана, царовао од 79. до 81. године. За царовања свога оца Тит би послан са огромном војском у Јудеју да казни Јевреје због побуне против

римске власти. Тај рат се овде спомиње. Рат се завршио у 70. години разорењем Јерусалима и Соломоновог храма.

3. Свете мошти светих мученика Михаила и Теодора почивају од 21. новембра 1774. године у Архангелском храму у Москви.
4. Начелник над агама.
5. О њему видети опширније под 14. априлом.
6. О њима видети и под 17 . септембром: Спомен светих 156 мученика.

21. СЕПТЕМБАР

СПОМЕН СВЕТОГ АПОСТОЛА КОДРАТА

Свети апостол Кодрат, један од Седамдесеторице, проповедао је реч Божју у Атини и у Магнезији^[1] где и епископ беше. Својом проповеђу он приведе многе к светлости Богопознања. По речи Исуса Сирахова, он беше као јутарња звезда усред облака (Ис. Сирах. 8, 6): јер тамни облаци беху многобожачка безбожија, туђа светлости побожности, и ти људи сеђаху у тами и сенци смрти. Међутим свети апостол Кодрат речју Божјом засија им као велика светлост, развеја њихову таму, низложи погане жртве, разруши идоле, и разори демонске храмове молитвом. Као некада звезда источним царевима, тако и он људима показа пут ка Христу; и као што јутарња звезда води за собом сунце, тако и он уведе у свет велику светлост вере и осветли мрачне душе људске. Но тама увек мрзи светлост; тако и безбожни многобошци, видећи где Кодрат руши њихове идоле, изгони ђаволе, искорењује зловерје, подигоше гоњење на светог апостола и засуше га камењем, као некада Јевреји светог првомученика Стефана. Али, иако засут камењем, свети Кодрат би сачуван жив благодаћу Христовом. Онда га вргоше у тамницу и дуго мучише глађу; бедни идолопоклоници лишише телесне хране онога који им душе насићиваше не јелом пролазним већ јелом које остаје за живот вечни. Они светитеља мораху глађу, а сами гињаху од оне глади, о којој Свето Писмо говори: не глад хлеба, него слушања речи Господњих (Амос. 8, 11). Но они, не узмогавши уморити глађу светитеља који се стално поткрепљиваше божанском храном одозго, сами умреше вечном смрћу. А свети Кодрат, мада и умре после многих мучења, али душа његова живи у Царству

Небеском и наслађује се рајским блаженством. Он заврши подвиг свога страдања под царем Адријаном, а отпоче вечни живот под Царем славе Исусом Христом: са Њим је страдао, са Њим се и прославља у Царству Његовом. Свето пак тело његово, погребено у Магнезији, точи многа исцељења недужнима.

СПОМЕН СВЕТИХ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА: ИПАТИЈА ЕПИСКОПА и АНДРЕЈА ПРЕЗВИТЕРА

Ови светитељи беху родом из Лидијског краја.[2] Као деца они се заједно учише књизи у некој обитељи, и украшавајући себе сваком врлином они напредоваху из силе у силу. Када порастоше, Ипатије се замонаши, да би у безмолвију, у молитвеном самовању и тиховању служио Богу; а Андреј се посвети служењу душама људским, јер поставши клирик он усрдно проповедаше реч Божију и ревносно поучаваше хришћане у цркви. Обојица се они одликоваху великим уздржањем, смиреноумљем и нелицемерном љубављу према свима Архиепископ ефески, дознавши за њихов врлински живот, призва их к себи и пошто не малу корист доби од разговора са њима, он их веома заволе, и Ипатија, против његове воље, постави за епископа Асијске цркве, рекавши: Не треба такав светилник да пребива у пустињи, под спудом, него на престолу епископском, да просвећује цркву учењем Христовим. Андреја пак он рукоположи за свештеника.

И сијаху ова два светилника у Цркви Божјој, просвећујући људе својим премудрим учењем и чистим животом. Међутим грчки цар Лав Исавријанац[3] подиже гоњење на свете иконе, и по целој царевини издаде заповест да се иконе избацују из храмова Божјих и најстрожије нареди да им се нико не сме поклањати. Тада ови свети учитељи Ипатије и Андреј устадоше против иконобораца, учећи

своју паству да не слушају безбожно наређење царево Чувши за то, цар нареди да му их доведу, и дуго их убеђиваше да се одрекну поштовања светих икона па и своје мудраце увуче у препирку са њима, али не узможе поколебати ове чврсте стубове Цркве. Онда их затвори у тамницу, и дуго их држаше у њој, трудећи се на све могуће начине да их придобије за своје једномишљенике. Али, пошто се и у томе превари, он нареди да их немилице бију затим им одера са главе кожу заједно са косом, браде им намаза смолом и запали, па им онда скупоцене иконе свете сагоре на главама. Све то они јуначки претрпеше, и силом Божјом остадоше живи. После тога звероподобни Лав нареди да их вуку по граду; и вукоше светитеље по граду на потсмех свима. Напоследку их заклаше као јагањце, и тако они предадоше душе своје у руке Божије, пострадавши за свете иконе. Чесна пак тела њихова бише бачена псима да их поједу, но верни их тајно узеше и погребеше с чашћу која доликује мученицима.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ТЕВСЕВИЈА и ПРИСКА

Свети Јевсевије живљаше у Финикији,^[4] и спочетка беше тајни хришћанин. У то време наста велико гоњење на хришћане од стране незнабожаца, који где год могаху наћи хришћане, стављаху их свуда на разноврсне муке Тада многи хришћани, бежећи од незнабожачких руку, скриваху се по тајним местима. А свети Јевсевије, размишљајући о Христовим речима: Који год призна мене пред људима, признаћу и ја њега пред Оцем својим који је на небесима (Мт 10, 32), испуни се божанске ревности, отиде пред кнеза тога града, и рече: Што чиниш лудости, богоборче, гонећи паству Христову? А кнез, погледавши на њега, упита: Ко си ти? Он одговори: Ја сам слуга Христов, коме си ти непријатељ. Силно разгневљен оваквим речима кнез упита: Откуда теби, бедниче, таква смелост, да ступиш преда ме и ружиш мене кнеза? На то Јевсевије одговори: Ревност за Господа мог Исуса Христа побуди ме да

изобличим слепило ваше, јер ви полудесте клањајући се ђаволу а не Богу.

Тада кнез нареди да га обнаже, обесе и стружу тело његово. И светитељ би дуго струган оштрим гвожђем, те му се и кости показаше; затим га сирђетом и сољу поливаху, и ране му растрљаваху. Све то исповедник Христов трпљаше мушки, као да у туђем телу страда; и радоваше се у својим мукама допуњујући недостатак невоља Христових на телу свом.

После ових мука кнез му рече: Принеси боговима жртву, па ћеш остати жив; а ако то не урадиш, ми ћемо те погубити. Јевсевије одговори: Ви можете погубити моје тело, али Христос ће примити моју душу; за Њега ја хоћу да трпим до краја, јер који претрпи до краја, тај ће се спасти (Мт. 24, 13).

Видевши да је непоколебљив, незнабошци му мачем одсекоше главу. И тако свети Јевсевије узиђе на небеса и прими венац славе из руке Господње.

Свети Приск исповедаше име Христово у Фригији, и многе незнабошце приведе ка Христу. Затим га незнабошци ухватише, обесише, и по ребрима дубоко стругаше, и тело његово железним ноктима као земљу изораше. А неки од присутних незнабожаца, посматрајући тако љуто мучење и мученикову крв која се лила, разјарише се као зверови, извадише мачеве и избодоше светог мученика; па кад му цело тело избодоше, они му најзад одсекоше главу.

Тако пострада за сведочанство о Исусу Христу овај добри исповедник, кога сада Христос исповеда пред Оцем Својим Небеским, коме нека је слава кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБИХ ОТАЦА НАШИХ

АКАКИЈА (ИСАКИЈА) и МЕЛЕТИЈА, епископа Кипарских

Преподобни и блажени оци наши, Исакије (или Акакије) и Мелетије, беху епископи Цркве Христове на острву Кипру. Побожни и богобојажљиви, они се целог живота бављаху тиме што

непрестано учашу паству своју речи Божјој и што све своје имање раздаваху сиромасима. Због врлинског живота свог они добише дар чудотворства, и у миру се упокојише у старости, у разне године, али у један исти дан За светог Акакија (или Исакија) каже се да је био епископ Ситски на Кипру.[5]

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ДИМИТРИЈА, Митрополита Ростовског Чудотворца

Свети Димитрије, коме световно име беше Данило, родио се месеца децембра 1651 године у малом и незнатном граду Макарову, удаљеном од Кијева око четрдесет километара. Отац његов Сава Григорјевич Туптало, козак у војничком звању стотника, последње дане проведе као тотор у Кириловском манастиру.[6] Иони супруга његова Марија бејашу веома побожни и живљаху узорним хришћанским животом. Но отац беше готово стално одсутан од куће због својих војничких дужности, те се Данило васпитаваше првенствено под руководством мајке. Са нежном љубављу и похвалом говори о њој сам светитељ у своме Дневнику поводом њене смрти: "На сам Велики Петак моја мајка се престави у три часа по подне, тачно у онај час када Спаситељ наш на крсту страдајући за спасење наше предаде дух Свој у руке Богу Оцу Имађаше она тада преко седамдесет година. Нека је помене Господ у царству Свом небесном! Упокоји се она у добром расположењу. О, да би и мене молитвама њеним Господ удостојио такве блажене кончине! Њена кончина беше истински хришћанска: са свима хришћанским обредима и уобичајеним светим тајнама, бестрашна, непостидна, мирна. Још нека је Господ удостоји доброг одговора на Страшном суду Свом, као што не сумњам у Божје милосрђе и у њено спасење, знајући постојано врлински и побожан живот њен. Усто као добар знак спасења њеног јесте то што Господу би угодно да се душа њена растави од тела у часу када Господ Христос отвори разбојнику рај".

Под утицајем тако побожне и врлинске мајке дете Данило растијаше у страху Божјем и побожности, идући из силе у силу и учвршћујући се у врлинама. Почетно образовање Данило доби код

своје куће Родитељи га научише читању и писању, па кад Данило напуни једанаест година они га дадоше у Кијевско Братско училиште. Бистрога ума и врло вредан, Данило напредоваше брзо у учењу и превазиђе све своје вршњаке. На часовима реторике он скрену на себе нарочиту пажњу својим песничким и говорничким саставима, Под руководством знаменитог проповедника и богослова полемичара. Гаљатовског изучи савршено науку беседништва, што му је доцније много користило, нарочито у борби с расколницима.

Но напредујући у наукама, Данило се не мање учио и врлинском животу. Избегавао је игре и забаве, и слободно време проводио у читању Светога Писма, дела светих Отаца и житија светих, у посећивању светих цркава и у молитви. И срце му се све више и више загреваше за подражавање њиховог живота и за гредење њиховим стопама. И он ревносно чуваше целомудрије и чедност. Тако Данило још у свету показиваше зачетке монашког живота.

Када Данилу би осамнаест година, он Христа ради остави свет и сва блага његова, и испросивши благослов од својих родитеља ступи у Кириловски манастир у Кијеву. Игуман манастира Мелетије Дзик одавно је већ познавао Данила, пошто је раније био ректор Кијевског училишта. Јула 9 године 1668 он постриже Данила за монаха, давши му име Димитрије. Новопострижени монах се богобојажљиво сав предаде вољи и промислу Божјем, и стаде водити живот доличан монасима: строго и неодступно држаше сва манастирска правила и ревносно у смирености и послушности прохођаше монашке подвиге. При томе се свесрдно стараше да у врлинама подражава преподобне оца Антонија и Теодосија и остале подвижнике Печерске. Свим срцем он стремљаше ка једном: да угоди Богу, и да му по своме монашком позиву верно служи.

Не прође ни година од пострига а монах Димитрије би по жељи настојатеља произведен за јерођакон на Благовести 1669 године од стране преосвећеног митрополита Кијевског Јосифа Тукаљског. У чину јерођакон Димитрије остаде у Кириловском манастиру доста времена, покоравалујући се у свему настојатељу, служећи братији усрдно у смирености и молчанију, и с љубављу извршујући свако послушање У цркву је на богослужења долазио

пре свију, а последњи излазио; у цркви је стајао са страхом, веома пажљиво пратећи читање Светог Писма у келији се често молио, писао и састављао оно што му је наређивао игуман, и усрдно читао душекорисне књиге.

Тако се јерођакон Димитрије подвизавао до 1675 године. У то време у Густинском манастиру налазио се Черњиговски архиепископ Лазар Баранович.[7] Ту му би приведен свети Димитрије ради рукоположења за јеромонаха, што и би извршено маја на Духове. У то време светом Димитрију бејаше тек године, али већ вичан у проповедању речи Божје. Упознавши се с њим поближе и приметивши високе духовне особине његове, архиепископ позва светог Димитрија да буде проповедник при Черњиговској саборној цркви. Преко две године свети Димитрије проповедаше у саборној и у другим црквама Черњиговске епархије. Његово проповедање речи Божје народу беше од велике духовне користи за све, јер реч његова беше јака, зачињена мудрошћу, и сви га радо слушаху.

Слава о светом Димитрију као великом проповеднику брзо се пронесе по Малорусији и Литви, те га многи манастири стадоше позивати к себи, да би се користили његовим поучењима. У јуну 1677 године свети Димитрије, са благословом архиепископа, отпутова из Черњигова у Новодворски манастир, у Литви, да се поклони чудотворној икони Пресвете Богородице. Ту он проведе кратко време, па на позив Бјелоруског епископа и настојатеља Виленског манастира Светога Духа оде у тај манастир, и више од два месеца проведе у Вилни, и одржа ту две проповеди. Умољен од духовних власти из Слуцка,[8] он оде из Вилне у Слуцк, и настанивши се у Преображенском манастиру он четрнаест месеци неуморно проповедаше реч Божију.

За то време светог Димитрија позиваху неколико пута да се врати у Малорусију; то чињаше и сам хетман[9] Самојлович. У фебруару 1679 године свети Димитрије допутова у хетмански град Батурич, где га хетман Самојлович прими с великом љубављу. Настанивши се у Крупицком манастиру светог Николаја, недалеко од Батурина, преподобни Димитрије настави ревносно се подвизавати у посту, молитви и непрестаном читању душекорисних књига; притом са особитим усрђем проповедаше он реч Божију.

Глас о богоугодном врлинском животу његовом разнесе се по свима манастирима. Многи га манастири позиваху за старешину. Али он, по смирености својој, одбијаше те позиве, а и хетман га задржаваше. Утом 1681 год. умре игуман Максаковског Преображенског манастира. Братија се обрати светом Димитрију са молбом да се прими за игумана њихове обитељи. По своме усамљеном положају ова обитељ је потпуно одговарала строгом монашком животу преподобног Димитрија. Стога он, уз сагласност хетмана, прихвати предлог Максаковских монаха и са хетмановим писмом отпутова у Черњигов к архиепископу Лазару Барановичу за постављење. Архиепископ га прими с много љубави. Чим распечати хетманово писмо архиепископ Лазар, као предвиђајући будућност, рече Димитрију: "Не читајући писмо кажем: нека вас Господ Бог благослови не само игуманством, него по имену Димитрије желим вам митру: Димитрије нека добије митру". - А тог истог дана, после постављења за игумана, архиепископ Лазар овако поздрави Димитрија: "Данас је празник светог пророка Мојсија Боговидца; данас вас Господ Бог удостоји игуманства у манастиру где је храм Преображења Господња, као Мојсија на Тавору. И Онај који путеве своје каза Мојсију, нека каже и вама на овом Тавору путеве Своје ка вечном Тавору".

"Ове речи, - сведочи сам свети Димитрије, - ја грешни примих као неки предзнак и пророчанство, и запамтих их. Дај Боже, да се пророчанство његовог архипастирства збуде". А сутрадан, опраштајући се с игуманом Димитријем, архиепископ му подари лепу палицу. "И тако ме он лепо испрати, - каже свети Димитрије -, као отац рођеног сина. Подај му, Господе, сва блага по срцу његовом".

Примивши управу у Максаковском манастиру, свети Димитрије ни најмање не измени свој пређашњи строгмонашки живот. Подвизавајући се као и раније у посту, бдењу, молитви и другим врлинама, нарочито у смиреноумљу, он даваше пример братији у свему, и уређиваше манастир, и труђаше се у проповедању речи Божје. Имајући свагда на уму речи Господње: Који хоће међу вама већи да буде, нека вам буде слуга (Мт. 20, 26),

он сам живљаше тако, а и братију сваки дан учаше да живе тако, служећи свима као образац вере и побожности.

Но Максаковски монаси нису се дуго називали речју и светим животом игумана Димитрија. Првога марта 1682 године он би постављен за игумана Крупицког манастира светог Николаја, у граду Батурину. Ту он проведе као игуман годину и осам месеци. Али жудећи за тихим и безмолвним животом, да би несметано обављао богоугодне подвиге, он се на свој имендан, 26 октобра 1683 године одказа старешинства у Батуринском Крупицком манастиру, и остаде у њему као прост монах; и вођаше усамљенички живот. Но после извесног времена, по промислу Божјем, свети Димитрије би призван на велико дело: састављање Житија светих, којима он донесе највећу корист целом народу Руском.

Године 1684 за архимандрита Кијево - Печерске лавре би постављен Варлаам Јасински.[10] Од својих претходника, Петра Могила[11] и Инокентија Гизела,[12] он заједно са звањем архимандрита наследи мисао о великом труду састављања Житија светих. Овај труд беше утолико неопходнији што Татари својим налетима и Литванци и Пољаци својим пустошењима беху лишили Цркву многих драгоцених духовних књига и животописа Светих. Тражећи човека, способног за овако важан и велики посао, Варлаам се заустави на светом Димитрију, који се већ беше прославио својом ревношћу за душеспасоносне трудове. На ово једнодушно пристадоше остали оци и братија Лавре. Тада се Варлаам обрати преподобном Димитрију са молбом да се пресели у Кијевску Лавру и узме на себе труд исправљања и састављања Житија светих.

Уплашен тежином предложеног му посла, смирени подвижник се стараше да то отклони од себе. Али бојећи се греха непослушности и сам јасно увиђајући потребу Цркве, он одлучи да прихвати предлог архимандрита Варлаама. Положивши наду у помоћ Божију и у молитве Пречисте Богоматере и свих Светих, преподобни Димитрије јуна месеца 1684 године приступи овом богоугодном подвигу и са великом ревношћу поче вршити ово наложено му послушање.

Подвигу писања Житија светих преподобни Димитрије се предаде потпуно, посвећујући му сво време, прекидано једино

богослужењима, која је он редовно посећивао. У Успенској цркви он је свагда стајао на молитви на одређеном месту. Бавећи се непрестано изучавањем градива за житија, упознавајући се потанко са животом светаца, осећајући им, састрадајући им, он је и сам преживљавао многа њихова настројења. У том светом труду он је био удостојен и духовних виђења у сну, која су га крепила на путу духовног усавршавања и бодрила у великим напорима.

О првом таквом виђењу свети Димитрије пише следеће: Десетог августа 1685 године, у понедеоник, ја чух звоно за Јутрење, али по уобичајеној својој лености ја се бејох разаспавао и не стигох на почетак и преспавах све до читања Псалтира. За то време ја видех следеће виђење: Изгледало је као да ми је поверен надзор над неком пештером, у којој су почивале свете мошти. Разгледајући са свећом гробове светих, угледах тамо свету великомученицу Варвару као да почива. Приступивши њеном гробу видех да она лежи поребарке и кивот беше нешто мало иструлео. Желећи да то очистим ја извадох мошти из кивота и положих на другом месту. Пошто очистих раку, приђох к њеним моштима и узех их рукама да их положим у раку, но одједном угледах свету Варвару живу. И ускликнух: "Света дево Варваро, добротворко моја, умоли Бога за грехе моје!" Светитељка одговори као са неком сумњом: "Не знам да ли ћу Га умолити, јер се ти молиш по римски". - Држим да ми је ово речено зато што сам веома лењ на молитву, и упоређен сам у овом случају са римокатолицима код којих је молитвословље веома кратко, јер је и у мене молитва кратка и ретка. Чувши ове речи од светитељке ја почех туговати, и као очајавати. Но светитељка, после мало времена, погледа на мене с веселим и насмешеним лицем, и рече: "Не бој се". - и изговори друге неке утешне речи којих се ја и не сећам. Потом, положивши је у раку, ја целивах њене руке и ноге; изгледало је, тело живо и веома бело али кивот убог и оветшао. Жалећи што се нечистим и прљавим рукама и устима усуђујем додирнути свете мошти, и што не видим добар кивот, ја сам размишљао како да украсим овај гроб, и почео сам тражити нови и богатији кивот у који бих преместио свете мошти, али се у том тренутку пробудих. Жалећи што сам се пробудио, срце је моје осећало неку радост. Бог зна шта овај сан значи, и шта ће се збити! О, када би ми молитвама

свете Варваре, покровитељке, моје, дао Бог поправку злог и кукавног живота мог!"

На три или четири месеца после овог виђења свети Димитрије имађаше друго виђење у сну. О томе он сам пише ово: За време Божићњег поста 1685 године једне ноћи, пошто заврших са описом страдања светог мученика Ореста, којег се спомен празнује 10 новембра, ја на сат или нешто мање до јутрења легах не свлачећи се да се одморим, и у сну видех светог мученика Ореста, који ми весела лица говораше ове речи: "Ја сам више претрпео за Христа но што си ти написао". Рекавши то он разгрну прси своје и показа ми на левој страни велику рану која је ишла кроз, и рече: "Ово ми је гвожђем проваљено". Затим откри десну руку до лакта, показа рану испод лакта и рече: "Ово ми је пререзано", при чему видне беху пререзане жиле. Такође и леву руку откривши он ми на истом месту показа такву исту рану, говорећи: "И то ми је пререзано". Потом сагнувши се он разгрну ногу до колена и показа ми на прегибу колена рану; такође откривши и другу ногу до колена показа ми и на њој исту такву рану на истом месту, и рече: "А ово ми је косом расечено". И ставши право, гледајући ми у лице, рече: "Видиш ли? Ја сам за Христа претрпео више но што си ти написао". Не усуђујући се да што кажем против тога, ја сам ћутао и мислио у себи: Ко је овај Орест? није ли из броја петочисленика (13 децем.)? На ову м о ју мисао свети мученик одговори: "Нисам ја тај Орест, од петочисленика, него онај чије си ти житије сада писао". Видех ја и другог неког важног човека који стајаше иза њега, и изгледало ми је да је и он неки мученик, али он ништа не проговори. У то време одјекну звоно за јутрење и пробуди ме, и мени беше врло жао што се ово веома пријатно виђење брзо заврши. - А да сам ово виђење, додаје свети Димитрије записавши га у своме Дневнику, ја недостојан и грешан заиста видео, и тачно видео овако како сам описао, а не друкчије, то тврдим под мојом свештенмонашком заклетвом.

Након две године и три месеца откако се одказа старешинства, свети Димитрије се нађе са архимандритом Варлаамом у Батурину. Хетман и нови митрополит Гедеон га много молише да поново прими управу у Николајевском манастиру у Батурину. Свети

Димитрије то дуго одбијаше, али најзад пристаде на усрдне молбе, прими се игуманства у Николајевском манастиру, остави Кијевску лавру и пресели се у Батурин. Дошавши у Николајевски манастир он продужи са писањем Житија светих, и ту заврши прва три месеца: септембар, октобар и новембар.

Свој рад свети Димитрије предаде архимандриту Варлааму на преглед. Прочитавши и прегледавши рукопис заједно са оцима Лавре и другим благоразумним људима, Варлаам реши да се приступи штампању Житија Светих. Свети Димитрије допутова из Батурина у КијевоПечерску лавру, и под његовим личним надзором би 1689 године штампана прва књига Житија С в е тих, која је садржала три споменута месеца.

Ускоро после тога светом Димитрију се указа прилика да са хетманом путује у Москву ради свршавања неких црквених послова код патријарха. То је било 21 јула 1689 године. По доласку у Москву они бише престављени цару Јовану Алексијевичу и царици Софији. Истога дана свети Димитрије би престављен патријарху Јоакиму.[13] Након месец дана по доласку свети Димитрије посети ТројицеСергијевску лавру. Ту у то време живљаше цар Петар Алексијевич. Он милостиво прими Димитрија. У то време деси се у Лаври и свјатјејши патријарх, те свети Димитрије и њега посети. "Он благослови мене грешног, каже свети Димитрије, да продужим са писањем Житија Светих и даде ми на благослов икону Пресвете Богородице".

Вративши се из Москве у свој манастир, свети Димитрије мачини себи засебну келију на усамљеном месту близу цркве светог Николаја, да би се ту удобније могао бавити својим богоугодним послом, писањем житија. Ову келију он у белешкама својим назива скитом. Пошто се пресели у ову келију свети Димитрије приступи састављању друге књиге Житија Светих, за месеце децембар, јануар и фебруар. У то време, нови московски патријарх Адријан[14] посла му похвалну повељу. Ову повељу донесе из Москве Варлаам, који 31 августа 1690 године би посвећен за митрополита Кијевског. У повељи патријарх је писао: "Сам Бог нека те награди, брате, сваким благословом дивним, записујући те у књизи вечнога живота, за твоје богоугодне трудове у писању, исправљању и штампању

душекорисне књиге Житија Светих за три прва месеца: септембар, октобар и новембар. Он нека те и убудуће благослови, укрепи и пожуре да се потрудиш написати за читаву годину и остале књиге Житија Светих и штампати их". Уједно са тим свјатјејши патријарх моли и новог митрополита да буде од помоћи у свему светом Димитрију: "искусном, благоразумном и многоусрдном делатељу".

Трудољубиви Димитрије, охрабрен повељом свјатјејшега патријарха, одлучи да се сав посвети писању Житија Светих. Због тога он 14 фебруара 1692 године поднесе оставку на игуманство у Батуринском манастиру и предаде управу. Отада живећи у својој усамљеничкој келији он састави другу књигу Житија Светих, за месеце: децембар, јануар и фебруар, и 9 маја 1693 године сам је однесе у Кијево - Печерску штампарију ради штампања.

Но ма како чезнуо трудољубиви монах за тихим и усамљеничким животом, људи који су ценили његове духовне способности нису му давали мира. Тако, док свети Димитрије надзиравао штампане свога рада, нови архиепископ Черњиговски свети Теодосије Углицки[15] убеди га да прими на себе управу ПетроПавловског манастира, недалеко од града Глухова. За време светитељевог боравка у овом манастиру, јануара месеца 1695 године би завршено штампање друге четврти Житија Светих. И за ову књигу патријарх Адријан удостоји преподобног Димитрија онаквих похвала, као и за прву, пославши му другу похвалну повељу. То подстаче преподобног трудбеника да усрдно настави свој рад, и он стаде спремати трећу књигу Житија Светих, за месеце: март, април и мај.

У почетку 1697 године свети Димитрије би постављен за настојатеља Кириловског манастира у Кијеву, у коме беше пострижен за монаха. Но пет месеци после тога, 20 јуна, он би произведен за архимандрита Чершиговског Елецког Успенског манастира. Као архимандрит, свети Димитрије појача своје трудољубље, опомињући се речи Светога Писма: Кома је год много дано, много ће се искати од њега (Лк. 12, 48). Радећи на Житијама светих, он се труђаше око благоустројства манастира, и стараше за спасење поверене му братије. Не мање он помагаше и у другим пословима саветом, речју и делом.

По истеку две године и три месеца свети Димитрије би преведен у НовгородСјеверски манастир Свемилостивог Спаса. То беше последњи манастир којим је он управљао. Ту он доврши трећу четврт Житија Светих, која би штампана у јануару 1700 године, за архимандритства Јоасафа Краковског у КијевоПечерској лаври. Архимандрит Јоасаф са братијом, у знак особитог поштовања према састављачу Житија Светих, поклони светом Димитрију икону Пресвете Богородице, коју цар Алексије Михајлович при свом ступању на престо беше поклонио Кијевском митрополиту Петру Могили.

Те исте 1700 године цар Петар Велики поручи Кијевском митрополиту Варлааму: "да потражи међу архимандритима или игуманима, или међу другим монасима, човека доброг и ученог и беспрекорног по животу, који би био митрополит у Тобољску, и који би с помоћу Божјом могао проповедати Еванђеље у Китају и Сибиру, и људе окореле у слепилу идолопоклонства и других заблуда приводити у познање и служење и поклоњење истинома Богу живоме". Варлаам нађе да нико боље не одговара царевим условима од архимандрита Новгород Сјеверског, - и свети Димитрије у почетку 1701 године би позван у Москву. Ту би примљен од цара. И 23 марта свети Димитрије би посвећен за митрополита Тобољског и Сибирског. Но светом Димитрију нешто се није хтело да иде у далеки Сибир, земљу суровог и студеног поднебља, а здравље његово беше слабо, поремећено непрекидним радом. Сибир је далека покрајина, а светом Димитрију беше на срцу посао који је он почео у Кијеву и који је могао продужити само тамо, или близу ондашњих средишта просвете, а не у забаченом и далеком Сибиру. Све то толико мучаше светог Димитрија, да он паде у постељу. Сам цар посети болесника и, сазнавши узрок његове болести, успокоји га и допусти му да остане у Москви док се не укаже нека ближа епархија. Ускоро затим упокоји се Ростовски митрополит Јоасаф, и свети Димитрије 4 јануара 1702 би постављен за митрополита Ростовског и Јарославског.

У Ростов свети Димитрије допутова 1 марта, у другу недељу Великог поста. Ступивши у град, он најпре оде у манастир светог Јакова, епископа Ростовског. Ушавши у цркву Зачећа Пресвете

Богородице, где почивају мошти светог Јакова Ростовског, нови архипастир сатвори уобичајено молепствије; и у то исто време, дознавши преко нарочитог откривења с неба да ће се у Ростову и упокојити, он одреди себи место за гроб у десном углу цркве и рече присутнима: "Ево покој мој: овде ћу се настанити занавек".

Дошавши затим на свој архијерејски престо, свети Димитрије одслужи свету литургију у Ростовској саборној цркви светог Успенија, и на крају свете службе одржа својој пастви красноречиву и дирљиву беседу, излажући дужности пастира и пастве. Том приликом светитељ говораше: Нека се не плаши срце ваше због мог доласка к вама, јер на врата уђох, а не прелазећи на другом месту; нисам тражио, него сам био потражен; нити сам ја вас знао, нити сте ви мене знали, него неиспитани судови Господњи послаше ме к вама; и ја дођох, не да ви послужите мени него да ја послужим вама, по речи Господњој: Који хоће међу вама да буде први, нека буде свима слуга (Мт. 20, 26; Мк. 9, 35). Дошао сам к вама с љубављу, и рекао бих: дошао сам као отац к деци; но боље рећи ћу: дошао сам као брат браћи, као пријатељ милим пријатељима. Јер и Господ Христос не стида се називати нас браћом. Ви сте пријатељи моји, вели Господ; више вас не називам слугама, него иријатељима (Јн. 15, 14. 15). А што је још почасније и дивније то је што Он оцима својим назива оне који Га љубе, говорећи: Ко извршује вољу Оца мога који је на небесима, онај је брат мој и сестра и мати (Мт. 12, 49). Стога, по љубави мојој према вама ви сте за мене и оци и браћа и пријатељи. А ако ви мене назовете оцем, ја ћу вам апостолски одговорити: Дечице моја, око које се мучим, докле Христово обличје не постане у вама (Гал. 4, 19) ... Радујем се духом стигавши у овај град, у овај дом, који су овдашњи чудотворци стопама ногу својих осветили, молитвама оградиле, богоугодним живљењем украсили, подвизима и трудовима узвисили и превеликом светошћу прославили. Радујем се духом видећи овакав скуп, велико стадо словесних оваца Христових, које пасе сам Пастиреначелник Христос, које крили Пречиста и Преблагословена Дјева Марија, Мати Христа Бога нашег, које чувају и штите стародревни пастири, архијереји Божји и велики светилници: Леонтије, Исаија, Игњатије, Јаков и остали угодници Божји из ове епархије, који предстоје престолу Божјем, непрестано

се молећи за нас ка Господу.... Пошто Архијереј Велики, који је прошао небеса, постави за пастира вама мене, иако недостојна, и повери ми спасење ваше, које ја са страхом и трепетом, као онај који има дати одговор за вас, примам, то ћу ја знати и обављати своје дужности према вама, а и ви сте дужни знати и испуњавати своје дужности према мени. Ја сам дужан, уз помоћ Божју, по науку апостолском, слабости слабих носити и не себи угађати, него свакоме од вас на добро, јер и Христос не угоди себи. Ја сам дужан саветовати неуредне, утешавати малодушне, подржавати слабе, бити дуготрпељив према свима, љубити добре, милостиво кажњавати рђаве, старати се о користи свих, усрдно искати спасење свима, молити се за све. И ви сте, о возљубљени у Христу Господу, дужни знати мене као свог пастира и јављати љубав нелицемерну, поштовање без притворства, и показивати долично покораване с љубављу. ..

Ступивши на управу Ростовском митрополијом, светитељ Димитрије нађе велике неуредности. И јарам овог светог послушања он стаде носити са свесрдном ревношћу, помаган Господом Исусом, и неуморно рађаше на сређивању црквених прилика и на спасавању поверених му душа људских. Као истински пастир стада Христова он непрестано имаше на уму речи Пастира над пастирима: Тако да се светли ваше видело пред људима, да виде ваша добра дела, и слава Оца вашег који је на небесима (Мт. 5, 16). Он се свом душом стараше речју својом распрострањивати истинско еванђелско учење, а животом својим богобојажљивим и врлинским даваше свима спасоносни пример. људе свих звања, и духовних и световних, он учаше да своје дужности врше богобојажљиво и честито и марљиво. Он се свесрдно труђаше да код људи свакога звања искорењује зле нарави, завист, неправду и остале пороке, а да засађује у душама њиховим чистоту, љубав, правду, милосрђе и сваку другу врлину.

Нарочито велику битку свети митрополит посвећиваше свештенству, трудећи се да код њих искорени простакулук и неукост. Одмах по ступању на ростовски престо овај будни јерарх сазнаде да су многи свештеници по градовима и селима непросвећени, и не знају шта је свештенички позив, ни у чему се састоји дужност свештеничка и духовничка, и како је треба вршити. Неки од њих

проказују грехе које чују на исповести; неки се не старају о спасењу душа својих парохијана; неки се лење и не иду к болесницима да их исповеде и причесте Светим Тајнама; неки не одлазе к сиромашним људима, док к богатима одлазе а убоге презиру. Особито је било тешко овом светом угоднику Божјем што је било и таквих свештеника који нису са побожном брижљивошћу држали и чували Свете Христове Тајне, спремљене за болеснике.

Све то побуди светитеља Божјег, те он написа две посланице свештенству са потребним поукама. У њима он саветоваше и наређиваше свештенству: да престану чинити ствари, недоличне свештенству; да се ни по коју цену не смеју објављивати греси које свештеник чује на светој исповести; да се усрдно старају о сиромашнима и убогима; да даноноћно раде на спасењу поверених им душа људских; да се у чистим сасудима и са сваком богобојажљивошћу држе и чувају Свете Христове Тајне, одређене за болеснике; да се достојно припремају за служење свете литургије; да поучавају народ у цркви; да живе у уздржању и буду углед вернима у свакој врлини и да се на све могуће начине старају о спасењу душа људских.

Желећи да потпуно искорени недостатке и мане међу свештенством, свети Димитрије основа при својој епископији богословско училиште.^[16] Ту он сабра преко двеста свештеничке деце; подели их на три одељења, и у сваком одељењу постави посебног наставника. Овом училишту светитељ посвећиваше много старање. Често је сам одлазио у учионице, и држао предавања или испитивао ученике. У своје слободно време он је призивао способне ученике и тумачио им Нови Завет и неке књиге Старога Завета. Не мање светитељ се старао и о васпитању ученика. У недељне и празничне дане ученици су били дужни бивати у саборној цркви на свеноћном бденију и светој литургији. Свети архипастир је строго водио рачуна о томе да ученици посте све постове; при томе сам их је исповедао и причешћивао Светим Тајнама. По завршетку школе, ученицима је давао одговарајућа места при црквама.

Иако веома заузет разноврсним пословима у епархији, трудољубиви угодник Божји није напуштао свој рад на Житијима Светих. На крају треће године по доласку свом у Ростов свети

Димитрије заврши, четврту, последњу књигу Житија Светих, за месеце: јуни, јули и август. Заврши је 9. фебруара 1705. године; а у септембру исте године она би отштампана у КијевоПечерској лаври. Тако би завршено ово велико дело, на коме је свети угодник Божји свесрдно радио преко двадесет година.

Но светом Димитрију предстојао је у Ростовској епархији други важан подвиг. У то време тамо беше много расколника, чији су се главни учитељи скривали по Бринским шумама,^[17] и преко својих тајних проповедника сејали свуда своје убитачно учење. Многи, поверовавши њиховом сабласном учењу, колебаху се у истинитој вери. Због тога је свети митрополит неколико пута обилазио своју епархију, и задржавао се подуже у Јарославу, да би проповедима својим изобличавао погубно учење расколника. При једном боравку свом у Јарославу, свети Димитрије, одслуживши у недељни дан свету литургију у саборној цркви, враћао се своме дому. Утом му приђоше два непозната човека и обратише му се питањем: Владико свети, шта ти велиш? Нама наређују да бријемо браде,^[18] а ми смо готови главе своје положити за браде. - Светитеља изненади овако неочекивано питање, па им и сам постави питање: Шта мислите, хоће ли порастати глава ако вам је скину? - Неће, одговорише они. - А брада, хоће ли порастати? упита светитељ. - Брада ће порастати, одговорише они. - Онда боље нек вам одсеку браду, јер ће вам поново порастати.

Рекавши то, светитељ оде у свој стан са угледним грађанима који су га пратили, и тамо дуго разговараху о бријању браде Свети Димитрије сазнаде да међу његовом паством има не мало људи који сумњају у своје спасење зато што су им по царевом наређењу обријали браде. Они су сматрали да су заједно са брадом лиргени образа и подобија Божјег. Светитељ их је дуго уразумљивао да се окане тих сумњи, доказујући да се образ и подобије Божје састоје не у бради и у видљивом лицу него у невидљивој души човековој. - После тога светитељ написа књигу: "О образу и подобију Божјем у човеку", и разасла је по целој својој епархији.

Убрзо после тога свети Димитрије написа опширан рад: "Истраживање о Бринској вери", у коме обелодани сам дух раскола.

Ту он јасно и убедљиво доказа да је вера расколника погрешна, учење њихово - душегубно, дела њихова - небогоугодна.

Неуморни трудбеник, увидевши колико је потребна свештенству и народу једна Библијска историја, поче је писати као "Летопис" на широј основи. Пишући је он је уносио врло многе веома корисне поуке о разноврсним питањима духовног живота. Ово своје дело, у коме је светитељ намеравао описати све важније догађаје од створења света до Рођења Христовог, није успео да потпуно заврши, јер је унео догађаје за 4600 година.

Свети Димитрије беше знаменити проповедник свога времена, и често се обраћао својој пастви са проповедима, пуним красноречивих поука. Никакви послови и дужности нису га могли одвратити од проповедања речи Божје. Истине еванђелске лиле су се из његове душе као животворне силе и одушевљавале слушаоце за живљење по светом Еванђељу. Када би се могле пронаћи и скупити све проповеди овог Руског Златоуста, морало би их бити огroman број. А л и нажалост, многе су проповеди светог Димитрија изгубљене.

Мудро управљајући својом паством, кротки пастир свети Димитрије никад није прибегавао суровим мерама. Одликујући се смиреношћу и кротошћу, он се према свима, и знатнима и простима, односио са подједнаком нелицемерном љубављу. Због тога су га сви верни синови Цркве љубили и поштовали као оца. Сам цар и сва царска породица дубоко су уважавали Ростовског митрополита због његовог истински врлинског живота. Хришћанске врлине светог Димитрија подједнако су сијале и у монашкој келији и на архијерејском престолу. Но нарочито су јарко светлиле у његовом животу: молитва, пост, смиреност, сиромаштво и љубав према невољнима и сиротама.

И поред мноштва послова око управљања епархијом, свети Димитрије је свакодневно ишао у цркву на богослужења; а сваке недеље и празника служио је свету литургију и проповедао; свагда је узимао учешће у литургијама, ма како биле дуге и далеке. А када би занемоћао, што се често дешавало, он је слао у богословију и тражио од ученика да се моле Богу за њега. Посећујући богословију, он је саветовао ученике да живе у уздржању, целомудрију и чистоти, и да

стално призивају себи у помоћ Наставника мудрости и Даваоца разума, свемогућег Господа. Своје пак служитеље и све који су се налазили поред њега он је поучавао да често осењују себе крсним знаком и тихо прочитавају молитву: "Богородице Дјево, радујсја". Са својим слугама он се опходио врло човечно. Када је коме од њих био имендан, он је слављенику давао на благослов икону, или му даривао новац. Често их је учио да усрдно посте, и да избегавају преједање и пијанство. Пример за то давао је сам свети Димитрије својим животом. Он је све дане уопште проводио у уздржању: јео је мало, тек колико да одржи телесни живот. У прву пак седмицу Великог поста јео је само једанпут; исто тако и Страсне седмице јео је само једанпут, и то на Велики Четвртак; а остале дане Великог поста проводио је у молитвама, постећи се.

Овај богобојажљиви муж беше веома уман, веома просвећен, одличан зналац словенског, грчког, латинског, јеврејског и пољског језика; имао је велику љубав према наукама; волео је људе врлинске и чесне; према вишима односио се с поштовањем, према равнима себи благонаклоно и љубазно, према потчињенима милостиво, према несрећнима састрадално. Према невољнима и сиротињи био је веома дарежљив. У срцу његовом није било места ни за тврдичлук ни за среброљубље. Откако је ступио у монаштво и дао Богу завет добровољног сиромаштва, па све до смрти, он се уопште није старао да стекне икакву имовину, нити је волео да има сувишне хаљине или које друге ствари, сем најпотребнијих, и сем душекорисних књига. Све своје приходе, и поклоне што је добијао, светитељ је целог живота свог употребљавао на црквене потребе и раздавао невољнима. О сиротама, удовицама, просјацима и убогима он се бринуо као отац о деци својој. Све што је добијао он је одмах скоро све раздавао. Често је позивао к себи слепе, глуве, хроме и убоге, постављао им трпезу, давао им одећу, и чинио им друга добра дела. Он заиста, као праведни Јов, беше око слепима и нога хромима.

И у завештању свом, које написа на две и по године пре своје смрти, свети Димитрије објављује да иза себе не оставља никакву имовину, ни сребра ни злата, па ни за погреб свој. У овом завештању светитељ понови своју жељу да буде сахрањен у манастиру светог Јакова Ростовског. Са овим завештањем он упозна свог присног

пријатеља Стефана Јаворског,[19] митрополита Рјазанског. Том приликом ова два митрополита, који су се волели као браћа, зарекоше се да онај од њих који се први упокоји буде сахрањен од другог. Тако и би.

На неколико дана пре упокојења светог Димитрија, њега известише да у Ростов долази царица Параскева Теодоровна[20] да се поклони чудотворној икони Пресвете Богородице Толгске. Светитељ дозвољава к себи свога економа јеромонаха Филарета, коме издаде потребна наређења, при чему му пророчки указа на своју скорашњу кончину, рекавши: "Ево долазе у Ростов две царице: Царица Небеска и царица земаљска; само се ја нећу удостојити да их видим овде, а потребно је да ти, економе, будеш готов дочекати их".

На три дана пре свог престављења свети Димитрије нагло занемоћа и стаде много кашљати; болест која се поодавно тајила у његовим грудима обелодани се кроз силни кашаљ. Без обзира на то, светитељ се старао да изгледа бодар. На свој имендан, празник светог великомученика Димитрија, 26. октобра, он сам одслужи свету литургију у саборној цркви, али пошто беше тешко болестан није могао изговорити проповед своју, него нареди те је прочита један чтец. За трпезом је тог дана седео са гостима, али са тешком муком. Сутрадан, 27. октобра, болест се нагло погоршаваше. Повукавши се у своју келију, светитеља спопаде силан кашаљ, али је он ипак ходао по келији, придржаван од служитеља. Затим нареди те му дозвољаше појце, који му отпеваше неколико његових песама духовних, као: "Исусе мој прељубезни", "Надежду моју в Бозје полагају", "Ти мој Бог Исусе, Ти, моја радосте". Ово појање загреја душу светитељу који је стајао поред пећи и грејао се.

Пошто се заврши појање, светитељ отпусти певаче, само задржа свог омиљеног појца и преписивача својих рукописа, Саву Јаковљева. Њему светитељ стаде причати о своме животу у младости, затим у зрело доба, како се молио Господу и Пречистој Матери Његовој и свима угодницима Божјим. Па онда додаде: "И ви се, децо, молити такође". - Напоследку му рече: Чедо, време је да и ти идеш својој кући. - Појац узне благослов и пође, а светитељ испраћајући га из келије поклони му се скоро до земље, захваљујући му за ревност у

преписивању његових дела. Појца то веома дирну и он смерно рече: Владико свети, зар се мени, последњем служи своме тако клањаш? - На то светитељ благо рече: Благодарим ти, чедо! - Појац горко заплака и оде.

После тога свети Димитрије нареди послузи да се повуче, а сам се затвори у келији, као желећи да се одмори, па се насамо предаде усрдној молитви Богу. И тако молећи се он се престава ка Господу. А када ујутру служитељи уђоше у келију, угледаше светитеља на коленима где је скончао молећи се Богу. Тако светитељ Божји који је молитвом и живео на земљи, у молитви и предаде свету душу своју Господу ради кога је и живео.

Чесно тело преминулог светитеља би обучено у архијерејско одјејање и положено у сандук; а по завештању његовом, испод главе место узглавља беху стављени његови рукописи, исто тако и испод целог тела његовог. Тог истог дана тело светитељево би пренесено у домаћу цркву. Вест о престављењу светог архипастира брзо се пронесе по целој Ростову, и мноштво се народа стече, и сви оплакиваху свог омиљеног пастира и учитеља. Истога дана стиже у Ростов царица Параскева Теодоровна са три кћери. Не затекавши светитеља међу живима она је много плакала што се не удостоји добити благослов од њега. Октобра 30, по наређењу царице, тело светитељево би свечано пренесено у саборну цркву. Ускоро потом допутова у Ростов ради сахране митрополит Рјазански Стефан; ушавши право у саборну цркву, он се поклони телу преминулог пријатеља и много плака над њим. Потом издаде потребна наређења и упутства економу јеромонаху Филарету односно сахране у манастиру светог Јакова. Тада настојатељи манастира Ростовских, свештенство саборне цркве и многи грађани дођоше к преосвећеном Стефану и молише га да се тело преминулог архипастира сахрани у саборној цркви, у којој су обично сахрањивани ранији архијереји. Но митрополит Стефан не пристаде на то, и рече молиоцима: "Преосвећени Димитрије, при самом ступању на Ростовски престо, прво посети манастир св. Јакова и сам изабра у њему место где ће бити сахрањен. Како онда могу ја кршити његову вољу?"

У одређени за сахрану дан, 25. новембра, преосвећени митрополит Стефан одслужи свету литургију и опело, и одржа посмртно слово, често узвикујући: "свет је Димитрије, свет!" Онда из саборне цркве, уз учешће мноштва народа који је плакао за својим духовним оцем и пастиром и учитељем, тело светог Димитрија би пренесено у манастир светог Јакова, и тамо би предато земљи у цркви Зачећа Пресвете Богородице на одређеном месту. После сахране преосвећени Стефан написа надгробне стихове у спомен тихог и смиреног митрополита светог Димитрија.

Тако, свети угодник Божји митрополит Димитрије престава се у петак ноћу 28. октобра 1709. године, би погребен у петак 25. новембра исте године; на Ростовском архијерејском престолу проведе седам година без два месеца; у монаштву проживе четрдесет једну годину, три месеца и осамнаест дана; свега по живе педесет и осам година.

Овај дивни угодник Божји, који за живота свог сабра и написа Житија светих и лучезарних угодника Божјих на огромну корист свему православном свету, сам би, по одласку свом из овог краткотрајног живота у вечни, заједно са свима светима уписан прстом Божјим у књигу вечнога живота и овенчан бесмртним венцем. А као истински пастир и будан чувар поверене му од Бога пастве, он се удостоји да буде уврштен међу свете пастире Ростовске и остале свете јерархе Божије. Јер месеца септембра 1752. године његове свете мошти бише откривене читаве и нетљене, па и само архијерејско одјејање на њему беше читаво, сем мало на неколико места начето. И од тога доба па све до сада његове свете мошти су извор, из кога се непрестано точе чудеса: људи се исцељују од најразноврснијих и најтежих болести, славећи у Тројици Једнога Бога, и Његовог светог угодника митрополита Димитрија. Притекнимо и ми к светом чудотворцу Димитрију, призивајући га дан и ноћ у помоћ: да и ми молитвама овог светог списатеља Житија Светих остале дане живота свога проповедамо у покајању живећи богоугодно, и тако се удостојимо бити записани у књигу вечнога живота, да би смо заједно са свима угодницима Божјим славили Оца и Сина и Светога Духа кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА: ШЕСТ ШТИТОНОША ЦАРА МАКСИМИЈАНА

Свете штитиноше поверовали у Господа Христа, и зато мачем посечени од цара Максимијана, године 298.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЈЕВСЕВИЈА, НЕСТАВА и ЗИНОНА и са њима НЕСТОРА и ВИСИРИЈА[21]

Ова три света мученика, три рођена брата из града Газе у Палестини, живљаху у време богоборног цара Јулијана Отпадника (361-363. г.). Као хришћани, бише од незнабожаца оптужени, па затим ухваћени и бачени у тамницу. Изведени на улице града Газе, ова света три брата бише изругивани од многобожачке руље, злостављани, вучени по земљи, и тучени моткама и камењем по глави и целом телу. Чак су и незнабожачке жене излазиле на улице и тукле их својим преслицама и другим оруђима; градски пак кувари поливаху их кључалом водом и пробадаху им света тела оштрим жарачима и ватраљима. Измучивши их тако врло много и разноврсно, идолопоклоници им поразбијаху главе, тако да им се и мозак просуо, и извукоше их изван града, на место где обично сви бацаху угинуле животиње. Тамо запалише велику ватру и на њој спалише тела светих мученика. Преостале кости мученика, које не изгореше у огњу, незнабошци помешаше са разбацаним костима угинулих камила, магараца и других животиња, верујући да ће тиме онемогућити хришћанима да их пронађу. Али Бог учини да кости светитеља Његових ипак беху пронађене. Јер Он откри једној жени хришћанки, која не беше родом из Газе, како да нађе и покупи кости мученика, и она дошавши ноћу сакупи их све у једну посуду,

коју по указању Божјем предаде младићу Зиону, синовцу ових светих мученика. Јер и овај Зион беше хришћанин, али се због страха од идолопоклоника беше сакрио "Ускоро затим, када се зацари благоверни цар Теодосије Велики (378-395. г.), Зион постаде епископ у Гази и подиже храм крај града у који положи мошти светих мученика, близу моштију светог мученика Нестора, такође пострадао од незнабожаца у Гази у исто време кад и ова света тројица мученика.

Са овом четворицом светих мученика спомиње се на данашњи дан и свети мученик Висирије, као заједно са њима пострадали.[\[22\]](#)

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ВАСЕ[\[23\]](#)

НАПОМЕНЕ:

1. Магнезија источно полуострво и област Тесалије.
2. Лидија област на западној обали Мале Азије.
3. Лав Исавријанац царовао од 717. до 741. године.
4. Финикија - древна земља северно од Палестине, брдовити појас између мора и Ливанских гора; најглавнији градови: Тир и Сидон.
5. У неким Синаксарима његов спомен врши се 21. септембра.
6. Кириловски манастир у Кијеву - основан кнезом Черњиговским Вселоводом Ољеговичем у 12. веку; разрушен Батијем; обновљен у 17. веку; затворен 1786.
7. Лазар Баранович (г 1693 год.) био је архиепископ Черњиговски од 1657 године. Пре тога био је васпитач и ректор Кијевске академије (1650-1656 год.). Био је чувен као проповедник. Свети Димитрије га назива "великим стубом црквеним".

8. Град Слуцк- у Минској губернији; Преображенски манастир основан око 1600 године.
9. Хетман предводник Козака био је главна и самостална власт у Малорусији.
10. Варлаам Јасински - васпитаник Кијевског училишта и затим његов ректор и настојатељ Кијевске Лавре; био је учен човек. Године 1690 постао је митрополит Кијевски.
11. Петар Могила (1596-1647), син владара Молдавије и Валахије, у 1627 години би изабран за КијевоПечерског архимандрита, а године 1633 посвећен за митрополита.
12. Инокентије Гизел, родом из Пруске, у младости се преселио у Кијев, примио православље; потом био ректор Кијевског училишта, а од 1656 год. па до своје смрти архимандрит Кијево Печерске Лавре.
13. Јоаким (1674 -1690), девети патријарх Сверуски.
14. Адријан (1690 -1700 године) - последњи патријарх Сверуски.
15. Св. Теодосије подигнут на архиепископски престо Черњиговски 11 септембра 1692 године. Преставио с е 1696 године. Свете мошти откривене и он причислен лику светих 1869 године.
16. Рад у школи почео је 1 септембра 1702. године.
17. Непроходне Бринске шуме простирале су се поред реке Брине у Калужској губернији. По њима су се крили расколници, због чега је раскол назват "Бринска вера".
18. У то време Петар Велики издао је наређење да се браде имају бријати.
19. Стефан Јаворски (1658-1722.) митрополит Рјазански, местобљуститељ патријаршког престола, био је један од најистакнутијих радника Петрове епохе; познат као проповедник. Са светим Димитријем он се упознао 1684. године.
20. Удова цара Јована Алексејевича, који је умро 1696. године.
21. Страдање ових светих Мученика описао је древни историчар Созомен ("Црквена историја", књ. V, гл. 9).
22. Један св. мученик Висарије спомиње се 31. децембра. Можда се ради о истом светом мученику.

23. Спомен св. мученице Васе Тиријске на овај дан према
Синаксару Цариградске Цркве (издање Н. Delehayе).

22. СЕПТЕМБАР

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ФОКЕ ЧУДОТВОРЦА, епископа Синопског

У граду Синопу^[1] живљаше неки човек Памфил са својом женом Маријом. Они добише сина, овог блаженог Фоку. Фока се од ране младости удостоји благодати Светога Духа, те изгоњаше бесове из људи и исцељиваше недуге. А када постаде зрео човек, Фока би због врлинског живота свог изабран за епископа у свом родном граду. Као епископ он ревносно пасаше своје словесне овце речју и

делом, и свом ранијем врлинском животу додаде нове велике подвиге; и сви, видећи његова добра дела, прослављаху Оца Небеског. Он многе људе избави од заблуде, многе незнабошце одврати од идолопоклонства и приведе к познању Јединога Бога. А када Господ намисли да верног слугу Свог удостоји мученичког венца, Он му предочи то кроз следеће виђење: с висине долете голуб држећи у кљуну венац од цвећа; тај венац он положи на главу блаженога Фоке и проговори људским гласом, говорећи: "Чаша твоја се већ напуни, треба да је испијеш!"

Из овог виђења свети Фока сазнаде да му предстоји пострадавати за Христа. Ми пак из тога сазнајемо, да он беше велики угодник пред Богом, јер се удостоји још у телу увенчан бити с неба. Тако преблаги Бог љуби Своје угоднике, достојава их славе и части, и ставља венце на главе њихове. Својом душевном и телесном чистотом свети Фока бејаше прави женик небески: желећи да се венча с њим, небо стави венац на њега; но тај венац беше предзнак бољега венца у Спасовим дворима, којим је имао бити овенчан на сву вечност и веселити се на Јагњетовој свадби.

После овог славног знамења Фока би, за царовања Трајанова,^[2] узет на мучење од стране кнеза Африкана. Овај властодржац дуго примораваше светитеља да принесе жртву идолима, али светитељ жељаше да себе сама принесе на жртву Богу. И пошто не послуша кнеза, нити одаде делу руку људских ону част која приличи Јединоме Богу који седи на херувимима, кнез нареди да светитеља вежу за дрво и муче. Сво тело његово би покривено ранама и кидано: као што птице грабљивице, када су гладне, нападају на леш и чупају га једући, тако мучитељи чупаху чисто тело Христово страдалца. Но све то свети Фока јуначки претрпе, и чу глас са висине који га крепише; и тако он, Христом који га крепише, победи муке, страдајући као у туђем телу. Он не штеђаше своје тело исповедајући Онога који не поштеде душу Своју него је за нас положи на крсту; и ово страдање за пострадалог нас ради Христа Господа он сматраше као рајско освежење. Јер за верног слугу Господњег, шта би било тешко претрпети из љубави према Господу свом! Када би пак из целога света били сабрани на њега сви мучитељи и све муке, он би и онда био готов да све претрпи за

милог Господа свог, кличући заједно са пророком Давидом: Готово је срце моје, Боже, готово је срце моје! (Пс. 107, 2). Затим га мучитељи положише на страховито усијан тигањ, али се тигањ тог часа охлади, јер срце светитељево гораше љубављу к Богу, и овај духовни огањ победи силу вештаственог огња. И у свима мучењима, на која га они могаху стављати, свети Фока се показа победитељ: јер се око њега јављаше војска анђелска и неисказана светлост божанска. У тамницама њега обасјаваше светлост небеска, у оковима он се весељаше надом на небеску слободу, у невољама њега утешаваху анђели, у ранама њега укрепљаваше Господ Исус. Најзад, после многих и разноврсних мучења, њега бацише у кључалу воду, где он, молећи се, предаде дух свој у руке Божје,^[3] и би овенчан венцем победничким. Свето пак тело његово верни погребеше чесно, и на његовом гробу збиваху се многа чудеса.^[4]

ЖИВОТ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ФОКЕ БАШТОВАНА

У том истом граду Синопу, само у друго време, живљаше други Фока. Он уреди себи башту близу мора у њој гајаше разно поврће, од чије продаје себе издржаваше и сиромаше храњаше. Део пак свога поврћа он меташе поред пута да узимају пролазници, јер бејаше веома човекољубив, и више неговаше духовну башту у својој души него ли ону вештаствену, расађујући и негујући чисте мисли и доносећи плодове врлине. Због тога се света душа његова могла назвати баштом Светога Духа. Као што се вели у Светом Писму: Ти си врт затворен, сестро моја, врт многоплодан (Песма над песм. 4, 12); плод духовни је љубав, радост, мир, трпљење, доброта, милосрђе, вера, кротост уздржање (Гал. 5, 22-23).

Блажени Фока беше тако ограђен врлинама, да стародревни лупеж - ђаво, који у рајској башти покраде праматер нашу, не могаше покрасти врлине светога Фоке, који са страхом грађаше своје спасење, слушајући речи светога апостола: Будите трезни и стражите, јер супарник ваш ђаво, као лав ричући ходи и тражи кога да прождере (1 Петр. 5, 8). Док се светитељ тако подвизаваше, пронесе

се међу људима глас о његовом врлинском животу. Јер врлина, горећи као свећа, не може се сакрити, него и у тамној ноћи сија издалека; тако и свети Фока, као усред таме, сијаше својом побожношћу усред таме рода неверног и поквареног, приводећи многе к познању светлости. Глас о светом Фоки дође и до незнабожног кнеза те земље: јер кнез би извештен да Фока не само сам верује у Распетог него и друге обраћа к Њему. Тада кнез посла своје слуге да убију слугу Христовог. Слуге одмах кренуше и тражаху Фоку, да би га предали на смрт. А сам Фока их срене и упита: Кога тражите?- Они одговорише: Тражимо Фоку. - На то им Фока рече:Свратите код мене, господо моја, и ја ћу вам испричати о њему.

Са тим речима он их уведе у свој дом и добро их угости, јер тако треба поступати са непријатељима својим, сагласно речима Светога Писма: Ако је гладан непријатељ твој, нахрани га; ако је жедан, напој га (Прич. Сол. 25, 22). А када се слуге добро zaloжише вином, Фока их упита: Због чега тражите тог човека? - Они му онда поверише тајну, говорећи: Тражимо га да га ставимо на муке, јер кнез нас посла да га убијемо зато што не поштује богове наше него се клања Распетоме. - Фока им на то рече: Молим вас, господо моја, сачекајте до сванућа у дому мом једући и пијући, па ћу вам га сутра ја предати: јер га нико тако не познаје као ја. Он станује недалеко одавде; а сада је отишао некуда, али ће се убрзо вратити, и ја ћу вам га сутра предати у руке.

Слуге пристадоше, и стадоше пировати у дому самога Фоке кога тражаху. А свети Фока за то време ископа себи гроб у својој башти, припреми све што му треба за погреб, раздаде сиромасима све што имађаше, и сву ту ноћ проведе у молитви спремајући се за смрт. Када свану, слуге послане од кнеза устадоше и упиташе га: Је ли ту Фока кога си нам обећао предати у руке?

- Светитељ им радосно одговори: Ту је, господо моја! радите сњим што хоћете. - Слуге га онда упиташе: А где је он? - Блажени им одговори: Ја сам Фока кога ви тражите да убијете. Ја сам слуга Исуса Христа; ја одбацујем ваше одвратне богове;уморите ме.

Чувши то посланици се удивише и постидеше, и не хтеше да руке своје окрваве крвљу тако доброг човека, који их тако радосно прими и угости. И желећи да отиду они рекоше блаженом Фоки:

Ми ћемо казати кнезу да смо свуда тражили Фоку, али га не нађосмо. - А Фока им се клањаше и ноге им грљаше, молећи их да изврше што им је наређено. И говораше им: Ничим ме ви не можете тако наградити за указано вам гостопримство, него да ме раздрешите од окова тела и пошаљете ка жуђеном Христу.

Тако свети Фока жуђаше да се разреши од тела и да са Христом живи. Тако свесрдно жељаше он да крв своју пролије за Христа Господа. Тако велику љубав он имађаше к Богу, да говораше: Боља ми је милост Твоја од живота овог временог (ср. Пс. 62, 9).

И тако умоливши слуге, он прими венац мученички: слуге му одсекоше главу, и он пређе из земаљске баште у небеску.^[5] Свете пак мошти његове бише погребене у гробу који он сам беше спремио. Доцније, када у тим крајевима засија побожност, над гробом светог мученика би подигнута црква у име његово. И многи верни црпаху благодат од светих моштију Христовог страдалца: једни добијаху исцељење од болести, други - утеху у жалости, трећи - помоћ у невољама; добијаху молитвама светог мученика Фоке. Не само у граду Синапу, него и по целој васељени, на копну и на мору, свима који с вером призивају име његово и поверавају себе његовим молитвама, свети мученик се показивао велики добротвор у невољама и брзи помоћник. Због тога код оних што морем плове беше обичај да светог Фоку призивају у помоћ; јер много пута он им се јављао јасно: некад ноћу, када се припремала бура, он је будио заспалог на крми крманоса; некада су га виђали где сам разапиње једра; некада су га примећивали где стоји на кљуну лађе; некада је виђан како иде по мору. И слављаше се име светог Фоке на многим лађама које пловљаху по Црном Мору, и по Јадранском, и по океану; уместо обичних песама својих морнари стадоше певати похвалне песме у част светог Фоке, тако да име његово сваки час беше у устима људи који пословима својим путоваху по морима. Но они спомињаху светог Фоку не само у невољама него и у радостима. У њих бејаше овакав обичај: када сеђаху за трпезом или на каквој гозби, они одвајаху део хране или пића у част светог Фоке. Неко од оних за трпезом куповао је тај део, и новац од тога остављан у нарочиту касицу. Радећи тако сваки дан: данас је тај део куповао један, сутра други, прекосутра трећи, и тако редом сви, од првог до

последњег. А када би негде пристали уз обалу и излазили на копно, они су тај новац раздавали убогима, болеснима, сиротама и путницима.

Овај обичај одржаван је много година, све док непријатељи светог Крста, по попуштењу Божјем због грехова наших, не заузеле све ове земље; они силно угњетаваху свету веру и смањили број хришћана.^[6] Међутим свети Фока, општи заштитник свију, не престаје и сада помагати онима који плове по мору овог краткотрајног живота, упућујући нас к небеском пристаништу својим топлим молитвама за нас Богу. Нека се молитвама овог мученика Христовог избавимо и ми од сваког потопљења, непогоде и буре, сада и увек и кроз све векове. Амин.

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ПРОРОКА ЈОНЕ

Свети пророк Јона беше син Аматијев, из града Гатефера (4 Цар 14, 25). Мајка његова бејаше, по предању она Сарептска удовица која у време глади прехрани пророка Илију, или тачније: она би храњена пророком, јер доласком пророковим у њену кућу брашно се из зделе

њене не потроши нити нестале уља у крчагу докле Господ непусти дажд на земљу (3 Цар. 17, 14-16). Међутим Јона, тада још дало дете, разболе се и умре. Тада удовица рече Илији: Шта сам ти урадила, човече Божји? Јеси ли дошао к мени да споменеш грехе моје и да ми умориш сина? А он јој рече: Дај ми сина свога. И узевши дете из наручја њезина Илија га однесе у горњу собу, где он живљаше, и положи га на постељу своју. И завапи Илија ка Господу и рече: Авај мени, Господе Боже мој! зар Ти хоћеш и ову удовицу код које сам гост да уцвелиш уморивши јој сина? И дунувши трипут на дете он се помоли Господу говорећи: Господе Боже мој, нека се поврати у дете душа његова. Господ услиши молитву светог пророка Свог, те се поврати у дете душа његова и оно васкрсе (3 Цар. 17, 17-22).

Када одрасте, Јона живљаше врлинским животом непрекорно ходећи по свима заповестима Господњим. Он толико угоди Богу, да се ускоро удостоји пророчкога дара и пророкова о страдањима Господњим, о опустелости Јерусалима, и о крају света. Када, говораше он, чујете камен како вапије танким и тужним гласом, и дрво како говори к Богу, тада ће се приближити спасење и сви ће народи поћи у Јерусалим на поклоњење Господу; а Јерусалим ће спопасти мрзост опустошења; и тада ће наступити крај свему што живи.

Добивши од Бога дар пророштва, Јона ступи на пророчку службу. И једном дође реч Господња Јони говорећи: Устани, и иди у Ниневију град велики, и проповедај у њему, јер зла његова изиђоше до меке (Јон. 1, 2). А л и Јона не изврши наређење Божје. Он мишљаше да Ниневљани неће поверовати његовим речима, па ће га ставити на муке. Тако уплашен, он уста да бежи у Тарсис, желећи се сакрити од лица Господња. Али, нико се не може сакрити од Господа, јер Господња је земља и све што је у њој (Пс. 23, 2). Ко се може сакрити од Онога који је свуда и све испуњава?

Бежећи Јона дође у Јопу ту нађе лађу која иђаше у Тарсис, и плативши возарину уђе у њу и крену на далек пут. А л и Господ, желећи уразумити и охрабрити слугу Свога, подиже

велик ветар на мору, и наста велика бура. Силни таласи титраху се лађом, и она беше у опасности да се разбије. Уплашени, лађари иризиваху сваки свога бога, и бацаху што беше у лађи у море да би била лакша. Једино Јона беше сишао на дно лађе, и легав спаваше тврдо. А крманаш дође к Јони, и нашавши где спава усред такве опасности, разбуди га и рече му: Што ти спаваш? зар не видиш у каквој смо опасности? устани, призивај Бога свог, не би ли нас се опоменуо да не погинемо. - Међутим бура не престајаше, и опасност од ње. Онда лађари рекоше један другоме: Хајде да бацимо коцку да видимо због кога нас снађе ово зло. - И бацише коцку, и паде коцка на Јону. Тада га они упиташе: Кажи нам зашто нас постиже ово зло? каквог си занимања? одакле идеш? из које си земље? и од кога си народа? - Јона одговори: Јеврејин сам, и поштујем Господа Бога небескога, који је створио море и суху земљу; но сагрешивши пред Њим уплаших се, и ево бежим од лица Његова. - Чувши то, они се

врло уплашише и рекоше му: Шта да чинимо с тобом, да би се море стишало? - Јер бура на мору биваше све већа. А Јона им рече: Узмите ме и баците у море, и море ће се стишати, јер видим да је због мене дошла на вас ова велика бура. - Морнари узеше Јону и бацише га у море, и преста бура на мору. Тада све људе на лађи обузе велики страх од Господа, и принесоше жртву Господу и узнесоше Му молитве (Јон. 1, 3-16).

Међутим пророка Јону, по заповести Господњој, прогута кит; и проведе Јона у трбуху кита три дана и три ноћи. Налазећи се жив у трбуху кита, али у смртној невољи и опасности, Јона се покаја, и завапи ка Господу из утробе кита као из гроба, молећи се Господу и кајући се за грех свој и обећавајући да ће извршити заповест Господњу. Милосрдни Господ услиши молитву Јонину, и заповеди киту, те избљува Јону на земљу (Јон. 2, 1-11). Обревши се на земљи, и угледавши светлост дана и небо и земљу и море, Јона узнесе свесрдну благодарност Богу што га избави од смрти.

После тога дође реч Господња Јони други пут, говорећи: Устани, и иди у Ниневију град велики, и проповедај му оно што сам ти већ наредио. - И уста Јона, и отиде у Ниневију; а Ниневија беше град врло велик, три дана хода.^[7] И поче Јона ићи по граду један дан хода, и проповедајући говораше: Јоште четрдесет дана, па ће Ниневија пропасти. - Ниневљани повероваше Богу, и огласише пост, и обукоше се у кострет сви од највећега до најмањега. Проповед Јонина дође и до самог цара Ниневијског; и он устаде са свога престола, скиде са себе своје царско одело, обуче се у кострет и седе у пепео. И онда нареди цар да се по целој Ниневији објави ова заповест његова и кнезова његових: људи и стока, говеда и овце да не окусе ништа, ни да пасу на да пију воде; него и људи и стока да се покрију костретима, и да призивају Бога јако, и да се сваки врати са свог пута злог и од неправде. - Бог, видевши обраћење и покајање Ниневљана, како се вратише са злога пута свог, смилова се на њих, и не наведе на њих зла којима им је претио преко Свог пророка, него поступи са њима по неисказаној милости Својој (Јн. 3, 1-10).

Међутим Јона, пошто изврши заповест Господњу, изиђе из града, и попевши се на гору са источне стране града, начини онде себи колибу, и сеђаше под њом у хладу да види шта ће бити од

града. Но видевши да се граду ништа не догоди, он се веома ожалости, па у молитви рече Богу: О, Господе! не рекох ли ја то кад још бејаш у својој земљи? Зато и похитах да побегнем у Тарсис, јер сам знао да си Ти милостив и жалостив, дуготрпељив и многомилостив. И сада Господе, узми душу моју од мене, јер ми је боље умрети него живети (Јон. 4, 2-3).

А Господ Бог заповеди, те ноћу узрасте тиква над Јоном да му буде сен над главом, да га штити од жеге сунчане. И Јона се обрадова тикви веома, и одмори се под њом дању. Наредне пак ноћи нареди Бог црву, те дође сутрадан у зору и подгризе тикву, и она увену. И кад ограну сунце и стаде јако жећи Јону по глави, Јона клону духом и пожелe да умре, говорећи: Боље ми је умрети него живети. - А Господ рече Јони: Теби је толико жао тикве, око које се ниси трудио, нити си је одгајио, него једну ноћ узрасте а другу ноћ пропаде. А зар мени да не буде жао Ниневије, великога града, у ком има више од сто двадесет тисућа људи, који се обратише к мени и покајаше, и много стоке? (Јон. 4, 6-11).

Пошто прође четрдесет дана и Ниневија не пропаде, Ниневљани видеше у томе знак милости Божје и опроштаја, изађоше из града к пророку Јони и дадоше му даре за храм Јерусалимски, као благодарност за спасење. Праћен благодарношћу Ниневљана што их благовремено уразуми и приведе покајању, Јона с миром отпутова из Ниневије у своју постојбину. Пошто поживе ту дуго богоугодним животом, свети пророк. Јона мирно сконча и би иогребен у свом родном граду.[8] Сада пак, предстојећи на небесима Христу Богу, наслађује се гледањем лица Његова и слави Га са пророцима и апостолима и са свима светима вавек. Амин.

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ

ПЕТРА, бившег цариника

У Африци живљаше један веома немилосрдан цариник по имену Петар. Он се никада не сажали на сиромаша, нити помишљаше на смрт, нити хођаше к црквама Божјим, и одвраћаше уши своје од оних што прошаху милостињу. Али благи и

човекољубиви Бог не жели смрт грешницима него се брине око спасења свих, и свакога спасава Својим неисказаним промислом. Он и са овим Петром поступи по доброти Својој и спасе га на следећи начин.

Једном просјаци и божјаци седећи на улици стадоше хвалити милостиве људе и Бога за њих молити, а немилостиве корити. Разговарајући тако они поведоше реч и о овоме Петру, и причаху како је он страшно немилостив. И питаху један другог, да ли је ико икада добио какву милостињу из куће Петрове. Но пошто се испостави да нико никада ништа није добио од њега, један просјак устаде и рече: Шта ћете ми дати ако ја сада одем и испросим од њега милостињу? Просјаци се договорише и скупише између себе залог, а овај онда отиде и стаде пред капијом Петрове куће. Ускоро Петар изађе, носећи на магарцу товар хлебова за кнеза. Просјак му се поклони и стаде громко просити милостињу. А Петар, не нашавши камен, дохвати један хлеб, баци га и удари просјака у лице, па продужи својим путем. Просјак подиже хлеб, оде к својој дружини и рече: Из самих руку Петрових ја добих овај хлеб. При томе просјак захвали Богу што је Петар цариник милостив.

Два дана после тога Петар се тешко разболе, и чак беше близу смрти. И гле, он имаде виђење: виде себе истјазавана на неком суду, и на теразије стављају његова дела. Са једне стране теразија стајаху црни страховито смрдљиви и ружни зли дуси, а с друге стране теразија бејаху веома светли и милолики људи. Зли дуси донесоше сва зла дела која Петар цариник беше починио у току целог свог живота од младости, и стављаху их на теразије; а лучезарни људи не нађоше ниједно добро дело Петрово које би ставили на другу страну теразија, и стајаху тужни, и у недоумици говораху међу собом: "Ми немамо ништа да ставимо на теразије". Тада један од њих рече: "Стварно, ми немамо ништа да ставимо сем једног хлеба, који он пре два дана даде Христу, и против своје воље". И они метнуше тај хлеб на другу страну теразија, и он претегну теразије на своју страну. Тада милолики људи они рекоше царинику: "Иди, убоги Петре, и додај овоме хлебу, да те тамнолики ђаволи не би узели и одвели у муку вечну".

Дошавши себи, Петар стаде размишљати о свом виђењу, и разуме да оно што он виде није привид него истина: јер се опомену свих грехова својих, чак и оних које беше већ заборавио, а које виде где их ђаволи стављаху на теразије. И задивљени Петар рече у себи: Када један хлеб који бацих просјаку у лице, толико ми поможе, да ме ђаволи не могоше узети, колико тек обилна милостиња, чињена са вером и усрђем, помаже онима који нецицијашки раздају своје богатство убогим.

И од тог времена Петар постаде у највећој мери милостив, тако да не хте поштедети ни самога себе. Једном он иђаше у своју царинарницу; на путу га срене неки власник лађе наг, пошто беше потпуно осиромашео због потопљења лађе. Припавши к ногама Петровим овај га човек мољаше да му да одело да покрије наготу тела свог. Петар скиде са себе дивну и скупоцену горњу одећу и даде му је; али овај, стидећи се да иде у таквој одећи, даде је једном трговцу да је прода. Петар пак, враћајући се из своје царинарнице, случајно угледа где је та одећа изложена на тргу за продају. То га силно ожалости; и он дошавши кући не хте ништа да окуси, него се затвори у својој соби, и стаде плакати и ридати говорећи: Бог не прими моју милостињу; ја нисам достојан да ме се убоги сећа. - Тако тугујући и уздишући он заспа мало; и где, он виде неког благоликог човека који сијаше јаче од сунца; на глави му беше крст, и одевен беше у ону одећу коју Петар даде осиротелом власнику лађе; и тај човек упита Петра: "Што тугујеш и плачеш, брате Петре?" Он му одговори: "Како да не плачем, Господе мој, када ја дајем убогим од онога што си Ти мени дао, а они то продају на тржиштима". Тада му Појављени рече: "Познајеш ли ову одећу коју ја носим?" Петар одговори: "Да, Господе, познајем; то је она моја одећа којом оденух нагога". Појављени му рече: "Онда престани тувати, јер одећу коју ти даде сиромашу примих ја и носим је, као што видиш; хвалим твоје добро дело, јер си оденуо мене који пропадам од зиме".

Пробудивши се из сна, цариник се удиви и стаде величати убоге, и рече у себи: "Када су убоги - Христос, тако ми Господа, нећу умрети док не постанем један од њих". И одмах раздаде све своје имање сиромасима, и робовима даде слободу, оставивши само једнога од њих; овоме он рече: Хоћу да теби откријем тајну; ти је

чувај, и слушај ме; јер ако не будеш чувао тајну и не слушаш ме, знај, продаћу те незнабошцима. - Слуга му одговори: Господару, све што ми наредиш, ја сам дужан урадити. - Тада му Петар рече: Хајдемо у Свети Град да се поклонимо животворном гробу Господњем, и тамо ме продај некоме од хришћана, а новац који добијеш за мене дај убогим, па си после тога и сам слободан човек.

Роб се удиви овако чудноватом потхвату свога господара, не хте га послушати, и рече му: Ићи с тобом у Свети Град ја сам дужан, јер сам твој роб; али да продам тебе, господара свог, то не могу, нити ћу икада то учинити. - На то му Петар рече: Ако ти не продаш мене, онда ћу ја продати тебе незнабошцима, као што малочас рекох.

И они отпутоваше у Јерусалим. Поклонивши се светим местима, Петар поново рече своје робу: Продај ме; а ако ти не продаш мене, онда ћу ја продати тебе варварима у тешко ропство. - Видећи непоколебљиву намеру свога господара, роб га и против своје воље послуша. Сревши једног свог познаника по имену Зоил, човека богобојажљива, кујунцију по занату, роб му рече: Послушај ме, брате Зоиле, купи од мене доброг роба. - Кујунција му одговори: Брате, веруј ми: осиромашао сам и немам чиме да га купим. - Тада му роб предложи: Позајми новац од некога, па га купи, јер је он врло добар, и Бог ће те благословити због њега.

Поверовавши његовим речима, Зоил узео од једног пријатеља свог тридесет златника, и за тај новац купи Петра од његовог роба, не знајући да је Петар уствари господар тога роба. Узевши новац за свога господара, роб отпутова у Цариград, и не говорећи никоме шта је урадио, он тај новац раздаде убогим. А Петар од тога доба као роб служаше код Зоила радећи послове на које није био навикао: некад је радио у кујни, некад је носио ђубре из куће Зоиле, некад је копао у винограду; оваквим и другим тешким пословима он мучаше своје тело, смиравајући се неизмерно. Зоил пак, видећи како дом његов би благословен због Петра као некада дом Пентефријев због Јосифа, и како се његово богатство увећа, заволе Петра, и у исто време беше га стид гледајући неизмерну смиреност Петрову. Једном он рече Петру: Брате Петре, ја хоћу да ти дам слободу, и да те убудуће имам као брата. - А л и Петар не хте да буде слободан, него више вољаше да му служи у својству роба. Често

се могло видети како га други робови исмевају, понекад чак и бију и на све могуће начине вређају, а он све то трпи смирено и ћутке. Једне пак ноћи Петар виде у сну оног лучезарног Човека који му се некада беше јавио у Африци у његовој одећи; сада пак тај Човек држаше у руци тридесет златника и рече му: "Не тугуј, брате Петре, јер ја примих новце за које си ти продао себе; претрпи неко време, док те не препознају".

Након неког времена допутоваше из Африке неке кујунције да се поклоне светим местима. Господар Петров Зоил позва их кући својој на обед. За време обеда гости почеше разазнавати Петра, и говораху један другоме: Како овај човек личи на Петра цариника! - Чувши овај њихов разговор Петар стаде заклањати лице своје од њих, да га не би сасвим познали. Ипак га они јасно познаше и стадоше говорити домаћину Зоилу: Хоћемо, Зоиле, да ти кажемо једну ствар: знаш ли ти да код тебе у дому твом служи велики човек - Петар? Заиста је ово Петар, који у Африци беше врло виђен властелин и имађаше много робова својих, али он неочекивано пусти на слободу све своје робове, а сам се некуда изгуби. Кнеза то веома ожалости и он жали што нас Петар остави. Због тога ми бисмо желели да Петра узмемо са собом. - А Петар који таман беше пред вратима носећи на послужавнику неко јело, чу ове речи њихове, спусти на земљу послужавник са јелом, па отрча капији са жељом да побегне. На капији пак бејаше вратар, глувонем од рођења, који је само по извесним знацима отварао и затварао капију. Журећи да што пре изађе, угодник Божји Петар рече глувонемом вратару: Теби говорим именом Господа нашег Исуса Христа, брзо ми отвори капију. - На то глувонемима проговори и рече: Добро, господине, одмах ћу отворити.

И заиста, он одмах отвори капију, и Петар хитно изиђе. А вратар, бивши глувонемима, оде к своме господару Зоилу и у присуству свих стаде говорити; и сви се на дому удивеше када га чуше где говори. И одмах сви устадоше и стадоше тражити Петра, али га не нађоше. А глувонемима им рече: Видите да није побегао; знајте, то је велики слуга Божји. Јер када дође капији, он ми рече: У име Господа Исуса Христа теби говорим, отвори!" И ја тог часа видех

где из уста његових изађе пламен који се дотаче мојих усана, и ја проговорих.

Тада сви појурише у потеру за Петром, али га не стигоше; свуда га брижљиво тражише, али га не нађоше. Онда сви у дому Зоиловом много плакаше због Петра, и говораху: Како то ми не знадосмо, да је он тако велики слуга Божји? - И прославише Бога који има многе прикривене слуге Своје. А Петар, бежећи од људске славе, кријаше се по непознатим местима све до престављења^[9] свог Богу, коме слава вавек. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОНЕ ПРЕЗВИТЕРА

Преподобни Јона презвитер живљаше у Палестини и бејаше отац преподобних Теодора и Теофана "Начертаних", који много пострадаше за свете иконе од царева иконобораца.^[10] Јона вођаше богобојажљив и врлински живот, и нарочито се одликовао гостољубивошћу и другим подвизима хришћанског милосрђа. Он се с љубављу стараше о васпитању својих синова, и још измалена их учаше књижној мудрости и правилима побожности. У зрелим годинама Јона по вољи Божјој, изгуби своју супругу и реши да се сав потпуно посвети служењу Богу. И удаљи се он у чувену због подвига преподобних монаха, усамљену лавру светог Саве Освећеног, где се раније подвизаваху и његови свети синови. Ту он прими монајшш постриг, и подражавајући свет, подвижнички живот монаха ове обитељи он стече још већу богобојажљивост и са страхом грађаше своје спасење.

Преподобни Јона непрестано борављаше у строгом посту и усрдним богомисленим молитвама. Молећи се за себе, он не забораваљаше и свет који беше оставио. Тугујући због њега и горећи љубављу према ближњима он се усрдно мољаше за хришћанско уређење света, за мир свете Цркве и побожност царева, јер цареви византиски беху тада скренули у иконоборачку јерес и нарушаваху мир Цркве Божије^[11] Водећи тако врлински живот, преподобни Јона достиже дубоку старост, и доби од Бога благодатни дар

чудотворства. Он сконча у миру, радосно предајући своју свету и блажену душу Господу,^[12] ка коме је свагда пламтео чистом и ватреном љубављу.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КОЗМЕ, отшелника Зографског

Преподобни Козма беше Бугарин, пореклом од племићске фамилије бугарске. Побожно васпитаван, он у младости добро изучи и грчки језик поред свог родног језика. Када Козма поста пунолетан, родитељи хтедоше да га ожене; али он, пламено жудећи за монашвом, потајно оде од њих у Свету Гору Атонску. Радосно стигавши у Свету Гору он оде у манастир Зограф, где га с љубављу примише. Дирнут таким пријемом и одушевљен строгошћу монашког живота њиховог, Козма се реши да ту и остане. Послушан у свему, Козма усрдно вршаше све налагане му послове, и кад постаде монах би одређен за еклесијарха.

Прве године његовог светогорског живота значајне су по томе што он би удостојен видети бригу Пресвете Мајке Божје о Светој Гори. Десило се то на Благовести, Славу манастира Ватопеда. О овом празнику са осталом Зографском братијом дође у Ватопед и Козма. На своје велико изненађење, виде он како једна жена царске красоте и величанствености руководи свим и у храму за време богослужења, а потом и у трапези. То веома смути и ожалости младога монаха. "Како је то?" питаше се збуњени Козма, "у Светој Гори жена?" А кад се врати у свој манастир Зограф, старац га његов упита: Што си тако тужан? Козма му онда исприча шта је видео у Ватопеду. Старац га упита: Како је изгледала та жена, и каква одећа беше на њој? Козма му описа, а старац му на то са уздахом рече: И ти се ниси досетио, ко је она? То је царица Атона Пресвета Богородица. Она овде благоизвољује старешиновати код нас. - Чувши то, Козма усхићено заблагодари Небеској Царици што га удостоји јавити се њему, простоме Козми.

После извесног времена Козма би посвећен за јерођакона, а потом за јеромонаха. То му даде нов повод, те он наложи на себе још

веће подвиге, да би што беспрекорније могао вршити своју свештеничку дужност и обављати манастирска послушања.

Једном оставши сам у цркви свети Козма се молитвом обрати светој икони Пресвете Богородице и завапи: Пресвета Богородице! помоли се Твоме Сину и Богу, да ме упути на пут спасења! - Само што он изговори то, чу глас Богомајке: Сине н Боже мој, научи слугу Твога како да се спасе. - На то се чу одговор: Нека се удаљи из манастира на безмолвије, на усамљеничко молитвено тиховање.

Дознавши на тај начин вољу Божију, преподобни Козма се са благословом настојатеља удаљи у оближњу пустињу и усече себи пећину у стени, на западној страни од манастира. Како се тамо подвизавао свети Козма, то само једини Бог зна. Ипак и људи су могли извести извесне закључке о томе, јер чудесни отшелник за чистоту свога живота и тешке подвиге доби најзад дар предзнања и прозорљивости.

Једном дођоше код Козме два јеромонаха из Хилендара да виде какав живот води овај пустињак. Међутим, идући к њему они успут сакрише у шуми тиквицу са вином, са намером да је при повратку узму. Козма их предусретљиво прими, поразговара са њима о духовним стварима, и при расанку им рече: Тиквицу са вином коју сакристе на путу, разбијте, јер се у њу увукла змија и пустила свој отров у вино. - Удивљени таквом прозорљивошћу, хилендарци при повратку разбише тиквицу и стварно нађоше змију. И они узнеше благодарност Богу што их спасе смртоносног отрова прозорљивошћу светог пустињака Козме.

Једном, на Велики Четвртак зором рано преподобни Козма угледа у ваздуху душу хилендарског игумана где се бори са демонима, и посла свог ученика у Хилендар са оваквом поруком: Нека се братија моле за преминулог игумана; он се у ваздушним просторствима бори са злим дусима. - К а д а _ братија Х и лендарска чуше овакву поруку рекоше: Ми видесмо игумана на јутрењу, и он после јутрења оде да се спрема за служење свете литургије; зашто нам онда твој старац шаље тако неумесну по руку? Шенуо, а прави се светац! Ипак они одоше у келију к игуману, и угледаше игумана заиста мртва, јер беше напрасно преминуо.

На северозападу од манастира Есфигмена налази се гора Самар. Тамо се усамљивао на подвиг инок Дамјан, но имао је заповест од свог духовног оца: да никада не остаје ноћити у туђој келији. Међутим једном, приморан неком нарочитом потребом, Дамјан оде к суседном брату, али пошто овај беше отишао некуда, он га причека до саме вечери. Најзад тај брат дође, Дамјан сврши свој посао са њим, па журно крену к својој пустињској келији. Узалуд га његов друг мољаше да остане и ноћи код њега, предочавајући му опасности које га могу снаћи ноћу на путу и упозоравајући га на кишу која је почела падати. Дамјан, веран старчевој заповести, остаде при своме и оде. Но идући по мраку и киши, он стварно залута с пута и не знађаше где се налази и куда ваља ићи. У таквој невољи он завапи ка Господу: "Господе, спаси ме, пропадам!" - и одједном се обреће пред својом келијом. Поражен таквим чудом, Дамјан одмах оде к преподобном Козми и исприча му шта се десило с њим. Преподобни му онда рече: Брате, држи заповест старца, и Бог ће те сачувати од смрти.

Једном се преподобни Козма страшно разболе, и прохте му се у болести да једе рибу. Бог који је пророка Илију хранио преко гаврана, утеши и светог Козму Својим очинским промишљањем о њему. Неочекивано долете орао и спусти свежу рибу у његовој келији. Свети Козма заблагодари Господу за старање о њему, зготови рибу, и таман хтеде да се прихвати, а њему неки тајанствени глас рече: "Остави пола рибе за госта, Христофора". И стварно, наредног дана дође суседни пустињак Христофор, и чим сатвори молитву пред вратима пећине, преподобни Козма му рече: "Добро дошао, оче! ја сам те очекивао, и оставио пола рибе да поткрепиш мало своје испосничке силе". И онда му каза како му орао донесе рибу. Тада му преподобни Христофор исприча како је јуче, док је он прао ту рибу у води, долетео орао и узео му рибу из руке и одлетео. Они онда радосно узнеше благодарност Богу.

Предсмртни дани беху веома тешки за преподобног Козму. Но он би обавештен Господом о подвигу који му је предстојао. У то време преподобни Христофор дође к преподобном Козми, и пред келијом чу где преподобни разговара с неким у келији. Ушавши у келију и не видећи никога он упита преподобног с ким је

разговарао. После извесног размишљања, побуђен пријатељским расположењем према старцу, и немајући могућности да сакрије од њега посету Господњу, свети Козма смирено одговори: "Посети ме Христос Бог наш и обавести ме, да по Његовом допуштењу и по тајним разлозима спасења, мене ће напасти Сатана са својом војском и измучити моје грешно тело; то ће бити знак блиског преласка мог у Спасово небеско царство. Због тога ск ти и послан к мени. Сада ме остави, брате, а посети ме тог и тог дана".

Преподобни Христофор се удаљи тужан. А када наступи означени дан он дође к преподобном Козми и затече га полумртва. Шта је с тобом? упита он светог Козму. Светац му одговори: Синоћ наиђе Сатана са мноштвом демона, и дишући злбом и бесом, и ричући од зависти и пораза, грозно викаше на своју војску: "Лењивци! глупаци! и све до сада нико од вас није могао да победи и смрви овог непријатеља моје државе и моћи! тако ли се поступа са овим непријатељем нашим који нас је тако много пута и стално побеђивао и посрамљивао?" Беснећи тако, Сатана ме нападе и страховито изби, као што видиш по ранама на моме телу.

Но није дуго страдао свети Козма. У трећи дан после овог напада Сатане, пошто се причести Пречистим Тајнама, он са молитвом на устима мирно предаде душу своју Господу, 22. септембра 1323. године.

Вест о престављењу блаженог Козме брзо се пронесе по Светој Гори, и сабра се на његов погреб мноштво отаца и братије. И када се вршаше опело преподобнога, к пештери његовој се стекоше пустињске звери и долетеше птице са свих страна, и као да схватају општи губитак Свете Горе, ћутке окружаваху опојаваног праведника не скидајући очи с њега; а када чесно тело спустише у гроб и стадоше засипати земљу, свака од тих животиња испусти по жалостан крик; и пошто на тако дирљив начин указаше своје поштовање угоднику Божјем, оне се разиђоше свака својим путем.

После тога, пошто мину четрдесетодневно помињање преминулог праведника, Зографска братија се сабраше к његовој пећини, одслужише тамо свеноћно бденије и решише да откопају свете мошти и чесно их пренесу у манастир; али моштију не беше.

Шта се догодило с њима, нико не зна; то зна само Бог, који царује над свима и кроза све векове.

**СПОМЕН СВЕТИХ
ДВАДЕСЕТ ШЕСТ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА
ЗОГРАФСКИХ,**

пострадалих од Аатина за исповедање Православља:
ТОМЕ игумана, монаха ВАРСАНУФИЈА, КИРИЛА, МИХЕЈА,
СИМОНА,
ИЛАРИОНА, ЈАКОВА, ЈОВА, КИПРИЈАНА, САВЕ, ЈАКОВА,
МАРТИНИЈАНА, КОЗМЕ, СЕРАЈА, МИНЕ, ЈОАСАФА,
ЈОАНИКИЈА, ПАВЛА, АНТОНИЈА, ЈЕВТИМИЈА,
ДОМЕТИЈАНА, ПАРТЕНИЈА и 4 мирјанина

Светогорски монаси подвижници из бугарског манастира Зографа пострадаше за исповедање свете вере Православне, спаљени од јеретика Латина и латиномислећег цара Михаила VIII Палеолога и патријарха Јована Века (око 1282. године) у једној кули (пиргосу) манастира Зографа. Данас се врши шихов спомен (као и у прву недељу по Недељи Свих Светих), а опширније о њима говори се под 10. октобром, када се слави дан њиховог страдања.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
СОФРОНИЈА, епископа Вратчанског у Бугарској**

Свети Софроније се родио 1739. године у бугарском градићу Котелу и на крштењу добио име Стојко (Владислављев). У својој деветој години ступио је у црквену школу, по завршетку које ожени

се и буде рукоположен за свештеника (1762. године). Проповедао је народу реч Божију и учио децу науци Господњој у црквеној школи. Преводио је за народ Житија Светих са грчког и црквенословенског језика. Затим је провео пола године на Светој Гори Атонској (године 1775.). Када му се упокоји супруга, он прими монаштво и доби монашко име Серафим. Године 1794. би изабран и хиротонисан за епископа на катедру Вратчанску, но због ратног стања и других невоља управљао је другом, Видинском епархијом. Због нових невоља које наступише напустио је (1803. године) Бугарску и отишао у Букурешт, у Румунију. Дошавши тамо узео је име Софроније, и по дозволи митрополита Унгровлашког Доситеја тамо је служио. Ту је написао неколико књига на бугарском језику ради духовне користи свога народа, и то: Катихизис, и Проповеди недељне и празничне. На крају живота смирено је описао свој страдалнички живот, под именом "Живот и страдање грешнога Софронија", где смирено моли опроштај од Бога и од свих људи за све. Мирно се упокојио у Господу 22. (или 23.) септембра 1813. године и погребен је у једном манастиру у Букурешту, у коме је последњих година свога живота био настојатељ Бугарска Православна Црква уврстила је Светог оца Софронија у календар својих светитеља 31. децембра 1964. године.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ИСАКА и МАРТИНА и НИКОЛАЈА

Верујући у Господа Христа оклеветани од незнабожаца, и зато мучени, те најзад пострадали мачем посечени.

НАПОМЕНЕ:

1. Град Синоп на јужној обали Црног Мора.

2. Цар Трајан царовао од 98. до 117. године.
3. Свети Фока пострадао 117. године.
4. Јула 22. празнује се пренос његових чесних моштију из Понта у Цариград.
5. То се догодило око 320. године.
6. Овде се мисли на мухамеданце Турке. Град Синоп паде под власт Селџукских Турака 1214. године. Након два и по столећа, 1461. године, Синоп поново заузеше Турци, под Мухамедом II, пошто претходно беху заузели Цариград, и на развалинама Византије основаше Турску царевину.
7. Град Ниневија беше главни град Асираца, са којима Јевреји тада беху у непријатељским односима. Град се налазио на источној обали Тигра у Месопотамији; био је најмногљуднији и најбогатији град у старом свету; гранична линија износила му је око 90 километара, што потпуно одговара Библијском опису његовог пространства од три дано хода (Јон. 3, 3), јер под даном хода источни народи рачунају око 30 километара.
8. Упокојио се свети пророк Јона око 800. године пре Христа.
9. Свети Петар престадио се Господу у шестом веку у Цариграду.
10. Спомен преподобног теодора Начертаног празнује се 27. децембра, а преподобног Теофана 11. октобра.
11. Такиви цареви византијски од савремених преподобном јони беху: Лав V Јерменин (813-820. г.), Михаил 2 Балба (820-829.г.) и Теофил (829-842. г.). Иконоборачка јерес се појавила у Византији у првој половини осмога века и трајала је до поливине деветога (842. г.).
12. Преподобни Јона презвитер упокојио се у првој половини деветога века. Службу му написао његов син преподобни Теофан.

23. СЕПТЕМБАР

ЗАЧЕЋЕ СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА

Овога дана прославља се милост, чудо и мудрост Божја; милост према побожним и праведним родитељима светог Јована, старцу Захарији и старици Јелисавети, који су целог живота желели и од Бога просили једно дете; чудо зачећа Јованова у престарелој утроби Јелисаветиној; и мудрост у домостројитељству људскога спасења. Јер са Јованом имађаше Бог нарочите велике намере, наиме, да он буде пророк и Претеча Христу Господу, Спаситељу света. Преко Својих ангела Бог је објавио рођење Исака од бездетне Саре, и Сампсона од бездетног Маноја и његове жене, и Јована Претече од бездетних Захарије и Јелисавете. Преко ангела Својих Бог је објављивао рођење оних, с којима је имао нарочите намере. Како су се могла родити деца од старих родитеља? Ако је ко љубопитљив да то дозна, нека не пита о томе ни људе, јер људи то не знају, ни природне законе, јер то је изнад природних закона, него нека обрати поглед свој на силу свемогућега Бога, који је из ништа створио сав свет, и који за стварање првога човека Адама, није потребовао никакве родитеље ни старе ни младе. Место љубопитства одајмо хвалу Богу, који нам често јавља моћ и милост и мудрост Своју мимо природне законе, у које оковани ми би, без нарочитих чудеса Божјих, пали у очајање и Богозаборав.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

АНДРЕЈА, ЈОВАНА, ПЕТРА и АНТОНИНА (АНТОНИЈА)

За царовања у Византији Василија Македонца^[1] Африком владаше свирепи кнез агарјански Абрахим. Пошто заузео и поруши главни град Сицилије Сиракузу^[2] Абрахим одведе у

ропство старца Андреја и Јована, са двоје деце његове: Петром и Антонином (Антонијем). Ова два дечака он повери агарјанском учитељу, да их научи агарјанском језику и књигама. Када порастоше у зреле младиће, Абрахим их заволе због њихове мудрости и других врлина, па Антонина нарече својим сродником а Петра постави за главног дворјанина. Но они тајно исповедаху хришћанску веру, али то не могаху сакрити од кнеза. Дознавши да тајно исповедају хришћанску веру, Абрахим се силно разљути и нареди одмах да им ноге метну у класе и да их бију чворноватим моткама. Тако блажени Антонин доби четири стотине удараца, но он сав испребијан захваљиваше Богу. Затим га посадише на магарца, и свезавши га за самар конопцима, водише га кроз град бијући га и исмевајући га. Свети Антонин све то трпљаше с благодарношћу Богу. А светог Петра свукоше и голога дуго тукоше моткама по леђима и по стомаку. Онда оба мученика бацише у тамницу. После извесног времена кнез мучитељ их изведе из тамнице, метну на њих тешке балване, те им се и руке и ноге и све кости размрскаше, и силна крв истече, и све им се тело претвори у крваву кашу. Онда доведоше оца њиховог Јована; кнез га левом руком шчепа за врат, а десном му зари нож у грло, и он паде преко деце своје и испусти дух. Тада Абрахим нареди те наложише велику ватру и на њој спалише тела светих мученика.

Блаженог пак Андреја, који беше старац, Абрахим изведе преда се на суд. Но пошто блажени старац смело исповеди своју веру у Христа, Абрахим га баци у тамницу. Ту га је држао много година, мучећи га глађу и жеђу и голотињом. Најзад га изведе из тамнице, узјаха коња, па узевши копље јурну на мученика и зари му копље у груди. Но чувши где свети Андреј гласно узноси благодарност Богу, он му зари копље и у леђа. Сав крвав, блажени мученик паде на земљу; онда му одсекоше главу, и он предаде свету душу своју у руке Божје, узишавши на небо као победник.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ИРАИДЕ ДЕВИЦЕ

Света мученица Ираида беше из Египта, из места Ватана; отац јој се звао Петар. Када јој би дванаест година она узе на себе монашку схиму. Једном када с другим девојкама иђаше на извор да захвати воду, она угледа лађу која беше стала уз обалу, и на лађи мноштво девојака, жена, свештеника, ђакона и монаха, окованих од стране царског намесника Лукијана. Ираида се распита, и када дознаде да су они у оковима због исповедања вере у Господа Христа, душа јој се испуни храброшћу, и она се сама придружи окованим девојкама. Но старешина над окованим хришћанима саветоваше је да се држи овог живота и да не хрли добровољно у смрт пре времена са другим девојкама што су у оковима. Међутим, блажена Ираида не само не пристаде на његов савет, него и кад би изведена пред царског намесника, она иомеја богове његове. А кад намесник поче исмевати веру хришћанску, блажена Ираида му без икаквог страха пљуну у лице. Стога она би најпре стављена на многе жестоке муке, па јој најзад мачем одсекоше главу.[3] И тако она прими од Господа венац мучеништва.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНЕ ПОЛИКСЕНИЈЕ

Света Поликсенија беше родом из Шпаније. Живела је у првом веку по Рођењу Христовом, у време светих апостола, и била њихова ученица. Од рођења и у младости она беше незнабошкиња. Заједно са својом старијом сестром Ксантипом,[4] супругом поглавара ове земље Прова, девојка Поликсенија чу за Божанско учење Христа Спаситеља од светог апостола Павла, приликом проповеди Еванђеља у Шпанији. Тада Ксантипа и Пров примише хришћанство, а Поликсенија остаде и надаље у незнабожачкој вери.

После тога Поликсенију задесише многе недаће. Пошто беше необично лепа, Поликсенија занесе својом лепотом једног непоштеног човека, који је насилно оте и одведе у Грчку. А л и Господ, милосрдни и свемоћни Заштитник незаштићених и невиних, сачува младу девојку неповређеном и не допусти да се остваре зле намере безбожног отмичара, већ све то обрати у корист

по Поликсенију. Пловећи за Грчку, на једном броду Поликсенија чу проповед и другог великог ученика Христовог, светог апостола Петра. Веома наклоњена узвишеном Божанском учењу Христа Спаситеља, Поликсенија се, по доласку у Грчку, с потпуним поверењем обрати хришћанима за заштиту и покровитељство. Свети апостол Христов Филип, који у то време проповедаше тамо Еванђеље, нареди једној побожној породици да Поликсенију сакрије од злочиначког отмичара. Са великом муком и тешкоћама успеше ови благородни хришћани да сакрију Поликсенију у грчки град Патрас, где већина житеља већ беше обраћена у хришћанство проповећу светог апостола Андреја Првозваног.

У Патрасу Поликсенија, већ припремљена благовешћу светих апостола Христових: Павла, Петра и Филипа, и толиким добрима која је доживела од хришћана, прими хришћанство са живом вером у Бржанственост учења Христа Спаситеља, и би крштена од самог светог апостола Андреја Првозваног. А ту Поликсенија би сведок славних чудеса која учини свети апостол Андреј. Она виде како овај већ престарели старац подноси тешка истјазавња и мучења, како претрпе крсну смрт зато што се није хтео одрећи Господа Христа и што се смело заузимао за хришћане.

Поверуј сам у Христа, - говораше свети апостол разјареном незнабошцу, управитељу града и области, када му овај прећаше смртном казном и захтеваше од њега да се одрекне Христа, поклони незнабожачким боговима и принесе им жртву. - Ја више тугујем, збораше даље свети апостол, због твоје пропасти неголи због страдања која ми предстоје; моја страдања трајаће дан два, а твоја мучења биће вечна. - Но зли управитељ, не обраћајући пажњу на кротку опомену светога Андреја, осуди апостола најпре на жестока мучења, па онда на крсну смрт. А да би смртне муке апостолове трајале дуже, мучитељ нареди не да апостола прикују него да га привежу на крсту.

Када апостола Божјег вођаху на место распећа, мноштво народа, са којим беше и млада Поликсенија, тискаше се око њега, громогласно вичући: Шта је сагрешио овај праведник, овај пријатељ Божји, те га воде на најсрамнију у нас казну, на коју се осуђују само најгори злочинци? - Међутим свети Андреј умириваше и саветоваше

народ, и с радошћу иђаше на место мучења за исповедање Христа. Светог Андреја не напуштаху одани ученици његови, међу којима бејаше и Поликсенија, ни онда када га распеше и на крст обесише. Мноштво народа тискаше се близу невино распетог светог Андреја, негодујући против пресуде управитељеве и вичући све гласније и огорченије: Невино страда овај свети човек! - А кротки апостол се стараше да успокоји узрујане људе, и са крста их учаше речи Божјој, и говораше им: Људи који овде стојите, жене и децо, старци и младићи, робови и слободњаци! послушајте речи моје и не мислите више о таштини временског живота, него гледајте на мене где висим на крсту ради Христа и већ сам готов да оставим тело. Не треба да се плаше смрти они који јој се подвргавају за истину у овом свету: они достижу у блажени покој. Очистите себе, не заборављајте моје учење; од свег срца верујте у Оца и Сина и Светога Духа. Држите заповести Господа нашег Исуса Христа, па ћете се тиме показати достојни вечнога блаженства, које је Господ припремио онима који Га љубе.

Тако пролажаху дани и ноћи. Свети старац, и поред тешких мука, не престајаше поучавати народ. И ова кротка, али пуна живота и истинске љубави проповед са крста нарочито учини силан утисак на младу Поликсенију. За неколико дана и ноћи она доживе цео живот, и хришћанство се непоколебљиво утврди у њој. Међутим, дуго страдање светог Андреја толико појача роптање и негодовање народа, да гомила са виком опколи кућу управитеља Егеата, тражећи од управитеља да ослободи светог Андреја који већ три дана виси на крсту без хране. - Низашта страда овај кротки, свети и мирни човек, говораше народ. Ево већ трећи дан како он виси на крсту и не престаје учи ти нас добру и правди; њега треба скинути!

Егеат, уплашивши се немира, пристаде на жељу народа и сам пође на место казне да нареди да се у његовом присуству окине са крста свети Андреј. Угледавши га, Првозвани апостол рече: Зашто си дошао, Егеате? Ако си дошао да исповедиш веру у Господа Исуса Христа, онда ћеш несумњиво добити опроштај; а ако си дошао да ме одвежеш од овога дрвета, узалудна ти је сада брига око тога, јер се ја већ наслађујем гледањем Цара Небеског, већ се клањам Њему, већ

стојим пред Њим! А л и док још има времена, побрини се о души својој и не спремај себи вечне муке.

Егеат нареди војницима да светог Андреја одвежу са крста, али свети апостол подиже очи к небу и узвикну: Не допусти, Господе, да ме скину са крста; даруј ми да пострадам за Тебе на начин, на какав си Ти изволео пострадали. Не дај да се поколебају они који су познали и заволели Тебе преко мога благовешћа; сачувај их и утврди у светој вери Твојој, да би и они прославили Тебе, истинитог Бога; прими и мене с миром!

И стварно, војници се узалуд стараху да се приближе распетоме, да би га одвезали са крста, - невидљива сила их задржаваше. Јарка светлост, силнија од сунчане, потпуно опколи светог Андреја и за читавих по сата скриваше га од присутних. А када ова светлост ишчезе, показа се да је свети апостол Андреј већ предао дух свој Богу, и само лице његово сијаше небеском светлошћу.

Као што васкрсење Господа Христа силно покрену свете апостоле на проповед Његовог Божанског учења, тако и кончина светог апостола Андреја плодотворно подејствова на свету Поликсенију. Примивши хришћанство од таквог стуба Цркве Христове какав је био свети апостол Андреј, однегована и учвршћена у Божанском вероучењу Спасовом под његовим руководством, света Поликсенија сама узажеле да проповеда Еванђеље Христа Господа. И када дознаде да свети апостол Онисим, који убрзо после смрти светог апостола Андреја беше дошао у Патрас, одлази у Шпанију ради проповеди Еванђеља, света Поликсенија радосно крену са њим на пут у своју отаџбину ради благовесничких подвига. Она је горела од жеље да обрати Христу своје сународнике, још непросвећене светлошћу Еванђеља. Вративши се у Шпанију са светим Онисимом и са својом другарицом Ревеком, заједно с њом крштенем, света Поликсенија се свом душом предаде ширењу хришћанства међу својим сународницима. Сестра њена Ксантипа се такође придружи њеним благовесничким трудовима. Постоји предање да су оне нарочито често проповедале Еванђеље у многољудном граду Толедо.

И тако, сав остали живот свој, скоро четрдесет година, света Поликсенија посвети овом великом подвигу, дајући онима који су поверовали у Христа пример побожног живота. Плод овог њеног апостолског служења би то, да врло многи незнабошци у Шпанији бише њоме обраћени Христу и утврђени у хришћанству.

Око 109. године по Христовом Рођењу света Поликсенија мирно сконча, сачувавши девственост до краја свог земаљског живота.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ КСАНТИПЕ

Рођена сестра свете Поликсеније; заједно се подвизавала с њом.[5]

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА НИКОЛЕ ПАНТОПОЛ А (ТРГОВЦА), Карпениског

Рођен од побожних и богољубивих родитеља у Карпенису у Тесалији, Никола доби хришћанско васпитање, у родитељском дому, и отац га даде у школу те он изучи књигу, нарочито Свето Писмо. Пошто му се отац пресели у Цариград, он и свога петнаестогодишњег сина Николу запосли у својој бакалници у којој се продавала сваковрсна роба. Отуда Никола и доби назив Сваштар, грчки: Пантопол тј ситни трговац, продавац, пиљар. Прекопута њихове радње бејаше берберница једнога Турчина, пријатеља Николиног оца. Тај берберин бејаше врло учен и знађаше агарјанске књиге. Николин отац, желећи да му син научи и турско писмо, уреди са бербериним да његовом Николи даје часове из турског је зика. Веома бистар и вредан, Никола брзо напредоваше у томе. И тако лако и брзо изучи турско писмо, да се берберин дивљаше Николиним способностима. Зато и силно жељаше да на неки начин потурчи Николу. И у тој намери скова овакав план: позва неке своје пријатеље Турке јаничаре, и договори се с њима да они дођу код

њега у одређени дан, у који ће Никола као лекцију из турског језика прочитати салавати, тојест исповедање муслиманске вере.

И заиста они тако урадише: у одређени дан дођоше код берберина; дође и Никола на час турског језика; берберин, који већ беше спремио исписан на хартији салавати, по обичају свом прво га сам прочита као лекцију, па даде Николи да и он то понови. Никола прочита салавати, не знајући да је то исповедање турске вере. Никола заврши читање, присутни Турци на миг берберинов повикаше: Никола, ти си постао Турчин, пошто си прочитао салавати. - Запањен тиме, Никола одговори: Хришћанин сам а не Турчин. Сваку пак лекцију коју ми учитељ задаје ја сам дужан прочитати.

Међутим Турци дохватише Николу и силом одвукоше код кајмакама, везирова заменика. И оптужише га кајмакаму, говорећи: Ефендија, овај младић пред нама сатвори салавати. Ако хоћеш доказа, ево ти хартије на којој је исписан салавати и са које га је он прочитао. И сада ми велимо да је он Турчин, а он исмева нашу веру. - Кајмакам на то рече: Никола, ти си прочитао салавати, значи постао си Турчин. - Никола без икаквог страха одговори громко судији: Данас ми учитељ као лекцију даде ову исписану хартију и рече ми да је прочитам, а ја ни знао нисам шта је то салавати; сматрао сам да чим ми то учитељ даје, ја сам дужан прочитати. - Кајмакам онда рече: Пошто си, Никола, прочитао салавати, треба да постанеш Турчин; и ја ћу ти дати велики положај, учинићу те богатим, обасућу те почастима, прославићу те широм целе царевине. - Никола одговори: Ја сам хришћанин, и верујем да је Христос истинити Бог; а положај, богатство и почести које ми нудиш, нису ми потребни. Ја се Христа мог одрећи нећу; за име Његово умрећу; потурчити се нећу.

Кајмакам нареди те Николи везаше руке наопако и привезаше га за један стуб, па му кајмакам рече: Никола, видиш ли шта ћемо сада с тобом радити; боље ти је потурчи се. - Светитељ му одговори: Властодржац си, чини шта хоћеш; ја сам хришћанин; закон не допушта да ви некога силом потурчите. - Тада кајмакам нареди да Николу повале на земљу и бију, мислећи да га на тај начин примора да прими муслиманску веру. Но блажени викну на сав глас: Што ме

бијете? Хришћанин сам; верујем да је Христос мој истинити Бог; макар ми цело тело исецкали на ситне комадиће, ја се Христа одрећи нећу; Њега верујем, Њега обожавам, Њега имам за помоћника; Он невидљиво стоји поред мене и крепи ме.

Када кајмакам виде да ни батине ништа не помажу, он нареди да мученика баце у тамницу за убице, издавши заповест тамничарима да му не дају ни хлеба ни воде. И тако свети мученик проведе у тамници шездесет пет дана, па поново би изведен пред кајмакама, сав радостан и весео као да је био на некој гозби. Кајмакам му запрети смрћу, ако се не предомисли и не прими муслиманску веру. У одговор на то храбри мученик на сав глас неустрашиво повика: Хришћанин сам, Христа верујем, Христа се не одричем, па макар ме на хиљаде мука ставили!

Кајмакам нареди да мученика опет вргну у тамницу, и да га тамо често моткама бију. И док свети мученик тамноваше, немилосрдно бијен и мучен, к њему дође врло богат Турчин, и понуди му своју ћерку за жену и радњу препуну скупоцене робе, само ако се потурчи. Но ову понуду богомудри мученик сматраше за прашину, за сенку, за паучину. И рече Турчину: Ја у срцу свом имам тајно богатство - веру Христа мог, који ми је спремио на небу дивно насеље, славу неувењљиву, радост бесмртну, насладу неисказану, почаст ненадмашну, царство непролазно. То је Господ обећао онима који Га љубе, да би вечито царовали с Њим. Чувши овакав одговор, Турчин отиде празан.

Потом по наредби кајмакама свети мученик би опет изведен из тамнице пред судију. Угледавши блаженог младића чије лице сво блисташе, судија му стаде говорити благо и умиљато: Чуј ме, младићу: ако не желиш да пре времена изгубиш живот, пређи у нашу веру, и онда ћеш познати сву њену благодет и лепоту, јер сада си млад, па не можеш да схватиш истину. - А мученик на то опет кликну: Хришћанин сам, и желим да умрем хришћанин. Што оклевате? што дангубите? Једну милост тражим од вас: да ме што пре предате на смрт.

Када то чу, судија се коначно убеди да је мученик непоколебљив у својој хришћанској вери, па донесе одлуку да се мученику одсече глава. Целати онда узеше мученика и поведоше на губилиште. И сви

гледаху велико чудо: лице светог мученика блисташе од неке унутрашње радости духовне, као некада лице светог првомученика Стефана. И стварно је изгледало као да мученик иде на свадбу а не на смрт. Свим срцем он хиташе на смрт за Христа, као што жедан јелен хита на поток. Јер силан огањ љубави Христове пламћаше у његовом срцу, те он заједно са светим апостолом Павлом кликташе: Ко ће нас раставити од љубави Христове? Невоља ли или туга? или гоњење? или глад? или голотиња? или страх? или мач? (Рм. 8, 35). Када стигоше на губилиште, мученик клече и испружи главу, и док се мољаше целат му одсече блажену главу, и он доби венац мучеништва. А света и чиста и беспрекорна душа његова узиђе на небеса сва блистајући небеском светлошћу, сва зрачећи сунчаном радошћу, да тамо вечито блаженствује са светим Анђелима и Мученицима у пресјајној светлости Пресвете Тројице. Божанска пак благодат остаде у његовом светом и чесном телу: јер сви посматраху сасвим јасно где божанска светлост силази на њега с неба у току три читавих ноћи и обасјава га, те оно цело сијаше и зрачаше. Томе се хришћани много радоваху, а Агарјани јадоваху. И неки од хришћана одоше к судији, дадоше му доста сребра, те им дозволи и они узеше свете мученикове мошти и сахранише их чесно у манастиру Пресвете Богородице на Халки. И биваху, и непрекидно све до сада бивају чудеса и дају се исцељења од светих моштију светог мученика свима који им прибегавају са вером у име Оца и Сина и Светога Духа, Једнога у Тројици Бога, коме нека је част и слава, сада и увек и кроза све векове. Амин.[6]

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ЈОВАНА

Новомученик Христов Јован беше родом из места Коница у Албанији. Рођен као муслиман од муслиманских родитеља. Отац му је био шеик, старешина међу дервишима. Но доцније, видећи чудесну силу вере хришћанске на разним местима и у разним случајевима, он се крсти и доби име Јован. За то буде тужен и изведен пред турски суд. Намучен за веру Христову од Турака у

Етолији и посечен после мука 1814. године. Пред смрт узвикну: "Помјани мја Господи во царствији твојем". По погубљењу, тело му са светом главом би бачено у поток, одакле га узеше хришћани и чесно сахранише. (Страдање његово описа Георгије Јатридис из Карпениса).

НАПОМЕНЕ:

1. Василије I Македонац царовао од 867. до
2. То је било 868. године.
3. Света Ираида пострада око 308. године.
4. Спомен преподобне Ксантипе празнује се овог истог дана.
5. Видети о њој под данашњим даном: Житије преподобне Поликсеније
6. Свети новомученик Никола пострада у Цариграду 1672. године. Служба му је штампана у Венецији 1796. г. и Атини 1923. г.

24. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТЕ ПРВОМУЧЕНИЦЕ ТЕКЛЕ РАВНОАПОСТОЛНЕ

Благовестеки свету Еванђеље, свети апостоли Павле и Варнава дођоше у Иконију[1] и одседоше код Онисифора, кога свети Павле спомиње у посланици Тимотду, говорећи: Господ нека да милост Онисифорову дом јер ме много пута утеши, и окова мојих не постиде се (2 Тм. 1 16). Живећи у дому Онисифорову, они често посећиваху синагогу, неустрашиво проповедаху реч Божју, извођаху људе на пут спасења и обраћаху их вери у Господа Христа. Тада многи, слушајући њихову проповед и видећи знаке и чудеса које чињаху, повероваше у Господа нашег Исуса Христа О томе у Делима Апостолским каже се ово: У Иконији догоди се да Павле и Варнава заједно уђоше у зборницу Јеврејску, и говораху тако да верова велико мноштво Јевреја и Грка. И они осташе доста времена говорећи слободно у Господу који сведочаше реч благодати своје и даваше те се твораху знаци и чудеса рукама њиховим (Д. А. 14, 1-3).

У то време живљаше у Иконији веома лепа осамнаестогодишња девојка Текла, кћи Теоклије, из рода чувеног и славног. Она беше верена за једног од најугледнијих младића у граду, Фамира, веома богатог и лепог. Видећи чудеса која апостоли чињаху, Текла заједно са другима слушаше беседу њихову у дому Онисифорову крај прозора, ревностно пазећи на речи њихове. Семе речи Божје паде на добру земљу, и дејством Светога Духа оно се дубоко укорени у Теклином срцу и ниче: јер она поверова у Сина Божјег, и заволе Га и свом душом прилепи се уз Њега. А Павле, руковођен Богом, стаде говорити о девствености и целомудрију, наглашујући да девојка која чува девственост своју из љубави према Христу слична је анђелима и јесте невеста Христова, а Христос је њен Женик који је уводи у Своје небеске дворе. Много говорећи о томе, свети Павле побуди Теклу на чување девствености, и она тада тврдо реши у срцу свом да остави вереника свог и све сласти овога света и да служи Христу у девственој чистоти до смрти своје. И тако, мудра девојка чистотом својом постаде невеста Женика Небеског и свесрдном љубављу последова Њему. Горећи том љубављу као серафимским огњем, она се растапаше као восак, и на њој се зби реч светог цара Давида: Срце моје поста као восак, растопи се у мени (Пс. 21, 15). Усхићена беседом Павловом, Текла проведе три дана и три ноћи слушајући светог апостола, и потпуно заборави на храну и пиће и телесни

одмор. Као што некада Марија, севши крај ногу Исусових, сва беше обузета мишљу о Богу (сп. Лк. 10, 39. 42), тако се и Текла храњаше само речју Његовом, јер је у Светом Писму речено: Не живи човек само о хлебу, него о свакој речи која излази из уста Божјих (Мт. 4, 4).

Међутим, Теоклија, дознавши за своју кћер Теклу да је поверовала у Христа и ревносно слуша реч Божју, дође и с гњевом насилу је одвуче од овог душекорисног подвига, а свете проповеднике - апостоле укори и навређа, и кћер своју, то јагње Христово, отрже од стада Христово. Затим дозва вереника њеног Фамира, и рече му: Зар ти не мариш за вереницу своју, коју је захватило неко лудило? Погледај: она је заведена од три дошљака - варалица, који својим виспреним речима обмањују безумне људе; ево већ три дана она се не одмиче од њих, заборавивши на кућу своју.

Тада Фамир стаде мило и нежно говорити Текли о својој љубави; али она окреташе лице своје од њега, и не хте не само да разговара са њиме него ни да погледа на њега, јер у срцу свом она ношаше другога Женика, дивнијег од свих синова људских. Гледајући на Њега духовним очима својим, она разговараше с Њим у уму свом; а овај трулежни и привремени женик постаде јој одвратан. Фамир, видећи да га Текла одбацује и не воли, силно се ожалости; а разјарена Теоклија дохвати своју кћер и стаде је тући, за косу вући и ногама газити. Затим је затвори саму, и мораше је глађу. Но, приморавана самом природом материнске љубави, она плакаше због своје кћери; па грлећи је и љубећи је, она је са сузама мољаше да не одбацује свога вереника, дивног, богатог, високородног, и веома угледног. Потом је посади за трпезу поред Фамира. Но Текла окренувши се од њега, сеђаше ћутећи и гледаше у земљу ништа не једући, само често уздисаше из дубине срца за својим Небеским Жеником. А када Фамир, умиљавајући јој се, хтеде да је силом загрли и пољуби, она му пљуну у очи и оте му се из руку као птица из мреже. Тада се мати поново разбесне од гњева и стаде је бити. А Фамир, страховито ојађен, оде кнезу да се жали на апостола Павла, и овако говораше кнезу: У нашем се граду појавио неки туђинац; својим враџбинама он обмањује народ и, одвраћајући га од поштовања богова, обраћа га некаквом Христу Исусу, распетом

од стране Јевреја. Он обману и девојку Теклу, моју вереницу; испрва она ме је силно волела, а сада неће ни да ме погледа, већ ме се гнуша као губавог и бега од мене као од звера; тако тај врач угаси у њој љубав њену према мени; и ја не могу да схватим шта то он начини од ње.

Кнез позва апостола Павла и упита га, одакле је и шта ради у њиховом граду. А Павле, отворивши своја апостолска уста, стаде по обичају свом говорити реч Божју проповедајући Исуса Христа. Но кнез, одложивши за касније суђење Павлу, нареди да Павла свежу, посаде у тамницу и држе га тамо док се не укаже прилика да се његова ствар подробно испита. Међутим Текла, чувши да су због ње апостола Павла посадили у тамницу, устаде ноћу, тајно изађе из куће и оде к тамници. Но наставши стражара где чува врата тамнице, она скиде са себе огрицу и други златни накит, и даде их стражару молећи га да јој отвори врата и пропусти је к Павлу. То спомиње свети Златоуст, говорећи: "Чуј о светој Текли; она, да види Павла, даде своје злато тамничком стражару; а ти ни једног гроша не желиш да даш, да би видео Христа". - Тамнички стражар се обрадова скупоценој огрици и златном накиту, и испуни Теклину молбу и уведе је код светога Павла. Текла са радосним сузама паде пред њим, и целива окове сужња Христова. Угледавши је, Павле се најпре пренерази, али кад потом сазнаде све шта је она пропатила од матере и од вереника ради целомудрија, он се обрадова великом радошћу због јунаштва младе девојке и пољуби је у главу, благосиљајући је и похваљујући њену веру и девичанско целомудрије, и називаше је невестом Христовом, и првом ћерком својом коју је родио благовешћем. И сећаше Текла у тамници са Павлом као кћи са оцем, слушајући његове отачке поуке и слажући речи његове у срцу свом као скупоцено бисерје. А учаше је он много вери у Господа Христа, и љубави божанској, и целомудреном чувању девствености; и потпуно је утврди у науци Христовој. Свети Епифаније пише о томе, говорећи: Текла, која имађаше вереника дивног, првог У граду, веома богатог, врло угледног и знатног, обрете светога Павла који је одврати од веридбе са овим жеником, и света девојка се одрече свих земаљских блага, да би се удостојила небеских.

За то време у дому Теоклијином стадоше тражити Теклу, и пошто је не нађоше настаде узбуђење, плач и кукњава. Мајка је плакала за својом ћерком, Фамир за вереницом, робиње за госпођом својом; слуге се разлетеше на разне стране, тражећи је, и распитујући по улицама и по кућама, али је нигде не нађоше. Тек после доста времена дознадоше да се она налази у тамници, одјурише тамо и нађоше је крај апостола Павла где привезана божанском љубављу смирено слуша његове поуке. Онда је узеше и изведоше из тамнице, па о свему обавестише кнеза. Кнез, севши на судишту, нареди да Павла доведу из тамнице. Чим народ угледа Павла повика кнезу: Кнеже, овај човек је мађионичар, погуби га! - Нарочито Фамир наваљиваше да Павле буде погубљен, жалећи се на њега што вереницу његову одврати од њега. А дозвана би и Текла. Кнез је упита: Зашто се ти гнушаш свога вереника, тако дивног и благородног? Зашто се не удајеш за њега? - А она гледаше у Павла и ништа не одговараше, безгласна као јагње. Тада мајка њена Теоклија, заборавивши на природну материнску љубав своју према кћери и изменивши то осећање, као љута лавица или разјарена медведица рикну ка кнезу вичући: Спали ову злу хуљу! јер заслужује такву смрт. Није она моја кћи, јер не слуша мене, мајку своју. Спали је за пример другима! нека се, видећи то, уплаше с В е девојке у овом граду, и нека се не усуде не послушати мајке своје и противити им се, као ова свезла и непослушна. Не! ово није чедо моје, није пород утробе моје, већ проклети изрод и суви изданак. Спали је!

Тако мајка упорно захтеваше да њена кћи буде спаљена, а Фамир настојаваше да Павле буде погубљен. Кнез пак дуго испитиваше светог апостола, и не нађе на њему никакве кривице сем што проповеда Христа, зато га и не осуди на смрт, него нареди да га протерају из града, да не би друге девојке наговарао на чување девствености. И прогнан би Павле, и са њим Варнава, и Онисифор са синовима својим. Уосталом, Павле је и сам журио да изађе из града, не само зато што су га гонили кнез, Фамир и Теоклија, него што га је и народ нападао и хтео да га убије због проповедања речи Божје и због сведочанства његова о Исусу Христу. То спомиње свети Лука у Делима Апостолским, говорећи: Јевреји који не вероваше подбунеше и раздражише душе незнабожаца на браћу. И мноштво

градско раздели се, и једни бејаху с Јеврејима, а једни с апостолима. А кад навалише и незнабошци и Јевреји са својим поглаварима да им досаде и камењем да их побију, они дознавши побегоше у градове Ликаонске, у Листру и у Дерву (Д. А. 14, 2. 4-6), и одатле у Антиохију. Но најпре они провели неколико дана недалеко од града Иконије у једном гробу, поред пута за Дафну, желећи да сазнаду шта ће бити са Теклом; и постећи они се усрдно мољаху за њу, да је Господ укрепи и излије милост Своју на њу, што и би.

Кнез је дуго приморавао Теклу да се са пређашњом љубављу понаша према своме веренику, па пошто у томе ни најмање не успе, он је на молбу њене мајке Теоклије осуди на спаљење. Ради тога донесоше много сувих дрва, сена и грања, сложише их и начинише огромну ватру; онда слуге узеше свету Теклу да је воде на ломачу; али она не даде да је воде, већ сама хитро приђе к спремљеној ломачи, и прекрстивши се узиђе и стаде на врх ломаче, готова да изгори, - њој не беше страشان вештаствени огањ, јер сама гораше невештаственим огњем љубави божанске. Стојећи на ломачи она гледаше народ, и угледа у обличју Павла Господа где стоји и налаже јој да буде храбра Стога свети Кипријан у својој беседи о мученицима овако се у молитви обраћа Господу: Предстани нам као Павлу у оковима и Текли у огњу.

Када потпалише ломачу са свих страна, и пламен који се високо дизаше опколи свету Теклу, изненада наиђе облак из кога се сручи огромна киша са градом, и потцуно угаси огањ. Кнез пак и сав народ побегоше кућама својим од силне кише и страшнога града. Међутим Текла остаде неповређена, јер је огањ не дотаче. А л и она не оде кући своје матере нити се задржа у Иконији, већ одмах отпутова из града да тражи свог духовног оца - апостола Павла. Путем она срене једног ученика Павловог из дома Онисифорова који је ишао у град да купи хлеба. Текла га познаде и упита га: Где се налази Павле, апостол Исуса Христа? - Он је онда одведе гробу у коме се Павле кријаше, и постећи усрдно се мољаше Богу за њу. Када угледаше Теклу живу и здраву, сви се обрадоваше великом радошћу, и подигавши очи и руке своје к небу, заблагодарише Богу што слушкињу Своју сачува неповређеном. Затим се сви прихватише хлеба и окрепише. Одатле Павле и Варнава прођоше

кроз Листру и Дерву благовестећи Еванђеље и исцељујући болесне; њих праћаше и Текла све до Антиохије. А када они улажаху у овај град, случајно их сретe неки Александар, старешина тога града. Он беше млад и нашироко живљаше у сластима и иечистотама, као што то беше обичај код незнабожаца. Угледавши свету девојку Теклу, њега запањи њена лепота и захвати нечиста пожуда. Држећи да је Текла Павлова жена, он прво понуди Павлу много злата да му допусти бити са њом. А кад потом дознаде да Текла није жена већ неударена девојка, он се још више запали пожудом и зажеље је узети себи за жену због њене изванредне лепоте. Зато поче наговарати свету Теклу да му поклони своју љубав, али она бегаше од њега као од лава који риче и иште да прогута лепоту душе њене. Но Александар се на све могуће начине труђаше да је улови. Тако једном, сревши на путу свету Теклу која је ишла са многим људима, он не могаде обуздати сладострасни огањ који је буктао у његовом срцу, заборави на сваки стид, насилу је зграби и обисну јој о врат. А она стаде кукати и са сузама му говорити: Не приморавај мене странкињу, не присиљавај мене слушкињу Божју; ја сам се одрекла вереника, и како могу пристати на твоју жељу?

Говорећи тако, Текла се свом снагом отимаше из његових руку; најзад се оте подеравши му одећу, те га на тај начин силно посрами. То сраховито разљути Александра, па кад још сазнаде да је Текла хришћанка, он је приведе на суд пред кнеза. На његово питање, зашто се она гнуша брака, Текла одговори: Женик је мој - Христос Син Божји; с Њим сам венчана духовним браком. - Кнез је онда стаде приморавати да се одрекне Христа и уда. А када то она одлучно одби, кнез је осуди на поједење зверима, и то због два разлога: због побожности и због целомудрија, јер у Христа верује, и јер се гнуша брака, будући млада и лепа. Но извршење казне би одложено за сутрадан, а за ту ноћ да је чува узе је к себи у дом свој нека жена по имену Трифена. Трифена беше из царског рода, веома угледна; доцније и она поверова у Христа; њу спомиње свети апостол Павле у Посланици Римљанима када каже: Поздравите Трифену и Трифосу, које се труде у Господу (Рм. 16, 12).[2]

Одвевши својој кући Теклу, Трифена проведе са њом сву ноћ у духовном разговору. А сутрадан се слеже народ да види

припремани призор: дође и кнез, и све старешине градске. Света Текла би изведена као јагње на заклање и стаде на месту где су је имали зверови појести. А када пустише на њу зверове, сви они стадоше ходати око ње, али је се ни један не дотаче, јер Бог затвори уста зверовима, као некада у Даниловој јами. Сви гледаоци се са чуђењем дивљаху овом необичном призору, јер зверови променише своју свирепост у овчију кротост; и једни од гледалаца прослављаху Бога исповеданог Теклом, а други хуљаху и говораху: Она има мађије у својој одећи, и зато је се зверови не дотичу.

Такође и сам кнез са градским старешинама говораше да је она мађионичарка, па је омађијала зверове да јој не нашкоде. Зато они решише да идућег дана предаду Теклу многобројним и гладнијим зверовима, па је послаше к честитој Трифени. Угледавши Теклу потпуно здраву, Трифена се веома обрадова. У то време док Текла борављаше у дому Трифене до наредног дана, кнез нареди да се никаква храна не даје зверовима, еда би што више изгладнели и халапљивије јурнули на Теклу. И тако, сутрадан света Текла би поново изведена на губилиште; за њом иђаше и Трифена плачући што тако добру и свету девојку предау на смрт без икакве кривице. Теклу поставише на видном месту, и бестидни кнез нареди да је скину голу, говорећи: У хаљинама њеним налазе се мађије, па је зато зверови и не дирају: свуците ову мађионичарку, па ћемо видети да ли ће остати читава.

Тада свукоше свету девојку и поставише је нагу тако да је сав народ види; једино јој стид беше покривач, и она понављаше речи пророка Давида: Стид лица мога покри ме (Пс. 43, 16).

И пуштени беше на њу гладни и разјарени зверови, лавови и медведи; изишавши из својих затвора и угледавши нагу девојку, они приклонише главе своје к земљи и оборише очи, као да се стиде девојачке наготе, па одступише од ње. Заиста диван призор! звери осећаху стид: оне окретаху очи своје од девојачке наготе, а људи бсстидним очима гледаху на њу. Тако се на овоме гледалишту бесловесне животиње појавише као изобличитељи и судије људима: крволочне по природи, звери узеше на себе нарав целомудрена човека, а људи, разумни по природи, уподобише се дивљим зверовима. Но шта тиме они постгоше? Обнаживши на

гледалишту целомудрену девојку, они су желели да је осрамоте, а уствари су јој подигли углед. Лепо каже свети Златоуст, спомињући обнажење двеју жена: Пентефријеве жене у спаваоници и Текле у присуству многобројног народа: "Какву корист постиже сладострасна жена Египћанка што се обнажи у спаваоници? какву штету доживе Првомученица Текла што на гледалишту би обнажена? Будући обнажена, Текло не сагреси, као што сагреси Египћанка, нити би осрамоћена, него би узвеличана као светитељка; нагота ове у присуству многих би награђена, а нагота оне у затвореној спаваоници би посрамљена".

Док света Текла стајаше нага на гледалишту, њој приђе једна лавица, леже пред њом и лизаше јој ноге, као указујући поштовање њеној девичанској чедности. То спомиње свети Амвросије, говорећи: "Могоа се видети звер који лежаоше на земљи и ноге светитељкине лизаше; тиме он безгласно сведочаше да не може нашкодити девственом телу светитељкином; клањаше се звер оној која му беше дата да је растргне, и заборавивши своја природна својства, он узне на себе нарав коју људи изгубише".

Међутим народ, видећи овакво држање зверова према светој Текли, стаде громко викати: Велики је Бог кога Текла исповеда! - Но мучитељ, не познавши силу Божју, смисли да на други начин погуби Теклу: ископа дубоку јаму, напуни је различним гмизавцима, змијама и гујама, и у њу баци светитељку. Али Онај који некада затвори уста лавовима, Он и сада отупи жаоке змијама, укроти бес њихов и уништи отров њихов, те светитељка изађе из јаме неповређена, на запрепашћење и удивљење свима.

Не знајући шта даље да предузима, зли мучитељ измисли овакво мучење: нареди те доведоше два силовита бика, везаше Теклу између њих за ноге, па усијаним железним бодилима бодоше бикове, да би је они растргли појуривши на разне стране. Но и после тога света Текла остаде читава: јер када је јаким конопцима чврсто привезаше за бикове и стадоше усијаним бодилима бости бикове, конопци се покидаше као паучина, бикови побегоше, а светитељка остаде на истом месту без икакве повреде. Тада и сам кнез, запањен овим, увиде да је са овом девојком сила Божија, па призвавши Теклу упита је: Ко си ти? И каква је то сила са тобом, те ти ништа не може

нашкодити? -А она ништа више не одговори сем ово: Слушкиња сам Бога живог. - Побојавши се Бога који чува Теклу од сваке повреде, кнез нареди да је с чешћу обуку у њене хаљине, па је отпусти изрекавши овакву пресуду: "Теклу, слушкињу Божју, пуштам на слободу".

Света Текла оде код Трифене, и велика радост би у целом дому Трифенином због Теклина ослобођења. Боравећи неко време код Трифене, света Текла проповедаше реч Божју, и многе научи вери у Христа. Затим силно зажеље да види свога оца и учитеља - апостола Павла. Нашавши га, она хтеде да остане у његовој пратњи, али јој он не допусти, рекавши: Нико не иде у рат са невестом.

Тада она, узевши благослов од светог апостола, отпутова у Селевкију,^[3] и настани се у пустом месту на једној гори у околини Селевкије, и тамо живљаше у посту и молитвама и богоразмишљању. А чињаше она и многа чудеса, исцељујући сваковрсне болести. Јер људи, сазнавши за њу, долажаху к њој доносећи своје болеснике, које она научавајући вери у Господа нашег Исуса Христа исцељиваше. Једном приликом мимо тог места где живљаше светитељка пролажаше на коњу из Селевкије незнабожачки жрец. Угледавши свету Теклу која у то време браше траву за храну себи, жрец се саблазни о њену лепоту и запали нечистом жељом, па мамузну коња и јурну према њој са жељом да задовољи своју пожуду. Међутим светитељка, укрепљена силом Божјом, дохвати жреца и тресну га о земљу тако силно, да он три дана лежаше нем и непокретан . људи пак који пролажаху тим путем, видећи где жрец лежи као мртав, не знађаху шта му се догодило. Трећега дана чу се о томе и у граду, и мноштво људи дође из града да виде шта се то десило жрецу и да га однесу његовом дому. А жрец, чим дође к себи, стаде на ноге и рече: Видех неку богињу, и од тога ме снађе ова несрећа. - И он са великом муком, трпећи силне болове, једва се довуче до свога дома. Онда дозво живописца и поручи му да на дасци намала осамнаестогодишњу девојку. Када живописац поче радити, њему по промислу Божјем, пође за руком да врло добро изобрази лик свете Текле, те изгледаше као жива. Пошто заврши слику он је однесе жрецу. А овај, видећи тако верну слику, рече: Такву управо девојку ја видех. - И узевши

слику пољуби је, и одмах оздрави. И после тога он са великом чешћу чуваше у своме дому ову слику свете Текле. Након извесног времена он под утицајем проповеди свете Текле верова у Христа са целим домом својим.

Живећи много година на тој гори у околини Селевкије, равноапостолна Текла упути многе на пут спасења, и многе поможе у невољама, и сваковрсне болеснике исцели. А врачеве и чаробњаци у Селевкији, гледајући како сваки болесник иде код Текле за исцељење, осетише да је дошао крај њиховом уносном пословању. Лишени прихода они осиромашеше, па стадоше негодовати против красне исцелитељке Текле, која бесплатно исцељиваше све који јој долажаху. Подстакнути завишћу и гњевом, они смислише да наговоре неке бестидне младиће, да Теклу силом обешчасте. И ови ненавидници говораху међу собом овако: Текла је чедна девојка, и зато је у вољи великој богињи Артемиди; богиња слуша њене молбе и даје јој силу да исцељује болесне. А ако она буде обешчашћена, Артемида ће одступити од ње, и целебна сила узеће се од ње; и тада ће опет скочити цена нашој лекарској вештини.

Говорећи тако и радећи на томе, они нађоше бестидне младиће за такав потхват, напојише их вином и замолише их да иду и обешчасте Теклу. При томе дадоше им много злата, и обећаше дати још више, ако изврше налог. Безумни и незнабожни, они нису знали да Текла не Артемидином силом него благодаћу Христовом исцељује сваки недуг и сваку болест.

Бесрамни младићи, напивши се вина, послушаше врачеве и чаробњаке, па хитно одоше к Текли, распаљени похотом и пуно нечистих мисли и зле намере. Угледавши их, чесна старица Текла их упита: Децо, шта желите? - А они јој у одговор стадоше говорити безобразне речи. Чувши то и прозревши њихову намеру, света Текла побеже од њих. Она која се некада не уплаши дивљих зверова, побеже од бестидних људи. Но они појурише за њом и гоњаху је као вуци овцу; и када стигоше близу ње, она се помоли Богу да је избави из руку ових бестидника, и одмах се стена што беше пред њом раступи, по Божјем наређењу, и прими у себе ову свету девицу. И би јој та стена и скровиште и у гроб: јер тамо предаде душу своју у руке Божје. Беше тада светој Текли деведесет година. А сада она у

бесконачном животу прославља Животодавца Христа Бога, слављеног са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове. Амин.

О овој чудесној хришћанској јунакињи и светитељки вели свети Златоуст: "Чини ми се да видим ову блажену деву како приноси Господу једном руком девство а другом руком мучеништво".

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КОПРИЈА

Свети Коприје би рођен на ђубришту близу зицина манастира светог Теодосија Великог, началника општежића, где мајка његова са многим другима беше добегла тражећи склониште од агарјана који су их гонили. Кад се агарјани повукоше, монаси изађоше из манастира и нађоше новорођенче на ђубришту. По наређењу свога игумана, светог Теодосија Великог, монаси узеше детенце и наденуше му име Коприје. Детенце хранише козјим млеком. Ради тога монаси нарочито изабраше из стада једну козу. Сваки пут кад би дете затражило хране, коза се сама издвајала из стада, силазила са планине, и нахранивши дете опет се враћала у стадо. Тако је радила коза све док дете није одрасло и почело да прима чврсту храну.

Када Коприје постаде пунолетан, њега особито заволе преподобни Теодосије Велики. Својим побожним животом Коприје начини своју боголику душу обиталиштем Светога Духа; стога су га и дивље звери слушале. Тако једном приликом он угледа у манастирској градини медведа где тамани поврће, приђе му, изведе га из градине и запрети му да више не долази у градину. Другом приликом он изиђе са магарцем у планину да донесе дрва у манастир. Но док он скупљаше дрва, медвед уједе магарца за бут. Тада свети Коприје натовари дрва на медведа, рекавши му: Нећу те пустити, ти сада мораш вршити магарчев посао све док не оздрави магарац коме си ти рану нанео Медвед се покори, и ношаше дрва и воду док магарац не оздрави; тек тада преподобни отпусти зверу.

Неко време свети Коприје беше на послушању у манастирској кујни. Једном поче вариво у котлу да кипи и да се прелива; немајући при руци кутлачу, преподобни стаде голом руком скидати пену; затим завуче руку у котао мешајући, и тако спречи кипљење, а сам остаде потпуно неповређен.

Преподобни се целог живота подвизавао у свима врлинама, па то није престајао чинити ни у дубокој старости када достиже деведесет година; и сијаше међу братијом као сунце. Зато је био удостојен свештеничког чина. Често се повлачио у усамљена места, где се усрдно молио Богу. Због свих христочежњивих подвига својих, он би удостојен да му се јавља свети Теодосије Велики после свога упокојења. Јављао му се, и заједно са њим читао молитве и певао. А кад му се последњи пут јави, свети Теодосије му рече: "Брате Коприје, ево дође крај твом земаљском животу; хајде к мени да се настаниш у месту покоја које ти је припремљено".

Убрзо после овог виђења дивни подвижник се разболе мало, па пошто се опрости са свима оцима и братијом, отиде ка Господу.[4]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

СИМОНА МОНАХА, краља Српског Стефана Првовенчаног

Овај свети слуга Божји беше син великог Српског жупана Стефана Немање, познатог у монаштву као светог и преподобног Симеона Мироточивог, и брат по телу и по духу равноапостолног оца нашег Светог Саве, првог Архиепископа Српског.[5] Када се навршише године владања богољубивог и христољубивог Стефана Немање, он у згодно време остави славу и почасти владарског престола и посвети себе и сав свој живот Богу, замонашивши се у својој задужбини манастиру Студеници. Уместо себе он на престолу државе Српске остави свога другог по реду сина, овога блаженог Стефана, касније у монаштву названог Симона Монаха. То би на сабору у престоници Расу, на Благовести 25. марта 1196. године. Том приликом блажени старац Немања изговори поуку народу и синовима својим, како треба живети и владати се, сваки на своме месту и положају. Указујући на престолонаследника Стефана он

рече свима: "Овога имајте уместо мене! Корен добри који је изишао из моје утробе. Њега постављам на престо у држави, Христом ми дарованој". Овоме пак сину своје Стефану он изговори следећу поуку: "Чедо моје љубљено, овај престо моје државе подарен ми је од Господа, Небеског Цара . . И ти, сине мој мили, буди благословен Богу Вишњему који царује на бесконачне векове. И овај мој престо нека је благословен од Господа Бога мог и од мене оца твог теби и деци твојој, и после деце твоје и целом потомству твојем до века. И Господ Бог мој нека ти помогне на њему, ходећи и лежући и устајући са тобом, веселећи душу твоју утешењем Светога Духа. И Господ Бог мој нека те сачува; и Он ти је покровитељ твој на сваком месту. И Господ Бог мој нека те сачува од сваког зла! ... И Господ Бог мој нека научи ноге твоје на извршење воље Божје овде на престолу овом, и у целом животу твојем, и у бесконачне векове, амин!"

Затим свети родитељ заповеди светоме сину и наследнику својем да се труди у сваком добром делу, да буде добра срца према народу хришћанском, да се брине о црквама и њеним служитељима, да са задовољством слуша архијереје и свештенике, да поштује и пази монахе, да би се они молили за њега, да ни у чему не буде зазоран пред Богом и људима.

Све ове савете свога богољубивог оца Стефан је пажљиво и са љубављу примио и сместио у срце своје, и свим силама се од тада старао да их изврши и испуни на делу. Јер он беше од детињства мудар и разборит, а уз то још добро васпитан од светих родитеља својих у свакој доброј и корисној ствари божанској и човечанској. И владаше богоугодно блажени Стефан на Српском престолу, потпомаган молитвама и благословим свога светог оца Симеона и светог брата Саве.

Стефан беше ожењен принцезом Евдокијом, ћерком Алексија Анђела, брата грчког цара Исака Анђела (1185-1195 г.), са којом је добио од Бога четири сина: Радослава, Владислава, Уроша и Предислава.[6] Овај Алексије ускоро постаде цар у Цариграду, тако да је Стефан постао царски зет, и то је не мало помогло њему и његовом светом оцу и брату да подигну велику Српску лавру Хиландар у Светој Гори Атонској. Јер када тамо дође преподобни Симеон и преко Светога Саве доби од цара, пријатеља свога, стари

запустили манастир Хиландар, он написа писмо сину своме Стефану у Србију, у коме му овако говораше: "О љубљено чедо и слуго Христов . .. пишем ти да нађох пусто место усред Горе Свете, Ваведење Пресвете Богородице, звано Хиландар. Не лењи се, него похитај свом снагом својом да га подигнеш, да се сазида храм Пресвете у наш спомен у овој земљи, и после мене да буде и твојој деци и унуцима, у вашем роду до века. Јер ти си ктитор овога манастира, као што ти ја и раније писмено предадох у држави својој храм Пресвете Богородице Добротворке у Студеници". На ово писмо оца и брата из Свете Горе, црквољубиви и монахољубиви самодржац Стефан похита са одзивом и посла у Свету Гору велике количине злата и сребра и свега осталог потребнога, те тако би саграђена царска лавра Хиландарска. Ускоро затим овај благословени Стефан не одоцни да постане ктитор и велике Српске архиепископије, Дома Спасовог у Жичи, опет заједно са својим братом Светим Савом.

Свети пак Сава дође из Свете Горе у Србију овако. Када се упокоји блажени старац и отац им преподобни Симеон и би погребен од сина му Саве у Хиландару, Стефан у Србији много туговаше због тога. Јер одмах потом, по зависти ђавољој, противно благослову очевом, на њега устаде са војском непријатељском његов брат Вукан, коме отац Немања беше назначио да влада у српској области Зети. Уз помоћ Угара (Мађара) Вукан неправедно збаци Стефана са престола и хтеде у целој Српској земљи и народу да заведе веру латинску, неправославну и јеретичку. Но гажење очевог благослова од стране Вуканове не могаше се дуго одржати , јер Бог убрзо поможе прогнаном Стефану да се поврати на очев престо и тако пресече зло Вуканово. То би преко бугарског цара Калојована, који затим удаде своју ћерку за Стефановог сина Владислава, те се тако спријатељише Српски и Бугарски православни народи. У тузи због братовог неверства и братомржње, Стефан писаше брату Сави у Свету Гору да дође што пре у Србију са светим и мироточивим телом светог им оца Симеона и да над њиме измири завађену браћу, то јест да Вукана измири са рођеним му братом и од оца постављеним законитим владаром. Молбу Стефанову услиша Свети Сава и одмах са светим телом светог им оца крете у Србију.

Чувши за долазак ове велике светиње - светих и мироточивих моштију оца свога, Стефан се испуни неизрециве радости, и узнесе молитвену благодарност Богу. И одмах са епископом својим, са свештеницима, монасима, многим благородницима и народом пође у сусрет оцу и брату. И дошав до грчке границе, ту сретете свете мошти. Са сузама покајања и радости обгрли блажени Стефан тело преподобног оца свог, и просаше од њега благослов за себе и народ свој и државу. А када свето тело Светог Симеона би донето у његову свету лавру Студеницу, тада над њим свети им брат јеромонах Сава измири завађену браћу Вукана и Стефана, те тако би побеђена злоба ђавоља, а Српска земља Стефанова спашена од велике беде и братоубиства. У знак захвалности Богу за сва добра која му чињаше, богољубиви Стефан са братом му архимандритом Савом поче зидати величанствену цркву Вазнесења Господњег у Жичи. Но ни тада ђаво не престаде са својим искушењима и нападима на Стефана, хотећи га навести на опаку погибао за душу његову. Ојачавши, наиме, у власти својој и проширивши не мало своју земљу, Стефан тада зажеље да добије за себе краљевски круну и почаст. Како пак у то време Латини беху овладали већим делом грчкога царства па и самим Цариградом, а иза Латина стајаше моћни папа у Риму, Стефан захтеде да краљевску круну добије од римскога папе, а за узврат овоме обећаваше своје признање и потчињеност. Ово онерасположи његовог светог брата Саву, јер тиме прећаше велика опасност Православљу и благочешћу, те зато Сава отиде из Србије православноме цару и патријарху у Никеју и тамо доби за Српску Цркву самосталиу архиепископију. Сам Сава би у Никеји рукоположен за првог Српског архиепископа, и вративши се у Србију он отклони опасност која је претила православној вери и Цркви у Српском народу. Сава тада дозвоља себи свог брата Стефана, и братски са њим разговарајући о ономе што је истинска и права духовна корист за њега и сав народ Српски, сазва са Стефаном велики црквенонародни сабору у Жичи, на Спасовдан 1221. године. На овом сабору у Жичи свети Српски Архиепископ помаза свога брата Стефана на краљевство, јер га на православно начин венча за краља и самодршца Српске земље и државе. Од тада Стефан би назван Првовенчани краљ свих Српских земаља, јер тек од Светога

Саве дође право краљевство Стефану и његовим наследницима Немањићима.

На овом истом сабору у Жичи Свети Сава поучи брата Стефана и сав Српски народ да буду чврсти у вери отачкој Православној, да се клоне богомрских јереси и раскола, да се вером и покајањем обраћају од својих заблуда к Православљу, јер је страшно упасти у руке Бога Живога. Потом на Светој Литургији првовенчани краљ Српски Стефан прочита са целим народом три пута православни Символ вере. Беше то тада потресан приказ у храму Спасовом у Жичи: сав народ са својим краљем гласно исповедаше истиниту веру и проклињаше сваку јерес, а Свети Сава стајаше усред народа и као други Мојсије, или још тачније, као Претеча и Крститељ, свима говораше: Покајте се! А краљ Стефан, видећи где брат његов свети чини што пре у њих није било, дивљаше се и многим и топлим сузама земљу окропљиваше. Јер блажени Стефан имађаше срце меко и многим сузама изобилно. Он беше нарави кротке, срца човекољубива, душе богопросвећене. Беше истински побожан хришћанин, смирени покајник и човекољубиви дародавац, а мудар и мирољубив владалац.

Не дуго година после овога, разболе се благочестиви краљ Стефан, па позва свог брата Саву да га удостоји светог анђелског монашког чина. По Промислу пак Божјем Свети Архиепископ не стиже одмах, и Стефан брже изиђе из овог живота и отиде ка Господу. Када пак Свети Сава стиже на краљевски двор, он са топлим молитвом, вером и надом у Господа приђе ка преминулом брату своме, и паде на тело његово, огњеним сузама кропећи лице његово. Помоливши се тајно у срцу Богу Тајновидцу и Сведцицу, Сава положи на срце братово чесну десницу своју и благослови га крсним знаком у име Свете и Животворне Тројице. И одмах осети како братово срце поче да куца и тело да се загрева и оживљује. И позвавши краља као иза сна, Сава му рече: "Устани, господине мој, и говори ми!" Тада краљ, отворивши очи своје из самртног сна, и познавши светог брата свог, узе му руке и целиваше их. И тако би васкрснут и повраћен из мртвих. Потом га Свети Сава украси светим и анђеоским ликом монаштва, и назва га Симон монах место Стефан. Онда му приведе најстаријег сина Радослава да прими од

оца краљевски престо, па га на крају причести Пресветим Тајнама Христовим. Потом блажени монах Симон, слатко се веселећи и Богу благодарећи, на рукама свога светога брата предаде дух свој Господу 24. септембра 1224.године.[7] Тело светог монаха Симона би смештено у цркви Студеничке лавре, у близини светог тела светог му оца преподобног Симеона Мироточивога. После неког времена оно би извађено из гроба и нађено цело и нетрулежно, па одатле пренето у његову свету задужбину манастир Жичу. То је учинио сам Свети Сава, после свог првог повратка из Свете Земље, као што о томе говоре животописци Савини Доментијан и Теодосија. Касније је тело светог Краља Првовенчаног - преподобног оца нашег Симона поново пренето у свету Студеницу, где се оно и до данас налази.[8] Многа су и неизбројива чудеса која су се дешавала и до данас се дешавају над моштима овог преподобног Краља и Монаха, јер он целебно помаже свима онима који са вером приступају његовом светом и нетљеном телу. Због тога и до данас не престају потоци верног народа православног да притичу са свих крајева Српске земље и са вером да припадају светом Краљу и Оцу нашем СтефануСимону у светој лаври Студеници, а такође и ка светом месту његовом у Дому Спасовом у Жичи. Његовим светим молитваама нека Господ помилује, сачува и спасе сав његов верни род - православно Српски народ, и нас грешне Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ

ВЛАДИСЛАВА, краља Српског

Син краља Стефана Првовенчаног. Саградио манастир Милешеву, где је пренео из Трнова тело Светога Саве, стрица свога. Одликовао се необичном милосрдношћу према бедним људима. На новцу његовог времена он се потписивао "раб Христов Владислав". Мирно се упокојио на рукама свога синовца светог краља Милутина, и погребен чесно у његовој задужбини манастиру Милешеви.

СПОМЕН СВЕТОГ

ДАВИДА, кнеза Српског Димитрија Немањића

Најмлађи син Вуканов, унук Немањин. Саградио манастир у Бродареву на Лиму где се и сам замонашио добивши: име Давид. Путовао је на поклоништво у Свети Град Јерусалим. Мирно се упокојио у Господу, и од Њега прослављен као чудотворац.

СПОМЕН ЧУДОТВОРНЕ ИКОНЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ "МИРТИДИОТИСЕ"

Миртидиотиса се назива чудотворна икона Пресвете Богородице пронађена на острву Китиру у Грчкој. На том острву, које се налази у Критском мору, но пред Лаконијског пелопонеског залива, налазило сеједно пусто место звано Миртидиа, јер беше препуно миргама. Пре неколико векова,^[9] на то место би доведен, преко чудног открочења у сну, један побожни хришћанин, који особито поштоваше Пресвету Богомајку. Дошавши ту, он чу глас који му говораше: "Ако потражиш у близини, наћи ћеш икону моју; јер је време да дам овом месту благодат и помоћ моју" Побожну душу овог човека спопаде страх, и начинивши знак крста на себи, он се мољаше Господу Христу и Пресветој Богоматери, да му открију значење тога гласа. И умирен молитвено, поче да тражи по шуми, не би ли нашао икону о којој му би јављено. И заиста, он нађе међу гранама једне мирте дивну икону Пресвете Владичице. Угледавши је, силно се обрадова, схвативши да је глас који је чуо, био глас Пресвете Дјеве, који га и доведе до свете иконе. Пошто се побожно поклони и целива икону, овај благочестиви човек очисти оно место од дрвећа, и сазидавши мали храм, постави у њега речену свету икону. Назва је "Миртидиотиса" због места где је нађе. Сазида и малу ћелију поред храма, и замонашивши се служаше Пресветој Дјевини на том светом месту. Када се пак он упокоји, један други монах звани Леонтије дође на његово место, прошири храм и сазида онде прави манастир, Глас о овој чудотворној икони пронесе се на далеко и њој долажаху многи побожни људи са својим милодарима,

тражећи благослова и помоћи у бедама својим од Пресвете Богомајке.

Тако један побожни хришћанин, звани Теодор Кубањос, који необично поштоваше свету икону, уобичаји да свечано прославља у овом манастиру, са рођацима и пријатељима, четрдесети дан после празника Успенија Богородице. Деси се међутим да се он после неког времена тешко разболе узетошћу. Ипак, њега то не спречи да свечано прославља свој уобичајени празник, шаљући на место себе своју децу и рођаке са богатим даровима, молећи се Пречистој Богомајци за своје оздрављење. После не мало година свога тешког страдања, замоли он своју децу и рођаке да му спреме носила и да га понесу за празник у манастир, да види још једном својим очима часну икону и да је целива, надајући се чврсто исцељењу од ње. Они му спремно испунише жељу и понесоше га у манастир. Доневши га тамо, они га положише пред икону. Тада узети Теодор завапи из дубине срца и са сузама Богоматери, молећи утеху и исцељење. Сабрани пак народ, чујући вапаје његове и ридање, и сам се мољаше за њега. Но док појци певаху јутрење, уђе неки од верних у храм споља и обавести да се од мора чује некакав велики шум и галама, који као да се приближује храму. Народ, у страху да су то гусари, који често пустошаху острво, журно напусти храм и сакри се по шумама, оставивши Теодора самог, као да није имао никога свога. Он пак удвостручи вапај свој и молитву. Наједном му се учини да чује глас: "Устани и ти и бежи". И овај до мало пре узети и непокретни тешки болесник, поче да задобија снагу и да се креће. Уставши, он као потпуно здрав потрча неби ли стигао остали народ. У души пак својој он благодараше Богу и Богомајци за очигледно чудо које се изврши на њему. Пошто свану, он дозиваше своју децу, а они чујући гласове и мислећи да се ради о гусарима, све дубље се скриваху у шуму. На крају неки од њих познаше његов глас, па сазнавши о чуду, сви се вратише радосни у манастир и окончаше започету службу Божју.[10] Отада се на овај дан сакупља сав народ овога острва у речени манастир, славећи чудесна дела Мајке Божје и Њене свете и чудотворне иконе.

А догодише се и многа друга чудеса од ове свете иконе. Тако, једном манастир и острво бише спасени чудесним огњевима, које

видеше гусари око манастира, па уплашени тим виђењем они побегоше, не остваривши своју злу намеру, коју су имали. Другом приликом, брод коме је претила опасност од велике буре да буде потопљен и то управо наспрам манастира, би спасен молитвом морнара упућеном Богородици и Св. Николају: море одмах утихну а морнари сиђоше да се захвале Пресветој Дјеви и њеном чудотворном образу. Од њихових прилога касније би сазидан и храм Св. Николају на такозваној "црној стени". Често је на острву Китару долазило до глади због неплодности земље, али су им заступништвом Дјеве стизали плодови из других места. Зато је народ давао многе прилоге манастиру, а чудотворну икону окувао је сребрним оковом. За сушних година, народ би често излазио а и сада излази на литије са овом чесном иконом Богоматере, и увек би киша напајала жедну земљу. Не једном је чудотворна икона ова спасла острвљане од заразних болести, што потврђују и многа усмена предања и писмена сведочанства на Китири. Једно од многобројних чудеса је и оздрављење тешко болесног Јована Калуција које се догодило 1732. године. А и до данас чудотвори ова света икона Богоматере, Чијим молитвама, Господе, спаси и помилуј нас. Амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НИКАНДРА ПСКОВСКОГ

У дане великог кнеза Московског Василија Јоановича^[11] живљаше у Псковској области у селу Виделебју побожан човек Филип са својом благочестивом супругом Анастасијом. Њихов најстарији син, видећи добар пример у својим родитељима, остави светску сујету и замонаши се. У овој благочестивој породици роди се преподобни Никандар, у свету Никон; роди се 1507. године. Отац Никонов убрзо умре, и он остаде на рукама мајке. Од детињства Никон жељаше да се научи књизи, да би могао читати Свето Писмо. Он често похађаше своју сеоску цркву, посвећену светом Николају Чудотворцу, чије житије он жељаше да подражава. Као дете, он није волео дечје игре; лепо одело није га мамило; свиђао му се монашки

живот, посвећен труду и молитви. Побожног дечака нарочито су привлачили подвижничком животу примери преподобних Ефросина и Саве, који недавно беху засијали својим подвизима и чудесима у Псковском крају.[12]

Када наврши седамнаест година Никон стаде молити своју мајку да се она повуче из света и замонаши. Анастасија послуша сина; један део свога имања раздаде сиромасима, други поклони цркви Божјој, па се замонаши у једном женском манастиру. Ускоро затим она сконча. Никон оде у Псков, обиђе све тамошње цркве и манастир, и оствари своју давнашњу жељу: посети места где су се подвизавали свети Ефросин и Сава и поклони се њиховим нетљеним моштима. Од тада у њему се још јаче разгоре жеља да подражава њихове подвиге.

По повратку у Псков, Никона прими у своју кућу трговац Филип, који га беше заволео због његове необичне смирености и трпљења. Он га и даде код једног ђакона да га учи књизи. Никон врло брзо изучи књигу, и стаде читати Свето Писмо, тако да се сви дивљаху његовом успеху. Но његова главна мисао била је, како угодити Господу и спасти душу своју. Поодавно он беше чуо за неко пустињско место између Пскова и Порхова, усред непролазних шума. Али како пронаћи то место, он није знао. Зато се мољаше Господу да му пошаље човека који би га одвео тамо. Господ услиши његову молитву и посла му таквог човека, по имену Теодора Ситника. Никон га стаде молити, говорећи му: Још у раном детињству слушао сам о том пустињском месту, али није било човека да ми покаже то место. Оно је теби познато; молим те, упути ме како да га пронађем; за то ћеш добити награду од Господа, и мојој грешној души бићеш наставник ка спасењу.

Видећи у Никона тако силну жељу, благочестиви Теодор га тајно од других одведе у пустињу. Начинивши колибу, они се обојица ту настанише, и стадоше подвизавати у трудовима и молитвама. Након извесног времена када Никон оде у Псков да по обичају свом присуствује светој литургији у цркви светог Богојављења, њему би глас из олтара: "Никоне, Никоне, слуго мој, иди у пустињу, показану ти благочестивим Теодором, и тамо ћеш

наћи покој себи; и после тебе прошириће се то место, и многи ће се на њему спасти".

Преподобни Никон одмах у духовној радости изиђе из храма и крену у своју пустињу. На путу се сrete са блаженим Николајем Псковским; овај му предказа да га у пустињи очекују разна искушења од бесова и нападаји од злих људи. А л и то не уплаши Никона; он радостан стиже у своју пустињу, и подвизаваше се петнаест година у труду, молитви, посту, читању Светог Писма, непрестаном бдењу. Многе напасти трпљаше он од бесова и злих људи, но он за све благодараше Бога.

Међутим пронесе се глас о подвизима пустињака, и околни житељи стадоше се стицати к њему, просећи молитве и поуке. Слава од људи беше тешка смиреном подвижнику Никану, и бежећи од ње он остави пустињу и врати се у Псков. Одатле оде у Крипецки манастир светог Јована Богослова, основан преподобним Савом. Угледавши икону подвижника и припавши к раки моштију његових, Никон се мољаше: Преподобни угодниче Божји Саво, помоли се Господу Христу, да ме удостоји следовати житију твоме, и приброј ме твом изабраном стаду.

Са смирењем и сузама Никон мољаше игумана Крипецке обитељи да га удостоји монашког пострига и прими у братство. Но игуман га одвраћаше говорећи: Манастир наш је сиромашан и оскудан; нећеш моћи ти издржати невоље и тешкоће на овом месту. - Међутим Никон стално понављаше своју молбу. Игуман најзад пристаде, и Никон би замонашен добивши име Никандар. Као монах он се још више стаде подвизавати: сав се предаде Богу, потпуно се одрече своје воље и потчини у свему вољи игумана и братије. И крепљаше себе оваквим благочестивим размишљањима: "Монашко живљење слично је пшеничном пољу; оно захтева честу кишу од суза и велико трудољубље. Ако хоћеш да донесеш обилан род а не трње, ти онда буди будан умом и труди се; старај се да будеш добра земља а не каменита, да би семе посејано с неба у срце твоје могло донети рода, а не да увене од припеке мрзовоље и нехата". - Хранећи таквим спасоносним размишљањима душу своју, он јој молитвама достављаше духовну насладу: у молитвеном бдењу провођаше ноћи, одгонећи тегобу она. Тело своје он мучаше

уздржањем и постом, сећајући се увек речи пророка Давида: Види јаде моје и муку моју, и опрости ми све грехе моје (Пс. 24, 18). Време слободно од молитве преподобни Никандар провођаше у рукодељу. Игуман и братија дивљаху се подвижнику, његовој благој нарави, смирености и послушности, бодрости и издржљивости у подвизима, и прослављаху Бога. А горе споменута два мужа, Филип и Теодор Ситник, оба пођоше за примером преподобног Никандра и примише постриг у истој обитељи; први доби име Филарет а други Теодосије; и ту скончаше живот свој.

Међутим преподобни Никандар, поново бежећи од људске славе и тугујући за пређашњим пустињачким животом, оде у своју пустињу и проживе тамо неколико година; и храњаше се једино биљем, и то дивљом слачицом. Но живот подвижников у дивљој пустињи био је понекад излаган опасностима. Тако једном приликом нападоше разбојници на убогу колибу светитељеву, покупише бедни иметак његов, лишише га и последње утехе - светих икона и књига, а њега самог силно избише, ранише га копљем у ребра, па оставише једва жива. Но светитељ се не наљути, већ се стаде молити за своје злотворе гледајући у икону Спаситељеву: Господе Боже мој! Ти Безгрешни добровољно прими од Јевреја страдање ради нашег спасења; а ја многогрешни претрпех ово потпуно по заслуги за безбројне грехе моје. - А за злотворе своје он се овако мољаше: Господе, не упиши им ово у грех, јер не знају шта раде.

Брз на помоћ Господ подари на чудесан начин исцељење смиреном слуги Својем; а разбојници бише кажњени. На два километра од келије светитељеве бејаше језеро Демјаново, у које се улива река Демјанка; по Божјем промислу на обалама овог језера разбојници изгубише пут, и три дана лутаху узалуд тражећи пут и мучећи се од глади. И двојица од њих у очајању стадоше ружити светитеља. Но Господ казни нераскајане: при прелазу преко реке Демјанке, они се омакоше с брвна и удавише се. Преостала пак двојица уплашише се и раскајаше, па нашавши пут ка колиби преподобног Никандра, вратише му ове што му беху узели. Са горким плачем и сузама они мољаху преподобног да им опрости и да се помоли Господу за њих. С родитељском љубављу преподобни

прими раскајане, опрости им, нахрани их, и много их моли да се оставе злог заната свог - крађе, пљачке и разбојништва, па их отпусти с миром. Вративши се дома, разбојници причаху свима шта им се десило и слављаху угодника Божјег преподобног Никандра. Дознавши за напад разбојника на подвижника, околни житељи стадоше му са великим усрђем доносити иконе, хлеб и одећу.

Међутим, преподобни се није толико бојао разбојника колико похвале људске. Зато понова остави он пустињу, па по други пут крену у Крипецки манастир. Дошавши тамо, преподобни Никандар продужи свој строги подвижнички живот; хранио се ражаним хлебом и водом; није окушао ни вина ни рибе; једино је у суботу и недељу понекад разрешавао себи помало варива. Врлинама и строгошћу живота, трудољубљем, смиреношћу и послушношћу, преподобни је превазилазио све у манастиру. Он је свима служио: носио воду, секао у шуми дрва и доносио их у манастир. Ноћи је проводио у сталном бдењу; понекад је излазио у шуму, обнаживао своје тело и давао да га комарци и обади уједају, те му је по целом телу текла крв; а за то време он је непомично седео предући вуну и певајући псалме; у свануће се враћао у манастир, први хитао у цркву где је одстајао сву службу, не мичући се са свога места, и последњи излазио из цркве. Дивећи се његовим подвизима, братија га по ставише за црквењака. Поред тога, њему би стављено у дужност тешко и мучно послушање - да меси и пече просфоре. Но преподобни с радошћу стаде вршити тај посао, овако расуђујући: Када је Господ наш Исус Христос назвао Телом Својим хлеб припремљен за Тајну Вечеру, онда ја треба да се радујем што ме је Бог удостојио да спремам такве хлебове, на којима се врши велика и страшна тајна: на чудесан и недокучљив начин они се претварају у свето Тело Христово.

Тако се подвижник Божји и надаље неуморно трудио. Иноци, видећи његову полетну ревност и заволевши га због његове смирености и кротости, молише игумана да Никандра постави за келара.[13] Игуман им испуни молбу. Иако унапређен овим, преподобни не измени свој ранији начин живота, већ нову дужност обављаше са смиреноумљем и усрђем, као да му је одређена самим Господом. Због дате му власти он се није понео, имајући на уму

речи Спасове: Који хоће да буде већи међу вама, нека буде свима слуга (Мт. 20, 26). Са дужношћу келара добивши уједно власт у манастиру, преподобни Никандар се држаше као најмлађи, пре свих излазећи на послове. Али преподобни не остаде дуго келар: њему беше неподношљиво трчкарање, везано са келарством, и тешко му падаше непрестано пословање с људима; срце га је вукло ка ранијем пустињачком животу, ка безмолвију, ка усамљеничком молитвеном тиховању, зато се поново реши да заувек напусти манастир.

Отишавши из Крипецког манастира, преподобни отац се настани на једном острву, удаљеном пет километара од манастира. Ту он направи колибу и предаде се својим уобичајеним подвизима; и тако проведе три и по године. Слава његовог пустињачког живота привуче к њему многе посетиоце, који искаху од њега поуке. Међутим враг и завидљивац рода људског нашану игуману и братији Крипецког манастира мисао да Никандар, привлачећи к себи народ, умањује манастирске приходе. Због тога они дођоше к преподобном са захтевом да се удаљи са тога места. Светитељ са највећом смиреношћу изврши њихов захтев: он понова крену у своју пустињу, указану му Богом.

Дошавши у своју пустињу, светитељ се поново предаде подвизима, и проведе тамо као пустињак тридесет две године и два месеца, све до саме блажене кончине своје. Од тога он проведе петнаест година не видевши лица човечјега, те људи ни знали нису место његових подвига. Но Господ на чудесан начин откри свету угодника Свога. Неки Петар Есјуков који је живео на петнаестак километара од колибе светитељеве силно је патио што нема деце. Но где, једном дотрча један јелен у само двориште Петрово. И то би не случајно него по вољи Божјој: као што у старо време Господ преко јелена приведе крштењу светог Евстатија,^[14] тако и преподобног Никандра Господ откри преко овог јелена. Јер Петар са својим људима појури за јеленом, и сапутници један по један заостадоше, тако да најзад само Петар остаде у потери за јеленом. Јурећи за јеленом Петар зађе у страшну, густу прашуму, и изгуби из вида јелена, али примети малену колибу, ограђену плотом, - жилиште преподобног Никандра. Петар закуца на врата са молитвом, али

одговора не би; он понови молитву и други и трећи пут, но нико му се не одазва. Петар онда остаде пред келијом чекајући. Најзад се врата отворише, и пустињак, који раније Петра никада виђао није, обрати му се овим речима: Сине мој Петре, иди у гостопримницу код храста, ја ћу одмах доћи тамо.

Када преподобни дође к Петру, овај му се поклони и за: моли за благослов. Старац му одговори: Чедо Петре, нека благослов Господњи буде на теби и на супрузи твојој. - Петар помисли: Видим да је ово заиста свети човек и пун Духа Светога, јер ме никада видео није, а зна и моје име и то да сам жењен. - И упита Петар преподобног како се зове и колико је већ времена у пустињи. Старац одговори смерно: Грешни Никандар је моје име, а колико сам година овде то не питај; то само једини Бог зна. - Тада Петар, павши на колена пред светитељем, стаде се горко жалити на своју злу срећу: Ето већ сам стар, а немам деце, - Преподобни му одговори: Устани, чедо, и врати се дому свом: на молитве Пресвете Богородице, у вас ће се родити син.

И стварно, предсказање светитељево се испуни. Од тога времена Петар често долажаше к преподобном и храњаше душу своју његовим светим поукама. Једном угодник Божји рече Петру: По одласку мом из овог таштег света, прошириће се ово место; над гробом мојим подигнуће се црква у част славног Благовештења Пресвете Владичице наше Богородице.

Овога угодника Господ удостоји дара прозорљивости. Једном приликом к преподобном Никандру дође један од околних житеља Симеон, желећи да од светитеља добије благослов и поуку. А преподобни, провидевши да Симеону ускоро предстоји смрт, рече: Сине мој Симеоне, време живота твог скраћује се, - и пруживши му маказе настави: иди у манастир који ти Господ укаже, и пострижи се овим маказама, јер се приближује крај живота твога. - Симеон онда отиде у један манастир, прими постриг, и ускоро, пошто се причести Светим Тајнама Христовим, с миром отиде ка Господу.

Међутим људи, слушајући о подвижничком животу преподобног Никандра, стадоше све чешће и чешће долазити к њему. Када су се тихо приближавали његовој келији, они би обично чули како се светитељ моли, како плаче и често прави метанија. Но

чим би приметии њихов долазак, он се правио Да спава. Када би посетилац закуцао на његова врата са речима: "благослови оче!" преподобни Никандар је ћутао; није одговарао ни на друго куцање; тек после трећег куцања он се кобајаги будио из сна и одговарао: "Господ наш Исус Христос нека те благослови, чедо".

У таквим подвизима провадасхе светитељ све дане и ноћи; никада није легао да спава, него ако га је морио сан, он би одремао седећи, и то на кратко време, па би затим опет почињао да се моли; у занемаривању свога тела ишао је дотле да је водом умивао само руке и лице; хранио се највише биљем; а када би му благочестиви људи донели хлеба, преподобни је то примао с благодарношћу, сушио хлеб, и тако га јео; пио је само воду. Иако је водио тако суров живот, ипак је било немогуће видети његово лице намрштеним, напротив оно је увек сијало радосћу и спокојством. У току целог Великог Поста светитељ је јео само једанпут недељно, а у петак цветне седмице одлазио је у Демјановски манастир,[15] причешћивао се, па се опет враћао у своју пустињу.

У самој ствари, само су Богу познати трудови и подвизи, које је свети Никандар упражњавао у пустињи. Често су се појављивали зли дуси да помету преподобнога, па су му чак и ране наносили, као некада светом Антонију Великом. Да би окрепио Свога подвижника, Господ му посла у виђењу преподобног Александра Свирског;[16] овај угодник Божји охрабри Никандра на борбу са невидљивим непријатељима. У Еванђељу је речено да се овај плод изгони само молитвом и постом, - тим оружјем и преподобни Никандар однесе победу над кнезом таме. Али њему се ваљало дуго борити са духовима зла: сваки пут кад је преподобни хтео да се одмори, око њега је у келији настајала таква тутњава, као да пролазе многобројна кола, или се чула свирка. Тада је преподобни почињао да чита псалме Давидове, и тутњава је престајала. Тако зли дуси дуго време и дању и ноћу нису допуштали светитељу да се одмори, док их најзад Божјом благодаћу он не победи.

Једном приликом огроман медвед дође до келије светитељеве и поче се тако силно чешати о њу, да се она стаде трести и умало не паде. Закрстивши прозорче своје келије и осенивши себе сама крсним знаком, светитељ извири и виде огромног звера где стоји

крај његовог жилишта. Тада се поново прекрсти, изиђе из келије и закрсти зверу. Као поражен неком невидљивом силом, медвед паде пред светитељем и стаде му кротко лизати ноге, па се затим удаљи у шуму.

И по други пут јави се преподобном Никандру преподобни Александар Свирски у предсобљу келије; крепећи га на подвиге он рече: "Не бој се, брате мој Никандре: од овог часа Господ ће те избавити од свих замки вражијих". - И од тада светитељ задоби такву власт над ђаволима, да се они чак не усуђиваху приближити се његовој келији.

Један човек по имену Назарија, који живљаше недалеко од пустиње преподобног Никандра, разболе се тешко: црви му покрише цело тело, а на грудима му се отвори велика рана, те му се могла видети изнутрица; болесник се није могао мрднути без страховитог бола; и од такве болести Назарија паћаше годину и по дана. Видећи да је Назарија оболео од неизлечиве болести и да непомичан лежи, укућани његови плакаху не знајући како да му олакшају муке. Назарија мислено призиваше себи у помоћ светог Никандра, и најзад нареди да га однесу преподобноме. Они га однесоше и положише пред келијом пустињаковом. Када Никандар изађе из свога жилишта, Назарија скупивши сву своју снагу стаде грлити и сузама заливати ноге његове и молити Га да се помоли за њега Господу. Преподобни му рече: Назарија, пусти ми ноге. - Болесник се зачуди откуда му преподобни зна име кад га досада никада виђао није, па стога још усрдније стаде молити светитеља. - Ако ме ти, оче, говораше Назарија, оставиш, ја нећу отићи са овога места и умрећу пред тобом. Погледај, та мене су жива већ појели црви!

Тада преподобни нареди да Назарију однесу у келију за госте, и препоручи му да се постара да заспи. На то му болесник одговори: Оче свети, за све време своје болести ја ни једном нисам могао ока склопити, а како ми ти сада саветујеш да заспим? - Никандар рече: Ја сам загрејао келију очекујући твој долазак. Заспи у топлој келији, но прво ми покажи своје ране. - Назарија хтеде да му одмах покаже своју рану, али не могаде, пошто му се кошуља беше прилепила за рану. Светитељ закрсти рану и посла Назарију у гостопримницу, где

он убрзо заспа чврстим сном. А сам светитељ, закључавши се у својој келији, сву ноћ усрдно мољаше Господа да Он, Једини Исцелитељ свих паћеника, подари здравље болеснику. Брз на помоћ свима који са вером призивају свето име Његово, Господ услиши молитву слуге Свога: изјутра пробудивши се Назарија се осети потпуно здрав; одмах устаде на ноге, краста од ране се одвоји заједно са кошуљом као љуска. Тада он стаде ватрено благодарити Бога за исцељење и прослављати Његовог угодника светог Никандра. Преподобни пак, не желећи славу од људи, запрети му да не прича о исцељењу; притом додаде: да ти не буде горе. Сељак Симеон Васиљев дође једном к преподобном Никандру и горко му се жаљаше како му је украден коњ ево већ пет дана. На то свети отац стаде благо говорити: Сине мој, тугујем ја не што су ти украли коња и што је он пропао, већ тугујем због човека који га је украо, јер је он то учинио по нашаптању ђавола. - Симеон примети светитељу: Чуди ме, оче, да ти тугујеш због лопова. - Подвижник одговори смирено: Ко много греши, тај се осећа крив и за грех крађе. - Онда додаде: Сине мој Симеоне, иди својој кући, украденог коња брзо ћеш наћи.

Речи светитељеве обистинише се: наредне ноћи коњ сам дојури кући. Симеон онда по други пут дође к преподобном, заблагодари му и исприча му шта се десило. Притом додаде: А човек који ми је украо коња, јашући преко реке, удавио се. - Чувши то, преподобни отац Никандар се ожалости и стаде овако поучавати Симеона: Сине мој, треба туговати за хришћане који су без покајања умрли у гресима својим. - Тада Симеон паде на колена и поче просити опроштај за своје грехе. Преподобни га дуго поучаваше, и својим поукама пуним љубави просвети душевне очи Симеону, и он се врати кући својој благодарећи Бога и прослављајући Његовог угодника.

Преподобни отац наш Никандар, видећи да се приближава крај његовом земаљском животу, одлучи да прими велику схиму. Ради тога он оде у Демјански манастир и тамо из игуманових руку прими велику схиму. То би на осам година до његове кончине. У то време к преподобном често долажаше један ђакон из града Поркова, по имену Петар, ради душеспасоносних разговора. Приликом једне посете отац Никандар каза Петру: Брате Петре,

раније сам дуго време патио од ногу, сада осећам олакшање. - Петар погледа на светитељеве ноге, и угледа суве сувцате кости и кожу, што га силно порази. - Приликом друге посете преподобни отац рече Петру: Брате Петре, скоро ће Господ позвати к Себи моју душу и ти погребѝ тада моје грешно тело. - Петар му на то одговори: Када ме будеш известио о своме одласку к Богу, ја многогрешни извршићу све по речи твојој. - Подвижник стаде поново молити Петра да тада дође у пустињу и чесно погребѝ тело његово. А Петар га упита када ће бити његово престављење. Преподобни одговори: Не знам како ћу те известити, јер ће то бити за време рата: наићи ће овуда Пољска и Литовска војска и држаће у опсади Псков и Порхов; а ти када чујеш за моју кончину, без бојазни погребѝ тело моје; и над мојим гробом биће подигнута црква у част великог и славног Благовештења.

Тако се преподобни отац Никандар спокојно припремао да остави овај привремени свет. По истеку тридесет и две године и два месеца откако се преподобни отац последњи пут настани у својој пустињи, он се телом разболе. Убрзо светитељ осети приближавање смрти, и са сузама стаде молити Господа да му дарује опроштај свих грехова; при томе призиваше у молитвама све светитеље Божје, и своје пустињско обиталиште повераваше старању Пресвете Владичице Богородице. Затим преподобни отац наш Никандар леже на одар, прекрсти руке, и са речима. "Благословен си Боже што си тако благоволео, слава Теби!" предаде Господу дух свој.

Тако се мирно упокоји у Господу чудесни отац наш преподобни Никандар Пустиножитељ 24 септембра 1581 године. По његовом предсказању, у то време Пољски краљ Стефан Баториј[17] наведе своју војску на Руску земљу; непријатељи опседоше градове Псков и Порхов, и по целој тој области размилеше се Пољаци и Литовци, те грађани нису могли излазити ван градских бедема. Тада у пустињу где живљаше преподобни отац Никандар дође ради светитељевог благослова сељак Јован Долги, из села Боровича. Куцнувши на врата светитељеве келије први пут, и други пут, и трећи пут, Јован не доби никакав одговор; онда уђе у келију и виде да је свети Никандар отишао ка Господу, а сва келија и колиба беше препуна изванредног миомира. Јован са страхопоштовањем узне чesно тело светитељево, и

закопа га у земљу близу храста. Затим он, молитвама светитељевим, непримећен од Пољске војске оде у град Порхов и исприча житељима о кончини преподобнога и о томе како је он сахранио тело његово. На ту вест грађани Порхова стадоше ридати и туговати што се лишише таквог усрдног заштитника и молитвеника пред Богом; и они силно жељаху да иду на погреб светитељу, али се бојаху непријатеља. Тада ђакон Петар, видећи колебање својих суграђана, обрати им се оваким речима: Људи браћо, чујте што ћу вам рећи о новопрестављенам оцу Никандру. Сам он изрекао је преда мном предказање о своме престављењу к Богу: предсказао је да ће се преставити у време најезде Литовских људи. А ви се не плашите и не бојте се, него смело идите и сахраните чесно тело подвижничково, јер је сам преподобни рекао да вас Господ Бог неће предати у руке непријатељима.

Ова реч ђакона Петра охрабри његове суграђане да без бојазни отиду у пустињу, где се тако ревносно подвизавао угодник Божји за време свог земаљског живота. Тако, ни од кога неометани, сви грађани: игумани, свештеници, ђакони и мноштво народа, на сам празник Покрова Пресвете Богородице, првог октобра, одоше у пустињу, на место подвига и кончине преподобног Никандра, однеше много свећа и тамјана, и свечано погребеше чесно тело његово.

Усамљено место подвига Пустиножитеља не остаде заборављено. Након две и по године после упокојења преподобног Никандра над његовом гробницом би подигнута црква у част Благовештења Пресвете Богородице. Године 1585 дође на то место један мирјанин. Ту он прими иночки постриг са именом Исаија. Дуго је Исаија патио од ногу и најзад, молитвама преподобног, би исцељен од свога недуга. Овај Исаија на месту подвига преподобног Никандра устроји манастир, назван Благовештенска Никандрова пустиња, и сабра у њему многобројну братију. На упорну молбу братије он се прими игуманства и би произведен за игумана митрополитом Новгородским Александром.

Преко сто година чесне мошти преподобног оца нашег Никандра почиваху у земљи, и онда се обретоше нетљене. Г о дине 1686 то би посведочено расписом патријарха Сверуског Јоакима,

после чега сам патријарх са сабором духовништва уврсти угодника Божјег у лик Светих и одреди да се његов спомен празнује на дан његове кончине - двадесет четвртог септембра. Много исцељења и чудеса дарује свемоћни Господ свима који са вером прибегавају к нетљеним моштима Његовог угодника и усрдно се обраћају њему: Преподобни оче Никандре, моли Бога за нас.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АВРАМИЈА МИРОЖСКОГ

Преподобни Аврамије подвизавао се у Пскову, на реци Мирожу, где се и преставио 1158 године. Свете мошти његове покоје се у Мирожском манастиру.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ГАЛАКТИОНА ВОЛОГОДСКОГ

У свету Гаврило, син побожног и просвећеног бојарина Ивана Бјељског. Сродници сакрили седмогодишњег Гаврила од Ивана Грозног, послали га у Москву, па у град Старицу. Тамо се млади кнез крио; проводио време у молитви и богоразмишљању; сваки дан посећивао све црквене службе; читао свештене књиге. Затим прешао у Вологду; тамо се запослио код једног обућара, и брзо

изучио занат. Када постаде пунолетан, он ступи у брак. У браку добише ћерку, али млада супруга убрзо умре Тада Гаврило потпуно посвети себе служењу Богу Ради обуздања свога тела он је носио тешке вериге, и све време проводио у молитви и у раду на васпитавању своје кћери. Када му кћер одрасте да може издржавати себе, Гаврило се потпуно повуче из света, начини себи келију на реци Содими, и примивши монаштво са именом Галактион, он провођаше живот у келији као пустињак. По савету преподобног Ирнарха, затворника Ростовског, он ланцем прикова себе за зид. Богобојажљиви људи даваху му храну кроз прозорчић. Када би га спопао сан, он се спуштао на колена, и држећи се за ланац проспавао би лаким и испрекиданим сном. Храна му беше само суви хлеб и вода. Умртвљујући тело своје веригама, постом и радом, очишћујући и укрепљујући душу своју свуноћним бдењима, сузама и молитвама, он се све више и више усавршавао у духовном животу, и достиже таку висину, да од Господа доби дар иредвиђати и предсказивати будућност. Године 1612 преподобни Галактион би убијен од Пољака и Литоваца који нападаше на град. Свете мошти његове почивају у манастиру Светога Духа, подигнутом на месту његових подвига.

НАПОМЕНЕ:

1. Ово се догађало у 45-46. години по Христовом рођењу приликом првог путовања св. Апостола Павла. Град Иконија налазио се Ликаонији, Малоазијској области О првом путовању св. Апостола Павла говори се у Делима Апостолским: глава 13. и 14.
2. Обе ове жене помињу се у Римском мученикословљу под 10 новембром; тамо се вели: "Спомен светих жена Трифене и Трифосе, које су живееле у Иконији Ликаонској; проповеђу

светога Павла и примером свете Текле оне много успеше у хришћанском учењу".

3. Селевкија - приморски град у Сирији, на обали Средоземног Мора.
4. Свети Коприје упокојио се око 530. године.
5. Спомен Св. Симеона Мироточивог слави се 13. фебруара, а Св. Саве 14. јануара, где видети њихова опширна Житија.
6. Владислав се прославља као свети на данашњи дан; Предислав је уствари Свети Сава II и слави се 8. фебруара; Урош I је из давнина сматран за светога и са називом свети спомиње се у старим црквеним књигама.
7. По другима Св. Симон Монах упокојио се 1223. или чак 1228. године. Упокојио се Св. Симон изговарајући као последње речи своје оне познате речи Св. Јована Златоуста: "Хвала Богу на свему!".
8. У Србљаку митроп. Михаила, Београд 1869, стоји да је тело Св. Симона било после у Сопоћанима око 150 година, а затим због Турака сакривено у земљу. Године 1629 сам Св. Симон се јавио патријарху Пајсију и Рашком митрополиту, те га они изваде из земље. Касније св. тело би пренето у манастир Св. Арханђела у Црну Гору, па 1701 г. опет враћено у Студеницу. Потом због рата би ношено у Карановац, Јагодину, Гроцку, Београд, ман. Војловицу и Рајиновац, и 1792. поново враћено у Студеницу. У време Карађорђевог устанка би пренето у ман. Враћевшницу, Срем, Земун, ман. Фенек и Беоцин, па у време кнеза Милоша враћено у манастир Каленић и најзад опет у Студеницу 1839. године.
9. По некима ова света икона би нађена у 14. веку, по другим опет то се десило још у 12. веку.
10. По предању, забележеном у Служби Богородици Миртидиотиси, ово се чудо десило крајем 16. или почетком 17. века.
11. Владао од 1505. до 1533. године.
12. Преподобни Ефросин Псковски престабио се 1481. године, његове мошто почивају у њиме основаном Спасо-Велико-пустињском Елеазаровом манастиру у Псковској губернији, на реци Толби, триестак километара од Пскова, спомен светог

Ефросина 15. маја. Његов ученик преподобни Сава, оснивач Крипецког Јовано-Богословског манастира на дваеста километара од Пскова, преставио се 1495. године. Спомен његов 28. августа. Овај преподобни Сава био је пореклом Србин.

13. Келар (од грчке речи келларкзз) имао је за дужност да чува манастирске намирнице.

14. Спомен св. великомученика Евстатија Плакиде 20 септембра.

15. Овај се манастир налазио на увору реке Демјанке у Шелоњ.

16. Овај светац Божји празнује се 30. августа.

17. Био краљ Пољске од 1576 до 1586 године.

25. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ ЕФРОСИНИЈЕ

У граду Александрији живљаше човек по имену Пафнутије: богат, славан угледан, бојао се Бога, држао заповести Господње и водио богоугодан живот Супруга његова такође беше добра, побожна, богобојажљива. Само их је једно тиштало: они немаху деце; због тога су силно туговали јер нису имали коме оставити своје имање, који би и после њихове смрти добро руковао њиме. Тужни због бездетности своје, они се стално мољаху Богу да им подари пород. И даваху многе милостиње убогима, црквама и манастирима; поред тога дане провођаху у посту и молитвама, обилажаху храмове Божје и мољаху Бога да им испуни жељу. Једном Пафнутије отиде у један манастир, за чијег игумана беше чуо да је човек светог живота; и даде манастиру велики прилог. Разговарајући са игуманом он доби велику духовну корист и осети да је игуман заиста Божји човек, па му каза како много пати што нема деце. И метанишући пред игуманом, он га мољаше да се заједно са братијом помоли за њега Богу да му подари пород. И преблаг Господ који прима молитве оних који Му се усрдно моле и призивају Га истински, услиши игуманове молитве и благослови Пафнутија те његова супруга роди кћер, дивно женско дете. Веома радосни, родитељи од свег срца узношаху велику благодарност Богу. На крштењу детенцету дадоше име Ефросинија. Од тога времена Пафнутије често посећиваше тај манастир, даваше свима монасима милостињу, и према игуману гајаше велику љубав због корисних поука које добијаше од њега, а и због тога што на његове молитве доби чедо од Бога.

Када Ефросинији би дванаест година, њена се мајка престави из овог живота; а Пафнутије продужи поучавати своју кћер Светоме Писму. Научивши се читању Светога Писма, девојчица се усрдно

бављаше читањем светих књига. И кроз целу Александрију се пронесе глас о њеној благоразумности и лепоти. Због тога многи високородни и богати грађани утркиваху се ко ће успети код њеног оца да је испроси за свога сина. Но Пафнутије им одговараше: Нека буде онако како Господ хоће.

Међутим један човек који превазилажаше све својим високородством, чином, богатством и славом, умоли Пафнутија да своју кћер да за његовог сина; и Пафнутије пристаде. Они се договорише и одредише и сам дан свадбе. Но пре свадбе Пафнутије оде са ћерком у манастир код гореспоменутог игумана, кога је волео као оца свога, и рече му: Доведох к теби, свети оче, моју кћер коју ми Бог подари на твоје молитве, да се помолиш за њу, јер хоћу да је удам. - Игуман благослови Ефросинију, па севши разговараху с Пафнутијем о спасењу душе, а кћер његову поучаваше целомудрију, смирености, милостивости, страху Божјем и љубави Божјој. Све ове речи мудра и благоразумна девојка слагаше у срцу свом; а беше јој осамнаест година. Игуман их задржа у гостима, и Пафнутије остаде са својом кћерком три дана у манастирској гостопримници. У току тих дана они свакодневно присуствоваху црквеним богослужењима; и посматрајући подвиге монашке, они се дивљаху њиховом животу, и говораху у себи: Благо овим људима, јер они и овде на земљи живе као анђели, и у будућем животу боравиће са анђелима. - И срце Ефросинијино поче се пунити божанственом жељом да подражава свети живот њихов. По истеку три дана Пафнутије рече игуману: Допусти нам, чеони оче, да ти се поклонимо, јер нам ваља ићи у град. - А Ефросинија припавши к ногама игуману, рече: Молим те, оче, помоли се за мене, да Господ спасе душу моју. - Игуман је благослови, говорећи: Боже, Ти знаш свакога човека пре рођења његова, постарај се Ти сам о овој слушкињи Твојој да се удостоји удела и награде са свима који су Ти отпамтивека угодили. - И поклонивши се игуману и братији, Пафнутије са ћерком оде у град. Овај праведни човек дубоко поштоваше монашки чин; и кад би на путу или у граду срео каквог монаха, он га је одводио својој кући, гостио га и молио да се помоли Богу за њега и његову кћер.

Ускоро се у споменутом манастиру приближи дан спомена оснивача тога манастира, и игуман посла једног од братије да

замоли добротвора њиховог Пафнутија да им дође на тај дан. Али брат не затече Пафнутија код куће, пошто беше изашао некуда. А Ефросинија, дознавши да је к њима у кућу дошао монах, позва га код себе и стаде га распитивати о броју братије у манастиру и о монашком животу. И упита монаха: Ради љубави Господње, оче, реци ми, колико братије имате у манастиру? - Он одговори: Триста педесет и два. - Тада га она запита: Ако неко дође у вашу обитељ и жели да живи с вама, да ли ће га примити игуман? - Инок одговори: Разуме се, примиће га с радошћу, имајући на уму реч Господњу: Који долази к мени нећу га истерати напоље (Јн. 6, 37). - Ефросинија на то упита: Сви ли заједно певате и подједнако се постите? - Да, ми певамо сви заједно; а што се тиче поста, сваки се пости колико хоће и колико може. - Пошто испита монаха за сав манастирски начин живота, она му рече: Хтела бих и ја да се одам таком животу, али се бојим не послушати оца свога, јер он жели да ме уда, заносећи се богатством овог сујетног света. - Црноризац јој на то рече: Ако не желиш да се вежеш за пролазног и смртног мужа, онда посвети себе Христу: Он ће ти место свих пролазних блага овога света, ако их оставиш Њега ради, дати Царство небеско и боравак са анђелима. Изађи дакле тајно из куће и иди у манастир; оставивши хаљине светске, обуци се у монашку ризу, да те не би познали. - Чувши ово, Ефросинија се обрадова и упита монаха: А ко ће ме пострићи? - Он јој одговори: Ето, отац твој поћи ће са мношвом у наш манастир и остаће тамо три или четири дана, а ти за то време позови неког од монаха оцаца, и он ће с радошћу испунити твоју жељу и пострићи те.

Док они тако разговараху дође Пафнутије, и угледавши монаха упита га: Оче, ради чега си се потрудио до нас? - Монах одговори: Настаје спомен оца који основа наш манастир, па те игуман моли да дођеш к нама и узмеш учешћа у нашем празнику; за то ћеш добити благослов од Бога. - Пафнутије с радошћу прихвати позив, спреми много поклона за манастирску цркву и братију, па са монахом оде у манастир. За време његове одсутности његова кћи Ефросинија позва к себи једног верног слугу свог и рече му: Иди у манастир преподобног Теодосија, ући тамо у цркву и позови ми монаха кога будеш нашао.

Слуга крену да изврши налог, и где, по нарочитом промислу Божјем, он на путу сретe једнога монаха који је ишао у град да прода своје рукодеље, и замоли га да са њим сврати кући његовог господара; монах пристаде. А Ефросинија, угледавши чеоног инока, изађе му у сусрет и поклони му се говорећи: Помоли се за мене, оче. - Инок се помоли по обичају свом, благослови је, и они седоше. И Ефросинија поче говорити: Господине, мој отац је хришћанин и верни слуга Божји, а мајка ми се пресели из овог живота. Родитељ мој, веома богат, жели да ме уда, да не би пропала његова имовина. Међутим ја не бих хтела да окаљам себе световним прљавштинама, али се бојим не послушати оца свог, и тако не знам шта да радим. Сву прошлу ноћ проведох без сна, молећи Бога да се смилује души мојој. А кад свану у мени се јави жеља да позовем к себи једнога од отаца подвижника, да чујем од њега реч поуке и да ме упути како да поступим. Стога те молим, оче, научи ме путу Божјем, јер знам да си ми послан од Бога.

Старац, отворивши уста своја, рече: Господ каже у своме Еванђељу: Ако ко не мрзи свога оца, и матер, и жену, и децу, и браћу, и сестре, и саму душу своју, не може бити мој ученик (Лк. 14, 26). Ја не знам шта бих ти више од овога казао. Ипак, ако можеш поднети борбу са телом, остави све и бежи од овога света, као Израил од ропства Фараонова. А имовина твога оца има многе наследнике, то су цркве, манастири, болнице, гостопримнице, сирочад, удовице, сужњи, заробљеници. И отац твој може раздати имање своје коме хоће, а ти се сама побрини о души својој. - Девојка му на то рече: Надам се у Бога и у твоје молитве, оче, да ћу се, уз помоћ Божју, трудити око душе своје. - Старац јој одговори: Такву жељу и намеру не одлажи, јер ко одлаже извршење богоугодног подвига обично се због таквог одлагања каје; ево, сад је време покајању. - Ефросинија рече старцу: Зато те ја и замолих, оче, да дођеш, да жељу срца мога испуниш, и помоливши се за мене благословиш ме и по стрижеш ме. - Тада старац устаде, помоли се и, по Божјем промислу, постриже је у монаштво давши јој схиму. Притом јој рече: Бог који је даровао спасење свима светима Својим, нека те чува од свакога зла.

После тога старац отпутова у свој манастир радујући се и славећи Бога. А Ефросинија размишљајући у себи, рече: Ако одем у женски манастир, отац ће ме пронаћи и силом извући отуда да би ме удао; зато ћу отићи у мушки манастир, где ме нико неће познати.

Доневши такву одлуку, Ефросинија се касно у ноћи обуче у мушко одело, тајно од свих изиђе из куће, поневши са собом педесет златника, и за ту ноћ сакри се у једном месту. Сутрадан пак отац њен дође у град и, по нарочитом промислу Божјем, одмах оде у цркву. А Ефросинија крену у манастир, у коме су знали њенога оца. Дошавши до манастирске капије она куцну и рече вратару: Иди јави игуману да је дошао евнух из царског дворца и стоји пред капијом желећи да разговара с њим. - Када се игуман појави, Ефросинија паде на земљу и поклони се светолепом лицу његовом. Он је подиже, помоли се Богу по обичају, па обоје седоше. Онда је игуман поче питати: Зашто си, чедо, дошао к нама? - Ефросинија одговори: Оче, ја бејех у царском дворцу као евнух и веома заволах монашки живот, али не нађох у граду оно за чим чезне душа моја. Чувши за подвижнички живот монаха у твоме манастиру, ја дођох у ову свету обитељ желећи да се подвизавам с вама. - На то игуман одговори: Добро си дошао, чедо. Ето манастира, па ако волиш, ти остани с нама. - Затим је упита како се зове. Ефросинија одговори: Зовем се Измарагд. - Чедо Измарагде, рече јој игуман ти си млад, и зато не можеш живети сам у келији; теби је потребан духовни наставник да те руководи у монашком животу и да те научи манастирском уставу и свима обичајима. - Еф

росинија одговори: Како хоћеш, оче, тако уреди односно мене. - И извадивши педесет златника даде их игуману, говорећи: Узми ово, оче! Ако пак будем живео овде, онда ћу и осталу имовину своју што остаде у граду поклонити овом манастиру.

Игуман дозвола једнога од монаха по имену Агапита, човека светог живота, и повери му Измарагда говорећи му ове речи: Нека овај младић одсада буде твој духовни син и ученик; научи га тако врлинама, да он превазиђе и учитеља. - Онда преклонишви колена и помоливши се, игуман прекрсти Измарагда, на шта сви рекоше

"амин", и старац Агапит уз к себи у своју келију Измарагда и учаше га ангелском животу.

Нови монах Измарагд имађаше врло лепо лице; када је улазио у цркву на богослужење, ђаво је многе од братије смућивао нечистим помислима, рањавајући им срца лепотом новог инока; стога братија жаљаху на игумана, и говораху му: Зашто си увео у манастир тако лепо лице на саблазан најслабијима међу братијом.

Чувши то игуман призва к себи Измарагда и рече му: Лепота твога лица, чедо, на саблазан је најслабијима међу братијом; зато је боље да сам боравиш у келији, подвизавајући се у безмолвију и молитви, и да не долазиш у цркву. Твој духовни наставник и храну ће ти доносити у келију, те ти неће бити потребно да никуда излазиш из ње. - Ефросинија одговори: Како наредиш, аво, тако ћу радити.

Игуман нареди Агапиту да спреми засебну келију за Измарагда. Агапит поступи по игумановом наређењу, и уведе Измарагда у усамљеничку келију. У њој се Измарагд стаде усрдно подвизавати у молитви, посту и бдењу, дан и ноћ служећи Богу у чистоти срца. Духовни учитељ његов блажени Агапит дивљаше се његовим подвизима и трудовима, и причаше о њима братији ради њихове поуке. И братији беше то на спасење, и сви прослављаху Бога што толику силу даде младоме подвижнику.

Међутим Ефросинијин отац Пафнутије, вративши се дома, уђе у Ефросинијину одају, и не нађе је. То га веома растужи и он стаде љутито распитивати своје робове и робиње шта се десило са Ефросинијом и куда је отишла. Они одговорише: Синоћ је видесмо, а данас се не појави, па помишљасмо да ју је позвао к себи отац њеног вереника. - Пафнутије одмах посла слуге кући Ефросинијиног вереника, но и тамо је не нађоше. А вереник и отац његов, чувши о нестанку Ефросиније, силно се ожалостише, па похиташе одмах к Пафнутију, кога затекоше у големој тузи где прострт по земљи плаче и рида; и упиташе га: Не превари ли је неко те побеже с њим?

И они одмах послаше слуге на коњима по целој Александрији да траже Ефросинију; и они је тражаху и по кућама суседа, и по улицама, и по морској обали, и по лађама; обиђоше они и многе женске манастире, и поља, и пустиње, и горе, и пећине, марљиво

иштући кћер уцвељеног оца. А л и пошто је нигде не нађоше, они се вратише са тугом. И сви плакаху за њом као за умрлом. Женик оплакиваше вереницу своју, свекар туговаше за снахом својом, отац проливаше сузе за кћерком својом и горко нарицаше, као некад Јаков за Јосифом, овако говорећи: Авај мени, чедо моје слатко! Авај мени, светлости очију мојих! Авај мени, утехо душе моје! Ко украде ризницу моју?

Ко уграби имање моје? Ко разори богатство моје? Ко сасуши грану моју? Ко угаси светилник мој? Ко ми наду моју оте? Ко лепоту кћери моје унакази? Који вук јагње моје раскину? Које место сакри од мене тако светло лице њено? Она ми беше продужење рода мога; она ми беше жезал старости моје; она ми беше утеха у жалостима мојим. Земљо, земљо, немој покрити тело моје док не сазнам шта се догодило са ћерком мојом Ефросинијом!

Тако нарицаше Пафнутије и плакаше. Са њим плакаху сви пријатељи и суседи који се беху слегли код њега, оплакујући неочекиван нестанак кћери његове. Не налазећи олакшања тузи својој Пафнутије оде у гореспоменути манастир, где се његова ћерка подвизаваше у затвореништву и павши пред ноге игуману рече: Оче, не престај молити Бога да Он услиши молитве моје, јер не знам шта се догодило с мојом ћерком, да ли је неко украде или погибе на неки други начин.

Чувши то чесни старац се веома смути, па сабравши сву братију рече им: Покажите љубав, братијо, помолите се Господу да нам благоволи открити шта је са ћерком нашег пријатеља и добротвора Пафнутија. - И постише се монаси и молише се целу седмицу, али им никаквог откривења не би, као што је то бивало при другим њиховим молбама; јер се Ефросинија и дању и ноћу мољаше Богу да је Бог не прокаже никоме у овом земаљском животу, и молитва њена беше јача од молитава свеколике братије.

Не добивши никакво откривење о Ефросинији, игуман поче тешити Пафнутија оваквим речима: Чедо, не презири карања Господњег; јер кога љуби Господ, онога и кара (Јевр. 12, 5. 6). Знај да без воље Господње ниједна птица не пада на земљу, утолико више ништа се није могло десити са твојом ћерком без воље Његове. Убеђен сам да је твоја кћи "добри део изабрала" (ср. Лк. 10, 42), и

зато нам не би о њој откривења од Бога. Да је она пала у неки грех (не било тога!), онда Бог не би презрео толики молитвени труд свеколике братије наше обитељи, и сигурно би нам открио о њој; ја имам наду да ће ти Господ још у овом животу показати њу.

Утешен донекле овим речима, Пафнутије се врати дома благодарeћи Бога. И сваки дан мољаше се он Господу, и чинећи добра дела даваше обилну милостињу потребитима. А после неколико дана он поново посети манастир, просећи молитве у братије. Једном пак, сревши се са игуманом, он му се поклони и рече: Помоли се за мене, оче, јер туга моја за ћерком не престаје; душа се моја нимало није утешила, рана срца мога све више расте, и с дана на дан патња се моја појачава.

Видећи његову велику муку, игуман га је тешио на све могуће начине. У једном од својих разговора са њим, игуман се сети Измарагда и рече: У нас има један монах врло строгог живота; дошао нам је из дворца цара Теодосија,^[1] и свима нам је на духовну корист његово свето живљење. Хоћеш ли да поразговараш с њим? Можда ће ти од разговора са њим бити мало лакше, јер је он пун Духа Божјег. Да, хоћу, одговори Пафнутије. - Игуман онда, не знајући да је Измарагд Пафнутијева кћи, позва Агапита и рече му: Одведи Пафнутија до Измарагда, да поразговара с њим.

Када Агапит и Пафнутије уђоше у Измарагдову келију, Ефросинија одмах познаде свога оца, и сузе је облише сву. Пафнутије помисли да она плаче од молитвеног умилења; и он је не могаде познати, пошто од силног уздржања и свуноћних молитава свежина лица њеног беше увенула, а Ефросинија и намерно покри лице своје панакамилавком, да је не би познали. Помоливши се они седоше. И Измарагд стаде разговарати с Пафнутијем; и говораше му о Царству небеском, и о вечној слави коју човек може достићи смиреношћу, чистотом, светошћу, милостињом и љубављу; говораше му и о одречењу од света и о томе како не треба љубити децу више него Бога који је Творац свих; указиваше му на речи светог апостола: невоља трпљење гради, а трпљење искуство (Рм. 5, 3-4). И видећи велику тугу свога оца, Измарагд му састрадаваше и тешаше га говорећи: Веруј ми, Бог те неће оставити. Јер да се кћи твоја налази на загубном путу, Господ би ти открио то због молитава

светих отаца који су се тако усрдно молили о томе. Но, ја чврсто верујем да је кћи твоја послушала савет Учитеља благог који у Еванђељу каже: Који љуби оца или матер већма него мене, није мене достојан; и који се не одрече свега што има, не може бити мој ученик (Мт. 10, 37; Лк. 14, 33). Моћан је Бог да ти је још и у овом животу покаже. Стога престани туговати. Зашто себе сама убијаш жалашћу? Напротив, благодари Бога за све и не губи наде; јер и ја, када ме учитељ мој извести о твом доласку у манастир и о твојој тузи, усрдно се молих Богу према својим моћима, да ти Он да трпљење и јунаштво, и да све уреди на корист теби и твојој кћери, и да те утеши. И ја се надам да те Бог сваке утехе неће оставити, а до смрти останеш у тузи; него, иако не скоро, ипак ће ти Он открити што треба о твојој кћери, због које толико тугујеш.

Затим Ефросинија, бојећи се да је отац не позна преко овако дугог говорења њеног, рече Пафнутију: Господине мој, иди сада кући с миром. - Слушајући ове речи, Пафнутије и плакаше и радоваше се, јер његово родитељско срце гораше природном љубављу према Измарагду и много духовне користи доби од разговора с њим. Онда оде игуману и рече му: Једини Бог зна, оче, колико користи добих од онога монаха; и по благодати Божјој речи његове испунише ми срце таквом радошћу, као да сам нашао своје мило чедо. - И замоливши све монахе да се моле за њега, Пафнутије се врати кући својој.

Измарагд проживе у том манастиру тридесет и осам година, водећи равноангелни живот, па се разболе и болестан престаји се. Но пре његовог престављења Пафнутије дође у манастир ради поклоњења и да посети братију. После уобичајеног разговора са игуманом, он му рече: Оче, ако је могуће, дозволи ми да видим брата Измарагда, јер га душа моја веома љуби. - Игуман дозволи Агапиту и нареди му да Пафнутија одведе код Измарагда. Када Пафнутије уђе у његову келију и угледа Измарагда где тешко болестан лежи на одру, он припаде к његовом одру и кроз сузе стаде говорити: Авај мени, где су слатке речи твоје, где обећања твоја да ћу видети несталу кћер моју? Ето, ја не само не видим њу, него се лишавам и тебе, утешитеља мога. Авај мени! ко ће сада утешити старост моју? коме ћу ићи, и ко ће бити радост у жалости мојој? Плачем што се сада лишавам тебе; ево већ тридесет осам година

како не видим кћер своју, нити икакве вести имам о њој, па ме још и драги Измарагд мој напушта, Измарагд коме сам се тако силно радовао, као да сам нашао своје изгубљено чедо. А шта сада да чекам? Где ћу наћи утеху себи? Остаје ми једино: да са тугом сиђем у гроб свој.

Видећи како Пафнутије неутешно рида, Измарагд му рече: Зашто се кидаш и себе сама жалашћу убијаш? Зар рука Господња није јака? Еда ли је ишта немогуће у Бога? Престани дакле с јадиковањем. Сети се како Господ некада показа Јакову Јосифа жива, за којим је ридао као за мртвим; тај исти Бог утешиће и тебе. А сада једно те молим: остани овде три дана и не напуштај ме.

Пафнутије остаде у манастиру и овако размишљаше у себи: Еда ли ће Господ открити што Измарагду о мојој кћери? - Најзад настаде трећи дан, и Ефросинија добивши откривење о времену одласка свог ка Господу, дозвола к себи оца свог Пафнутија и рече му: Свемогући Бог по вољи Својој уреди судбу моју и испуни жељу моју, и ја се већ приближих крају, прошавши подвиг монаштва, не својом снагом већ помоћу Онога који ме сачува од вражјих замки; стога нећу да та и надаље тугујеш за својом ћерком: ја сам Ефросинија, кћи твоја, а ти си отац мој. Ја сам та коју ти тражиш. Из љубави према Богу ја оставих тебе, оца мога, и целокупно наследство своје, и временог вереника, и дођох овамо, сакривши да сам женско створење. Сада те молим: не допусти да ко други припреми за укол тело моје, већ ти то сам уради. Још те молим: испуни моје обећање које дадох оцу игуману ове обитељи, јер када га молих да ме прими овде, ја му рекох да имам велико имање и да ћу га поклонити овој обитељи; стога, оче мој, испуни ово обећање моје и дај остало имање овој богоугодној обитељи, и моли се за мене.

Рекавши то Ефросинија предаде свој дух Господу. А Пафнутије, чувши све ово и видевши да Ефросинија умре, од запрепашћења и великог бола сав клону и паде на земљу као мртав. Када Агапит дође и виде да се Измарагд преставио а Пафнутије лежаше једва жив, он изли воду на Пафнутијево лице, подиже га са земље и упита: Шта је с тобом, господине Пафнутије? - Пафнутије му одговори: Остави ме да овде умрем, јер сад видех дивно чудо. - И уставши са земље Пафнутије паде на лице преминуле Ефросиније, плачући горко и

говорећи: Авај мени, чедо моје слатко, зашто ми се не каза пре овога часа, да бих и ја умро с тобом! Авај мени, што се утаји од мене, кћери моја драга! Како си мудро избегла вражије замке, и утекла од управитеља таме овога света, и ушла у живот вечни!

Чувши ове Пафнутијеве речи и сазнавши ову дивну тајну, Агапит се запањи, па отрча и обавести игумана. Игуман одмах хитно оде тамо, припаде к светоме телу Ефросиније и ридајући говораше: Ефросинијо, невесто Христова и света девојко, не заборави саподвижнике твоје и манастир овај, него се моли за нас Господу нашем Исусу Христу да нас удостоји да, подвизавајући се добро, достигнемо у пристаниште спасења и добијемо удела са светима Његовим.

После тога игуман нареди да се саберу братија, да чесно погребу свето тело њено. Када се сви монаси сабраше и видеше ово дивно чудо, они прославише Бога који показа крепку силу Своју у немоћном телу. А неко од братије беше слеп на једно око. Он припаде к моштима преподобне и плачући целива свето тело њено, и одмах му се отвори око и он прогледа. Видећи ово чудо сва братија величаху милост Божју, прослављаху свету угодницу Његову Ефросинију, и духовно се много коришћаху од светог живљења њеног. Онда је погребеше на месту покоја светих отаца - подвижника и с радошћу вршаху помене њене.^[2] А отац њен Пафнутије врати се кући својој, раздаде имање своје црквама, манастирима, сиромасима и богомољним поклоницима, а не мали део имања поклони манастиру Ефросинијином, сам ступи у њега и постриже се. Измоливши за себе келију своје кћери, он поживе у њој богоугодно десет година, па сс престави на истој рогожи, на којој издахну и кћи његова преподобна Ефросинија. Њега чесно погребеше близу кћери његове, и би установљено да се њихов спомен врши сваке године, у славу Пресвете Тројице, Оца и Сина и Светога Духа, Бога дивнога у светима Својим, коме слава вавек. Амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ И БОГОНОСНОГ ОЦА НАШЕГ СЕРГИЈА РАДОНЕЖСКОГ, Чудотворца

Преподобни и богоносни отац наш Сергије родио се у граду Ростову од побожних и угледних родитеља бојара Кирила и Марије.^[3] Још од утробе матере Бог га изабра на службу Себи. Једном мати његова, бременита њиме, дође по обичају свом у цркву на свету литургију. Пред само читање Светог Еванђеља младенац у утроби њеној громко викну, и глас његов чуше сви што стајаху близу матере његове; исто тако за време Херувимске песме он по други пут викну; и кад свештеник изговори: "Светиње светима", по трећи пут се чу глас младенца из утробе материне. Из тога сви разумеше да ће се на свет јавити велики светилник свету и служитељ Пресвете Тројице. Јер као што пред Мајком Божјом радосно заигра у утроби свети Јован Претеча, тако и овај младенац заигра пред Господом у светом храму Његовом. При овом чуду матер преподобнога обузе страх и ужас; и сви који чуше глас дивљаху се веома. После тога када дође време Марија роди сина, и наденуше му име Вартоломеј. И од првих дана свога живота младенац се показа строги испосник: средом и петком није сисао; а није се дотицао материних сиса и у друге дане када се дешавало да она Једе месо; приметивши то, Марија престаде јести месо.

Када Вартоломеј наврши седам година, родитељи га дадоше да се учи књизи; заједно са њим учашу се и два брата њихова, старији Стефан и млађи Петар. Док се браћа учашу лепо и показиваху велике успехе, дотле Вартоломеј далеко изостајаше за њима, јер се тешко учио; иако се учитељ веома усрдно трудио око њега, ипак је он врло мало напредовао. Зато су га родитељи грдили, учитељ кажњавао, другови исмевали.

Међутим све то беше по промислу Божјем, да би дете добило разум за успех на књизи не од људи него од Бога. Веома ожалошћен због свога неуспеха у учењу, Вартоломеј се пламено и са сузама мољаше Богу да му да напредак на књизи; и Господ услиши молитву побожног детета. Једном отац посла Вартоломеја са књигама у поље; навикнут на послушност, он одмах крену без поговора. Путем он наиђе на једнога монаха старца, или тачније - на

Богом посланог анђела у монашком обличју, где у дубрави стоји под храстом и врши молитву. Вартоломеј му приђе близу, стаде, и поклонивши му се чекаше да заврши молитву. По завршетку молитве монах старац благослови Вартоломеја, загрли га и упита шта жели. Вартоломеј одговори: Свом душом желим да се научим књизи, оче! Дали су ме да се учим, али ми учење не иде, и ја просто не знам шта да радим. Него молим те, оче свети, помоли се Богу за мене, да ме Он просвети светим молитвама твојим.

Монах испуни Вартоломејеву молбу: сатвори молитву и благослови Вартоломеја рекавши: Ево, чедо моје, од сада ти Бог дарује да разумеш све што захтеваш, да би могао и другима користити. - При томе старац извади сасудић и даде Вартоломеју као неку честицу од просфоре; нареди му да је поједе, говорећи: Узми, чедо, и поједи; ово ти се даје на знамење благодати Божје и ради разумевања Светога Писма. Не гледај на то што је ова честица тако мала; велика ће бити сласт када окусиш од ње.

После тога старац хтеде да се удаљи, али обрадовани дечак га стаде од свег срца молити да посети дом његових родитеља. Вартоломејеви родитељи с великом чешћу сретеше госта, јер поштоваху монахе. Они му предложише хране, али старац одговори да се најпре треба прихватити духовне хране; - и када се сви стадоше молити, он нареди Вартоломеју да чита псалме. Вартоломеј одговори: Ја не умем, оче. - На то стари инок пророчки изговори: Од сада ти Господ дарује знање писмености. - И стварно, Вартоломеј тог часа стаде течно читати псалме. - Родитељи се силно удивише тако брзој промени код њиховог сина. При растанку старац рече родитељима Вартоломејевим: Син ваш биће велики пред Богом и људима; он ће некада постати обиталиште Светога Духа и служитељ Пресвете Тројице.

Од тога времена блажени дечак без икакве тешкоће читаше књиге и разумеваше све написано у њима: јер му Бог отвори ум да разуме Писмо (ср. Лк. 24, 45). И растијаше Вартоломеј годинама, и уједно с тим разумом и врлинама: јер љубљаше пост и уздржање, и од раног детињства молитва му беше сласт души. Зато он ревносно посећиваше храм Божји, не пропуштајући ниједну службу. Дечје игре он брижљиво избегаваше; у весељу и осмеху својих вршњака не

учествоваше, јер је знао да зли разговори кваре добре обичаје (ср. 1 Кор. 15, 33). Дубоко свестан истине: Почетак је мудрости страх Господњи (Пс. 110, 10), он се стално трудио да се научи тој мудрости. Са особитом марљивошћу и ревношћу он је читао Божанствене и свештене књиге. Побожни дечак прописа себи строги пост: средом и петком ништа јео није, а у остале дане хранио се само хлебом и водом.

Иако се још није налазио у манастиру, он је водио монашки живот, тако да су се сви изненађивали видећи такво уздржање и побожност у дечака. Плашећи се за здравље свога сина, мајка га је спочетка одвраћала од тако суровог начина живота. Но Вартоломеј је смирено одговарао, својој мајци: Не сметај ми; дозволи ми да водим такав живот; не приморај ме на непослушност према теби. - И мајка престаде ометати добру намеру свога сина. И тако, укроћујући уздржањем тело своје, Вартоломеј не излажаше из воље родитељима својим; и идући из силе у силу он растијаше у човека савршена.

Међутим родитељи његови Кирило и Марија преселише се из древног и славног града Ростова у скромни градић Радонеж, познат и чак прослављен касније именом преподобног Сергија.^[4] Родитељи преподобнога силно осиромашеше од пљачки и пустошења Татара који у то време владаху Руском земљом, а и од намета и угњетавања од стране намесника Московскога кнеза Јована Даниловича Калите који управљаху Ростовом. Заједно са другим Ростовљанима Кирило и Марија преселише се у Радонеж, феудални град млађег Калитиног сина Андреја, привучени тиме што пресељеницима кнез Андреј обећа разне повластице и слободу од угњетавања. Вартоломеј коме тада беше петнаест година дође такође са својим родитељима у Радонеж; а браћа његова беху се већ поженили.

Када напуни двадесет година Вартоломеј стаде молити своје родитеље да му даду благослов да се постриже у монаха, јер је одавно жудео да се посвети Господу. Но родитељи његови, иако монашки живот стављаху изнад свега, ипак молише сина да причека неко време. И говораху сину: Чедо, причекај мало! Ти видиш, ми смо већ стари, болесни и у оскудици, и нема ко да нам послужи.

Браћа се твоја оженише; они су заузети својим бригама, а ти послужи нама, својим родитељима. Испрати нас до гроба, погребни нас, па онда оствари своју на меру, испуни своју жељу.

Вартоломеј, послушан и пун љубави син, покори се вољи својих родитеља и усрдно се стараше да их утеши у старости, да би заслужио њихове молитве и благослов. На извесно време пред смрт Кирило и Марија примише монаштво у Покровско-Хоћковом манастиру, који се налази на пет километара од Радонежа. Тамо дође и обудовели старији брат Вартоломејев Стефан и ступи у монаштво. Након мало времена родитељи Вартоломејеви се један за другим брзо у миру преставише и бише погребени у Хоћковом манастиру. После смрти својих родитеља браћа провелише ту четрдесет дана, узносећи Господу усрдне молитве за упокојење новопрестављених слугу Божјих. К у њу и свој бедни иметак Кирило и Марија оставише Вартоломеју. Но он део наследства потроши на помињање душа преминулих родитеља, на милостињу и храњење сиромашних, а остало предаде млађем брату Петру. За себе он ништа не узме, ништа не задржа, јер се надао у Бога који "даје храну гладнима" (Пс. 145, 7).

Чезнући за пустињаштвом, Вартоломеј мољаше старијег брата Стефана да остави Хоћков манастир и да иду ради подвига у пустињу. Стефан пристаде и они кренуше да траже пустињско место, подесно за пустињачки живот. Дуго они ходише по околним шумама док не дођоше на место где се сада вије манастир Пресвете Тројице, прослављен именом преподобног Сергија. Тада се то место називало Маковец, и било је покривено густом, непролазном шумом. И наоколо на све стране пружала се надалеко шума и пустиња; мимо тог места није пролазио пут и нико није залазио туда; у близини није било ни села, ни кућа, ни икаквих насеља људских; само су зверови боравили ту. Браћа се ватреном молитвом обратише Богу, призивајући благослов Божји на ово место њиховог боравка и предајући себе светој вољи Божјој. Начинивши колибу они се стадоше ревносно подвизавати и молити Богу. Затим подигоше малену цркву и решише да је освете и посвете Пресветој Тројици: ради тога отпутоваше у Москву и молише митрополита Теогноста^[5] за благослов да се црква освети. Митрополит их врло

љубазно прими и посла са њима свештенослужитеља да освете цркву. Тако скромно би положен основ СветоТројицке Сергијеве лавре.

Млади подвижник Вартоломеј би обузет великом радошћу видећи како се његова заветна жеља почиње остваривати. И он се сада са још већом ревношћу предаде духовним подвизима. Али његов старији брат Стефан не беше одушевљен овако пустим местом, и у радовима слабу помоћ указиваше Вартоломеју, па убрзо остави младог брата у пустој шуми и пређе у Московски Богојављенски манастир, где се зближи са Алексијем, потоњим митрополитом Московским.

Оставши потпуно сам, Вартоломеј се стаде усрдније припремати за монашки живот, јер беше решио да постриг прими онда када ојача у трудовима и подвизима и навикне себе на строго испуњавање монашких правила. И у своје време млади пустињак позва код себе једнога игумана, по имену Митрофана, који га и постриже у монашки чин у двадесет трећој години живота, на дан светих мученика Сергија и Вакха,^[6] због чега Вартоломеју и би дато име Сергије. После пострижења игуман Митрофан одслужи свету литургију у цркви Пресвете Тројице и удостоји новог инока причешћа светих Христових Тајни; у то само време црква се испуни необичним миомиром који се ширио чак и изван храма. Новопострижени монах седам дана борављаше безизлазно у цркви. Игуман сваког дана служаше свету литургију и причешћиваше га светим Телом и Крвљу Господњом. За све то време храна Сергију беше просфора, коју му је сваког дана давао игуман. Дан и ноћ Сергије провођаше у молитви и богоразмишљању, стално славословљаше велико име Господње, певаше псалме Давидове и песме духовне: он сав беше обузет радошћу, и душа му гораше божанским огњем и побожном ревношћу. Пошто проведе са Сергијем неколико дана, игуман Митрофан му рече: Чедо, ја одлазим, а тебе предајем у руке Божје; Господ нека ти буде заштитник и чувар. - Притом изрече и овако пророчанство: Господ ће на овом месту устројити обитељ велику и славну. - И сатворивши молитву игуман отпутова.

Оставши сам, преподобни Сергије се усрдно подвизаваше, умртвљујући тело постом, бдењем и разноврсним пословима; и провођаше време у непрекидној, даноноћној молитви и у марљивом читању Светога Писма. Зими, када је земља пуцала од мраза, он имађаше на себи само једну расу и трпљаше, као да је бестелесан. Но ђаволи, не подносећи такве подвиге његове, навалише на њега, еда би га отерали са тог места. Стога се понекад појављиваху у облику зверова, понекад у облику змија, јуришајући свирепо на њега. А он их одгоњаше молитвом као оружјем, и храброшћу својом страшилишта њихова кидаше као паучину. Једном ноћу, када се подвижник мољаше у цркви, на њега нападе читава војска демона бесно урлајући: одлази, иначе ћеш злом смрћу погинути! - И кад говораху, огроман пламен сукташе им из уста. И још пређаху да ће му до темеља разорити цркву и келију, а њега самог убити. А л и он, наоружан молитвама и часним крстом, најури демонску војску, и без икаквог страха продужи певати и славити Бога.

Други пут, када млади пустињак читаше ноћу правило, одједном се проломи тутњава из шуме, и огромно мноштво демона опколи келију преподобног Сергија, и претећи му викаху: Та одлази одавде! Што си дошао у ову неприступачну шуму? Шта ту тражиш? Не надај се да ћеш и надаље живети овде; сам видиш, ово је место пусто и непроходно! Зар се не бојиш умрети од глади или погинути.од руку разбојника? - Но, узалуд беху ове претње, оне не могаху уплашити преподобног: он се само помоли Господу, и одмах ишчезе демонска руља.

После оваквих јављања демона, за подвижника не беху страшне дивље звери: поред његове усамљене келије протрчаваху чопори гладних вукова и губљаху се у шумском честару, или прилажаху преподобноме и као њушаху га; а навраћаху туда и медведи. Но сила молитве спасаваше пустињака. Једном приликом преподобни Сергије спази пред својом келијом медведа, па видећи да је веома гладан, сажали се на медведа, изнесе му комад хлеба и положи на пањ. Од тога времена медвед стаде често долазити келији преподобнога, очекујући уобичајену милостињу, и није одлазио док је не би добио; преподобни радосно дељаше са њим хлеб, а често му

је давао и последње парче. И дивља звер у току целе године свакодневно похађаше пустињака.

Господ не остављаше Свога угодника у пустињи: Он беше са њим у свима његовим невољама и искушењима, помагаше му, сокољаше га и крепљаше. Међутим глас о необичном пустиножитељу - подвижнику поче се ширити. Пре других дознадоше за њега богобојажљиви монаси, и стадоше долазити у Радонежску пустињу по један, по двоје или по троје, молећи преподобног Сергија да их прими за своје сажитеље и саподвижнике. Преподобни их одвраћаше, указујући им на тешкоће пустињачког живота. И говораше им: Ви нисте у стању живети на овом месту и не можете носити пустињски подвиг: глад, жеђ, јаде, тешкоће, оскудицу и немаштину. - А када би ови упорно молили подвижника да их не одбацује, и он видео њихову чврсту решеност да се подвизавају у пустињи, он их је онда позивао на трпљење: Сада спремите срца своја не на храну, не на пиће, не на спокојство и безбрижност, него на трпљење, да бисте могли подносити свако искушење и сваки труд; припремите се на пост, на подвиге духовне и многе невоље.

Од тога времена преподобни Сергије стаде се подвизавати не као усамљеник већ заједно са братијом, која се старала да га подражава у подвизима. Убрзо се у Радонежској пустињи сабра дванаест људи, и тај се број дуго мењао није. Ако би ко од братије умро, на његово место долазио је други. Братија начинише дванаест келија. Преподобни Сергије са братијом огради храм и келије дрвеним плотом са једним вратима, на којима поставише вратара. Тако ниче манастир који благодаћу Божјом постоји досад.

Скроман и убог беше тада изглед Тројицке лавре. Тихо и мирно прохођаше подвижнички живот пустињака; свакодневно се они сабираху у своју малену цркву и узношаху своје усрдне молитве Господу: служила се полуноћница, јутрење, часови, вечерње и повечерја, а за вршење свете литургије позивали су свештеника из најближих села. После неког времена к преподобном Сергију у новоосновану обитељ дође и свештенмонах Митрофан који беше постригао преподобног Сергија за монаха; братија га с радошћу прими, и он би једнодушно од свих изабран за игумана. Монаси се

радоваху што се сада света литургија могла служити чешће него раније. Али игуман Митрофан поживе у обитељи око годину дана, па премину. Тада братија стадоше .молити преподобнога Сергија да он прими свештенички чин и буде им игуман. Преподобни то одби: хтео је да се угледа на Господа и да свима буде слуга. Својим рукама саградио је три или четири келије; на својим раменима носио је у две ведрице воду са извора под гором и остављао код келије свакога брата; секао је дрва, пекао хлеб, шио одећу, готовио јело, и смирено обављао друге послове. Своје трудове велики подвижник сједињавао је са молитвом, постом и бдењем: хранио се само хлебом и водом, и то у малој количини; сваку ноћ проводио је у молитви и бдењу, само је на кратко време прибегавао сну. И за дивно чудо, тако сурово живљење ни најмање не ослаби подвижничково здравље; угушујући греховне устанке тела, такво живљење као да је укрепљавало његово тело и придавало му силе за нове, још веће подвиге. Својим уздржањем, смирењем и побожним животом преподобни Сергије пружаше пример свој братији у обитељи. И сви се монаси труђаху свом снагам својом да га подражавају; како он, тако и они пребиваху у посту, молитви и непрестаним трудовима: час су шили одећу, час преписивали књиге, час обрађивали мале градине своје и обављали друге сличне послове. У манастиру беше савршена једнакост, али преподобни стајаше изнад свих; он беше први подвижник у својој обитељи, или боље рећи - први и последњи, јер су се многи у његово време и касније подвизавали ту, али се нико није могао упоредити са њим.

Међутим у манастиру се сваким даном све јаче осећала потреба за игуманом и јерејем. Позивати у манастир свештенике није увек било могуће, а и братији је био потребан руководитељ са игуманском влашћу. Лица достојнијег за то није било од оснивача обитељи, али преподобни Сергије се плашио игуманства; желео је он да буде у манастиру не старешина него последњи инок. Напослетку се подвижници Радонежске пустиње договорише и решише да преподобног Сергија изаберу за игумана, па сви заједно одоше к њему и рекоше: Оче, ми не можемо живети без игумана; желимо да нама ти будеш наставник и руководитељ; ми хоћемо да долазимо к теби с покајањем и да, откривајући сваки дан пред

тобом све помисли, добијамо од тебе разрешење наших грехова. Служи у нас свету литургију, да бисмо се из чесних руку твојих причешћивали Божанским Тајнама.

Преподобни Сергије одлучно одби, овако говорећи: Браћо моја, на игуманство никада помислио нисам; душа моја жели једно: да оконча дане своје као прост монах. Не приморавајте ви мене. Најбоље је да све то препустимо Богу; нека нам Он сам открије вољу Своју, па ћемо тада увидети шта нам ваља радити. - Међутим монаси и надаље неодступно мољаху преподобног, и говораху: Ако ти нећеш да се бринеш о нашим душама и да нам будеш пастир, онда нам измоли игумана од владике. У противном случају, сви ћемо ми бити принуђени да оставимо ово место и погазимо завет који смо дали; тада ништа неће преостати него да лутамо као овце без пастира.

Братија су и после тога не једанпут долазили преподобноме и молили га да прими игуманство, и претили му још упорније да ће оставити манастир и отићи у свет из пустиње, сву одговорност за то пред Богом бацајући на преподобног. Таквим претњама они најзад примораше преподобног Сергија да се прими игуманске дужности у својој обитељи. Са два старца преподобни отпутова у Перејаслављ Заљески код Атанасија, епископа Болинског, пошто је овај, због одласка светог Алексија митрополита у Цариград, водио тада послове митрополије. Владика с љубављу прими подвижника, о коме је давно био чуо, и дуго разговараше с њим о спасењу душе. По завршетку разговора преподобни Сергије се смирено поклони епископу Атанасију, молећи од њега игумана за своју обитељ. На његову молбу владика одговори: Одсада ти буди отац и игуман братији, тобом сабраној у новој обитељи Животворне Тројице.

И преосвећени владика постави преподобног Сергија најпре за јерођакона, затим га рукоположи за јеромонаха. Препун страха Божјег и умилења, преподобни отац Сергије са највећом побожношћу и богобојажљивошћу одслужи прву свету литургију, после које и би постављен за игумана. Владика Атанасије изговори дугу поуку новопостављеном игуману, и рече му: Чедо, ти он сада примио велики чин свештенства; знај дакле да си, по заповести великог апостола дужан слабости слабих носити и не себи угађати

(Рм. 15, 1); сећај се и ових речи његових: Носите бремена један другога, и тако ћете испунити закон Христов (Гал. 6, 2).

Целивавши и благословивши преподобнога, владика га отпусти с миром у обитељ Пресвете Тројице. Пустиножитељи с ликованьем дочекаше игумана - свога наставника и оца, и поклонише му се са синовском љубављу. Радоваше се и игуман гледајући своја духовна чеда. Ушавши у цркву он се обрати Господу са усрдном молитвом да га Господ благослови и ниспошље му свесилну помоћ Своју у новој, тешкој дужности. После молитве преподобни се обрати братији са поуком: подстицаше их да не малаксавају у подвизима, тражаше њихову сарадњу и снисходљивост према њему, и по први пут их благослови својим игуманским благословом. Поука његова беше проста и не са много речи, али својом јасноћом и убедљивошћу она се занавек укорени у срцима братије. Уосталом, преподобни није толико утицао на братију речју колико самим својим животом, својим добрим примером.

Поставши игуман, преподобни отац наш Сергије не само не измени своје пређашње подвиге, него са још већом ревношћу испуњаваше сва монашка правила, стално носећи у срцу свом Спаситељеве речи: Који хоће да буде старији међу вама, нека буде свима слуга (Мк. 10, 44). Он свакодневно служаше свету литургију, и увек сам спремаше за њу просфоре: својим рукама је туцао и млео пшеницу, сејао брашно, месио и заквашивао тесто, и сам их пекао. Печење проефора. беше нарочито омиљен посао преподобнога: никоме другоме он није препуштао тај посао, иако су многи од братије желели да узму на себе то доста тешко послушање. Осим тога он је сам варио кољиво и правио свеће за богослужење. У цркву је долазио први, стајао право, не дозвољавајући себи ни да се наслони на зид ни да седне; из цркве је излазио последњи. Неуморно и с љубављу поучавао је братију.

У својим подвизима преподобни Сергије се угледаше на стародревне устројитеље монаштва, чија је житија читао са великим усрђем. Назидавајући се казивањима о светим подвиж

ницима, преподобни се дивио како њиховом равноангелном живљењу и победи над злим дусима, тако и њиховом служењу невољним људима у свету. Он се мрљаше Пресветој Тројици да и

њега удостоји да иде стопама светих мужава, који су хранили просјакe, помагали уловице, сирочад и све невољне, и који су добили од Господа дар исцељивати болне, васкрсавати мртве, помагати путнике на суву и на мору.

После извесног времена ђаволи, не подносећи врлински живот светитељев, поново устадоше на њега. Претварајући се у змије или у зверове, они улажаху к њему у келију, или га опкољаваху у шуми кад је секао дрва, и трућаху се да му мисао одврате од молитве и богомислија. Тада се блажени обраћао са молитвом Господу и молио да га избави ђавољег нападаја, и ђаволи су одмах са својим привидима ишчезавали као дим. Од тога времена Бог дарова Своме угоднику такву власт над нечистим дусима да се они нису усуђивали ни да му се приближе.

Дуго времена братије беше у манастиру дванаест душа. Но глас о преподобном ширио се по околини. И дође из Смоленска неки архимандрит по имену Симон. Одрекавши се високог положаја, Симон са дубоким смирењем мољаше преподобног да га прими као простог монаха. Веома потресен таквом молбом, преподобни га с љубављу прими. Архимандрит Симон предаде преподобном и велики иметак што беше донео као дар на устројство манастира. Тим даром преподобни, уз помоћ Божју, подиже пространу дрвену цркву у име Животворне Тројице, прошири манастир и доведе у ред његове зграде: келије братије беху постављене у виду четвороугаоника око цркве, тако да је црква стајала у средини и видела се са свих страна. И преподобни с братијом својом живљаше анђелски као на небу, дан и ноћ славословећи Бога.

Тада се у обитељ преподобног Сергија врати из Московског Богојављенског манастира његов млађи брат Стефан. Он доведе са собом свог млађег сина, дванаестогодишњег Јована, и предаде га преподобном да га постриже у монаштво. Преподобни се удиви таквој вери свога брата, испуни му жељу и постриже Јована дечака за монаха давши му име Теодор. Измлада васпитан оцем у побожности, пошћењу и чистоти, Теодор се под руководство свога стрица утврђиваше у монашким подвизима. Од тога времена многи са разних страна, и издалека, стадоше се окупљати око преподобног оца Сергија, да под руководством славног подвижника спасавају

душе своје. Свети игуман с љубављу примаше све који му долажаху, и старе и младе, и богате и сиромашне, али знајући тегобе монашког живота он их не постригаваше брзо. Обично је наређивао те су дошљака облачили у дугачку одећу од црног сукна и одређивао му извесно послушање да обавља заједно са осталим монасима. Тако је поступао зато, да би новодошавши могао упознати сав манастирски устав; тек након дугог испитивања преподобни отац би га постригао у монаштво, облачио у мантију и давао камилавку; а савршеније саподвижнике своје удостојавао је схиме.

Примајући монахе после марљивог искушеништва, свети отац је и после тога будно пратио њихов живот. Тако, он је строго забрањивао братији да после повечерја излазе из својих келија или да разговарају; сваки је дужан био боравити у својој келији, бавећи се рукодељем или молитвом. Касно увече, нарочито за време дугих ноћи, неуморни и ревносни игуман је, после келијске молитве, обилазио келије и кроз прозорчиће гледао чиме се ко бави. Ако би затекао монаха где врши молитву или се занима рукодељем или чита душеспасоносне књиге, онда је с радошћу узносио за њега молитве Богу да га Господ поткрепи. Ако би пак чуо недозвољени разговор или приметио да се неко бави каквом ништаријом, он би закуцао на врата или прозор, и одлазио даље. Сутрадан је призивао к себи таквог брата, ступао с њим у разговор, и издалека, тихо и кротко наводио га да призна своју кривицу. Послушан монах би признао, искао опроштај, и отац Сергије му је с родитељском љубављу праштао; а на непокорног, који не би признао своју кривицу, он је налагао епитимију. Тако се преподобни Сергије бринуо о повереном му стаду; тако је умео он да спаја кротост са строгошћу, и био прави пастир а не најамник.

У прво време свога постојања обитељ преподобног оца нашег Сергија беше врло сиромашна; подвижници њени често нису имали ни оно што је најпотребније. Удаљена од насеља, одсечена од целог света скоро непроходном шумом, ова обитељ је ретко добијала помоћ од мирских људи. Често братија нису имали вина за вршење божанствене литургије, и они су бивали принуђени да себе лишавају ове духовне утехе; често нису имали пшенице за просфоре или

тамјана за кађење или воска за свеће или зејтина за кандила; у таквом случају монаси су запаљивали луч и при таквој светлости вршили богослужења у цркви. Но у бедно осветљеном храму они сами гораху и пламтијаху љубављу к Богу јаче од најлучезарнијих свећа. Живот монаха беше прост и једноставан, просто беше и све што их је окружавало и што су употребљавали; али та простота беше величанствена: сасуди за свету Тајну Причешћа беху од дрвета, црквене одежде - од простог грубог платна, богослужбене књиге - писане на танкој брезовој кори. Понекад монаси ове свете обитељи, у којој тада још не беше општежиће, оскудеваху у храни. Тако се догоди једном да братија три дана остадоше без хране, и беху у великој невољи. А устав манастирски забрањиваше монасима да излазе из манастира и просе хлеба од мирјана, него да сву наду полагају на Бога који храни свако створење и да од Њега ишту са вером оно што је потребно. Притешњени глађу, братија почеше роптати на игумана, говорећи: Докле ћеш нам забрањивати да идемо и просимо од мирјана оно што нам је потребно? Ево, ми ћемо трпети још ову ноћ, а сутра ћемо изаћи одавде да не помремо од глади. - А свети Сергије их тешаше причајући им житија светих отаца, како они Господа ради подношаху многе невоље, и глад, и жеђ, и наготовање; и подсећаше их на речи Христове: Погледајте на птице небеске како не сеју, нити жању, ни сабирају у житнице; па Отац ваш небески храни их (Мт. 6, 26). А када Он храни птице, не може ли нас прехранити? Ето, сад је време трпљења, а ми се показујемо нетрпељиви, не хотећи да поднесемо краткотрајне невоље. А да смо их с благодарношћу примили, то би нам било на велику корист; јер се у огњу искушења злато очишћује. - И прорече светитељ говорећи: Ова оскудица нас задеси на кратко време; а колико сутра имаћемо свега у изобиљу.

И зби се светитељево пророчанство: сутрадан би донесено од неког непознатог човека мноштво свежих, тек испечених хлебова, и много рибе, и других разних јестива. Они што донесоше рекоше: Један христољубац посла ово ави Сергију и братији што су с њим. - Братија мољаху доносиоца да се и они с њима прихвате мало, али они не хтедоше, рекавши да им је наређено да се одмах врате натраг. И они хитно одоше из манастира. А братија, видећи изобиље

донесене хране, разумеше да их Господ посети милошћу Својом, и благодарећи Бога устројише трпезу. И донесена храна потраја братији на много дана, А преподобни рече братији у поуку: Гледајте, браћо, и дивите се како Господ Промислитељ изобилно награђује трпљење, и не заборавља ово свето место и слуге Своје што живе у њему и служе Му дан и ноћ. - И наводећи речи светог апостола Павла: Кад имамо храну и одећу, овим да будемо задовољни (1 Тм. 6, 8), свети отац саветоваше братију да се не брину о пролазним стварима него да се уздају у Бога промислитеља.

Након петнаест година од оснивања Радонежског манастира, у близини његовој стадоше се насељавати сељаци. Они су несметано секли шуму, градили куће и стаје, крчили поља и сејали житарице. Огромна пространства шуме они претворише у чиста поља, и тиме пустиња изгуби у многومه свој пустињски изглед. Нови суседи манастира усрдно похађаху ову светињу, у изобиљу доношаху разне намирнице, те на тај начин у обитељи преподобног Сергија занавек нестаде оскудице.

Треба се сетити и тога да се преподобни отац наш Сергије при доласку свом у пустињу беше настанио на безводном месту; а он то учини подвига ради: да би доносећи воду издалека, што више замарао тело своје. Али, пошто се образова манастир и умножи братија, то настаде велика потреба за много више воде. И неки од братије, носећи издалека толико воде, почеше роптати на преподобнога оца и говорити му: Зашто си се тако непаметно настанио на овом месту? зашто си овде основао обитељ када у близини нема воде? - А преподобни смирено одговараше: Браћо, ја сам хтео да на овом месту сам усамљенички молитвено тихујем и живљујем, али пошто Богу би угодно да се овде подигне толики манастир, то је Он моћан да нам дарује и потребну воду, само не малаксавајте духом и молите се са вером. Јер када Он у пустињи изведе из камена воду за непокорни народ јеврејски, утолико пре неће оставити вас који Му усрдно служите.

После тога преподобни узе са собом једног од братије и тајно сиђе у честар под манастиром, где никада није било текуће воде. Нашавши у једној јами мало кишне воде светитељ преклони колена и стаде се молити усрдно: Боже, Оче Господа нашега Исуса Христа,

услиши нас у часу овом и покажи славу Своју: као што у пустињи преко Мојсија чудодејствова снажна деоница Твоја источивши воду из камена, тако и овде покажи силу Своју, - Творче неба и земље, даруј нам воду на овом месту, и нека разумеју сви да Ти благонаклоно слушаш оне који Ти се моле и узносе славу Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и кроза све векове. Амин. - На ове речи изненада изби обилан извор, који и данас постоји, увек богат водом за све манастирске потребе. Овим чудом братија би силно поражена: роптање незадовољника уступи место осећању страхопоштовања према светом игуману. Монаси чак стадоше овај извор називати "Сергијевим". Но смиреном подвижнику прослављање од људи падаше тешко, и он рече: Браћо, нисам вам ја дао воду, него је сам Господ посла нама недостојнима. Стога немојте извор називати мојим именом. - Отада братија престадоше називати извор "Сергајевим". И од ове воде биваху, и бивају, многа исцељења онима који је пију са вером.

Преподобни отац наш Сергије чињаше и друга разна чудеса. Тако једном он васкрсе мртваца. То се догоди на следећи начин. Један сељанин из околине манастира имађаше велику љубав за оца Сергија. Његов јединац син тешко се разболе, и он га однесе оцу Сергију ради исцељења. Но када уђе у келију преподобног оца и мољаше га да му исцели сина, син његов умре. Изгубивши сваку наду отац стаде горко плакати, и говораше светом Сергију: Авај мени, човече Божји! ја дођох к теби са чврстим уверењем да ћеш ми помоћи. Тешко мени, шта сад да радим? - Тако тугујући и кукајући он изађе да спреми што треба за погреб сина. А преподобни Сергије, видевши жалост и кукање уцвељеног оца, сажали се на њега, и сатворивши молитву васкрсе дечака, Сељанин се убрзо врати са мртвачким сандуком. А светитељ му рече: Ти се без разлога подајеш тузи: твој син није умро него је жив. - Но овај човек, пошто својим очима беше видео како умре његов син, не хте да верује светитељевим речима већ приђе и угледа свога сина стварно жива. Удивљен, он стаде благодарити преподобног за васкрсење сина. А на то му свети чудотворац одговараше: Ти вараш себе и сам не знаш шта говориш. Када он ти носио дечака овамо, он од силне зиме изнеможе, а ти помисли да је умро; сада се он у топлој келији

загреја, а теби изгледа да је васкрсао. - Међутим сељанин и даље тврђаше да је син његов васкрсао на светитељеве молитве, Тада му преподобни отац Сергије запрети да никоме не говори о томе, додавши: Будеш ли причао о томе, бићеш кажњен и потпуно ћеш се лишити сина. - Сељанин се онда са живим и здравим сином веома радостан врати дома, прослављајући Бога и Његовог угодника Сергија. За ово чудо сазнаде један од ученика преподобнога, који и исприча то.

Глас о чудесима преподобнога оца Сергија стаде се брзо ширити, и к њему почеше довозити болеснике не само из околних насеља него и из далеких места. Тако једном довезоше са обала Волге чувеног човека у коме беше нечисти дух. Овај човек је силно патио: час је уједао себе, час био себе, час бежао од свију; десет људи нису били у стању да га задрже. Рођаци овог бесомучника, чувши за оца Сергија, решише да га одведу к њему. А л и ту је било потребно много напора. Када болесника довезоше близу манастира, он са неком необичном силом покида железне окове и стаде тако громогласно викати да му се глас чуо у манастиру. Преподобни Сергије одслужи молепствије за болесника; у то време паћеник се стаде унеколико смиривати; њега чак и у манастир уведоше; а када му преподобни отац приступи са крстом и стаде га осењивати њиме, бесомучник се с дивљим криком баци у воду, која се надалеко беше накупила после кише. Но када га преподобни осени светим крстом, он се осети потпуно здравим и памет му се поврати. Упитан, зашто се бацио у воду, исцељени одговори: Када ме приведоше преподобноме, и он ме стаде осењивати часним крстом, ја угледах велики пламен који излажаше од крста, и ја, мислећи да ће ме тај огањ сажећи, јурнух у воду. - После тога исцељени бесомучник проведе неколико дана у манастиру, славећи милосрђе Божје и благодарећи светог угодника Божјег за своје исцељење.

И многа друга чудеса биваху на молитве преподобнога: слепи прогледаху, хроми прохођаху, губави се чишћаху; једном речју, сви који с вером долажаху к светитељу добијаху телесно исцељење ма од каквих болести патили; но поред тога добијаху и духовне користи за душу своју, те се тако двоструко исцељени враћаху кућама својим. Због тога сви поштоваху и слављаху преподобног Сергија, и све их

више и више долажаше из разних градова и места, да виде светог подвижника и да се насладе поуком његовом; многи монаси напуштаху своје манастире и долажаху у његову обитељ, желећи да се подвизавају под његовим руководством и да живе заједно с њим. И кнежеви и бојари и прости људи хитаху к блаженом оцу, јер га сви веома уважаваху као једног од древних светих отаца или као једног од пророка.

Но иако уважаван и слављен од свију, преподобни Сергије није давао ништа на људску славу: неуморно се и надаље трудио и служио свима као пример највеће смирености. Није он волео меке и лепе хаљине; стално је носио одећу од грубе тканине, коју је својим рукама шио. Једном у манастиру нестане доброг сукна, а беше остао један комад врло рђавог сукна и тако неукусно обојеног, да га нико од братије није хтео узети за себе. Но преподобни га узе и саше себи одећу од њега, и ношаше је све док се не покида.

Уопште, свети Сергије стално је носио вету и грубу одећу, те га због тога многи нису могли распознавати и сматрали су га за манастирског слугу. Један сељак из веома далеког краја, слушајући много о светом Сергију, зажеље да га види. И дошавши у манастир преподобнога, он стаде распитивати где је светитељ. Рекоше му да је светитељ у градини и тамо копа. Овај оде у градину и виде светитеља у лудој, подераној и пуној закрпа одећи где копа земљу; и помисли у себи да су му се подсмевали они који су га упутили овоме старцу, јер он очекиваше да види светитеља у великој слави и части. Стога се он врати у манастир и поново стаде распитивати: Где је Сергије? покажите ми га, јер дођох из далека да га видим. - А монаси му одговараху: Старац кога си видео, то је преподобни отац наш. - Када пак светитељ изађе из градине, сељак га виде, и згадивши се на њега окрену главу своју од њега, и не хте ни да погледа на блаженога; и негодоваше у себи говорећи: О, колико труда поднесох узалуд! Ја дођох да видим великог пророка, и очекивах да га угледам у великој слави и части; а где, ја видим једног бедног и ништавног старца. - Међутим светитељ, видевши помисли његове, би му веома благодаран: јер као што се горди радује похвалама и почастима, тако се смирени радује ниподаштавањима и срамоћењима. И он позвавши к себи овог сељанина постави му

трпезу, и с љубављу га угости, па му рече: Не тугуј, човече, јер кога желиш да видиш, убрзо ћеш видети.

Тек што светитељ то рече, стиже гласник са вешћу да у манастир ево долази кнез. Свети Сергије устаде и изађе у сусрет кнезу који наилажаше са великом свитом својом. Угледавши преподобног Сергија кнез му се издалека поклони до земље, смирено иштући благослов од њега. Светитељ благослови кнеза, и уведе га у обитељ са чашћу која му доликује. И пошто седоше њих двојица, старац и кнез, и разговараху, сви остали им предстојаху. А онај сељанин, одгурнут далеко од стране кнежевих слугу, не могаше, иако се силно трудио, ни да угледа старца кога се раније гнушао. Тада он тихо упита једног од предсвојећих великаша: Господине, ко је онај старац што седи са кнезом? - Овај му одговори: То је свети Сергије. - Сељанин онда стаде корити себе и грдити што не верова анима који му рекоше за старца да је то свети Сергаје и што му не указа потребно поштовање. А када кнез оде из обитељи он брзо приђе преподобноме, и стидећи се да му погледа у лице припаде к ногама његовим молећи га да му опрости што из незнања сагреши. Светитељ га с љубављу утеши, говорећи: Не тугуј, чедо, јер ти си једини рекао истину о мени, говорећи да сам ништа; а сви се остали саблазнише, сматрајући да сам велики. - Пошто поразговара са сељанином, он га благослови и отпусти дома. И овај оде са великом вером према светитељу; и пошто проведе неко време у свету, он поново дође у манастир и прими монашки постриг: тако га је силно потресла смиреност великог подвижника и душу му изманила.

Једном блажени касно увече, по свом обичају, вршећи молитвено правило и усрдно се молећи Богу за своје ученике, чу глас који га викну: "Сергије!" Он се удиви овој необичној ноћној појави, сатвори молитву, па отвори прозорче од келије желећи да види ко га то зове. И гле, он угледа велику светлост с неба, која сијањем својим учини ноћ ту светлијом од дана. И дође му по други пут глас, говорећи: Сергије! ти се молиш за чеда своја, и мољење је твоје услышено: погледај и види број Монаха који се сабирају под твоје руководство у име Пресвете Тројице. - Обазревши се светитељ угледа велико мноштво прекрасних птица, које су не само у манастир него и око манастира прилетале и неисказано умилно

певале анђелске песме. И опет се чу глас који говораше: Као ове птице, тако ће се умножити број твојих ученика; и после тебе неће се умањити, и тако ће чудесно и различито бити украшени врлинама они који буду ишли стопама твојим. - Гледајући то, светитељ се дивљаше овом дивном виђењу, па желећи да се још неко заједно с њим радује овоме виђењу, он громко викну гореспоменутог Симона, који је живео ближе од осталих. Удививши се овом необичном позивању старчевом, Симон брзо дође с њему, али се не удостоји видети цело виђење, већ виде само један део оне небеске светлости. Преподобни му онда исприча све што виде и што чу, и обојица се радоваху заједно, прослављајући Бога.

Ускоро после тога к преподобном Сергију дођоше из Цариграда изасланици свјатјејшег патријарха Филотеја и предадоше му од патријарха благослов и дарове: крст, параман и схиму; и следеће писмо: "Милошћу Божјом архиепископ Константинова града, васељенски патријарх господин Филотеј сину и саслужитељу наше смерности о Духу Светом благодат и мир и наш благослов! Слушасмо за твоје веома врлинско живљење по Богу, и ми узвеличасмо и прослависмо Бога. А л и вам недостаје још једно, и то најглавније: немате општежиће. Ти знаш, преподобни, да и сам богородитељ пророк Давид, који све обухваташе својим разумом, ништа не узможе тако похвалити као ово: Гле, како је дивно и красно, кад сва браћа живе заједно! (Пс. 132, 1). Стога вам и ми дајемо добри савет - да устројите општежиће; и нека буде с вама милост Божја и наш благослов".

Добивши ову патријархову посланицу преподобни отиде к блаженом митрополиту Алексију, показа му грамату патријархову и упита га: Свети Владико, како ти наређујеш? - Свети Алексије му одговори: Преподобни оче, Бог који прославља оне који Њега славе удостоји те толиких блага, те глас о теби и животу твоме достиже и у далеке земље, да ти и сам велики васељенски патријарх саветује оно што је на корист, то ти и ја исто саветујем и похваљујем.[Z]

Од тога времена преподобни Сергије установи у својој обитељи општежиће и нареди братији да строго држе општежићни устав: да нико ништа не стиче за себе, да ништа не назива својим, него да им по заповестима светих отаца све буде заједничко. Но забранивши

монасима приватну својину, преподобни не беше склон да скупља богатство ни за огаиту корист манастира. Све сувишке свети подвижник употребљаваше на добротворна дела: на милостињу ништима или на помагање сиромашним мирјанима који су долазили у манастир. Са увећавањем прилога манастиру од стране христољубивих мирјана, увећавао је милостивни игуман добротворну делатност манастира: путници су збрињавани, сиромашни храњени, болесни неговани. Кнезови и војводе свраћали су са одредима војске, и сви добијали храну и пиће од гостопримног подвижника.

Ипак у Радонежској обитељи убрзо изби неред побуна против светог игумана. Братија који са онаком упорношћу примораше преподобнога да се прими игуманске власти, сада постадоше незадовољни, вероватно, због строгости општежића. Рођени брат преподобнога Стефан не туђ духу властољубља, беше на челу побуњеника и увреди светитеља у цркви за вечерњим богослужењем. Кротки подвижник ништа не рече увредиоцу. Он право из цркве, не свративши ни у своју келију, касно по ноћи тајно напусти манастир и крену у пустињу Прешавши око триестак километара он наиђе на једно врло згодно место близу реке Киржач, и ту се настани. А братија, видевши да их је отац напустио, нађоше се у великој невољи и пометњи, као овце без пастира, и почеше га брижно тражити на све стране. И после неког времена пронађоше га, и са сузама га мољаху да се врати у манастир, али он не хте, претпостављајући усамљеништво и молитвено тиховање. Тада многи од ученика његових оставише лавру и пређоше к њему у пустињу, и светитељ основа нови манастир у име Благовести Пресвете Богородице. Монаси пак који остадоше у лаври, пошто не могаху ни живети без свога оца преподобног Сергија нити га умолити да се врати к њима, отидоше к преосвећеном митрополиту Алексију и молише га да он нареди преподобном Сергију да се врати у манастир Пресвете Тројице. Свети Алексеје посла к преподобноме два архимандрита молећи га да испуни молбу братије и обрадује их својим повратком к њима, да се монаси свете обитељи њиме основане не би разишли, немајући пастира, и да свето место не би запустело. Преподобни Сергије, пошто није могао

не послушати архијереја, врати се у лавру своје прво боравиште, где га братија дочека са превеликом радошћу А у Киржачком манастиру преподобни постави за игумана свог ученика Романа.

Свети Стефан, епископ Пермски,^[8] који гајаше велику љубав према преподобном, путоваше једном из своје епархије у Москву путем који је пролазио на осам километара далеко од манастира преподобног Сергија. Пошто је много журио у град, епископ Стефан није могао свратити у манастир, имајући намеру да то учини при повратку. Но када беше према манастиру он застаде, прочита: "Достојно јест" ..., и сатворивши уобичајену молитву поклони се преподобном Сергију рекавши: Мир теби, духовни брате. - А у то време блажени Сергије са братијом бејаше за трpezом; но разумевши духом епископово поклоњење, он тог часа устаде са трпезе, па постојавши мало и сатворивши молитву такође се поклони епископу и рече: Радуј се и ти, пастиру Христова стада, и мир Божји нека буде с тобом. - Братија се зачудише овом необичном поступку преподобнога, а неки разумеше да се преподобни удостоји виђења. После пак обеда монаси стадоше распитивати преподобнога шта се то десило, и он им рече: Онога часа епископ Стефан који путује у Москву заустави се према нашем манастиру, поклони се Пресветој Троици и благослови нас грешне. - Касније неки од ученика његових распиташе се и утврдише да је било тачно све онако како им је преподобни рекао. И дивљаху се дару прозорљивости, којим Бог обдари оца њихова.

Обитељ преподобнога цветаше врло врлинским људима; многи од њих бише узети за игумане по другим манастирима, а неки бише постављени за епископе. И сви они успеваху у врлинама, вођени и руковођени својим великим учитељем, искусним у вршењу заповести Господњих - преподобним Сергијем, који беше пример стаду своме, водећи равноангелни живот.

Међу ученицима преподобнога беше један по имену Исакије; он је желео да се посвети подвигу безмолвија, подвигу усамљеничког молитвеног тиховања, и стога је често молио преподобног оца нашег Сергија за благослов на овај велики подвиг. Једном премудри пастир у одговор на његову молбу рече: Ако ти, чедо, желиш да безмолствујеш, да усамљенички молитвено тихујеш, ја ћу сутра дати

благослов на то. - Сутрадан, по завршетку божанствене литургије, преподобни Сергије га осени часним крстом и рече: Господ нека ти испуни жељу! - У том тренутку он види где необичан пламен излази из руке преподобнога и окружава њега, Исакија; од тога времена он пребиваше у мучању, и само једном чудесна појава раздреши му уста.

Живећи анђелским животом на земљи, преподобни отац наш Сергије, иако у телу, удостоји се општења са светим бестелесним анђелима. Једном свети игуман служаше божанствену литургију са својим братом Стефаном и братанцем Теодором. У цркви поред осталих бејаше и Исакије молчалник. Свети Сергије, као и увек, вршаше велику тајну са страхом и богобојажљивошћу. Одједном Исакије угледа у олтару четвртог човека који сијаше необичном светлошћу и на себи имађаше врло блиставе одежде; на малом входу са Еванђељем небески саслужитељ ступаше за преподобним, лице му сијаше као сунце, те је просто било немогуће гледати у њега. Чудна појава запрепасти Исакија, и он отвори уста и упита оца Макарија који стајаше поред њега: Како диван призор, оче! Ко је овај необични човек? Макарије такође би удостојен виђења; запањен и поражен њиме, он одговори: Не знам, брате; и ја се сам ужасавам гледајући овако дивну појаву. Сем ако неки свештенослужитељ није дошао са кнезом Владимиром.

Кнез Владимир Андрејевич^[9] у то време беше у цркви. Старци упиташе једнога из његове свите, није ли с кнезом дошао свештеник; овај одговори да свештеника није било с њима. Тада иноцима би јасно, да са преподобним Сергијем саслужује анђео Божји. По завршетку литургије они приступише преподобноме и упиташе га о томе. Подвижник испрва не хте да им открива тајну. Какву сте необичну појаву видели, чеда моја? Служили литургију Стефан, Теодор и ја грешни; више никога није било. А када ученици продужише да га упорно моле, он им најзад рече: Чеда моја, када вам је сам Господ Бог открио, могу ли онда ја сакрити то? Онај кога сте видели, био је анђео Господњи; не само данас, него увек када ја недостојни служим свету литургију он, по Божјем благоволењу, служи заједно са мном. Нови док сам ја жив, немојте никоме говорити што сте видели.

Међу ученицима преподобног Сергеја бејаше један по имену Андроник, родом из Ростова као и сам преподобни. Још у младим годинама он дође у манастир Животворне Тројице и би примљен за монаха. Ту се он подвизавао много година, украси себе врлинама и поднесе многе трудове; зато преподобни и љубљаше силно свог ревносног ученика. Андроник имађаше жељу да подигне свој манастир и заведе у њему општежиће. И жеља му се испуни. У то време митрополитом Московским беше свети Алексије; присно пријатељство и братска љубав везиваху свето! митрополита са блаженим Сергијем; они често вођаху дуге душекорисне разговоре; свети митрополит је много пута питао за савет преподобног игумана. Једном, при посети манастиру, свети Алексије рече преподобном Сергију: Возлзубљени, хоћу да те замолим за једно добро, и мислим да ћеш из љубави према мени испунити моју молбу. А старац одговори архијереју: Владико свети, сви смо ми у твојој власти; за тебе нема сметњи. Тада митрополит рече: Ја хоћу, ако Бог помогне, да подигнем манастир. При нашој пловидби из Цариграда, на мору се подиже силна бура, тако да умало не изгибосмо Сви се почеше молити Богу, па и ја Га стадох молити да нас избави од сигурне смрти. Тада ја дадох завет да ћу подићи храм ономе светитељу, у чији нам дан Господ подари да се искрцамо на обалу. Тог часа бура престаде, тишина настаде, и ми стигосмо на обалу 16. августа Сада ја желим да испуним свој завет да подигнем цркву у част Нерукотворног лика Господа нашег Исуса Христа;[\[10\]](#) и да при њој устројим општежићни манастир. Зато те молим, дај ми возљубљеног ученика твог Андроника.

Преподобни радо испуни митрополитову молбу. Свети Алексије отпутова у Москву и тамо на обалама Јаузе основа манастир,[\[11\]](#) а игуманство у њему повери Андронику. Након неког времена сам преподобни Сергије дође у нову обитељ; благослови свога ученика и рече: Господе, погледај с неба на место ово и посети га милошћу Својом.

Исти митрополит свети Алексије, из захвалности Господу што на његове смирене молитве исцели татарску царицу Тајдулу, основа други манастир у Москви - у спомен чуда светог Архистратига

Михаила;^[12] и за овај Чудовски манастир свети митрополит измоли од преподобног оца Сергија неколико стараца.

Име светог Сергија везано је са оснивањем и Симоновског манастира у Москви. Братанац светог Сергија Теодор дуго је време пребивао у обитељи великог подвижника, живећи с њим у једној келији и цветајући врлинама. Сви су се дивили томе што Теодор никада ништа није скривао од свога наставника - игумана, већ му је исповедао сваки помисао. Када постаде свештеномонах, он зажеле да оснује негде манастир, и ту жељу своју каза преподобном Сергију. Но преподобни испрва не хте пустити од себе братанца, желећи да му после себе преда игуманство у Радонежском манастиру. А када за Теодора стаде молити велики кнез Димитрије Јоанович, подвижник пристаде да га пусти, а заједно са њим и оне од братије који буду хтели поћи са њим. Вероватно уз пристанак великога кнеза Теодор изабра и место за нову обитељ у близини Москве, звано "Симоново". Преподобни Сергије дође да разгледа изабрано место, нађе да је згодно и даде свој благослов за зидање нове обитељи. Теодор сазида цркву у име Пречисте Владичице наше Богородице, у част њеног славног Рођења; отвори при цркви манастир и заведе у њему општежиће.^[13] Глас о врлинском животу Теодоровом стаде се брзо ширити, и са тим и број монаха у његовој обитељи расти. Сам преподобни Сергије више пута је посећивао ову обитељ и, по предању, узимао удела у пословима братије. Након извесног времена Теодор би постављен за архиепиокопа Ростовског, и својим врлинама јарко сијаше као велики светионик све до своје кончине, 28. новембра 1394. године.

Не само у Москви, него и у многим другим местима ницали су манастири, основани или ученицима преподобног Сергија или пак самим њим. Тако, велики кнез Димитрије Јоанович, желећи да подигне манастир у Коломни на месту званом Голутвино, усрдно моли светог Сергија да благослови то место и да подигне цркву. Дирнут таквом вером великога кнеза и покретан љубављу према њему, преподобни се упути пешке у Коломну, - такав је био његов обичај -, благослови то место и подиже цркву у име Богојављења Господња. На молбу великога кнеза он даде за нову обитељ једнога од својих ученика, свештеномонаха Григорија, човека богобојажљива

и побожна. Убрзо и та обитељ, у којој такође би заведено општежиће, Божјом благодаћу, процвета у славу Једног, у Тројици слављеног Бога.

На молбу другога кнеза, Владимира Андрејевича, преподобни благослови место у Серпухову за манастир у част Зачећа Пресвете Богородице. У тај манастир, зван Висоцки, светитељ посла за стројитеља, на упорну молбу кнежеву, једног од својих најомиљенијих ученика - Атанасија, изврсног znalца Светог Писма, који се одликовао необичном послушношћу и другим врлинама и веома искусног у преписивању књига.[14] - Тако је преподобни Сергаје благосиљао многе обитељи и слао туда своје ученике. И духовни синови његови, и синови синова његових, као звезде су сијали и блистали на све стране чудесним животом својим на корист свима.[15]

Блажени митрополит Алексије, пошто већ беше изнемогао од старости, и видевши да му се приближује крај, позва к себи преподобног Сергија, па скинувши са својих груди златан архијерејски крст, украшен драгим камењем, даваше га преподобнам. А л и преподобни, поклонивши се смирено, рече: Прости ми, владико свети, од младости ја не бих златоносац, а тим пре у старости желим да живим у сиромаштву. - На то му свети митрополит рече: Знаш, возљубљени, да си тако радио; но сада покажи послушност и прими благослов који ти дајемо. - И при тим речима он му својим рукама стави крст око врата; па му онда поче говорити: Знаш ли, преподобни, зашто сам те позвао и шта хоћу да ти предложим? Ето, ја сам Богом ми поверену Руску митрополију држао колико Њему би угодно; али сада видим да ми се приближио крај, само не знам дан смрти моје, и желим да за живота свог нађем човека, који би после мене могао пасти Христово стадо, и никога осим тебе не налазим. Мени је добро познато да, почевши од кнеза па до последњег човека, сви желе тебе. Стога, преподобни, прими сада чин епископски, а после мог одласка из овог света примићеш мој престо.

Чувши ове речи преподобни, пошто је сматрао себе недостојним таквога чина, веома се смути, па одговори архијереју: Прости ми, владико, то никада бити не може, јер ти хоћеш да ми

натовариш бреме које је изнад мојих сила. Та ко сам ја грешни и најгори од свих људи, да се дрзнем дотаћи се таквога чина! - Блажени митрополит дуго убеђиваше светитеља, наводећи речи Светога Писма, да би га приволео на свој предлог, али се љубитељ смирености никако не даде приволети. Напоследку рече ово: Владико свети, ако не желиш да отераш моју ништавност из ових крајева и да никада не чујеш за мене, онда ми немој више говорити о томе, нити икоме другоме допусти да ми се обраћа са таким речима, пошто нико не може наћи у мени пристанак на то.

Видећи да је светитељ несавитљив, свети митрополит престаде да му говори о томе: бојао се да преподобни не отпутује у неке далеке крајеве и пустиње, и Москва се лиши таквог светила, Но пошто га утеши духовним речима, он га отпусти с миром у манастир.

Не дуго после тога свети митрополит Алексије отпутова из овог живота, 12. фебруара 1378. године. Тада сви упорно и усрдно мољаху блаженог Сергија да прими престо Руске митрополије. А л и он остаде неумољив и непопустљив. Након дванаестогодишње смутње која настаде после престављења светог митрополита Алексија, на престо Московске митрополије би узведен свети Кипријан.[16]

У то време по попуштењу Божјем би за грехе наше најезда татарског хана Мамаја на Руску земљу. Велики кнез Димитрије Јоанович стаде се спремати за рат. А л и пре но врто крену у рат, он оде у манастир Пресвете Тројице да од његовог светог игумана, преподобног Сергија, добије благослов за свој ратни поход. Свети Сергаје га наоружа благословом и молитвом, и изрече му овакво пророштво о победи: Иди против варвара; ни најмање не сумњај, Бог ће ти помоћи и ти ћеш победити непријатеља и здрав се вратити. - Велики кнез, уздајући се у помоћ Божју и у молитве светог угодника Божјег Сергаја, крену са војском у рат, и на Куликовском пољу страховито потуче непријатеља 8. септембра 1380. године, тако да се сам цар Мамај једва спасе бекством са малом дружином. Међутим за све време док се водила Куликовска битка преподобни Сергије, сабравши братију, стајаше с њима на молитви и усрдно мољаше Господа да дарује победу православном војинству. Имајући дар прозорљивости, свети Сергије јасно гледаше што се

дешавало на даљини као да се дешава пред његовим очима; и каза братији о победи великога кнеза Димитрија над Татарима, помену по имену многе православне војнике који падоше у боју, и учини помен за њих. А све му то би откривено од Бога. Велики пак кнез Димитрије, по победоносном повратку из рата, дође у манастир к преподобноме и принесе му велику благодарност за помоћ коју му указа својим усрдним молитвама к Богу.

Преподобном оцу нашем Сергију многи се обраћаху, молећи га за помоћ и заштиту, и он је увек помагао невољне и штитио угњетаване и убоге. Недалеко од манастира живљаше један човек тврдица и немилосрдан; он учини неправду своје сиромашном суседу: узе од њега свињу, закла је, и не хте му је платити. Оштећени сиромашак се пожали преподобноме и замоли га да му помогне. Преподобни позва код себе тог човека и рече му: Чедо, верујеш ли да има Бога? Он је Судија и праведнима и грешнима, Отац је сирочади и удовицама; Он је готов на одмазду, и страшно је пасти у руке Његове. И како то да се ми не плашимо одузимати туђе, чинити неправду ближњем и чинити сваковрсно зло? Зар ми још нисмо задовољни оним што нам Он по Својој доброту даје, него се полакомљујемо на туђе добро? Како можемо не обраћати пажњу на Божју дуготрпељивост? Зар ми не видимо како они што неправду чине осиромашују, куће њихове постају пусте и спомен о њима губи се занавек; и у оном свету њих очекује мучење. - И много других поука светитељ изговори овом човеку и наложи му да осиромашку плати свињу, додавши: Никада не угњетавај сиротињу. - И немилосрдни човек се раскаја, обећа да ће се поправити, и исплатити свињу своје суседу. А л и после нешто времена он промени своју намеру и не исплати дуг сиромашку. Но кад уђе у одају где лежаше месо од заклане свиње он виде како се сво месо уцрвљало, иако је била зима. Уплашен тиме он одмах исплати свињу сиромашку, а месо баци кучићима.

Једном допутова у Москву из Цариграда неки епископ, који беше много слушао о светом угоднику Божјем, али није веровао томе. И мишљаше у себи: Зар се може у овим крајевима појавити тако велики светилник? - Са таким мислима он крену у манастир да види старца. А кад се приближи манастиру, њега обузе неки страх; и

тек што крочи у манастир и угледа светитеља - он ослепе. Тада га преподобни узе за руку и уведе у своју келију. Епископ му са сузама исприча о своме неверју, и кајући се за свој грех мољаше светитеља да му поврати вид. Смирени игуман се дотаче његових очију, и епископ тог тренутка прогледа. После тога преподобни стаде кротко и благо разговарати с њим, и говораше да се не треба гордити; и епископ стече потпуно уверење да је преподобни Сергије заиста Божји човек и да га је Господ удостојио видети земног анђела и небесног човека. И преподобни са доличном чешћу испрати епископа из свог манастира, и епископ отпутова славећи Бога и Његовог угодника Сергија.

Једном ноћу блажени отац стајаше пред иконом Пречисте Богоматере вршећи уобичајено молитвено правило, и погледајући на свети лик Њен говораше у молитви: Пречиста Мати Христа мога, заштитнице и моћна помоћнице рода људског, буди посредница за нас недостојне, увек се молећи Сину Твом и Богу нашем, да погледа на ово свето место. Тебе, Матер слаткога ми Христа, призивамо у помоћ ми слуге Твоје, јер си Ти свима нада и пристаниште спасења. - Тако се преподобни мољаше; и прочитавши благодарни канон Пречистој и акатист он седе да се мало одмори. Одједном он рече своме ученику Михеју: Чедо, стражи и бди, јер ћемо сада имати чудесну и страшну посету. - Тек што преподобни то рече, изненада се чу глас који говораше: Ево долази Пречиста. - Чувши то, светитељ брзо изађе из келије у предсобље; и гле, светлост велика, јача од сунчане, обасја светитеља, и он одмах угледа Пречисту са два апостола, Петром и Јованом, у неисказаном сјају. Угледавши то, светитељ паде ничице, јер не могаше поднети тај неподношљиви блесак. Но Пречиста својим рукама додирну светитеља и рече: Не плаши се, изабраниче мој! Ево дођох да те посетим, јер је услишена молитва твоја о ученицима твојим. Немој туговати више о обитељи својој: одсада ће она изобилувати у свему ве само за живота твога на земљи, него и по одласку твоме ка Господу. Ја никада нећу оставити обитељ твоју, снабдевајући је оним што је потребно, чувајући је и крилећи је.

Рекавши то, Пречиста Богоматер постаде невидљива. А светитељ као у вансебности ума беше сав обузет страхом и трепетом.

И кад мало после дође себи, он угледа свога ученика где од страха лежи као мртав, и подиже га. Тада Михеј поче правити метанија старцу, говорећи: Оче, Господа ради објасни ми ову чудесну појаву што би; умало се душа моја не разлучи од тела мог због блеска појаве ове. Но светитељ беше обузет великом радошћу, и лице му сијаше од те неисказане радости, и он не могаше ништа друго говорити него само ово: Чедо, стрпи се мало, јер и у мени сва душа трепти од чудесног виђења И преподобни стајаше неко време ћутећи и задивљен. Онда рече своме ученику: Чедо, позови ми Исака и Симона. Када ови дођоше светитељ им исприча све по реду, како виде Пречисту Богородицу са апостолима, и шта му Она рече. Чувши то они се испунише велике радости, и сви заједно одслужише молебан Богородици. Светитељ пак сву ту ноћ проведе без сна, размишљајући о милостивој посети Пречисте Владичице.

Једном преподобни служаше свету литургију, а гореспоменути ученик његов Симон, човек савршен по животу, беше тада еклесиарх.[17] Он виде где по светом престолу кружи огањ, обасјавајући олтар и служашчег оца Сергија, тако да светитељ стајаше у огњу од главе до ногу. А кад настаде време причешћу, божански огањ се подиже, и савивши се као неко најтананије платно спусти се у свету чашу, из које се и причести достојни служитељ свети Сергије. Пошто се причести, преподобни се одмаче од светог престола, и осетивши да се Симон удостојио виђења, дозво га и упита Чедо, од чега се тако уплашила душа твоја? Он одговори: Оче, ја видех чудесну појаву: видех благодат Духа Светога која делује са тобом. Тада му преподобни забрани да никоме не прича о томе: Не говори никоме што си видео док ме Господ не позове к Себи. И они обојица заблагодарише Господу на таквој милости.

Поживевши много година у великом уздржању и трудовима, и учинивши многа чудеса, преподобни отац наш Сергије достиже дубоку старост: наврши седамдесет осам година Провидевши свој одлазак к Богу, он на шест месеци пре тога сазва к себи братију и предаде старешинство своме ученику Никону,[18] који иако беше млад по годинама, али му ум цветаше духовним искуством и мудрошћу, и у целокупном животу свом он подражаваше свог учитеља и наставника преподобног Сергија. Поставивши дакле

Никона за игумана, преподобни се предаде потпуном безмолвију, потпуном молитвеном тиховању, и стаде се припремати за одлазак из овог временског живота Септембра месеца он се разболе, и осетивши свој скорашњи одлазак к Богу он позва код себе братију и обрати им се последњи пут са поуком. Пошто их богомудро посаветова и поучи, он се опрости са свима и благослови их све. Напоследку им рече: Ја одлазим к Богу који ме позива, и вас поверавам свемогућем Господу и Пречистој Матери Његовој; нека вам Она буде прибежиште и одбрана од вражјих замки и клопки.

У последњим тренуцима свога земаљског живота преподобни се причести светим Тајнама Христовим. Затим подигавш и руке своје он са молитвом предаде Господу свету душу своју.[19] Чим светитељ издахну, неисказани миомир разли се по његовој келији; лице му беше светло и сијаше небеским блаженством. Братија горко оплакаше свога учитеља и наставника, и чесно тело његово погребеше, положивши га у цркви Животворне Тројице, са десне стране.

Тридесет година после престављења преподобног Сергија бише откривене његове свете мошти. И то на следећи начин. У близини манастира живљаше у то време један побожан човек; имајућ: "велику веру к светоме Сергију он често долажаше на његов гроб и усрдно се мољаше угоднику Божјем. Једном ноћу после пламене молитве он задрема, и тада му се јави свети Сергије и рече: Иди и упитај игумана обитељи: зашто ме тако дуго остављају под земљом у сандуку, где вода опкољава моје тело? - Пробудивши се овај се човек испуни страха, али у исто време осети и необичну радост у срцу свом; и одмах исприча о виђењу ученику преподобног Сергија Никону, тадашњем игуману. Никон обавести братију, и настаде велико ликовање међу монасима. Глас о скором открићу моштију угодника Божјег пронесе се далеко, и много се народа стече у манастир. Када откопаше гроб и отворише сандук, одмах се дивни миомир разли наоколо. Тада угледаше дивно чудо: не само свете мошти преподобног Сергија беху читаве и нетљене, него се трулеж не беше дотакла ни одеће његове; са обе стране сандука видела се вода, али она није додиривала ни мошти преподобнога, ни хаљине његове. Видећи то, сви се обрадоваше и узнесоше хвалу Богу који

прослави Свога угодника. Са великим слављем бише положене свете мошти преподобнога у нови кивот. Ово обретење моштију преподобног Сергија би 5. јула 1422. године. При обретењу светих моштију догодише се многа исцељења. Но и надаље од чесног кивота његовог као од извора теку исцељења свима који са вером приступају: јер како. за живота свог на земљи, тако и по престављењу свом овај велики чудотворац чини велика и неизбројна чудеса, у славу Христа Бога нашега, коме част и благодарење кроза све векове. Амин.

Од многобројних чудеса богоносног оца нашег Сергија која су се десила после његовог престављења поменућемо неколико. У светој бризи о својој обитељи богоносни подвижник се после свога упокојења више пута јављао некима од братије. Тако једном монах Тројицког манастира Игњатије би удостојен оваквог виђења: свети Сергије за време свеноћног бденија стоји у цркви на свом месту и са осталом братијом учествује у црквеном појању. - Удивљен, Игњатије одмах каза о томе братији, и сви радосно заблагодарише Господу што им је даровао тако великог молитвеника и помоћника.

У јесен 1408. године, када игуман беше ученик преподобнога Никон, к пределима Москве стадоше се приближавати Татари под вођством свирепога Едигеја. Преподобни Никон је дуго молио Господа да сачува обитељ Свога угодника и заштити је од најезде грозних непријатеља; при томе је призивао име великог оснивача обитељи - преподобног Сергија. Једном ноћу после молитве он приседе да одахне, и задрема. Одједном он види светитеље Петра и Алексија и са њима Сергија који му рече: Господња је воља да иноплеменници закаче и ово место; но ти, чедо, не тугуј и не смућуј се: обитељ неће опустети него ће још више процветати. - Затим, давши благослов, свеци постадоше невидљиви. А преподобни Никон освестивши се похита вратима, но она беху закључана; он их отвори и угледа светитеље како одлазе од његове келије. Тада њему постаде јасно да то није био сан већ истинско виђење. - Предсказање преподобног Сергија брзо се испуни: Татари разрушише манастир и спалише. Но монаси, предупређени на тако чудесан начин, привремено се склонилише из манастира, а када непријатељи одступише од предела Москве, Никон Божјом помоћу и молитвама

преподобног Сергија поново сазида манастир и подиже дрвени храм у част Пресвете Тројице.[20]

За игуманства истог преподобног Никона један инок, секући шуму за грађење келије, силно повреди себе секиром по лицу. Од великог бола он не могаде наставити посао и врати се у своју келију; сумрак се хватао, а игуман тада не беше у манастиру. Одједном инок чу како неко закуца на врата од келије и рече да је игуман; но инок, изнемогао од бола и губитка крви, не беше у стању да устане и отвори врата; утом се врата сама отворише, дивна светлост наједаред обасја сву келију, и усред тог сјаја инок угледа два човека, једног у архијерејском одјејању. Паћеник стаде мислено просити благослов од дошавших. Лучезарни старац показиваше архијереју темеље келије, а овај их благосиљаше. Тада болесник, на своје највеће изненађење, осети се потпуно здрав. Из тога он разумеде да се удостојио видети светитеља Алексија и преподобнога Сергија. Тако се ова два света мужа, сједињени присно братском љубављу за живота на земљи, јављаху и по смрти.

Житељ Москве Симеон трговац, рођен по предказању светог Сергија, страховито се разболе, те се не могаше ни покренути, ни заспати, ни јести, већ лежаше ослабљен на постељи својој. Патећи много, он једном ноћу стаде призивати у помоћ светог Сергија: Помози ми, преподобни Сергије! избави ме од болести! сети се: ти си за живота свог био тако милостив према мојим родитељима и предказао им моје рођење; не заборави ме, ти видиш како ми је страховито тешко. - Одједном пред њега стадоше два старца: један од њих бејаше Никон; болесник га одмах познаде, пошто је лично знао овог светитеља још за живота његова; а за другог му би јасно да је то сам преподобни Сергије. Дивни старац осени болесника крстом, па онда рече Никону да узме икону која је стајала крај постеље, а коју некада сам Никон беше поклатио Симеону. Болеснику се учини да му се сва кожа одвоји од тела; после тога свеци постадоше невидљиви. И у том тренутку Симеон осети да је потпуно оздравио: подиже се на својој постељи, а да га притом нико не придржи; тада му постаде јасно да му није спала кожа, већ да га је болест напустила. И би радост његова велика; и уставши, он се поче пламено молити светим чудотворцима због свог чудесног исцељења.

Једном о празнику Пресвете Тројице беше се по обичају стекло врло много света у обитељ преподобнога. Међу тим светом беше и један јадни путник богомољац који пре седам година беше изгубио вид; он стајаше ван цркве, док је у цркви текло свечано богослужење; а његов се водич беше удаљио од њега на неко време. Слушајући црквено појање слепац туговаше што не може да уђе и да се поклони светим моштима преподобнога. Остављен од водича, он стаде горко ридати. Одједном њему се јави брз на помоћ свети Сергије, узе га за руку, уведе га у цркву и приведе кивоту; слепац се дотаче кивота и одмах про гледа. Мноштво људи бише сведоци тако славног чуда, и сви заблагодарише Богу и прославише Његовог угодника. Исцељени пак човек, у знак благодарности остаде заувек у обитељи преподобнога и поматаше братији у радовима.

Припаднимо и ми од свег срца к раки чудотворних моштију преподобног и богоносног оца нашег Сергија и са умилењем завапимо: Преподобни оче Сергије, моли Бога за нас! - На срдачну веру он увек милостиво одговара чудотворном љубављу, која лечи од свих недуга. Амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ ЕФРОСИНИЈЕ СУЗДАЉСКЕ

Преподобна Ефросинија беше кћи исповедника Христове вере, кнеза Михаила Черњиговског.^[21] Дуго време супруга његова беше бездетна; кнез Михаил и кнегиња се топлом вером обраћаху Пресветој Богородици и преподобним оцима Антонију и Теодосију, и са сузама их мољаху да им подаре пород. Једне ноћи њима се јави Богородица и рече: Будите одважни, молите се: ваша молитва је примљена, и у знак тога примите миомир. Они се уплашише, и пробудише се из она, и нађоше поред свог узглавља завежљај са мирисима; метнувши их у кадионицу, они сву кућу напунише дивним миомиром. И велможи њихови, и сви укућани кнежеви дивљаху се овом неисказаном мирису. Кнез Михаил и супруга његова још се усрдније стадоше молити Богу. После тога њима се поново јави Пресвета Богородица и даде им голубицу у руке, при

чему се дом њихов испуни миомира. И по трећи пут им се ави Пресвета Богородица са преподобним оцима Антонијем и Теодосијем и рече им: Услишене су ваше молитве: вама ће се родити кћи, којој надените име Теодула,^[22] јер ће бити слу житељка цркве Влахернске.

А кад се роди ова кћер,^[23] родитељи јој по речи Пречисте, дадоше име Теодула. Кад год је њена дојиља јела меса, света Теодула, будући још у повоју, целог тог дана није сисала млеко из њених сиса. Видећи то, њена мати размишљаше шта ће бити са њеном ћерком. И једном она имаде овакво виђење: окриљена, она узлеће к небу и предаје Богу своју девојчицу. Пробудивши се из сна она узнесе благодарност Пресветој Богородици за сва њена чудесна знамења. Новорођену девојчицу крстише у Печерском манастиру, у храму Пресвете Богородице. А када Теодула поодрасте, благоверни кнез Михаил сам је учаше Светом Писму. А у осталоме младој кнегињи беше наставник кнежев бојар Теодор, који се одликовао мудрошћу и ученошћу. Побожна Теодула превазилажаше све своје врснице у учењу и лепотом лица свога. Многи због тога тражаху њену руку, али је не добише. У то време живљаше у Суздаљу веома благочестиви кнез Мина. Он запреси од родитеља Теодулу, и они му је обећаше дати за жену. Међутим Теодула беше *тима* веома ожалостњена, и непрестано се са сузама мољаше Пресветој Богородици да је сачува у девствености Пресвета Богородица јој се јави, наређујући да послуша своје родитеље, и рече јој: Нечистота се неће дотаћи твога тела.

Света девојка се покори вољи својих родитеља и крену у Суздаљ; али док још беше на путу, њен заручник умре. Стигавши у град Суздаљ, она оде у тамошњи женски манастир Пресвете Богородице Влахернске и замонаши се добивши име Ефросинија. И ту она живљаше: показујући велику послушност према свима монахињама, силно изнуравајући тело своје и просвећујући душу своју, и творећи сваку врлину. И због тако усрдног и неуморног подвизавања у врлинама она доби од Бога дар пророштва; и често она поучаваше све Еванђелском речју, и исцељиваше многе од разних болести. У време пак најезде нечестивог Батија она молитвама својим сачува манастир од разорења. Престави се

блажена Ефросинија у вечни живот двадесет петог септембра 1250. године, у исти дан у који раније би замонашена.[24]

СПОМЕН СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ПАФНУТИЈА и осталих 546 мученика пострадалих са њим

Свети преподобномученик Пафнутије живљао у време цара Диоклецијана и беше родом Египћанин. Царски намесник Египта Аријан, гонитељ хришћана, допутова у град Тентиру[25] и одреди двеста војника да му пронађу и доведу подвижника Пафнутија. Али овај, унапред обавештен о томе од анђела, сам се јави гонитељу, и пошто исповеди веру у Христа Бога, он би бачен у тамницу. Затим поново би изведен пред намесника, при чему окови сами од себе спадоше с његових руку и ногу. Тада га метнуше на страховите муке, тако да му изнутрице испадоше, али га анђеоски Господњи но цели. Видевши то, два војника, Дионисије и Калимах, који мучаху светитеља, повероваше у Господа Христа, и ту одмах бише обезглављени. Поново затворен у тамницу, Пафнутије обрати Христу четрдесет чиновника које намесник беше бацио у тамницу. Сви они за исповедање Христа бише предати огњу После тога свети Пафнутије, на чудесан начин ослобођен тамнице и с радошћу примљен у дому једног богатог човека по имену Несторија (или Евсторгија), побуди на подвиг мучеништва самог Несторија, супругу његову Ермиону и кћер његову Стефану, који бише обезглављени Аријаном. Потом свети Пафнутије обрати шеснаест ученика дечака, децу угледних родитеља: они бише прободени цилитима, а један од њих спаљен на ломачи; осамдесет пак рибара, подстакнути на мучеништво, бише лишени живота секиром. Свети Пафнутије обрати још четири стотине војника са њиховим старешином Јевсевијем; и они сви бише сажечени у јамама. После тога свети Пафнутија са каменом о врату бацише у реку; али он на том камену доплови до обале. Напослетку свети Пафнутије би послат самом Диоклецијану; овај прикова светитеља на палмово дрво, и тако свети исповедник предаде дух свој Богу 303. године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ПАФНУТИЈА

Преподобни Пафнутије, отац преподобне Ефросиније, подвизавао се после престављења своје кћери у истом манастиру, и скончао у миру.

СПОМЕН ВЕЛИКОГ ЗЕМЉОТРЕСА у Цариграду

У време цара грчког Теодосија Млађег (408-450. г.) догоди се у Цариграду на овај дан велики и страшан земљотрес, који потраја неколико месеци.^[26] Било је то у време цариградског патријарха светог Прокла (434-447. г.). О томе овако пише историчар Теофан: У време свјатјејшег патријарха Прокла настадоше велики земљотреси у Цариграду, који потрајаше четири месеца. Грађани Византинци (тј. Цариграђани) од тога се уплашише и побегоше изван града на поље звано "Седмо Поље". Тамо они остадоше дуже времена, свакодневно чинећи литаније и молећи се Богу заједно са својим епископом (тј. патријархом) и са царем Теодосијем.

Једнога дана, док се земља силно тресијаше и сав народ усрдно и дуго вапијаше Богу, говорећи непрекидно: "Господе помилуј!", изненада око трећега часа дана (тј. око девет сати ујутру) сви видеше како једно дете би божанском силом чудесно узнесено високо у ваздух. Ово дете у ваздуху чу глас божански, који му са висине говораше и наређиваше, да јави епископу и народу да, молећи се, говоре овако: "Агиос о Теос, Агиос Исхирос, Агиос Атанатос, елеисон имас!", то јест: "Свети Боже, Свети Крепки, Свети Бесмртни, помилуј нас!", и осим тих речи да ништа друго тој песми не додају.

Када свети Прокло доби ову божанску вест од детета, он одлучи да народ тако и пева ту песму, и одмах затим престаде земљотрес. Потом блажена Пулхерија, сестра цара Теодосија, а и сам цар, удививши се томе чуду, установише да се ова божанска песма "Свјатиј Боже" пева овако у целој васељени. И од тада почеше све Цркве свакодневно да овом песмом овако хвале Бога. Толико о томе вели Теофан У својој "Хроници" (књига I, гл. 93).

У Синаксару пак Цариградске Цркве стоји још и то да се у оно време беше појавила јерес такозваних "теопасхита", тј. богострадалника, који су произашли из нечестиве јереси монофизитске. Они су, наиме, певали ову црквену песму "Свјатиј Боже, Свјатиј Крепкиј, Свјатиј Безсмртниј" са додатком: "који си се распео за нас", чиме су уводили погрешно учење да је Христос страдао за нас не само Својом човечанском него и својом Божанском природом (што би значило да је страдала и сва Света Тројица). Зато је Бог, преко овог чудесног догађаја узношења детета у ваздух, открио и показао свима вернима како треба певати ову трисвету песму Светој Тројици, не додајући јој никакве друге речи. Тако су ту песму, без додатка, певали и анђелски хорови, које је ово дете чуло у ваздуху. Цариградски Синаксар још додаје и то да је ово дете, спутивши се на земљу и преневши патријарху Проклу и народу поруку Божју о овој песми, одмах затим издахнуло и предало душу своју Богу, а и земљотрес је одмах престао. Оно пак место у Цариграду, где дете би чудесно узнесено на висину, назва се од тада именом "Божанско Узвишење".

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

ДИОНИСИЈА и КА Л ИМАХА, ЕВСТОРГИЈА (НЕСТОРИЈА)

**и супруге његове ЕРМИОНЕ и кћери СТЕФАНЕ, старешине
ЈЕВСЕВИЈА**

и 40 војника, 80 рибара, 40 чиновника и 16 децеученика.[\[27\]](#)

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

ПАВЛА и ТАТИЈЕ

и четворо деце њихове:

САВИНИЈАНА, МАКСИМА, РУФА и ЕВГЕНИЈА

Свети мученици ови, супрузи Павле и Татија и четворо деце њихове, беху из Дамаска. Оптужени као хришћани, они бише гвозденим ланцима везани о мучилишно дрво и страховито бијени и мучени. Затим им неверници поломише удове, те тако свети мученици предадоше душе своје у руке Божје, и примише од Господа венце мученишва.

СПОМЕН СВЕТОГ ВИЗАНТИЈА

Спомиње се у Јерусалимском Канонарију (а у осталим Синаксарима га не спомињу).

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОФИЛА ИСПОВЕДНИКА, архиепископа Ефеског

Светитељ Христов Теофил живљаше побожно и богоугодно у време јереси иконоборачке (8-9. век), мудро управљајући црквом Ефеском и смело изобличавајући безумне иконоборце, који Христову икону ругаху и одбациваху Зато се удостоји исповедништва и венца бесмртности. Упокоји се мирно у Господу своме. Службу му написао преподобни Теофан Начертани. У неким

Синаксарима се не спомиње, али га спомиње Синодик Православља (који се чита у Недељу Православља).

НАПОМЕНЕ:

1. Теодосије II - царовао од 408-450. г.
2. Преподобна Ефросинија подвизавала се половином петог века.
3. Тачна година рођења преподобног Сергија не зна се; највероватније је да се родио 1314. године.
4. На месту старог Радонежа сада се налази село Городиште или Городок; оно се налази између Москве и Тројице - Сергијеве Лавре, на 15 км. од последње.
5. Теогност био митрополит од 1328. до 1353. године.
6. Спомен ових светих Мученика празнује се 7. октобра.
7. Претпоставља се да се преподобни Сергије лично сам или преко светог митрополита Алексија обратио Цариградском патријарху, коме је Руска Црква била тада потчињена, са молбом да одобри и благослови његову одлуку да заведе у манастиру општежиће, пошто мисао о завођењу општежића припада самом преподобном Сергију.
8. Спомен светог Стефана, просветитеља Перме (1396. год.), празнује се 27. априла; свете мошти његове почивају у Московском храму Спаса на Бору.
9. Кнез Владимир Андрејевич Серпуховски (1410. година), саратник Димитрија Јоановича Донског у Куликовској битци; на његовој баштини налазила се Тројицка лавра.
10. 16. августа празнује се пренесење из Едесе у Цариград Нерукотворне2 иконе Господа нашег Исуса Христа, учињено 944. године.
11. Спасо-Андроников манастир - основан око 1360. године.
12. Спомен чуда св. Арх. Михаила у Хони - празнује се 6. септембра; Чудов 1 манастир у Кремљу - основан 1365. године.

13. Почетак Симоновог манастира - око 1370. год. Нешто касније, он пренесен на ново мјесто, где се и сада налази.
14. Висоцки манастир, на високој обали реке Наре, основан 1374. год
15. Многобројни ученици преподобног Сергија основали су до тридесет манастира на северу Русије, у древном Заволжју - у шумама Новгородског, Вологодског и Костромског краја.
16. Он управљао Руском митрополијом двапут: први пут од 1381. до 1382. године, други пут - од 1390. до 1406. године. Његов спомен 16. септембра.
17. Екlesiарх грчка реч, значи: старешина храма; његова је дужност била: водити рачуна о храму и чистоти у њему, о свима припадностима храма, као и о поретку богослужења у храму по прописима Типика.
18. Спомен преподобног Никона Радонежског (1428. год.) празнујесе 17. новембра.
19. Преподобни Сергије престабио се 25. септембра 1392. године.
20. Освећење овога храма би 25. септембра 1412. године. После обретења моштију преподобног Сергија преподобни Никон подиже камени храм - садашња Тројицка саборна црква, у којој почивају чесне мошти светог Сергија.
21. Спомен његов празнује се 20. септембра.
22. Теодула - грчко име, значи: Божија служитељка.
23. Родила се 1212. године.
24. Чесне мошти свете Ефросиније почивају у истом манастиру, у коме се замонашила, подвизавала и упокојила.
25. Гентирија (Гентирија) главни град једне области у горњем Египту, на западној обали Нила, са храмом незнабожачких богова, поштованих од Египћана: Изиде, Тифона и других.
26. По једним Синаксарима земљотрес је почео 25. септембра, трајао је 4 месеца и престао 26. јануара, због чега се на дан 26. јануара такође врши спомен овог чуда. По другим пак Синаксарима, ради се о два различита земљотреса, оба из времена цара Теодосија Млађег, па се зато 26. јануара врши спомен оног другог земљотреса.
27. О свима њима видети под данашњим даном: Спомен св. преподобномученика Пафнутија.

26. СЕПТЕМБАР

**ЖИТИЈЕ СВЕТОГ АПОСТОЛА И ЕВАНЂЕЛИСТА
ЈОВАНА БОГОСЛОВА**

Свети апостол и еванђелист Јован Богослов беше син рибара Зеведеја и Саломије, кћери Јосифа, обручника свете Богородице.

Позван Господом Исусом Јован одмах остави оца и мреже рибарске, и пође са својим братом Јаковом за Христом. Од Господа Христа он би назван "сином громава", пошто је богословље његово имало да се као гром чује по целој свету и да напуни сву земљу. И хођаше за благим Учитељем својим, учећи се премудрости што излажаше из уста Његових; и Господ Христос га веома љубљаше због његове савршене незлобивости и изузетне девствене цедомудрености. Божанска љубав Спаситељева према њему беше толико изузетна, да се у светом Еванђељу вели за њега да је он "ученик кога љубљаше Исус". И међу дванаесторицом апостола Господ га је издвајао као најизвршнијег, и он бејаше један од тројице на ближних ученика Његових којима је Господ много пута откривао Своје божанске тајне. Тако, када је васкрсао Јаирову кћер Господ је узео са Собом само Петра, Јакова и Јована, да буду сведоци тога. Исто тако, када се на Тавору преобразио и показао славу Свога Божанства, Господ је то учинио опет само у присуству ове тројице одабраних ученика. И када се мољаше у Гетсиманском врту, Господ ни тамо не беше без Јована, јер рече ученицима: Седите ту док ја идем тамо да се помолим Богу. И узевши Петра и оба сина Зеведејева (тојест Јакова и Јована) забрину се и поче тужити (Мт. 26, 36-37). Свуда Јован, као љубљени ученик, беше неодвојан од Христа. А колико Господ Христос љубљаше Јована види се из тога што на Тајној Вечери Јован стави главу своју ка прси Исусове. Јер када Господ на Тајној Вечери објави да ће Га један између ученика издати, и ученици се згледаху међу собом и чуђаху за кога говори, онда ученик кога љубљаше Исус леже на прси Исусове и упита га: Господе, ко је то? Господ одговори: онај је коме ја умочивши залогај дам. И умочивши залогај даде Јуди Искаротскоме (Јн. 13, 21-26). Господ тако љубљаше Јована да је једини он имао слободе ставити главу своју на прси Његове и смело га упитати о тајни издајства. Али и Јован имађаше према овом Учитељу љубав већу од других апостола: јер у време добровољног страдања Спасовог сви ученици оставише свога Пастира и разбегоше се, а он једини неодступно гледаше све муке Христове, састрадавајући Му свим срцем, плачући и ридајући са Пречистом Дјевом Маријом, Мајкам Господњом, па чак не одступи с Њом од пострадавшег за нас Сина Божјег до самог крста и смрти. Зато и би под крстом усињен од Господа Пречистој Дјеви Марији. Јер Господ

висећи на крсту, и видевши Матер и ученика кога љубљаше где стоје рече Матери Својој: жено, ето ти сина! Потом рече ученику: ето ти матере! И од онога часа узе је ученик к себи (Јн. 19, 25-27). И имаше је као матер своју са сваким поштовањем, и служаше јој све до чесног и славног успенија њеног. А у дан успенија њеног, када чесно и свето тело Божје Матере ношаху да сахране, свети Јован ношаше пред њеним одром необично блистави скиптар царски, који Пречистој Дјевини донесе Архангел Гаврил извештавајући је о њеном преласку са земље на небо.

После успенија Пресвете Богородице свети Јован крену са својим учеником Прохором у Малу Азију да тамо проповеда реч Божју, пошто му та област припаде коцком. Идући тамо свети Јован туговаше, јер предвиде напасти на мору, које и предказа ученику свом Прохору. И када у Јопи седоше на лађу, и лађа се отисну морем, у пет сати после подне настаде силна бура, и лађа се ноћу разби, и сви што беху на лађи пливаху по таласима морским држећи се ко је за шта имао. И сутрадан у подне море их избаци све са Прохором на обалу, на пет потркалишта од Селевкије;^[1] једини Јован остаде у мору. Пошто много плака за Јованом, Прохор крену сам у Азију. У четрдесети дан путовања он стиже у једно место крај мора звано Мармареот, и ту се задржа да се одмори. И када једном посматраше море и туговаше за Јованом, морски таласи са великом хуком заплуснуше обалу и избацише Јована жива. Прохор притрча да види кога је то избацило море, и обрете Јована, подиже га са земље, и загрливши се они плакаху и благодаряху Бога за све. Тако свети Јован четрдесет дана и ноћи проведе у мору, и благодаћу Божјом остаде жив. Ушавши у Мармареот, он" заискаше хлеба и воде, па пошто се поткрепише они отпутоваше у Ефес.

Када уђоше у град Ефес, њих срене жена по имену Романа, чувена по злу чак до Рима; она држаше у граду народно купатило. И она, најмивши Јована и Прохора, одреди их да раде у купатилу, и страховито их мучаше. Вештином својом она их намами да јој раде: Јована одреди да ложи ватру, а Прохора да доставља воду, и то док год су живи. И у таквој невољи они проведоше не мало времена. Но у том купатилу беше демон, који сваке године удављиваше по једног који су се купали у њему - младића или девојку. А када се то

купатило зидало, онда су, по савету демона, У темеље његове узидали живе: младића и девојку. Од тога времена и поче се догађати такво убиство. А деси се у то време да у купатило дође један дечак по имену Домн, син градског старешине Диоскорида. И када се Домн мијаше у купатилу, нападе на њега демон и удави га. То силно потресе Роману, и она много плака за Домном. Вест о смрти Домновој се брзо пронесе по целом Ефесу; а Диоскарин када чу за смрт свога сина, препуче му срце од бола и он умре. Међутим Романа се много мољаше Артемиди да васкрсне Домна, и молећи се кидаше тело своје, али јој то ништа не поможе. У то пак време Јован распитиваше Прохора шта се то догодило. Приметивши их где разговарају, Романа дохвати Јована и стаде га силно тући, грдећи га и вређајући га и сваљујући на њега кривицу за Домнову смрт. Напоследку му рече: Ако не васкрснеш Домна, ја ћу душу твоју одвојити од тела твог, - Тада Јован, помоливши се Господу, васкрсе дечака. Роману спопаде ужас, и она називаше Јована Богом или Сином Божјим; међутим Јован проповедаше силу Христову и учаше вери у Христа. Затим свети Јован васкрсе и Диоскорида; и вероваше у Христа Диоскарин и Домн и Романа, и крстише се. И обузе страх све људе, и дивљаху се ономе што се догоди; и једни говораху за Јована и Прохора да су врач, а други одговараху да врач не васкрсавају мртве. Јован пак отера духа злог из купатила, и пребиваху они с Прохором у дому Диоскоридовом, утврђујући новопросвећене у вери и учећи их врлинском живљењу.

Једном се у Ефесу веома свечано празноваше празник Артемиде: народ у белим хаљинама светковаше и ликоваше код храма Артемидиног; а прекопута храма стајаше идол те богиње. Тада свети апостол Јован попе се на једну узвишицу близу тог идола и громогласно изобличи слепило незнабожаца, како они не знају коме се клањају и место Бога почитују демона. Народ се страховито разјари и стаде бацати камење на светог апостола, али ни један камен не паде на њега, него се сви каменови враћаху и погађаху оне који их бацаху. Свети Јован, подигавши руке к небу, помоли се Богу, и одмах настаде страховита врућина и жега, од које паде двеста људи који сви умреше. А остали једва дошавши себи од страха, молише светог апостола да се смилује на њих, јер их беше спопао

трепет и ужас. А када се свети Јован помоли Богу, сви умрли васкрснуше, и сви припадоше к Јовану, и поверовавши у Христа крстише се. И тамо, на месту званом Тихи, свети апостол исцели ослабљенога који је лежао дванаест година. И исцељени прослави Бога.

Међутим пошто свети Јован чињаше и многа друга чудеса и знамења, и глас о томе пронесе се на све стране, то демон који живљаше у идолишту Артемидином, бојећи се да и сам не буде прогнан одатле Јованом, узео на себе обличје војника, седе на видном месту и горко плакаше. Пролазници га питаху одакле је и због чега тако силно плаче. А он им говораше: Ја сам из Кесарије Палестинске, старешина сам над тамницама, и пре дани ми бише на чување два знаменита врача из Јерусалима, Јован и Прохор, који су осуђени на смрт због многобројних злих дела, и јутрос су требали бити погубљени. Но они помоћу мађија својих побегоше ноћу из окова и тамнице, и ја због њих западох у смртну опасност, јер кнез хоће да погуби мене место њих, Ја умолих кнеза да ме пусти да идем у потеру за њима, и ево чујем да се ти врачии налазе овде, али немам никога који би ми помогао да их ухватим. - Говорећи то, демон показа и писмено уверење о томе; а показа и велику своту злата, обећавајући да ће га дати онима који погубе те врачии.

Чувши то неки се војници сажалише на њега, па подстакосе народ против Јована и Прохора, и дошавши к дому Диоскоридову рекоше: "Или нам предај врачии, или ћемо ти кућу запалити". Но Диоскорид више вољаше да му кућа изгори, неголи да им преда светог апостола са учеником његовим Прохором. Међутим свети апостол сазнавши Духом да ће овај народни метеж изићи на добро, предаде себе и Прохора овој гомили неверника. Вођени гомилом они дођоше до Артемидиног храма. Свети Јован се помоли Богу, и храм идолски паде изненада, али не повреди никога. И свети апостол рече демону који обитаваше тамо: Теби говорим, нечисти демоне, реци ми колико година ти живиш овде, и јеси ли ти подигао овај народ против нас? - Демон одговори: Двеста четрдесет и девет година ја пребивам овде, и ја подигох овај народ против вас. - Свети апостол му на то рече: У име Исуса Назарећанина наређујем ти да напустиш ово место. - И одмах изиђе демон. А све присутне људе

захвати ужас, и они повероваше у Христа. А сатвори Јован и велика знамења, те се врло много народа обрати ка Господу.

У то време цар римски Домицијан подиже велико гоњење на хришћане, и свети апостол Јован би оклеветан пред њим. Епарх Асиски ухвати светог апостола и посла га окована у Рим ћесару, где ради исповедања Христа би прво бијен, па затим испи чашу пуну смртоносног отрова. А када му, по речи Христовој: "Ако и смртно што испију, неће им наудити" (Мк. 16, 18), отров не нашкоди, онда га бацише у котао пун кипећег уља, али свети апостол и отуда изиђе неповређен. И народ викаше: Велик је Бог хришћански! - А ћесар, не смејући више мучити Јована, јер га сматраше за бесмртна, осуди га на прогонство на острво Патмос, као што и каза у сну Господ Јовану: Ваља ти много пострадали, и бићеш прогнан на једно острво, коме си ти веома потребан.

Узевши Јована с Прохором војници их одведоше на лађу и отпловише. Једнога дана за време пловидбе седоше велможе царске да обедују, и при изобиљу јела и пића весељаху се. А један од њих, младић, играјући омаче се и паде с лађе у море и потону. Тада се њихово весеље обрати у плач, и радост у тугу, јер нису могли помоћи паломе у дубину морску. Нарочито силно ридаше отац тога младића који такође беше на лађи, и хтеде се бацити у море да га други не задржаше. Знајући чудотворну силу Јованову, сви они усрдно мољаху Јована да им помогне. А он упита свакога од њих, каквог ко бога поштује. Један рече: Аполона, други - Зевса, трећи - Херкула, неки - Ескулапа, други - Артемиду Ефеску. И рече им свети апостол: Толико богова имате, и они не могу да спасу једног потонулог човека! - И остави их тако уцвељене до сутрадан. А сутрадан се сажали свети апостол због погибије младића, и помоли се Богу усрдно са сузама. И море се одмах узбурка, и један талас запљусну лађу и избаци младића жива пред ноге Јовану. Видевши то, сви се удивеше и обрадоваше спасењу младића. Јована пак почеше веома уважавати и скинуше с њега железне окове.

Једном ноћу, пред саму поноћ, настаде велика бура на мору, и сви у очајању стадоше вапити, јер се и лађа поче разваљивати. Онда завапише к Јовану молећи га да им помогне и умоли свога Бога да их спасе погибије. А он, наредивши им да ћуте, поче се молити, и

одмах преста бура и наста тишина велика. - Један војник на лађи разболе се од страшне срдоболе, и беше на самрти; свети апостол га оздрави. - На лађи нестале воде, и многи, изнемогавши од жеђи, беху на умору. Свети Јован рече Прохору: Напуни судове морском водом. - И када судови бише напуњени, свети апостол рече: У име Исуса Христа захватајте и пијте. - И захвативши нађоше да је вода слатка, и пошто се напише они одахнуше. Видевши таква чудеса, сапутници светог Јована крстише се и хођаху да пусте Јована на слободу, да иде куда хоће. Али он их усаветова да га одведу на одређено место. Дошавши на острво Патмос они предадоше писмо игемону. А таст игеменов Мирон узео Јована и Прохора у свој дом.

Миронов најстарији син Аполонид имађаше у себи демона погађачког, који предсказиваше будућност; и сви сматраху Аполонида за пророка. Но у време када свети Јован улажаше у дом Миронов, Аполонида тог часа нестале без трага; он побеже у други град, бојећи се да Јован не истера из њега духа погађачког. А када у дому Мироновом настале јадиковање због Аполонида, дође Мирону писмо од Аполонида, у коме га извештаваше да је њега врач Јован својим мађијама отерао од куће, и да се он не може вратити док Јован не буде погубљен.

Прочитавши ово писмо Мирон оде к своме зету игемону и обавести га о овој ствари. Игемон ухвати Јована и хтеде га бацити зверовима да га поједу. Али Јован замоли игемона да мало причека и да му дозволи да свога ученика пошаље к Аполониду, обећавајући да ће га вратити кући. Игемон допусти да пошаље ученика, а самог Јована веза двома веригама и посади у тамницу. И крену Прохор к Аполониду са Јовановом посланицом, у којој беше написано овако: "Ја Јован, апостол Исуса Христа, Сина Божија, погађачкоме духу који живи у Аполониду наређујем именом Оца и Сина и Светога Духа: изиђи из створења Божијег и никада не улази у њега, него буди сам ван овог острва у местима безводним, а не међу људима". - Када Прохор дође к Аполониду са оваквом посланицом, демон одмах изиђе из њега. Аполонид дође к памети и, као пробудивши се из сна, пође са Прохором натраг у свој град. Али не оде право кући, него најпре похита у тамницу к Јовану, и припадајући к ногама његовим принесе му благодарност што га ослободи нечистог духа.

Дознавши за повратак Аполонида, родитељи, браћа и сродници, сви се слеглоше и радоваху се, а Јован би ослобођен тамнице. Аполонид пак казиваше о себи едедеће: Већ је много година прошло од онога часа када ја, одмарајући се на својој постељи у дубоком сну, угледах с леве стране постеље човека који ме продрма и разбуди; тај човек беше црњи од главње, очи му сијаху као свеће, и ја задрхтах од страха. А он ми рече: "отвори уста своја"; ја их отворих, и он уђе у уста моја и испуни моју утробу; и од тог тренутка он учини те ми постаде познато и добро и зло, и све што се догађа у кући. А када апостол Христов уђе у нашу кућу, тада ми онај што обитаваше у мени рече: "бежи одавде, Аполониде, да не би умро злом смрћу, јер овај човек је врач и хоће да те умртви". И ја одмах побегох у други град. А када ја покушавах да се вратим, он ми не даваше, говорећи: "ако Јован не умре, ти не можеш живети у својој кући". Но када Прохор стиже у град у коме бејаш, и ја га угледах, - нечисти дух тог тренутка изађе из мене на исти начин на који је и ушао у утробу моју; и мени лакну, велики терет нестане, ум мој дође у здраво стање, и ја се осетих добро.

Чувши ово, сви припадоше к ногама Јовановим. А он отворивши уста своја поучи их вери у Господа нашег Исуса Христа. И верова Мирон са женом и децом својом, и сви се они крстише, и би радост велика у дому Мироновом. А после и жена игемонова Хрисипа, кћи Миронова, прими свето крштење са сином својим и свима слугама својим; а за њом се крсти и муж њен Лаврентије, игемон острва Патмоса, скинувши притом власт са себе, да би слободније служио Богу, И проведе свети Јован са Прохором три године у дому Мироновом, проповедајући реч Божју. И сатвори он ту силом Исуса Христа многа знамења и чудеса: болесне исцели, и демоне прогна, храм Аполонов са свима његовим идолима сруши једном речју својом, и многе, обративши вери у Христа, крсти.

На острву Патмосу бејаше неки врач по имену Кинопс; он живљаше у пустом месту и много година познаваше се с нечистим дусима. Због опсена које је он изводио, сви га житељи острва сматраху за бога. А жреци Аполонови, бесни на апостола Јована што им сруши идолиште Аполоново и што све људе обрати у своју хришћанску веру, отидоше Кинопсу и жаљаху му се на апостола

Христова, молећи га да одмазди за срамоћење богова њихових. Но Кинопс не хте да сам иде у град, пошто много година живљаше у том месту не одлазећи никуд. Међутим грађани све више долажаху к њему са истом молбом. Онда им он обећа да ће у дом Миронов послати злог духа, да узме душу Јованову и преда је вечноме суду. И сутрадан он посла к Јовану једнога од кнезова над злим дусима, наређујући му да му донесе душу Јованову. Дошавши у дом Миронов демон стаде на месту где беше Јован. Угледавши демона Јован му рече: Наређујем ти именом Исуса Христа да се не макнеш са тог места док ми не кажеш ради чега си дошао овамо к мени. - Везан Јовановом речју, демон остаде непомичан и рече Јовану: Аполонови жреци дођоше код Кинопса и замолише га да оде у град и наведе на тебе смрт, но он не хте, говорећи: "много година живим ја на овом месту не одлазећи никуда; зар да сада трудим себе због човека бедног и ништавног? Идите ви својим путем, а ја ћу сутра послати свога духа, и он ће узети душу његову и донети је мени, а ја ћу је предати вечноме суду". - И упита Јован демона: Је ли те он кадгод слао да узмеш душу човечију и однесеш њему? - Демон одговори: Сва Сатанина сила је у њему, и он има договор са нашим кнезовима, и ми смо с њим, те Кинопс слуша нас и ми њега. - Тада свети Јован рече: Ја апостол Исуса Христа наређујем теби, зли душе, да више не улазиш у обиталишта људска, нити да се враћаш Кинопсу, него да идеш са овога острва и да се мучиш. - И демон се одмах удаљи са острва.

Међутим Кинопс, видевши да се дух не поврати, посла другога; али и овај такође пострада. И још друга два кнеза таме посла он: једноме нареди да уђе код Јована, а другоме да стоји напољу, да би му донео одговор. Ушавши код Јована демон пострада онако исто као и они ранији ; а други демон који стајаше напољу, видевши невољу свога друга, побеже Кинопсу и исприча му шта се догоди. То разјари Кинопса и он, узевши огромно мноштво демона, оде у град. И обрадова се сав град видевши Кинопса, и сви долазећи клањашу му се. Нашавши пак Јована где учи људе, Кинопс се страховито разљути и рече народу: Људи слепи, залутали сте са правога пута, почујте мене! Ако је Јован праведан, и све што он говори истинито, нека он поразговара са мном, и нека учини чудеса каква ја чиним, па

ћете видети ко је од нас већи, Јован или ја. Ако се он покаже већи од мене, онда ћу и ја веровати речима и делима његовим.

И обрати се Кинопс једноме младићу и рече: Младићу, је ли ти жив отац? - Младић му одговори: Умро је. - Упита га Кинопс: Каквом је смрћу умро? - Овај одговори: Био је морепловац, и кад се разбила лађа, удавио се у мору. - И рече Кинопс Јовану: Сада, Јоване, покажи силу своју, да бисмо поверовали речима твојим: приведи оца жива сину његовом. - Јован одговори: Христос ме није послао да мртве из мора подижем, него да заблуделе људе поучавам. - И рече Кинопс свему присутном народу: Бар ми сад поверујте да је Јован варалица и обмањује вас: узмите и држите док ја не доведем младићу оца његова жива. - И они ухватише Јована, а Кинопс рашири руке и пљесну њима, и зачу се пљесак на мору, и сви се уплашише, а Кинопс постаде невидљив. И сви повикаше: Велики си, Кинопсе. И изненада изађе Кинопс из мора, држећи, како рече, оца младићева. И сви се задивише. И Кинопс упита младића: Је ли ово твој отац? Да, господине! одговори младић! Тада се сви поклонили Кинопсу, и хтедоше да убију Јована. Али им Кинопс забрани говорећи: Када будете видели веће ствари од овога, онда нека он буде мучен.

Затим Кинопс призва другог човека и упита га: Јеси ли имао сина? Овај одговори: Да, господине, имао сам, али га неко из зависти уби. И одмах Кинопс гласно призва по имену и убијенога и убицу, и они одмах предстадоше И упита Кинопс човека: Је ли ово твој син? Да, господине! одговори овај. Тада Кинопс упита Јована. Дивиш ли се, Јоване? Свети Јован одговори: Не, ја се томе не дивим. Кинопс на то рече: Веће ћеш ствари од овога видети, и тада ћеш се дивити, и нећеш умрети док те ја не застрашим знамењима. Свети Јован одговори Кинопсу: Знамења твоја брзо ће се срушити. Чувши овакве речи народ се баци на Јована и тукоше га дотле док не закључише да је мртав. И рече Кинопс народу: Оставите га несахрањена, да га птице небеске разнесу. И они отидоше од тог места радујући се с Кинопсом и славећи га.

После тога Кинопс, чувши да је Јован жив и учи народ на месту званом Каменовалиште, дозвољава демону помоћу кога чињаше чаролије, призивање мртвих тЛ; vЕКро^vretaј.И отишавши к Јовану

рече му: Хотећи да ти приредим још већи срам и осуду, ја сам те зато оставио досад у животу; хајдмо на морску обалу, и тамо ћеш видети силу моју и постидећеш се. А праћаху Кинопса три демона које народ сматраше за људе, вас крснуте Кинопсом из мртвих. И Кинопс, силно запљескавши рукама својим, загњури се у море и постаде невидљив за све присутне. И народ повика: Велики си, Кинопсе, и нема другога као што си ти. А Јован нареди демонима који стајаху у облику људи да се не мичу с места. И помоли се Господу да се Кинопс више не појави жив, и би тако: јер море се изненада узбурка и расталаса, и Кинопс не изиђе више из мора него остаде у дубини морској, као некада бедни фараон. А демонима које народ сматраше за људе, васкрснуте из мртвих, Јован рече: У име Исуса Христа распетог и у трећи дан васкрслог, напустите ово острво. И они тог часа несташе. А народ сеђаше на обали три дана и три ноћи чекајући да Кинопс изађе из мора; отуда, од глади, жеђи и сунчане жеге многи између њих изнемогоше и лежаху безгласни, а три детета умреше. Тада Јован, сажаливши се на народ, помоли се за њихово спасење, много им говори о вери, васкрсе три умрла детета, исцели болеснике, и сви се они једнодушно обратише ка Господу, крстише се, и разиђоше кућама својим славећи Христа Бога. А Јован се врати у дом Миронов, и често одлазећи к народу учаше их вери у Господа Христа Исуса.

Једном свети апостол обрете крај пута болесног човека који је страховито патио од грознице и исцели га крсним знаком. Када то виде један Јеврејин по имену Филон, који се препираше са светим апостолам о стварима из Светога Писма, замоли апостола да сврати у његов дом. Жена пак Филонова беше губава; она припаде к апостолу, и тог часа се исцели од губе и поверова у Христа. Тада поверова и сам Филон, и крсти се са целим својим домом. Потом изађе свети Јован на трг, и слеже се к њему народ да чује из уста његових спасоносно учење. Дођоше и жреци идолски, од којих један, кушајући светог апостола, рече: Учитељу, имам сина хромог у обе ноге, молим те, исцели га; а ако га исцелиш, онда ћу и ја поверовати у Бога кога ти проповедаш. - Свети апостол му рече: Зашто тако кушаш Бога који ће обелоданити лукавост твога срца? - Рекавши то Јован посла к сину његовом са оваквим речима: У име Христа Бога

мог, устани и дођи к мени. - И овај одмах устаде и дође здрав к светоме; а отац његов, због овог кушања, тог истог часа охроне на обе ноге, и од силних болова јаучући паде на земљу и мољаше светог апостола: Смилуј се на мене, свече Божји, и исцели ме именом Христа, Бога твог, јер верујем да нема другог Бога осим Њега. - Дирнут молбом, свети апостол исцели жреца, и научивши га вери крсти га у име Исуса Христа.

Сутрадан дође Јован на место где лежаше човек који паћаше од водене болести и који седамнаест година беше прикован њоме за постељу. Апостол га исцели речју и просвети светим крштењем. Тог истог дана посла по Јована човек који после Миронава зета Лаврентија постаде игемон, усрдно га молећи да дође дому његовом; јер жени игемоновој која беше трудна дође час да роди, и она се силно мучаше не могући да се породи. Апостол убрзо дође, и чим ногом крочи на праг, жена се тог часа породи, и болови јој уминуше. Видевши то игемон поверова у Христа са домом својим.

Пошто проживе тамо три године, Јован отиде у други град, удаљен педесет стадија, чији житељи беху помрачени тамом идолопоклонства. Када уђе у град он виде народ где приређује празник демонима, и неколико свезаних младића. Јован упита једнога од оних што стајаху тамо: Због чега су свезани ови младићи? - Човек тај одговори: Имамо великог богавука, коме сада приређујемо празник; њему дакле биће ови младићи заклани на жртву. - Јован замоли човека да му покаже тог бога њиховог. А човек му на то рече: Ако хоћеш да га видиш, почекај до десет сати, па ћеш угледати жреце где са народом иду на место где се јавља бог; пођи и ти с њима, и видећеш бога вука. - Јован му рече: Видим да си добар човек, а ја сам дошљак; молим те, одведи ме одмах на то место, јер веома желим да видим вашег бога; и ако ми га покажеш, даћу ти скупопцени бисер. - Човек одведе Јована и показа му баруштину, пуну блата и воде, и рече му: Одовуд бог наш вук излази и показује се народу. - И чекаше Јован појаву тога бога; и гле, око десет сати дана појави се демон, излазећи из воде у облику огромног вука. Зауоставивши га именом Христовим, свети Јован га упита: Колико година живиш овде? - Седамдесет година одговори ђаво. На то му апостол Христов рече: Наређујем ти именом Оца и Сина и Светога

Духа, иди са овог острва, и никада не долази овамо. - И ђаво тог часа ишчезе. А човек онај, видевши све то, препаде се и припаде к ногама светог апостола. Апостол га научи светој вери, и рече му: Ето, добио си бисер од мене који сам ти обећао. - У то време стигоше на то место са свезаним младићима жреци, држећи ножеве у својим рукама, и огромна маса света с њима. И дуго чекаху појаву вука, да му закољу младиће као храну. После дугог чекања, њима приђе Јован и моли их да ослободе невинне младиће, и рече им: Нема више вашег бога вука; то беше демон, и сила Исуса Христа победи га и протера. - А они чувши да је пропао вук уплашише се; и пошто дуго тражише бога свог и не нађоше га, ослободише младиће и отпустише их здраве. А свети Јован им поче проповедати Христа и изобличавати њихову заблуду; и многи од њих поверовавши крстише се.

У граду том беше купатило. Једном се у њему купаше син Зевсова жреца, и би удављен од ђавола који живљаше тамо. Када чу за то, отац његов с великим плачем дојури к светом Јовану молећи га да му васкрсне сина и обећавајући да ће и сам поверовати у Христа. Свети апостол пође с њим и именом Христовим васкрсе умрлога. И упита он младића шта би узрок његове смрти. Младић одговори: Када се купах у купатилу., неки црнац изиђе из воде, дохвати ме и удави. - Дознавши да у том купатилу живи демон, свети апостол га закле и упита: Ко си ти и зашто живиш овде? - Демон одговори: Ја сам онај кога ти протера из купатила у Ефесу, и живим овде већ шеста година пакостећи људима. - Свети апостол га протера и из овог краја. Видевши то жрец поверова у Христа, и крсти се са сином и са свим домом својим.

После тога изађе Јован на трг, и к њему се слеже малтене сав град да слуша реч Божју. И гле, жена нека паде к ногама његовим с плачем га молећи да јој исцели ђавоиманог сина, за кога је лекарима дала скоро све своје имање. Свети апостол нареди да му га доведу, и чим посланици рекоше ђавоиманоме: "зове те Јован", ђаво тог тренутка изиђе из њега, и он, дошавши к апостолау здрав, верова у Христа и крсти се заједно са својом мајком.

У том истом граду беше чувени храм идола Бахуса, кога идолопоклоници називаху "оцем слободе". Сабирајући се ту о

његовом празнику са јелом и пићем, људи и жене се весељаху; и опивши се чињаху велико безакоње у част поганог бога свог. Дошавши тамо за време празника, свети Јован их изобличаваше за тако скаредно празновање њихово; а жреци, којих тамо бејаше врло много, дохватише апостола и бише га, па га извукоше напоље и свезана бацише, а сами се опет вратише к поганом делу свом. Свети пак Јован помоли се Богу да не трпи такво безакоње њихово, и одмах се идолски храм сруши из темеља и поби све жреце, а остали људи преплашени одвезаше светог апостола и молише га да и њих не погуби.

У том граду бејаше знаменити врач по имену Нукијан. Дознавши за разрушење храма и погибију жречева он се веома разљути, и дошавши к светом Јовану рече му: Ниси добро урадио што си храм Бахусов срушио и жреце његове погубио; због тога су сви силно љути на тебе; него те молим да их васкрснеш као што си васкрсао жречевог сина у купатилу, па ћу тада и ја поверовати у Бога твог. - Свети Јован одговори: Разлог њихове погибије би безакоње њихово; зато они нису достојни да живе овде, него нека се муче у паклу. - Нукијан рече на то: Ако их ти не можеш васкрснути, онда ћу ја именом богова мојих васкрснути жреце и воспоставити храм, али ти нећеш избећи смрт. - Рекавши то они се растадоше. Јован оде да учи народ, а Нукијан се упути к срушеном храму, и обишавши га врачајући учини те се јавише дванаест демона у облику побијених жречева, којима он нареди да пођу за њим и убију Јована. Но демони рекоше: Нама је немогуће не само убити њега, него чак ни појавити се на оном месту где се он налази; а ако хоћеш да Јован умре, иди и доведи овамо народ, да би се народ, видевши нас, разјарио против Јована и погубио га. - Нукијан оде, и наставши много народа где слушају учење светог Јована повика на њих громким гласом: О, неразумни! зашто дозвољавате да вас обмањује овај странац, који уништи ваш храм са жрецима, и који ће погубити и вас ако га будете слушали? Него хајдете са мном да видите жречеве своје које ја васкрсох; још ћу и ваш срушени храм воспоставити на ваше очи, што Јован учинити не може. - И сви као да су без ума пођоше за њим оставивши Јована. Али свети апостол, идући са Прохором другим путем, пре њих стиже на место где беху демони у

облику васкрслих жречева. А демони, угледавши Јована, одмах ишчезоше. И гле, када Нукијан дође с народом и не нађе демоне, силно се ожалости, па поново поче обилазити око разрушеног храма врачајући и призивајући демоне, али без икаквог успеха. А кад се спусти вече, разјарени народ хтеде да убије Нукијана што их је преварио. Неки предложише: Да ухватимо Нукијана и одведемо к Јовану, и што нам он рекне то ћемо учинити. - Чувши то свети Јован их предухитри и пре њих стиже на пређашње место. А људи, доведши Нукијана пред светог Јована, рекоше: Ова варалица и непријатељ твој скова план да те погуби; ево, ми ћемо учинити с њим оно што нам ти кажеш. - Свети апостол им рече: Пустите га, нека се покаје.

Сутрадан Јован опет учаше народ вери у Христа, и многи од њих поверовавши молише Јована да их крсти. А кад их Јован доведе на реку, Нукијан врачањем својим претвори воду у крв. Свети Јован молитвом ослепи Нукијана, и учинивши воду поново чистом крсти у њој све који беху поверовали. Побеђен тиме, Нукијан дође к себи, и искрено се кајући моли светог апостола да буде милостив према њему. Видевши Нукијаново покајање и довољно га поучивши, свети апостол га крсти, и Нукијан одмах прогледа, и уведе Јована у свој дом. А када Јован уђе у Нукијанов дом, сви идоли што беху у дому изненада попадаше и у прах се разбише. Видевши то чудо, Нукијанови укућани се уплашише, па поверовавши у Христа крстише се.

Бејаше у том граду једна богата и лепа удовица по имену Проклианија. Имајући врло лепог сина Сосипатра, она се по дејству ђавола заљуби у њега, и стараше се на све могуће начине да га приволи на своје безакоње. Но син, будући паметан, омрзну мајку због овог њеног безумља, побеже од ње и дође на место где свети Јован тада учаше народ, и са уживањем слушаше апостолске поуке. А свети Јован, коме Духом Светим би откривено све што се догодило са Сосипатром, узео на само Сосипатра и саветоваше му да поштује мајку, само да је не слуша у безаконном делу, и да никоме не говори о томе него да скрива грех мајке своје. Сосипатар не хте да се врати дома к матери својој; међутим Проклианија, нашавши га четвртога дана, дохвати га за одећу и силом га вуцијаше дома. На ту вику

појави се игемон, који недавно беше дошао у тај град, и упита за раздог што жена тако вуче младића. А мајка, скривши своју грешну намеру, оклевета сина како је тобож хтео да је обљуби; и при томе чупаше косу и плакаше вичући. Чувши то, игемон поверова лажи и осуди невиног Сосипатра да га зашију у кожну врећу, пуну смртоносних змија, и тако баце у море. Дознавши за ово, свети Јован дође к игемону, изобличавајући га за неправедну осуду, јер није како ваља испитао ствар, већ је невиног младића осудио на смрт. А Проклианија бацаше клевету и на светог Јована, и говораше: Ова варалица научи сина мог на такво зло. - Чувши то, игемон нареди да и Јована зашију у исту врећу заједно са Сосипатром и вргну у море. Но свети апостол се помоли Господу, и изненада се затресе земља, а игемону се осуши рука којом он потписа пресуду против светог апостола; Проклианији пак осушише се обе руке и очи јој се изврљавише. Када то виде, судија се препаде страховито, и сви присутни попадаше ничице од страха. И мољаше судија Јована да се смиљује на њега и исцели му сасушену руку. А свети апостол, поучивши га доста о праведном суду и о вери у Христа, исцели га и крсти у име Оца и Сина и Светога Духа. И тако невини Сосипатр би избављен од напасти и смрти, и судија позна Бога истинога. А Проклианија побеже од страха дому свом, носећи на себи казну Божју. Међутим апостол узевши Сосипатра оде у дом њен. Сосипатр пак не хте да иде к мајци својој, но свети Јован га учаше незлобивости и увераваше га да сада он неће чути више од мајке своје ништа безаконно, јер се она оцеломудрила. Тако стварно и би. Јер када Јован са Сосипатром уђе у њен дом, Проклианија одмах паде пред ноге апостола, с плачем се исповедајући и кајући за грехе своје.

Исцеливши је од болести и научивши је вери и целомудрију, апостол је крсти са целим домом њеним. И тако, оцеломудривши се, Проклианија провођаше дане своје у великом покајању. У то време би убијен цар Домицијан. После њега на римски престо ступи Нерва, човек веома добар; он пусти па слободу све који беху у заточењу. Тада и свети апостол Јован би пуштен из заточења, и намисли да се врати у Ефес, јер готово све људе на Патмосу он већ беше обратио Христу. Но када хришћани дознадоше за ту његову

намеру, молише га да их нипошто не оставља. А л и пошто свети апостол не хте да остане, већ жељаше да се врати у Ефес, они га онда молише да им бар Еванђеље остави као успомену на своје учење, које он тамо написа. Јер једном, покренут промислом Бажјим, постивши се и наложивши свима пост, он узе са собом свог ученика Прохора и изиђе из града на удаљену високу гору, где три дана проведе на молитви. А после трећег дана настаде страховита грмљавина и севање муња, и сва се гора затресе; Прохор од страха паде на земљу. Окренувши се к њему, Јован га подиже, посади себи с десне стране и рече: "Пиши што будеш чуо из уста мојих". И подигавши очи к небу поново се мољаше, а по молитви поче говорити: "У почетку беше Реч", и остало. Ученик пажљиво записа све што чу из уста његових; и тако би написано свето Еванђеље, које апостол, сишавши с горе, нареди Прохору да поново препише. И пристаде свети апостол да препис остави хришћанима на Патмосу, сагласно њиховој молби, а оригинал задржа код себе. На том истом острву свети Јован написа и Откривење.[2]

Пре свог одласка са острва Патмоса свети Јован обиђе све околне градове и села утврђујући браћу у вери; и догоди му се да буде у једном селу у коме живљаше Зевсов жрец по имену Евхарис, који имађаше слепога сина. Овај жрец одавно жељаше да види Јована. Чувши да је Јован дошао у њихово село, он похита к њему молећи га да дође његовом дому и исцели му сина. А Јован видећи да ће задобити душе људске оде у дом жречев и рече слепом сину његовом: У име Господа мог Исуса Христа, прогледај! - и овај одмах прогледа. Видевши: то, Евхарис поверова у Христа и крсти се са сином својим. И у свима градовима тога острва свети Јован уреди добро цркве свете, поставивши им епископе и презвитере; и пошто довољно поучи житеље, он се са свима поздрави и стаде се враћати ка Ефесу. Верни га праћаху са плачем и ридањем великим, не желећи се лишити такога сунца које учењем својим просвети сву земљу њихову; но свети апостол седе на лађу и предавши свима мир отплови својим путем. А кад стиже у Ефес, верни га среташе са неисказаном радошћу, кличући и говорећи: Благословен који иде у име Господње! - И би примљен с чешћу. Боравећи тамо он не

престајаше трудити се, свагда учећи људе и упућујући их на пут спасења.

Не треба прећутати ни оно што о светом апостоу Јовану казује Климент Александриски.[3] Када у Азији апостол обилажаше градове, он у једном граду виде младића, расположеног душом за добро дело; он га поучи вери и крсти. Но намеравајући да одатле отпутује на проповед Еванђеља, он пред свима повери овога младића епископу тога града да га научи сваком добром делу. Узевши младића епископ га научи Светом Писму, али се не стараше о њему колико треба, нити му даваше васпитање какво је потребно младићима, него га препусти његовој вољи. Убрзо потом младић поче водити рђав живот, стаде се опијати и красти. Затим се спријатељи са разбојницима; они га придобише, одведоше га у пустиње и горе, поставише га за свог харамбашу и чињаху разбојништва на путевима. После извесног времена апостол Јован враћајући се дође у тај град, па чувши за овога младића да се покварио и постао разбојник, рече епископу: Врати ми благо које ти предадох на чување, као у верне руке; врати ми оног младића кога ти пред свима поверих да га научиш страху Божјем. - Епископ са плачем одговори: Пропаде тај младић, душом умре а телом врши разбојништва по путевима. - А Јован рече епископу: Зар се тако чува душа брата свога? Дај ми коња и пратиоца да идем и потражим онога кога си ти погубио. - Када Јован дође к разбојницима, замоли их да га одведу к својој харамбашини, што они и учинише. А младић, угледавши светог Јована, посрами се, па скочивши побеже у пустињу. Међутим свети Јован, заборавивши на своју старост, појури за њим вичући: Сине мој, врати се к оцу свом и не очајавај због пада свог; грехе твоје примићу ја на себе; стани дакле и причекај ме, јер ме Господ посла к теби. - Младић стаде, па с трепетом и стидом великим припаде к ногама светог апостола, не смејући да му погледа у лице. А свети апостол, загрливши га с родитељском љубављу целиваше га, па га узе и с радошћу одведе у град, јер нађе изгубљену овцу. И много га учаше упућујући га на покајање; и младић усрдно се трудећи у покајању угоди Богу, и добивши опроштај грехова престаји се у миру.

У то време бејаше један хришћанин који западе у толику сиромаштину, да није имао чиме исплатити дугове својим повериоцима; од силне муке он намисли да се убије, и замоли једног врача Јеврејина да му да смртоносни отров да попије. А овај, непријатељ хришћана а пријатељ демона, испуни његову молбу: даде му смртоносни напиток. Хришћанин пак, узевши смртоносни отров, пође својој кући, и путем размишљаше и страх му душу пролажаше, не знајући шта да ради. Напослетку, осенивши чашу крсним знаком, он је попи, али му то ни најмање не нашкоди, пошто крсни знак одузе сву отровност отрову у чаши. К он се много чуђаше у себи што остаде здрав и што не осећа никакву повреду. Но, прогањан и даље од поверилаца, он у невољи опет оде к Јеврејину да му овај да најјачи отров. Јеврејин се зачуди видевши га жива, па му даде најјачи отров. Добивши отров, човек пође кући својој. И дуго размишљајући пре но што испи отров, он и сада осени светим крсним знаком и ову чашу, и попи је, али и овога пута ни најмање не настрада. И он опет оде к Јеврејину и показа му се здрав; и подсмеваше се Јеврејину што је невешт у своме занату. А Јеврејин, уплашивши се, упита га шта је радио када је отров пио. Он му одговори: Ништа друго, само сам чашу осенио светим крсним знаком. И Јеврејин сазнаде да сила светога крста одгони смрт; али желећи да то провери, он од истог отрова даде псу, и овај чим окуси одмах црче. Видевши то, Јеврејин се са хришћанином упути к апостолу и обавести га о свему што се догодило. Свети апостол научи Јеврејина вери у Христа, и крсти га, а том убогом хришћанину нареди да донесе обрамицу сена, коју апостол крсним знаком и молитвом претвори у злато, и нареди му да тим златом исплати своје дугове повериоцима, а остатком да издржава своју кућу. Затим свети апостол поново се врати у Ефес, и живљаше у кући Домна, и огромно мноштво људи обрати Христу и сатвори безбројна чудеса.[4]

Када светом апостолу беше преко сто година, он изиђе из куће Домна са седам својих ученика, и дошавши до једног места нареди им да седну; беше јутро, и он, удаљивши се од својих ученика колико се каменом може добацити, помоли се Господу. Затим му ученици по жељи његовој ископаше крстолики гроб; и он заповеди Прохору

да иде у Јерусалим и тамо остане до смрти своје. И пошто поучи ученике и целива их, свети апостол рече: Узмите земљу, матер моју, и покријте ме њоме. - И целиваше га ученици и покрише га до колена; и пошто га поново целиваше, покрише га до гуше, и положише му на лице покривач; и целивавши га још, са великим плачем покрише га потпуно. Када за то чуше браћа у граду, дођоше и раскопаше гроб, али ништа не нађоше, и веома много плакаше; затим, помоливши се, они се вратише у град. Сваке пак године, у осми дан месеца маја, излажаше из његовог гроба неки ситан прах, мирисан и лековит, и молитвама светог апостола Јована даваше исцељење болнима, у част Бога, у Тројици слављенога кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРАВЕДНОГ ГЕДЕОНА

Судија Израилског народа. Родом из племена Манаојијина; био судија после Деворе пророчице. Избавио Израилце од напада Мадијана и затим управљао Израилцима четрдесет година. Преставио се 1307 године пре Христа. Од Бога удостојен чудесног догађаја са руном и росом, чиме се прасликовало Христово натприродно рођење од Свете Дјеве Богородице.[5]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НИЛА КАЛАБРИЈСКОГ

Велики подвижник међу Грцима у Калабрији, оснивач неколиких манастира, чудотворац и бранитељ чистоте вере православне. Предузимао дуга путовања само да спасе некога човека какве тешке казне. Имао је, дакле, жарку љубав према својим ближњима. Упокојио се 1005 године. Оставио многе ученике, достојне себе, међу којима се нарочито истакао свети Вартоломеј (+1044), писац неколиких канона.

**СПОМЕН СВЕТИХ ПЕТ ДЕВОЈАКА МУЧЕНИЦА:
ТЕКЛЕ, МАРИЈАМНЕ, МАРТЕ, МАРИЈЕ и ЕНАТЕ,
убијених од оца њиховог Павла[6]**

**СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ
УДОВИЦЕ**

Пострадала за Господа мачем посечена.

НАПОМЕНЕ:

1. Приморски град у Сирији.
2. Предање казује да се једном апостол Јован, заједно са својим учеником, повукао из града у пустињску пештеру, и тамо провео првих десет дана заједно са Прохором, а других десет дана сам. У току ових других десет дана он ништа није јео, него се само молио Богу иштући од Њ(ега да му открије шта треба да ради. И дође глас Јовану с неба: "Јоване, Јоване!" Јован одговори: "Шта наређујеш, Господе?" И говораше глас с неба: "потрпи још десет дана, и биће ти откривене многе велике ствари". Јован проведе тамо још десет дана без хране. И зби се тада дивно чудо: Анђели од Бога сиђоше к њему и саопштише му многе неисказане тајне. И када се Прохор врати к њему, он га посла: по мастило и хартију, и потом два дана говораше Прохору о откриве њима која је имао, а овај их записиваше.
3. Климент Александриски знаменити учитељ хришћански првих векова хришћанства, умро око 217 г.

4. Последње године свога живота свети апостол Јован проводио је у испосничким подвизима: хранио се само хлебом и водом, није стригао своју косу, одевао се у прости платнене хаљине. Од старости он није имао снаге да проповеда реч Божју ни у околини Ефеса. Сада је поучавао само епископе Цркве и одушевљавао их да неуморно уче народ речи Еванђелској, а нарочито да памте и проповедају прву и главну заповест Еванђелску, заповест о љубави. Блажени Јероним казује: Када је свети апостол толико био онемоћао, да су га ученици доносили у цркву, и он није имао снаге да говори дуге поуке, онда је он своје беседе сводио на то, што је непрестано понављао ову поуку: "Дечице, љубите један другог!" А када су га једном ученици упитали, зашто им то он непрестано понавља, он је одговорио: "Ово је заповест Господња, и ако њу држите, то је доста". На заходу дана својих свети апостол је уживао нарочиту љубав целог хришћанског света. У то време он је био једини апостол - очевидац Господа, пошто су сви други апостоли већ били преминули. Сав хришћански свет знао је да је свети Јован био најмилији ученик Господа Христа. Стога су многи чезнули да га виде и сматрали за част да се дотакну хаљине његове.
5. Видети о њему опширније у Књизи о Судијама: 6, 11-8, 33.
6. Опширније о њима видети под 9. јуном.

27. СЕПТЕМБАР

**ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА
КАЛИСТРАТА,
и дружине његове (49 мученика)**

Видећи да се изабрано стадо Христово из дана у дан увећава, завидљиви непријатељ ђаво устаде против њега са великим бесом хотећи да све словесне овце Христове распуди и поуби. Као оруђа за ово он употреби незнабожне царе римске, Диоклецијана и Максимијана, по свирепости сличне бешчовечним зверовима. Он их

као крвожедне вукове натутка на стадо Христово, и преко њих га растрзаше љуто и немилосрдно: јер он им стави у срце толики бес против хришћана, да они све остале бриге о царству занемарише и све своје силе употребише једино на то, да потпуно потамане све хришћане. А ову своју злу намеру и дело они сматрају за веће и драгоценије него сва друга велика дела царска и славне победе и тријумфе над непријатељима својим. У том циљу они разаслаше у све крајеве земље игемоне и мучитеље, који по злоћи беху равни њима и гори од њих, да свуда приморавају хришћане на приношење идолских жртава, а да непослушне муче, убијају и на разне начине погубљују. Када се ово наређење стаде извршивати, многи се верни и срцем Христу предани украсише венцем мучеништва, и са земље пређоше на небо славећи победу над непријатељима. Међу многима таквим показа се и сјајни војник Христов Калистрат, који не сам него са многобројном дружином прође дивни пут мучеништва и победивши врага предстаде победитељу света Христу, носећи на себи ране добијене за Њега и примајући одликовање за свој подвиг.

Постојбина овог страдалца Христовог беше Картагена;^[1] одатле он би узет у војску и причислен пуку војводе Персентина. У том пуку једино блажени Калистрат сијаше побожношћу као звезда у тамној ноћи, јер сви његови другови по оружју беху помрачени тамом идолопоклонства. Једино он беше просвећен светлошћу вере, којој се научи од свога оца хришћанина; отац пак његов би научен вери од свога деде Неокора, који у време добровољног страдања Господа нашег Исуса Христа беше у Јерусалиму за време Понтија Пилата као војник. И он, видевши сва чудеса која се догодише при смрти и васкрсењу Господа Христа, поверова у Њега, крсти се од апостола, и врати се кући својој, носећи скупоцени бисер - веру у Христа, којим обогати сина свог, оца Калистратова, и све укућане своје, казујући им о Христу Исусу све што сам очима својим виде и што чу од светих апостола. Тим духовним и неукрадивим богатством вере, које наследи од деде и оца, свети Калистрат обогаћаваше кога год је могао, учећи познању истине и обраћајући к Богу душе људске. Због тога другови његови у војсци гледаху на њега с подозрењем, и пажљиво мотрају на њега да би тачно сазнали да ли је он заиста хришћанин или не.

Када се он са војводом својим нахођаше у Риму, његова хришћанска вера би препозната на следећи начин. Блажени Калистрат имађаше обичај да сваке ноћи устаје на молитву и дуго се моли тајно. Једном када он устаде и мољаше се, осетише то неки војници који су спавали близу њега; и чувши да он често призива име Исуса Христа, уверише се потпуно да је он заиста хришћанин; и згодном приликом обавестише о томе војводу Персентина. Војвода одмах позва Калистрата и упита га: Калистрате, је ли истина то што говоре о теби твоји другови? - Он одговори: Не знам шта би они могли говорити о мени, јер сам свестан да нисам учинио никакво зло. - Персентин онда нареди војницима да му кажу у лице шта имају. Војници на то рекоше војводи: Господине, само ти нареди њему да боговима принесе жртву, па ћеш одмах дознати каквог је он мишљења и какве вере.

Војвода нареди Калистрату да боговима принесе жртву и да им се поклони. Свети Калистрат одговори: Нисам научио да приносим жртву многим боговима, већ само једном Богу истином и живом, који је све из небића извео у биће и човека саздао од земље; а богове које ви поштујете и које руке људске начинише, ја називам не боговима него демонима, као што ме томе научи Свето Писмо које вели: Сви богови незнабожаца су демони (Пс. 95, 5); и: Идоли су њихови сребро и злато, дело руку људских (Пс. 113, 12). Из истог Светог Писма научио сам се знати Бога који живи на небесима, приносити Му жртву хвале и узносити молитве Вишњему. Због тога ли ме, дакле, окривљују ови људи што поштујем јединог истинитог Бога, а не многе лажне богове? Требало би да ме они оптуже само онда када би сазнали да сам неисправан на својим војничким дужностима, да сам плашљив и бежим испред непријатеља; ето то су ствари за које би они могли да ме оптужују пред тобом, војводо, и такве би доставе доликовало теби да слушаш. А ти, знајући да ништа такво учинио нисам, зашто слушаш достављаче, и изводиш ме на суд само зато што се догмати моје вере не слажу с догматима ваше вере?

На ове речи војвода одговори с гњевом: Сада није време за ораторско многоречије, него је време тешких мука и љутих казни, које ћеш ускоро искусити, ако се не покориш мени и не принесеш

жртве боговима, којима се и сам цар клања. Еда ли не знаш како сам ја немилосрдан, јер могу пре мучења уплашити свакога самим погледом и гласом? - Свети Калистрат одговори: Љутина твоја и шкргут зуба твојих, ако и задају страх, то је страх времени; али постоји вечни страх и шкргут зуба, упасти у њега ја се ужасно бојим, и сама помисао на њега ужасава ме.

Војвода, не могући зауздати своју љутину, нареди да светитеља баце на земљу и бију. Дуго мучен, светитељ за све то време не показа ни најмање нетрпљења, него говораше к Богу: Заклех се да ћу чувати наредбе правде твоје, и извршићу. Потиштен сам веома, Господе, оживи ме по речи својој,^[2] и не допусти да ми се наруга овај незнабожни човек; укрепи ме, Господе, да поднесам ове муке, дајући снаге мом потрвеном и немоћном телу и подстичући у мени дух храбрости.

Видећи где се крв потоком лије из мученикових рана, војвода нареди да престану са мучењем, и рече мученику: Ово је тек почетак кажњавања за твоје непослушање, Калистрате; стога ти добронамерно саветујем: изврши моје наређење, да би се спасао већих мука које те очекују. Ако се не покориш царевој наредби, кунем се боговима, руке мучитеља искидаће тело твоје на комаде, и крв твоју пси ће полизати, и месо твоје лавови појести; тако ћеш погинути страшном смрћу. - Но храбри Калистрат одговори: Надам се на Бога крепког, Бога живог, да ће ме избавити од уста лавових, и отети од паса душу моју, јединицу моју, која једина међу свима овим војницима зна истинога Бога, у кога се уздам да ће не само једну душу моју, него и многе друге душе одавде узети к Себи, удостојивши их да познаду пресвето име Његово.

Још више разгневиен овим речима, војвода нареди да земљу покрију оштрим комадем разбијених ћерпича и да по њима дуго вуку наог Калистрата, додајући на тај начин бол на бол изранављеном телу мучениковом. А када светитељ претрпе и те муке, мучитељ нареди да му кроз левак лију воду у уста кар у неки кожани мех. У време свог мучења мучитељ рече мученику: Калистрате, ако не принесеш боговима жртву, ја ћу те одмах бацити у море, јер се бојим да и друге војнике не заведеш ако те убрзо не погубим. - Мученик одговори: О, превелики незакониче, ти се

бринеш да сачуваш стадо које се налази под влашћу твога оца ђавола, а ја се надам у Бога да ћу то стадо придобити Христу моме, утврдити га у истинитој вери, и усред овога града саградити цркву Господу Богу моме. - Побеснивши од љутине, војвода рече: Безбожнице и беднице, смрт ти већ виси над главом, а ти мислиш да цркву градиш и да многе приводиш Богу твоме!

Рекавши то војвода нареди да се донесе кожни мех, метну у њега светог мученика, па га вргну у дубину морску, а сам стајаше на обали, желећи да види светитељеву погибију. А л и мех, у коме се, као Јона у китовом трбуху, налажаше свети Калистрат молећи се, би по вољи Божјој нанесен на оштро камење морско и провали се, а светог Калистрата примише на своја леђа два делфина, и носећи га по води кротко га изнесоше на обалу. И светитељ весело певаше: Тонем у дубине морске,[3] али ме не потопи бура водена, нити се уморих молитвом вапијући к Теби, Господе; и Ти брзо услиши молитву моју и чудесно ме избави од нераздрешивих уза и дубине морске када за то већ не беше никакве наде: скиде с мене врећу, и опаса ме весељем.[4]

Кад светитељ певаше ово радосним гласом, мноштво војника дивљаше се, и неки од њих припадоше к ногама његовим молећи га да их избави од обмане демонске и приведе Христу Богу свом. Таквих бејаше четрдесет девет, од којих се један зваше Гимнасије. Сви они говораху: Ми познасмо да је Бог твој велик и истинит, јер те чудесно избави из дубине морске. - А блажени мученик рече: Господ мој Исус Христос не одгони оне који долазе к Њему, јер каже: Ходите к мени сви који сте уморни и натоварени, и ја ћу вас одморити (Мт. 11, 28). - Рекавши то, он пружи к небу руке своје и подиже очи, и мољаше се: Господе, који на небесима живиш и на смирене погледаш, погледај на ово мало стадо Твоје, заштити га од свакога зла, и сачувај га неповређена од звера видљивог - мучитеља Персентина, и од звера невидљивог - ђавола, јер си Ти једини слављен вавек.

Видећи шта се збива, војвода се удиви и рече: Тако ми пресјајног сунца, овај човек располаже великом враџбинском силом, јер изађе из мора неповређен, а као што обећа - заведе моје војнике враџбинама својим. - Затим рече светитељу: Ја ћу убрзо уништити

твоје враџбине, Калистрате, и ти ћеш сазнати ко је Персентин, служитељ великих богова, и ко је Распети, кога ти почитујеш и у кога се узалуд уздаш.

После тога Персентин седе на судијско место и нареди да све војнике који су поверовали у Христа немилосрдно бију ломећи им кости. А они бијени, као једним устима говораху: Господе Исусе Христе, буди помоћник слугама Твојим и дај нам трпљење до краја, јер Тебе ради ми добровољно пођосмо на овакво страдање. Сачувај нашег учитеља и пастира Калистрата, да би нас он потпуније научио знати Тебе јединога Бога, јер сада ми смо пред Тобом, Господе, као пропале овце.

Када се бес Персентинов мало стиша, он нареди да мученике престану бити и да их одведу у тамницу, док он не смисли шта да ради с њима, јер њега не мало ожалости то што се пук смањило за педесет војника. Бачени са светим Калистратом у тамницу, они се стадоше учити у њега темељном познавању Бога; јер свети Калистрат, отворивши уста своја, објашњаваше им све: почевши од стварања света и човекова пада у рају, па до Христовог оваплоћења, добровољног страдања и васкрсења; говораше им и о суду, и о души, и о будућем животу, и о награди праведника, и о казни грешника у аду; и разјаснивши им све свете тајне вере, он их укрепи за мученички подвиг.

Сутрадан војвода, окружен мноштвом војника, седе на судијско место, нареди да из тамнице доведу Калистрата са дружином његовом и обрати им се овим речима: Кажи ми Калистрате, хоћеш ли ти и ови с тобом принети жртву боговима, да бисте се ослободили тешких мука, или ћете и надаље остати упорни? - Свети Калистрат одговори: Ја за себе изјављујем да нећу одступити од Господа мог ни по цену смрти; а ови нека сами одговре за себе; питај их и чућеш шта ће ти они рећи. - Војвода их онда упита: Ви обманути, шта кажете? - Они одговорише: Ми смо хришћани, исповедамо Једнога Бога, који је створио небо и земљу, и верујемо у Њега, и у Јединородног Сина Његовог, Господа нашег Исуса Христа, и у Светога Духа, као што нас научи добри учитељ наш Калистрат.

Када свети једногласно рекоше ово, војвода нареди да Х ЈХ љуто бију, једнога за другим. Затим нареди да им вежу и руке и ноге, па

баце у оближње језеро. И пре но што то би урађено, свети Калистрат се мољаше Богу говорећи: Господе, који на висинама живиш и на смирене погледаш, окрени милостиве очи Своје на ово мало стадо Твоје и благоволи омити их у овим водама као у купељи препорођаја и усиновљења силаском Светог Духа Твог, да би они, омивши све прљавштине старога човека, постали заједничари наслеђа оних који су Ти од памтивека угодили.

Када пак мученици бише свезани и у воду бачени, одмах им се узе одвезаше, и они стајаху у води светла лица, радујући се своме крштењу. И виђен би у то време прекрасни венац где се спушта с неба, и чу се глас који говораше: Буди храбар, Калистрате, са стадом својим, и ходи благовати с њима у вечним насељима. - И одмах иза ових речи би силан земљотрес, од кога паде и разби се у прах један оближњи кип неког поганог незнабожачког бога. Видевши то, сто тридесет пет других војника, који и глас што дође с неба Калистрату чуше, повероваше у Господа нашег. Али им војвода ништа не рече, бојећи се немира и пометње у пуку, већ само нареди да се првих четрдесет девет војника заједно с Калистратом опет вргну у тамницу. Тамо свети Калистрат рече својој дружини: Ето, браћо, благодаћу Христовом ви се удостојисте светог крштења, због кога треба достојно благодарити Бога; стога устанимо и помолимо се Њему.

Када сви устадоше и подигоше руке и очи к небу, Калистрат вршаше молитву говорећи: Господе Боже, који хоћеш да се ови људи спасу и дођу у познање истине, Ти си из уста лавових отео ово Твоје стадо и призвао га у вечно спасење, удостој нас да скончамо у светој вери којом верујемо у Тебе Бога нашег, и дај нам да се беспрекорни и чисти јавимо светом лицу Твом и да се поклонимо Теби, благословеном вавек. - Са светим Калистратом мољаху се усрдно и сви свети мученици. А када наступи ноћ, у тамницу уђоше, по наређењу мучитеља, војници са исуканим мачевима и све их посекоше у комаде.[5]

Тако се свети Калистрат са дружином својом јуначки бори, проливши крв своју за Господа свога. Свете пак мошти њихове сабраше и чесно погребеше оних сто тридесет војника који у Христа повероваше; они касније и цркву подигоше над светим моштима овим. Тако се испуни реч, изречена светим Калистратом

Персентину: "усред овога града подигнућу цркву", мада се она подиже не за живота његова већ после мученичке смрти његове. И прослављаше се у њој име Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, коме и од нас нека је слава кроза све векове Амин.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ЕПИХАРИЈЕ

Христова мученица Епихарија живљаше у Риму за царовања Диоклецијанова. Епарх Кесарије нареди да је узму и доведу к њему на суд. Због чврстог исповедања имена Христова њу обесише и стругаше, па је после тога четири војника оловним чекићима бише; али на њене молитве Анђео их порази. Након свих мучења, када је доведоше на место погубљења и она стаде на један камен, из камена потече обилна вода. Пошто јој мачем одсекоше главу, она предаде свету душу своју у руке Богу, од кога доби венац мучеништва.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ГИМНАСИЈА[6]

СПОМЕН СВЕТИХ АПОСТОЛА: МАРКА, АРИСТАРХА и ЗИНОНА

Ови свети апостоли од Седамдесеторице. Свети Марко, звани друкчије и Јован; у кући његове мајке Марије у Јерусалиму сабирали се свети апостоли на молитву (Д. А. 12, 12). Постављен од светих апостола за епископа у граду Вивлосу, и био врло ревносан у проповедању Еванђеља. Толико он угоди Господу и постаде му присан и мио, да је сама сенка светог тела његовог исцељивала болеснике.

Свети Аристарх, сапутник, сарадник, сасужањ светог апостола Павла (Кол. 4, 10; Флм. 24), био епископ у Апамеји Сиријској. По

начину исхране овај свети апостол показа се као други Јован Крститељ, јер се храњаше само акридама, овршцима, тојест овршјем дрвећа, гранчица (ἄκρας τῶν δένδρων) и дивљим медом, и ношаше кожну хаљину. Поставши епископ у Апамеји свети Аристрах све тамошње невернике обрати к познању Христове истине и вере.

Свети Зинон, или Зина, ученик и сатрудник светог апостола Павла, спомиње се у Посланици Титу (3, 13), био постављен од светог апостола Петра за епископа у Диосполу. Обиталиште Светога Духа, он многе ослободи од идолопоклоничке заблуде.

Сва три ова апостола мудро и богоугодно пасијаху сваки своју паству, и веома умноживши дани им од Бога талант, отидоше ка Господу, да у царству небеском уживају радост и блаженство љубљеног Господа свог.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ИГЊАТИЈА

Овај преподобни живљаше у Кападакији за царовања Никифора Фоке и Јована Цимискије.[7] Од раног детињства посвећен Богу од стране својих родитеља, као други Самуило, он оде у манастир, звани Дубоки Поток, и сво подвижништво од преподобног Василија, игумана и ктитора ове обитељи.[8] Пошто постаде савршен у врлинама, он због тога би поступно произведен за чтеца, ипођакона, ђакона и презвитера. Затим би унапређен и за игумана истог манастира. Он много уради за своју обитељ: прошири је, украси је и обогати је, подиже у њој три цркве: светом Архангелу Михаилу, светом Боговидцу пророку Илији и светим апостолима. Осим тога сагради око своје обитељи јаке и лепе бедеме.

Отишавши једном у Цариград он набави неке скупоцене црквене утвари, крст и свето Еванђеље, и све то посла у свој манастир по једном од братије што беше с њим. Задржавши се још неко време у Цариграду он се разболе од срдобоље, па похита натраг у своју обитељ. Но стигавши до града Амореје он ту сконча, и би погребен у једном храму тога града. А када мину година оци његове обитељи решише да пренесу тело његово у своју обитељ.

Отворивши гроб они нађоше тело његово потпуно читаво и нетљено, и из њега се лије диван мирис. Они га онда чесно пренесоше у свој манастир и положише у црквеној паперти, славећи Бога, дивног у светима Својим.

СПОМЕН СВЕТЕ НОВОМУЧЕНИЦЕ АКИЛИНЕ

Света Акилина бејаше из села Закливери, у околини Солуна. Једнога дана њен отац у свађи уби свога суседа Турчина. Месне власти га ухватише и одведоше у Солун паши да га погуби. Но паша му поклони живот, пошто Акилинин отац пристаде да се потурчи. У то време Акилина беше млада девојчица. Пошто прође доста времена откако се њен отац потурчи, и Акилина напуни осамнаест година, Турци стадоше чинити притисак на њега да и Акилину потурчи. И отац потурчењак поче приморавати ћерку да се потурчи. Но мајка је подржаваше у вери Христовој. Отац пак и даље наваљиваше на кћер да се што пре потурчи, да му Турци више не би досађивали са тим. А Акилина, сва горећи Христовом љубављу, благо рече оцу: Зар сам ја малодушна као ти, да се одрекнем Творца и Саздатеља мог, Господа Исуса Христа који нас ради претрпе крст и смрт? То ја никада учинити нећу! Ево, готова сам на сваку муку, па и на саму смрт, из љубави према Христу Господу мом.

Тако говораше истинска ћерка небеског цара Христа. Видећи њену непоколебљивост, потурчени отац извести Турке о томе. Ови одмах послаше људе по Акилину да је доведу на суд. А благоразумна мати Акилинина, видевши послане људе, говораше Акилини: Чедо моје премило, кћери моја преслатка! Акилино, срце моје, ево дошао је час о коме сам ти говорила: поступи као послушно чедо моје и послушај савете моје: држи се јуначки у свима мукама које ти предстоје, и немој се одрећи Христа! Акилина јој одговори са сузама: Не бој се, мајко моја! и ја имам исту жељу и исти циљ, само нека ми Бог буде у помоћи! моли се, мајко, за мене!

Послате слуге везаше мученицу и поведоше на суд, а брижна мајка иђаше за њом. Акилину уведоше у суд, али њену мајку не

пустише унутра. Судија рече Акилини: Девојко, потурчи се! Света одговори: Не, то учинити нећу. Ја се никада нећу одрећи вере своје и Господа мог Христа. Чувши то, судија се разјари и нареди да Акилину свуку и оставе на њој само кошуљу, да је вежу за стуб и бију моткама. То би учињено; два служитеља је тукоше дуго време; али мученица веома јуначки претрпе те муке.

Потом судија и други Турци изведоше свету мученицу преда се, стадоше је обасипати ласкама, обећавати јој многе почести и дарове, само да се одрекне вере своје. Ал и невеста Христов.а то ниушта не сматраше. А један властодржац, веома богат, рече мученици: Потурчи се, Акилино, па ћу те узети за сина мог. Мученица Христова одговори: Нека ђаво носи и тебе и твога сина! Због ових речи свету мученицу понова страховито бише, да јој и кошуљу сву подераше. Онда јој судија рече: Зар те није стид да те голу туку пред толиким људима? Или се турчи или ћу ти све кости поломити, једну за другом. - Мученица одговори: Никада се потурчити нећу, јер ми вера ваша никада не може заменити Господа Христа мог! - Бесни од гњева на овакав одговор, Турци је понова тако немилосрдно тукоше, да јој кости поломише, месо јој отпадале, и крв њена потоцима зали земљу, и оставише је као мртву. Онда један хришћанин је узе, однесе и извести њену мајку. Мајка дотрча, загрли своју кћер која беше на издисају и питаше је: Шта си урадила, чедо моје? - Мученица дошавши к себи, једва отвори очи, па угледавши мајку, одговори јој: Шта сам могла урадити, о мајко, сем што си ми ти саветовала: одржала сам веру своју. А мајка подиже руке своје и очи к небу и захвали Господу Утом света мученица предаде душу своју у руке Божије и доби венац мучеништва.[9] А свечесно и свето тело њено одмах стаде лити из себе тако чудесан и јак мирис, да се он осећао целим путем којим су носили мошти њене да сахране. Наредне пак ноћи сиђе светлост с неба као најсјајнија звезда и обасја гроб свете мученице. И хришћани који то видеше, прославише Бога, коме нека је слава и сила кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА: ФИЛ ИМОНА епископа и ФОРТУНИЈАНА

Мученици Христови, пострадаше заједно за љубав и веру, Христову. (Фортунијан је вероватно био клирик св. епископа Филимона).

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ГАЈАНЕ

Леђа јој запалили, и тако пострадала за Христа.

СПОМЕН СВЕТИХ ПЕТНАЕСТ МУЧЕНИКА

Натоварени на избушену лађу, па лађу отиснули морем; и тако потонули за своју веру у Господа Христа.

СПОМЕН ЧУДЕСНОГ ВИБЕЊА И ОНЕМЕЛОСТИ (НЕМИЛА)

СВЕТОГ ПРОРОКА ЗАХАРИЈЕ оца Светог Јована Претече

Помен чудесног виђења у храму и онемљења светог Захарије, оца Претечиного (Лк. 1, 11-20) празнује се на данашњи дан[10] по Јерусалимском Канонарију (стр. 112). Опширније о Св.

Захарији видети под 5. септембром.

НАПОМЕНЕ:

1. Картагена - град у северној Африци.
2. Псал. 118, 106-107.
3. Псал. 68, 3.
4. Псал. 29, 12.
5. Пострадали око 304. (или 308.) године.
6. О њему видети под данашњим датумом: Страдање св. мученика Калистрата и дружине.
7. Никифор II Фока, византијски цар, царовао од 963 - 969. године; Јован² Цимискија, његов последник, царовао од 969. до 975. године.
8. Овај преподобни Василије празнује се 1. јула; обитељ Дубоки Поток основана почетком деветог века, у Малој Азији, на обали Мраморног Мора, близу Цариграда.
9. Света мученица прими венац мучеништва 27. септембра 1764. године.
10. Можда је то 23. септембар, када је спомен зачећа Св. Јована Крститеља.

28. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ХАРИТОНА ИСПОВЕДНИКА

Преподобни Харитон беше из Ликаонске епархије и живљаше у граду Иконији.[1] Благочестив хришћанин и изврстан у врлинама, он се у време злочестивог цара Аврелијана показа као исповедник имена Христова. Јер, када се безбожно наређење царско разасла на све стране: да хришћане приморавају на приношење жртава идолима, а непокорне да убијају, тада игемон у Иконији, извршујући ово наређење, узе под стражу Харитона, као најугледнијег хришћанина који сијаше побожношћу и врлинама. И везан, Харитон би изведен на суд незнабожаца, где га игемон упита: Зашто се ти не клањаш знаменитим боговима, пред којима сам цар и сви народи приклањају своје главе? Харитон одговори: Сви су богови незнабожаца демони, који некада у гордости својој хоћаху да се изравнају са вишњим Богом, па су стога свргнути с неба до ада преисподњег; сада пак они жуде да их безумни и заведени људи

поштују као богове. Али ће и они и сви који им се клањају ускоро погинути и као дим брзо ишчезнути. Због тога им се ја не клањам, него имам истинитог Бога коме служим и клањам се, јер је Он Саздатељ свега, Спас света, који живи вавек.

На то игемон рече: Због овог првог одговора свог грубог ти си већ заслужио смрт, јер си се дрзнуо хулити бесмртне богове и називати безумнима и заведенима нас који им се клањамо. Само за ово требало би одсећи мачем злоречиву главу твоју. Али пошто су богови наши дуготрпељиви и не журе са осветом онима који их бешчесте, то ћу и ја бити снисходљив према теби и нећу те одмах погубити, еда би ти дошао себи и опаметио се, и заједно с нама принео жртву онима које сада хулиш, и на тај начин измолио од њих опроштај за дрски грех свој; а они као незлобиви готови су да те приме опростивши ти твоје ругање њима. - Харитон одговори: Ако су ваши идоли богови, онда ти чиниш зло, игемоне, опраштајући ми увреду којом их ја бешчестим; јер сваки је дужан бранити част свога бога и ревновати за њега. Ако пак они нису богови, онда ти узалуд наређујеш клањати им се. Насигурно знај да ме никаква мука неће отргнути од Бога живог и прикланити ме на поштовање поганих идола, јер ја сам ученик блажене првомученице Текле, која светлошћу мучеништва засија као светило у овом нашем граду Иконији, упућена на овај подвиг великим учитељем светим апостолом Павлом, са којим сада и ја говорим: Ко ће нас раставити од љубави Божје? невоља ли или туга? или гоњење? или глад? или мач? или друга каква мука? (Рм. 8, 35).

Игемон рече на то: Када богови наши не би били богови, као што ти велиш, онда нам не би дали благополучан живот, богатство, славу и здравље. - Харитон одговори: Вараш се, игемоне, држећи да си све то добио од лажних богова твојих, који су и сами убоги и ништа немају сем своје погибије; јер демони ни над свињама немају власти без допуштања Божјег.^[2] А идоли како могу дати коме нешто што сами немају? Јер они неће пружити руке своје ни поћи ногама, ни проговорити језиком, ни погледати очима, ни чути ушима, јер немају душу. Ако хоћеш да сазнаш истину, провери на делу, и видећеш њихову ништавост: принеси запаљену свећу к устима идола и опали га, еда ли ће осетити бол? узми секиру и

пресеци му ноге, еда ли ће повикати? донеси чекић и поломи му ребра, еда ли ће зајечати? Ваистину ништа чути нећеш, јер он нема ни живота, ни даха.

Чувши то, игемон се разгњеви, и као пијан повика од беса, не дајући светитељу да више говори. И одмах нареди да светитеља скину нага, простру крстолико на земљи и немилице бију жилама. Светитељ трпљаше то јуначки, волећи умрети за Христа Господа него одступивши од свога Саздатеља живети у безакоњу. Када бијаху светитеља, мучитељ га питаше: Хоћеш ли, Харитоне, принети жртву бесмртним боговима, или желиш да добијеш још страшније ране? - Мученик одговараше: Када би ми било могуће хиљаду пута умрети за Спаситеља мог, ја бих то више волео него живети и клањати се демонима. - И светитељ би толико бијен по целој телу, да му се изнутрица виђаше: јер месо отпадале од костију, крв као река течаше, и сво тело постаде једна једноставна рана. И када најзад виде да је једва жив, престадоше га бити, па мислећи да ће врло брзо умрети, узеше га на рамена и однесоше у тамницу: јер мученик не беше у стању не само ногом крочити, него не имађаше снаге ни речцу једну изговорити, и једва дисаше; тако страховито беше он изранављен. Положивши га у тамници, мучитељи отидоше.

Међутим Бог, видећи трпљење свога страдалца, поткрепи га помоћу Својом и брзо исцели од рана, и онога кога су безбожници очекивали видети мртва, Бог учини жива и здрава, те је могао рећи заједно с Давидом: Нећу умрети, него ћу жив бити, и казивати дела Господња (Пс. 117, 17). Тада он по други пут би изведен на суд, и показа већу неустрашивост него први пут, чиме мучитеља изазва на већи бес, Мучитељ игемон нареди да свећама пале тело мучениково; и мученик би толико паљен да му се цело тело испече као печење. Но мученик се радоваше трпећи такве муке за Христа Господа свог. И поново би бачен у исту тамницу.

У то време ћесар Аврелијан, кажњен гњевом Божјим због проливања хришћанске крви, умре. Јер налазећи се на путу између Византије и Ираклије, он би прво застрашен с неба страховитом грмљавином која предсказа његову скору смрт; а затим у току тог истог путовања он би на језив начин убијен од својих домаћих, те тако бедно заврши свој земаљски живот. После пак смрти његове

преста гоњење на хришћане, и сужњи Христови бише ослобођени и заточеништва и окова и тамница: јер цар Тацит који ступи на престо после смрти Аврелијанове, поучен погибијом овога, посла наредбу у све крајеве царства да сви хришћани буду пуштени на слободу. Он се бојао да пострада као Аврелијан, ако буде тежак хришћанима. И настаде тада велика радост за правоверне: сужњи се пуштаху; прогнаници се враћаху из заточења; епископи, свештеници и мирјани, који су се скривали из страха од мучитеља, излажаху из пустиња и пећина; и поздрављајући један другог ликовашу због мира Цркве. Тада и преподобни Харитон исповедник би пуштен из тамнице. Но он се не радоваше што не пострада сасвим, јер је више волео да свој мученички венац заврши страдањем, него да остане жив; и милије му беше умрети за Христа, него бити пуштен на слободу. Но промисао Божји продужи му живот на корист многама, да би он предстао Богу у небеским обитељима не сам него са сабором добровољних мученика, као пастир са овцама и отац са децом.

Од тога времена свети Харитон, ранама украшени војник Христов, одрече се света и свега у свету; и узевши крст свој пође путем тешким, и постаде живи мртавац: мртав свету али жив Богу. Јер носећи на себи ране Господа Исуса, сав се у Њега претвори и сараспе се Њему. А да би Његова Божанска страдања свагда имао пред очима он крену у Јерусалим, где Господ наш положи на крсту душу Своју. И кад иђаше путем и већ беше близу Јерусалима западе међу разбојнике, који, немајући од њега ништа узети, узеше њега самог и одведоше у своју пећину са намером да га предаду љутој смрти. Ипак га не убише, пошто пожуреше на пут, да тамо друге путнике опљачкају; а светог Харитона оставише везана да лежи у пећини. Он пак, као и раније када се налазио у оковима и мукама, благодараше Бога, готов да прими сваку смрт која га по попуштењу Божјем снађе. У то време он се ругаше демону, говорећи: Знаш, ђаволе, да си ти, бојећи се да се сам сукобиш са мнош, натуткао разбојнике против мене; и желећи да ометеш моју намеру, ти си ми поставио замку на овоме путу. Но знај, проклети, нећеш ти нада мнош, него ћу ја помоћу Бога мог узликовати над тобом; јер ако ме и убију разбојници, ја се надам у милост Божју да ћу наследити свети

покој Божји, а ти ћеш наследити пакао. Ја ћу васкрснути у живот вечни, а ти си умро вечном смрћу и неће бити краја твоме мучењу. Поред тога, моћан је Господ мој да ме и овде још сачува жива од разбојничких руку и да ме избави од смрти, као што је избавио Исака од заклања, Младиће из пећи, Данила од лавова, свету Теклу од огња и зверова.[3]

Када светитељ говораше то, у пећину се увуче змија, и наставши суд са вином пи из њега; и опивши се, опет избљува у суд вино заједно са својим отровом, па отиде. А када се разбојници вратише, веома жедни они се сви један за другим на пише из онога суда, и одмах се отроваше оним отровом: јер сви попадаше на земљу и у страшним мукама умреше. Тако они добише казну коју су заслужили гресима својим, и на ужасан начин завршише свој живот.

Избавивши се од смрти, свети Харитон се помоћу Божјом разреши од уза и нађе у тој пећини веома много злата, које разбојници у току многих година беху сабрали својим пљачкама. Ово злато свети Харитон употреби на добро: раздаде га убогим, црквама и манастирима, и са остатком подиже на том месту манастир, звани Фаре,[4] разбојничку пећину претвори у цркву, и сабра братију. Слава о њему пронесе се по целој покрајини оној, и многи долажаху к њему због врлинског живљења његовог, постригаваху се од њега, и тиховаху молитвено и побожно у тој обитељи, добијајући духовну корист од свог учитеља и наставника преподобног Харитона, на чије живљење они гледаху као на лучезарни светилник, и изграђиваху себе. Јер он беше савршен у врлинама и монашким подвизима, љубећи пост и уздржање као слатку храну, имајући труд као одмор, и чувајући сиромаштину као богатство. При томе беше о" милостив, гостопримљив, братољубив, кротак, ћутљив и свима веома приступачан. У устима он имађаше реч сољу мудрости зачињену, којом свагда учаше братију путу спасења. У манастиру овом он заведе устав: јести једанпут дневно, и то увече, и не нека нарочито зготовљена јела и пића, већ хлеб и воду, и притом под меру, да не би братија, оптеретивши стомаке обилном храном и пићем, постали нехатни и троми на поноћно устајање и молитву; после молитве бавити се рукодељем, строго пазећи да ниједан тренутак не прође у беспосличењу, да не би ђаво,

нашавши монаха незаузетим, лако га уловио мрежом греха, јер су лењост и беспосли чење почетак свих грехопада. Још светитељ нареди братији да бораве у својим келијама и молитвено тихују, не прелазећи с места на место и не сабирајући се на празне разговоре, јер многа спотицања бивају од празних разговора, као што сведочи Свето Писмо: Зли разговори кваре добре обичаје (1 Кор. 15, 33). Преподобни учаше такође: чувати чистоту савести као зеницу ока; љубити сиромаштину више од злата и сребра и имати послушност као сарадника спасења; смиреност, љубав, трпљење, незлобивост и све друге монашке врлине стицати као скупоцено благо и богатити се њима.

Тако научивши братију и уредивши обитељ како ваља, преподобни нареди да се саберу сви, и изабравши између братије најпознатијег по врлинама, он им њега место себе постави за пастира. Сам пак, љубећи усамљеничко молитвено тиховање и клонећи се од људи, одлучи да отпутује у најдубљу пустињу. Он имађаше благодат исцељивати недуге и изгонити ђаволе; због тога се са свих страна стицаху к њему људи доносећи своје болеснике. Долажаху такође и важне велможе ради добијања благослова од њега, те не могоше имати потпуно усамљеничко молитвено тиховање монашко. Пошто му додија ово узнемиравање, он намисли да се удаљи, избегавајући славу од људи. Но братија га много молише да их не оставља; и када не успеше у томе, они плакаху за њим као сирочићи за оцем. Међутим, Богу угодна молитва доброга оца не остављаше чеда своја, јер молитвама његовим сви напредоваху у заповестима Господњим, и као љиљани, посађени у пустињи, цветаху светошћу. И тако, опростивши се с братијом и благословивши их и уручивши их Богу, преподобни оде у удаљене пустиње и непроходне дубодолине.

Путујући цео дан, преподобни обрете другу пећину, у Јерихонском крају, настани се у њој, и живљаше Богу славећи га дан и ноћ као анђео. Храна му беше зеље што је расло око тог места; а највише се рањаше он речју Божјом, непрестаним молитвама, и топлим сузама које су се лиле из срдачне љубави к Богу, псаламски говорећи: Сузе су ми хлеб дан и ноћ (Пс. 41, 4). Пошто он проведе тамо неко време, Бог га откри људима као неко благо, сакривено у

пољу. Пошто многи туговаху због његовог одласка и жаљаху што се лишише доброга оца, то се неки од братије договорише и пођоше да траже по пустињи свога пастира. И прошавши многе горе и долине, они га пронађоше, пошто је сам Бог хтео да искусни наставник и добри руководилац упућује и води у Царство не само себе него и многе друге. Од тога часа место његовог усамљеништва постаде познато, и к њему стадоше долазити и црноризци и мирјани, желећи да живе с њим, и да гледају ангелоподобно лице његово, и да се хране досита корисним поукама његовим. И за кратко време сабра се не мало стадо словесних оваца, и устројен би други манастир, са истим поретком и уставом као и први. И тако растијаше и шираше се слава Божја више у местима пустим и непроходним него у градовима многољудним, у којима се налазе безакоње и препирање. Али отац не остаде дуго са својом децом заједно; јер, уредивши сав поредак манастирски како ваља, он поново оде у најудаљенију пустињу, удаљену од Текуитског краја^[5] преко четрдесет стадија, и тамо, угледајући се на пророка Илију и Претечу, удаљаваше се и бежећи настањиваше се у пустињи, чекајући Бога који га спасава (Пс. 54, 4). И прехоћаше с места на место, по дубодолинама, гудурама, брдима, раселинама и провалијама земаљским, свега себе предавши Богу. А ко ће исказати његов труд у пустињи? Само Бог једини, који зна тајне, знао је подвиге његове, видео трудове његове, и за њих му припремао небеска уздарја.

Пошто се преподобни дуго време скитао по пустињи, Богу би по вољи да овај светилник врлина поново изађе из пустињског скривалишта и да примером живота свог светли свима који желе ходити уским путем што води у живот вечни. Тако њега опет пронађоше неки од подвижника који прохођаху пустињу, и павши му пред ноге молише га да им допусти да остану са њим и да подражавају благочестиве подвиге његове. Када и други дознадоше за то, стадоше се сабирати к преподобном многи, бежећи од сујетног света. А он, сабравши већ треће стадо оваца Христових, и научивши их монаштву, устроји трећу обитељ, која се после на сирском језику стаде називати Сукијска, а на грчком Стара Лавра. Затим он узиће на врх тамошње горе и настани се на вису У једној

малој пећини, до које се једва могло попети једино по врло високој лествици. Тамо он наставаше као на стубу, удаљујући се од земље и приближујући се к небеским насељима. Одатле као добри пастир, стојећи на стражи, он се мољаше за своје манастире и рађаше на спасењу сабране у њима братије; налазећи се као на крми лађе он управљаше пловљењем толиких душа, јер из свих њиме сазданих манастира долажаху к њему они којима је било потребно руководство. И поживе он на том месту до дубоке старости у посту и у молитвама и у таквим подвизима, које је немогуће исказати; јер из дана у дан додајући труд на труд, он изгледаше у телу бестелесан. Место пак то беше безводно, али свети отац није хтео да се ко од братије труди за њега доносећи му воду издалека, а и сам није могао доносити због страшне врлети и због слабости свог престарелог и многонамученог тела. Стога он сатвори усрдну молитву Богу, да изведе воду из камена, као некада за Израиљце у пустињи; и би тако: јер Господ испуњује жеље оних који Га се боје и чује молитву њихову, те изненада из сувог и неразломивог камена силом Божјом потече извор воде. Тако је молитва врлинског оца била веома моћна пред Богом.

Пошто свесавршено проживе у врлинама, и као зрео грозд достигавши потпуну зрелост, преподобни се приближи блаженој кончини својој. Обавештен од Бога о кончини својој, он сазва из трију својих манастира игумане и братију, који се његовим молитвама и посредовањем пред Богом умножише у тој пустињи као звезде небеске, и обавести их о свом блиском одласку, рекавши им: Ја одлазим од вас, како ми наређује Господ, јер наступи време које давно с нестрпљењем очекујем, да се разрешим од тела, и отидем и јавим се пред лице Бога мог. А ви, чеда моја, брините се о спасењу свом, да би се сваки од вас, избегнувши замке вражије, удостојио по кончини својој узићи ка Господу и добити милост од Њега.

Чувши ово, сви се заплакаше, и говораху: Остављаш ти нас, оче и учитељу наш! остављаш нас, пастиру и наставниче! гасиш се, светилниче наш, и вођо на путу нашем! - А он их тешаше говорећи: Господ наш Исус Христос обећа бити с нама неразлучно до свршетка века, и Он вас неће оставити; а ја ако обретем слободу пред Њим, молићу Њега благог, да не разлучује вас једног од другог,

као овце од јараца, на Страшном суду Свом, него да вас све благословенима Својим постави с десне стране Себе и сабере нас у кругу Царства Свога. Упиташе га братија: Шта наређујеш, оче, односно тела твог? Где ћемо га сахранити? - Он рече: Предајте прах праху где хоћете, јер "Господња је земља и што је у њој" (Пс. 23, 1). - Но они говораху: Не, оче; ти си устројио три обитељи и сабрао три стада, и свако од њих хтело би да има твоје мошти код себе; зато, да не би било распре међу нама, завештај сада где да положимо твоје мошти. - Испуњујући им жељу, он изволи да буде сахрањен у првом манастиру свом, где он би ухваћен од разбојника, и благодаћу Божјом избављен од њих на чудесан начин. Онда монаси свих трију манастира узеше га и преведоше у тај први манастир. Ту он изговори братији многе поуке о савршеном монашком животу, и давши им мир леже на одар и предаде своју свету душу у руке Господу, не искусивши никакву телесну болест.[6]

Тако сконча преподобни отац наш Харитон, Христов мученик и исповедник и добри подвижник. Заридаше за њим сви пустињски оци и сва се пустиња испуни плачем за тако великим оцем и учитељем, који као сунце озараваше свет. Пошто га много оплакаше, монаси чесно сахранише његове свете мошти, славећи Оца и Сина и Светога Духа вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРОРОКА ВАРУХА

Свети Варух беше ученик и верни пријатељ великог пророка Јеремије. Попут свога светог учитеља, и сам Варух горко оплакиваше разорење Јерусалима, повукавши се у једну пећину. После извесног времена он изиђе из пећине, и са тугом присуствоваше каменовану свога учитеља, светог пророка Јеремије. Свети Варух је прорицао повратак Јевреја из ропства Вавилонског, пропаст Вавилона и долазак Сина Божјег на земљу Држи се да је и он убијен од Јевреја у Египту, као и пророк Јеремија, крајем седмог столећа пре Христа.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

МАРКА пастира, **АЛЕКСАНДРА**, **АЛФЕЈА** и **ЗОСИМА**
(браће
ковача), **НИКОНА**, **НЕОНА** и **ИЛИДОРА**, **ДЕЦЕ** И
ДЕВСТВЕНИЦА,
и других 30 са њима пострадавших

Под царем Диоклецијаном неки Магн, игемон Антиохијски (у Писидији), пође у лов с војницима. Гонећи некаквог звера видеше војници како звер прибеже Марку пастиру, који чуваше ту стадо своје у селу званом Калитос И стаде се звер умиљавати око Божјег човека Марка. Видећи то тридесет војника и поучени од светога Марка повероваше у Христа, и одмах бише посечени. Игемон веза Марка, доведе у град, и позва три брата ковача: Александра, Алфеја и Зосима, и поручи им да направе мучитељске справе за мучење Марка. Када они почеше ковати гвожђе, гвожђе се разли као вода, њима се руке укочише, и они чуше глас који им саветоваше да пострадају заједно са светим Марком. И они сва тројица прозборивши са светим Марком примише веру Христову, и отказаше поруцбину игемонову. Игемон их најпре стави на муке, па их онда осуди на смрт, и нареди, те им се нали у уста растопљено олово; и тако скончаше. А светом Марку гвоздене чизме навукоше, па га силно бише, па шилима бодоше, па му језик отсекоше, па на стену распеше, и најзад му главу одсекоше. Свету главу мученикову игемон Магн посла у идолиште богиње своје Артемиде; но чим је унесоше, сви идоли што беху тамо пападаше и разбише се. Видевши то чудо, Никон, Неон и Илиодор такође повероваше у Христа, и зато бише обезглављени заједно са децом и девственицама многом, у месту званом Моромилион (или Тиломилион). И тако сви ови блажени мученици примише неувенљиве венце мучеништва.

СПОМЕН СВЕТОГ ВАЦЛАВА, краља Чешког

Свети Вацлав беше унук свете Људмиле. И као краљ подвизавао се у вери слично великим подвижницима, и утврђивао веру православну у свом народу. Строго је пазио, да на судовима не пострада ко невин. По ревности према вери Христовој и по љубави према ближњима свети Вацлав је куповао незнабожачку децу, која су продавана као робље, и одмах их крштавао и као хришћане васпитавао. Превео је Јованово Еванђеље на чешки језик. Пренео мошти светог Вита и свете Људмиле, бабе своје, у Праг. Брат његов Болеслав позвао га у госте и убио га у своме двору. Одмах по том Болеслав почео доводити Немце за свештенике и уводити службу на латинском језику. Вацлав свети пострада 935 године. Мошти му почивају у Прагу.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЕВСТАТИЈА

Пострадао за веру Христову мачем посечен.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ИРОДИОНА ИЛОЈЕЗЕРСКОГ

Био ученик преподобног Корнилија Комељског.^[7] После смрти свога наставника удаљио се на Ило-озеро, у Новгородској губернији, и тамо основао манастир, назван Озадски-Ило језерски. Упокојио се преподобни као схимник 1541. године. Свете мошти му почивају у његовом манастиру.

НАПОМЕНЕ:

1. Ликаонска област, и у њој Ликаонска епархија, у Малој Азији имала је 18 градова. Иконија главни град Ликаонске епархије.
2. Види: Мат. 8, 31-32.
3. Спомен свете првомученице Текле празнује се 24. септембра.
4. Манастир Фаре или Фарос - на југу од Јерусалима, удаљен је од њега око 60.000 корачаја.
5. Текуја - стари Јудејски град, налазио се недалеко од Витлејема.
6. Упокојио се 28 . септембра 350. године.
7. Спомен његов Црква слави 19. маја.

29. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КИРИЈАКА ОТШЕЛНИКА^[1]

Преподобни Киријак рођен је у Коринту, од оца Јована, презвитера свете саборне цркве, и матере Евдоксије. Рођен је у последње године царовања Теодосија Млађег.^[2] Сродник преподобнога епископ Коринтски Петар произведе га у раној младости за чтеца саборне цркве у Коринту. Киријак свесрдно читаше од јутра до мрака и од мрака до јутра божанствене књиге Светога Писма, дивећи се како Бог од самог почетка света све премудро уреди за спасење људско, како у сваком нараштају удостоји велике части и дивно прослави оне који Му угодише. Јер Он Авеља прослави због жртве; Еноха пренесе у рај зато што Му угоди; Он сачува од потопа Ноја, ту искру рода људског, због његове праведности; Аврама учини оцем многих народа због вере његове; показа да Му је пријатно Мелхиседеково побожно свештенство; узвелича Јосифа због његовог целомудрија; у лицу Јова даде целоме свету пример трпљења; Мојсија начини законодавцем; Исусу Навину даде силу да заустави сунце и месец; јави у Давиду пророка, цара и праоца Христа Спаситеља; пламен Вавилонске пећи претвори у росу за Младиће. Но највише се Киријак дивљаше размишљајући о бесеменом зачећу и рођењу Христа Спаситеља, како Дјева постаде Мајком, очувавши неповређеним своје девство, како Бог Реч не измењујући се постаде човек, заплени крстом ад и, згазивши заводника - змију, опет уведе Адама у рај. Размишљајући о

томе и читајући житија светих, блажени Киријак гораше духом, и срце му се отвори за страх Божји, и он стаде жудети да подражава угоднике Божје, и смишљаше како да отпутује у свети град Јерусалим, и тамо, одрекавши се света, служи јединоме Богу. Заузет таквим мислима, он једне недеље чу у цркви где се читају из Еванђеља ове Христове речи: Ако ко хоће за мношћем, нека се одрече себе и узме крст свој, и иде за мношћем (Мт. 16, 24). Схвативши да се ове речи односе на њега, Киријак одмах изиђе из цркве, и не говорећи нико ме о својој намери оде на пристаниште; тамо нађе једну лађу која је ишла за Палестину, уђе у њу с надом у Бога, и отпутова на њој. Киријаку беше осамнаест година када, као други Јаков, отиде из дома оца свога оставивши све ради Бога. И убрзо стиже у свети град Јерусалим, где епископом беше Анастасије; то би у осмој години његовог епископствовања и у деветој години царовања цара Лава.[3]

Посетивши света места, Киријак дође к неком човеку Божјем по имену Евсторгију, који беше устројио манастир близу Светога Сиона. Овај га прими, и Киријак проведе тамо зиму. Гледајући подвиге монаха, Киријак се и сам поче подвизавати у монашком животу, и као по лествици он узлажаше из силе у силу на врх врлинског живота. Но живећи у обитељи Евсторгија он слушахаше од многих о светом Јевтимију,[4] који је устројио лавру у пустињи, и о савршеном живљењу његовом; стога он умоли блаженог Евсторгија да га отпусти у Јевтимијеву лавру, јер је волео пустињу и желео да живи у њој. Поучивши Киријака како ваља, Евсторгије га отпусти с молитвом и благословом к преподобном Јевтимију. Јевтимије га с љубављу прими, провидећи у њему будуће дарове Божје, и убрзо га својим рукама обуче у схиму и посла на Јордан к светоме Герасиму,[5] који беше заменио великог Теоктиста[6] који отиде ка Господу. Видећи да је Киријак још сувише млад, свети Герасим му нареди да живи код њега у општежићу манастирском и да врши разна послушања.

Киријак се показа готов на све трудове, и пребиваше у кујни секући дрва, носећи воду и спремајући јела; уопште свако послушање он вршаше с благодарношћу, и дан и ноћ не дајући себи одмора он изнураваше тело своје. Дању је свесрдно радио за

манастир, а ноћу је стајао на молитви, мало кад предајући се сну; а постио се строго: јео је сваки други дан хлеб и воду. Када се пак дешавало да по обичају у празничне дане окуси мало вина, он га је разблажавао водом; тако је и јелеј разблажавао.

Видећи тако уздржање у младим годинама његовим, преподобни Герасим се дивљаше томе и заволе Киријака. У Герасима бејаше обичај да у Свету Четрдесетницу одлази у најдубљу пустињу, звану Рува, куда се каткад повлачио и преподобни Јевтимије. љубећи блаженог Киријака због његовог великог уздржања, преподобни Герасим је водио њега са собом у пустињу. Тамо се Киријак сваке недеље причешћиваше Светим Тајнама Христовим из руку Герасимових. Тако провођаху они у пустињском молитвеном тиховању до Цвети, и онда се враћаху у обитељ са великом коришћу по своју душу.

Након извесног времена престави се преподобни отац наш Јевтимије, о чему преподобни Герасим сазнаде налазећи се у својој келији, јер виде анђеле Божје где с радошћу узносе на небо душу преподобнога Јевтимија. И он одмах узе са собом Киријака и крену у лавру Јевтимијеву, и нађе преподобнога преминулог у Господу. Сахранивши чесно тело његово, Герасим се са својим љубљеним учеником врати у своју келију.

Девете године по доласку Киријаковом у Палестину, велики угодник Божји Герасим пређе из земаљских у вечне обитељи. Тада Киријак, коме беше двадесет седам година, поново се врати у лавру преподобног Јевтимија, где некада из његових светих руку прими анђелски образ. У то време игуманом лавре беше Илија; измоливши од њега усамљену келију, Киријак стаде живети у њој молитвено тихујући. У лаври нађе он себи друга, монаха Тому, великог и савршеног по животу постника, и према њему стече велику љубав у Духу Светом; и беху од користи један другоме, јер обојица беху пуни благодати Божје. Али то пријатељско друговање они нису уживали дуго, јер их воља Божја раздвоји. Блажени Тома би послан од ђакона Фида у Александрију да купи за манастир неке потребне ствари. При томе њему епископ Мартирије[7] уручи писмо за архиепископа Александријског Тимотеја.[8] Када Тома предаде писмо архиепископу Тимотеју, овај га задржа прозревши благодат што

беше у њему, хиротониса га за епископа и посла у Етиопију.[9] Отишавши тамо, блажени Тома просвети сву Етиопију, и сатворивши многа знамења и чудеса он се показа добри пастир повереног му стада.

Лишен доброга друга, монаха Томе, свети Киријак наложи на себе завет дубоког ћутања, и живљаше, затворивши се у келији, као у гробу, разговарајући само са Богом јединим. И остаде у тој обитељи десет година, и у њој би рукоположен за ђакона. У то време оба манастира, Јевтимијев и Теоктистов, имађаху подједнако општежиће и исто уређење, држећи се устава великог Јевтимија. Међутим враг посеја неку смутњу и направи између два манастира раздор и подељеност. Ожалошћен тиме, свети Киријак оде у манастир Сукијски, основан и уређен преподобним Харитоном. Пошто би тамо примљен као искушеник, он стаде проходити послушања. Провевши четири године на разним дужностима, у пекари и у болници, и задовољивши све оце, њему би допуштено да врши ђаконску службу. Након пак три године, у својој четрдесетој години, се би постављен за презвитера, а потом би одређен за канонарха,[10] и то послушање обављаше осамнаест година. У том Сукијском манастиру он проведе преко тридесет година. Сам он говораше да док је био канонарх сунце га никад није видело да једе нити да се гневи на кога. А говораше и то, да је свако вече, ставши у келији на молитву, читао и певао псалтир све до клепања клепала за полуноћно богослужење.

Зажелевши да води још строжији живот, преподобни Киријак у својој седамдесетој години пође у пустињу. Он узе са собом једнога ученика, и после много дана путовања он дође у пустињу, звану Натуфа, и настани се у њој. Немајући ништа за исхрану, јер зеље те пустиње беше веома горко, он се помоли Богу и, верујући у Његову доброту, рече ученику: Иди чедо, набери зеље и свари га; благословен свемогући Бог, Он ће нас тим зељем исхранити! - Ученик поступи по светитељевом наређењу: и Бог који храни све који се у Њега уздају, претвори горчину тога зеља у сладост, и они се храњаху њиме четири године. При крају пак четврте године о Киријаку чу од пастира што пасијаху у пустињи овце старешина комита[11] из Текује, па натовари товар хлеба на магарца и дође к

преподобном Киријаку, просећи његов благослов и молитве. Помоливши се, преподобни разговара с њим много о стварима корисним по душу, па га отпусти с благословом; и од тада они стадоше јести тај хлеб. Међутим ученик једном свари зеље без наређења свог блаженог старца, и када окуси од њега он осети тако неподношљиву горчину, да просто изгуби глас од превелике горчине. Схвативши узрок његове онемелости, старац се помоли над њим и причести га Пречистим Тајнама, и тако сатвори здрава. При томе он му даде ову поуку: Бог неће да чини чудеса свагда него само у време наше крајње невоље и нужде. Тако, када ми не имађасмо хлеба, Бог нам заслади зеље, да бисмо га могли јести; а сада ми имамо хлеба, и каква је потреба за тим чудом да се горко зеље претвара у слатко?

У току времена они хлебови бише поједени, те опет настаде оскудица у храни. Тада старац поново рече ученику: Благословен Бог, чедо; набери и свари зеље. - Ученик изврши наређење. И када дође час обеду, ученик не шћаше окусити бојећи се да опет не настрада; а старац, осенивши вариво крсним знаком, окуси прво сам, затим и ученик, гледајући на старца, усуди се окусити, и ништа им не нашкоди, јер видеше да је јело слатко као и раније; и отада се опет храњаху тим зељем.

У петој години боравка преподнобног Киријака у пустињи, о блаженом чу неки човек, родом из Текује, и доведе к њему сина свог, кога о свакој мени месеца мучаше љути бес, и моли светитеља да се смиљује на сина његова и истера из њега тог злог мучитеља. Сатворивши молитву за болесника, преподнобни га помаза јелејем изображавајући на њему крсни знак, и изгна беса. И човек се врати кући својој са здравим сином и свима причаше о овом чуду.

Глас о светом подвижнику пронесе се по целом крају оном, и стадоше многи долазити к њему: један ради благослова, други ради исцељења, а трећи да разговара с њим и добије што корисно за душу. Но свети Киријак, избегавајући славу људску, оде у унутрашњу пустињу, звану Рува, и проведе у њој пет година, хранећи се корењем зеља званог мелагрија и младим стабљикама троке. Међутим, и тамо пронађоше светитеља неки, и доношаху к

њему своје болеснике и страдалце од нечистих духова, и он их исцељиваше све крсним знаком и молитвом.

Не налазећи и ту покоја себи, свети подвижник оде из Руве, и настани се у пустом и забаченом месту, где не беше ниједног отшелника. То се место зваше Сусаким, и беше удаљено од Сукијског манастира деведесет попришта. Ту су се некад састајале две реке, које су потом пресушиле, и од њих остало само дубоко и широко корито. По мишљењу неких, то су биле реке Итамске, о којима Давид говори у псалмима, обраћајући се Богу: Ти си исушио реке Итамске (Пс. 73, 15). И проведе тамо преподобни Киријак седам година, водећи анђелски живот. Међутим, по Божјем попуштењу, настаде у тим крајевима глад и помор, и оци Сукијске лавре, уплашивши се ове опасности, одоше к светом Киријаку и молише га да пређе у њихов манастир: јер они вероваху да ако свети Киријак буде с њима, гњев ће се Божји одвратити од њих; као што и би. Дошавши на молбу братије у Лавру, преподобни Киријак стаде живети близу манастира у отшелничкој пећини, у којој је раније живео преподобни Харитон.

У то време јачаше Оригенова јерес, на чије искорењење свети Киријак уложи много труда: молитвом и речју он сатираше безбожно учење јеретичко, заблуделе одвраћаше од заблуде, а православне утврђиваше у вери. О томе писац овог житија Кирило, говори овако: У то време, изишавши из лавре Јевтимија Великог ја дођох у лавру светог Саве^[12] к преподобном епископу Јовану Молчалнику.^[13] Овај ме посла са писмом к ави Киријаку, извештавајући га о раздору изазваном у Светом Граду од стране јеретика и молећи га да се усрдним молитвама обрати Богу, да што пре сруши високоумље јеретичких вођа, Нона и Леонтија, који понављаху Оригенове хуле на Христа. Дошавши у Сукијску обитељ, ја одох у пештеру преподобног Харитона, и поклонивши се блаженом Киријаку предадох му писмо, и поред тога рекох му усмено што ми дивни Јован Молчалник беше наложио. А преподобни ми рече: "Нека не тугује отац који те посла, јер ћемо скоро, благодаћу Божјом, видети пад јереси". И прорече он скороу смрт Нона и Леонтија који проповедаху Оригеново учење. Продужујући своју поучну реч, преподобни Киријак ми доказиваше

безумље и обману оригениста, и каза ми да му је Божанским откривењем показана штетност ове јереси и погабао заведених њоме. Затим дознавши из разговора да сам црноризац из лавре великога Јевтимија, блажени ми рече: "Дакле, брате, ти си из мога манастира". И стаде ми много причати о светом Јевтимију на корист душе моје. И нахранивши душу моју корисним казивањима и слатком беседом својом, он ме отпусти с миром. И ускоро затим зби се пророчанство блаженог Киријака, јер вође јереси изненада умреше, јеретичко друштво се распаде, и престаде гоњење на православие. Тада прендобни Киријак, ослободивши се бриге, оде из пештере преподобног Харитона опет у Сусакима, у деведесет деветој години свога живота, и проведе тамо у молитвеном тиховању осам година.

Међутим мени се поново прохте да видим светолепо лице преподобнога и да се наживам слатке беседе његове, зато отпутовах у обитељ Сукијску, и нашавши тамо његовог ученика Јована ја заједно са њим кренух у Сусакима к блаженоме Киријаку. Када се приближисмо томе месту, срете нас огроман и страشان лав. Видевши га ја се страховито препадох, но ученик светитељев Јован рече ми: "Не бој се, брате Кирило, овај лав је послушник оца нашег и не чини зла братији која долазе к њему". И стварно, видевши да идемо к старцу, лав се склони с пута. А преподобни Киријак, угледавши ме рече: Гле, брат из мога манастира Кирило дошао код мене. - Сатворивши молитву ми седосмо и почесмо разговарати. И ученик његов Јован рече му за мене: Оче, брат Кирило видевши лава силно се уплаши. - А старац ми рече: Чедо Кирило, не бој се тога лава, јер он живи са мношвом и чува ово мало зеље од дивљих коза. - Затим у разговору много ми причаше о великом Јевтимију и о другим пустињским оцима који су проводили живот у врлинама. Потом нареди да нам се донесе да једемо. А кад јеђасмо дође лав и стаде пред нама; старац устаде и даде му парче хлеба, говорећи му: Иди, чувај зеље. - А мени рече: Видиш ли, чедо, овога лава? Он не само чува зеље, него отгони одавде разбојнике и варваре, јер зли људи много пута су нападали на ово убого место, али их лав одагна.

Чувши ово ја се дивљах, и прославих Бога који дивље звери покори Своме угоднику као овце. Проведох ја у преподобног један

дан, али се многоме научих. А сутрадан, сатворивши молитву, он ми даде благослов и отпусти ме с миром, наредивши ученику свом да ме испрати. Изишавши, ми наиђосмо на лава где лежи на путу и једе дивљет јарца, и стадосмо не смејући да прођемо поред њега. А он, видевши нас где стојимо, остави свој плен и уклони се с пута док ми прођосмо.

Место где живљаше преподобни беше суво и безводно, и без студенца. А блажени, издубивши у камену рупу, сабираше зими воду у њој, и та му вода беше довољна за његову потребу и за заливање зеља преко целог лета. А л и једне године у јулу месецу беше велика жега, те вода сабрана у камену усахну. Тугујући због безводија, светитељ подиже очи на небо и помоли се говорећи: Боже, Ти си у пустињи напојио жедне Израиљце! дај и мени у овој пустињи мало воде која је потребна убогом телу мом. - И одмах се појави мали облак над Сусакимом где преподобни живљаше, и паде киша око келије његове, и напуни све рупе што беху између камења. Тако Бог брзо услиши слугу Свога.

Држим да је корисно, вели исти писац овога житија Кирило, да овде кажем и оно што ми је причао ученик блаженога Киријака, отац Јован. Када хођасмо по пустињи, отац Јован ми показа једно место, говорећи: Ево обиталишта блажене Марије. - Ја га замолих да ми прича о њој. И он ми стаде казивати: Пре неког времена, идући са другом мојим, братом Парамоном, код оца Киријака, ми угледасмо издалека једног човека где стоји, и помислисмо да је то неки пустињак; ми пожурисмо к њему са жељом да му се поклонимо; но када се приближисмо томе месту, он се тог тренутка сакри од нас. Држећи да је то зли дух, нас спопаде страх и ужас, и ми стадосмо на молитву. А после молитве, осврћући се тамо амо, ми наиђосмо пећину у земљи, и разумесмо да оно није био зли дух већ неки слуга Божји који се сакри од нас. Пришавши самој пећини ми га молисмо заклињући га да нам се покаже и да нас не лиши својих молитава и корисног разговора. И чусмо из пећине овакав одговор: Какву корист ви хоћете од мене? Ја сам грешна и проста жена. - И упита нас она: Куда идете? - Ми јој одговорисмо: Идемо код оца Киријака, отшелника; него кажи нам, Бога ради, како ти је име, какав живот водиш, откуда он, и због чега си дошла овамо. -

Она одговори: Идите куда сте пошли, а када се будете враћали казаћу вам све. - Но ми је уверавасмо говорећи: Нећемо отићи одавде док не чујемо како се зовеш и какав живот водиш. - Видећи да нећемо отићи, она стаде из пећине своје, не показујући нам се, говорити о себи овако: Зovem се Марија, бејох псалмочитачица[14] при цркви Христова Васкрсења, и ђаво многе саблажњаваше мноме; и ја се уплаших да не постанем узрок ма чијих рђавих помисли и саблазни, те тако умножим грехе своје; зато се усрдно мољах Богу да ме избави од греха таквих саблазни. И једном, обузета умилењем и страхом Божјим, ја одох у Силоам, захватих у крчаг воде, узех котарицу сушенога боба, поверих себе Божјој заштити, и изиђох ноћу из Светога Града и кренух у пустињу. А Бог благоизволе довести ме овамо, и ево већ осамнаест година живим овде, и благодаћу Божјом нити ми неста воде у крчагу ни боба у котарици. А сада, молим вас, идите к оцу Киријаку и обавите свој посао; па кад се будете враћали, посетите мене убогу.

Чувши то ми одосмо к оцу Киријаку и испричасмо му све што чусмо од блажене Марије. А отац Киријак удиви се и рече: Слава Теби, Боже наш! колико прикривених светаца Ти имаш, не само људи него и жена, који Ти тајно служе! Него идите, чеда моја, код угоднице Божје, и што вам рекне памтите.

Враћајући се од преподобног Киријака ми дођосмо к пећини блажене Марије и зовнусмо је говорећи: Слушкињо Божја Маријо! ево ми дођосмо по твоје наређењу. - А л и одговора не би. Онда ми, крочивши у улаз пећине, сатворисмо молитву, но Марија нам не одговори. Када уђосмо унутра у пећину, нађосмо Марију преминулу у Господу, а из светог тела излажаше јак миомир. Но немајући са собом ништа у шта би је могли обући и у чему сахранити, упутисмо се у манастир и отуда донесосмо све потребно. И пошто обукосмо блажену, ми је сахранисмо у пећини, и затворисмо улаз камењем.

То ми исприча отац Јован, а ја, дивећи се таквом животу те слушкиње Божје, реших у себи да запишем ово назиданье слушаоцима а у славу човекољубивог Бога који даје трпљење онима који га љубе.

Крајем осме године свога боравка у Сусакиму, преподобни Киријак већ беше веома стар: имађаше сто седам година од рођења. И сабраше се оци Сукијске обитељи, и саветоваху се међу собом, и говораху: Не треба допустити да се такав отац престави далеко од обитељи наше; иначе ми нећемо знати за чесно престављење његово и лишићемо се последњег благослова његовог. - И оци отидоше к блаженом Киријаку и молише га да из Сусакима пређе у пештеру преподобног Харитона што је близу манастира, у којој он раније живљаше када се борио са оригенистима. Једва приставши на њихове молбе, преподобни Киријак се настани у Харитоновој пештери, на две године пре свог одласка к Богу.

Ја пак убоги, вели писац житија, често одлажах тамо к њему, радовах га и добијох велику корист за душу своју од светих беседа њетових и од великих подвига његових. Јер иако је био толико стар, он беше трудољубив и веома покретан. Никада он није био беспослен, него или се молио или што радио. Беше то човек врло приступачан, прозорљив, поучљив и правоверан, растом висок, и снажан и здрав телом; и беше пун Духа Светога и благодати Божије. А када Господ наш благоизволе да га после многих трудова његових пресели у небески покој, преподобни се разболе телом, и болова мало дана. Призвавши к себи игумана те обитељи и братију, поучи их о спасењу, и целивавши их све благослови их. Затим погледавши у небо и раширивши руке он се помоли за сву братију и предаде чесну и свету душу своју у руке Господу, двадесет деветог септембра 557. године. Поживе он свега сто девет година. А братија много плакавши за њим, погребеше свето тело његово са псалмима и појањем, славећи Бога и спомињући многгодишње трудове угодника Његовог.

Нека буде и од нас грешних Богу нашему слава, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА:

ДАДЕ (КАЗДОЈА), ГОВДЕЛАЈА и КАЗДИЈЕ

У ДАНЕ Сапора, цара Персијског, бејаше један хришћанин по име Дада (или Каздоје, први великаш и сродник цара Сапора, кога цар веома љубљаше и поштоваше. Цар га посла за управитеља једне области персијског царства, не знајући да је он хришћанин. Дада стаде јавно исповедати своју веру у Христа. То би достављено цару. Цар посла свог првог доглавника Адрамелеха, да испита је ли то истина. Уверивши се да Дада заиста исповеда Христа, Адрамелех написа о томе цару Сапору. Цар отписа Адрамелеху и даде му власт над свима хришћанима свога царства, да их кажњава кога год нађе од њих. Ово писмено овлашћење посла цар Адрамелеху по сину свом Говделају.

Примивши такво овлашћење од цара, Адрамелех заједно са Говделајем изведоше на суд Даду. Пошто марљиво и подробно испиташе Даду, употребљујући притом и ласкања и заплашивања, они нађоше да он свом душом верује у Господа Исуса Христа и жели умрети за Њега. Тада наложише силан огањ и наредише да у њега баце светог Даду. А огањ беше тако страшан, да уплаши све који посматраху. Када се јунак Христов приближи огњу, прекрсти се, и одмах се угаси огањ и место огња потече вода. Видевши ово чудо, сви се присутни запрепастише. А царев син Говделај упита мученика: Дада, ко те научи таквим мађијама? - Свети Дада му одговори: Када би и ти хтео да следујеш учењу учитеља мог Христа, коме ја следујем, онда би се и ти удостојио да чиниш таква чудеса. - Говделај га упита: Ако поверујем у Христа твог, зар ћу и ја моћи чинити слична чудеса? - Мученик одговори: Не само да ћеш их чинити, него ћеш и царовати са Христом.

Тада Говделај нареди да се наложи велики огањ; и он призва име Христово, и огањ се одмах угаси. Видевши такво чудо, царевих Говделај припаде к ногама светог Даде и исповеди веру своју у Христа. А царски доглавник Адрамелех оде и о свему томе извести цара Сапора. Цар нареди да му одмах доведу сина Говделаја; па чувши и из његових уста да је хришћанин, заповеди да четири војника бију царевиха чворновитим штаповима. Када ова четворица малаксаше од дугог бијења, њих заменише друга четворица. А мученик Христов, бијен по целој телу, ћутке мољаше Бога да му да трпљење. И јави му се анђео Господњи, укрепи га, и охрабри га

говорећи: Буди храбар и не бој се, ја сам с тобом. - После тога свети мученик би бачен у тамницу, где проведе пет дана.

Ускоро затим цар даде власт неком Гаргалу, да суди и његовом сину Говделају и свима хришћанима у његовој царевини. По наређењу Гаргала јунак Господњи Говделај би бијен воловским жилама. Бијен, он проклињаше веру свога оца. Тада Гаргал нареди да са тела његова, од ногу до главе, одеру два кајиша коже, говорећи притом са подсмехом и ово: Сада ће сигурно доћи твој Христос да те начини здрава. - И то се зби: свети мученик одједном постаде потпуно здрав. Гаргал га онда чврсто окува и вргну у тамницу. Но окуви се сами од себе раздрешеше и свети мученик у трен ока постаде здрав. Запрепашћен овим чудом Гаргал оде к цару и обавести га о томе. Цар му на то рече: Убиј безбожника, јер он више није син мој већ злоковарник мој, пошто је поверовао у Христа.

Тада звероподобни Гаргал нареди да се усија гвоздена шипка, па блаженом Говделају провуче кроз главу од једног ува до у друго уво. И кад то би урађено, Гаргал баци мученика у тамницу. Но свети мученик се мољаше, и гле, дође анђео Господњи, извуче му шипку из главе и исцели га. А Гаргал, угледавши мученика здрава, не хте се неразумни уразумити, него оштрим гвозденим удицама рашчупа тело мученику, при чему подругљиво говораше: Да видимо, да ли ће и сада доћи твој Христос да те исцели. - И затим га опет баци у тамницу. А мученик, чим се опет помоли Господу, одмах доби исцељење. Видевши то, тамнички стражари се дивљаху и говораху: Велики је Бог хришћански.

Чувши за то, Гаргал се још више разјари и нареди да се железни ченгели зарију у рамена мученику и обесе мученика о њих, и тако га оставе од девет сати пре подне до три сата по подне. А мученик viseћи мољаше се. Затим га скинуше и опет вргоше у тамницу. Мати пак мученикова и сестра његова Каздоја жељаху да га виде, али се бојаху цара. А сам цар, дознавши да је Говделај жив, упита Гаргала: Је ли Говделај још жив?

- Гаргал одговори: Да, царе, жив је. - Тада нареди цар да се Говделају одере на глави кожа, и то почевши од врата и потиљка, и њоме покрије лице његово. То би учињено, и мученик поново вргнут у тамницу. Све то мученик трпљаше славећи и благодарећи Бога. А

наредног дана, сазнавши да је мученик још жив, цар нареди да му се ишчупају сви нокти на рукама и ногама и избију сви зуби, и онда опет баци у тамницу као прецркли пас. Поред тога издаде и наређење да му нико ништа не сме дати, па ни воде, и да му нико не сме отићи.

Међутим сестра мученикова Каздоја усуди се и крадом оде у тамницу и даде воде миломе брату, рекавши тамничком стражару: Будеш ли ма коме казао за ово, знај насигурно да ће ти глава бити одсечена. - Јунак Христов, док му душа још не беше учвршћена и тврда у вери Христовој, искаше од Бога утехе и исцељења; а када се учврсти у вери, он више не искаше исцељења, него мољаше Бога да му да трпљење и храброст у страдањима и жељу за страдањима. Зато, када све то доби од Бога озарењем Светога Духа, он сам, иако сав у ранама, не исцељиваше себе него се радоваше исцељујући друге. И сви се томе дивљаху.

У то време у тамници се налажаше један врач, по имену такође Гаргал, кажњен за многа зла дела своја. Гледајући толико трпљење светог Говделаја и необична чудеса која чињаше у тамници, врач припаде к ногама његовим и рече: Молим те, слуго Божји, помени ме пред Христом твојим. - Светитељ му на то рече: Веруј у Њега, и Он ће те избавити од свих грехова твојих.

- Гаргал узвикну: Верујем у Тебе, Господе Исусе Христе. -И од тада се придружи светом Говделају.

Сутрадан судија мучитељ седе на судијско место и изведе преда се обојицу, светог Говделаја и ранијег врача Гаргала, и нареди те свукоше Гаргала и тукоше моткама. Бијен, мученик погледаше у небо и говораше: Господе Исусе Христе, ради имена Твог страдам, укрепи ме! - И рекавши то предаде душу своју у руке Господу. Светог пак Говделаја ставише на дрвени долап и размрскаше му ноге; затим га немилосрдно палише метнувши му усијану ђулад испод пазуха, па га опет вргоше у тамницу. Сужњи пак што се налажаху у тамници, а беху у ранама, шшазиваху се крвљу која је текла из рана светог мученика, и исцељиваху се; и сви болесници прибегаваху к њему и добијаху исцељење, и слављаху Бога.

Када кнез Гаргал чу за то, није поверовао томе. Но када после петнаест дана изведе светог мученика из тамнице и угледа га читава

и здрава, он се запрепасти, и уместо да поверује и да омекша, он се још више обездуши и нареди да се један казан напуни смоле и сумпора, да све то прокључа, и да се мученик баца у казан. А свети мученик, погледавши у небо и помоливши се, уђе у казан пун кипеће смоле и сумпора. И, о чуда! казан се тог тренутка раздвоји, и мученик изиђе неповређен.

Видевши то, бездушни Гаргал се посаветова са својим доглавницима и нареди да мученика распну нага на крст и да га пред очима многобројног народа стрељају стрелама. И догоди се дивно чудо: не само свети мученик остајаше неповредљив од бацаних стрела, него стреле пуштене на њега остајаху висећи у ваздуху. Ово чудо запрепасти све. Тада онај који беше дао овај савет кнезу Гаргалу, сам одапе стрелу на светог мученика, али се стрела врати и зари у његово десно око.

Обавештен о свему томе, цар посла своју кћер Каздоју на дајући се да ће она благим речима својим моћи убедити свога брата Говделаја да он послуша оца и одрекне се Христа. А Каздоја, дошавши к брату Говделају и видевши шта он чини, сама постаде хришћанка, научена од Говделаја вери у Христа. Отац пак њихов цар Сапор, дознавши за то, разгњеви се и нареди да кћер његову испруже на земљи и љуто бију моткама. Пошто то би учињено, вргоше је у тамницу. А Каздоја, лежећи у тамници и трпећи болове од рана и модрица, говораше светом брату свом Говделају: Брате, помоли се за мене Богу, пошто не могу да подносим мучења. - Свети брат јој одговори: Нека се не смањи вера твоја у Бога; ја се надам у Христа Господа, у кога си поверовала, да Он више неће допустити да те се мучење дотакне, нити ћеш доживети неко друго мучење.

Цар Сапор нареди да Говделаја изведу из тамнице, да му свежу и руке и ноге, па баце наред коњског тркалишта, да би га у току ноћи коњи разнели копитама својим. То би урађено, али благодаћу Христовом он би сачуван, и изјутра га нађоше неповређена и раздрешена од уза. Ово чудо пренерази све. Тада бездушни мучитељ, ужаривши ражњеве, учини те пекоше тело мучениково. Затим нареди мучитељ да мученику кроз обе руке провуку по једну куку, и да мученика обесе о два дрвета, удаљена три аршина једно од другог. А храбри јунак Христов и тако обешен не престајаше молити

се и славити Бога. Два пак хришћанина, свештеници Дадије и Авдије, који стајаху тамо, крадом записиваху страдања светог мученика, бојећи се цара. Њима свети мученик рече: Ако вам је могуће, донесите ми воде и јелеја, да се крстим. Ако пак то није могуће, онда се молите Богу да се то збуде.

Кад ово свети мученик рече, гле, мали облак се појави над њим и изли на његову главу воду и јелеј; и из облака дође глас који говораше: Слуго Божји Говделаје, ето примио си свето крштење. - И тог часа заоија лице светог мученика као сунце, и не мали миомир се шираше од њега. Стога свети Говделај узнесе славу и хвалу Спасу Христу. Тада свирепи Гаргал нареди те цело тело мучениково, од ногу до главе, бодоше оштрим копљима. Неколико часова трпљаше то мучење јунак Христов, свим умом молећи се Господу, и најзад предаде свету душу своју у руке Господње. Тада Гаргал нареди да конопцем вежу ноге мученикове, и да тај исти конопац привежу за бесне коње, и заповеди војницима да коње јуре по кршевитим и каменитим местима, како би се мртво и наго тело мучениково распало и потпуно уништило. То би учињено, али ипак остаде један део светог тела мучениковог. Бездушни мучитељ и тај део исече на три комада, и баци их да их поједу птице и пси. Међутим, споменути свештеници Дадије и Авдије, и ђакон Армазадак, узеше ове свете мошти са великом чешћу, однесоше их дома, па пошто их помазаше мирисима, увише их у платно и побожно сахранише, славећи Бога. А свети и славни Дада, сродник царев, стављен на разне муке, би најзад исечен на комаде, те тако и он сконча у Господу. Неки христољубиви људи узеше искомадано тело његово, па пошто опремише како ваља, сахранише на чесном и свештеном месту. А када гореспоменути свештеници и остали целу наредну ноћ вршаху молитве, у поноћи стаде усред њих свети Говделај и рече им: Браћо, јачајте у Господу; будите чврсти и непоколебљиви, и не бојте се оних који убијају тело а душе не могу убити. - Они се силно обрадоваше гледајући светог мученика. А он им поново рече: Нека вам Господ пода награду за труд који уложисте. - И приклонивши главу према Дадију, свети мученик му рече: Узми са главе моје рог са јелејем (тојест свето миро), и чесно Тело Христово, па иди у царски врт и помажи миром сестру моју Каздоју, и

причести је светим Телом Господњим. - Дадије узевши то оде. А кад стиже пред капију врта, јави му се анђео Господњи и заједно са њим уђе у врт. Тада свештеник крстивши Каздоју помаза је миром, причести је Светим Тајнама, и рече јој: Спавај, сестро, до доласка Господа нашег Исуса Христа! - И тог часа анђео узне свету душу њену и узиђе на небо.

Када пак изјутра мати царица дође к њој, затече кћер своју Каздоју мртву. Уцвељена, она оде к своме мужу цару и рече му: Сада се радуј, царе, ти и царство твоје! јер си убио сина мог Говделаја, пошто си га претходно ставио на безброј мука, као да је извршио хиљаде убистава. А ето, и кћи моја Каздоја умре пошто би испребијана моткама, као да је хтела убити оца свога. Тешко свирепом срцу твојем! је ли се оно ненасито, заситило видевши децу своју поубијану? Али деца твоја која су превремено скончала, не боје се више твога гњева.

Чувши ово од своје супруге, сурови и бездушни цар се ни најмање не ожалости и не растужи иако му је она све ово говорила са сузама. Онда царица мајка узне најскупоценије и најдивније мирисе, те њима помаза свето тело своје ћерке Каздоје, и увивши га у царску порфиру положи поред тела светог сина свог Говделаја, тихо плачући и наричући: Мила децо моја! помените мене матер своју у дан радости ваше, када се са Христом будете радовали, да бих и ја јадна наша себи опроштај грехова у слави Христа Бога. [15]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ТЕОФАНА МИЛОСТИВОГ

У ГРАДУ Гази[16] живљаше богат човек по имену Теофан. Врло милостив и гостољубив, он примаше и збрињаваше путнике и намернике, и чињаше друга добра дела. У току извесног времена раздавши све своје имање сиромашнима и убогима, он и сам осиромаше. Но он не зажали што је убог, већ стално уздисаше због грехова својих. Након неког времена он се тешко разболе од водене болести; отекоше му и руке и ноге, и стадоше се распадати, због чега течаше силан гној. Но све то он смирено трпљаше, благодарећи и

славећи Бога. А кад му се приближи смртни час, настаде така страховита олуја напољу, да је било немогуће изнети тело његово из куће ради сахране. И жена његова горко плачући упита га: Авај мени, господару мој, шта ћу радити? Како ћу изнети тело твоје ради сахране? А он јој одговори: Не плачи, жено: до овога часа је трајало искушење али ево долази помиловање од благога Бога. Јер у часу смрти моје престаће, по вољи Божјој, олуја.

Тако и би: у тренутку када он душу своју предаде у руке Божје, настаде велика тишина на земљи и у ваздуху. И дођоше суседи његови, и када стадоше купати тело његово видеше да на њему не беше ниједне ране ни ожиљка. И изнесе га и побожно сахранише. А после четири дана он се јави у сну једноме човеку и наложи му да уклони надгробни камен са његове могиле. Када то би учињено, јак миомир рашири се из тела његова, и уместо гноја потече миро, које исцељиваше болеснике који долажаху и које доношаху к чесним моштима светог Теофана.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ АНАСТАСИЈЕ ПОДВИЖНИЦЕ[17]

СПОМЕН СВЕТИХ 80 МУЧЕНИКА ВИЗАНТИЈСКИХ

МУЧЕНИЦИ Византијски, њих осамдесет, спаљено на морској лађи у време цара Валента због њихове непоколебљиве оданости Православљу.[18]

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ПЕТРОНИЈЕ

ПОСТРАДАЛА за Господа мачем посечена.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ГУДЕЛИЈЕ (ГОВДЕЛИЈЕ)

ПОШТО многе Персијанце обрати из незнабоштва у веру Христову, блажена Гуделија (или Говделија) би стављана на страшне муке од цара Персијског Сапора и приморавана да принесе жртву огњу, персијском божанству. Али она не хте то учинити, и зато би бачена у тамницу, у којој проведе много година. мучена глађу и жеђу Затим она би изведена из тамнице, и поново приморавана да се одрекне Христа. Но пошто она остаде непоколебљива у својој вери, они јој прво кожу на глави одераше, па је онда на дрво клинцима приковаше; и тако блажена предаде душу своју Господу и доби од Њега венац мучеништва.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КИПРИЈАНА УСТЈУЖСКОГ

ПРЕПОДОБНИ Кипријан беше земљоделац из Устјужског среза га и замонаши се. Године 1212 он основа недалеко од града Устјуга манастир Ваведења Пресвете Богородице, и поклони манастиру сво своје имање. Примивши управу манастира преподобни непрестано рађаше на духовном усавршавању братије, не дајући себи одмора. Сваког дана се неуморно трудио и подвизавао, као да му је то први и у исто време последњи дан живота на земљи. Притом он никако није излазио ван манастирске оgrade. И у таквим подвизима он пређе ка Господу 1276 године. Свете мошти његове почивају у његовом манастиру.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА МАЛАХИЈЕ

МАЛАХИЈА новомученик, беше родом са Родоса, син једног побожног свештеника. Дошавши једном у Јерусалим, он би оклеветан од неког Турчина да је вређао Мухамеда. Изведен због тога пред турске власти, би најпре убеђиван да прими ислам, но када то он непоколебљиво одби, би одмах стављен на мучење: везан коњу за реп и вучен по земљи, пребијени му лактови и колена и најзад набијен на ражањ и печен на ватри. У таквим мукама свети мученик предаде душу своју Господу, 29. септембра 1500. године. (Његов живот и страдање налазе се описани у рукопису бр. 78 манастира Ватопеда, лист 232-5).

НАПОМЕНЕ:

1. Св. Киријак се назива отшелником - у изузетном смислу због својих честих пустињачких усамљивања, која је чинио, прелазећи из једне пустиње у другу.
2. Око 448. године.
3. Св. Лав I, Византијски цар, царовао од 457. до 474. године. Св. Анастасије I патријарховао у Јерусалиму од 458. до 478. год. Преп. Киријак тајно отишао од родитеља у Јерусалим око 465. године.
4. Спомен светог Јевтимија празнује се 20. јануара; упокојио се 473. године; лавра његова налазила се недалеко од Јерусалима.
5. Спомен његов празнује се 4. марта; упокојио се 475. године.
6. Спомен - 3. септембра; упокојио се 467. године.
7. Под епископом овде се подразумева Јерусалимски патријарх Мартирије, који патријарховао од 478-486. год.
8. Тимотеј II Салофакил - патријарх Александријски од 460-482. године.
9. Етиопија - стари назив за пространу земљу на југу од Египта. Овде треба разумети углавном Абисинију, где се хришћанство

раширило још у четвртом веку. Спомен његов 28. септембра; упокојио се 350. године.

10. Канонарх значи: почињалац прописаног певања. Он са књигом у руци изговара громко и разговетно реченицу за реченицом, које пева десна или лева певница, наизменично.
11. Комитима су се називали царски телохранитељи. Касније се ова титула стаде давати званичним лицима која су сачињавала свиту уопште високих властодржаца: проконзула, управитеља области, намесника. У дужност комита доцније је спадало и скупљање дажбина у државну касу.
12. Свети Сава Освећени, велики подвижник палестински; ученик и саподвижник преподобних отаца: Јевтимија Великог, Теоктиста и Герасима; упокојио се 532. године; спомен његов празнује се 5. децембра.
13. Преподобни Јован Ћутљиви, епископ Колонијски; доцније служио у Лаври светог Саве под видом простог монаха, и затим велики део живота подвизавао се у молитвеном тиховању и живовању у усамљеној пустињи; упокојио се 558. године; спомен његов 8. децембра.
14. Дужност псалмочитачица била је да читају псалме на богослужбеним скуповима хришћана.
15. Свети Мученици: Дада, Говделај и Каздоја страдали и скончали око половине четвртога века.
16. Газа - важан приморски град Мале Азије, у јужној Сирији; некада припадао Филитејцима; један од најстаријих градова на свету.
17. У Синаксару Цариградске Цркве (изд. Delehaye) њен спомен заједно са данашњом св. мученицом Петронијом.
18. Највероватније да су ово исти они свети Мученици који се спомињу и 5. септембра: Спомен св. Мученика Урвана, Теодора, Медимна и осталих 80 са њима; а такође и 18. маја: Спомен св. Мученика клирика и лаика.

30. СЕПТЕМБАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ГРИГОРИЈА, епископа и просветитеља Јерменског

ВЕТИ Григорије, просветитељ Велике Јерменије,^[1] роди се од знатних и високородних, али тамом незнабожја помрачених, родитеља.^[2] Отац његов Анак, родом Парћанин,^[3] беше сродник персијског цара Артабана и брата његовог јерменског цара Курсара

Анак се пресели у Персију при следећим околностима. Када Персијско царство паде под власт Парћана и персијским царем постаде Парћанин Артабан, Персијанцима беше тешко што се налазе под влашћу туђинаца. У то време у Персијанаца беше један знаменити велможа Артасир: он у договору са својим пријатељима једномишљеницима подиже устанак против цара Артабана и уби га, па сам ступи на престо персијских царева. А када цар јерменски Курсар чу за погибију свога брата Артабана, веома се ожалости, па сабра сву војску јерменску и зарати на Персијанце, светећи се за проливену крв братовљеву. Десет година војеваху Јермени против Персије, и многа јој зла причинише. Налазећи се у великој невољи и недоумици, Артасир се саветова са својим велможама на који начин да одоли нападајима непријатеља. Притом Артасир обећа да ће онога који убије Курсара учинити својим сацарем. На томе саветовању беше и Григоријев отац Анак: он обећа да ће без рата победити Курсара и на вешт начин убити га. На то му Артасир рече: Ако то урадиш, ја ћу на главу твоју ставити царску круну и ти ћеш царовати заједно са мном, а царство Парћанско остаће теби и твоме потомству.

Пошто се тако договорише и условише, они се разиђоше. Анак онда, за извршење скованог плана, узео себи у помоћ свога брата: они са целим домовима својим, са женама и децом, кренуше из Персије тобож као изгнаници, умакли од гњева Артасирова, и дођоше у Јерменију к сроднику своме цару јерменском. Овај их с радошћу прими, и давши им да се настане у његовој земљи, учини их својим блиским саветницима. Нарочито он повери Анаку све своје планове, па чак и себе самог, и постави га за првог саветника у свом царском савету; јер се Анак лукаво увуче у царско срце, док у свом срцу смишљаше како да убије цара, и вребаше згодну прилику за то.

Једном када цар беше на гори Арарату, Анак и његов брат изразише жељу да насамо поразговарају са царем, и говораху: Имамо ти тајно казати нешто веома важно и корисно. - И ушавши сами к цару када овај беше сам, они га нападоше мачевима, нанесоше му смртне ране, па изишавши узјахаше своје коње и појурише са жељом да се докопају Персије. Али после кратког

времена у царева одаје уђоше царски постељари и нађоше цара где лежи на поду једва жив и сав у крви. Страховито поражени тиме, они одмах известише о томе све војводе и велможе. Ови појурише по трагу за убицама, стигоше их код једне реке, убише и у воду бацише. Изранављени пак цар Курсар, умирући нареди да се побије сва породица Анака и његовог брата, жене њихове и деца. И то би учињено.

У време када убијаху породицу Анакову, један Анаков сродник дохвати два синчића Анакова - два одојчета још у пеленама: овог Григорија светог и његовог брата, сакри их код себе и одгајиваше их. Међутим у Јерменији се догоди велика смутња. Чувши за то, персијски цар Артасир крену са својом војском на Јерменију, освоји Јерменско царство и потчини га својој власти. Иза цара Курсара остаде мало дете по имену Тиридат; њега Артасир поштеде и посла у Римску земљу, где он, пошто одрасте и силно се разви, постаде војник. А спасена од погибије одојчад, два сина Анакова, један би узет у Персију, а други по имену Григорије, о коме ће и бити реч, би послат у Римску царевину. Када Григорије, одрасте, живљаше у Кесарији Кападокијској. Ту се научи вери у Господа нашег Исуса Христа, и би добар и веран слуга Господњи. Тамо се он и ожени и роди два сина, Ортана и Аростана, које он од колевке посвети на службу Господу. И када они постадоше зрели људи,

Орган се удостоји презвитерског чина, а Аростан постаде пустињежитељ.

Убрзо после рођења ова два сина умре Григоријева с у пруга, и од тога времена блажени Григорије стаде још усрдније служити Богу, ходећи беспрекорно по свима заповестима и наредбама Господњим. У то време Тиридат, служећи у римској војсци, доби неки почасни чин, пошто је био царскога рода. Чувши за Тиридата, свети Григорије оде к њему, иако је знао да је његов отац Анак убио Тиридатовог оца Курсара. Чувајући тајну о убиству Курсара, он стаде верно служити Тиридату, својом верном службом сину Курсаревом испуљујући грех свога оца. Видећи како га свим срцем служи, Тиридат заволе Григорија; али потом дознавши да је Григорије хришћанин, разљути се на њега и ругаше му се. Но

Григорије, не обраћајући пажњу на љутњу свога господара, и надаље држаше беспрекорну веру у Христа Господа,

У те дане би најезда Гота^[4] на Римске покрајине, и тадашњи римски цар морао је кренути у рат противу Гота. Када римска и готска војска стадоше једна према другој, готове да се сударе, готски кнез стаде звати римског цара да њих двојица поделе мегдан. Но римски цар, бојећи се да сам изађе, стаде тражити таквога војника који би уместо њега могао изаћи на мегдан готскоме кнезу и одржати мегдан. Тако храброг војника цар обрете у Тиридату, обуче га у царско оружје, и као тобожњег цара посла место себе на мегдан готскоме кнезу. Ступивши у борбу са овим, Тиридат га савлада без мача, ухвати га жива и доведе к римском цару. Тим самим би однесена победа и над целом готском војском. Због тога римски цар узведе Тиридата на престо оца његова, и постави га за цара Јерменије, и закључи за њега мир између Јермена и Персијанаца. Заједно са Тиридатом, као верни слуга његов, отпутова у Јерменију и блажени Григорије.

Када цар Тиридат приношаше жртве идолима, а највише богињи Артемиди којој је свим срцем одан био, он често и усрдно мољаше Григорија да заједно с њим принесе жртву идолима. Григорије то одбијаше, изјављујући да ни на небу ни на земљи нема другог Бога осим Христа. Чувши ове речи, Тиридат нареди да Григорија ставе на тешке муке. И прво му у уста ставише између зуба дебело дрво, страховито му рашчепивши уста, тако да их он није могао саставити нити што проговорити. Затим му привезаше за врат огроман грумен соли па стрмоглавце обесише. Тако светитељ трпељиво висаше седам дана; осмога пак дана тукоше га немилице штаповима одозго; затим га у току других седам дана тако стрмоглавце обешена морише димом од ђубрета, запаљеног испод њега. А он, висећи, слављаше име Исуса Христа, и пошто му дрво би извучено из уста, он учаше људе што стајаху и гледаху његово мучење да верују у јединог истинитог Бога. Када пак видеше да светитељ остаје непоколебљив у вери и храбар у страдању, они му даскама стиснуше ноге и конопцима чврсто омоташе, па му у пете и табане гвоздене клинце набише, и онда наредише да хода. А он ходајући певаше псалом: Ради речи уста Твојих држим се путова

оштрих (Пс. 16, 4); и још: Иде и плаче који носи семе да сеје; поћи ће с песмом носећи снопове своје (Пс. 125, 6). Тада мучитељ нареди да нарочитим оруђима савијају главу мученику, и наливши му у ноздрве сирће са сумпором и сољу, да га зашију у мех, напуњен чађу и пепелом. У таквом положају светитељ проведе шест дана. После тога опет га стрмоглавце обесише, и силом му наливаху силну воду у уста и стомак, и притом му се ругаху: јер у њих, испуњених сваке бестидне нечистоте, не беше никаквог стида. Након оваквих мучења цар га опет стаде мамити лукавим речима да се поклони идолима. Но када свети страдалац то не учини, мучитељи га поново обесише и стругоше му ребра железним ноктима. И пошто му сво тело избраздаше железним ноктима, они га онда вукоше нага по земљи, начичканој оштрим железним клинцима. А када мученик претрпе све то, би бачен у тамницу, но тамо се силом Христовом обрете здрав.

Сутрадан свети Григорије би изведен из тамнице, и весела лица предстале цару без иједне ране на телу. Видећи то цар се удиви. Но имајући још наде да ће Григорије испунити његову вољу, он стаде мирно разговарати с њим, да би га на тај начин привео своме зловерју. А када се свети Григорије не подаде умиљатим речима царевим, цар нареди да му обују гвоздене чизме, па ноге набију у кладе, и тако га држе три дана. А по истеку три дана цар позва к себи светог мученика и рече му: Ти се узалуд уздаш у Бога свог, јер никакве помоћи немаш од Њега. - Свети Григорије му одговори: Безумни царе, ти сам себи припремаш муку, а ја, уздајући се у Бога мог, нећу изнемоћи. Ја Њега ради не штедим тело своје, јер уколико се спољашњи човек распада, утолико се унутрашњи обнавља.

После тога цар Тиридат нареди да се растопи олово у котлу и да се тим оловом облива цело тело мученику; но мученик трпљаше све то исповедајући Христа непрестано. И док у то време Тиридат смишљаше на који би начин променио непроменљиво срце Григоријево, неко му из гомиле добаци: Не умртвљуј, царе, овога човека; он је син Анака који уби оца твога и предаде јерменско царство у плен Персијанцима.

Када цар чу ове речи, силна му ревност испуни душу за крв његова оца, и он нареди да Григорију вежу и руке и ноге и да га у

граду Артаксату баце у дубоку јаму. А свакоме и сама помисао на ту јаму бејаше веома страшна, јер она беше ископана за осуђене на љуту смрт, пуна муља, шкорпија и сваковрсних отровних гмизаваца и црва. Бачен у тај ров, свети Григорије проведе у њему четрнаест година, остајући неповређен од гадова. По Божјем пак промишљању о њему, једна удовица бацаше му по парче хлеба којим он подржаваше свој живот. А Тиридат, држећи да је Григорије већ давно изгубио живот, престаде и мислити о њему. Потом он ратова са Персијанцима, покори њихову земљу све до Сирије, и врати се са великом победом и славом.

У та времена римски цар Диоклецијан разасла по целом царству људе да му нађу за жену најлепшу девојку. Такву девојку нађоше у лицу хришћанке Рипсимије која, заручивши своје девство Христу, живљаше у женском манастиру у посту и молитви под руководством игуманије Гајаније. Изасланици цареви наредише те би израђена Рипсимијина слика, коју и послаше цару. Слика се Рипсимијина веома допаде цару; освојен њеном лепотом, цар посла Рипсимији предлог да му постане жена. Но она завапи у срцу свом ка Христу: Нећу одступити од Тебе, жениче мој Христе, и нећу похулити на свето девство своје. - И пошто се она посаветова са сестрама и са својом игуманијом Гајанијом, она и све сестре побегоше тајно из манастира. И после неисказаних мука на путу, трпећи глад и безбројне тешкоће, оне стигоше у Јерменију и настанише се у близини града Арарата међу виноградима. Оне најјаче међу њима одлажаху у град и рађаху код људи, и тако зарађиваху храну себи и осталим сестрама. А тих сестара, које изабраше да тако страдају и трпе сваку муку и невољу туђинујући девства ради, беше тридесет седам на броју.

Добивши извештај да је Рипсимија са другим сестрама избегла у Јерменију, Диоклецијан посла јерменском цару Тиридату, са којим бејаше у великом пријатељству, писмо у коме му писаше: "Неки хришћани преварише Рипсимију, коју сам хтео да узмем себи за жену, те она изабра скитати се са стидом по туђим земљама неголи бити мојом женом. Молим те, пронађи је, па је или пошљи к нама, или је, ако хоћеш, узми себи за жену".

Тиридат одмах нареди да свуда траже Рипсимију, и када дознаде где се налази он заповеди да се наоколо постави стража, да она не би побегла. Обавештен пак од оних који су видели Рипсимију да је она чудесно лепа, он се распали пожудом за њом и посла јој накит достојан царског достојанства, да украшена њиме буде доведена к њему. Али она, по савету Гајаније, под чијим се руководством васпитавала од младости, одби сав тај накит и не хте да иде к цару Тиридату. Сама пак игуманија Гајанија рече царевим посланицима: Све ове девојке већ су заручене Небеском Цару, и немогуће је да која од њих ступи у земаљски брак. - Кад она то рече, изненада пуче страховит гром, и чу се глас с неба који говораше девојкама: "Будите храбре и не бојте се, јер сам ја с вама". - Од треска овога грома послани војници се толико уплашише, да на земљу падоше, а неки с коња попадаше и изгибоше, јер их коњи ногама изгазише. Остали се вратише к цару страховито преплашени, и испричаше све шта се десило.

Бесан од љутине, цар посла једнога од кнезова са великим одредом војске да све девојке мачевима исеку, а Рипсимију доведу силом. Када војници са исуканим мачевима наиђоше, Рипсимија рече кнезу: Не погубљујте ове девојке, а мене водите к вашем цару. - Војници је узеше и поведоше, не учинивши никакво зло осталим девственицама, које се по њиховом одласку сакрише. Рипсимија пак идући путем призиваше у помоћ Христа, Женика свог, и вапијаше к Њему: Избави од мача душу моју, из пасјих шапа јединицу моју (Пс. 21, 21). А када Рипсимија би уведена у царску ложницу, она подиже горе своје телесне и душевне очи, и усрдно се са сузама мољаше Богу да Он свемоћном руком Својом сачува неповређеном девственост њену. При томе она спомињаше чудесну и милостиву помоћ Његову, коју Он у старо време указиваше људима када су се налазили у опасностима: како Он спасе Израиљце из руке фараонове и од потопљења, сачува неповређеним Јону у китовом трбуху, очува читаве Три Младића у пећи од огња, избави блажену Сузану од прељубочиних стараца. - и мољаше она Бога да и њу тако спасе од Тиридатава насиља. У то време цар уђе код ње, и угледавши необичну лепоту њену удиви се, и силно је пожелеле. Гоњен злим духом и телесном похотом, он јој приступи, и грлећи је он

покушаваше да је силује; но она, укрепљавана силом Христовом, чврсто му се одупираше. Цар се дуго бораше с њом, али јој не могаде учинити никакво зло: јер ова света девојка помоћу Божјом показа се јача од славног и силног војника Тиридата. И ето он, који некада без мача победи Готскога кнеза и порази Персијанце, сада не би у стању савладати једну Христову девственицу, јер се њој даде снага одозго, као некада првомученици Текли.

Не успевши ништа, цар изађе из ложнице и нареди да се пошаље по Гајанију, знајући да је она била учитељица Рипсимијина. Њу брзо нађоше и доведоше к цару. И моли је цар да убеди Рипсимију да му испуни вољу. А Тајанија, дошавши код Рипсимије, стаде јој говорити латински, да присутни Јермени не би разумели оно што она говори. И она говораше Рипсимији ие оно што жељаше цар, већ оно што беше корисно по девственичку чистоту њену: јер она од све душе учаше Рипсимију и упућиваше да до краја сачува своју девственост; да има на уму љубав Христа, Женика свог, и венац припремљен девствености њеној; и да се боји страшнога суда и пакла, који ће прогутати оне који Не држе завет свој. И говораше јој Гајанија: Боље ти је, девственице Христова, овде умрети времено неголи тамо вечно. Не знаш ли шта у Еванђељу каже прекрасни Женик твој, Исус Христос: Не бојте се оних који убијају тело а душе не могу убити (Мт. 10, 28). Никада немој пристати на грех, макар те нечестиви цар и убио. То ће пред твојим чистим и бесмртним Заручником небеским бити најбоља похвала твојој девствености.

Међутим неки од присутних који су знали латински језик разумеше шта Гајанија говори Рипсимији, и то казаше осталим царским слугама. Ови онда стадоше камењем бити Гајанију по устима и поломише јој зубе настојавајући да она говори оно што цар наређује. Но пошто Гајанија не престајаше учити Рипсимију страху Господњем, њу одвукоше одатле. А цар, после дуге и мучне борбе са Рипсимијом, увидевши да ништа не може успети, стаде као бесомучник тући себе и ваљати се по земљи. И у то време, пошто се већ беше смркло, Рипсимија побеже и утече из града а да је нико не примети. И пронашавши своје сестре саподвижнице, она им исприча о својој победи над непријатељем и о томе како остаде неоскрњена. Чувши то, све оне величаху и благодаряху Бога што

сачува од срамоте невесту Своју. И сву ту ноћ оне певаху, молећи се Христу, Женику свом.

Сутрадан нечестивци опет ухватише Рипсимију, и љутом је смрћу уморише. Најпре јој језик одсекоше, затим је нагу свукоше, па јој руке и ноге између четири стуба растегоше и привезаше, и онда је свећама палише. После тога јој оштрим каменом трбух распорише, те јој сва утроба испаде. Напоследку јој очи ископаше и сву је на комаде исекоше. И тако она пу1 тем горке смрти отиде ка сладчајшем Женику свом - Христу.[5]

После тога ухватише и остале девственице, сестре и саподвижнице свете Рипсимије, њих тридесет три, и мачем их погубише, а тела њихова бацише зверовима да поједу. Игуманија пак Гајанија би уморена најљућом смрћу, са друге две сестре што беху са њом. Њима најпре сврдлом пробушише ноге, па их главачке обесише, и живе их одераше; потом им отпозади провртеше вратове, извукоше им језике и одсекоше; онда им оштрим каменом расекоше трбух, извукоше отуда изнутрицу, па им најзад главе одрубисше. И тако оне отидоше Заручнику свом - Христу.

Међутим Тиридат, будући као без ума, једва у шести дан после смрти ових девственица дође к себи, и оде у лов. Но по чудесном и дивном промишљању Божјем, њега на том путу снађе таква казна, да он у стању бесомучности изгуби не само ум него и сам човечански изглед, и доби свињски изглед, поставши по свему налик. на дивљег вепра, као некад цар вавилонски Навуходоносор: јер место човека сви гледаху пред собом вепра. И не само цар, него и све војводе и војници и уопште сви они који одобраваху убијање оних светих девственица, постадоше бесомучни, и јураху по дубравама и пољима, кидајући одећу на себи и једући своје сопствено тело. Тако, гњев Божји не задоцни казнити их за невину крв, и ни од кога им не би помоћи: јер ко је могао задржати овај љути гњев Божји?

Но милосрдни Бог, који се не гњеви до краја нити заувек непријатељује, и који често кара људе на њихову корист, да би срца њихова окренуо на боље, покренут Својим обичном милосрђем, помилова и њих, на следећи начин: царевој сестри Кусародукти јави се у сну у великој слави неки страшан човек и рече јој: "Тиридат неће оздравити, ако Григорије не буде изведен из јаме". - Пренувши се из

сна, Кусародукта исприча ближима својим виђење своје, и свима овај сан изгледаше бесмислен, јер ко је могао очекивати да је Григорије, бачен у муљ међу сваковрсне гмизавце, остао жив после четрнаест година проведених тамо. Ипак они одоше до јаме и громко викнуше говорећи: Јеси ли жив, Григорије? - И одговори Григорије из јаме: Жив сам благодаћу Бога мог.

И изведен би из јаме Григорије: блед, сав обрастао у косу, дугачких ноктију, сув и поцрнео од блата и крајње оскудице. И пошто светог паћеника умише, и у нову одећу обукоше, и храном поткрепише, они га поведоше к цару који имађаше изглед вепра. И сви изиђоше к светом Григорију са великим поштовањем, клањаху му се, припадаху к ногама његовим и мољаху га да он умоли свога Бога и испроси исцељење цару, војводама и војницима његовим. Но блажени Григорије их најпре упита за тела убијених светих девственица, пошто она лежаху девет дана непогребена. И пошто покупи разбацана тела светих девственица, и оплака бездушну свирепост незнабожних мучитеља, он чесно погребне света тела њихова. После тога он поче учити мучитеље да се одврате од идола и поверују у јединог Бога и Сина Његовог Исуса Христа, да би се на тај начин удостојили Његове милости и благодати. И он им објави да га је Господ Бог сачувао жива у јами, где га често посеђиваше анђео Божји, да би њих привео од таме идолопоклонства к светлости вере. А учећи их вери у Христа, свети Григорије им налагаше покајање. И видевши њихово смирење, он им нареди да подигну велику цркву, што они и учинише за кратко време. У ту цркву свети Григорије унесе са великом чешћу тела блажених мученица, постави у њој крст и наложи народу да се тамо сабира и моли. Потом он приведе цара Тиридата к телима светих девственица, које он погуби, да им се моли, и да их моли да се оне помоле за њега Господу Исусу Христу. А када цар то учини, њему би враћен човечански изглед; од бесомучних пак војвода и војника бише отерани зли дуси; и тако сви бише исцељени. И ускоро се сва Јерменија обрати ка Христу; народ поруши идолске храмове и место њих подиже цркве Богу. Цар пак пред свима отворено исповедаше грехе своје и свирепост своју, и казиваше какву казну и какву благодат Бог показа на њему. И постаде цар вођ на сваком добром

делу. И посла светог Григорија у Кесарију Кападокијску код архиепископа Леонтија да га посвети за епископа. Враћајући се из Кесарије после рукоположења, свети Григорије поведе отуда са собом многе достојне презвитере. И свети Григорије крсти цара, војводе, сву војску, и сав остали народ, почевши од царедвораца па до последњег сељака. На тај начин свети Григорије приведе к исповедању истинитог Бога безбројно мноштво људи, подижући храмове Божје и приносећи у њима бескрвну жртву.

Путујући из града у град, свети Григорије рукополагаше свештенике, осниваше школе и постављаше у њима учитеље; - једном речју, чињаше све што беше корисно и потребно Цркви и служењу Богу. Цар пак раздаде црквама Божјим богата имања. Свети Григорије приведе Христу не само Јермене, него и житеље других земаља, као: Персијанце, Асирце и Миђане. Он устроји мноштво манастира, у којима дивно цветаху еванђелско усавршавање.

Пошто све тако дивно уреди, свети Григорије се пловуче у пустињу, где и живот свој времени богоугодно заврши.^[6] А цар Тиридат живљаше у таким подвизима врлина и уздржања, да у томе беше раван монасима. На место светог Григорија би посвећен за епископа син му Аростан, човек великих врлина, који од младости провођаше монашки живот, и у Кападокији би рукоположен ради устројења црква Божијих у Јерменији. Њега цар посла на Васељенски сабор у Никеји, сабран противу аријанске јереси, и беше један од триста осамнаест светих отаца.

Тако Јерменија поверова у Христа, и служаше Богу дуго време цветајући свима врлинама и смирено славећи Бога у Христу Исусу Господу нашем, коме слава сада и увек и кроза све векове Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИЦА:

ГАЈАНИЈЕ, РИПСИМИЈЕ

и са њима 70 МУЧЕНИКА,

и осталих 32 ДЕВСТВЕНОМУЧЕНИЦЕ

ЖИВОТ и страдање и погубљење ових светих мученика и мученица опширно описани у Житију светог Григорија, епископа и просветитеља Јерменије, под 30 септембром.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
МИХАИЛА,
митрополита Кијевског**

СВЕТИ Михаило би првим митрополитом Кијевским и Сверуским. Управљао Руском црквом у дане светог равноапостолног кнеза Владимира. Освојивши грчки град Корсун,^[7] кнез Владимир прими тамо свето крштење и ступи у брак са принцезом Аном, рођеном сестром Византијских царева.^[8] Чврсто решен да светлошћу Христове вере просвети сву велику државу своју, равноапостолни кнез одмах затим посла из Корсуна изасланство у Цариград к царевима и патријарху са молбом: да пошаљу црквене пастире ради крштавања Руске земље, помрачене тамом идолослужења, и ради управљања Руском црквом. Цариградски патријарх свети Никола Хрисоверг^[9] заједно са сабором епископа изабра и постави за митрополита Русије Михаила, мудрог разумом, поучљивог и светог животом.^[10]

Добивши од патријарха потребна упутства, митрополит Михаило крену кнезу Владимиру, у пратњи одређеног духовенства да му помаже у управљању, шест епископа и многобројних презвитера и клирика. Са великом радошћу и слављем кнез сrete светитеља, и ускоро после тога заједно с њим и са супругом крену у престони Кијев. Путовање новокрштеног кнеза и новопостављеног митрополита ка мајци градова руских би као неки свештени поход за искорењење незнабожног многобожја и идолослужења у Владимировој дедовини: јер они ношаху са собом свете мошти, крстове, иконе и свештене црквене сасуде; њих праћаше крстоносна војска - црквени пастири, дошли из Грчке и поведени из освојеног Корсуна.

Сво кратко време управљања светог Михаила Руском црквом прође у апостолским трудовима: у проповедању Еванђеља

незнабошцима, у крштавању њих и утврђивању у вери новопросвећених. По речима црквене песме,^[11] свети Михаил "земљи Руској, поробљеној убогошћу неверја, донесе из Цариграда Христово Еванђеље и дарова јој га". Прво дело светог Михаила на месту његовог архипастирског служења би крштење кнежеве породице - његових синова, затим крштење кнежевих великаша бојара.

Наша Црква велича светитеља Михаила као крститеља престонога Кијева, и пева: "поноси се град Кијев до данас одевен ризом крштења од тебе, светитељу". С великим трудом, али и с великим успехом, би извршено ово важно дело. Свети митрополит, епископ и многобројни презвитери учаху непросвећени народ вери Христовој, припремајући га за примање светог крштења, рушећи његова многобожачка сујеверја, "сецивом еванђелског учења посецајући идолске кипове". У то време кнез Владимир својом влашћу доприносио је успесима њихове проповеди: он нареди својим слугама да поруше идоле исмевајући их, а народу од најмлађег до најстаријег - људима и женама, знатнима и обичнима, робовима и слободнима, да у одређени дан иду на реку да се крсте. И сабраше се житељи Кијева на обали Дњепра ради крштења, које изврши свети Михаило са многобројним духовништвом, у присуству кнеза, његове породице и бојара.

Крштењем Кијева би постављен чврст почетак за просвећивање Русије светлошћу еванђелске истине: вера Христова, коју исповедаху кнеза и бојари, постаде вером и руске престонице. Али сада је било потребно учинити је вером целе земље Руске с краја на крај, целе земље која је била под Владимировом влашћу, и над којом је за црквено управљање био постављен свети Михаило. Светитељева је дужност била да сабере стадо словесних оваца, да би и м . био пастир и учитељ. Зато ревносни архипастир, уз сарадњу равноапостолног кнеза, жуди да по градовима земље Руске засади веру Христову. Цркваштује светог Михаила као сведока истине и проповедника Еванђеља Христова, који почупа "трње многобоштва и посеја плодно семе у земљи Руској". Најглавнији градови Русије после Кијева у то време беху: Велики Новгород, престоница северних покрајина кнеза Владимира, и Велики Ростов, главни град

Заљеске земље. Свети Михаил изврши путовања у та два града ради обраћења незнабожаца у Христову веру. Године 990, праћен епископима и кнежевим војводама Добрином и Анастасом Корсуњанином, светитељ посети Новгород; ту поруши идоле, многе крсти, сагради неколико цркава и постави при њима презвитере. Наредне године он предузе тако исто путовање са проповеђу Еванђеља у Ростов. Овога пута успех његове проповеди беше значајнији: он крсти безброј људи, подиже много цркава, постави при њима презвитере и ђаконе, установи поредак црквеног богослужења и управљања.

Године 992 свети митрополит Михаило се упокоји. Свети Владимир неутешно тугова и плака за њим, пошто у преминулом светитељу он изгуби не само доброг и ревнооног пастира, него и мудрог саветника свог у пословима државне управе.

Још одмах после крштења Кијева свети Михаил благослови кнеза Владимира да подигне Десјатини храм у част Пресвете Богородице. Светитељ не доживе да види довршење овога храма, али овај храм прими његове остатке, јер он би сахрањен у њему.

У дванаестом веку обретенe као нетљене, чесне мошти светог Михаила бише тада пренесене у Кијево-Печерску лавру, у Антонијеву пештеру; а одатле 1730. године изнесене. у Велику Успенску цркву лавре, где нетљено почивају до данашњега дана.[\[12\]](#)

СПОМЕН СВЕТИХ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИЦА: ДВЕЈУ ЖЕНА

ВРЛИНАМА себе украсивши, оне пострадаше за Господа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА СТРАТОНИКА

ПОСТРАДАО за своју веру у Христа мачем посечен.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА МАРДОНИЈА

ЖЕРАВИЦУ му ставили на пупак; и тако скончао за Христа.

СПОМЕН СВЕТИХ ХИЉАДУ МУЧЕНИКА

НАПОМЕНЕ:

1. Јерменија - планинска земља између реке Куре и горњих токова река Тигра и Еуфрата, насељена Јерменима; њоме управљали јерменски цареви од другог века пре Христа до петог века после Христа; називала се Великом Јерменијом за разлику од Мале Јерменије, која се налазила између горњих токова река Еуфрата и Галаса и улазила у састав царства Митридата Понтијског, а од 70 године после Христа - У састав Римске царевине. Почети хришћанства у Јерменији односе се на апостолско доба; по предању, тамо су проповедали апостоли: Тадеј, Вартоломеј и Симон Кананит.
2. Свети Григорије родио се око 257 године.
3. Парћани живели у Парћији, земљи која је заузимала простор где се налази данашња област Хорасана у Персији. Становништво најпре било потчињено Персијанцима; од 156 год. пре Христа до 299 год. после Христа Парћија је била независна царевина, па опет покорена од Персијанаца.

4. Готи - Германско племе, које је првобитно живело на југоистоку од Балтичког Мора. У доба велике сеобе народа (пети век) ово се племе раздели на Источне Готе (= Остготе), којих се царство налазило (у четвртом веку) у данашњој јужној Русији и простирало се до реке Дона, и на Западне Готе (= Вестготе), који су живели у суседству са Источним Готима.
5. Ово се збило почетком четвртога века.
6. Свети Григорије престабио се око 335 године.
7. Корсун - иначе Херсон Таврички - стародревни град грчки на југозападној обали Тавричког полуострва или Крима, у близини данашњег Севастопоља. Од тог града данас постоје само рушевине.
8. То се догодило 988 године. У то време византијски цареви беху: Василије II Бугароубица и његов брат Константин VIII, синови цара Романа II. Скоро све време они су царовали заједно: Василије од 975 до 1025 год., Константин од 979 до 1028 године.
9. Св. Никола II Хрисоверг управљао Цариградском црквом од 983 до 996. године.
10. Подаци о животу св. Михаила до његовог постављења за митрополита; нису се сачували; а о његовом пореклу једни летописи веле да је Сиријац, а други - да је Бугарин.
11. Овде и надаље наводе се речи из службе светитељу Михаилу.
12. Спомен светог Михаила првобитно се празновао 15 јуна, по предању дан његове кончине. Од 1730 год. празновање је пренесено на 30 септембар.